

JITRO

ROČNÍK XXIII.

● **ŘÍDILI: PROF. DOMINIK PECKA**

PROF. LEOPOLD VRLA

JOSEF JAKEŠ

MIROSLAV NĚMEC

A. M. MACHOUREK

● **VYŠLO NÁKLADEM ÚSTŘEDÍ KATOLICKÉHO STUDENTSTVA V PRAZE**

● **TISK Č. A. T. ČESKOMORAVSKÉ AKCIOVÉ TISKAŘSKÉ A VYDAVATELSKÉ
PODNIKY V PRAZE II**

1941-1942

B Á S N Ě :

- F. Adamec:** Hra s životem 9.
J. Andrenik: Až se rozloučíme 11.
 Causone.
 Podzim 65.
 Březnová 198.
 Mošt z hroznu 240.
V. Ara: Lež jiná je úzkost 129.
 Zimní krajina s měsícem 168.
F. Adamec: Troje milování 211.
A. Bartušek: Daleko od léta 33.
 Písnička 183.
M. Bartoníček: Vzpomínka.
L. Bor: Maria 241.
G. von le Fort: Advent II. 100.
V. W. Goethe: Májová 234.
M. Glabazňová: Otcí J. Florianovi 158.
VI. Grulich: Na prahu cest 274.
M. Habr: Píseň zemi 11.
J. Hořec: Samota R. M. Rilkeho 67.
 Přebásnění japonské poesie 136.
 Smrt mladého básníka 149.
 Báseň dívkám 275.
J. Hlobílek: Pohledy plamenů 100.
 Jaro a mráz 197.
 Siluety 240.
S. Izay: Srpnová píseň 36.
B. Janoušek: Údiv 273.
E. Koytun: Noc u Letohrádku královny Anny 275.
O. Kryštofek: Ráno 9.
 Jako milostivá 97.
 Přicházejícím 207.
K. Klika: Dvacet let 21.
 Odloučenost 139.
J. Klen: První probuzení doma 71.
J. Karen: Cesta k slunci 93.
 Hříšník 170.
 Víra 183.
 Velký pátek 211.
V. Kolinová: Já vím 183.
R. Kalčík: Ráno 188.
 Žihadlo 243.
 Všechno 283.
S. Lehnertová: Vzpomínka na letní noc 139.
D. Milec: Setmění 155.
 Mluvily? 275.
J. Macháček: Řeka a den 170.
A. Muzikářová: Pochodeň 239.
V. Menci: Verše milostné 240.
J. Nemerád: Trny 154.
M. Obst: Plavba 218.
S. Pilka: Bázlivé ohlédnutí 154.
M. J. Plechatý: Bůh 273.
Z. Rotrekl: Noční tvary 83.
A. R. Renč: Pohřeb 210.
J. Sedlák: Ó, rty rozpuklé 2.
 Vyznání 139.
S. Sahr: Tovačov 36.
 Šešest stromů 112.
 Pochybnost 177.
A. Skýpala: Hvězdy ve vodě 188.

- O. Sirovátka:** Jenom se rozloučit 240.
P. Sutnar: V dešti 240.
 Stýskání po letu 67.
J. Šotola: Dívka 36.
 U přívozu 111.
 Hlína a vítr 188.
 Z loňského kalendáře.
 Víra 235.
 Báseň zrna 274.
M. Šmíd: Soumrak 188.
J. Švadlenka: Noc 273.
B. Švéda: Kořeny 211.
R. Turek: Žně a dívka 155.
J. Tanovský: Mladé generaci 254.
R. Veverka: Chlapec Christian na plavbě do Minsteru 8.
V. Vévoda: Pozdravení ohni 68.
 Jablůň ve větru 122.
VI. Vítavský: Rašení 140.
R. Zezula: Sonet 262.
 Nad poesii 274.
J. Z. Zuk: Robinsone 240.
 Bezesná noc 114.
K. Puklina: Květ srdce 240.

P R O S A

- A. Bradáč:** Kletba a slib 23, 46, 76, 101, 130, 156, 186, 219, 251.
J. Bradáč: Pohádka o cirkusu, dětech a sestřičce 109.
 Žaloby ráno na Velký pátek 217.
M. Baldík: Vy jste sůl země 58.
Beatus: Silnice 196.
V. Bělohávek: Z ohňů a z deště 163.
M. Bříza: Smrt cestou 140.
J. V. Daneš: Ovoce zapovězené 113.
G. Göpfertová: Mrzutost 10.
 Holič 138.
 Bratr Michal 214.
 Dudčí pítko 276.
E. Hlochová: Zastavení 137.
VI. Kratochvíl: Červený šáteček 279.
J. Kopřiva: Pohádka 52.
V. Kratochvíl: Na přástkách 112.
R. Kalčík: Mrzáček 132.
V. Lhotská: Lidé pod nebesy 14.
 Sdrátováno úsměvy 212.
M. Ludvíková: Čas mezi dvěma vlaky 161.
 Na jihu 198.
E. Liška: Vyznání po cestě 209.
K. A. Mreč: Dvacet tisíc 81.
V. Menci: Sněžná vzpomínka 137.
M. Menclová: V rámci kraje otcova mládí 110.
J. Nemerád: Je blízko k jaru 277.
S. Riva: Mladí hrdinové 17, 50, 104, 133, 165, 192, 221, 247, 267.
V. Smetana: Vysoko nad oblaky 44.
L. Scheifinger: Dvojitá tvář 169.

- V. Tunkl:** Paprsek na pavučině 106.
M. Ullmanová: Čínská pohádka 13.
 Na podzim 278.
L. Vlk: O bílé víle 12.
L. V.: 21. dubna 1940 219.
B. Vladíma: Odešel... 253.
R. Zezula: Krásná zbrojíčka 54.
V. Zima: Tulák 54.

S T A T I

- V. Ara:** Mezi dnem 115,
Alena: Ave Maria gratia plena 254.
J. Andělová: Život je boj 171.
J. Bradáč: Pozdravení druhému číslu 89.
J. Bělský: Ještě o jazzu 28.
L. Bor-Řím: Ještě k 1. číslu 90.
 Vánoce 114.
F. Braun: Meditace nad Rotreklou sbírkou Kyvadlo duše 171.
M. Bartoníček: Vzpomínka na Dobré Dílo a jeho zakladatele 172.
P. S. M. Braitó O. P.: Abychom měli ustavičnou úctu a lásku k Tvému svatému jménu 254.
A. P.: Ze zápisníku starého profesora: 5, 37, 70, 98, 126, 152, 184, 215, 244, 263.
R. M. Dacík O. P.: Svatý Tomáš Akvinský, patron studující mládeže 194.
V. Gér: Zápisky z cest 39.
J. W. Goethe: Z mého života 238.
Mag. Dr. Met. Habán O. P.: Duše a tělo tvoří podstatnou jednotu člověka 7.
V. Doležel: Povídání o kráse Hané 27.
Hans Helmut Dietze: Společensví a společnost 150.
J. Karen: O pravé poesii 21.
 Poznámky k 1. číslu 60.
 Funkce slova a jeho rým 84.
 Za stěnou ticha 85.
 Poznámky k 2. číslu 88.
 Na okraj nejmladší poesie 145.
 Mladí, tvorba, opravdovost 225.
 Platnost slova 56.
F. Korb: Studentské misie 28.
 Sport 49.
 Dopis příteli 141.
 Chléb náš vezdejší dejž nám dnes! 224.
V. Kosinová: Kdo je vlastně vinen?
V. Kříž: Fotografie včera a dnes 88.
 Od autora k čtenáři 144.
V. Kramoliš: Kristus, spása světa 95.
S. Lehnerová: K Zeyerovu výročí 48.

K. Lažnovský: Odpovědnost, nikoliv fráze o odpovědnosti 66.
Z. Leininger: Epistula ex ponte 103.
 Jediný tón 172.
M. Lenner: Ještě o jazzu 117.
Lubor -ský, Řím: Poznámky k 2. číslu 118.
E. Lhotská: Předvelikonoční 189.
E. Moravec: Od výtvarnictví k obětavosti 94.
F. Merth: Základy duchovního života 159, 249.
K. Metyš: Goethův básnický typ 236.
Z. Mathauser: O svobodě a odpovědnosti 255.
A. Nováková: Břevnovští zpěváčci 144.
A. Pokorná: Poznámky k posudkům L. Bora v č. 3. Jitra. 118.
J. N. P.: Vůdce Adolf Hitler 205.
J. N. Pipota: Největší nepřítel lidstva 233.
 Odvaha žít 261.
P. Pert: Čemu tak málo rozumím 58.
Rk.: Exercicie 224.
Z. Řezníček: J. Florian a studium 208.
F. Slanec: Nad poesíí V. Renče 25.
V. Straka: Chránová hudba a její význam pro české hudební dějiny 17. a 18. století 123.
E. Skácelíková: Výstava Národ svým výtvarným umělcům v Praze 1942 200.
 Duchovní námět v české malbě a sochařství 227.
 Nerudova Praha v díle Vlast. Rady 284.
V. Stanislavský: Pravdivá pohádka 227.
T. Švehlíková: Česká duchovní píseň a její vývoj po dobu barokní 72.
J. Šlechta: Všem býti vším 85.
J. Šotola: O směru a smyslu všeho 118.
 Studentské divadlo 143.
 O poesii 4. čísla 145.
O. A. Tichý: Obnova liturgické hudby v naší době a její tvůrčí možnosti 241.
Dr. E. Vajtauer: Čech a Sověty 3.
Zd. Vařata: Harfa — královský nástroj 282.
M. Venhoda: Gregoriánský chorál, základ hudební kultury 4.
VI. Vévoda: Z čeho se rodí 281.
J. Veselý: Překonaný svár 74.
L. Vrla: Dobré dílo J. Floriany 150.

J. Veselka: Obraz vývoje české hudby v 19. století 179.
 Ze zápisníku mladých studentů 25, 55, 86, 116, 170, 199, 225.
V. S. M.: Hudební výchova 29.
Dr. J. Wünsch: Říše vítězí pro novou Evropu 34.
 Z posledních slov veleknězových 53.
J. Z. Zuk: Poesie J. Karena 59.
Z. M. Z.: Malíři a sochaři ve Smetanově museu 60.
 Zeyer píše studentovi 223.
M. P. K.: Malá bilance 29.
in: V zamyšlení nad životem 57.
M. P. K.: Sliby — chyby 87.
J. Kaván: Poznámky o verších 4. čísla 146.
O. Kryštofek: Několik slov k 4. číslu a vůbec 146.
M. Kurc: Studenti z hor 171.
A. S. -ka: O smysl všeho 173.
J. N. P.: O silnou českou mládež 178.
D. P. a stud.: Vzpomínky na † Zd. Leininger 270.

KOLEM JITRA :

A. Bartušek: Kolem 5. čísla.
F. Braun: Tempora mutantur 230.
J. Bělský: Na adresu kritiků 202.
F. D.: O prózách a k dopisu K. Foustky 257.
K. Foustka: O vytvoření studijní rubriky v „Jitru“ 201.
J. Hořec: O poesii 7. čísla 256.
 Dobré svítání 258.
M. Křížová: Něco o „Jitře“ a jeho čtenářích 201.
M. P. K.: Studentské exercicie 201.
J. Kaván: K diskusi 257.
J. Novák: K článku J. Karena: Mládí, tvorba, opravdovost 285.
D. Pecka: K námětu o vývojové teorii 228.
Z. Rotrek: Poznámky na okraj nejmladší poesie 202.
 Utržky z kulturního zápisníku 285.
E. Skácelíková: Výstava F. Tichého 258.
J. Šotola: O poesii 5. čísla 203.
 O poesii 6. čísla 229.
 O poesii 7. čísla 256.

VÝTVARNICTVÍ MALÍŘSTVÍ:

A. del Castagno: Sibila Cuman 107.
A. Derain: Krajina 78.
G. Göpfertová: Kresba 199.
 Básník 242.
 Umučená tvář 51.
 Stará paní 84.
 Bílé růže 280.
 Ex libris 280.

O. Čechal: Střechy v podvečer 86.
E. Hýsek: Ze starých polanin 155.
A. M. Machourek: Baletka 59.
 Kresba 69.
 Detail z obrazu „Pieta“ 181.
Z. Musilová: Pijan 21.
J. Morávek: Zátíší 135.
 Kresba 173.
 Při čtení 199.
L. Pešková: Dívka 24.
H. Prymusová: Zátíší 43.
V. Rada: Na návštěvě 284.
J. Rozhoňová: Studie 24.
B. Reynek: Autoportrét 74.
 Lept 1937 76.
J. Sahula: Kresba 185.
 Kresba 189.
 Kresba 248.
Sivko: Kresba 248.
Z. C. Šimánek: Stromy 21.
M. Zdeněk: Kresba 141.

SOCHAŘSTVÍ :

F. Stáblo: Podzim 41.
D. Livora: Hornická tragedie 41.
 Betlem
Michelangelo: Pieta (detail) 83.
Arturo Martini: Betlem 99.
Willy Meller: Siegerehrung 233.
F. Rada: Oltářní tryptych 95.

FOTOGRAFIE :

Bělský: Vltava 89.
A. Dokoupil: Dóm v Olomouci 88.
K. Filip: Velký rybník 61.
O. Kameš: Soumrak 268.
V. Karel: Malostranské střechy 239.
 Tělesa 239.
 Kouzlo květů 125.
 Kouzlo květů 131.
E. Koukal: Zimní poesie 195.
 Partie z předměstí 27
 Zátíší 27.
 Karlskirche 27.
 Tyroly 39.
 Podzimní ráno 47.
 Zimní slunce 143.
 Zrcadlení 169.
H. Krmašová: Zrcadlení 61.
 Rybníček 89.
 U řeky 143.
 Letní motiv 269.
 Odpolední krajina 278.
J. Kyzlík: Brána v zimě 128.
J. Marek: Kostel v Choceradech 143.
J. Marco: Bílá Telč 151.
 Telečské podloubí 127.
 Chrám sv. Petra a Pavla v Nové Říši na Moravě 123.
J. Marco: Plynutí 268.
J. Pelouch: Dobývání pařezů 82.
 V lese 46.
Punčochář: Na kraji lesa 193.
O. Šlechta: Stáří 173.

Jitro

1

ČASOPIS KATOLICKÉHO STUDENTSTVA STŘEDOŠKOL. ROČ. XXIII.

POESIE ● PROSA ● STATI ● VÝTVARNICTVÍ ● FOTOGRAFIE

j i t r o časopis katolických studentů

Vychází jednou měsíčně kromě hlavních prázdnin. Technická redakce a administrace: Praha II, Voršilská 1. Telefon č. 420-13. Číslo účtu u Pošt. spořitelny v Praze 206.271, v Bratislavě 5.994. Předplatné: studenti K 21.—, ostatní K 31.—.

---

redigují prof. Dominik Pecka a prof. Leopold Vrla. Příspěvky rázu naučného a výchovného posílejte na adresu prof. Dom. Pecky, Jihlava, Canonova č. 28. Příspěvky rázu beletristického na adresu prof. L. Vrlly, Moravská Ostrava-Přívoz, reálné gym.; původní kresby a fotografie zasílejte na adresu A. Machourek, Praha XII, Jičínská 44.

---

zprávy dopisovatelům

J. Z. Z. Tentokrát nic. — L. Sch. Otisknu. — M. B. Začínáte dobře, 1. a 2. sloka rozvíjejí motiv důsledně, ale 3. je trochu zmatená. — B. P. Jen Odpověď. To se divíte, že. — E. P. Zatím ne. — Tuň. Sen. Pozdravuji. — I. G. Bez adresy nelze. Neřekl bych podle písma, že jste kvintánka. — V. T. Čekám na lepší. Ale ten pseudonym? — J. Š. Z básní Dívku. Job je věc pozoruhodná. Pozdrav. — G. G. Ano. Ale proč ten tón? Pozdravuji vás. — R. Z. Prózu a Kovový věk. Jitro je vám stále otevřeno. — J. K. Smrt je velmi pěkná. — V. L. Obojí mi došlo. Rád přijímám. Pozdravuji. — Jiří E. B. Článek ano. Básně jsou přetíženy. Buďte úspornější v slově i v obraze. Poměrně nejlepší je Brána ráje. — K. Š. Vítám vás k nám, ale próza je ještě slabá. A chemii se učte i v kvintě. — M. S. Větevka je slabá. Jen a jen popis. Vzkříšení je o něco lepší. Nenutte se do obrazů. Pozdrav. — K. Č. Rád uschovávám. Ubylo vás v s. Udržte loňský činný zájem.

Všechny odběratele JITRA upozorňujeme na druhé, rozšířené vydání

PSYCHOLOGIE

**Mag. Dra M. Habáně O. P.,
která právě vyšla v naší edici.**

Kniha je průkopnickým dílem české filosofie aristotelsko-thomistické a je vlastně první psychologií v české literatuře, vybudovanou na základě duchovně-vědeckém. Mluví jasně a přesně o duševním světě, jeho zákonech a hloubce a dává pevný podklad pedagogice, etice, estetiky a jiným vědám, které budují na znalosti lidské duše a člověka vůbec.

Str. 268, cena pro odběratele Jitra brož. 25 K, vkusně váz. 40 K.

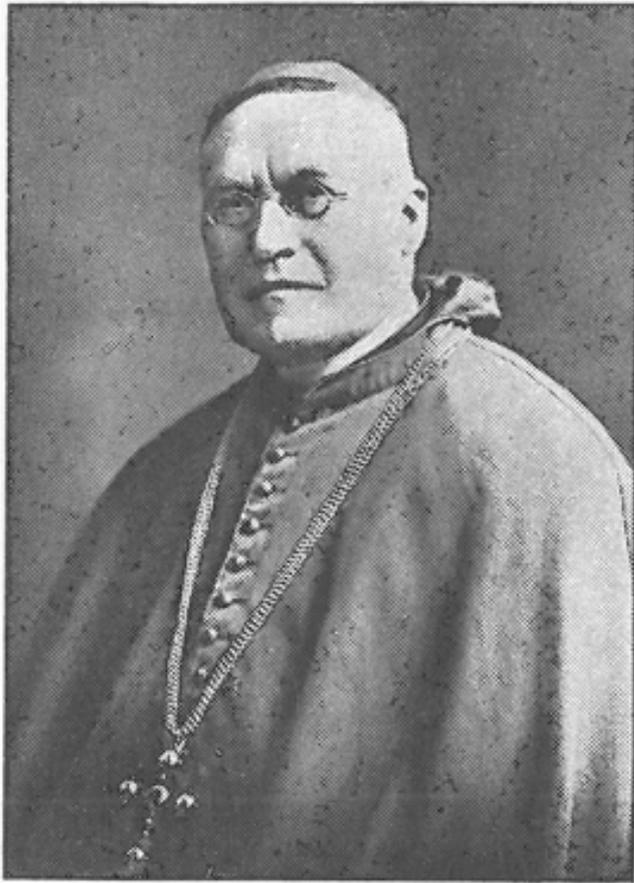

Titulní obrázek: Antonín Dvořák od A. Machourka, Praha

Vyšlo 1. září 1941. — Majitel a vydavatel a nakladatel Ústředí katol. studentstva v Praze. — Vytiskly Č. A. T. Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky v Praze II. — Redaktoři: prof. D. Pecka a prof. L. Vrla. — Odpovědný redaktor prof. Jos. Jakeš. — Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze čís. 15.265/VII-1935 ze dne 26. ledna 1935. — Dohlédací poštovní úřad Praha 25.

IN MEMORIAM

Biskup brněnský Ph et Th Dr Josef Kupka 7. V. 1862 - 20. VI. 1941

Dne 20. června 1941 ukončil svoji životní pout J. E. Ph et Th Dr. Josef Kupka, biskup brněnský. Zemřel ve věku sedmdesáti devíti let na visitační a birmovací cestě na vysočině západní Moravy časně zrána na svátek Božského Srdce Páně. Slova jeho posledního pastýřského listu, jež zazněla s kazatelen jeho diecése dva dny po jeho skonu, byla již posmrtným svědectvím jeho úcty k Srdci Páně a pastýřské péče o rodinu, první a nejdůležitější středisko křesťanské výchovy. Když skončil tento list, byl již zahleděn do výšin nadsvětých: a láska Srdce Ježíšova se mu zjevila v obraze z proroka Ezechiele, v obraze vod stékajících se na jižní straně chrámu v mohutný veletok — a i on slyšel slova, jež anděl Boží řekl proroku: »Všecko bude uzdraveno a živo, kamkoliv přijde potok ten...«

Studující mládeži byl zvěčnělý biskup nejen krásným vzorem skromného učence a svatého kněze, ale i otcovským rádcem a přítelem, který měl oko i srdce pro všechny potřeby a snahy katolických studentů, ať to byly jejich exercicie, tábory, sjezdy, pracovní konference, či časopisy, edice knih a kalendářů. Nikdy nezapomenou, že posledním darem jeho štědré ruky, která z mála uměla dávat mnoho, byl příspěvek na letošní kursy exerciční. D. P.

Ó rty rozpuklé...

Josef Sedlák

Ó rty rozpuklé, vy věční prosebníci
vy čekající na kulatost džbánu
vy modlící se za své tajemství
vy ptající se stále po neznámu
vy utajené věčné chtění
vy neznající naplnění
vy tajemné jak novoluní
vy dechu vzdechu studno vůní
vy říkající ne a ano
vy orosené jako ráno
vy zrající jen k políbení
ó, zpívejte - vy - příslibení
vy vědro stříbrné i tam, kde písni není

Čech a Sověty

Dr. Emanuel Vajtauer

Lidstvo může jít kupředu jen tehdy, když z něho ustavičně jako v údolí tisíce hor-
kých gejsírů tryská iniciativa jedinců. V Rusku iniciativa, tvůrčí myšlenka, se trestá nejčastěji smrtí. Tam si řekli, že na všechno stačí dvacet, třicet lidí ze státní plánovací komise a všichni ostatní nemusí být než bezduchými výkonnými orgány. A když plánovací komise se usnesla, že otevře daleký sever řadou průplavů a železnic, a z dělníků se nikomu nechtělo do pustých a nehostiných krajů, dokud by neměli záruky, že je tam o jejich zdraví dostatečně postaráno, plánovací komise věděla si snadno rady. Všichni, kdo nechtěli do kolchozů nebo kdo se jinak provinili samostatností, byli posláni na daleký sever jako trestanci. A pro trestaneckou pracovní sílu nebylo třeba žádných hygienických a sociálních opatření. Lidé tam po tisících mřeli hladem, špínou a zimou, ale za ně byla zase hned náhrada v nových tisících odsouzců. V zemi, která si říkala Svaz socialistických republik, rozřešili velmi jednoduše problém sociální. Z dělné síly nadělali sílu trestaneckou a neměli k ní už žádných dalších povinností.

»Cestováním po rozličných cizích krajinách poznáváme důkladněji svou vlastní otčinu,« těmito slovy zahajuje Karel Havlíček Borovský svoje proslavené Obrazy z Rus, kterými značně přispěl, aby náš národ vystřízlivěl z tehdejšího romantického všeslovanství. Moje osobní zkušenost z Ruska a z Ameriky mne rovněž vrátila otčině. Teprve se zralostí věku a zkušeností dospívám k jasnému vědomí, čím se evropská civilisace a především civilisace střední Evropy liší od anglosaského a bolševického amerikanismu.

Základní odlišností Evropy je skutečnost, že zde, ačkoliv se zemědělství už hodně zkapitalisovalo, zachoval se sedlák, který je samostatný a v nejhorším případě dovede být sám na sebe výživou odkázán a který proto lpí na půdě živitelce s láskou, jež ho naučila přenášet hory trampot a dřiny a udržet se na rodné půdě. To je ta základní vrstva, ze které se národ věčně obrozuje, to je ta tvrdá škola energie, samostatného myšlení a zároveň pocitu, že

nad námi je ještě jiný vyšší zákon, než je naše osoba. Zde je také kořen zdravé rodiny, jež nesmí být lehkomyšlně obětována dolaru jako v Americe a plánovací komisi jako v Rusku.

Druhou odlišností Evropy je, že dělník je tu víc než jen pracovní síla. Je zároveň členem velké národní pospolitosti. Jakou bouří mravního rozhořčení v národě by u nás, v Německu nebo v Itálii vyvolal takový případ zadržování dělníků za živa pro pouhou chamtivost podnikatelů! Jaké národní bouře by dále vyvolalo, kdyby zaměstnavatel si u nás chtěl přitáhnout laciné pracovní síly černošské a jimi chtěl nahradit pracovní síly našeho národa! Svědomí národa by to nepřipustilo. Aniž jsme si toho snad vědomi, národní svědomí je tu velkou silou, kterou musí každý chtít nechtě respektovat.

A jaké bouře by vyvolalo, kdyby zaměstnavatel chtěl provádět nějaké práce v nehostiných krajích a místo aby se postaral o zdravé a hygienické pracovní tábory a nebezpečnou práci přiměřeně honoroval, kdyby místo toho svým mocným kapitalistickým vlivem přinutil vládu, aby uměle z pilných občanů dělala trestance a posílala mu je do bud, kde skulinami fičí polární vichřice a smrt! Sociální svědomí národa by rozdrtilo každou takovou vládu. A toto sociální svědomí národní pospolitosti je další silou, která tvoří páteř evropské kultury.

A v evropské kultuře je také nemyslitelný režim, který by svou plánovací komisí chtěl nikoli jen usměrňovat tisíce pramenů tvořivosti jednotlivých členů národa, nýbrž prostě tyto prameny ucpat. Evropa vyrostla tvůrčí silou jedinců a je si vědoma, že v tom je její největší síla. Proto zbavuje se všech pokusů demokracie a bolševismu, které zaváděly sem svůj systém osobní neodpovědnosti a kolektivního schovávání jeden druhému za záda. Evropa chce mít jedince s pevnou a samostatnou vůlí, jedince, kteří za své činy dovedou nésti plnou odpovědnost, neboť vůle a odpovědnost jsou motory pokroku.

Po zkušenostech z mezinárodní Ameriky a z mezinárodního Ruska stalo se mi jas-

ným, jaký velký poklad skutečné civilizace je v národní pospolitosti, v lásce k rodné půdě a v duchovní samostatnosti a odpovědnosti. A to je to, co ze mne udělalo Evropana. Přestal jsem věřit, že v Sovětech nebo v Americe jsou obrazy budoucnosti. Vidím v nich obrazy civilizací, které se octly na scesti, obrazy zrud, které musí být odstraněny. Došel jsem k přesvědčení, že Evropa má ještě co dát světu a čím jej zachránit před úpadkem. Proto nemohu než vítat, že se Evropa v posledních letech vzbouřila proti bezduché amerikanisaci anglosaské a bolševické a že hlavní důraz klade vědomě a pyšně na cenu tvůrčího člověka a na cenu národní pospolitosti, na ducha, půdu a národ. Evropa nalézá sama sebe, svou vlastní podstatu. Poněvadž v Evropě tyto zásady nejbytošnějšího du-

cha evropského dosud nejlépe a nejdůrazněji projevil Německo, nemůže být naše cesta než s Německem společná. Sedlák s láskou k půdě, dělník s láskou k práci a národní pospolitosti, zaměstnavatel se sociálním vědomím vůči národní pospolitosti, vzdělanec hrdý na svou vůli a originalitu svých myšlenek, to jsou trvalé složky evropské civilizace. A tato civilizace musí zvítězit nad plutokratickou a rudou civilizací, ve kterých člověk není ničím, národ se rozplynul v mezinárodní výdělečnou sílu, na podnikavost má monopol jen finanční nebo státní trust, duch a kritický tvůrčí rozum je proklet a kde bohem je zlato a nenasytný moloch strojový. Tvůrčí Evropa zvítězí nad bezduchým rudým a zlatým amerikanismem, neboť duch vždycky nakonec zvítězí nad hmotou.

Gregoriánský chorál, základ hudební kultury

Miroslav Venhoda

V cyklu článků o hudební kultuře jistě náleží přední místo gregoriánskému chorálu, zpěvu nejdokonalejšímu. Jen několik základních informací.

Oč jde? O nejstarší křesťanský bohoslužebný zpěv především křesťanů syrských a armenských, buď spontánní projev dokonalé lásky a radosti, nebo vybrané dílo vzácné inspirace a vytríbené kompoziční techniky. Název chorál je od toho, že jde o hudbu sborovou, chorovou, a to vokální, lidskými hlasy provozovanou; gregoriánský pak se jmenuje po papeži Řehoři Velikém (Gregorius Magnus, byl papežem v letech 590—604), jenž staré zpěvy dal pečlivě sebrat, prozkoumat, očistit a zapsat pro pamět až na naše časy, nové přitvářel, nebo tvorbu účinně podporoval.

Připomeňme aspoň nejdůležitější jména a data: Snad už od začátku křesťanství, ale jistě od 2. století, existují ve východní církvi lyrické písně, zv. hymny, jež se rychle rozšiřují i na západ. Tak v Poitiers svatý biskup Hilarius († 367) je jejich autorem, v Miláně sv. Ambrož (374 až 397), na východě sv. Efrém. Jiná pak známá knížecí jména z konce toho století — sv. Augustin, Prudentius Clemens, v 5. stol. Sedulius, v šestém Venantius Fortunatus a Řehoř Veliký.

Budu citovati z řeči sv. Augustina k obyvatelům Hipponu, abychom se poučili o povaze oněch zpěvů přímo z úst nejpovolanějších. Sv. Augustin praví: »Mluvím o věcech, které znáte. Ten, kdo jásá, nepronáší slova, nýbrž dává najevo svou radost zvuky neartikulovanými. V radosti mu nestačí to, co se dá slovy říci nebo pochopiti, ale dává se do jakéhosi druhu šťastného křiku beze slov. Proč to dělá? Protože jeho radost je tak velká, že by ji slovy nemohl vyjádřit.« A když byl připomněl, že takové jubilace zaznívají stále ve žních i vinobraní, pokračuje: »Kdy tak zpíváme? Když chválíme, co se nedá vyjádřit slovem.« Podobně sv. Jeronym Cassiodor v šestém století.

A nyní odjinud. Cranmer, organisátor anglikánské liturgie, píše r. 1545 Jindřichu VIII.: »Podle mého názoru nemá býti zpěv, jenž se má složit pro bohoslužbu, přetížen notami, ale má mít, jak jen je možné, pro každou slabiku notu jedinou; to proto, aby se mohlo zpívat zřetelně a zbožně.« Jaká ztrnulost, maska! Ale je to svědectví, jak lze pro zbožnost hledat tak odlišný výraz, když se ztratí jeden duch, jenž jest Duch svatý. Ale i dnes můžete čísti v předních listech řeči o zkoštatěném chorálu, o zpátečnicích, kteří se ho drží, a zatím jde o život, o věčnou

živost proti pomíjivosti všeho jiného hudebního výrazu.

Několik věcí si uvědomte: že chorál je v mnohém dědictví tisícileté tradice zpěvu kulturního lidstva starověkého, že staří měli k uměním daleko živější a poctivější poměr, už proto, že byli mnohem méně zchvacováni starostí o pomíjivé věci světa; že se rozvíjel po celých tisíc let křesťanství v tak virtuosních sborech, jak je mohly poskytnout jen středověké kláštery. A ještě jedna před důležitá okolnost — zdroj inspirace gregoriánského zpěvu. Výsledek — je to hudba tak dokonalá, že jí není co přirovnati. Užívá nejlepšího nástroje, jež kdy člověk měl v moci, lidského hlasu, a to důsledně. Pro lidský hlas je též komponován (v papežské kapli není varhan ani jiného nástroje). Pohybuje se v intervalech pro hlas nejvhodnějších, sekundami, terciemi, občasnými a v poměru vyváženými skoky kvarty a kvinty. Vždy tóny stupnice diatonické. Chromatika, užívající půltónů smyslně napjatých a těžkých, je zcela neznáma.

Diatonická stupnice z Řecka známá, taková, jež vzniká postupem dvanácti kvint, je tedy základem tonality. Jak vznešeně a bohatě se proměňuje. Začínajíc na př. od tónu d' a zahrnujíc horní jeho oktávu, poskytuje modus charakteristický závěrem předposledního a posledního stupně, jež jest celý tón c' — d', nikoliv půltón, jak jsme jedině zvyklí v hudbě novější. Oč vážnější, mužnější výraz a kadence! Utvo-

řena na tónu e' poskytuje překrásnou toninu, charakteristickou zejména půltónem až mezi druhým a třetím stupněm. Jestliže stojí na tónu f', poskytuje krokem h' — c'' tritonus, postup tří celých tónů (f', g', a', h'), též diabolus in musica zvaný, ale tak krásný (na př. začátek písně Narodil se Kristus Pán, a tak podobně). Celkem se přetváří v osm typů, čili čtyřikrát tolik, co stupnice moderní (dur, moll).

A rytmus. Táž bohatost a pravá svoboda jako v melodii. Protože základním rytmem všeho dění je střídání dvoudobé a třídobé, užívá obou. Ale ne tak jako my dnes, totiž že by nasadiv způsob jeden zůstal při něm stále, nýbrž střídá pestře a opět rytmicky způsob dvoudobý a třídobý. Nemiluje tedy jako my nevolnictví rytmu jednoho, ale žije duchovněji kombinací obou.

Škoda, že můžeme pohleděti jen tak velice zdaleka a příliš kuse. Věci, o nichž jsme mluvili, přicházejí z věčnosti a mají tedy známky Božích vlastností. Proto lze najíti analogie a doklady paralelnosti ve všech hlubinách lidského díla, a lze se jimi poučit pro celý život. Ale jak jsme pravili na začátku, právě pro tyto vlastnosti jest chorál pro většinu lidí to, co pro slepce barva, nevidí, nerozumějí, nechápou.

Učíme se pokoře a bázni Boží, kdykoliv se zabýváme studiem hlubokým a nezištným. Kéž by se i v našich zemích našlo více porozumění pro hudbu nejvyšší, pro studium gregoriánského chorálu.

Ze zápisníku starého profesora

A. P.

Nenaříkejte pořád na »dnešní mládež«. Pomyslete si raději, že tohleto za vás už odkvokala kvočna, která vyseděla káčata: sotva je vyvedla na náves, hned jí vlezla do rybníka. Starostlivě pobíhala po břehu a marně volala na ty své nezvedence. Nedokvokala se. Káčata nedbala a lidé, kteří se na to dívali, měli zábavu.

*

Ve svých vzpomínkách na Mošnu se zmiňuje Jaroslav Hurt také o tom, že Mošna dovolil svým synům jíti na představení, ve kterých vystupoval, teprve až měli po maturitě. Proč, neříká, ale snad by se to dalo nějak vysouditi. Možná, že si nepřál, aby si

zvolili povolání otcovo. Anebo přál-li si to, nechtěl, aby ho viděli jako úspěšného herce, dokud byli ještě malí — lehkoby se mohli oddati domněnce, že povolání herce je snadné, snadnější a při tom slavnější než jiná povolání. Vedl je asi především k práci a střízlivému názoru na život a kromě ctižádosti divadelní měl patrně i ctižádost vychovatelskou. Vytvořiti postavu pro jeviště znamená konec konců jen »baviti národ«. Avšak vytvořiti postavu pro život jest více: sloužiti národu.

*

Věra K. má tatínka profesora. Někdy prý přijde k obědu nakaboněn a spustí přísně:

»Tak prý jsi zase neuměla latinu.« Věra ovšem zapírá. Tatínek: »Mlč, vím všechno.« Věra: »Ale, tati, vždyť já jsem vůbec nebyla vyvolána!« »To nevadí, ale málo ses hlásila!« povídá tatínek už trochu umírněněji. Potom vstane a dělá, že něco hledá ve skříní: ale Věra vidí dobře, že se tam směje. To jen tak zkoušel, zdali něco ve škole nevyvedla.

*

Naši žáci, když přijdou do školy, sezouvají boty na chodbě a nechávají v šatně. Do třídy smějí jen ve »cvičkách«. Moudré zařízení. Nezanáší se do učeben prach a bláto. Tu a tam někdo zapomene cvičky doma a sedí pak ve třídě jen v punčochách. Není to společensky správné, ale není to proti předpisu. Co maminky řeknou těm děrám v punčochách, nu, to nás nemusí zajímat. V první lavici v sekundě sedí Anežka S. Cvičky má na nohou, ale botky pod lavicí. »Copak je to,« povídám, »boty přece nepatří do třídy! Kolikrát se vám to má připomínat?« Anežka vstane, neodpovídá. »Boty ven!« přikazují, »což kdyby přišel pan ředitel?« (Aha, zbaběle se skrývám za autoritu pana ředitele, dávaje jaksi najevo, že já nejsem takový puntičkář, neřku-li ukrutník, abych nutil malé a útlé žáky zachovávat pořádek.) Děvče totiž jaksi okolkuje, místo aby vyletělo s botami ze dveří. To mne naladuje, abych vyšel jaksi z úkrytu a káral nepořádnici i ve svém vlastním jménu... Tu se ujímá slova její sousedka Jiřina U. a praví: »Prosím, ona se bojí, že jí je někdo ukradne.« »Láryfáry, že ano, když je neukradne těm ostatním, jí také ne. Ostatně je tam školník a dává pozor.« Tu Jiřina vyběhne z lavice a šeptá mi diskretně: »Prosím, ty boty nejsou její. To jsou boty jedné slečny, co u nich bydlí: ona jí je rozšlapuje.« Ted' jsem v koncích. Musím přece uznat, že Anežka jedná správně, když dbá o cizí majetek. A abych zachránil kozu pedagogie před dravým vlkem svého rozhoření, rychle vymyslím báječný kompromis: radím Anežce, má-li už strach o ty cizí boty, aby je vždycky zabalila do kusu novin: tak se nenanese prach do třídy a boty zůstanou ukryty před — no, před kým? — před panem ředitelem!

Je hrubou pomluvou, tvrdí-li se pořád, že profesori jsou zapomnětliví. Možná, že se u nich vyskytují ve značnější míře jiné nectnosti, ale kdyby opravdu byli zapomnětliví, nebylo by na příklad vůbec mož-

né, aby na některém žaku »seděli«, jak se nezřídka stává. Toto »sedění« se právě zakládá na tom, že žák projevil kdysi neznalost nepravidelných sloves latinských anebo se neukázal dosti mocným v umocňování — a hle, profesor si to pořád pamatuje a častěji toho žaka vyvolává a dává stále otázky z téže látky tak dlouho, dokud se žák věci pořádně nenaučí nebo dokud nepropadne.

Nebo jak vysvětliti obvyklá rčení profesorská: »Zase Krupička, zas už ten Volejník, nu ovšem, to se rozumí, Tarant, známá firma!« (Mimoходом je třeba připomenouti, že tato rčení nemají vůbec výchovné ceny, poněvadž zatvrzují srdce žáků. Jak jinak by to šlo, kdyby profesor uměl zapomínati a někdy Krupičku pochválil, Volejníka povzbudil nebo dělal, že Taranta dosud pořádně nezná!)

I drobný poklesek žáka zanechává v paměti profesora nesmazatelnou stopu. Jeden bývalý ředitel gymnasia vypravoval, že za doby jeho působnosti v Palčicích se jednou jednalo v konferenci o potrestání nějakého příliš čiperného oktávána. Ředitelský konec stolu se domáhal karceru, který navrhoval třídní. Tak zvaná galerie byla proti tomu. Tu pozvedl zoufalý třídní hlasu svého: »Kolegové, ujímáte se studenta nehodného! Víte, že už jako primán střelil ve třídě z pistolky?« Byla to jarmareční pistolka za dvě koruny na kapslíky a od zlého činu uplynulo celých sedm let. Rozumí se, že tímto nešťastným zvoláním třídní prohrál svůj návrh. Zlosyn vyvázl s trestem zcela mírným.

Profesorský zápisník je předmět ve škole obávaný a nenáviděný právě jen proto, že je oporou paměti profesorské. Zápis do třídní knihy je zlou pohromou právě jen proto, že delikt tam zapsaný nebude a nemůže býti zapomenut.

Při letošním abiturientském večírku vyvolal mnoho veselosti třídní oktávy A, a to tím, že s sebou přinesl zápisník osm let starý a předčítal z něho studentům, co vyváděli, když byli v primě. Měl tam poznamenáno přesně na den, kdy kdo píchal souseda špendlíkem, kdy kdo házel mokrou houbou a kdy kdo na chodbě pískal. Z těch abiturientů už si z toho nepamatoval nikdo nic — —

*

Pravda je, že není zapomnětlivějšího tvora, než je student. Jeho zapomínání je dvojího druhu: 1. skutečné, 2. předstírané. Student zapomíná doma sešity, úlohy, knihy,

mapy, kružítko, omluvenky, žádosti za osvobození od školního, příspěvky na rozbité okno, slovem, co se dá. Zapomněl-li to skutečně, či předstírá-li to jen, těžko rozeznati: omluvou to není v žádném případě. Zapomněl-li skutečně, je to znamení, že je nedbalec. Vymlouvá-li se jen, že zapomněl, je lhář.

»Obědvat jste nezapomněl?« povídám jednomu primánu, který se vymlouvá, že doma zapomněl knihu. »Prosím, ne.« A poněvadž to obracím trochu v žert, osměluje se podotknout jeho soused: »Prosím, to žaludek se hlásí!« »Ano,« odpovídám, »ale mělo by se hlásiti i svědomí.«

*

Hodinky, které nosí studenti, se vyznačují tím, že se zpozdují. Ještě jsem nepoznal ani jediného studenta, kterému by se hodinky předbíhaly. Málo pomáhá říkati opozdilcům, že pravý muž je v pravý čas na pravém místě. Chápu se někdy této historky: Jeden továrník měl tajemníka, a ten jednou ráno přišel pozdě do kanceláře. A vymlouval se, že mu jdou špatně hodinky. »Buďto si opatříte nové hodinky,« řekl mu továrník, »nebo já si opatřím nového tajemníka.«

Jenže příklad je poněkud odlehlý, poněvadž žádný profesor si nemůže opatřiti nové studenty, leda by odešel na jiné působiště. Ale ani tím by si tuze nepomohl — neboť kdo mu zaručí, že tam budou lepší — hodináři?

Hoši nosívají do školy plné kapsy nejrůznějších věcí: bývají to kuličky, drátky, provázky, řetízky, baterky, pistole, knoflíky, magnety, hřebíky, kroužky, šroubky, nožičky, žiletky, žárovky a kdovíco ještě. Tyto věci jim učitelé a profesori zabavují, uzavírají do stolu a vydávají opět až na konci školního roku s přiměřeným napomenutím. Jsou však také jiné možnosti. Ve svých *Ricordi di scuola* (Rizzoli & C., Milano 1940) se přiznává pan učitel Mosca, že on ty zabavené věci neschovával do stolku, nýbrž — nosíval je v kapsách a když měl kdy, hrával si s nimi. To je nejen poctivé přiznání poctivého muže, který ze sebe nic nedělá, nýbrž také doklad, že člověk je *animální* *ludens*, a podnět k otázce, není-li hra klíčem k záhadě člověka vůbec a dítěte zvláště, a konečně i k otázce, není-li právě tak užitečno hledati dítě v muži jako muže v dítěti.

Duše a tělo tvoří podstatnou jednotu člověka

Mag. Dr. Met. Habáň O. P.

Ukázka z Habáňovy »Psychologie«, která právě vyšla v naší edici. Str. 268, cena pro odběratele »Jitra« brož. 25 K, váz. 35 K. Kniha, jejíž druhé, doplněné vydání přinášíme, jest první psychologie v české literatuře vědecké, vybudovaná postupem v pravém slova smyslu duchovně-vědeckým. Hlubší a přesnější pohled na život člověka a jeho výklad dosud nebyl v české filosofické literatuře podán.

Život lidský plyne všemi jevy životními, vegetativními, počitky, vnímáním, touhami, bolestí atd.

Nadto je v nás princip duchových úkonů, abstrakce, reflexe, touhy po ideálu a blaživosti, svobody a j. Není činnosti bez subjektu činnosti. Je v nás tedy princip duchovnosti i princip jevů organických. Člověk je celek, je v něm jedna přirozenost lidská, je jedna osobnost a podstata.

Spojení duše s tělem je podstatné, nikoli jen náhodné nebo případkové (akcidentální), t. j. několik součástí soupodstatných tvoří jednotu bytosti, jednotu přirozenosti a osobnosti.¹

Přirozenost znamená bytost, pokud má v sobě základní sklony k činnosti a schop-

nosti k tomu, aby přijímala vlivy a zdokonalení odjinud (pasivita).²

Osobnost je *totalita rozumné bytosti* (*substantia individua rationalis naturae*).

Duše a tělo jsou v podstatné jednotě.³

Člověk si je vědom jediného principu své činnosti, t. j. sebe, ať smyslové nebo myšlenkové.

Subjekt smyslové činnosti je organická bytost. Subjekt myšlenkové a duchové činnosti je duchová bytost. Poněvadž si uvědomujeme jen jediné »já« v obou případech, tedy jsou oba prvky, tělo a duch, v jednotě.⁴ *Idem ipse homo est qui percipit se intelligere et sentire.* Činnost lidská je tak vzájemná a stále podřízena celku, ač-

koliv je tak rozličná (veget., sensitivní, myšlenková), že ukazuje jasně jednotu principu, z něhož vychází.⁵ Apparet esse impossibile (diversas animas esse in homine) per hoc quod una operatio animae, cum fuerit intensa, impedit aliam; quod nullo modo contingeret, nisi principium actionum esset per essentiam unum.

Bez této přirozené jednoty nelze rozumět spojení duše s tělem. Scholastikové nazývají tuto jednotu podstatnou: *Anima est forma substantialis corporis*.⁶

U člověka forma, utvářející prvek lidské bytosti, je duše povahy duchové, t. j. už sama o sobě je svébytná (subsistens), kdežto u jiných věcí nemůže existovat forma bez svého podkladu hmotného, bez spoluprvku, bez hmoty.

První úkol lidské duše ve spojení s tělem je, že oživuje tělo; živé tělo znenáhla roste, vnímá, myslí. Duše je oživuje a je princip všech úkonů životních, až si vytvoří nutné podmínky k své činnosti. Proto duše není schopna své činnosti duchové, dokud nejsou v těle podmínky k vnímání předmětů, dokud nepracuje smyslová schopnost.

Duše oživuje tělo a činí je schopným života vegetativního a smyslového. Tím není vyčerpána její potencialita duchová. Zů-

stává jí myšlenková a volní schopnost, která není organická.⁷ Scholastika vyjadřuje dokonalost celé duše slovy: *Anima formaliter rationalis est eminenter corporea et vegetativa et sensitiva*. Duše sama sebou duchová a rozumná vykonává svou potencialitou dílo oživující, dává život vegetativní i smyslový.

Proto spojení duše s tělem je přirozené a zdokonaluje i duši samu, neboť duše potřebuje smyslového vnímání, aby mohla přemýšlet a chtít.⁸ Avšak pro svou povahu duchovou převyšuje hmotnost a tělo, a proto nemůže být úplně pohlcena v něm. Proto jí zůstává činnost, která není společná s hmotou.⁹

¹ Sv. Tomáš III., qu. 2., a. 1., ad 2.

² Comment. sv. Tomáše in Arist. II. Physic. 1.

³ I., qu. 76., a. 1.

⁴ Comment. De anima III. 7.

⁵ I., qu. 76., a. 43. C. Gentes II., 57.

⁶ Toto vyjádření předpokládá znalost theorie hylomorfické u Aristotela a sv. Tomáše. Forma je utvářející prvek hmoty, takže jí dává dokonalost, činí ji tím, co je (ἐντελέχεια μορφή).

⁷ Opusc. sv. Tomáše: De unitate intellectus contra Averroistas, XV.

⁸ Cajet. Comment. in I., qu. 76., a. 1.; Joannes a St. Thoma, Cursus philosoph. nat. P. III., qu. IX., a. 2.

⁹ Comment. De anima III. lect. 7.; I., qu. 76., a. 1.

Chlapec Kristián na plavbě do Münsteru*

Rudolf Veverka

Měl vlažné rty a v očích mu rozkvetl sen
neboť v ten den
nebe přikrylo řeku neklidnou dlaní
veselého deště a na ní
těkalo srdce chlapce Kristiána
který hned zrána
v mléčném šeru
vyplul do münsteru
aby tam vložil svou
víru
touhu
mládí lásku
úsměv a svatost třinácti let
v sádrové síni do rukou tajemství
jež objalo svět.
Chlapec Kristián má bílou duši
a v očích má sen
neboť je den
kdy se sluší
aby dítě mělo velkou víru

a proto Kristián pluje v míru
do münsteru.
Má jasnou tvář
ve vlasech svatozář
jasnou jasnou jasnou
rybáři žasnou
nad tímto ránem
a mladým pánem
Kristiánem
žasnou žasnou žasnou.
Chlapec Kristián má krásnou duši
a plaví se sám
jak se to sluší všem dětičkám
jež mají víru
plaví se Kristián do münsteru v míru.

* Vysvětlení: Vždy na Velký pátek zrána pluli chlupci a dívky z Roskilde (Dánsko — Sælland) po tamním »baeku« (říčka, něm. bach) do »münsteru« (chrámu), který leží asi 1 km po toku.

Ráno

O. Kryštofek

Mlhavá rána	aby nebyl sám
prosvětlená skřivánčím trylkem	poslalo mu nebe naproti
kapičkou rosy	zajíčka
bosou nohou	celý orosený
mozolovitou dlaní	třeše se a prosí
šeptajícím listím bříz	člověče
modlitbou u Božích muk	ušetři mne
skládají svá průhledná křídla	Žebrák očima pohladí
jde žebrák	a jde dál
zahalen mlhou jak pohledem Krista	zajíček očima poděkuje
polní cestou	otřepe se z rosy
kde k zemi sehnuté klasy	a odhopkuje do závějí
střásají polibky vodní	mlhavého rána

Hra s životem

František Adamec

Život je drahý míč a člověk je jen hráč	Jednou přemýšlel jsem nad těžkým
jsou lásky jejichž kompas ukazuje jih	melodramem
jsou lásky v nichž poletuje sníh	nad tím co se tratí
a jež jsou samý pláč	bylo mi jak dívce jež milému říká že se
Jsou noci jež možno srovnat s kabaretem	vrátí
byly časy kdy i já jsem hledal štěstí ve hře	a dobře ví že už nikdy nepřijde do stínu
kdy přirovnával jsem život k veselohře	jeho ramen
a ze všech měsíců miloval nejvíc květen	Člověk může mít ze všeho užitek
Nejednou jsem padl do sítí	i z pastí jež mu kdo v cestu nalíčí
při světle bludiček mezi kolejnicemi	i z toho že do jeho srdce se pokoušel
mléčných drah	dostat paklíči
věřte nejednou měl jsem opravdový strach	a použitím zlatých kružítek
že vlak mě zachytí	Osud je křehký míč a člověk je ten hráč
Proč nemohl jsem odolat těm něžným	jenž je někdy tak strašně obehřán
mámením?	těch příkladů je dost a snad bych jím byl
Po čem jsem toužil? Po štěstí? Závratí?	sám
Ty poslední zůstaneš zvonečkem jenž	kdybych nebyl pochopil že hra s životem
klínká nad tratí	přináší jen pláč
výstražným znamením	

Mrzutost

Gerta Göpfertová

Pták v zahradě popěvoval veseleji, pone náhlu se k němu přidružovali doprovazeči, proto Julie otevřela okno a vyměnila pozdrav se sousedkou. S tlukotem kroků slyšely obě sestry, jak si maminky povídají o vyšívání monogramů, o strouhané mrkvi a rozmarech petrolejového vařiče. Obě sestry měly hněvivé tváře a neupravené účesy, úzkostlivost Andělina ustoupila, ačkoliv dovolily blízkost jarnímu vzduchu. Julie neuronila ani trochu soucitu, ale přistrčila hlasitě židli k pohovce a prohlížela si nehty. Příliš se zlobila. Přitom se jí vzdorovitě sesmekávala síťka, zatím co Anděla vzlykala a lidé si pod okny nevyrušovaně vyprávěli.

Konečně se Julie přepudrovala a píchavě vyčtla Anděle pana Prstíčka. Anděla odpověděla uštváním vydechnutím, ať už jí dají všichni pokoj a zapopelil se klid.

Co jí to jen napadlo, že nevybídla pana Prstíčka, aby si zase vyšli do Husovy ulice! Anděla začala pěsti, jako by chtěla rozmáchnout vinníka. Ale sněženky vedle lahvičky s rudým lakem jako by jí podaly sladké cukrlátko včerejšího překvapení:

Přijížděla šestá hodina, kamének zaklepal na okenici. Julie s vyčítavým kašlem zhasla cigaretu a před zabouchnutím dveří se ještě naposled ukázala v zrcadle. Anděla rozloupla záclonky. Dole stál pan Prstíček a radoval se z Anděliny radosti, jejíž seménko přičtl sobě v nových vepřovicích. Kráčeje výš zároveň po stupních schodů i dobré myslí, vystoupil jako slunce ráno. Oprašoval se. Narovnával klobouk. Poposkočil. Zapomněl, že chce darovat sněženky, a když se k němu Anděla nadnesla, políbil ji umírněně na čelo. Sedli si zády k zrcadlu blízko sebe. Ta tam byla vytríbená vládychtivost Prstíčková. Zapálil si sice bez optání cigaretu, ale pak se jen díval i divil. Anděla se malinko zakuckala v zásobách kouře Juliina, doplněných

Prstíčkem, ihned se napjala a roztrušovala roztomilost. Nezabroukala na Julii. Kdy-pak byla takováhle? Ani jednou. Opravdu ne. A pan Prstíček pohladil konečky vepřovic. Ubytovala ve vodě sněženky jako tehdy, když byla Andělkou a svátek se ráno načínal oslavnými rýmovačkami Julky a po obědě s játrovými knedlíčky bábovkou; tenkrát jí dal Pavel za padesátník sněženky a hnědý lesklý džbánek s hubičkou. Dnes je přinesl pan Prstíček, Karel, sněženky. Je to snad průvodka k přestupování na novou trať, do nové čtvrti? Po prvé se rozdělila ve dvě, ta vrchní Anděla si navlékla prstýnky a pokřikující špendlíky, prskavky klamu, přibarvila si rty a kroutila se jako zmijí mládě, až se z pana Prstíčka vyškvařovaly laskominy proměnit se v hůl; a uvnitř se jí zželelo minulosti, odbyté jako jízda elektrikou, v jednom voze, chvílku se stojí, chvílku důvěrně mrká, až mladík nabídne místo, tak se usadí, než přijde velectěná paní s mečíkem práva stáří a vážnosti. Anděla litovala, kála se a učinila pevné předsevzetí. Dokonce složila slib svým misionářským sněženkám. Právě se nad ním vroucně sklonila, Karel, dříve pan Prstíček, kynul a praskl jako sud bez obrouček neučené svévole, když Julie varovala pozdě. Pana hostinského, tatínka obou sester, podnítil zábavný rozhovor, sypaný smíchem, aby ŕulhal podívat se do pokoje s broušeným zrcadlem. Karel, nyní pan Prstíček, se obrátil jako karta na ruby. Julie si hrála s ostrým nožem. Pan hostinský byl zuřivostí bez sebe. Neovládal se. On nikdy nezářil nad chvalořečmi tet o dvou čiperkách, že se ve světě neztratí. Kdyby je byli raději d'ábli na kopytech roznesli, nestoudnice! maloval čerta na zeď. Anděla nedutla. Poddala se nevolnosti nechutenstvím nad panem Prstíčkem, jehož obojek dosud neodmítla. Protože dnes zase přinesl sněženky. Odskákal uražen na

své kupecké jednoduchosti. Julie se ještě rozvíjela mstivostí ropuchy. Potom šly spat. Anděla chtěla něco zmateně vypravovat, ale Julie jí spálila to blouznění. Raději nechat všeho těšení. Jezdí se jenom dopředu, bez přestupování. Proč by se přisedalo, když ve všech elektrikách je stejnotvárně nudná cesta, to by měla vědět. Proč nebýt chytřejší než sýkorky a nejt zobat z ruky, když nám ji někdo nastaví? Jen bez strachu a ohlížení, nebezpečí je pro

všechny stejné a všichni stejně bezohledně veslují lokty. A moudře zívla. Kluk od krejčího přinesl šaty. Sestry si vyšly na procházku. Marně se u protějších domovních dveří nadýmal student, marně litoval čtyřiceti korun za zeleně proužkovanou kravatu, marně měl bujnou kšticí nazrzelé barvy přikartáčovánu, ani modlivé zakašlání mu nepomohlo. Sestry jej minuly bez povšimnutí a zamířily k náměstí. Zdál se velmi nešťasten.

Až se rozloučíme

Ivan Andrenik

Jen jízva zbude malá,
kapička rmutu mizící,
a šlápěj jež se smála,
zamává slzou na líci.

Snad ve snu se to stává,
bílý narcis se rozsvítí
a s ním i snědá hlava
poprosí znovu o kvítí.

Láskou zažehnu štěstí svoje
křesadlem na prahu v kameni.
Zavinu hebce do závoje
vahadlo, jež se nezmění.

Píseň zemi

Milan Habr

Ty, jež se odkláníš od mělčin marnosti,
na dně srdce punkvu máš, ta pohostí
mne, poutníka, tíhou dnů zemdleného,
až úsměv východu vyjde z chrámu nitra
Tvého.

Ty, jíž se vášeň nedotekla ústy,
stále se navracíš v stín ráje beztvarý
a pustý;

jak obejmout bys chtěla zádumčivost vod.
Svůj hlas dáváš dešti, jenž bije doprovod
a volá mne, když čas vzdechnout brání. —
I v splavu vlny měsíce hoří až po uzrání.

Ty, jíž se řadra vzdouvají před slovy
zvědavými,
halíce se soumrakem, jak v předtuše zimy,
co spálila Ti rudost retů loni.

Dal jsem Ti svou bělost, dnes dotančím
si pro ni,
Tvé oči zotvírám, spánkem citů zamlžené,
abys viděla, kde nebes mír své čelo klene.

O bílé víle

Ladislav Vlk

Bylo to večer na starém, romantickém zámku. Seděl jsem sám ve svém budoiru a přemýšlel. Snad jsem na něco čekal... Ještě z okna se musíte se mnou podívat, než začnu vypravovat: večerní zahrada. Podzimní zámecká zahrada protkaná rudými a modrými odrazy vysokého západního nebe. Jen myšlenky goticky vysoké, překrásně vážné a ušlechtilé přicházejí vám na mysl při pohledu na tuto večerní scenerii. V mé komnatě je soumrak krásný, milý, je čas romantické fantasie.

Míla přišla v ten podvečer v lehkých bálových šatech. Celá byla ustrojena bíle; když si dnes vzpomenu na ten sen a představím si její ušlechtilou postavu a krásnou tvář a k tomu scenerii staré zámecké komnaty osvětlované poleny hořícími ve starém krbu, věřím, že byla rusalkou, kouzelnou vílou; nožky musela mít bosé a vlasy rozpuštěné, aby byla ještě krásnější.

Přišla ke mně jako k příteli. Dívky s námi nedovedou rozumně hovořit; ona uměla, chtěla a jsem jist, že by onen večer nemohla, nesměla říci žádné z oněch francouzských konverzačních slovíček, které slyšíme rádi pro dobrou náladu. Byla i v řeči přímá a krásná. Přiběhla ke mně nahoru do mé komnaty. Usedla rozloživši bílý mušelinový šat ke stolku proti mně; dívala se na jeho černou desku a přemýšlela. Snad se mne chtěla něco otázat. Byl soumrak. Nepromluvili jsme ještě ani slova, ale přemýšleli jsme oba hluboce... romanticky... Nikdy jsem netušil, že by taková chvíle mohla být tak krásná.

Vedle v pokoji hrál bratr Eda na piano. Vytrhla se z přemýšlení a pravila: »Říkal jsi, že tvůj bratr je umělec. Není. Hleď, hraje ti několik písniček a neumí víc.« To řekla a sedla sama k pianu a hrála své myšlenky.

Prvními tóny zmizel mi svět. Musil jsem hledět jen na ni, musil jsem slyšet jen ji, jen to, co ona mi zpívala hudbou. Co hrála — ach, nevím, nevím už jediný akord té písně a nikdy jsem ji víc neslyšel. Hudba je krásná. Její píseň byla — zas nemám epitheton — její píseň čarovala, byla prodechnuta kouzelnou mocí, silou, kterou ona vládla dokonale, kterou mohla tě spoutat, mohla tě vynést vysoko nad oblaka, mohla tě potrestat smrtí, byl-li jsi zlý. Cítil jsem,

že nepřišla ona Míla, kterou jsem znal. Přišla královna víl, nadaná veškerou mocí, snad přišla mne soudit svou hudbou. — Obyčejný hudební nástroj, zámecké piano. Bože, hrála na ně, či ne? — Ještě více se setmělo. Její hudba umlkala. Ještě stále jsem musil sedět bez pohnutí, dívat se na čarovnou královnu a nebyl jsem vlastní myšlenky schopen. Ustala a přisedla znovu ke stolku proti mně.

Hleděl jsem jí v polotmě do očí. Byly veliké, černé a na smrt vážné ty oči, a hle: byly též překrásné a — odevzdané do mé vůle. — Dala mi v několika chvílích pocítit svou všecku moc a nyní odevzdala se mi úplně. Obrovské obraty duší a nálad, o kterých mi jen fantasie za nocí vyprávěla, stály přede mnou. Ona mi podávala své srdce, abych jí řekl...

Vyňala malý lístek a tužkou napsala na něj: »Ach, Láďo, čestný chlapče, řekni mi: cítil jsi někdy takovou bolest a touhu v srdci, takovou žízeň duše po kráse...?« — »Bože můj, odpověz mi!« přidala polohlasně a zase se mi podívala tak hluboko do očí, jako se díváme do studánky, do níž nám spadl zlatý prsten.

Seděl jsem, hlavu podepřenu ve dlaních, a hluboce přemýšlel o ní. Byla velikou a krásnou romantičkou. Ptala se mne, mne mladšího jí samé, na bolest a touhu duše a sídla všech citů. Přiběhla v lehkých plesových šatech sama k nám. To by byla jiná dívka nikdy sama neudělala. Byla krásná a prostá, ryzí, s vlasy rozpuštěnými po svém způsobu, s očima velkýma teď v šeru, s výrazem bolesti a touhy, o kterých byla mluvila právě. Tolik čistoty vyzařovalo mi z ní, že jsem nemohl věřit, že by byla pozemským zjevem. Kdybych se byl opovážil jí odpovědět tak, jak odpovídáme děvčatům stejného věku s námi, zmínil-li se o bolesti a touze, kdybych teď byl vyslovil slovo »láska«, cítil jsem strašlivě z bílé její postavy, že bych ji urazil na smrt a sebe snížil na sprostého neurvalce. Však to mi pouze blesklo hlavou, rozdraceno v okamžik veškerou silou mé vůle, jako okamžitě přemůžeme pokušení d'ábla, který se drze pokouší svésti nás ke hříšné myšlence, i když máme za několik okamžiků přistoupit ke stolu Páně.

— — Ach, už vím, proč přišla v bílých bá-

lových šatech, ve dlouhém bílém mušelínu, proč byl tak harmonicky zladěn její výraz do čisté, zářivé a trpytivé barvy bílé, nad níž hořely její černé dívčí oči, že nedovolily než myšlenky krásné a ušlechtilé — —

Žádala ode mne odpověď veškerou silou své dívčí čistoty. Víím. Já jediný z jejích přátel a přítelkyň jí mohu odpovědět. Přisedla ke mně v šeru u stolu, opřela si hlavu o svou ruku a hleděla na mne, abych jí odpověděl. Báł jsem se skoro na ni pohlédnout, abych jí neurazil, tak čistou a překrásnou, tím, co jsem v duši své býval dříve.

Položil jsem ruku na její, jež spočívala na stole. Chtěl jsem jí vše říci, jak umím, chtěl jsem jí snad těšit — ne — ale bych jí zpíval hymnu o mládí čistém a krásném, jako je ona — prostá Míla v plesových šatech.

Ta ručka osmnáctileté dámy čarovala a měla moc kouzelnou. Objala mne kolem pasu tím, že jsem se jí dotkl, tančila se mnou, ona, a pravila, že je to umění a krása, jímž jí mohu odpovědět na její otázku a líbala mne na čelo a slibovala mi ráj, budu-li mluvit jen Pravdu . . . a přece se nepohnula a ležela pod mou dlaní na černém stolku, vykládaném gotickými ornamenty.

Slovy jsem jí nemohl odpovědět. Připsal jsem jí na lístek francouzsky, že jí zahraji

na piano to, co s ní cítím a co je pravda. Porozuměla, přivolila a zůstala sedět u stolu.

A zase jsem cítil, že k pianu nejdu sám — Bože, cí ruce to za mne udeřily v klávesy, jaké to andělské souzvučky hrály ty struny tam uvnitř — já nevím, co vyprávěly Míle. Někdo, kdo ji miloval víc než její otec, vládl mi mými prsty; cítil jsem to téměř fysicky, a já, který nedovedu vůbec hrát na žádný hudební nástroj, jsem jásal a zpíval tím souzvukem zvučících strun vše, co jsem v podvědomí cítil s tím děvčetem a ještě to, co mi diktoval její nebeský Otec. Když jsem dohrál a hleděl v myšlenkách před sebe očarován silou okamžiku, přistoupila po měkkém koberci ke mně, políbila mne skutečně na čelo a řekla mi: »Ale tos nebyl ty, můj příteli!« Ohlédl jsem se. Měla na nadrech sepjaté ruce a hleděla oknem na černomodré večerní nebe, kde se zažíhaly první hvězdy. Pak mi dala sbohem a vyšla bílá a jasná a prostá Míla z mého budoiru ven . . .

*

Ó chvíle překrásná! Kdo mne to navštívil? Ne, ne — to nebyla dívka a nebyla to bohyně Lada a nebyla to Láska. Kdo, kdo se mi přišel zjevit v podzimním podvečeru, abych nezapomněl na něho na věky? — — čistota duše!

Čínská pohádka

Milena Ulmanová

V šedivé, zapadlé uličce Šanghaje v nízkém a špinavém domku žil chudý kuli se svou starou matkou. Ve dne vozil bohaté mandariny a jejich tlusté manželky se znetvořenými malými nohama po ulicích Šanghaje, na noc se vracel s penězi, uschovanými na prsou pod kimonem, do nízké světničky, kde mu chromá matka podala hrst vařené rýže. Pak se k smrti vyčerpán svalil na špinavý koberec.

Li byl člověk příčinlivý, vydělal časem dosti, že by uživil i ženu. Která by však šla do jeho nízké světničky na špinavý koberec? A mimo to byl Li tak ošklivý, jak vůbec může člověk být. Co by mu prospělo, že měl milý, něžný hlas, a kdysi dávno, když byl ještě velmi mlád, uměl i zpívat. Ale to bylo již opravdu dávno.

Do Číny přišlo jaro. Za městem v zahradách velmožů rozkvetly jabloně a broskve růžovými květy. Li vezl právě jednoho z blažených do takové zahrady. Rozkvetlá větev jej udeřila do tváře. Bylo to jako pohazení ruky ženy. Li pocítil touhu po ženě, touhu mocnou a nepřekonatelnou. Té noci nespál, ačkoliv byl unaven. Ráno nevyjel se svým vozíkem do ulic, ale bloudil tudy sám do únavy. Srdce ho bolelo ostřeji a ostřeji. Na jednom nároží potkal Kum, bůžka štěstí. Vysmíval se mu drze do očí. »Nu, Li, už jsi našel své štěstí?« pravil zlomyslně.

»Štěstí,« řekl Li zdrceně a rozplakal se. »Chci tak málo. Chci ženu. Ale není na světě ženy, která by ke mně šla.« Slzy mu tekly po tvářích, zjizvených po neštovicích.

»Není?« Bůžek potřásl hlavou. »Jsi hloupý, Li, ukáži ti ženu, která s tebou bude šťastna, nebudeš-li tak docela hloupý.«

A šel s ním až na hlavní ulici, kde stála malá žebračka. Měla roztrhané šaty a byla velmi hubená. Měla však černé vlasy, husté a lesklé, a obličej krásný a něžný jako květ hyacintu.

»Jdi a vezmi si ji,« řekl bůžek Kum. »Řekni jí, že jsi bohatý a krásný.«

»Neuvěří mi,« řekl Li smutně, neboť dívka byla skutečně krásná.

»Uvěří,« odpověděl bůžek. »Ona je slepá.« Li si přivedl do špinavé uličky slepou dívku, krásnou jako květ hyacintu. Usedl u jejích nohou a vypravoval jí, jak je bohatý, jak krásný. Mají velký dům, krásnou zahradu, ve které kvetou růžové broskve. Dívka, kterou od malička nenáviděli a odstrkovali, rozkvetla štěstím. Její sladký hlas vyplňoval malou světničku, její krása zářila celou šedivou ulicí, celým Šanghajem. Věřila mu každé slovo. Poslouchala u vytržení podivně krásné, bohatýrské příběhy, v nichž byl on hlavním hrdinou. Milovala ho celým srdcem. Něžné ručky se chvěly pod jeho dotekem jako květy jabloň, když do nich zavane jarní větřík.

Po celý den seděla na koberci, věříc, že je to krásné a skvostné lůžko a čekala, až přijde její pán a počne vypravovat.

Li, když jezdil s vozíkem ulicemi, neviděl domy, ani zaprášenou cestu před sebou, ale vzácné, divné ptáky, zelené louky, krotká, něžná zvířátka, o kterých bude vypravovat

své drahé ženě. Li byl šťasten tak, jak jen člověk může být...

Ale dívka, když byla sama, přemýšlela o tom, jak by bylo krásné, kdyby viděla. Nechtěla snad viděti zelené louky, broskve, zlaté slunce, ptáky, ale svého pána, svého manžela, drahého Li.

Po dlouhé době se vydal potměšilý bůžek štěstí Kum do světa. — Potkal Li.

»Jsi šťasten?« ptal se ho. Li dojat přikývl. Bůžek šel až do šedivé ulice a uviděl dívku.

»Jsi šťastna?« otázal se.

Dívka se zamyslí: »Je slunce krásné, pane?«

»Nesmírně krásné.«

»Chtěla bych tedy viděti slunce.«

Bůžek přemýšlel a pravil: »Ovšem, pro tebe to bude velkým štěstím, uvidíš-li slunce,« a odešel.

Dívka otevřela plna radosti své krásné, černé oči. Neviděla však slunce, jen špinavý koberec, úzkou světničku a Liovu tvář, rozrytou neštovicemi. Láska se rozbila. Dívka si zakryla oči a vyběhla do ulice. Místo slunce viděla jen prach a nízké domky, neboť v Šanghaji stojí slunce příliš vysoko, a musí se zdvihnout hlava, abyste je uviděli. Dívka však hleděla jen do prachu cesty, neuměla se dívat na slunce. Zoufale bloudila a všude byla jen bída, hlad a smutek, hubené, žebrající děti. Neboť čtvrt' chudých je vždycky rozsáhlá. V Šanghaji hučí moře tiše a důrazně. Dívka se k němu rozběhla. Neboť oči, které přivykly krásnému snu, neumějí se dívat do slunce, i když je také krásné.

Lidé pod nebesy

Věra Lhotská

». . . a pak není už asi pravdou to, co otcové říkali svým synům, když odcházeli na studie: co máš v hlavě, to nemůžeš ztratit. Zdá se, že vše, vědomosti nebo nadání, může člověk ztratit. Psychologové...« a doktor mluvil o vědě. Profesor Daniel Vinař, bledý a rozrušený, se rozloučil. Rychle sešel dolů a pak spěchal deštivou nocí Opyšem. Do čela mu sekal vítr, výkřiky nemožnosti a doktorovo vyprávění. Před společností se rozvinulo drama lidského života, lidského mozku (jako nový klípek, s příchutí kaviáru, je přijala), a nikdo, nikdo nepocítil, jaká hrůzná tragédie se

odehrává mezi doktorovými slovy a myšlenkami Vinaře.

Člověk může ztratit vše! Příšerně zněly Vinařovy kroky po malostranské dlažbě. Danieli, poslouvej! Nadaný student..., vědec..., úspěch v celém světě..., a pak..., za nějaký rok úředníkem v Římě... teď?... Metařem. . . bez jediné vědomosti... bez jediné schopnosti...! Danieli, slyšíš, Danieli Vinaři!

A příšerný výsměch se mu zařezával v mozek. Na Karlově mostě se zastavil, sevřen tmou a hučením jezů. Rukama chtěl stisknout kámen zábradlí jako jedinou oporu

(kámen byl hladký deštěm). Slabá opora, Danieli! Mlhovou clonou deště se díval na své nitro. Konečně jeho horečnaté rty pronesly to, co ho tísnilo: »I to, co je mi nejdražší, svou hudbu, umění, dar, kterýs mi vložil v srdce, Bože, i to mohu ztratit? Svůj život?« A oči hledaly odpověď. Bez klidu a ticha v duši neslyšel hlas Boží.

Je konec tvému umění, Danieli Vinaři! Nejsi již umělcem. A zase krutý výsměch mu bil v spánky.

Neschopný, trhavě došel domů.

*

Bojoval mnoho dní s hlasem, který mu výsměchem oznámil ztrátu umění.

Rozčilené ruce, popudlivé vrásky, stín šilencství na víčkách... vidíte to, konservatoristé a kolegové?

Co jsem říkal, Danieli Vinaři, nejsi již umělcem!

Nejsi schopen práce!

(Profesor sevřel rty, uchopil zbytkem sil Beethovenův akord a...)

Noty ti víří nápěv o osudu jednoho mladíka, který...

»Přestaň!« vykřikl Vinař a vyběhl ze sálu. Selhaly nervy. Žáci se za ním poděšeně dívali, pak s očima, shluknutýma v hloučky klepen na předměstské pavlači, šeptali.

*

Jsi šilencem, Danieli, kdysi slavný učiteli, jsi šilencem... A hlas se mu znovu vysmíval.

Šel k lékaři. Bílý plášť ho připravoval na společenství k šilenci. A přece lékař řekl: »Klid, pane profesore, jeďte ven, nehrajte, nemyslete na hudbu. Jeďte někam, kde lidé žijí pod nebem.« Vinař se zadíval na pražské střechy a pokývl.

Výsměšný hlas mlčel.

*

Když stál před kouskem země, kde měl žít s lidmi pod nebesy, trochu se obával své hluchoty a prázdnoty, bál se, aby svým neklidem a hrůzou nepošpinil krásu Mariina údolí.

Perokresby smrků na horách, lept říčky v údolí, lesní zvěř a ticho. A pak hnědavá vízka a šikmé střechy, bělavé loubí ambítů a jasní mniši. Na prahu kláštera ho uvítal opat Vít.

»Danieli...« Připamatovalo mu to muškátovou barvu dětství.

(Maminka s levandulí, mateřídouška na mezi, říjnový ohníček.)

Zamrazilo ho. »Ztratím, ztratím schopnost? Lidé pod nebesy, co vy víte o boji, co vy

víte o mém životě. Můj život — hudba, moje tvorba. Tvořil jsem, ale teď čeká jen...« a Danielovy oči v hrůze pověděly více, než co chtěly rty zamlčet: šilencství. Opat Vít se neusmál, nepotěšil, jenom odešel před oltář s věčným světlem. Jen Bůh ví, zač sklonil koleno a sepal ruce.

*

Okenní mříž kreslila mír na čele Daniela a Otce Jakuba. Tíživost stínu polednice odmyla voda ve Zruči a přece k spánkům Vinařovým stoupal tlak předtuch a snů. Vyrazil z pootevřených rtů: »Což může Bůh odejmout to, co krásného vložil v člověka? Vše mohu ztratit, vše. Vše, to je pro mne hudba, schopnost, tvorba...« P. Jakub se podíval na Danielovy oči. »Já mohu ztratit více.« Úderem zaslechl tato slova. Jeho zrak se tázal. Z dálky neznáma zněla odpověď:

»Víru.«

»Ztratit více... víru...« opakoval ozvěnou.

Ještě nepochopil.

*

»...Benedicat et custodit nos omnipotens et misericors Dominus, Pater et Filius et Spiritus sanctus. Amen« skončila slova kompletáře požehnáním noci. Mniši vyšli ze ztichlé kaple. Daniel šel s Otcem Antonínem k refektáři. Předletní večerní šero stoupalo jako kouř kadidla k nebesům a uklidňovalo Danielovo srdce. Vešli.

V očích P. Antonína svítlo radostné světlo.

»Tak pokuste se, pane profesore.« Daniel tiše usedl k harmoniu. Oči opatů na obrazech se naplnily radostí jako oči Antonínovy.

Vinař položil nejistě ruce na klávesy. Štěstí mu zabušilo v tepnách. Za něj prosil Antonín (snad ve ztichlé kapli nebo na klekátku v cele klečel také opat Vít).

Výsměšný hlas odstoupil. Teď. Vinař hrál. Za něj děkoval Antonín.

Vinař ztišil vlny hudby a zadíval se na slova Antonínova hymnu. Žehnání klidu Mariina údolí položilo ruce na Danielovu duši. Pak zaznělo (nedělní cesta s maminkou na služby Boží) nesmělé, obdivné, v hudbu proměněné:

»Lásko, bělostným Chlebem učiněná...« V Boží radosti zněl celý hymnus na Pšeničný Kotouč vcházející v člověka.

(I k tobě, Danieli, jednou přišel... Bílá děvčátka, rozžaté svíce v chvějících se ručkách, plátno na mřížce s vyšitým: Nechte maličkých přijít ke Mně...)

Daniel skončil. »To už je dávno,« usmál se

a P. Antonín přikývl. Snad věděl, nač Daniel myslel.

*

Jednoho dne v roce vychází Bůh v lidském těle žehnat krajům. Odevzdaný rukám člověka, který Ho s láskou nese, aby celý svět se Mu klaněl. Pivoňkové lístečky se Mu sypají z dětských ruček v cestu a kolemjdoucí klekají.

Lidé pod nebesy sklánějí švá čela při Jeho žehnání. A Zruč zvoní na zvonky kaménků a vzduch uctivým dotykem líbá podnož monstrance.

»Lásko bělostným Chlebem učiněná, Pokoro v pšeničném kotouči, Tělo Syna člověka...«, chrámem zněla Danielova skladba. Daniel šťastně hrál. Slovo, nesené opatem Vítem, i jemu žehnálo. A přece srdce opatovo neustalo prosit za Daniela.

*

Za průzračné zářijové oblohy opouštěl Daniel Mariino údolí. Vížka kostela Starostlivé Matky mu dlouho upomínala navrácený klid a sílu k práci. Před klášterem stál opat a díval se za Danielem, až zašel za les u Javorné. A pak zase poklekl před oltářem a prosil za Daniela.

*

Byla bohatá vinobraní na vinici Danielova ducha. Daniel Vinař pečlivě pěstoval hrozny hudby a čisté, velké bobule rozdával. Jeho dlaně se brzy vyprázdnily, ale hned zase byly naplněny. Hospodin požehnal vinici dělníka (před oltářem Starostlivé Matky stále klečel opat Vít).

*

Na rukou lidí se chvěl bělavý lístek, šířící kolem sebe vůni nevěstina závoje a ženi-chovy myrtové větévky:

»Profesor Daniel Vinař s chotí Helenou...« Bělavý lístek neříkal nic o smějících se očích spojených lidí, neříkal nic o chvění rukou pod štolou lásky. Dva jedním tělem budou...

*

»Ondřej Jánský? Kdo to je?« Daniel vstal. »Prosím.«

»Dobrý den, pane profesore.« Daniel se obrátil.

»Pater Jakub! Opravdu!« a stiskl mužovu ruku.

»Ne, už ne Pater Jakub. Pouze — Ondřej Jánský.« Daniela bodlo u srdce. Opřel se o klavír, díval se Ondřejovi do očí a vzdáleně pronesl (odpoledne v Jakubově cele): »Já mohu ztratit více... Víru...«

Ondřej pokývl. »Ano, ztratil jsem...« jeho oči bolely.

Když se loučili, zeptal se ho Daniel: »Nechtěl byste, aby se vám vrátil čas víry?« Ondřejova ruka zůstala bez pohybu v Danielově. Jen v oku se mu zalesklo Mariino údolí. »Byl bych šťasten, kdybych se mohl vrátit... Opat Vít stojí stále s otevřenou náručí...« Odešel. Daniel zůstal stát, díval se na Ondřejovu ruku, jak zavírala dveře a slyšel jeho kroky na schodech. Na jeho rtech páčila slova: »Já mohu ztratit více... víru...«

*

Daniel stál nad lůžkem a s rozšířenými očima se díval.

Jeho žena a jeho dítě.

Jeho mrtvá žena a jeho mrtvé dítě.

Trojí život měl Daniel; jeden život — žena — a druhý — dítě — ležely před ním mrtvy.

A třetí?

Danieli, tvůj život? Daniel spustil ruce, prázdné ruce. »Můj život je hudba a ta...«, trpce se usmál. Výsměšný hlas se neozval, nebylo ho třeba. V jeho srdci již nebylo hudby. Už zde nebylo klidu z Mariina údolí. Trojí život ztratil Daniel Vinař. Zvoňte umíráčkem za ženu, za dítě, za Daniela.

Daniel je mrtev.

(A přece u oltáře klečel opat Vít a prosil za vzkříšení pro Daniela.)

Byl mrtev Daniel, když házel dvě hroudy země do hrobu, plášť pro ženu, šatky pro dítě.

Byl mrtev Daniel, když sedal se sklopenými očima u prázdného lůžka a na kolenou měl nevěstin závoj. Čekal na dech mrtvých. (Mrtví nedýchají, Danieli.) Na klavíru šedl prach a páčil v Danielově očích, páčil v jeho srdci (místo trojího života). Daniel však nezdvihl ruku, aby ho setřel. Nevěřil, že by jeho ruka byla ještě tak mocná. (Opat Vít prosil za sílu pro Danielovu ruku.)

*

Rozloučil se s hrobem a odcházel ze hřbitova. Díval se na zablácenou cestu před sebou, posypanou tu a tam kvítkem chryzantémy a papírovými růžičkami. Jsou Dušičky, Danieli, a lidé vzpomínají mrtvých. (V Mariině údolí opat vzpomíná mrtvého Daniela.)

Zastavil se. Oprýskaná zeď předměstského kostelíka, domu Božího. Vešel. U presbytáře se černala rakev. A dvě ženy mu svou rozmluvou podávaly úmrtní oznámení mladé rodičky. (Danieli, kdysi tvá žena a tvé dítě...) V jeho sluch bušily varhany divo-

kými údery a řezy neumělé, špatné písně s rozplakanou melodií, mísící se s nachladlými hlasy zpívajících.
Ubohý zpěv, ubohá hudba.
Slyšíš, Danieli? Danieli!
Danieli Vinaři! Umělce!
Daniel pochopil. Povinnost. Viděl opata Víta, jak mu při loučení říká: »Schopnost, Danieli, zavazuje.« Vyšel rychle z chrámu. Jeho srdce se naplnilo hudbou. K Danielovi se vracel život.
Bud' vítán, vzkříšený živote! (V Mariině údolí prosil opat dále za Daniela.)

*

Daniel Vinař pracoval. Obraz ženy a dítěte nad hlavou, bičík bolesti z předměstského kostela na umělcově mozku.
Léta tvořil dílo své vzkříšené síly, rekviem. A pak, v den, kdy vzpomínal na poslední výdech té, která byla jeho tělem, a toho, který byl částí jeho těla, podal svou oběť umělce před tvář Hospodina.
Requiem aeternam donas... gotické obloky chrámu se zvedaly výše a výše s tóny introitu.
Dies irae... noc na Karlově mostě, hrůzy obav, předtucha následujících dnů, smrt jeho tří životů.
Credo in... Danielova duše zpívala své credo ohlasem Boží milosti.

Agnus Dei... Daniel poklekl a sepjal ruce. Nyní se otevřelo jeho srdce.
Smiluj se! (S ním se ještě modlil opat Vít.)
Daniel pochopil. Jeho tři životy byly vzkříšeny. Duch pokory vstoupil v jeho srdce. Duch pokory dělníka Páně.
Tiše, beze slov uznal Boží majetek v sobě, právo na vše, co Bůh vdechl v jeho nitro. Smiluj se!
Nebyla hrůza z možnosti ztráty všeho (...bud' vůle tvá...).
Oprostil svá ramena od pýchy a neklidu, aby mohl být na ně položen — až přijde čas — kříž, který se zvedal nad oltářem. Agnus Dei... dona eis requiem sempiternam!
Daniel povstal, požehnal se očišťující vodou.
Aspergas meo.
Se sklopenou hlavou vyšel z chrámu. Venku se zastavil a pozvedl čelo k nebi. V očích se mu zrcadlil modrý klid oblohy. (V Mariině údolí každý měl kus oblohy v očích.)
Na čele se mu zaleskla krůpěj žehnané vody.
(Opat Vít s díkem zakončil modlitbu.)
Daniel Vinař se stal člověkem pod nebesy. Lidé pod nebesy.

Mladí hrdinové

Silvio Riva

Na kolenou a se srdcem rozechvělým něhou měl bych psát tato slova, jimiž předkládám mladým duším div milosti čtyř srdcí urvaných ďáblu a vrácených Bohu, s dojetím, jež naplnilo mé srdce, když jsem po prvé četl tyto listy napsané písmem neklidným a vzrušeným.

Bylo to ve dnech, kdy se připomíná utrpení Páně: a v těch listech jako by byly stopy ruky Boží a jako by na nich ulpěl dotyk lásky Kristovy.

*Avšak kolem těchto čtyř trpících bytostí jsem cítil dech jiných duší klečících v mlčení: duší apoštolských, jež plakaly, trpěly a radovaly se.
Kristus nežizní sám.*

*

Jsou hoši, kteří mají strach z Boha, poněvadž vědí, jak bolestná jsou setkání tváří v tvář s tímto žárlivým Tvárnitelem,

když uvážnuvše na pohodlných mělčinách života pocítují pojednou sílu skryté výzvy k životu závažnějšímu, čistšímu a křesťanštějšímu. Jisté již postřehli a si uvědomili, že jest krásnější a radostnější žítí v klidné a činné náplni Milosti; že v duchovním zápase mezi Adamem a Kristem vždycky vítězí Kristus, jestliže vůle silená vírou a živěná odvahou se přidává na stranu vítězího.

A poněvadž zakusili této radosti nebo ji prostě vytušili, neodvažují se a nedovedou couvati; a také znajíce již úpornost niterného boje pocítují strach.

To jsou duše, jež hledají osvoboditele.

Není snadné se přiblížiti k těmto malým nešťastníkům pohrouženým ve vypočítavou a vypočítanou nedůvěru a zahaleným v sobectví nejnáročnější.

Budou z nich duše ochotné a šlechetné, až

najdou šlechtnost ztrojnásobenou; až se přesvědčí, že obdržely — a že stále přijímají — bez výhrad to, čeho potřebovaly, ač toho nežádaly a o to neprosily.

Zahrnutí tímto bohatstvím lidské lásky otevrou ti srdce a ty je můžeš naplnit světlem, čekaje na působnost Milosti.

Nejbystřejšího vzhledu a srdce v nejvyšší míře laskavého je třeba, abychom zachytili tyto duše předčasně zklamané a vyprostili je z jejich nesnází. Musíme se k nim přidružit jakoby se zavřenýma očima, abychom se nedotkli jejich citlivého vědomí chorobnosti: a pak je třeba se dávat a dávat bez vypočítavosti a bez ustání.

Dávají se získati láskou. Někdy i přísností: ale nejčastěji láskou.

Později, až je zasáhne Milost, budou trpěti těmito nadměrnými požadavky, ale zatím je třeba je zahrnovati velkomyslností.

Tajemství, jež budí slzy i úctu.

Ti čtyři, které uvádím, náležejí do toho počtu.

Nebylo jistoty, mají-li se uveřejniti tyto stránky nebo ne. Avšak lze očekávati, že mohou býti poučením mírným i přísným pro mnoho nezkušených jinochů, kteří jsou náchylni viděti v náboženství stav klidu, v němž se člověk rodí, žije a umírá, v trpném a nevědomém přijímání.

A tak došlo k rozhodnutí odhaliti svědomí čtyř duší a předložiti veřejnosti tajemství drobných i velkých vyznání napsa-

ných jinošskými rukama v neklidu prvních známek kritiky a v čistotě jejich duchovní obnovy.

První dva napsali svou historii, poněvadž byli požádáni.

Třetí se vyjádřil svou korespondencí.

Čtvrtý se svěřil stránkám svého deníku. Vše bylo ponecháno netknuto. Tu a tam byly potlačeny výrazy a slova, jichž hoši užívají z potřeby upřímnosti a jež nic nepřidávají k účinnosti a pravdivosti jejich obrácení.

Byla poopravena interpunkce se zřetelem na stavbu vět; tu a tam byly přemístěny úryvky na vhodnější místo: jinde bylo leccos škrtnuto nebo vsunuto.

Ale pravda porušena nebyla.

Čta tuto knihu vzpomněl jsem si častěji na velké duše jiných obrázců, jako byli Augustin, Giosuè Borsi, Ernest Psychari, Alessandro Manzoni, a ze srdce mi bezděčně vyšla výčitka Kristova, jež měla býti povzbuzením jeho přátelům: »Jsou jí odpuštěni hříchové mnozí, poněvadž milovala mnoho.« (Luk. 7, 47.)

Kéž tito čtyři, prošeďse poblouzením mladosti, nikdy již se neodloučí od Krista, který, i když je nechal mnoho trpěti, jest jim nyní zdrojem mnohé radosti; kéž zošklivivše si hořkost bloudění stále okoušejí důvěrnosti onoho Srdce, které je čekalo s neúnavnou trpělivostí a přijalo je s nebeskou něžností.

Milán, leden 1941.

Od ďábla k Bohu

K u s r o š ť á k a

Píši tyto vzpomínky z poslušnosti.

Můj život jest jako černá skvrna: abych ji smyl, musil jsem se vykoupiti v krvi Ježíše Krista a podstoupiti krutý boj v sobě i mimo sebe a bíti se až do krve.

Byl jsem uličník.

Otec mi zemřel, když mi bylo deset let; Byl to člověk tvrdý a přísný: musil jsem ho poslouchat. Říkával jsem si u sebe, že je tuze zlý, a když mne trestal, nazýval jsem ho zlým otcem bez srdce.

Ve skutečnosti já jsem byl zlý, byl jsem chlapec bez srdce.

Myslím-li na to nyní, chce se mi zvolati: Lépe by bylo, kdybych byl já zemřel místo otce!

Vzpomínám si, že před smrtí řekl mé matce:

»Dávej na toho chlapce pozor a starej se o něho, sice budeš později marně plakat!« Potom ho nesli na hřbitov. Plakal jsem, poněvadž jsem viděl, jak maminka je nešťastná. Avšak mám-li říci pravdu, necítil jsem nic. Za nějaký den jsem byl takový jako dříve.

Moje matka je dobrá, ale snad trochu slabá. To říkám proto, že se nikdy přísně nepostavila proti mému darebáctví. Když viděla, že jsem na scestí, plakala, ale neměla síly, aby mi dala pár pořádných pohlavků. Mně na ní nezáleželo. Věděl jsem, že by nebyla schopna mi ublížiti a tak jsem si klidně dělal podle svého, jako by můj život byl hoden následování.

Lépe to nemohu říci: byl jsem dítě ulice. V deseti letech jsem nastoupil cestu po okraji propasti.

První rok na střední škole jsem měl významání, poněvadž můj otec na mne dokročoval a nic mi neslevoval. Ale uvnitř ve mně už byl kus rošťáka.

Kdyby moje matka byla bývala na mě přísná, možná, že bych to nebyl tak daleko dopracoval.

Ale já jsem si dělal žerty z její slabosti: znal jsem maminku a nedbal jsem jejích výčitek.

Prvního darebáctví většího slohu jsem se dopustil, když mi bylo deset let. Bylo to takto:

Ve škole jsem se spřátelil s jedním neapolským chlapcem, příšlým z Milána s rodiči, kteří se přestěhovali k vůli zaměstnání; měl jsem ho raději než ostatní spolužáky, a to pro určitou bezpředsudnost v jednání a docela jižní lehkost ve vyjadřování. Tento chlapec se mi líbil.

Naše přátelství se stalo tak důvěrným, že se stalo nerozlučným. Byl to první článek řetězu, který mne měl zcela sevřít.

Chodil jsem do školy, ale nebyl-li tam on, připadala mi jako temný žalář, do něhož neproniká ani paprsek slunce a kde není možno volně vydechnouti. Cítil jsem, jak se dusím, neboť mi chyběl přítel.

Jednou v únoru roku 1931 jsme čekali, až se otevře škola. Tehdy mi řekl můj přítel: »Poslouchej, dnes, když je tak pěkný jarní den, nechce se mi být zavřen ve škole. A to tím spíše, že je dnes latinská úloha. Já se uleju... A ty, když chceš, jdi si. Já nejsem blázen!«

Přestože jsem byl už dosti otrlý, přiznávám se, že jsem v tom okamžiku pocítil palčivou výčitku. Chápal jsem, že chci učiniti něco nedovoleného. V tom věku to bylo něco opravdu velikého.

Řekl jsem: »A potom?«

Tím jsem dal najevo jakousi nejistotu.

Přítel zkoumal mé nitro a potom způsobem autoritativním a zároveň pohrdlivým, jako člověk, který si je jist svou věcí, mi pravil nakonec: »Já jsem dávno věděl, že jsi mnich! Jdi si, jdi!«

A odstrčiv mne rukou obrátil se, aby odešel. Byl však jist, že ho neopustím. To slovo »jsi mnich« řálo do živého. Já jsem mnich! Nemohlo se mi dostatí potupnější urážky. A tak překonav jakékoli váhání a potlačiv ono první hnutí svědomí, jež mne vedlo na jinou cestu, čestnější a ctnostnější, doběhl jsem přítele, přidružil

se k němu a vzal jej pod paží, a jako bych se opět dožadoval jeho uznání, jehož jsem cítil nutnou potřebu, řekl jsem mu: »To já jsem jen tak dělal!«

Podíval se mi do tváře a usmál se na mne. »Já to věděl!«

Myslím-li na ten první poklesek, je mi do pláče. Tehdy se počalo moje bloudění a duše má se oddala ďáblu. Onen přítel byl balvan, který mi zadrhl provaz kolem krku a strhl mne do hlubin propasti.

Co jsem dělal ten den?

Bloudili jsme v okolí Milána-Loreta venku v polích, potloukajíce se jako dva ničemové, kteří ubíjejí čas a čekají, až bude noc, aby mohli spáchatí krádež předem promyšlenou.

Mluvili jsme o tom a o onom jako ti, kdož nemají nic na práci. A na silnici vinoucí se středem roviny mi naše počínání připomnělo podobnoství o dělnících na vinici, které jsem slyšel, když jsem byl jednou s otcem v kostele. Zdálo se mi, že jsem jeden z těch nezaměstnaných, o nichž mluvil Ježíš.

Tuto myšlenku jsem hned zapudil jakožto špatnou.

Když bylo půl jedné a moji spolužáci vycházeli ze školy, byl jsem již na zpáteční cestě, abych byl doma v obvyklou hodinu. Byl jsem poněkud na rozpacích, když jsem mluvil s matkou: zdálo se mi, že ví vše. Rozumí se, že jsem asi vypadal klidnější a hodnější než obyčejně, neboť matka, upozorovavši takovou mírnost, použila jí, aby mne laskavě napomínala.

Její hlas byl něžný; zdálo se, jako by prosil.

Hned jsem se vzpamatoval, rychle změnil výraz tváře a odmlouval hrubě. Matka umlkla. Ale co řekla nakonec, si pamatuji: »Půjde-li to s tebou takhle dál, skončíš špatně!«

N a š i k m é p l o š e

Druhý den jsme šli do školy s nepravdivou omluvou. Seděl jsem v lavici vedle svého přítele, ale profesorka italštiny postřehla náš neblahý poměr a rozsadila nás: jednoho do první řady, druhého do třetí; jednoho do první lavice a druhého do poslední.

Pro mne to bylo jako konec světa.

Co chvíli jsem se obracel a pomrkal do zadu: naše oči se setkávaly. Nemohl jsem bez něho býti.

Proč jsi, Pane, nepostavil hradbu mezi ním a mnou? Proč jsi nerozdělil naše

cesty, dokud ještě mé poblouzení bylo v počátcích? Bylo by lépe, kdybych ho nebyl poznal, kdybych byl raději přidavčem než studentem: nyní bych sice neuměl latinsky, ale neměl bych minulost plnou hříchů. Snad jsi dopustil tyto věci, abych se poznal v celé své ubohosti a rozhodl se pro život kající a ctnostný.

Je-li tomu tak, dobrořečím Ti za Tvoje milosrdenství.

Toho roku jsem často chyběl ve škole, poněvadž jsem se »ulejval« jen což. Učil jsem se málo, ale trochu přece. Znělo mi v uších, co řekla matka: »Propadneš-li, je to poslední rok. Potom půjdeš na práci.« To se mi nezdálo: lepší byla škola, její volnost a její darebačiny.

Nebyli jsme bohatí. Matka měla zaměstnání a má je dosud: žili jsme z jejího výdělků, skrovného, ale jistého.

V neděli mne vodívala do kostela. Byla to změna a nestálo mne to zvláštní námahu. Jednoho dne mi řekl můj přítel: »Chodíš na mši se svou matkou?« S pohrdavým výrazem mi pravil dále: »Nejsem dítě, abych ještě chodil na mši. A co ty? Ty ještě chodíš?«

V té chvíli jsem se styděl, jako bych kdovíco zlého spáchal. Rychle však jsem se vzchopil ke lži a odpověděl jsem: »Chodíval jsem, ale teď už je to hezky dlouho, co nechodím. Teď už jsem veliký!«

A on hned mi začal dělat moudrý výklad, že prý do kostela chodí jen báby a děti a že prý v neděli ráno je lépe zůstat v posteli. Poslouchal jsem ho s obdivem a zaviděl mu jeho postavení a jeho rodinu, v níž, jak říkal, nikdo už nevěří na takové věci.

A tak jsem začal pociťovati odpor k své matce a pokládati ji za nevědomou a pobožnůstkářskou ženu. Následující neděli jsem se vymluvil, že mne bolí hlava a zůstal jsem v posteli až do poledne, když už veškeré nebezpečí minulo. Odpoledne jsem byl už zdrav. A tak jsem to dělal po tři nebo čtyři neděle.

Matka uhodla úskok.

Každou neděli ráno jsem musil vyslechnouti kázání, ještě než jsem se odhodlal vystrčiti nohy z postele. Potom, když už mne to omrzelo, vyskočil jsem zuřivě, oblekl se, vypil kávu a odešel se slovy: »Teď jdu na mši!«

Zatím však jsem šel k svému příteli. Vrátil jsem se k poledni.

»Kde jsi byl na mši?« tázala se mne matka znenadání.

»V kostele! Kde bych byl?«

»Mše přece nemohla trvati až dosud!«

»Šel jsem potom ven si hrát.«

Jednou v neděli si dala matka na mne pozor: nechala mne odejít z domu a šla tajně za mnou.

Našel jsem ji v domě svého přítele. Byl jsem nemile dotčen, když mi přišli říci:

»Lino, je tady maminka.«

Byla ke mně laskava, neřekla, že šla za mnou, nekárala mne před ostatními. Právila mi prostě: »Přišla jsem pro tebe, poněvadž půjdeme spolu na mši svatou!«

Má matka byla velmi zbožná: svěťice. Ale její chybou bylo, že se mnou jednala příliš mírně.

Vzpomínám si, že matka mého přítele jí řekla: »Ach, nechte ho zde, paní! Nedělají nic špatného. Mám je na očích. Můj hoch nikdy nechodí na mši. Jsou mladí, co chcete? Podívejte se, paní, já jsem mu neřekla ještě ani jednou, aby šel do kostela... Ať si tam jdou sami od sebe, věří-li. Já jsem zásadně proti každému nucení...« Moje matka pouze odpověděla: »Já ne, já zcela naopak!«

A odešla nechavši mne.

Od té doby mne nikdo na mši neviděl.

O zpovědi a svatém přijímání ani nemluví.

Byl jsem toho roku o velikonocích u zpovědi a svatého přijímání s matkou. Pak byl konec až do šestnácti let, až když Pán mi vyšel vstříc s náručí otevřenou, aby mi odpustil moje hříchy.

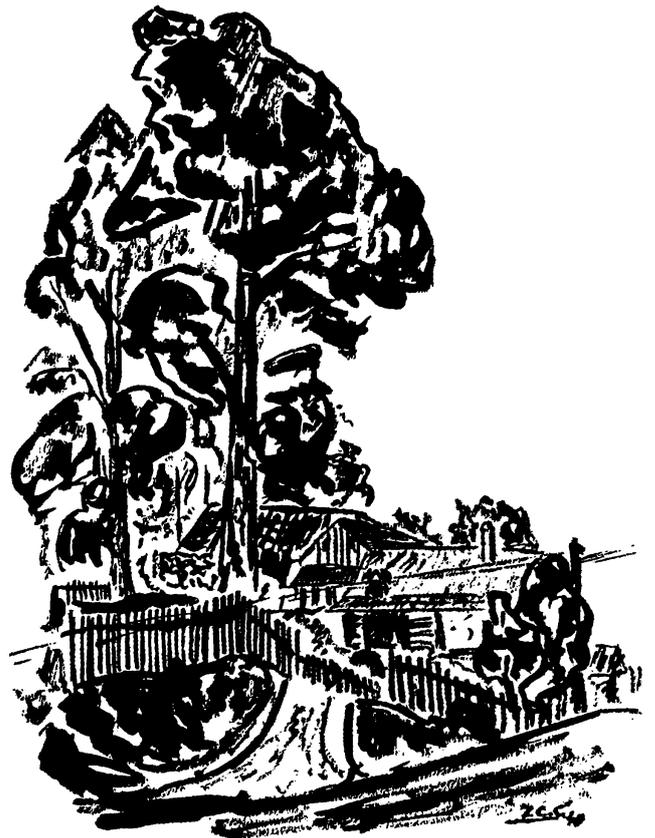
Musím však vyznati, že můj sestup po nakloněné ploše hříchu začal tím, že jsem přestal přijímati svátosti. (Pokračování.)

V I K T O R I A !

V je symbolem Víry Ve Vítězství
elkoněmecké Říše!

Z. Musilová | Pijan

Z. C. Šimánek—Stromy

Archiv Jitro, Praha

Dvacet let

K. Klika

Růženci
na ruce života navlečený
doteky roků mých porosený
každé tvé zrníčko samo
v touze je vykoupáno

Zprvu jsem utíkal
Zdrávas za Zdrávasem
ani jsem nevnímal
co říkám suchým hlasem

Prsty jsem cedil hrách roků
Ten spěch se už zpomalil
Kolik ach zbytečných kroků
jsem touhou svou probloudil

O pravé poesii

Jiří Karen

Má být umění tendenční, či nikoliv?
Básník Zahradníček řekl: »Kde počíná
umění, končí tendence, a naopak!«
Básnictví tendenční klade na umělce veli-
ké požadavky. Myšlenka, která má roz-
umové a čistě logické poslání, musí být
jasná. Nesmí mluvit v hádankách. Musí

se vyhýbati abstraktu, mluví k lidem, její
soud musí být přesvědčivý a dokumen-
tární.

Zamyslíme-li se nad strukturou básně,
zjistíme, že podobnému požadavku vyho-
vět nemůže. Poesie (ryzí poesie) v určitém
smyslu nemůže ani být logická. Má logiku

svou. Její logikou jest básnický obraz, barva i přisvit slova, jeho nadnesení a posvěcení, které nesnese hlínu a tíhu logiky. Sebekrásnější myšlenka oblečená v cetky rýmu není ještě básní. Tomu se říká veršování, řemeslo, rutina, takové básně lze psát podle receptu. Veršotepec zkazí i sebecennější námět, nedovede z rudy vytavit kov, neunese tíhu své myšlenky, zkazí ji. Tam, kde veršotepec vidí povrch a prach všednosti, básník se propálí až v dřevě, tam, kde veršotepec přeběhne jen letmo, básník se zastaví, nevšímá si hluchých kopřiv, ale neúnavně se pídí po orchidejích. Napíše-li někdo:

Dá sílu ti, když duše lká
bys snesl své soužení
Slabému srdci člověka
jen Pán Bůh rozumí,

nechá nás to chladnými. To není nic nového. To jsme často slyšeli v chrámě, toho se dočteme v každém náboženském časopise. Takový verš se podobá panáčku, který se pohybuje na drátku, dělá to, co chce zkušena ruka, jeho hlas je dutý, nemá života, nepulsuje v něm ona dravost vzbouřené krve, pochyb i jistoty, moudrosti, úžasu i lásky. Bůh se stal frází. Verš nám ho nepřiblížil, řekl jen jeho jméno, ale jaký jest, vždyť tak málo člověk prostý o tom může říci, to zamlčel. Kdyby nám řekl, že jest to dobrý Otec, soudce, nebo blesk, pak už toto slovo něco říká. . . . Když duše lká . . . , jaká pohodlná fráze, jaký kámen vyčnívající do cesty. Básník jej měl protesat dlátem svého slova a vdechnouti do něho duši, měl to být nevýslovně krásný obraz pastýře, který raději položí život za své ovečky, než aby je nechal zahynouti, který se sklání nad bloudícími, aby jim vdechl do zkřehlé tváře van naděje.

Někdo namítne: Ale umění má být srozumitelné všem, jeho slovo má být dostupné nejen inteligenci, ale i nejprostšímu dělníkovi, jeho forma jest vedlejší, hlavní jest smysl!

Kdyby to byla pravda, mohli bychom se stejně ptát: »Proč člověk nepije vodu dlaní, k čemu krásné malované džbánky, proč tíž lidé, jdou-li někam na návštěvu, oblékají na sebe sváteční šaty, proč potřebujeme tisíce rozmanitých nástrojů, které dovedou vyzpívat lidský cit v tolika odstínech, vždyť nám k tomu stačí obyčejná písťala!«

Vidíme, že člověku nestačí pouze účel; člověk si svůj projev zdokonaluje a zdobí, a to jest zdůrazňování formy. Tato zásada

platí i v umění. Dnešek posuzuje i podle zevnějšku. Pravda, objevuje se tak problémem dvojího umění.

Jedno pro lid, druhé pro inteligenci. Ale jest možno tyto rozdílné vrstvy hodnotit stejně? Řekněte prostému člověku o Ciceronovi, nikdy toto jméno neslyšel, vzdělanci jest běžné. Zkuste smísit oheň a vodu, chlad a teplo, nikdy se nám nepodaří harmonie. Jest kruh, do kterého smí pouze ten, kdo má vzdělání. Ba, myslím, že kdyby umění mělo být takové, ztratilo by své oprávnění. Jaký zvuk má mince, kolující v rukou všech lidí? Pravda, nejideálnější umění by bylo takové, aby mu rozuměl poslední prostáček, ale i nejkultivovanější vzdělanec jím byl uspokojen. Avšak kolikrát se podaří umělci nahmátnout takovou strunu?

Nesmíme zapomínat, že jest zde vývoj. Co bylo kdysi krásné, dnes je otřepané. Koleje výrazových možností byly již příliš rozšířeny, bylo nutno razit novou cestu. Pravda, je obtížná, je pohodlnější jít vyšlapanou cestičkou, leč vývoj si předpisovat nedá. Kdo nechce s ním, bude přejet a vlečen násilím.

Fakt, že značná část vrstev dnešnímu umění nerozumí, není vinou umělců. Řeknete-li prostému člověku: Kolik jest jedna bez dvou, řekne »to nejde«. A přec ten, kdo studuje matematiku, ví, že lze počítat i za hranice obvyklých představ. Chce-li prostý člověk rozumět, musí se učit! Chce-li být někdo kovářem, kolik let se učí? Ovšem umění má rozumět každý ihned! Básníku možno vyčinit, ten se bránit nemůže. To je cosi podobného, jako kdyby se někdo rozčiloval na zrcadlo, které ukazuje neholenou tvář.

Tímto moderním uměním není míněno hromadění slov bez opodstatnění, hra, experimenty. Takové umění jest papírové, je to bublina a pěna. Jde o umění uvědomělé a odpovědné, které chce a má co říci.

Heslo: Umění pro umění jest překonané. Je to podobný extrém, jako kdybychom řekli: Spaní pro spaní, mluvení pro mluvení.

Nikoliv, každá vážná věc musí mít své opodstatnění, smysl a účel. I poesie. Smí být krásná, křehká, ale nesmí být nesmyslná. Ovšem, má plným právem možnost říci své kredo tak, jak toho cítí potřebu. O takové umění, které je nepochopitelné proto, že na orloji času ukazuje dopředu, se nemusíme bát. To si svou existenci uhájí, přetrvá jepičí křeč nechápajících.

Kletba a slib

Antonín Bradáč

Rudá záplava východu zahrála v oknech kaplánky. Zalila na obzoru vrcholky lesa a horu, která by se pro tvar svého temene mohla nazývat Popraviště. Slunce vycházelo a nastával den. První den, který přivítal mladého kněze na novém místě. Takový se vrací buď často, anebo jen jednou, nanejvýš dvakrát v kněžském životě. A pak se naň po letech vzpomíná s pocitem nevyslovitelného blaha i se sevřením srdce. Páter Bernard Malevský vstal, omyl se do půli těla čerstvou vodou a počal se oblékat. Krajina cizí, kterou nespatriil dosud nikdy, pohlížela mu do okna. Neznámá a záhadná, jak záhadný a neznámý je budoucí osud. Bude mu kdy domovem, když kněz a zvláště mladý kněz domova nikdy míti nesmí?

Klekl na starodávné klekátko, postavené pod kříž neznámého umělce, aby se ponořil v obvyklou ranní modlitbu. V poslední době žil v ustavičném chvatu a vzrušení, stále ho mučil pocit neznámé úzkosti a strachu. Svět se mu nervosně míhal před očima a jako by ho někdo se mstivou a výsměšnou tváří pronásledoval.

Byly to dni vyčerpání a únavy, jež nebylo možno bráti jinak než jako úmorné břemeno. Budil v sobě násilně radost a nadšení, snažil se projevovati ve všem co nejpevnější vůli, ale nakonec přišel k poznání, že je to marné a zbytečné. Jeho utrpení bylo skryté, a byl-li skutečně churav, nikdo o jeho chorobě vědět nemohl. Byl to rys jeho povahy, že si nikdy a nikde nestěžoval. Byl-li přeložen, nestalo se tak jistě pouhou náhodou, ani rozhodnutím lidským, ale bylo to od Boha. Pokorně se stěhoval z ruchu města do zapadlého světa lesů a hor a vítal tento nový krok svého života s nemalými nadějemi, už s ohledem na svou vzrůstající trýzeň a na svoje zdraví.

Nyní byl pohroužen v ranní modlitbu, která již zase přecházela v jakés neurčité a úzkostné rozjímání.

Na věži se právě rozhoupal zvon a ranní Angelus zněl nad probouzejícím se krajem velebně a mocně. Zněla z něho věčnost. Jediný ze všech hlasů kovových, který v sobě nezradil a nezapřel důstojnost Boží-

ho stvoření. Tajemný hlas domova a pozdrav na cestu životem. Všude a vždycky. Doléhá na stěny lidských srdcí a unáší k branám ráje. Je sladkou ozvěnou nebes i jejich míru a slastí, ale i mrazivou předzvěstí andělské trouby, na jejíž znamení potáhnou jednou věky a svět.

Mladý kněz chtěl ihned po modlitbě odejít do kostela, ale uvědomil si najednou, že má ještě dost času, aby si mohl prohlédnout památky kostela. I rozhodl se vykonati si duchovní četbu a ranní rozjímání. Času měl opravdu dosti. Otevřel Klugovu knihu »Tiefen der Seele«. Dočítal ji v předešlém působišti a dnes mu utkvěly zraky na stránkách poslední kapitoly. Četl, náhle odložil knihu, zbledl a silně se zachvěl. Nebylo to pod dojmem četby, ale proto, že mu ty řádky cosi připomínaly, něčí život, něco, s čím se už v životě bolestně setkal, na temném podmračném pozadí smutného lidského času. Snad se ještě se vším setká, snad brzy, snad až po letech, popřeje-li mu Pán Bůh tolik času. Zachvěl se znova a mocněji. Zavřel knihu a pro útěchu vzal do rukou breviář. Začal s officiem toho dne a mysl jeho se vyjasnila při prvním žalmu terce: »Dominus protector vitae meae, a quo trepidabo? — Si consistant adversum me castra, non timebit cor meum.«

Poněkud uklidněn zavíral breviář. Ale dříve, než odešel do kostela, vzal čistý ústřížek papíru a napsal naň dvě, snad tři slova. Ústřížek zastrčil do posledních stránek intenční knížky. Co tam napsal, mohlo býti tajemstvím. Nikdo však na to prozatím nemohl přijít, neboť farářova neteř, která mu uklízela kaplánku, byla tiché a neobyčejně skromné děvče, nebyla zvědavá a neměla naprosto nic společného s těmi farskými služkami, jejichž všetečnosti nikdy nic neujde a které dovedou všecko prosmejčit až do posledního papíru, podezírajíce mladé kaplany z milostných dopisování.

Cesta do kostela vedla od kaplánky přes farský dvůr, kde se měly k životu slepice, perličky, krocani a všechen ten statek, který je pýchou i jednou z největších starostí farských hospodyní. V korunách

stromů hrálo slunce, klouzalo v okenních tabulích farské budovy a v jeho čistém záření se koupaly orosené střechy venkovských stavení i bílá věž kostela.

Mladý kněz ssál do sebe svěží dech krásného zářiového rána, které bylo radostným příslibem dne ještě krásnějšího.

Když vstoupil do šeré kostelní předsíně, šoural se od dveří postranního vchodu do sakristie starý kostelník. Ponurá ornamentika a veliký obraz na klenbě, znázorňující cosi jako poslední soud, vytvářely tu zvláštní šero, v němž tonuly barokní oltář i umělecky vzácná kazatelna. Nebylo zde jako v jiném kostele. Vdechoval atmosféru věků a neměl tušení, kterým obzorem pro něho skončí svět.

Kostelník rozžehl svíce na oltáři tak jako jiný den a oblékal nového kaplana v posvátná mešní roucha. Za oknem sakristie kývaly haluze hřbitovních stromů. Slabý sluneční paprsek prodral si jimi cestu a

utkvěl na červené iniciálce mešní knihy. Bylo pondělí, den sv. Jiljí, jemuž byl chrám Páně zasvěcen. Ačkoliv se zdejší pout slavila vždy až tu neděli po svátku patrona, bylo toho dne v kostele více lidí než obyčejně. Na věži odbila sedmá a kněz vyšel s ministranty ze sakristie. Do ticha chrámové lodi zazněly mohutně varhany. Páter Bernard začínal sloužiti mši.

Pohyboval se u oltáře přirozeně a nenuceně. Tajemství skrytého Boha naplňovalo chrámové prostory.

»Smiluj se nad ubohým svým sluhou, který jde slepý. Buď se mnou vždycky, nyní a zvláště v hodině smrti — až půjdu k oltáři naposled,« úpěl v něm vnitřní hlas, stenání duše a její děs.

Když skončil díkyčinění po mši, čekal uprostřed chrámové lodi jeho nový farář, aby seznámil mladého spolubratra se všemi památkami a zajímavostmi kostela.

(Příště pokračování.)

Jiřina Rozhoňová | Studie Archiv Jitro, Praha

Lada Pešková | Dívka Archiv Jitro, Praha

Nad poesií Václava Renče

František Slanec

Václav Renč ve svých dosavadních sbírkách (Jitření, Studánky, Sedmihradská zem, Vinný lis, Trojzpěvy) se projevuje jako umělec dokonalého hudebního verše, neobyčejné citovosti, jež rozvíjí k stylové virtuositě. Ač hlavními zdroji inspiračními jsou mu Bůh a žena, přec nezapomíná ani na rodnou zemi a život na ní, na utrpení a tvrdost lidstva. V jeho básních se střídá láska s hudbou, touha s resignací, rozmach nadšení se záchvatem bolu. Sám své dílo prožívá, a proto cítíme z jeho veršů velebný zvuk varhan, líbeznou řeč země a tep naší krve, proto jeho verš někdy zazní jak mírný vánek a jindy zahřmí jak jarní bouře. V. Renč nepodcenil sílu slov a dokonale si je podmanil. Slova u něho mají ráz dynamický a jsou významově velmi zdůrazněna (jak strom, jak stébla zemí prosycena a živé vody plna) musí být slova, jež hodno zdvihnout na ramena (a v nichž se může srdcím zalíbit). Jeho mluva zaujme jak působivým obrazem, tak i vhodným citovým zabarvením.

Uvědomuje si svůj úkol, který mu byl určen, a vyznává svou odhodlanost jej nésti s opravdovou vážností:

Mí bratři v písni odebrali se již do svých domů.
Již první hvězda vzešla nad koruny národů.
Jsem z hloubi duše sám u paty toho stromu
a v slzách, jak vše tichne, očekávám jeho úrodu.
(Vinný lis.)

Pokorně vyznává svou lásku k Bohu (Můj Bože, sama k Tobě jdou má slova) a k Bohu se přivínuje bez veškeré mučivé nejistoty. Prostě obdivuje božské dílo, které je tak veliké, tak vznešené a tak dokonalé. A z nesmírné úcty a oddanosti vznikají pak tyto verše:

Co vím o lyře své než to, že zvučí,
co o naději své, než kterak mučí,
co o tobě, můj věčný Bože, vím,
než že tě volám celým srdcem svým?

(Sedmihradská zem.)

Ódy z Trojzpěvů patří k vrcholům jeho lyriky. Pod jejich povrchem cítíme mocné zvlnění citové i lyrické. Po prvé v jeho tvorbě tu zaznívá široké hymnické pathos nevídané krásy a hloubky. Je to mohutné básníkově kredo, v němž nechává rozezvučet všechny struny svého umění. Obdivuje rodnou zemi a projevuje nesmírnou lásku k ní. Vzrušuje se krásou ženy a prožívá okouzlen její něžností radostný tanec lásky.

Po stránce formální vyniká v jeho básních mnohotvárnost stavby. Pečlivým úsilím stylisačním přechází od krátkého daktylo-trochejského verše prvých sbírek až k jedenáctislabičnému alexandrinu v některých ódách Trojzpěvů. Z figur užívá působivé anafory, úsečné epifory, zvukné paliologie, z tropů vhodně zabarvené metafory.

Všechna Renčova tvorba nese nesmazatelné znamení víry Kristovy a je dalším dokladem vyspělosti mladé katolické poesie, která nechce a nesmí být považována za uzavřený celek. Neboť podle slov J. Zahradníčka »poesie, která z drobné tříště, z útržků a z úlomků dotváří a dobudovává celky, která odlesky tváře Boží, roztřesené neklidnou hladinou času, svádí do jednoho úběžníku, je katolická v pravém smyslu toho slova, je pro všechny, je všeobecná, je úhrnná, neboť každý jí může rozumět, ať se narodil v kterémkoli čase a na kterémkoli místě, ať mluví jakoukoli řečí a klaní se jakýmkoli modlám«.

Ze zápisníků mladých studentů

Na konci minulého školního roku jsme měli ve třídě mnoho sporů o názorech. Jeden spolužák mi povídal:

»Každý má hledat pravdu. Vždyť neměl pravdu ani Kristus! Pročpak bych ji nemohl hledat i u novějších filosofů?«

»Dobrá,« odvětil jsem. »Podíváš se, co

o tom píše Aristoteles a Platon, zastavíš se u sv. Tomáše Akvinského, pak až u Schopenhauera, Kanta, Fichta, Schellinga, Nietzscheho, Renana. Každý z nich má nějakou „pravdu“. Ty si z těch pravd vytvoříš novou „pravdu“.

A přece je jen jedna. Víš, co řekl Hugo a

Sant. Vict.: „Je všem lidem společno hledat pravdu, i těm, kteří nemilují ctnost. Mnozí hledají pravdu bez ctnosti, ale ctnost je průvodkyní pravdy! Když je srdce zkažené, mýlí se nutně i rozum v úsudcích o věcech zevnějších.“ Každý člověk by se měl nejdříve naučit pokoře a mírnosti — a potom by mu hledání pravdy nedalo žádnou práci.«

Prohlížel jsem nedávno stará čísla časopisu »Rodiče a škola« a našel jsem tam článek, nad kterým jsem se pozastavil. Dr. Rudolf Mudroch v něm napsal: »Nemá-li dítě v primě vyznamenání, patří svým prospěchem mezi polovinu slabších studentů.« — Abych se přiznal, nerozumím té větě dobře. Buď tím autor myslí, že v primě má půl třídy »výzo«, a kdo ne, patří do poloviny slabších. Nebo — kdo nemá v primě vyznamenání, bude vždy slabý v učení, vezměte jej ze školy! Mnoho studentů mělo v primě »výzo« a v kvartě propadli, mnoho v primě propadalo a v kvartě mají »výzo«. A konečně: to se mají děti učit jen k vůli vyznamenání?

Byl vydán slovník cizích slov. Věc zajisté chvályhodná a potřebná. O tom se nepochybuje. Je však otázka, k čemu byl vydán. Známe studenta, který jej používá k tomu, aby české slovo nahradil cizím, a to už není chvályhodné!

*

Prohlížel jsem naše staré učebnice. V němčině jsem našel motto: »Alles mit Gott!« Ve francouzštině: »Avec Dieu et son benediction!« A v jiných knihách už nic podobného. Neříká nám to nic?

*

Vzpomínám si na dvě scény. Obě ze školy, každá v jiné třídě.

Scéna první: třída, lavice, tabule, na stěně mapy a obrazy, stupínek, na něm katedra, umyvadlo, kamna.

Osoby: žáci, starý profesor.

Studenti hledí do země, občas jim přelétne po tváři úsměv, někteří si nudou kousají nehty.

Profesor hovoří:

»Vím, že hrajete kopanou, ač je to přísně zakázáno. Neuposlechnete-li, budu nucen trestati!«

Scéna druhá: jako první.

Osoby: žáci, mladý profesor tělocviku.

Žáci sedí v lavicích, hledí na profesora, oči jim září, napjatě poslouchají.

Profesor hovoří:

»Jak vidím, je u vás ve velké oblíbě kopaná. Tak já se ji musím také učit. Proto si dnes něco přečteme o kopané!«

Studenti: »Hurá! Sláva!«

Konec.

Sedím s chlapci venku v přírodě. Přichází k nám malý chlapec z obecné školy.

»To ti je rváč,« řekne nahlas jeden kluk a přichozí to zaslechne.

»Ba ne,« já na to. »Vid', že jsi docela hodný kluk! Já to vím!«

Chlapec zčervená a po chvíli mi šeptá:

»Já už budu hodný!«

*

Jsem s malými chlapci v museu. Jeden mi povídá:

»V prvním poschodí mají také staré piano. Když jsem tu posledně byl, také jsem si zabrnkal. Ale je tam napsáno: Nedotýkati se!«

Přijdeme do prvního poschodí. Piano tam je ještě, ale »Nedotýkati se« už ne.

»Tak co, zabrnkáš si?« ptám se.

»Ono to brnká mizerně,« povídá kluk, »a už tu není „Nedotýkati se“!«

A nebrnkal.

*

Bylo to v tercii. Profesor fyziky vykládal o Měsíci a užil vazby: »Měsíc v zenitu.«

V lavici sedí nový žáček z měšťanky. Nikdy nic podobného neslyšel a chce se zeptat. Zvedne ruku.

»—sím, pane profesore, co to je Měsíc v zenitu?«

Profesor se zamračí a prohodí:

»To nevíš? Jak ses mohl dostat do terciie? A jó, tys z měšťanky!«

Více neřekl. Chlapec se nedověděl, co to je »Měsíc v zenitu.«

Na konci roku přišel pan inspektor. Zkouší, zkouší, vše jde dobře. Najednou padne otázka:

»Víte, chlapci, kdy je Měsíc v zenitu?«

Věděl to jen jeden — právě ten z měšťanky.

»Co máš z fyziky?« ptá se inspektor.

»Dostatečnou!« zní odpověď.

Inspektor se otáčí po profesorovi, ale ten se dívá do okna.

J. Š.

Vratislav Doležel:

Povídání o kráse Hané

Šumí let ptáků osudu, smějí se struny harfy, na kterou hrával vítr ve větvích. Hučí let ptáků osudu, vzlykají pastuší tobolky zapomenuté u polní cesty. Hučí, syčí, šumí, bzučí, vzlykají a smějí se — vlaštovčina křídla. Pod sekvojemi jitrocele hrával zvečera cvrček na violu d'amour a pampeliška zavírala omámena květ. Červánky šeptaly vlčímu máku pohádku o kráse Hané.

Má Haná! Mám ji rád.

Kdyby se na ni člověk díval s oblaků, viděl by jenom zlato, zář dozrávajících obilí, slyšel by jenom hymnu skřivana, vdechoval by vůni, o níž se nedá vůbec mluvit ani psát, a byl by šťasten. A až by akvamarin nebe prohloubil svou modř a počaly padat létavice, musel by si večer sednout na patník u silnice a přimhouřit oči. Cítil by vůni bramborové nati, v dálce by viděl malé ohníčky a slyšel by rachotit vůz, vezoucí s pole řepu. To už je podzim, obzor se halí v opar mlh. Na cestách rostou kaluže, na jejichž březích se šklebí bláto. Na olších koncertují sýkorky a možná stehlík. O vůni země se dá těžko mluvit. Připadá mi jako vášeň rozpuštěná ve slaných slzách. Ale je v ní ještě něco. Jakási jistota, pýcha z vykonané práce. Nevím, raději se poddám. Zimu přeskočím, není zvláštní. Mám psát o jaře? Jaro na Hané je nejkrásnější, jaké na světě vůbec může být. Kdyby cizinec přes ni přeletěl na úspěchaném mráčku, zasteskl by si po sněženkách, snad by též vztáhl ruku po jívách a pohladil něžné kočičky, snad by zaslechl serenády žab a dokonce ucítil vůni roztan-

čeného panenství. Cizinec by odletěl, zapomněl pro krásu jiných krajů, ale já, kdybych měl křídla a zpívat uměl, vyletěl bych výše než skřivánek a zpíval oráčům při práci o tom, jak Haná je krásná.

U Držovského háje vláčí rolník se dvěma kravkami, hroudy se rozpadávají, u Hloučely pokřikují na sebe špačci, přehrada vítá čápy, zkrátka, je jaro. Klečím u mladého osení, po ruce mi leze sluníčko, a to opravdové slunce nade mnou mě škádlí, že po smrti půjdu do pekla. Brr! Nechce se mi tam. Vždyť boží muka pod tím vysokánským topolem mi stejně dávno prozradila, že tam patří jenom lidé bez lásky. A já mám v srdci tolik lásky!

Miluji Hanou!

Vlak hučí, uhání rychle pryč, sviští let ptáků osudu a Haná mizí v dálce. Plakal bych; nemohu. Zapadlo slunce nešťastného dětství, zapadly krásné chvíle, kouř slávy pozřel cit a domov. Ó vzpomínko na cosi úžasného, jsi ničím!

Pod sekvojemi jitrocele nehraje cvrček na violu d'amour. Z pampelišky zůstal jen bílý dědeček.

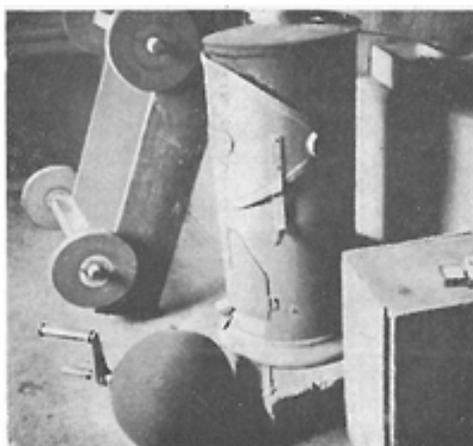
Pastuší tobolky, zapomenuté u polní cesty, se třesou lomcovány větrem.

I starší chlapi mohou vystudovati na kněze

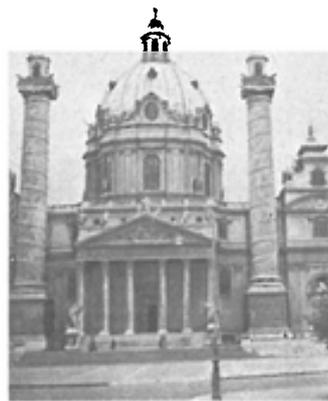
Ať se hlásí o potřebné informace. Adresa: Ústav Petrinum, Písek, Hálkova 3. V žádosti ať krátce podají svůj životopis a zprávu o dosavadním školním vzdělání a přiloží známku na odpověď. Upozorněte na tuto příležitost! Zvláště důstojné pány o to prosíme.

E. Koukal | Partie z předměstí

Zátiší

Karlskirche (Víd)

Studentská misie

F. Korb

Nabízí se průvodkyně, která nás má bezpečně provázet po celý život, průvodkyně, kterou mnozí z nás si již zamilovali, ale které snad většina dosud nezná, poněvadž ji znáti nechce. Jest jí svědomitost. Vulgus je polovičatý, sobecký a nesvědomitý. Studentstvo vůbec pak jest v něm hojně zastoupeno. Jen se pokuste před dnešním studentem (spíše oktávánem než terciánem) říci slova »svědomí«, »Bůh«, »charakter«, chápe vás jako lidi, kteří se do dnešní doby naprosto nehodí, jako lidi, kteří se měli narodit v »temném« středověku. A slovo »svědomitost« bude si vykládat studentskou hantýrkou jako »šplhalství«. Děvče, procházka, škola a snad ještě něco podružného, toť celý jeho svět. Opravdu malý, a Zikmund Winter by řekl »krátký jeho svět«. A váš rozhovor s takovým pánem skončí tím, že on vás nazve pesimistou. Však běda! Svět si zvykl příliš často a nespravedlivě stavět hranice »pesimistům«, mezi něž čítá i lékaře, který říká nemocnému: »Nejste zdrav, ale můžete být, chcete-li.« A chechtot neporozumění, pohrdání, nesvědomitosti bude vám vyhrávat na cestu ke hranici »pesimistů«.

Dnešní student, i tak zvaný katolický student, nezakotvil dosud v přístavu svědomitosti, pochopení a odpovědnosti, což vše je požadavkem dnešních správných lidí. Je uzavřen do svého nitra, nevidí dále než za humna a na obraz světového dění dívá se stranicky tak, že oči má na něm přilepeny, a proto nevidí variace barev a skutečné hodnoty obrazu. Závěr pak jest tento: Všichni studenti musí se obléci v roucho svrchu jmenovaných tří ctností a až si zvyknou dobře chodit v tomto těsném oděvu, jistě se zapýří, bude-li na nich nějaký bezcharakterní člověk chtít, aby si vyšli v nedbalkách svých dětských, jím a jinými zničených ideálů.

A teď něco pro nás, katolické studenty. Se zájmem čteme zprávy o působení misionářů mezi pohany. Nás však tam dosud apoštolská práce nečeká. Hle, ve škole, kam přicházíme po prázdninách, je neplodný mlat studentských duší katolických a ostatních, jež osvětlil paprsek Kristův, proniknuvší mezi trámy předsudků, jen letmo. Tam je naše působiště! Mnoho zaru v této namáhavé a nevděčné práci!

Ještě o jazzu

Jiří Bělský

Pražané a také mnozí venkované se rozdělili na dvě skupiny, z nichž jedna je zaujata proti jazzu, druhá jej hájí. Obhájci jsou vesměs mladí lidé, kdežto většina starých je proti. Proč je tomu tak, to nikdy nepochopí naše mládež, která se z velké části nepamatuje na dřívější doby, kdy jazz prostě neexistoval a naše zábavná hudba nebyla prostoupena cizími prvky. Kde však jsou ty doby, kdy se sedávalo v pivovarských zahradách a besedovalo s přáteli za zvuků dechové kapely, kdy se drželi mladí v tanečních sálech královny českých tanců — polky — a milovali jiné druhy krásných českých tanců. A dnes? Nedá se to vůbec porovnat. Na místo dechových kapel a smyčcových orchestrů nastoupily skupiny mladých zfanatisovaných bláznů, kteří před-

vádějí atrakční výstupy a domnívají se, že krása hudby spočívá v jalovém vřeštění a ve spleti nesouladných a nesnesitelných zvuků, prostoupených rytmem. Tomu se dnes říká umění. Mladí, kteří byli vychováváni ve směru tohoto »umění«, nevidí v jazzu nic zlého, ale staří, kteří se dosud pamatují na dřívější doby, nedají se rozhodně pro tento druh vřeštitivé hudby získat. To je první důvod, proč je tak nenáviděn jazz mezi nimi. Za druhé: skuteční umělci jemného vkusu a ušlechtilého nadání také nikdy nepochopí, proč se dnes jazz považuje za umění. Dokonce se tvrdí, že jazzové prvky budou velice důležité pro vývoj hudby a jazz bývá srovnáván s některými druhy hudby klasické (Verdi), která prý byla také nejprve odmítána (takové absurdnosti se tu

a tam objeví i v tisku!). Přečetl jsem při jedné příležitosti ve společnosti svých známých a přátel odmítavé názory některých velkých hudebníků a kulturních činovníků na jazz (dr. Bor, Otakar Jeremiáš, prof. Foerster). Bylo mi však odpověděno, že tito lidé odmítají jazz proto, že prý mu nerozumějí! Vůbec bylo o těchto lidech mluveno s takovým despektem, že jsem nad tím div neplakal. Ejhle, co dovede způsobit jazzová horečka! Jak dovede i snížit úctu k velkým současným znalcům a hudebníkům! Co horšího, dnes se i k l a s i c k á hudba p ř e v á d í do jazzového rytmu. Nejdříve se tak dalo s národními písněmi, teď už ani na tom nemají jazzoví fanatikové dosti a takto hanobí a urážejí naše klasické skladby a jejich skladatele. Kdyby ti dnes byli živi, snad by z toho zešíleli, neboť je to pro ně úplným kamenováním! Jak málo si dovedeme vážit těchto vzácných proroků na hudebním poli! A Hálek napsal: »Nekamenujte proroky, neb oni jsou jak ptáci, kdo hodil po nich kamenem, k těm víc se nenavrací!« Jestliže připustíme tuto činnost, může dopadnout tak, že nám Bůh odebere tvůrčí umělce a budeme se utápět jen v atrakčních výstupech a naše umění zahyne.

K tomu je ovšem ještě hodně daleko, ale je nutno burcovat včas naše kulturní pracovníky, kteří snad spí, že nevidí nebezpečí, které hrozí nejen české, ale vůbec evropské kultuře. Některé státy vyřešily problém jazzu zcela jednoduše a tuto spleť disharmonických zvuků, které dovedou stvořit jenom churavé, modernou zfanatisované mozky, nevážící si národního umění, zkrátka — zakázali. Bohužel, my jsme od tohoto rozumného zákroku ještě hodně daleko, u nás se různými záštitami a ústupky toto třesnění ještě podporuje. A jazz je záležitostí také pro zdravotní odbor, neboť bylo nezvratně dokázáno, že působí škodlivě na nervovou i zařizovací soustavu každého člověka. Díváme-li se na jazz se stránky umělecké, pak by měli protestovat všichni tvůrčí umělci, konservatoř a jiná umělecká střediska. Výmluvy, že jsou lidé, kteří »pobožně naslouchají klasické hudbě stejně jako jazzu«, jsou nejpapné, neboť takoví lidé nemají zřejmě dosti úcty k českému umění a nepochopí, že pouhá záliba v jazzu jest poličkem v tvář skutečných českých umělců a urážkou českého umění klasického i lidového.

Malá bilance

MPK

»První den jsem myslila, že ten pořádek nedržím, druhý den se mi to začínalo líbit, třetí den jsem byla nadšena a čtvrtý den ráno, když jsme se rozcházely, nejraději bych byla ještě zůstala.« řekla mi jedna studentka. Poznáte jistě všichni dobře, o čem tato studentka mluvila. Poznali jste to, ano, mluvila o exerciciích. Možná, že mnohý i mnohá z vás mluvili jste stejně.

Na exercicie jeli někteří s nedůvěrou, pochybnostmi, obavami, možná, že i se strachem, ale domů odjížděli všichni s jasnem v duši, klidni, spokojeni a šťastni.

»Hm!« řekne si některý »pochybovač studentský«, který se přece na exercicie neodvážil, »ať to povídají někomu jinému, že by někdo za tři dny mohl toho tolik slyšet, aby zmizely všechny pochybnosti, vyjasnilo se v duši a člověk by byl klidný a spokojený. Vždyť někdo přečte všechny možné vědecké i nevědecké knihy o smyslu, původu i zániku člověka, prohrabuje se ve starých

spisech různých filosofů nejstarších dob a přece není klidný.« — Co je to všechno platné, na exerciciích člověk opravdu klidu duševního nabude. — Je tomu skutečně tak, »pochybovači studentský«, neboť v duchovních cvičeních mluví srdce a duše s Bohem a k tomu není potřeby přečíst všechny filosofy, mudrce anebo básníky a snílky. Je k tomu zapotřebí jen dobré vůle chtít slyšet hlas Boží. To dokáží všem nevěřícím všichni ti, kteří letos na studentských exerciciích byli. Mluvte s nimi a oni vám potvrdí to, co je zde napsáno.

Všichni studenti mají povinnost ukázat svým životem ve škole, ve společnosti i doma, že brali vážně a odpovědně svou účast na exerciciích, musí vzít na sebe povinnost apoštolských pracovníků všude, kde jsou. Všichni jsme spojeni svými modlitbami při každodenní oběti mše svaté a tak si vzpomínáme na sebe navzájem a slibujeme si: Za rok na shledanou!

Hudební výchova

VS 41

Dost se mluví o hudební výchově, píše se proti zkaženému vkusu širokých vrstev a zkoumá se, jak to napravit. Na to jsem si vzpomněl, když jsem se šel nedávno podívat na profesora Venhodu, ředitele Scholy cantorum. Právě nacvičoval se svými chlapci nějakou obtížnou polyfonní barokní skladbu a chlapci se drželi znamenitě: správně nasazovali, přesně počítali, hezky vyslovovali latinský text a jejich hlásky zněly svěže a čistě. Když jsem pak chválil tomu mladému nadšenci jeho vospělý kolektiv, řekl mi:

»Víte, až se taky někdy dívám, jak to ty chlapce baví a že tahle vážná a — jak se často říká —

nezáživná hudba stačí ukojit jejich hlad po hudbě a zpěvu.«

Nedůvěřivě se usmívám a chce se mi říci: »Eh, co vy víte; tady kluci sekají dobrotu, když vědí, že nemáte rád profánní popěvky z ulice, ale když jsou bez dozoru...«

A tu jako na zavalanou začne pod okny vyhrávat řízná dechovka (»Dole je svatba,« říkají chlapci) populární pochod opěvající vynikající vlastnosti čtyř párů bílých koní. A kluci mají náramnou radost. Hrnou se k oknu a smějí se. Vida! Ale nedělají to, co by udělal každý jednáctiletý kluk, ba, co bych možná udělal také

já (jak jsem se zastyděl!), kdybych byl sám, totiž nezpívají nebo nehvízdají si melodií s muzikou, ba ani si nepodupávají do taktu. Jejich smích nepramení z radosti, že slyší rádnou muziku, která, saprment, dovede už zatrolené rozehrát krev v těle, jak by řekl asi tatík takového kluka. Ne! Je to výsměch — a to hodně jízlivý, jak už to mládí dovede — a možná, že tam snad byla i kapka soustrasti.

Jsem překvapen.

»Ano,« povídá profesor Venhoda. »Ti chlapci

mají znamenitý vkus. To tuhle jsme měli zpívat na svatbě. Nejsme sice na takové věci zařizeni, ale odříci to nešlo. Našli jsme tedy nějakou svačební píseň od Bendla, ne právě z jeho podařených věcí, takovou sladkou, sentimentální. A ti chlapci se vám nasmáli, když jsme to cvičili, víte, té falešné citovosti.«

A to jsou, prosím, chlapci sice bystří a nadaní, ale z prostředí prostého. Jejich vkus se vytříbil za rok! To nutí k přemýšlení.

K N I H Y

SPOČINUTÍ, Zdeněk Řezníček. Vyšlo jako 7. svazek edice Magnificat v Kroměříži l. P. 1941. Dřevorytem vyzdobil Michael Florian. Upravil Oldřich Menhart. Vytiskl Karel Kryl. Stran 52; cena 21.—, 30.— K. — Zd. Řezníček není jen básníkem těžké reflexe, přecházející občas ve visionářství (viz *S a m o t y*, první jeho sbírka), ale je také horoucím básníkem domoviny, rodiny dětí, jak o tom svědčí *Vysočina*, ale hlavně *Spočinutí*. To je knížka, kde se rytmus Řezníčkův zvláštňuje; jsou v něm ještě stále ty zvraty, ty náhlé zlomy, ten pomalý, vážný chod, ale v mnohých básních už nabývá také plynulosti a zpěvnosti. *Spočinutí* je kniha plná jasu, světla, ticha. Tvoří neustálý údiv z krásy, stvoření, radost z rodinného štěstí, které není poznamenáno bolestí ze ztrát, ale zato je poznamenáno úzkostí z krivolakých cest života a světa. Život, plný život uprostřed rodiny, toť spočinutí, život víry, modlitby, proseb nepřetržitě chvalořečení za vše, za radost i za bolest, za život i za smrt, život mezi kolébkou a rakví, spjatý harmonicky s koloběhem přírody od jara do zimy, od prvního úsvitu dne do chmur dlouhé noci, ale nad intimním světem básníkovým se nepřetržitě tetelí paprsek naděje, vyslaný z rukou milujícího Boha. Mohlo by se zdát, že Ř. se uzavřel neprodyšně a sobecky do tohoto svého úzkého světa, ale je to jen zdání, »chvíle zapomení lehkými jsou závoji«. Je plno ticha v této knížce, krásně vypravené, jako dosud všechny tisky této edice, ale z dále sem zaznívá hukot světa, jenž přijímá, ale nevrací. Najdete tu milé a pevně skloubené básně o čistém dětství, ale i vidění nevděčného a zmítajícího se světa. Světlo, radost a chudoba, posvěcené vírou, to je atmosféra této nové sbírky. Mír vládne v duši, jež myslí na věčnost.

lv

HNĚVEJ TY SE NA MNE NEBO NEHNĚVEJ, Zdeněk Kalista, Epigramy. (Sbírka satir, sv. 1.) Vydal Václav Petr v Praze 1941. Obálku a úpravu provedl František Bidlo. Stran 54. — Kalistovy epigramy, jimiž se dávno odmlčevší se básník a pečlivý překladatel cizí, zvláště francouzské poesie, znovu účastní současné básnické tvorby, nesou znamení dobrého, poctivého básnického kovu. Jako pravé epigramy jsou adresovány většinou určitým osobám — na neštěstí z velké míry jen osobnostem světa literárního — místy umožňují svou vtipnou charakteristikou napadenou osobu uhádnouti. Knížka je vyzdobena pěknými karikaturami Františka Bidla. —mn—
KROKY NA VODĚ, Svata Kadlec. Vyšlo jako 4. sv. sbírky poesie Tvar v naklad. J. R. Vilímka v Praze 1941. Obálka a frontispice od Frant. Tichého. (Stran 50, cena 20.— K.) — Nutno pochváliti výběrovou praxi Fučíkovu a Zavadovu,

kteřá ve čtyřech dosud vyšlých básnických sbírkách nové edice poesie Tvar přinesla knihy vesměs nadprůměrné úrovně. Tak je tomu i při poslední sbírce této edice. Kadlecových »Krocích na vodě«. Svatopluk Kadlec, současník generace Wolkerovy, kterážto příslušnost se nejlépe projevila v jeho první básnické sbírce »Svatá rodina«, překvapil jistou výrazovou i motivickou smělostí, ba možno říci až drsností ve své druhé knize »Přiliv«. Souviselo to bezpochyby s jeho usilovnou prací překladovou v té době, prací, jejímž plodem je pečlivé přetlumočení Baudelairových »Květů zla«. V nejnovější své sbírce jeví se nám Svatopluk Kadlec jako jemný lyrik značné vyzrálosti tvarové, složitá bytost, plná problematiky citové i myšlenkové, objektivující se veršem ku podivu střídým a přísným. Jednotlivé básně sbírky jsou jakoby momentky — skoro impresionistické — nesmírně ostrého zaostření a velké světelnosti. Jejich problematika a básnická pointa však zdaleka přesahuje poetickou náplň básní podobného impresionistického druhu, jak je známe u starších básníků, na př. u Sovy, Klášterského a j.

M. N.

POUTNÍ PÍSEŇ K MATCE BOŽÍ Z AY, Louis Pize. Přeložil Boh. Reynek. Vyšlo v květnu l. P. 1941 jako 6. sv. edice Magnificat v Kroměříži. Stran 32; cena 15.—, 21.— K. — Tato básnická skladba má tři části, z nichž prostřední je zpěvná, s veršem většinou osmislabičným, kdežto první a třetí mají široký rytmus veršů dvanáctislabičných, spojených ve strofy čtyřveršové. Dojímá prostou vroucností, pokornou zbožností a tichou důvěrou v Pannu, již se zalíbilo v zadumáných levennách na jihu Francie, odkud shlíží láskyplně na své ubohé a milující sedláčky, udřené a starostlivé, ochraňujíc jejich úrodu. Jen básníkovi, který vyrostl ve svém kraji, mezi svým lidem se srdcem jemným a hluboce milujícím, se mohlo podařit spojit v umělecký celek, dobře komponovaný, vidění kraje, zachycené s podivuhodnou konkrétností, s pronikavým pohledem do zbožné duše poutníků. Není tu nic matného, nic neurčitého, žádný lyrismus, jen velkolepá prostota. Vidíte ten pahorkatý kraj, zaplavený sluncem, ty poutníky v prachu cest i jejich ruce vztahující se s důvěrou k úsměvné Paní. Báseň dostala své roucho ve výborném překladu Reynkově.

lv.

MOHYLA. Pozdrav Tasova. Mohyla. Tepna, Jakub Deml. Kresba Fr. Bílka a 9 obrazových příloh. Doslov B. Slavíka. V knižnici Z domova a světa vydal Vyšehrad v Praze 1941. Stran 250. Cena 48.—, 60.— K. — Jsme neobyčejně vděční za tuto vzácnou knihu, jež vznikla harmonickým sloučením tří starších prací. Jsou spojeny vněj-

škově myšlenkou domova a rodu, ale vnitřně je souvislostí daleko víc. Všechny jsou psány s touž zanícenou vášnivostí, týmž láskyplným pohledem je v nich odhalována nejprostší skutečnost, denně nás obklopující, totéž básnické vidění se zmocňuje rázem podstaty věcí a jejich jednoty a vynáší je do zcela nové polohy, kde září jako v den stvoření, Budete odmítat titul básníka tomu, kdo vás strhne od začátku do konce, kdo se vás cele zmocní, kdo vám dá nahlédnout hluboko za věci a za děje, kdo vás učí lásce, kdo ve vás probudí skryté prameny radosti, úžasu i tehdy, kdy byste to nejméně očekávali? Deml je básník, ne obratný spisovatel. Všechno u něho vychází z nitra, všechno je pořádáno z hloubky vidění, slovo u něho má neobyčejnou rozlohu. Neení sporu o tom, že se u Demla mnoho básníků učilo a bude učít. Kolik věcí on u nás předjal! Chcete, aby dílo bylo nefingovaným proudem života. Tu je máte. To je život, a jaký, to je psáno srdcem a krví, a jaká útěcha prýští z jeho próz!

lv.

ZPĚVÁČEK, Dolores Vieserová. Román. Přeložili Jan Franz a Václav Renč. II. vydání. Vydal Vyšehrad v Praze 1941. Stran 268, cena 33.—, 45.— K. — Velmi vhodně zahájil Vyšehrad svou novou knižnici Kytka dobrých knih druhým vydáním Zpěváčka. Ta smutná knížka, má zvláštní půvab už svým rámcem, který bychom mohli nazvat historickým (děj se odehrává na počátku 18. stol.), i svým dějištěm, kdesi na rozhraní žilvu německého a slovanského, na jihu Rakouska, v Korutanech. Ale to jsou jen věci vnější, třebaže naprosto nezbytné, pevně skloubené s niterným dějstvím, o něž zde jde. Ten čtrnáctiletý Jeník Steinweger, jemuž umírá po bludném putování nešťastný otec, nadaný muzikant, opakuje osud svého milovaného otce, i v tom poněkud romantickém okouzlení krásnou ženou, jenže Jeník, jehož se ujmou bratrsky františkáni ve Sv. Vítě, dorůstá výše tragické svým bojem mezi láskou k Bohu a láskou milostnou, kterou mu odhaluje v znetvořené podobě ta drobná světačka, neodpovědná nestoudnice, stvoření už rokokové ve všem všudy. Co je tu nádherných míst, lidsky dojmavých, drtících přímo cit, s jak zatajeným dechem čteme stránky o malém hrdinovi, jenž nadlidským úsilím své vůle a svou čistotou vyrůstá ve svěťce. záhy umírajícího otcovou chorobou. Podání básniřčino, ztělesnění jejího snu vyrůstá organicky z ducha lásky, je svižné, dynamické, jeden jediný dialog, dramaticky napjatý.

lv.

PRÁTELSTVÍ BÁSNÍKA A MALÍŘKY. Vzájemná korespondence Julia Zeyera a Zd. Braunerové. Uspořádal Vlad. Hellmuth-Brauner. České letopisy sv. 2. Vydal Vyšehrad v Praze 1941. Stran 252, cena 56.— K. — K početné korespondenci zeyerovské přibývá v jubilejním roce přínos velmi významný. Vždyť jde o listy, které psal J. Zeyer mezi lety 1883—1899 své přítelkyni malířce Zd. Braunerové. Dr. Hellmuth-Brauner v úvodu dobře vystihuje, čím byl mladé umělkyni mužný básník aristokratického srdce. To přátelství bylo zprvu víc než přátelství se strany Zd. Braunerové, ale časem nabylo povahy hlubokého porozumění ve vyrovnaném poměru dvou duší, jdoucích po strmých cestách odříkání, oběti a kázně k realizaci vznešených uměleckých i lidských snů. Pořadatel leccos vynechal (zcela právem) a doprovodil za pomoci J. Š. Kvapila bohatou korespondenci cennými vysvětlivkami a poznám-

kami. Julius Zeyer i Zd. Braunerová se nám tu objevují spíše jako lidé než jako umělci. Poznáváme zřetelně jejich rozdílný temperament, Zd. Braunerová — žena, umělkyně milující Francii, Mor. Slovácko a starou Prahu, ztrácející někdy klid, pobouřená občas konvencí a klepy, zraňovaná v nejintimnějších citech, nalézá vždy útěchu a oporu v přátelsky milujícím srdci mužně vyrovnaného básníka. Oba je pojí vřelá láska k národu, na jehož povznesení neustále myslí, a láska k člověku, která se nebojí oběti. Neení snad pro poznání Zeyera člověka důležitějších listů — vedle listů pí Heinrichové — než tyto.

lv.

VENKOVSKÝ LÉKAŘ, František Skácelík. Román. II. vydání. Kytka dobrých knih sv. 3. Vydal Vyšehrad v Praze 1941. Stran 250, cena 38.—, 50.— K. — Skácelíkův Venkovský lékař je kniha s velmi ušlechtilými úmysly. Je to sytý obraz života na malém městě a důkladně prokreslený portret ideálně založeného lékaře, který po mnoha bojích je odveden od svého vlastního úkolu, o němž si dělal od mládí nejrůžovější představy, které ve své praxi i splňoval, k úkolu zcela novému, jehož plněním ozdravuje ne nemocné, nýbrž zdravé, pomáhaje tak k zlepšení veřejných, hospodářských poměrů horského kraje. Jeho román, třebaže je naplněn reflexemi nejen o lékařství, ale i o smyslu života, o víře, o člověku, se čte dobře, protože zápletky, ať hlavní či episodické jsou vytvořeny takřka romanticky. Připomíná tím, i ostrým rozvržením světla a stínu, starší románové práce. Jeho cena je výchovná.

lv.

BŮH ODPLATITEL, R. M. Dacík O. P. Věrouka pro laiky, díl VI. Edice Krystal, Olomouc 1941. Stran 126, cena 15.— K. — Dr. Dacík dokončil tímto svazkem svou věrouku, dílo, které bylo našim vzdělancům nadmíru potřebné: místo prázdného apologisování a polemisování bylo nadmíru žádoucí vyložití klidně a věcně základní nauky křesťanské víry se zřetelem k některým dobovým problémům. Je známo, že soudobá nevěra se nejvíce ani tak odporem proti skutečným dogmatům, jako spíše odmítáním toho, co se z neznalosti a nepoučenosti za dogma pokládá. Toto sofisma falsi supositi dává některým odpůrcům pocit duševní převahy — kdyby však prostudovali dílo, jaké je Dacíkovo, pochopili by, že si počínali směšně a donquijotsky potýkajíc se s větrnými mlýny a stády skopců. Poslední svazek Dacíkův je věnován otázkám zásvětným, mysteriu smrti, věčné odplaty a konce světa. Zvláště cenná a důležitá jest kapitola o našem styku se světem záhrobním: zde vskutku může dáti bezpečnou odpověď jen dogmatik. Máme jen přání, aby se podařilo autoru spojit jednotlivé svazky v jediné dílo a vydati je souborně.

D. P.

O PŮVODU MRAVNÍHO SVĚDOMÍ, Adolf Pelikán T. J. Edice Akord, Brno 1941. Stran 120, cena 15.— K. — Jasně a přístupně psaná studie Pelikánova o původu mravního svědomí se obírá především teoriemi moderních filosofů, biologů a psychologů, kteří podléhající vesměs nominalistické pověře o prvenství nižšího před vyšším, hmotného před duchovním pokoušejí se vyvoditi mravní normy z potřeb životních a vztahů společenských a tak postaviti mravní život člověka na základnu naproste svéprávnosti zneuznávající skutečnost svědomí jakožto vlohy vrozené.

Jakkoliv bylo autoru možno a snadno odbyti tyto domněnky příkřeji, projevily v posouzení jejich krajní míru snahy po objektivním zhodnocení a klidném posouzení. Tím bezpečněji a přesvědčivěji pak vyznívá jeho závěr, že svědomí lze rozumně chápati především jako vrozenou vlohu a jako prikazující a zavazující normu nadosobní a ovšem i heteronomní. Úsilí oddělit etiku od náboženství, které je tak příznačné pro moderní evolucionisty, se ukázalo jako záměrné vylučování nadpřirodního činitele, jehož důvody jsou všude jinde, jen ne v rozumu, a usvědčilo své původce z nedostatečného pozorování duševního a společenského života lidského. Autor dobře posloužil vzdělanému čtenářstvu vůbec a studentstvu zvláště: otázka o původu mravního svědomí není totiž jen nějakou speciální otázkou mravovědnou, nýbrž je to otázka vrhající světlo i na jiné otázky mravní, ba je základním pilířem životního názoru vůbec.

D. P.

TAJEMSTVÍ KŘIVOKLADU a jiné máchovské studie, Karel Janský — Vojtěch Jirátko. Vydal V. Petr v Praze 1941. Stran 146, cena brož. 25.— K. Vyšlo jako první svazek nové Petrovy knihovny vědeckých essayí a rozprav »Duch a tvar«, kterou rediguje K. Janský a V. Jirátko. — Tato kniha, vzniklá spoluprací dvou našich předních literárně historických badatelů, je jistě cenným přínosem dnes již nesmírně rozsáhlé literatury máchovské. Autoři zde podávají několik pečlivě fundovaných detailních studií z Máchova života a díla, poučujících nás o skrytém významu Máchova alegoricko-ironického »Dosloví ke Křivokladu«, o přesnějším časovém určení vzniku Máje, o dosud neznámé Máchově deváté znělce, o Máchově čtenářské vášni, o jeho účasti v divadelním ochotnictví a j. Za takové studie musíme být vždy jmenovaným autorům vděční.

—mn—

DUCH DRAMATIKY, JAROSLAV HILBERT. Stati o podmínkách a podstatě dramatu. Vydalo za redakce dr. Mir. Rutteho a dr. J. Sajice v souborném vydání Sebraných spisů Jar. Hilberta nakladatelství Novina v Praze 1941. (Stran 84, cena K 15.—) — Tato knížka je souhrnem projevů a vyznání, jimiž se vyrovnával se svou dobou jeden z průkopníků moderního českého dramatu, Jaroslav Hilbert, v době svého největšího tvůrčího rozmachu. Jednotlivé stati, otištěné kdysi Hilbertem v různých sbornících a časopisech, podávají pohled do tvůrčí dílny dramatikovy a zachycují vzácnou stránku jeho bytosti: ustavičnou touhu měřit se se současností dramatickým činem.

—mn—

O NEJMLADŠÍ GENERACI BÁSNICKÉ, Jaroslav Červinka. Pro život sv. 27. Vydal Vyšehrad v Praze 1941. Stran 32. Cena 3.60 K. — V J. Červinkovi, který kriticky glosuje současnou básnickou tvorbu, vyrůstá nadějný kritik hlubokého založení a obávaný vedoucí nejmladší generace básnické, za jejíž odlišnost od předchozí generace vytáhl tuto do boje. A činí tak s velkou dávkou poučenosti a jemného vcítění do ducha doby, ale hlavně do nitra svých básnických druhů, u nichž spatřuje jako základní rys tragický pocit života, z něhož vyplývá zvláštní upřímnost a opravdovost. Snad dosud nikdo nevrhl tak ostré světlo na nejmladší generaci, nehledíc k tomu, že Červinka ji zařadil do básnické i filosofické souvislosti, hledaje otce básnické i duchovní pro své generační druhy. Jestliže V. Čer-

ný se tváří jako benevolentní otec nejmladších, Červinka si přináší opravdovost a zanícenost bojujícího bratra.

lv.

OBRANA SLOVANSKÉHO PÍSMĀ mnicha Chrabra. Ze staroslověnštiny přeložil a poznámkami doprovodil dr. Josef Vašica. Typograficky upravil a tabulky slovanských abeced nakreslil Oldřich Menhart. Vydala edice Akord v Brně 1941. Cena 9.— K. — Tuto drobnou obranu písma slovanského, to jest hlaholice, jak bylo dokázáno, třebaže v pozdějších opisech je připojena i cyrilice, obranu hrdě se dovolávající svatých původců slovanské abecedy a obraňující ji proti trojjazyčnickům, sepsal neznámý mnich, který je označován jako Chrabr a patřil asi mezi žáky svatých bratrů. Je to nejstarší jazykové pojednání v jazyce slovanském a vzniklo asi koncem 9. nebo počátkem 10. stol. Dr. Vašica ji velmi pěkně přeložil a opatřil stručnými poznámkami. Toto vydání s výstižným přepisem obou slovanských písem má význam nejen vědecký, ale i čtenáři-laikové je mohou číst s užitkem a sebevědomím.

lv.

BĚLČICKÝ KLUK, Dr. Jan Bartoš. Kus života jižních Čech na předělu století. Kresby Vojtěcha Sedláčka. Vydal Vyšehrad, Praha 1941. 2. vydání. Stran 176. Cena K 38.—, 49.—. — Slyšeli jsme už o prvním vydání této knížky Jana Bartoše mnohou chválu a byli jsme na ni zvědaví. A musíme doznat, že jsme ji přečetli s velkým zájmem. Je to opravdu kus poctivého života jižních Čech, života rázovitého; nejde jen o osobní vzpomínky bývalého kluka, ale je tu také zachycena podoba kraje a lidí a života v zachovalé části jižních Čech, kde se žilo v míru a pohodě, prýstíci z pevné křesťanské víry. Autor se přiznává sám, že knížka nebyla psána pro mládež, nýbrž pro dospělé. Ale obojí si ji mohou přečíst s užitkem. Vždyť tato idyla rodinného venkovského a krajinského života je psána svěžím jazykem, prosyceným svéráznou mluvou jihočeského lidu. Není to první knížka tohoto druhu, ale čteme ji se stejnou dychtivostí jako ty druhé.

lv.

KRÁL BRIGANTŮ, Rudolf Kubů. Předmluvu napsal Karel Mirvald. Ilustroval Aljo Beran. V Olomouci, nakladatelství Velehrad 1941. Stran 232. Cena brož. K 30.—. — V záplavě dobrodružné literatury právem zaujímají pozornost díla, v nichž se pravdivost příběhu pojí s dobrodružností. Král brigantů je jednou z takových knih. Je v ní vylíčen pravdivý příběh jednoho z prvních misionářů u divokého afrického kmene Babembů, jichž loupeživost a krvežíznivost šířily hrůzu v krajích tropické Afriky, nedovedly však odstrašiti Otce Luponta od jeho vznešeného poslání. Sám, beze zbraní a bez ochrany, vniká bílý misionář do samého středu divochů, aby je přesvědčil, že nepřichází s jiným úmyslem, než hlásati evangelium — a jeho živá víra i jeho skvělé osobní vlastnosti způsobí takový převrat, že je po smrti náčelníka zvolen za jejich krále. Nadlidská síla, již bylo třeba k vykonání tohoto poslání, nástrahy, jež bylo třeba překonati, nebezpečí, jimž bylo nutno čeliti — to vše vytváří z tohoto příběhu pravý dobrodružný román, který má nadto ještě i výchovnou hodnotu jakožto obraz ušlechtilé, ukázněné a obětavé osobnosti. Ilustrace Aljo Berana, jež stojí svou hodnotou nad obvyklým průměrem, doplňují velmi vhodně tuto knihu. Dali jsme ji čísti studentům. Úsudek jejich vyzněl: prima! To je nejlepší doporučení.

H Á D A N K Y

Rediguje JAN KUBÁT,

na jehož adresu: Chvaly 231, p. Horní Počernice, zasílejte vše, týkající se této rubriky.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
A					■						■				
B				■							■				
C			■							■					■
D		■						■						■	
E			■		■				■			■			■
F	■			■		■				■				■	
G		■						■							■
H	■						■						■		
I						■						■			
J					■						■				

VODOBOVNĚ: A) Příbuzná; mince; pomoc bezradnému. — B) Dívčí jméno; den; kaprovitá ryba. — C) Vlastní; zlatnická váha; ruská řeka. — D) Východní keř; tvar slovesa »valiti«. — E) Část vozu; popěvek; plošná míra; slepičí slabika; německá předložka. — F) Pytlák chytá do - - : lidový souhlas; samohlásky lana; předložka; člen národa. — G) Kladná elektroda; přírodní útvar. — H) Chateaubriandův spis; rolníkova odměna; zkratka Otakara. — I) České město; slezské město; chlapecké jméno. — J) Nepilná; podnebí; opaření.

SVISLE: 1. Rychlost skladby; zkratka množného čísla. — 2. Ženské křestní jméno; souhlas; turecké jméno. — 3. Zájmeno; tyran. — 4. Sloní zub; naturalistický román Emila Zoly. — 5. Kuželosečka. — 6. Váha obalu; chlapecké jméno. — 7. Česká řeka; zkratka Oldřicha. — 8. Druh pohybu; egyptský bůh slunce; stená. — 9. Slovensky »jak«; značka žárovek. — 10. Takovým způsobem; kuje. — 11. Sloupovi. — 12. Český hrad; pobídka. — 13. Libovůň; ssavec. — 14. Věnovali; mně; křestní jméno. — 15. Slůvko pravděpodobnosti; otáčivá část elektr. motoru.

PŘESMYČKA (div.).

Dr. J. Nožička.

DÁN K. VDÁ DÁŠU.

ZÁMĚNKA.

F. J. Hažmuka.

S »v« je-li pravá, spásy dojdeš,
s »d« je-li velká, lehce projdeš.

VSUVKA.

— j k —

Mužům brýlař čile,
skýtá pobavení milé.

ZÁMĚNKA.

F. J. Hažmuka.

S »r« králem ptactva sluje,
s »c« kovář těžce kuje.

PŘESMYČKA (propag.).

Dr. J. Nožička.

TRATÍ ČILÉ KOTĚ CIT?
JO!

LI S T Á R N A.

Hádanky z č. 7: 1. Spí cikáni. — 2. Slovanské tance. — 3. Sokol; otop; krok; op. — 4. Katastrofa. — 5. Vlasti zdar! — 6. Sousto-li. — 7. Já snád ani.

Výherci: 1. S. Vaněk, Kutná Hora. — 2. A. Hodková, Svěpravice. — 3. Fr. Křivánek, Červený Hrádek.

Hádanky z č. 8: 1. Šavel, šavle. — 2. Polévka račí. — 3. Mrštík A. — 4. Opona. — 5. Oko lna. —jk—

Kalendář katol. studentstva 1941-42

vyšel v nové, sličné úpravě s mnoha tabulkami a přílohami.

Fotoamatérská soutěž, tužka. Cena K 8.-.

Objednávejte přímo u

EDICE AKORD, Brno, Běhounská čis. 22

EDICE JITRO

GYDALA PRO VÁS TAKÉ TYTO KNIHY

Vilém Bitnar:

ZROZENÍ BAROKOVÉHO BÁSNÍKA.

Antologie z přírodní lyriky českého baroku. Z téměř stovky autorů, pojatých do tohoto díla, je možno jmenovati: Adama Michnu, Bedřicha Bridela, Felixe Kadlinského, J. I. Dlouhoveského, Jana Amose Komenského, Jana Blahoslava, Šimona Lomnického z Budče, okruh Kralické biblí a j.

Brož. za K 50.—, váz. za K 75.— (stran 622).

Dominik Pecka:

ZE ZÁPISNÍKU STARÉHO PROFESORA.

V sedmi oddílech (profesoři, studenti, rodiče, výchova, škola, náboženství, život) probírá dlouholetý redaktor studentského časopisu JITRO život a problémy studentské mládeže. Kniha výborná pro mládež a nepostradatelná pro ty, jež ji mají vést. Brož. za K 14'50, váz. za K 22'— (stran 206).

Eda Jitzovský:

HRDÁ SRDCE.

Studentský román. Předčasně zemřelý autor zanechal román, plný mladého nadšení, životního optimismu. Román, který má všechny náležitosti dobrého románu pro mládež, i když výchovný zřetel je obratně skryt. Hrdá srdce jsou zvláště vhodná pro dospívající mládež. Brož. za K 14'50, váz. za K 22'— (stran 138).

Jan Ryba:

SBOHEM, MÁ KRAJINO.

Básně. Ve verších promlouvá mladý básník o své rodné zemi, o krajině svých dětských a jinošských let. I když je to prvotina, mluví hlasem vzácně prostým a opravdovým. Brož. K 8'— (str. 40).

Dominik Pecka:

TAJEMSTVÍ ŽIVOTA.

Úvahy praktické ethiky, určené především lidem mladým a těm, kteří dávají směr jejich životu. Kniha vyšla již ve III. vydání. Brož. za K 7'50 (stran 92).

HOSPODÁŘSKÉ SMĚRY NOVOVĚKU.

Příručka sociologie a národního hospodářství vznikla prací mladého kolektiva za vedení prof. B. Vaška. Brož. za K 7'— (stran 90).

Pro rok 1940 vydala EDICE JITRO pro své příznivce bibliofilský přetisk barokního kázání Matěje Bartyse

PRAHA, ROZKOŠE ZAHRADA.

Je to kniha kvartového formátu, s originálními iniciálkami a frontispicem — titulním listem barokového vydání. Vyšla v omezeném počtu výtisků a pokud zásoba stačí prodává se po K 30'—.

EDICE JITRO, PRAHA II, VORŠILSKÁ 1

Frà Angelico

Jitro

2

ČASOPIS KATOLICKÉHO STUDENTSTVA STŘEDOŠKOL. ROČ. XXIII.

POESIE ● PROSA ● STATI ● VÝTVARNICTVÍ ● FOTOGRAFIE

j i t r o časopis katolických studentů

Vychází jednou měsíčně kromě hlavních prázdnin. Technická redakce a administrace: Praha II, Vršilská 1. Telefon č. 420-13. Číslo účtu u Pošt. spořitelny v Praze 206.271, v Bratislavě 5.994. Předplatné: studenti K 21.—, ostatní K 31.—.

---

redigují prof. Dominik Pecka a prof. Leopold Vrla. Příspěvky rázu naučného a výchovného posílejte na adresu prof. Dom. Pecky, Jihlava, Canonova č. 28. Příspěvky rázu beletristického na adresu prof. L. Vrlý, Moravská Ostrava-Přívoz, reálné gym.; původní kresby a fotografie zasílejte na adresu A. Machourek, Praha XII, Jičínská 44.

---

zprávy dopisovatelům

- V. N. Rád jsem si je přečetl. Jednu si ponechávám. — M. B. Snad. Úmysl a zpracování kontrastují. Dost nejasné místy. — I. S. Nic. Slabé. — S. S. Mám radost z vašeho úspěchu. Čiňte se. Ze zásilky Do života a Tovačov. Z druhé nic. — He 43. Škoda papíru. — V. V. Ř. Ještě ne. — A. B. Obě jsou pěkné. Těším se. — I. A. Snad obě. Pozdrav. — J. Y. Srpnovou píseň. Nejsou špatné. — J. V. D. Jen Ovoce. Článek o jazzu je zmatený a nemohoucí. Jinak bych jej rád otiskl. Ten doktor je mladík. — M. D. Povídku otisknu. Báseň není hotová. Pozdrav. — M. M. V Náručí kraje . . . je pěkné, ale musíte to přepsat jen po jedné straně. — V. M. Jen prózu. — M. S. Máte vznícenou imaginaci. Byl bych rád, kdybyste prózu přepracoval. Kázeň! — J. Z. Jen článek, a ten do Dopisů. — B. J. Próza začíná velmi pěkně. Námět je však poněkud nepravděpodobný, nehledíc k tomu, že něco podobného už v J. bylo. Děkuji vám za zprávy. Čiňte se. Z básní snad jednu, Večere. Pozdravujte Kn. — L. N. Jsou pěkné. Otisknu Po létu. Pozdrav. — Zd. L. Rusálka je krutě pravdivá, to se mně líbí, ale čekal jsem víc. Myšlenky ano. Pozdravuji. — J. H. Proč ta beznadějnost? A vzpomínky příliš trpké. Čekám něco jiného. — J. C. Ó noci. Pozdrav. — Zd. R. Noční tvary, přečte-li sazeč. — V. K. Vzpomínku. — M. L. Líbí se mně. Pokračujte. — K. K. Snad všechny. Pozdrav. — I. A. Obě.
-

JITRO je časopis studentský a pro studenty.
Na stole každého studenta JITRO, v knihovně knihy
EDICE JITRO. JITREM apoštolujte mezi studenty.

Triadvacátý ročník JIṬRA byl zahájen v naprosto nové úpravě. Pište nám, co soudíte o této nové tváři svého časopisu. Proč nám neřeknete, co se Vám na JIṬŘE líbí a co nelíbí? JITRO je Vaše, spolupracujte na něm s námi. Sdělte nám, co Vám v JIṬŘE chybí, pokusíme se každý nedostatek odstranit. Zvláště důležité zprávy administrace JIṬRA jsou na čtvrté straně obálky. Nepřehlédněte! Čtěte pozorně!

Štoček na obálce archiv Svatováclavská liga, ostatní (11) archiv Jitro.

Vyšlo 1. října 1941. — Majitel a vydavatel a nakladatel Ústředí katol. studentstva v Praze. — Vytiskly Č. A. T. Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky v Praze II. — Redaktoři: prof. D. Pecka a prof. L. Vrla. — Odpovědný redaktor prof. Jos. Jakeš. — Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze čís. 15.265/VII-1935 ze dne 26. ledna 1935. — Dohlédací poštovní úřad Praha 25.

Daleko od léta

Antonín Bartušek

Kocábka léto uplouvá
v odlivu vzpomínání
jak nesplněná touha tvá
a moje marná přání

Dnes ještě touha z jeřabin
kdes u cest opuštěných sní
A smyčec vítr loudí z hlin
k létu stesk poslední

Přece je jeseň létu blíž
blizounko blíž než zima
kdy lásce z léta nevěříš
očima vychladlýma

Však voda Lethe uplová
utone vzpomínáním
s mým pošetilým přáním
i nesplněná touha tvá

Říše vítězí pro novou Evropu

Dr. Josef Wünschuh

Jasnou a zasvěcenou odpověď na otázky, jak se plánuje nové hospodářské uspořádání Evropy za vedení Německa, podává Dr. Jos. Wünschuh v informativní knížce »Vítězství práce« (Na okraj nové doby sv. XX, Orbis, Praha). Z této knihy vyjímáme pasáž, která nám vysvětlí mnohé.

Leží nasnadě, že nová Evropa zaměstnává fantasmii a budí naděje, neboť s německým vítězstvím se přece nezhroutí svět, nýbrž jen starý svět, a důležitější než konec starého světa je počátek světa nového, započítí lepšího a trvalého řádu. Poznání, že takový nový řád je nutný a neodvratný, mobilisuje nové hospodářské síly, jak lze již konstatovati všude v Evropě. Zájem o budoucnost se stal pozitivním a palčivým. Vytvořiti nový řád je poslání Německa a Italie, ale je to také břímě těchto mocností Osy. Německo čerpá ze svého vítězství ve spolupráci se spojeneckou Itálií nárok na vedení nové Evropy, ale německý národ také ví, že tento nárok je současně odpovědnost a slib. Německá síla, která strmí nad militantní moc panství, spočívá právě v tom, že se cítí schopnou splniti ten slib. Kterak ten slib zní? Stručně řečeno: Lepší budoucnost Evropy. Především mír a bezpečnost. Ale jako Paříž stála za mši, mír a bezpečnost, jistě malým mocnostem stojí za to, aby se opřely o mocnosti Osy a jejich vedení. Další slib, který dává německé vítězství a německý nárok na vedení, je krisí zbavený evropský hospodářský řád, zvednutí životního standardu národů, prosazení sociální spravedlnosti a cti práce, upevnění evropského významu ve světě a využití technických pokroků a dopravních možností uvnitř evropského prostoru, a to také pro ulehčení a povznesení života jednotlivců.

Je tedy něco na snech o nové a lepší Evropě. Tyto sny také musí do určité míry býti splněny skutečností, aby ta skutečnost měla trvání a aby si jí lidé vážili a milovali ji. Každý Němec se bude po nějakém čase ptáti: Co mám z vítězství? Bude srovnávat s minulostí, bude cítit pokrok a ve větší ještě míře než v době od roku 1870 do roku 1914 bude konstatovati, že se mu vede lépe. Očekává od nové Evropy také hospodářský a sociální zisk, při čemž nemalou úlohu hraje rozšíření životního a cestovního pros-

toru, zmírnění hranic, jakož i odbourání byrokratických ztížení života. Dosavadní neutrální, jenž bude včleněn do nového evropského řádu, přirozeně ještě více se bude ptáti: Co mám z nové Evropy? Bude také srovnávat a vyvozovat své závěry. Měřítkem, kterým při tom hlavně bude měřeno, mohlo by býti zvýšení životního standardu. Nesmí ovšem při tom býti měreno individualisticky, musí býti hodnoceno sociální celek. Bude tomu na příklad tak, že životní standard rumunského sedláka určitě bude vyšší, zatím co obilní spekulant se již nebude míti tak jako dříve, protože v nové Evropě již nebude existovati spekulace s obilím. Pěstitelům zeleniny a rybářům, průmyslovým dělníkům a produktivním obchodníkům se všude povede lépe, zatím co pohoří na příklad bursián, který za kapitalistického systému a jeho kolísání cen mohl stříhati svou ovečku.

Německé vedení přináší s sebou prestiž organizace, která přijde nové Evropě vhod. Na druhé straně mimo Německo namnoze panuje obava, že podřízení německému hospodářskému vedení bude znamenati rozmnožení byrokratických forem. K tomu je třeba říci, že to nejde bez evropské organizace, tedy také ne bez jisté byrokracie. Ta však bude přece znamenati méně než pořádek a život bez krisí, který zaručí. O několik úřadů a formulářů více, to lze spíše snést než nezaměstnanost, cenové krise a bursovní krachy, ty průvodní zjevy nebyrokratické »volné hry sil«. Ostatně my velmi dobře víme, že Evropa by jen přišla z deště pod okap, kdyby po období kapitalismu veplula do bezduchého byrokratismu, v němž by musily zrezivěti síly podnikatelské iniciativy a síly dobrovolné spolupráce. Úkol »Evropa« můžeme zvládnouti jen tehdy, jestliže všechny produktivní síly kontinentu přivedeme k rozvíjení, k uspořádanému závodění ve výkonech a k plodné výměně, a velmi dobře víme, že to nejde násilím ani schematismem.

Je sice možno labilní evropskou rovnováhu až do příští války balancovati na ostří zbraní, jak to vždy bylo smyslem britského zasahování na kontinentě, ale nelze to dělati s evropským životním řádem, který má široký základ a uznané vedení. Evropský životní řád musí spočívat na naději národů a na jejím splnění, kterého bude dosaženo výkonem a spravedlností. Známe tento stavitelský zákon nové Evropy a také víme, že vyhrátí mír vždy je těžší než vyhrátí válku.

Ostatně již první hospodářská vyjednávání, která Německo zahájilo po svém vítězství ve Francii, ukázala, že Německo je ve vysoké míře hotovo zapřáhnouti soukromou hospodářskou iniciativu. Když mezi Švédskem a Finskem na jedné a Německem na druhé straně bylo vedeno vyjednávání o buničině a papíru, vyjednávalo se nejen od vlády k vládě, ale i — a v první řadě — od podnikatele k podnikateli. Evropa disponuje vysoko stojící hospodářskou organizací a Německo kráčí v čele této fronty. Toto soukromé organizační umění má býti a bude nasazeno při výstavbě evropského hospodářského řádu. Německu zvláště při tom prospějí jeho zkušenosti s kartely, které udělalo v národním i mezinárodním okruhu. Německé hospodářství disponuje četnými konexemi s cizinou, které jsou nesený obapolnou důvěrou. K tomu přistupují věcné zkušenosti v oblasti mezinárodních dohod, v harmonisování kontingentů a tržních kvot, v územní ochraně a v diferencování cen. Při výstavbě evropského hospodářského lešení budou tedy podnikatelé namnoze přibráni jako zedníci a tesaři, a vlády se nezřeknou toho, že budou moci použítí služeb soukromého hospodářství jakožto poradce. Říšský ministr hospodářství Funk velmi pozitivním způsobem zaujal stanovisko k tomuto problému u příležitosti utrechtského veletrhu. Napsal: »Organizační úmluvy budou musít jíti nejen od státu ke státu, ale i, podle úřady vůdcích států, od praktického hospodářství k praktickému hospodářství. Tak se živoucí hospodářství jednoho národa přidruží k hospodářství národa druhého. Spolupráce praktického hospodářství musí do jisté míry býti základní substancí, na níž se jako hospodářsko-politická koruna organicky vybudují takové věci, jako zahraniční obchod, platební styk, účtování, poskytování úvěru, investice kapitálu, cenová politika, celní dohody.«

Sama Anglie musí přiznávat, že v Evropě

to již nejde s »laissez faire, laissez aller« všech států. V lednu 1940 »Times« v pozoruhodném článku uznaly nutnost ústředního hospodářského řízení v Evropě, uznaly nutnost tu s argumenty, které mohou platit jen pro vedení se strany Německa, a v stejné době ministerský předseda Jižní Afriky Smuts v jedné rozhlasové řeči musil připustit, že disciplína a organizace musí jíti ruku v ruce se svobodou a že ztroskotání Společnosti národů bylo zaviněno hlavně tím, že tu nebylo žádné ústřední kontroly. Ba Smuts byl ještě konkrétnější, když předpověděl, že »mezinárodní mezistěny a hospodářské bariéry zmizet a bude ustaven velký uzavřený kontinentální trh s Německem jako svým centrem a regulátorem hospodářských směrnic Evropy«.

Tuto novou Evropu Smuts ovšem označil za »mechanisovanou«, s některými formami svobody, ale ne s její podstatou. Nuže, demokracie pozbyla své volnosti akce při neplodném pokusu mýti kůži svobody tak, aby nezvlhla. Nelze zříditi disciplínu a organizaci, nelze vládnouti ústřední kontrolou, neomezíme-li osobní svobody na prospěch řádu (a tedy na prospěch svobody vyšší, než je svoboda soukromá). Všecko jiné je pouhou frází. A tak také nový evropský hospodářský řád nebude možný, jestliže každý bude moci dělati a připustiti, co bude chtít. To však neznamená, že všechno bude řízeno a kontrolováno a že všude budou seděti a budou organisovati Němci.

Německo nemá žádného zájmu na to, aby svou substanci vedení rozkouskovalo, a je také dosti rozumné, aby toho na sebe nebralo příliš mnoho. Německo dále ví, že nová Evropa jen tehdy bude moci míti trvání, když druhé země budou míti pocit, že za prvé mohou rozvíjeti své samobytné síly a za druhé že také materiálně přijdou na své. Přesto práce v Evropě bude účelně rozdělena, především mezi průmyslovými a zemědělskými partnery. Také není třeba obávat se, že Němec v budoucnosti jistě práce bude považovati za nevýhodné pro sebe nebo že bude pracovat již jen v oceli a strojích. Proti takové představě vystoupil Alfred Rosenberg — v listu »Völkischer Beobachter«, v článku vzbudivším velkou pozornost — konstatováním, že by bylo naprosto nesprávným »panským« stanoviskem prohlašování, že tu nebo onu práci v Německu nemůže již dělati Němec, nemá-li se prohřešiti proti svému »panskému« vědomí.

Srpnová píseň

Sprcha větví stéká v stín	Jsem toužil píseň mládí
Srpen si lehl do květin	S tou již jméno srpen neuvádí
Kde očekává září	V deníku lesů řek a polí
Obrácen k slunci jež již neuvaří	Neb pošeptáno komukoli
Horký letní den	By ztratilo svůj pel
Kdy ruku v ruce sluncem opojen	Jak motýl jenž s sluncem odletěl

Jiří Šotola

Dívka

Ve tmě tu hledá ruka čísi.	A pak si v prstech rozemnu
Ó mříže pozdě rozbité!	dva střípky ze zornic.
Marně jak dřív zas prolomí si	Půl lásky své, půl svého snu.
svůj pláč. A to vy nevíte.	A kam teď? Komu vstříc?
Snad jste se smáli poukryté.	To někdo jiný, nepozván,
Já vím, to tenkrát nebyl žal.	v mém srdci našel cíl.
Ale až zítra. Uvidíte,	Ublížil, jak mi ublížil!
kdo oči roztínal.	Zůstalo dokořán.

Tovačov

Stáňa Sohr

Větrem letí píseň	tam stane a rozbije ticho —
slunce si hraje v písku s kapkami stínu	Ozvěna v dlažbě vlní akordy
větrem vlají dívčí vlasy —	od věží
kraj zvučí včelami	v ulicích se perlí rozčesaná píseň
med usadil se na cestách	zlaté pápeří —
v zlacené pásy —	Větrem letí píseň
Z bran do lučin vylétl žhavý smích	slunce si hraje v písku s kapkami stínu
alejí běží léto až k ulicím	větrem vlají dívčí vlasy —

Ze zápisníku starého profesora

A. P.

Vlasta z kvinty povídá: »Maminka mi říkala, abych prý na sebe trochu hleděla, že za rok budu chodit do tanečních. Budu-li takhle klackovitá, že prý mě tam nepustí, musila prý by se stydět. Hm! Však já o to nestojím. Já ani nevím, co bych tam dělala. Leda šlapat lidem po nohou, to by mě tak ještě bavilo.«

*

Některé maminky se nemohou dočkat, až jejich děti dorostou. Ale jsou také maminky, které by si přály, aby jejich děti zůstaly stále dětmi — a bojí se doby, kdy porostou a maminkám se odcizí. Ale děti nejsou čínští psíci, kteří stárnou, ale zůstávají pořád maličci.

Víno je ušlechtilý nápoj přímo od Boha lidem daný, i nesluší se, aby je lidé pili bez přiměřených úvah, patřičného rozmyslu a vhodné obřadnosti. Již Otec vlasti dal příklad správných způsobů, když podle Nerudy »víno ku půnebí tisk' a po jazyku válel«. Nevím, jakého původu je zvyk přiřukávati sklenicemi. Ale když jsem jednou okoušel révy rodného kraje ve sklepech čejkovských, a to s jedním velmi učeným přítelem, počali jsme uvažovati o smyslu přiřukávání a nakonec se shodli v názoru, že se ten zvyk zakládá na samé přirozenosti lidské. Pijeme-li víno, je to především lahoda smyslů: hmat se uspokojuje držením sklenice, zrak viděním barvy, čich vnímáním vůně, chuť okoušením opojné síly — jen sluch by byl pominut a ošizen. Ale i on si přijde na své: jemu zní jasný cinkot poháru. Jen tak — práv všem smyslům jest doušek vína tím, čím býti má, obveselením srdce lidského.

Ale toto není vymyšleno a poznamenáno jen pro pijáky vína: ti již mají potěšení své. Tu je třeba více než kde jinde v těchto zápiscích sklenouti oblouk filosofické kon-

cepce: celý člověk má okoušeti daru Božeho: duše se obveseluje prostřednictvím smyslů a žádný z nich nemá býti pominut. Tedy integrita. To by měli konečně pochopiti všichni, kdož vychovávají člověka. Celého člověka třeba vychovávat, nejen část. Nejen tělo, ale i duši. Nejen paměť a rozum, ale i vůli a cit. Výchova musí býti zaměřena k celosti a uměřena všem složkám lidské bytosti. Jen z celosti a úplnosti se rodí harmonie. A radost je dcerou Moudrosti, jež zve tvory lidské:

Pojďte, pojídejte pokrmů mých
a pijte víno, které jsem smísila vám.

(Přísl. 9, 5.)

Pedagogie není jen věda, nýbrž i umění. K úkolu vychovatelskému nestačí míti jen teoretické znalosti z biologie, fyziologie a psychologie: jde o to, jak jich užívati. Ale ani to není vše. Vychovatel musí umět dobře pozorovat, vmýšlet se, vcítovat a vžívat do vnitřního života dítěte. Vždyť nikdy nemá před sebou dítě, žáka, studenta in abstracto, nýbrž konkrétní osoby a osůbky, Pepíky, Jarky, Karly a Vlasy. Nezná-li jejich zvláštností, vášní, náklonností, předností a nedostatků, nemůže jim býti učitelem a rádcem. Musí je znát a musí to s nimi umět. Poznání však není jen úkon čistě rozumový, jak se obyčejně myslívá, neboť k tomu, abychom něco poznali, je potřebí zájmu a zájem je plodem duchovní srovnání, příbuznosti a souznění. A tak lze říci, že ve vychovatelství platí: věda bez umění je málo. A bez lásky docela nic.

Herečka M. Ptáková, známá představitelka maminek a babiček, přednášela v rozhlase o své divadelní činnosti. Správně poznamenala, že herečka, která sama není matkou, nemůže dobře hráti mateřské role. Zajisté. A na divadle se konečně láska jen hraje.

Herci jen dělají, jako by byli proniknutí a ovládnuti určitými city a vzněty. Je to jen jakési předstírání. Ale ani to není dobře možno, leč na základě skutečného prožití. To je poučení i pro vychovatele. Především proto, že první a základní ctností vychovatelskou je láska. Tak ukazuje Pán, když říká: »Nechte maličkých přijíti ke mně!« Podobně i v rozmluvě s bohatým jinochem: »Pohleděv na něj, pocítil lásku k němu.« Vulgata: *Intuitus eum dilexit eum*. Původní text: *ἐμβλέψας αὐτῷ ἠγάπησεν αὐτόν*. (Mar. 10, 21.)

Neřekl mu sice, že ho miluje, ale pocítil lásku k němu (*dilexit eum*). Snad tu je náznak dobrého poučení. Něco jiného jest lásku míti a něco jiného ji projevovati. Vychovateli stačí lásku míti. Projevovati ji nemusí. Projeví se totiž sama. Vychovatel jest člověk, který má a dává. Míti a nedávati je sobecké. Nemíti a dávati je směšné. Pravá láska je vždy cudná. Nevykřikuje. Říká-li někdo mladým lidem, že je má rád, chápou to obyčejně jen jako projev slabosti. A chce-li jim dokonce ukázati lásku tím, že je k nim shovívavý, vykládají si to ovšem jako znamení, že nemusí poslouchat. Láska vychovatelská je láska vnitřní, utajená, hluboká, mlčenlivá a přísná.

Dne 14. prosince 1940 zemřel v Přerově student Miloš Venclík ve věku dvaceti pěti let. Časopis České astronomické společnosti (Říše hvězd č. 1, 1941, str. 16) napsal o něm:

»Byl jedním z nejpilnějších členů všech pozorovatelských sekcí ČAS. V letech 1934 až 1937 vykonal 306 pozorování proměnných hvězd; později se mu podařilo získat malý refraktor, jímž vykonal 327 pozorování Slunce v letech 1937—1939. Těžiště jeho činnosti byla v meteorologické astronomii. Od r. 1934—1939 zaznamenal za 179 pozorování v 344,9 hodinách 2425 meteorů. Kromě toho vedl veškerou agendu přerovské skupiny, kterou kolem sebe

sdužil. Mimo tuto praktickou činnost se stále vzdělával a studoval až do poslední jasné chvílky. Necht' slouží jeho život jako vzor mladým, zdravým členům ČAS, aby pracovali aspoň částečně tak, jako zesnulý, od narození osudem těžce postižený a po celý život k lůžku připoutaný Miloš Venclík.«

Tento student-ubožák našel útěchu a sílu v práci. A přece — jak snadno mohl upadnouti v onu stísněnost mysli, o níž praví Písmo, že »vysouší kosti«! (Přísl. 17, 22.) Hleděl k hvězdám a našel radost v slávě díla Božího. A tak zanechal příklad nejen mladým astronomům, ale všem mladým lidem, zejména těm, kteří, ač zdraví a silni, se oddávají životnímu pesimismu — což není jen nějaký -ismus: je to hřích. Už je málo známo, že v raném středověku se rozeznávalo ne sedmero, nýbrž osmero hlavních hříchů, neboť za hlavní hřích se považovala také omrzelost (*tristitia*); theologická spekulace a záliba v čísle sedm způsobily, že tento hlavní hřích přestal býti jmenován v seznamu hlavních hříchů. Jen jediný smutek zná křesťanství: smutek nad hříchy. Podstatným rysem křesťanského ducha jest radostnost. Evangelium — řecké slovo — znamená radostnou zvěst. »Radujte se v Pánu vždycky, píše Apoštol, opět pravím, radujte se.« (Filip. 4, 4.)

*

Ve studentském románu Francesca Emilianiana Calzoni Corti (*Anonima Veritas Editrice, Roma 1941*) se dočítáme o tajném spolku sedmi hochů ve studentském internátě, který měl své stanovy, hesla a tajná znamení. To vše nemálo poděsilo představené, když na to přišli. Ale ukázalo se, že hoši nezamýšleli nic zlého, nýbrž že dali jen dobrodružnou formu svým ušlechtilým a odvážným záměrům. V jejich tajném znamení BA se neskrývala pražádná zlomyslnost, nýbrž pěkná zásada: *Buoni Amici* — dobří přátelé: napřed dobří a pak přátelé. Správně: neboť pravé přátelství jest možné jen mezi dobrými.

E. Koukal

Zápisky z cest

Bratru Ludvíkovi

Vilém Gér

Je deset hodin dopoledne; stojím sám s umoklým bicyklem na českobudějovickém náměstí před orientační tabulí: Linz 101 km. Kapky deště mi stékaají za krk a po gumovém plášti do bot. Je zima a prší. Nevábny začátek cesty. Včera na Vysočině jsem jel celý den v mlze. Z Nové Říše až do Jindřichova Hradce. Dnes se utěšuji: Je to Šumava a ta si trochu toho deště neodpustí. Zítřka už může svítit za Dunajem slunce. Propletl jsem se ulicemi za město na volný asfalt a už pláště zpívají v kalužinách svou hvízdavou píseň »veselého« cestování. Déšť a studený vítr mi perou obličej. Silnice je až na hranice prázdná. Protahuje se stříbrným leskem jako kovové lano od obzoru k obzoru. Tmavé lesy jsou rozvěšeny v útržcích po srázech horských hřbetů a jsou obaleny špinavými plachtami deště. Silnice se tu svíjí jakoby v křechách.

Poslední česká vesnice Velešín. Potom se asfalt přesmykne mostem přes dráhu. Za chvíli vás dvojí bílo-červené hraniční závary pustí na německé území. Samá stoupaní. Protivítr sviští. Šedá jednolitá deska oblohy dostává mramorové žihání. Ostrá ledovcová modř z hor proleptává šlahouny mraků. Déšť se mění v přeháňky. Už jen vysoké hřebeny po levé ruce, něco kolem 1100 m, topí se ještě v náručí vody. Ale na jihu přede mnou, v rovině nad Duna-

jem je nebe čistě vymyté, ledovcově studené a leskne se naději.

Hned se to jede veseleji. Z nohou padá únava každým šlápnutím a ohnutá záda se narovná, když střepaly tíhu Šumavy. Kraj ztrácí temnou modř lesů a kopce se zaoblují hnědými oraništi. Už není vůbec potřeba slézat pod kopcem a táhnout kolo namáhavě vzhůru. Silnice dlouze klesá. Častěji zamává k obloze typická jehlovitá věž vesnického kostelíka. Je podzim a pole vstávají k nebi šedými sloupečky a chuchvalci naťových dýmů a vinohrady se pohybují širokými klobouky vinařů. Četná boží muka a kříže s kytičkami podzimních květů modlí se za požehnaní pro kraj. Je opravdu požehnaný.

Široká asfaltová silnice se svíjí prudce mezi vinohrady. Ještě asi 15 km a jsem v Linci. Zamžené prostory utápějí v sobě vesnice s jehlicovými věžemi kostelů, vinice a šedé cesty s návraty vinařů a pasáků dobytka.

Soumrak se snáší kvapně, bez prodlévání. Linec na dosah, ale noc ve vesnici, do níž právě vjíždím prudkým tempem, protože s dlouhého kopce, bude jistě příjemnější: »Ja, Sie können da ganz gut übernachten.« Pan farář zve k večeři. Tož přece své narozeniny oslavím. Pije se víno a živá zábava trvá dlouho do noci. Spím přímo královsky. Je ráno. Na skle oken se lesknou

stříbrné provázky deště. Viditelnost sotva na sto metrů. Kopce stojí přímo ve vodě. Stojím beznadějně u okna s čelem přitisknutým na skle. Boty už jsou několikadenním deštěm promočené, i gumák prosakuje. Mám s sebou jen teplákovou bundu, dvě košile, svetr, manchestrové pumpky a plavky. Veškerá garderoba. Zmokni a potom čekej, až to na tobě uschne. Nic napat. Nutno vyrazit.

»Danke vielmal.«

»Auf Wiedersehen!«

»Auf Wiedersehen!« Stisk pravíc a dobrácká tvář se soucitným úsměvem mizí v záhybu silnice.

Zase jako včera. Třebaže už je 14. září. Pneumatiky zpívají v kalužinách, voda stříká s obou kol jako vodotrysk, obličej se myje v dešti a do bot kape po nohavičích voda s gumáku.

Na věži lineckého dómu bije devět hodin, když přejíždím dlouhý dunajský most. Za Lincem je úplně jasno. Konečně pro dnešek lepší vyhlídky.

Salzburg 130 km. Těsně před polednem startuji k další cestě. Podjezd pod dráhu a dál už se vystřeluje jako šíp bílá betonka s asfaltovými pruhy na bocích pro cyklisty. Kdyby člověk neslyšel rozhlas a neviděl noviny, nepozná, že je Říše ve válce. Sirény zahučely polední přestávku a všechny pěšiny a cesty zčernaly hemžící se masou dělníků. Dvoumetrový pruh cyklistické dráhy stává se pravým běžícím pásem s vlastním pohonem. Je nutno načerpat nových pohonných látek. Zastavuji před hostincem. Je nabit dělníky obědvajícími své osmdesátifeníkové porce se sklenicí piva. Dávám si dvě dvacetifeníkové polévky, protože mi chutná. Nejenom při jízdě, ale i pohledem na zdravé sycení svých sousedů. U mnohých stolů slyšet i českou řeč a český smích. Celou hodinu tone hostinec v záplavě kouře, křiku, smíchu, cinkotu lžic, nožů a sklenic.

S novými silami vpřed. Linec mizí za desítkami kilometrů a vrstvení minut a hodin nanáší cestovní prach na boty a kolo. Zrcadlo očí odráží odlesky stále nových obzorů vysunujících se jako kulisy s vytrvalou houževnatostí nad pořád stejně rozměřený kruh dohledu. Z nejasných obrysů se ostře přibližují první úponky Alp s nutným sněhovým věncem na zestárlých hlavách. Průzračným vzduchem nabírá kraj jakousi zvláštní světelnou a barevnou plastičnost. Vše je jemně čisté. Sytím lačné oči pohledem široce rozevřeným do krajiny. Necítíš

tíhu cesty. Necítíš tíhu těla, které se musí uboze vláčet v žáru asfaltové silnice. Cítíš jen lehkost ducha, který spoutal divným kouzlem hmotu a letí a letí, nevnímá čas, nevnímá prostor, oblažuje se jen a rozrůstá se lačným ssáním neposkvřené krásy vlité v strhující mohutnost přírody. Chýlí se k večeru a západ se halí do mraků. Před hodinou jsem projel Vöcklabruckem. Začíná tu kraj salzburšských jezer, jistě nejkrásnějších z celých Alp.

»Jak daleko je do příští vesnice?«

»Asi půl hodiny na kole.«

Tma a dešť na spadnutí a únavné stoupání. Chladný vítr se zasněženého úbočí nakloněného nad silnicí nebrání, aby mi po těle nestékaly stružky potu. Vtom tříštivé zahřmění a hrozný hukot valí se s hor do údolí. Tisknu se pevně ke kmeni obrovské černé borovice. Noc tady v té pustině? Starý nezmar se znova ozývá a vůle vítězí. S hlavou hluboko skloněnou nad přední kolo šlapu proti vichru a lijáku, který mi nemilosrdně tluče do hlavy a do rukou. Hrozná nepohoda, ale Bůh sám ví, proč ji tak miluji. Jen houšť! Jsem tu docela sám. Všichni sedí za zavřenými dveřmi a okny pod suchou střechou, i tam daleko doma. Nevíte, proč miluji nejdivočejší bouře a samotu opuštěných míst, hory a hluboké lesy? A bouřící moře?

Salzburg ještě asi čtyřicet kilometrů. Snad to pojedou celou noc, nenarazím-li na vesnici. Zítra je neděle. Hola, tady něco bude. Přejel jsem koleje elektrické horské trati. Souběžně s ní vede dolů rozblácená silnice s proudy vod. Stěží už viditelná orientační tabule udává ve vzdálenosti několika set metrů městečko. Za chvíli stojím jak zmoklá slepice v prázdné uličce.

15. září, neděle. Probuzení v čistém hostinském pokoji pod teplou peřinou není nikterak nepřijemné. Ani zjištění, že v protějším okně odděleném třímetrovou uličkou je docela půvabná dívčí tvář, jejíž první starostí je uspořádat a spoutat na hlavě bohatství neposlušných zářivých vlasů. Nějak se to nedaří a — — Nebudme nediskretní. Prší. Nebe je prosáklé deštěm a neustále usedavě pláče jako malé umíněné dítě. Mrazí mne jen vzpomínka, že od večera mám všechno rozmoklé. Strídavě hledím do protějšího okna a na svoji šatovou pohotovost.

Podařilo se to. Totiž obléci se. Teď zatím chodím v mírně padajícím dešti a prohlížím městečko. Ta elektrická horská dráha vede na Attersee. Tady se připojuje na elektrickou dvoukolejku z Linze do Salz-

Ferda Štábla | Podzim

D. Livora | Hornická tragedie

burgu a dále na Innsbruck. Všechny dráhy v Alpách jsou elektrické, protože prudké horské řeky užíví spoustu elektráren.

Mše sv. s pěkným kázáním v podivném kostele s třemi kruchtami nad sebou. Jsou z mohutných trámů. Vyšplhal jsem se samozřejmě na tu nejvyšší. Zbožný lid, ti horalé. Horké mléko osvěžilo síly a kolem poledne start do Salzburgu. Čtyřicet chladných a deštivých kilometrů v kalužinách horské silnice nevyhlíží ani pro diváka příliš vábně. Místy jsou deštivé provázky tak husté, že v zoufalství a malomyslnosti uhýbám pod střechu osamělého selského stavení nebo hospůdky. Teprve k večeru puká zšedlina mraků na západě dlouhou krvavou jízvou, která se rozšiřuje, až zabírá půlku oblohy. Na okrajích ledovcová modř do zelena harmonisuje s pestrou mosaikou hor. Stojím v úžase nad panorámatem Salzburgu, který leží hluboko dole pod mnou jako pohádkový zjev. Z jemného závoje mlžného oparu pronikají jehlice četných věží. Dva kopečky, Hohensalzburg a Mönchsberg, plují nad městem na hladině mlhy. Jih a západ uzavírá mohutná hradba

alpských velikánů (skupina Vysoký Göll 2522 m), stojících jako mamutí kamenná stěna vysoko nad střechami a věžemi města. Dlouho stojím nad městem. Salzburgu dosaženo. Stop.

Po třech dnech, když třetina mých financí, tedy 5,20 RM, se vtělila do gumových kamaší chránících nohavice a boty před nepříjemnou vodou, která stéká s gumového pláště, když jsem ani nevím kolikrát prokřížoval město W. A. Mozarta a mnoha jiných slavných mužů a město renaissance a poznal svérázný humor obyvatel Salzburgu, na něž dvě třetiny roku prší a jednu třetinu padá sníh, tedy po těchto třech dnech ujíždím zvesela na betonce, na tom bílém či černém šípů věčně letícím přes lučiště obzoru. Dnes směrem na Berchtesgaden. A může pršet, jak chce. Jsem vyzbrojen. Bohužel nadarmo. Od rána je obloha jasná jak oko lesní studánky a slunce docela pěkně hřeje.

V Salzburgu jsem viděl označení: Innsbruck 161 km. Do Berchtesgadenu je asi 25 km a pěkná rovinka s nejkrásnějším horským okolím. Těsně před ním svítí vy-

soko nad silnicí na horském hřebenu bílý bod. Je to rozhledová vila říšského kancléře, část Obersalzbergu. Obytný dům je o něco dál skryt polokruhovitým hřbetem hory. Berchtesgaden je úhledné městečko, které se stalo velmi rychle známým po celém světě a spěšným stavebním ruchem se velkoměstsky modernisuje. Byla právě dokončována velká kamenná budova nádraží s prostraným asfaltovým náměstím před ním. Všechny cesty i ulice jsou široké, asfaltové. Šest kilometrů a asi dvě stě metrů nad městem je nejpůvabnější jezero Alp, Königssee. Jak velebně, skoro s klášterní přísností zdvihají se nesmírně vysoké srázné útesy skal nad hladinou jezera s modrou vodou, zelenou tůň a stříbrnými vlnkami rozráženými pitvornými parničky s výletníky! Utábořit se tu někde ve skalním hnízdu nad horským vodopádem, v posvátné osamělosti, vysoko, vysoko nad jasným zářícím okem jezera, v čistém vzduchu mezi gotickými věžemi tohoto nejkrásnějšího chrámu přírody! Ano, utábořit, tak jako jsem to dělal tam za Černou Tisou pod vrcholem Hoverly, nebo pod Rysy nad Štrbským plesem, či v údolí Tode Weib ve Štyrsku. Tři hodiny poslouchal jsem na lavičce nad jezerem melodický hlas učitelky od Düsseldorfu, který vyprávěl při zasněném pohledu pohádku tohoto kraje. Než cesta jde dál! Sbohem, jezero, sbohem, pohádko, a vstříc novým lopotám na srážech horských silnic, kde kolo sotva utlačím, v tříhodinovém i delším urputném boji, na vrchol průsmyku. Ale hlavně vstříc novým obzorům, novým bohatstvím krásy, novým opojením — —

Tuto noc spím ve stodole na seně a nevzpomínám ani, že ráno jsem přece vstával v přepychovém pokoji kteréhosi dobrodince v Salzburgu. Romantika? Snad. Spím však stejně dobře a jsem nerad, když mne budí hovor dvou, kteří připravují vůz na svážení.

Jak včera, tak i dnes pluje slunce nesmírným mořem docela bez doprovodu mráček, které se spíše drží čepiček zasněžených hor. Jedu celý den jen v krátkých kalhotech a bez košile, třeba pohled na zasněžená úbočí, někdy jen sto metrů nade mnou, by studil. Vysloužil jsem si tím sice docela nehezké přízvisko: Wie ein Neger. Also wohin, Fräulein? Zell am See?

Tož kousek se spolu svezeme. Od Salzburgu? Na týden a sama? Za chvíli jsme nejlepší přátelé. A právě dnes je tak krásně!

Auf Wiedersehen!

Auf Wiedersehen, Tyldo! Glückliche Reise! Ubíhají telegrafní tyče, stromy, chodci, kulisy horských obrů se vyměňují, silnice bobtná městy a vesnicemi, Wörgl, Schwaz, Hall a s večerem zastavují na předměstí Innsbrucku, abych oblekl jako slušný a počestný občan košili, bundu a manchesteráky. Innsbruck je srdcem Tyrol.

S kvapící nocí tluče chudý počestný na bránu kláštera a není odmítnut. Dobrácká tvář fortynýře kapucína nese se šoupavým krokem k útulné cele: Bitte. Gute Nacht! Danke. Gute Nacht! Jsem zase sám. Na ulici zvučí tramvaj a do jejího zvonění zaléhá brnkání na kytaru s tyrolskými zpěvy. Na povětrnostní stanici vysoko nahoře nad Innsbruckem a o něco níže na rozhlasových stožárech září tichá světla. A ještě mnohem, mnohem výše nad nimi se tetelí vesničky hvězd. Klid vesmíru padá vodopádem do duše zaplavené tolika dojmy z cestovního filmu. Ještě teď promítají se jeho úseky před zavřenýma očima. Ach ano, spánek. Je sladký i zde, snad dálkou, když kolem dokola jsou jen věčné sněhy a na náměstí stojí na orientační tabuli: Brennero 30 km, a to už je na italské straně. Přes hodinu cesty. Hory, hrdé hroty, s nimiž se přátelí vysoká bílá oblaka, bouře, blesky, slunce a skalní orli. Ale teď jsem příliš nízko, při hladině Innu. Zítřka? Je už po poledni, když opouštím Innsbruck a táhnu údolím Innu dále na západ směrem ke švýcarské hranici. Ale ne daleko. Asi po dvanácti kilometrech se silnice náhle, jako zjančená pokrokem, vrhá proti nedohledně strmému horskému hřebenu. Chvilí stojím. Nu, s boží pomocí. Stoupání 22‰ na 1500 m. Doufám, že to není děláno úmyslně pro sportovní výkony, i když jsem dole na velké tabuli viděl dvě řady kruhů a označení: olympijská silnice. Vede totiž do Garmisch-Partenkirchen. Sportovně konečně nevyhlíží ani řada výmluvných znamení: černé lebky se zkříženými hnáty, ani četné kříže, které prosí o vzpomínku za nešťastné oběti této strašné silnice. I nějaká Američanka si sem přijela pro smrt, podle nápisu na pomníčku. Serpentina mne zdvíhá stále výše. Místy: Achtung, Steinschlag! Achtung, Lavinengefahr! Na dně údolí, které klesá pomalu do hloubky, se táhnou vlaky na Telfs, Feldkirch, Bregenz a Lindau na Bodamském jezeře. Podobají se odtud spíše dětské hračky. I ta lokomotiva, která se mi zdá vždycky taková mohutná. Lepší je pohled na protější stranu,

kudy se za sněhovými poli táhne italská hranice.

Až do výše asi 1200 metrů jsem se musel s kolem plazit. Tu noc jsem spal v osamělém seníku třicet kilometrů před Garmisch-Partenkirchen. Jenom jsem měl strach ze zmijí. Jaksi asociací se mi vybavila vzpomínka na jedny prázdniny na venkově, kdy pozdě večer jsme dovezli otavu, a druhý den, vylákána sluncem, vyplazila se z ní statná zmije. Tož zmije tu nebyly, jen trochu vlhkého chladna se spustilo se sněhových polí. Probudil jsem se zimou. Hvězdy se stříbrně tetelily v čistém vzduchu. K nim se vztahovaly mohutné obrysy hor. Velebné ticho doprovázel tlumený šepot horského potůčku chvátajícího mezi kameny. Je škoda spát. Opírám se o roubení seníku a naslouchám do noci tajemné řeči přírody — Chladné horské ráno, prozářené studeným horským sluncem. Narůžovělý a namodralý mlžný opar pohádkově barví krajinu. Východy slunce v horách! Znáte je přece! Vzpomínám si na kterýsi školní výlet na Radhošť. Přespali jsme na Pustevnách a ráno ve čtyři jsme vyrazili k Radhošti. Byla to strhující podívaná, když se z kteréhosi vrcholku vyloupl obrovský sluneční kotouč přetékaající rudým oslepujícím ohněm. Nedaleko hnal bača stádo bečících ovcí, vedených silným zvoncem berana. Dnes vidím východ slunce v horách skoro naposled, protože večer budu už v Mnichově. Potom snad až na Šumavě, nebude-li ovšem pršet.

Slunce je dosud nižší než kolem stojící velikáni a jejich stíny jsou ještě nekonečně dlouhé. Mírným klesáním sjíždím chladným ránem k Zugspitze nad Garmischem. Chodci jsou výrazné tváře horalů s věncem divočiny vousů kolem úst k očím. A typické klobouky s nezbytným perem. Garmisch-Partenkirchen. Známý olympijský stadion se právě přestavuje z kamenných kvádrů. Na zelené stráni nad ním se tyčí dva lyžařské můstky s olympijskými kruhy v průčelí. V pozadí se bělá rozeklaný Zugspitze s Höllentalem. Jinak je to úhledné sportovní dvojměstí s příjemnými hotely v domácím horalském stylu. Jen moderní široké asfaltové třídy se širokými pásy trávníku působí dojmem lázeňského velkoměsta. Sbohem. O něco dále míjím

H. Prymusová | Zátíší

světoznámé dějiště pašijových her Oberammergau. A potom náhle končí horský ráz kraje. Alpští obři srážně klesají do roviny s mosaikou polí a lesů. Kruh obzoru se zaceluje stejnoměrnou šíří i výškou. S přibývajícimi kilometry mizejí Alpy za mlžnou clonou.

K večeru s trochou deště a prudkého větru dorazím do Mnichova. Spím až ve čtvrtém patře na předměstí.

Galerie, musea, výstavy, památné budovy, místa, Ewige Wache atd.

A potom na sever k Dunaji. To už je návrat: krajina rovná nebo mírně zvlněná. Těsně před Dunajem místo, kde přistal první Zeppelin. Noclehy střídavé na slámě, v hotelu. Za Dunajem stoupání do předhoří Šumavy. Vysilující vrchy! Slunce a bohatství hlubokých lesů. Konečně Eisenstadt a náhle dvě červeno-bílé závory a za nimi označení: Klatovy 10 km. Sláva! Ještě týž den dojíždím do Protivína, následující do Nové Říše a potom ráno kolem sedmé zvoním u našich domovních dveří, s prachem z trochu delšího výletu na botách a na kole, s únavou v těle, ale hlavně s bohatstvím a uspokojením v srdci.

»To je dost, že jedeš!«

A já myslil, že osmnáct dní bylo přece ještě málo.

V je symbolem Viry Ve Vítězství Velkoněmecké Říše!

Vysoko nad oblaky

Václav Smetana

Den se otvíral v monotonních úderech kladiv a občasném hrkotu brusičských kol. Jiskřivý zpěv motyk, krumpáčů a tříštivé vzdechy dlát soupeřily s ohebným taktem uzlovitých svalů lidských rukou. Halas letících kolejových vozů, lomoz řítících se kamenných odhazků a ječivé šplouchání hliněných valů zapojovaly životní kolo pracujících do velké písně síly v lomu Na divoké. Uhnančivýma očima s lepivým dotekem a zvláštním, vrstvami suchého času vysoustruhovaným mechanismem stýkala se tady živá kypící krev s dusivým kouřem kamenných ohnišť.

Hlas dělníků sílil a hrubnul pod vtíravou štípavostí vrstvicího se prachu až někde na plicích. Nebylo tu úsměvů a marnivých slov. Z mozolnatých rukou jim tryskaly potůčky zvědavé krve. Když bylo po denní žni a údery zeslábly pod pijavými pohledy umírajícího slunce, utichlo hvízdání skalnatých polí a věnec lidských rukou se skládal do olejové cisterny večera. Mluva zkrásněla a žhoucí pochodně kladiv uhasly. To byla dobrodějka noc v oase ženina klína a čarodivného klapotu dětských hlasů.

Jakub byl jedním z těch šťastlivců u pozdní večerní lampy s laskavými pocely paprsků. Napájel se v mramorových zrcadlech Mariina těla a snivě poslouchal její píseň o štěstí. Bral z jejich teplých rukou chléb dnů a vinný nápoj nocí. Kovadlinky hodin ozvěnou jasnou a spravedlivou hýčkaly jejich čas. Na svítících plátech večerních kamen oba polykali kouzlo chvil svatvečerních a jemnou sítnicí očí lovili v zajímavé pohodě domova. Vonící pole dozrávání, kulminace hvězdnatého vlnobití a štědrost darů nadzemských hýřily v rozkoši víliných tanců.

V lomu Na divoké byla vystřídána noc pozdravem tvrdých jiter. Modlitbou brousícih se nástrojů byla zahájena denní prá-

ce. Na železných perutích přilétl den. Dnes jako včera.

S hlavou plnou marné lidské vzpoury zasedá lomař Jakub ke svému dílu. Prudký vzdor nad přičícími se zákony denního světla rozplynul pod prvním úderem kladiva na čepel dláta. Tohle je protějšek rozkolébaných nocí, tohle věčně ohlušující a rozrývající lomození dnů.

Ach, mé kamenné plicé, vyšlehne pojednou ze zdvižených prsou Jakubových, aby zůstalo v zárodku umrtveno štěkotem svářecích strojů z blízké kovárny nebo uvízlo na posledním majáku vyklenuté skály. Den, jenž bělí rostoucí hromady zelených dlaždic, má jen výsměch.

Nejhorší tu byla práce při odstraňování vody z hlubokých jam a podkopávání zemitých a hliněných kolosů při hledání nových žulových ložisk. Náhle zjevivší se hranatá postava Galjáše Jana s věčně splývajícím spleným vlasem a pocuchaným úsměvem na zkrvavených rtech visí tu jako noční můra, na zemité rozbředlině vydechujíc namáhavě jméno nejmenšího Jury, smějícího se zatím spokojeně v mámině náručí v chalupě Pod babou.

Ten okamžik smutečného skládání hliněných vrstev, úšklebek křticích vteřin nad kolometem času vyzývavě zevluje a proráží zdánlivě otrhané mozkové smyčce lomařů. Je tu někdy tak dusno, ale není zbytí — popelavé přítmí těchto chvil, hle, jak ustupuje před zlaceným rámem dnů — tož hlaholte, dláta, a vyleťte kladky s hliněnými koši vysoko nad naše ruce!

A přece jednoho dne Jakub nezasedl ke svému dílu. Těžký, šlehavý kašel mu trhal prsa a sliny zeslály přílivem krve.

Této chvíli se vždycky bál a zatajoval její neodvratný příchod. Pro Marii, pro děti, pro jejich ranní zvonky, jimiž jej provázely Na divokou.

Čpavá tma mu zazdila hluchými cihlami obzor a černé hrany zítřků proměňovaly obílené nemocniční dveře v rostoucí žaluzie resignace a zoufání.

Teprve po týdnech hrůzné beznaděje, když mu skoupě sdělili, že součet jeho dnů není uzavřen, začal věřit ve vysněné slunečno, číhající za jeho zaskleným obzorem. V duchu hltal sladké plástve pohledů svých dětí a pouštěl k nim pohádky dobrotivé a krásné.

Mariiny dni trčely zatím orvány na oštěpu času, svlažovány odvarem lítostivých slzí. V horečných záchvatech opouštěla svoje noční lůžko a v rukou plných hladu a bezmoci tvářnila příští, jež syčivou kometou promítalo vteřiny za dohled moří. V letícím kolotoči myšlenek formovala šířku hodin do hutnější vyvřeliny, již by se mohla uchytit a žít.

V rozpukaných dlaních od země a větru přinášela s polí dětem vonným potem ukvašený chléb. Běloba ramen modrala pod zařezávajícími se pásy od naplněných nůší horské trávy. Na svítící lucerně vlasů rudla mohutná ozvěna práce a zápasů. Dni vrchovatěly.

Bylo to v dusivém, sluncem prožíhaném poledni červencovém, když slézala obtěžkána náramkem suchého chrastu Horskou cestu. Celé tělo ji už páliło únavou a vleklá slabost jí náhle podlomila nohy; snad to byl i hlad, jenž ji navážil do očí okovy smutků a obestřel spánky bolestnou agonií. Propadlost nadějí do neviditelného bezedna a zmučení vytoužených idolů na okraji denních pásů, znásobené neodpudivelným přátelstvím nepřiznané a hrdě přehlížené bídy ji konečně vtisklo do utěsněného svírajícího rámu možností a podvrátilo ve víře.

Drtivý, hrobovou vůní prokládaný horizont zdánlivého ticha a klidu se vypnul do ječivé paraboly úděsu, když ji až za kulísou mdloby probodávala ohnivá kola očí

lesního Charváta. Tisíce cest, jimž uvěřila, jí unikalo z možnosti záchrany a rozpíjelo se v šalebné hře této chvíle. Po první viděla před sebou pravdu a lež v plné, drzé holosti a bezprostřednosti.

Přijímala mlčky jeho pomoc a slova útěchy. Pod škraboškou třestících paprsků žhnul dusivý písek plahočivé karavany posledních měsíců.

Po dlouhé době zas obdarovala hladové děti trpytivou sytostí žitných chlebů a protkala večery nití teplých slov o naději a štěstí.

Trpíc snášela přede všemi jeho čistého přátelství.

Jsou návraty, které, byvše jednou ztraceny v zdánlivé propasti nesmiřitelná, přinášejí v slzavé mošně obětí těžce vykoupenou daň vítězství. Někde vysoko nad oblačnem, kam nemohou proniknouti šípy lidské vášně a zloby, vyrůstala nová, vše obětující láska, zbičovaná posměvačnou strážní pozemských očistců, nad prokletím věcí a světa blankytněla úroda vzešlá z krvavé setby země a snu.

Když byla už vesnice plná té překypělé lži a zlosti a Marie se stranila lidem, nabízejíc tak otevřené pole nové salvě klevet a urážek, vrátil se pozdravený Jakub.

Stála tu hořící tisícovým odhodláním přiti se o kus lepšího zítřku. Tetelící se doutnák večerní lampy ustupoval lesklému brokátu tmy. Pantomima zkrvavělých kroků, volající vyzývavé hosana, kroužila před jejíma očima.

Ověštila se větrným čarokruhem nevyzpytatelného úsměvu a nabídla pohoštění přicházejícím. Krupěje prolitého potu nazvala přesládlými víny a hlízy mozolů zaměnila za rozbělený žahot svíček nedělní pohody. Přijala ponižující úder jeho zpěněné pěsti bez jediného slova výčitky. Potokem luzných písní nechala vyplouti lodím nedo-berné pýchy a štěstí.

V je znamením Vítězství nad plutokracií a bolševismem!

Kletba a slib

Antonín Bradáč

(Pokračování.)

Procházeli chrámovou lodí, prohlíželi postranní oltáře a obrazy na stěnách v přítomnosti několika babiček a žen středních let, které vytrvale a zvědavě upíraly zraky na nového kaplana.

Páter Bernard poznal ihned, že mezi těmito pozůstalými je onen živý inventář kostela, který provází kněze na všech cestách, z měst až do toho posledního zapadákov, inventář, který mu chce býti pomocnou rukou a jest ve skutečnosti jeho křížem.

Po snídání odcházel do přespolní školy. Vesnice byla vzdálena skoro hodinu. Cesta vedla uprostřed prázdných strnišť, sem tam prorážely fialové pruhy jetelů a vadnoucí zeleň bramboříšť. Od potoka pod lesem ozývalo se klepání kos. Stromy po obou stranách silnice stály ještě v plné síle a svěžesti a jejich sytě zelenými korunami si ani slunce nemohlo prorazit cestu. Ale poslední sedmikrásy, tesklivé oči čekanek a odcházející kroužení vlaštovek pod klenbou

J. Pelouch | V lese

oblohy dávaly tušiti, že ta síla i ta svěžest, všechn ten dosud nezlomený život je poraněn ve svých ukrytých kořenech, že jde vstříc deštům, mrazům, smutku a vadnutí. Jako to listí, jímž se na jaře obalí strom, je lidský život. Odejdeš tak, jako když spadne za několik dní s tohoto stromu první list a vánek v koruně slabě zastená. Vstupuje na onen úsek nesměřské silnice, kde se položil nehybný stín borového lesa a nic se nedivil, že se mu najednou drala na mysl žalmistova slova o letech života.

»Záhy jako tráva pomíjejí. Tráva za jitra vykvétá a vyvíjí se, k večeru klesá, vadne a vysychá.«

Nic se nediví, že ho hned při příchodu na nové místo přepadá ozvěna onoho večera v šeru alumnátní kaple, večera rýsujícího se na temném pozadí osudných chvil, když úzkost volá do prázdna . . . , když úzkost volá a nikdo neslyší . . . a jen bolest přichází . . .

V takových hodinách se nabízí život za to nejdražší, co člověku milovat uložil Bůh, co dojemnou láskou sám miloval Pán.

Vrátit se dvě léta nazpět, do skrytého života bohosloví, do šera seminárních zdí, tam je klíč k jeho tajemství, o němž ví pouze on a Bůh.

»Ale nutno býti statečným a necouvat s bojiště, na které jsi jednou vykročil,« pomyslí si, zatočil holí nad hlavou, a než se nadál, stál před třiceti páry dětsky udivených očí, které se upřely na nového velebného pána.

Za několik dní se seznámil s krajem nového působiště a cítil se tu doma. Sám se divil, že si tak brzy zvykl na venkov. Cesty do přespolních škol si zamiloval nejvíce. Každá z nich vedla nějakým romantickým koutem a každá skýtala pohled do modrého světa hor.

Po dvouletém působení v městě poznával život venkova, který jemu, synkovi z úřednické rodiny, zůstával doposud cizí. Stačí čtrnáct dnů, aby se člověku zarděly a ozdravěly tváře, aby se rozšířily plíce a člověk pocítil, že vdechuje čistý vzduch, že vnímá zdravější život.

Vracel se někdy ze školy až odpoledne. Na polích se vybíraly brambory a dívčí smích zvonil radostně do řidnoucího zářijového ovzduší.

Kamenité cesty se prohlubovaly a opět vystupovaly a se všech stran táhly se po nich fůry, napěchované podzimní úrodou.

Seznamoval se s životem farníků, s jejich radostmi i námahami. Někdy ucítil v ruce stisk dlaně, zasvěcené práci, Bohu a smrti. Někdy zachytil pohled, upřímný a srdečný pohled bezelstných očí, světlo vycházející z duše a duše se opět dotýkající.

»Mají ke knězi důvěru,« říkával si v duchu. »Očekávají od něho mnoho, očekávají od něho všechno. Jest na člověku, aby je nezklamal, aby nehrál komedii.« A jeho večerní procházky olšovým zátiším podél farského potoka vracely ho nejenom jeho kněžskému já, ale i duším tohoto lidu, mezi něž přišel jako pastýř mezi ovce stále ohrožené, stále se ztrácející.

Začínal ho těšit zdejší život a dodával mu odvahy.

Snad se to ještě změní a všechno bude dobré, snad se ještě dostaví odvaha vrátit se plnému životu i jeho tichým radostem.

Ta myšlenka ho posilovala a utěšovala zároveň pod nebem těchto hor, které nenesly ještě tolik stop města a všeho, co zkazil a poskvřnil vulgární věk.

Začínal se dívat jasnýma očima. Svět se chvěl v záři Boží lásky a dobroty.

Někdy ráno se procházel farskou zahradou, kde kvetly astry a jiriny, a srovnával v hlavě myšlenky k nedělnímu kázání.

Těch několik ranních procházek, plných poslední podzimní pohody!

Ke konci září probírala se krajina ode dne ke dni váhavěji z ranních mlh, zato odpoledne rychleji nastával soumrak.

Zachvěl se lítostí nad jirínami, když vstoupil jednou do zahrady a našel je smutné, s hlavami zkosenými. I květiny mají svá jara, svou lásku, svůj žal a svoji smrt. A když uslyšel od olší u potoka a od lesnatých svahů krákání vran, zalehlo to v jeho duši jako signál táhnoucích těžkých mraků, deště a melancholie.

Ale i v těchto příslibech smrti i pod tímto dechem blížícího se umírání může klíčit a rodit se život, život silnější a vyšší, jakého je zapotřebí jemu i těm, mezi něž přišel.

Tak věřil a doufal.

Říjen a listopad. Mrazivá jitra a poslední květy na farské zahradě, spálené na záhonech. Už jenom na cestách, na vydraných cestách, vedoucích ztichlou a odevzdanou krajinou, vidíval tesklivé oči čekanek, mateřidoušku a sedmikrásy. Sedmikrásy, poslední a nezdolnou věrnost tohoto kraje, která ze sněhu vzejde a ve sněhu zachází.

E. Koukal | Podzimní ráno

Ze zimy do zimy, z mrazů do mrazů, tak jako mnohý život.

Noci ke konci října a první noci v měsíci listopadu byly krásné, velmi krásné. Noci v úplňku. Měsíc, nebe a hvězdy. Měsíc svítil jako nejjasnější oko a stříbrné světlo dopadalo z vysoka do šera kaplanky. Pozdravy neznámých světů. Na stole breviář a několik rozdělaných prací, k nimž teprve teď bylo možno se vrátit, které dvě léta volaly marně po ukončení.

Sníh přišel, jako jindy sem přichází, i když on jej tak brzy nečekal. Sníh před svatým Martinem, sníh v horách, připomínající sladké kouzlo dětských snů s teplem u kamen a vyhlídkou z okna na zasněžená úbočí, na holé stromy u potoka, v jejichž orvaných větvích usedl černý pták. Sníh, zaléhající po letech v duši sladkou větou z Babičky Němcové: »Za týden po Dušičkách . . .« Nepotrval však dlouho, bylo z toho jen trochu mokra, vody a marasti, brodíval se tím po všech cestách s rýmou a horečkami.

Za necelých čtrnáct dní napadl na ztvrdlou

a umrzlou zem nový sníh a ten již potrvál. Bernard Malevský se nyní mohl ve volných chvílích zcela bezstarostně oddati svému oblíbenému sportu, lyžování, které miloval

a pro něž již jako student a později i jako bohoslovec tak často opouštěl o vánočních prázdninách kouzlo domova i teplo matčiny lásky. (Pokračování.)

K Zeyerovu výročí

Sl. Lehnerová

Jaká byla lidská, umělecká a náboženská tvář Zeyerova?

Není možno zhostiti se plně úkolu vytvořit si jasný obraz života z obrovského množství barev na paletě umělcově, vytepat pravou a ryzí jeho částku z nepatrných nitek vpletených v život člověka románového, v němž básník vložil jen svou roztékanou duši, úmorně stavět droboučké oblázky událostí a zážitků vyzdvižených z korespondence a autobiografických románů a vtělit všechnu radost i tragiku lidského života ve formu představující život básníkův.

Jak teprv zachytit ono bolestné chvění duše, onen boj o Boha, o víru, to hledání a nalézání a opět hroznou prázdnotu a bezmocnost?

Není snad umělce, především básníka v literatuře minulého století, který by tak zoufale hledal Boha a zápasil o víru jako právě Julius Zeyer. Vždyť při tvorbě prvního díla své veliké životopisné trilogie byl tak duševně zničen, že byl blízek sebevraždy, jak se o tom zmiňuje Herites ve »Vodňanských vzpomínkách«.

Zeyer psal Jana Maria Plojgara. Sám o díle prohlásil v dopise paní Karle Heinrichové (2. XII. 1887), že obsahuje mnoho autobiografických prvků (... mnoho svého jsem tam vložil, totiž mnoho ze svého vnitřního života.)

Jan Maria Plojhar, toť dosud nevykrystalisovaná duše Zeyerova. Duše s mnohými pochybnostmi, které postavila věda proti víře, duše snílka, uhnětená z poddajné a tvárlivé kdysi dušičky malého chlapce snivou matkou a chůvou, potácející se v závanech nenáboženské doby. Náboženská otázka byla nekonečným úskalím v básníkově životě. Nenašel na ni správnou odpověď jako Plojhar, oběť citů a ideálů, který nedovedl kráčet po pravé cestě života právě proto, že mezi sny a skutečností cítil mocnou překradu. Nevybojoval si své pevné postavení ani vůči Bohu, ani vůči vlasti a

zahynul pod tíhou smutku nad sebou i nad svým národem. Náboženské ladění charakterisují nejlépe jeho vlastní slova: »Nedovedu Boha toho si představovati, jak církev učí, ač v něj neurčitě věřím, a proto jsem jej také nikdy živě milovati nedovedl, ač jsem po tom prahl. Zůstal mi abstrakcí.« A tento stále nevyjasněný poměr k Bohu, nekonečná touha po poznání Jeho se proplétá celým dalším dílem v osudech Slováků Bojta v »Domu U tonoucí hvězdy«. Zeyerova hvězda (víra) tone v pochybách, marně se básník snaží oprostít od všeho světského, a znovu se probíjí bolestnými boji. Jeho víra se potápí a tone... Konec díla je stejně teskný jako v Plojharovi.

Zeyerův duševní život je snad nejjasněji zpodoben v »Trojích pamětech Víta Choráze«, díla, které dokončoval téměř na smrtelném lůžku. Vyšlo r. 1900 v Lumíru.

Zeyer churav vidí před sebou celý svůj uplynulý život, znovu prožívá lásku pozemskou a přechází přes lásku k lidem a zvířatům k Lásce nejvyšší, k Bohu. Je to zpěv lásky, vášnivý a smyslný, jsou to něžné tóny flétny, vítězné fanfáry — přerod lidské duše. Zeyer unaven životem, jenž mu dal jen bolest a nepochopení, s duší odumřelou všemu světskému toužení a vnořenou v bezedno lásky Boží, se svatou touhou splynouti s Nejvyšším na věky, vyznává své credo širší lidské společnosti, když předtím již vyznal své vítězství víry svým nejbližším přátelům v korespondenci: »I já byl otráven moderní negací, tou skepsí smyslnou doby, v které jsem rostl. Ale zhnusila se mi ta nevíra a našel jsem cestu svou; rány, které mne potkaly, všechny moje viny a hříchy vedly mne k víře, k nohám Kristovým.« (Z korespondence Růžně Jesenské 27. V. 1899.)

Ono kouzelné splnutí s Pánem, nejvyšší radost nad šťastně vybojovaným bojem podbarvuje slova básníkově hudbou věčna, která mu zněla, když je tvořil a jeho duše stála téměř před prahem Toho, kterého

oslavoval, a zní všem, kteří srdcem chápou verše psané duší očištěnou z temného duševního bloudění.

»V svou prapříčinu vrať se, duše moje, tam vlij se, vpadej, a tam posléz ztrať se

jak krůpěj v moři, v nesmírnosti Boží . . .
Byl Bůh tvým začátkem, to pomni, duše!
Bud' Bůh tvým také koncem, duše moje!

— — — — —

Ó Pane, vpust' mě v bránu!«

Sport

F. Korb

V neděli večer v srpnu jsem seděl na nádraží. Do odjezdu posledního večerního vlaku bylo ještě půl hodiny. Na peroně ani živé duše, nikde žádný hluk, jen štěkot psů sem zaléhal z blízkého městečka. — Po chvíli však bylo slyšeti od nedaleké hospody pustý křik. Vzpomněl jsem si: dnes u nás hrálo fotbalové mužstvo z K. a teď odjede. Zpívají, aby se jim šlo veseleji. A již tu jsou: smíchem rozjařené tváře a od püllitrů piva zbrunátnělé. Harmonika vríská, směsice nelidských zvuků otrásá nádražím. V opilství začali zpívat neslušné písně a tančili. Doprovázel je houf našich hráčů, vesměs 16—20letých. A snad dívky svým líčeným i nelíčeným obdivem nad jejich »výkony« dodávaly »hrdinům« více odvahy než smějící se hoši. Když přijeli, přál jsem v duchu cestujícím potěšení.

Prázdniny jsou doba oddechu, odpočinku, doba, kdy obživnou koupaliště a hřiště jásosem malých i velkých. To není nic špatného. Vždyť k tomu jsou prázdniny! Jen ale nebýt stále ve vodě jako hippopotamus a ne stále polykat prach na hřišti! To není hodno názvu sport. Pleteme si pojmy. Přespříliš sportujeme a málo dbáme účelu, ke kterému nás vede tento prostředek. » . . . studující mládež je náchylná pokládati prostředek za cíl, nebo věnovati prostředkům dokonalosti mravní více pozornosti než dokonalosti samé,« napsal P. Dominik Pecka ve svém spise »Tajemství života« (str. 35). — A k tomu to neslušné chování, někdy takové, za jaké by se student měl stydět! Nevím, zda svrchu jmenovaní byli studenti, možné je, že to byli učňové (podotýkám: mající menší rozhled nežli my!). Ale přečasto i my, kteří (znám takové případy!) mluvíme povýšeným tónem s prostým učněm, vědomi jsouce si své duševní převahy a svého širšího rozhledu, stáváme se totožnými s jeho způsobem v provozování sportování. Sport provozují studenti spíše pro obdiv, popularitu, než za jeho pravým účelem. Nejvíce se ovšem stávají populárními při pivě v začazené hospodě po sportovním utkání. (Kdybych takto otevřeně, ale přesto

upřímně projevili svůj názor studentům v našem kraji [Rakovnicko], vysmáli by se mi.) Ale nelze o těchto věcech mlčet, to by bylo znamením slabosti a nemístného strachu! Neostýchejme se rozříznout onu zanícenou ránu a vymačkat hnis! Vždyť se nesmí o těchto věcech mlčet v době, kdy vidíme některé omezené lidi, přirozeně tupce, v opilství zvířeti podobné, tančiti na peroně a jejichž, jakož i většiny sportovců, bohem, lépe řečeno fetišem je míč nebo hodně krátké plavky. A konečně nelze o této věci mlčet v době, kdy nepřehledné množství návštěvníků se ubírá na hřiště, aby se povyrazilo, a maximální počet lidí v kostele je padesát (u nás v Č.!)! V době, kdy student by měl vzít do rukou hodnotnou knihu, resp. papír a tužku a psát své myšlenky a sdělovat je ostatním . . . (pod podmínkou: má-li vůbec nějaké myšlenky a zajímají-li ho hodnoty dobra a krásy). Říká se: všeho s měrou, zlaté středocestí. Také se říká: čas k jídlu, čas k dílu. Považujme sport-zábavu za jídlo a knihy-zábavu a práci-zábavu za dílo! Není ztrátou času číst hodnotnou knihu (vy máte ovšem na tuto věc jiný, dobrý názor, ale opačný názor než vy má 50% českého studentstva, ne-li více!), četba zušlechťuje člověka, je-li dobrá, kdežto nerozumný sport z něho dělá pomalu zvíře (bez nadsázky; podívejte se na hřiště a slyšte onen bestiální řev!). Time is money, a proto s časem jako s penězi hospodařme! Všechny své síly nekladme na oltář molocha špatného sportu, ale alespoň část jich věnujme práci a zábavě vyššího rázu! Vždyť se považujeme za inteligenty. Vždyť hodnotná kniha povznáší člověka do vyšších sfér a ne fotbalový míč, který letí do výše, provázen divokým rykem, ale zase padá do prachu země!

Nejsem proti sportu! Ale opakuji: všeho s měrou a hospodařit s časem! I sport musí sloužit jak k našemu tělesnému, tak i duševnímu zdokonalení. Sport je maličkostí, která u rozumných buduje stavbu dokonalosti, dokonalost pak není maličkost, jak praví Michelangelo Buonarotti. Proto: zdravému a ušlechtilému sportu zdar!

Mladí hrdinové

Silvio Riva

Hřbitovní zloděj

V září jsem postoupil, ale ani nevím, jak se to mohlo stát.

V třinácti letech počal jsem chodit do třetí třídy střední školy. Životem svým tak jsem se sblížil se svým přítelem, kterého jsem obdivoval ve všem a na němž jsem lpěl celou duší, že každé jeho slovo bylo mi rozkazem. Byl bych učinil vše, jen abych si zasloužil jeho úsměvu či slova uznání.

Byl jsem povolným otrokem v jeho rukou. Nemohl jsem se vzdáliti od něho, neučinil jsem kroku bez něho. Tato moje závislost na něm byla mu známa, a proto se mnou zacházel podle libosti, byl jsem hlupákem v jeho očích. Mezi námi nebylo různic, ani jednou jsem se s ním nepohádal.

Poslouchal jsem ho, měl jsem ho rád a sloužil mu.

Více jsem již nemohl učiniti.

Také v tomto roce bylo chození za školu na denním pořádku. Někdy jsem chyběl tři až čtyři dny za sebou. Jednou však pan ředitel zapochyboval, dal si zavolat mou matku a zjistil pravdu.

Matka musila přiznat, že nic neví o mých absencích. Školník přišel pro mne do třídy. Ředitel mne zahanbil v její přítomnosti, když však viděl, jak matka se rozplakala, uštědřil mi takový pohlavek, že jsem vletěl na zeď.

Zaražení však trvalo jen krátkou dobu. Po mém návratu do třídy otázel se mne přítel pohledem, co se stalo. Měl jsem pocit pokoření, ale jenom chvíli, neboť ihned poté jsem se usmál, jako bych mu chtěl říci: »I nic, nic!«

Doma mi matka vyčítala mé chování, ale já jsem se díval do talíře a pranic jsem nedařil na její slova. Svému jídlu přikládal jsem takovou důležitost, že vše ostatní bylo planým rozptylováním.

Při jedné ze svých toulek za školou dostali jsme se ke hřbitovu. Kráčeli jsme právě kolem hrobů zdobených čerstvými květy, když tu můj přítel pravil: »Poslouchej, mám nápad . . . Proč bychom nemohli prodati tyto květiny . . .?«

Přeběhl mne pocit ošklivosti, něco jako strach před mrtvými, a neodpověděl jsem. Můj přítel se domníval, že přemýšlím o způsobu, jak by se nám to podařilo. I rozhodl

sám vše tímto způsobem: »Vezmeme čerstvé dnešní kytice, půjdeme s nimi ke zdi a přehodíme je na pole. Pak vyjdeme ze hřbitova a vezmeme si je . . .«

Přiblížil jsem se ke hrobce, zahleděl se na obrazy zesnulých na pomníku, vzal květiny a utíkal, utíkal s nimi ke zdi, abych je hodil ven. Zdálo se mi, že shořím horečkou. Ruce se mi chvěly a ovládl mne děsný strach z mrtvých. Myslil jsem, že znenadání neviditelná pevná ruka uchopí se mých paží a vtiskne mi znamení ohně — nebo že nějaký mrtvý zaklepe na mne z rakve, vyřítí se na mne a strhne mne v peklo.

Abych si dodal odvahy, díval jsem se na přítele. Konal svoje dílo bezstarostně, jako by se nic nestalo. Tu mi napadlo, abych více nepohlížel na fotografie zesnulých. Sotva však jsem se přiblížil ke hrobu, již na nich spočinul můj zrak a tvář zesnulého vleptala se mi v mysl.

»Už je toho dost,« pravil přítel. »Pojďme!« Hřbitovní dozorcí museli mi vyčísti z tváře můj hřích, protože na mne pohlíželi s podezřením. Byl zde však můj přítel, aby je zmátl svou bezstarostností a drzou tváří. Tak vše uběhlo hladce.

Byla to hezká náruč karafiátů a pozdních růží. Květy krásné, čerstvé, nezkažené, snad koupené téhož rána. Sedli jsme si do koutečka v aleji, daleko z dohledu květinářů, a prodávali kytičku za kytičku, až jsme je prodali všechny.

Kdo šel okolo, viděl dva chlapce a dal přednost jim.

Výtěžek byl dvacet lir.

Byli jsme radostí zpiti. Dvacet lir!

Abychom doma zbytečně nevzbudili pozornost, vrátili jsme se pouliční drahou domů. Přišli jsme však přece jen pozdě.

»Teď teprve jdeš?« tázala se mne matka.

»Kdepak jsi byl?«

»Ale, hrál jsem si na ulici.«

Odpoledne jsme hodovali na trhu u Janovské brány. Dvacet lir na pobavení!

Přišel večer. Nevím proč, ale tohoto večera stíny noci a temnota naplnily mne nevýslovnou bázní. Báal jsem se jít na lůžko. Skryl jsem se pod pokrývkou, zabalil se co nejpevněji, jako bych se chtěl zajistiti před čímisi neznámým.

Spánek mne však míjel a ani ospalost se nedostavila.

Fotografie zesnulých z hřbitovních náhrobků oživovaly a předstupovaly přede mne jako osoby dobře známé a povědomé. Avšak tvářnost i těch nejmírnějších brala na sebe výraz hněvu plného odporu a pomstychtivosti. V očích těchto mrtvých zračilo se hluboké pohrdání mnou, který jsem svatokrádežně zneuctil jejich rovy.

Obracel jsem se na svém lůžku strachem bez dechu. Snažil jsem se rozptýlit se, mysliti na jiné věci, mrtví však mne pronásledovali. Viděl jsem, jak země se vlní a posléze rozvírá jakoby zraněna ve svém lůnu a ze zejícího otvoru spatřil jsem zvedati se znenáhla postavu zesnulého. Tu zatajil jsem dech a stísněněm hrozným tímto viděním vykřikl jsem zoufale.

Matka přiběhla a našla mne zpoceného, ač jsem byl zcela chladný. Měl jsem zimnici. »Co je ti?«

»Nic! . . . Zdálo se mi o mrtvých! . . .«

Druhého dne zůstal jsem na lůžku. Svítání zapudilo obrazy fantasmie a byl jsem opět tím, čím dříve, lehkomyšlným, bezuzdným, zlým.

Kněz

Každého dne jsem chodil se svým přítelem do kina. Matka nedávala mi peněz, jen co bylo potřebí na pouliční dráhu. Bylo však třeba zaopatřiti se jimi a ve škole to nebylo těžké.

V hodině požádal jsem o dovolení jíti ven. Venku na věšácích zavěšují v zimě chlapi své pláště a svrchníky a mnozí zapomínají v kapse peněženku nebo lístek na tramvaj. Krátká prohlídka chodby stačila, abych našel půl liry do kina. Velmi často ponechal jsem si peníze na elektriku a šel pěšky, vždyť konec konců cesta nebyla ani tak dlouhá.

Kino jsem nevynechal nikdy a ono se mi za to odměnilo tím, že mne zkazilo docela. Ve čtrnácti letech dopustil jsem se již takových činů, že se musím zachvěti již při pouhém pomyslení na ně. Brodil jsem se v nečistotě. Můj přítel byl mi učitelem hříchu; bylo přirozené, že se tak muselo státi, protože naše přátelství bylo příliš důvěrné, příliš veliké.

Kdyby Pán mi dal zemřít v těchto dnech, tu byl bych již pohřben v plamenech pekelných, ano, již přede dvěma roky bych tam byl, bez jakékoliv naděje na spasení. Jak splatím tobě, Ježíši Kriste, za mé hříchy ukřižovaný, že jsi mne tak trpělivě

G. Göpfertová | Umučená tvář

snášel po tolik let, když jsi mne mohl okamžitě ztrestati, jak jsem si i zasloužil?

Ubohá má matka viděla, jak se řítím do propasti, plakávala jen, když mne viděla doma. Tu stával jsem se prostořekým, pronášel jsem ošklivá, sprostá slova i v její přítomnosti. Nic jsem se před ní neostýchal.

Klel jsem ustavičně, klel jsem naschvál, urážel jsem Boha, Ježíše Krista a Pannu Marii z čiré rozkoše klení.

Posléze byla matka znavena hanebným svým chováním, promluvila s jedním knězem svatého života, aby mne pokáral a snažil se přivésti na dobrou cestu.

Kněz přišel k nám jednou v neděli odpoledne.

Matka mne zdržela doma, již ani nevím, pod jakou záminkou. Zdá se mi, že řekla: »Půjdeme do kina spolu!«

Těžko jsem tomu věřil, protože matka nikdy nechodila do kina, ale domníval jsem se, že tak chce učiniti pro mne.

Ještě dnes vidím onoho kněze.

Byl to starý, vysoký, hubený kněz, s vráskovitou přísnou tváří, za jeho brýlemi lesk-

ly se dvě oči ještě mladistvé, plné života. Ve svých gestech byl klidný, a vážný v mluvě. Člověk, který byl zvyklý mluvit více s Bohem než s lidmi. Slova jeho byla jakoby oduševnělá.

Vstoupil, zůstal však stát u dveří jako ze zjevení, jak vídáváme v některých knihách ze života světců. Matka jej pozvala dál a prosila, aby se posadil. Zvědavě pohlížel jsem na něho a přemýšlel jsem mezi tím o tom, co ho as přivádí k nám.

Rozmlouvalo se o mně. Dělal jsem, jako bych neslyšel a spolehl jsem se na okno s výrazem člověka, který je zabrán v zcela jiné myšlenky a má něco zcela jiného před sebou.

Inteligentní a zkušený kněz vstal a šel ke mně, stiskl mně rámě a zasypal mne palčivými otázkami.

Nevím již přesně, co mi říkal. Byla to však odstrašující slova o pekle, o bolesti matky, o duši mého otce, o vězení, trestech Božích i o spravedlnosti lidské.

Musím přiznat, že jsem byl dojat. Tu mne osvobodil z tohoto stísnění a promlouval s větší láskyplností. Tento otcovský tón však stačil, aby utlumil každé hnutí dříve vyvolané.

Tato náhlá změna neunikla muži Božímu i vyčítal mi mou lehkomyšlnost.

Stál jsem před ním netečný a chladný. Byl jsem sebou jist a nebál jsem se nikoho. Neodpovídal jsem na jeho otázky, byl jsem jakoby z kamene. Svatý stařec mluvil naplano.

Když odcházel, pravil mé matce pln hořkosti: »Modleme se. Pán dotkl se srdce mnohých zatvrzelejších, doufejme tedy...« A odešel.

Kolik jen slz prolila má ubohá mučednice! Pouze Bůh to ví! Tyto slzy matčiny měly se však státí rosou požehnání mé ubohé duši, vyprahlé hříchem a nečistotou.

(Pokračování.)

Pohádka

Jaroslav Kopřiva

Byl jsem dnes na horách.

Šel jsem lesem, který má tak ráda. Ostrůvky žluté barvy zežloutlého jehličí dřínů se tratily v moři tmavé zeleně. Bylo po větrné bouři. Vývratě ležely přes cestu a strom uprostřed zlomený pryskyřičnými slzami plakal nad zmařeným životem. Nad holými poli hnal vítr nízké cáry špinavých mraků. A uprostřed pusté nevlídnosti kopců stál les — pamětník hebkého jarního vánku. Ty, smrčku, co ležíš teď umíraje přes cestu, ty víš, jak to bylo krásné, když zadýchla do kraje vlahá vůně jara. Potůček strhal svá pouta pod klenbou starých jív a pták, jenž se z něho napil, usedl na větvičku, aby zapěl, milostnou touhou opojen, své nejkrásnější písně.

A když pak rudý vřes suchou vůní naplnil vzduch, když pod modrým zlatem, padajícím z oblohy, se potila země ve výhni léta, tu cítils, jak ti tepají žíly na skrání. Zmocnila se tě závrať a touha po něčem krásném, touha po věčné zeleni, po síle a kráse, bouři a větru, touha po vlahém větru a po hebké peřině sněhu, touha po slavičím hnízdě ve větvích, po vonném prachu z těla

druhova, touha po jitřní rose v růžových červánkách i po západu, kdy zvuky klekání z blízké vísky zahalují pomalu kraj do večerního šera. Tak divná, a přece tak krásná byla to touha — touha po životě.

A léto odešlo.

Přišel podzim — přiletěl vítr.

Co zbylo z té krásy měsíčních nocí, v nichž jsi sníval o štěstí?

Smím poprosit o větvičku na památku? Dám ji své milé a budu jí vyprávět o tobě, o lese, o trávě, o zajících a vráně, o všem, co jsem tu viděl.

Večer však marně jsem čekal. Marně jsem otvíral vrata tmy, marně plašil stíny netopýrů.

Nepřišla.

Postava světce s hvězdami se však tměla dál proti nebi.

Svatý Jene, ty víš, jak těžko se bojuje bez štítu klamavé lásky. Pomáhej mi, prosím Tě, pomáhej mi. Já Ti budu vyprávět pohádku o vůních mezí a lesů, o štěstí, kráse a lásce. A k nohám Ti položím tuto větvičku z těla smrčku.

Z posledních slov veleknězových

Ve Staré Říši, 11. srpna 1941.

Vážený pane profesore,

byl jsem požádán o kmotrovství, a proto jsem se zúčastnil biřmování 19. 6. ve Staré Říši, které naposledy udílel † biskup brněnský dr. Josef Kupka. Posílám Vám několik myšlenek z promluvy k biřmovancům. Proto, uznáte-li za vhodné, Vás prosím, vážený pane profesore, abyste je uveřejnil jako odkaz (byly proneseny několik hodin před smrtí) a připomněl, že to jsou jen jednotlivé kvítky z pestrého záhonu řeči.

*

Milí biřmovanci,

přijali jste svátost svatého biřmování, které vám dává sílu, abyste se stali statečnými bojovníky Kristovými. Máte-li za Církev bojovat, je nutno, abyste byli na boj připraveni a důkladně vyzbrojeni.

Důležitou zbraní, kterou nevěra bojuje, je neznalost pravd náboženských i u inteligence. Proto se horlivě vzdělávejte jak četbou náboženských knih, tak posloucháním náboženských přednášek a kázání.

U inteligence k této neznalosti přistupuje ještě pýcha. Člověk pyšný odmítá to, co svým rozumem nechápe — a přece je tolik věcí i v řádu přirozeném, kterých svým rozumem nechápeme. Jaká by byla zásluha víry, kdybychom všechno svým rozumem pronikali a chápali? Člověk musí uznat svou nedostatečnost a věřit, co je nad chápání rozumové a co je zjeveno.

Ostatně k odklonu od víry nikdy nevede rozumové přesvědčení, ale vždycky hřích — u mladých lidí zvláště hříchy proti šestému a sedmému přikázání.

Hříchů proti sedmému přikázání je třeba se varovat už z důvodů přirozených. Nic nezůstane utajeno a mladý člověk se často malými nespravedlnostmi a podvody připraví o čest a dobré jméno. A tak si zkaží celou, třeba slibnou budoucnost.

Hlavní zbraní v mravních zápasech je modlitba. Modlitba úspěšná, vytrvalá a plná důvěry. Bůh třetí

Zesnulý pan biskup Dr. Josef Kupka žehná vycházející z kostela ve Staré Říši den před svou smrtí 19. VI. 1941

ny nalomené nedolomí... a dobrou vůli nenechá bez pomoci a odměny. Vzpomeňte na slova sv. Pavla: »Milostí boží jsem, co jsem...« a milost boží pomáhá i dnes, jenom je třeba o ni prosit — modlit se a zvláště uctívát a vzývat Božské Srdce Páně, které je věrné a splní, co slibuje svým ctitelům.

Nejsou poslední slova vroucího ctitele Božského Srdce Páně potvrzena i krásnou jeho smrtí, kterou Nejsvětější Srdce obzvláště slibuje svým ctitelům, na prahu tohoto svátku? —in

Krásná zbrojírka

R. Zezula

Toho dne cítila se Greta neobyčejně šťastnou. Byl to prostý, nepřemožitelný pocit štěstí, který ji v hloubi duše děsil svou bezdůvodností. Prozatím však šla ulicí a nespěchala, dívajíc se chvíli na oblohu, chvíli na kolemjdoucí, kteří ji míjeli se soustředěným výrazem honičích psů. Tento výraz ji udivoval a zároveň bavil, takže sotva vnímala okolí, míříc po paměti k domovu.

Teprve když ucítila stín, poznala, že je již v parku. Byl to chladný, vytrvalý stín a probouzel v ní nejasnou a zlou předtuchu, která jí vrátila smysl pro okolí. Uvědomila si, že zanedlouho půjde kolem sochy. Chodila tudy odedávna, ale dnes ji cosi varovalo. Vzdorně pozdvihla hlavu, a v tu chvíli ji napadlo, aby si sochu prohlédla. Varovný pocit zesílil, ale spolu s ním rostlo i její rozhodnutí. S každým krokem rostla její touha a rychle se měnila v jistotu.

Tu spatřila sochu. Bylo to náhlé jako blesk.

Naprosto neočekávala cosi podobného. Strašlivá stařena s odulým břichem a s očima, které se nedívaly. Byly to vševědoucí oči a tvář popsaná neřestí. Klečela s rukama sepjatýma k zemi, jako by prosila o hrob.

Greta hleděla s vytřeštěnýma očima. Cítila puch hniloby, přestože okolo kvetly růže. Neviděla jich, připadaly jí jako ohyzdná vyrážka, jako vředy. Měla strašlivý pocit, že chápe. A když pochopila, zapotácěla se a div neomdlela.

Pochopila, že jednou bude rovněž taková. Pozvolna, dlouho bude stárnout, oči jí budou slábnout a krhavět, až jednou pohlédne do zrcadla a spatří tam opět strašlivou sochu. Stařenu s odulým břichem a s očima, které se nedívají. Stařenu se zbylými vlasy, s ptačími ústy a s uschlými prsy. Věděla, že tu chvíli nepřežije.

Tulák

Vítězslav Zima

Sedmkrát zahouklo ve stráni nad mlýnem a pak už bylo ticho. I mlýn se zastavil a jez v dálce se ztišil. Jen vánek zpíval v korunách a zašustilo listí, když se veverka přehoupla s větve na větev. Cesta byla rozmoklá po odpoledním dešti a ještě tu a tam se leskla zrcátka kalužinek ve večerním slunci. U lávky přes řeku vstoupily na ni dvojce šlépěje, které šly vedle sebe až k silnici a tam zmizely. Byly to hrubé šlápoty těžkých, kovaných bot. Snad tudy prošli dva drvaři, kteří mýtili les na protější stráni, kde teď popískával dovádivý kos. Pojednou se tam mihla postava s bílou košilí a již ji zas nebylo vidět. Věřil bys, že si dřevorubec zapomněl na stráni sekery a že se pro ni vrátil, aby nočním deštěm nezrezivěla.

Na stráni nad mlýnem se ozvalo táhlé písknutí a hned poté mu odpovědělo několik výstřelů.

Myslili, že padl k zemi a že je mrtev, ale to jen jeho košile zůstala ležet v trávě, kam ji odhodil, aby ho neprozrazovala. Vodní myš

se pustila proti proudu řeky a nechávala za sebou rozvlněnou hladinu, jak prudce plovala. Kluci z vesnice by jistě po ní házeli kameny, kdyby tu byli.

Na protější stráni se vynořily z houští dvě postavy a zvolna kráčely k místu, kde se bělala tuláková košile. Když ji zvedly, našly dvě krvavé skvrny. Díru nenašly. Tak byla košile dodraná. Se stráně nad mlýnem přišli dva myslivci a četník. Bylo jich tu tedy pět. Ubohý chlapec zmizel, aniž ho chytili. Vodní myš plovala zpět po proudu s kořistí a kdesi v dálce zahoukala sova. Nad řekou se vznášel lehký mlžný závoj a pět mužů se vracelo cestou ke mlýnu. Jeden z nich nesl zkrvavenou tulákovu košili. Druhého dne prý lidé viděli mladého tuláka kus cesty proti proudu řeky, jak si vymývá rány. Pak zmizel nadobro.

Dnes večer jsem šel mlýnskou strání a potkal jsem hajného. Ten mi to vypravoval. V korunách šustěl vánek a na protější stráni pískal kos. Vodní myš plula nahoru po řece za kořistí.

Ze zápisníků mladých studentů

Divadlo je nazýváno královnou všech umění. Mluví-li se v Jitře o jiných uměních (básnickém, malířském), proč se nepíše i o královně umění?

V prázdninách jsem jel po prvé do Prahy. Byl jsem jí tak uchvácen, že jsem jí přísahal lásku, věrnost a dostaveníčko. Ale v jedné věci mne Praha přece zarmoutila. Hlavní věž svatovítského dómu roste od země v nádherný pilíř — jak epicky krásný je jeho růst — a najednou je gotická věž přetata a nasazena jí koruna, která k ní nepatří. Jako parazit sedí na štíhlé věži bubnovitá kopule, srážející toužebně se vzpínající vížky k mlčení.

*

Český rozhlas představil svým posluchačům studenty jako rozhodné ulejšváky, kteří se ke všemu stavějí »vždy s úsměvem«. Je dost takových studentů, ale tím více je třeba hrstky studentů, kteří by opovrhovali ulejšváctvím, jeho příslušníky (podtrženo) i jeho propagátory a šli za pravdou, která nesmlouvavě velí: studuj poctivě!

*

Co je nám po těch, kteří se úzkostlivě plazí a plahočí, aby dosáhli vyznamenání. Kterí výše nad jiné zvedají hlavy, na ty sesílají profesori blesky svých nedostatečných. To jsou ti praví, kteří se nebojí bojů života. Také výrok hodný zapsání.

Cesta

Znovu a znovu po okamžicích pýchy, kdy vše se zdá jasné a rozřešené, narážím na živou skutečnost, vidím, jak nové a větší záhady vyvstávají ve vlnách přede mnou...

*

Hle, jak se vše ztrácí v přívalu času...

Je to tak lehké žít a je to tak těžké zemřít, je to tak těžké žít a je to tak lehké zemřít, ale co nejtěžší — zemřít a žít.

*

Zítřejší začíná nový rok. Ať zapomeneme na všechno za zády a nový čas jak sněhové pole nepopsané leží před námi...

*

*Každý den začínat znova,
každý den mít novou lásku...*

*

Objevit nový svět v hlubinách...

*

Dáti, dávat i míti jen proto, abychom mohli dávat, v tom je jedno veliké štěstí života...

Je málo radostí čistých a opravdových. Jen několik chvil v životě..., v kterých je spojeno nebe se zemí... a snad se budou zdát ty chvíle nepatrné a směšné, když vzpomeneš. Ale ke mně ubohému se sklonilo nebe...

Snad aspoň děti mají klíč k tajemství radosti. Radost — zářící ohničko prostoty a upřímnosti, nezištnosti a nevinnosti, porozumění pro krásu a neomezené víry a důvěry — sedmerý klíč pokladnice štěstí, uzavřený (ostatním) sedmerým zámekem...

*

Vystoupil jsem nahoru, abych uviděl všechnu tu bílou krásu a aby mě nikdy potom nepřestaly bolet oči...

*

Dnes jsem si všiml, jak na obličejích lidí se dá čísti jejich duše. Jak se jim dívá z očí, proniká tváře, formuje ústa, projevuje se posunky a mluví z jejich hlasu.

*

Jak krystalisuje po svém kašdická duše!

*

Ach, jak je daleko od duše k duši!

*

Víte, jaká je to radost hodit všechna zdvořilostní pravidla za sebe a jít po proměně města zašpiněný a s rozčuchanými vlasy, bez vázanky, střevíc zamazaný od bláta a se zašivanými lokty?

*

Inserát: Hledám přítele na život a na smrt. Věrný a oddaný, nezištný a shovívavý, ideální a prozíravý, vždy stejný a vždy nový. Značka: Pochopení, láska, trpělivost.

*

Lidská láska je zajímavá směs sobectví a obětavosti, chcete-li pravé lásky.

*

Oběť je snad jediným pravdivým slovem lásky.

*

Láska vytuší mnohdy více, než vyzkoumá rozum...

*

Láska taví zkameněliny starého života a dává rozkvést novému bohatství forem...

*

Před tváří lásky jest zakázáno ptáti se proč.

*

Srdce není květ, který je dovoleno utrhnout a ozdobit si šaty...

*

Saháme po štěstí příliš tvrdou rukou a svíráme je tak pevně, ale ono je z křehkého skla a rozbije se a poraní nám ruce.

*

Když bolest vyvřela a doplápolaly plameny ohně a všechno lehlo popelem a nastal

klid, tehdy z popela jako fénix se zrodila báseň...

Bolest dá nejlépe vykristaliso- vat tv- rům...

*

Pravé umění vyrůstá z průsečíku dvou sil: životní kypící síly a kázně...

*

Báseň nutno stavěti jako dílo architekto- niky — dát tvar větám, myšlenkám, obra- zům a sepnouti je v umělecký celek...

*

Pravda musí být vyvážena na nejcitlivěj- ších vahách...

*

Věty nedopadají na sebe přímo, ale vždy v kosém úhlu, a sotva zajiskří jedna pod šikmým nárazem, už zase a s nevypočítatelné strany přijde druhá a stále zužují zorné pole, které ještě zůstalo volné...

Arthur

Platnost slova

Jiří Karen

Řekl-li dříve někdo: ČAS, determinoval pojem do určité míry přesně ohraničený. Dnes toto slovo vyjadřuje šumění úlů. Obsahuje život i smrt, počátek i konec, hmotu i absolutno. Slovo uniklo, samo o sobě je nelze uchopit. Podobá se plynu, který uniká všemi směry. Básník se podobá lovcovi, který musí bdít, aby je právě zachytil v situaci a v podobě, kterou mu chce právě teď vtisknouti. Po- daří-li se to, slovo bylo vymezeno. Samostatně proneseno, nebo v sousedství jiného slova, mělo by význam třeba opačný. Řeknu-li JARO, slovo je bezobsažné, mnohovýzna- mové. Řeknu-li: SLUNNĚ jaro, je teplé a hřeje. Tuto různou tvářnost slova určuje organisace verše. Zapojeno do organického celku, dostává náladu verše. Jeho tvář je taková a nejiná. Poznáváme tedy, jak ne- jistý a proměnlivý materiál jest slovo, jak labilní a náladový život, jaká jepice pojmo- vá, jak rozervané a neurčité.

Moderní báseň není ražena z jediného tvár- ného materiálu, není absolutního řádu, z chaosu slova stává se i anarchie verše. Zdá se, že moderní báseň jest tvořena z útržků, sklíček a pestrých kamének. Slovo není proto klíčem otvírajícím tuto a nejinou po- kladnici, je to spíše reflektor, který pro- následuje chiméry, jeho světlo neukazu- je, KOLIK je HODIN, nýbrž vyprazdňuje prostor, oslepí vás, cestu vám však ne- ukáže.

Základní rys moderní poesie: smělost me- tafory. Poesie popisná a vysvětlovací ustoupila. Technicky to znamená velký pokrok. Básník smí tvořit svůj svět bez ohledu na logiku, měřítkem jest potence jeho imaginace. Leč metafora se zvrhla. Přestala být prostředkem, stala se účelem. Báseň pro metaforu. Je to krásný palác, ve kterém nikdo nebydlí, je to tesklivá krása nadýchnutá mrazem na okno, která nesnese skutečností. Bublina, kadeře.

C a n s o n e

Ivan Andrenik

In memoriam † tety Sim. Buonaccini

Chtěl jsem se od malička napít
ze studeného pramene
Chlapci a děvčata od Viserby
nač vaše hrnky kamenné
proč bych si kupoval vodu?
O nic se nezajímám
grazie a Dio
před spaním požívám
užívací sodu
Už před dávnmem jsem ždímal
suchou cisternu
a cítil Asraelův dech
Kdyby mne nezachránily olivy

byl bych už dávno v infernu
Pomodlil jsem se za oslíka
mezi cypřiši
Škoda že na něm nejela Ivy
nebo Margit
Zlatý prach z Amorova šípu
padal mi do očí
a na hřbitově staré vykopávky
rudě ciseloval
Z oliv a dusna bylo nevolno
Když jsem šel branou do města
právě na klášteře vyzváněly
palčivé mezzogiorno

V z a m y š l e n í n a d ž i v o t e m

Čím více přemýšlím o životě, tím jasnější jest mi, že musím mít nějaké měřítko, kterým bych měřil skutky svého života.

A toto kritérium prý si sami filosofové stanovovali a každý prý si je musí vytvořit (tak nám říkala profesorka hned v první hodině fil. propedeutiky).

Hezky se jí to povídá, ale proč tak opovržlivě opomíjet práci celých tisíciletí? Život se žije a ne filosofuje. Je tedy třeba podle zásad křesťanství žít — a tím je celý problém vyřešen, kritérium »objeveno«. Naše babičky nefilosofovaly, ale modlily se — nebadaly o tajemství Nejsv. Svátosti, ale čtly a řídily se radami blah. Juliána Eymarda. A stačilo jim to k spokojenému životu. Ale pro člověka studovaného (nebo který ke studiu aspoň přičíchl) je zde ještě svět umění výtvarného, slovesného i hudebního, které objevuje, učí

vidět nové, tajemné vztahy mezi věcmi, dosud neviděné, věda (proč se staví jako protiklad umění?), konečně i »filosofie«, různé »filosofické systémy«. Zajímá mě, jak to všechno sloučit s křesťanstvím, aby se to navzájem doplňovalo a tvořilo harmonický celek. Na prvních stránkách Summy theologické jsou vyznačeny hranice, kam až můžeme rozumem a kde je nutno pokorně říci: Credo quidquid dixit Dei Filius, nil hoc verbe veritatis verius.

Ale i v řádu přirozeném je tolik věcí nestejně hodnoty, že je třeba, aby se jim vykážalo správné místo. I když to není práce vážná jako život sám, má takové roztržení a uspořádání pojmů a názorů svou důležitost. V tom vidím prozatím smysl filosofie. Je to názor velmi »civilní«, který nemá nic společného s chvalo zpěvy starých.

—in—

Vy jste sůl země

Met. Baldík

»Kam jdete, kam jdete?«

Vyběhli za humna a zacláněli si rukama obličeje. Obzor byl jasný. Úzkou pěšinou se vlní tiché pozdravy bělajících stébel. Slunce pálí na čelo, po spáncích stéká jeho roztažená síla. V očích se tmí. Nic není vidět. Už dávno přešla stopa zářících pohledů. Zmizeli s obzorem. A všichni cítili teplé pokyny svázaných dlaní a touhu se rtů bral lehký vánek.

Kdosi byl blízko, ač v modru neviděn. A srdce přetévalo a chtělo prostoupit ven a vznést se do průhledného oceánu nezváženého vzduchu. Jen krátké štěstí šlo kolem dál s modravým příslibem dne. A když za ním vyběhli na kopec, páčila tráva pod nohama. Zvonili poledne.

*

Zem byla vřelá. Z rozeklaných jazyků spálené trávy volala žízeň. Obilí zráním praštelo jak jícen širokého požáru. Pot crčel do vlasů. Žár ranil čela.

Usedli pod mezí. Bolela únavou. Var vyssál z hrdla stín. Je lépe klasům a nebi modrému. Nahlíží clonou stébel k nám. Zjevuje úrodu. Nebe je bez konce. Bez konce jeho stín a vůně půvabu jak čistý zdroj. Zrcadlo nad hlavou a nikdo pravdu nevidí. Tajemství nepoví zaslepeným. Sloup slávy oddaným. Nebe je krásné a pro čisté je jeho cíl. Kdo poví cestu? Kde volá zpěv, jenž duši rozevlál, jenž letí dál a ještě stále výš? Teď je jen jeden cíl!

Šli kolem. Mluvili přesladce. Motýli vábili štěstí. Byli tak blizounce a přece vzdáleni.

Povstali se země, chtěli jim rozuměti, ale klasy kývaly na shledanou.

Zasedli ke stolu. Každý jak dar pro živý chrám. A proto podobni. Sluníčko na očích. Duše jim zraje. Mluvili tiše. Znali se dávno a seděli u sebe. Byli jak jeden.

Někdo se z nich podíval. Přestali jíst. Prostorem projel jas a srdce zaznělo jak jedna píseň. Naslouchali hlasu své duše. Zkoumali se. Jsou si podobni. Stejný šat a oči, vlasy a ruce. Chtěli by jít. Dveře se chvějí — otvírají. Někdo přichází. Krotte svou lásku! Už jste vyrostli a srdce se chvěje a otvírá. Dívej se tam! Jsi hotov, připraven? Ze sebe nic, s Ním všechno.

Mám jednu radost, že jsem tak sláb a přece silný v Lásce Tvé.

*

Ticho modliteb. Srdce chce zpívat. Dlaně jsou svázané. Ústa rozvázaná a se rtů srdce bílá vůně. Vlas barví koberec a Světlo z Domu přichází.

Modlete se, bratři!

Lidé přicházejí pod římsy katedrál. Tu hoří Světlo. »Dejte nám syny bílé a nevinné milostí dní! Dejte nám kněze, dejte nám štěstí! Dejte sůl země!«

Ticho a nechápou. Oči nevidí. Však duším mluví Láska. »Dávám vám syny své. Ze světa nejsou. S Věčností spojení věční.«

Dáváme všechno. Všechno jsme přijali. Bereme víc.

Čemu tak málo rozumím

Pavel Pert

Bylo to v prázdné hodině. Chlapci odešli na dvě hodiny do tělocviku. Děvčata seděla porůznu po lavicích a na katedře. A náhle jakoby kouzelným proutkem se stal ze třídy, kde názory chlapců vždy měly vrch, zcela ženský svět. Vše v něm bylo cítit jakousi zvláštní, divnou, ale tak krásnou vůni, vůni dívčího světa. Byl to on, svět ženských rukou a prstů a jemných chvění víček a rtů, neboť nesl v sobě, ve svém zjevu, něco tak miniaturně specificky ženského, něžného a zároveň představu slabých a nervosně spínajících se dlaní a účesů. Vše jako by zlatem protkané, bizarní květy a papírová slova, vše různé, zvláštním světlem citu podmíněné touhy a stesku, vše v ženě, čemu se říká srdce: rozmary a hluboký cit.

Jarmilka měla krásné žorzetové šaty, červené, vonící po domácí almaře, tmavé vlasy a jiskrné oči, které však nebyly oknem k duši. Ne, něco v nich scházelo a něčeho tať bylo zase mnoho. V tváři dosti obyčejná a své jemné a přiměřené nožky mívala vláčně přes sebe a její osmnáctileté tělo jemné a štíhlé a tak trošku málo vyvinutá nadra mírně a lehce dýchala.

Andula, rychlá blondýna čtveračivých zraků a pohledů a jakési neurčitě vibrující, nedočkavé laškující touhy v duši, která se projevila rychlým a pohotovým nápadem, když její povídavé rty a oči začaly vyprávět.

Dále u kamen stála opřena Jiva s klasickým profilem, jemnými ústy a krutýma očima a s ní

se držíc za ruku, stojí Františka, nehezká, pihovatá a smutná dívka.

A tam v poslední lavici v koutku, kde bláznivé sluníčko si hrálo na sedánku, seděla Marylla. Byla divná a přece tak krásná. Velké modrošedé oči, výrazně formované ruce a jasný obličej — krásná a hluboká, divná a veliká byla Marylla.

Bylo jich celkem sedm a rády si pohovořily. Byly zde ve svém živlu. Mluvily spolu hloupostí spojené se zájmy, které jsou ženám nejnvtírnější a nejmilejší, obnažovaly si zde intimity svých ženských duší v několika slovech důvěrné chvíle prázdné hodiny, pomlouvaly, šuškalý, zpívaly, neboť byly přec jenom ženami.

A Marylla byla zde jakousi královnou, nevolenou, ale všemi uznávanou. Tichá a žensky hrdá byla všemi zbožňována.

Konečně přišly na rozhovor, jakou lásku a její prožití by si každá přála.

První začala Jarmilka. Ta by si přála, aby jednou potkala krásného silného muže — byl by jistě sportovcem — byl by šlechetný a ten by ji chránil, a pak by s ním byla šťastna.

Potom švitořila Andula, mluvila úsměvy rtů a očí o princí jemných rysů. A musil by být brunet, musil by se s ní mazlit, laskat ji, být pozorný a galantní. Sedali by spolu na večerních lukách, jezdili by na koních a byli by šťastni . . .

Jiva zase by chtěla muže ostrých rysů, musil by se jmenovat Rudolf nebo Robert, jezdili by spolu autem, byl by jistě pánovitý a krutý, ale ji by miloval nade vše a ona by pak poznala, že jej má také ráda . . .

Řada byla na Františce: »Co do lásky! Muži jsou všichni sobci, to pozná žena nejlíp, když není hezká!«

Nastalo mlčení, takové bolestné a kruté. Trpěla. Ano, trpěla pro všechny ostatní hezké. Jí si nikdo nevšímal a proto neřekla víc.

Zraky všech se nyní upřely na Maryllu. Ta mlčela a dlouhé řasy splývaly jí přes oči, které se zdály jako pod závojem mlhy. Sklonila hlavu a položila ji na svoje krásné, výrazně formované ruce, jako by se modlila.

A stal se div. S úsměvem rozběhly se jasné tóny se rtů Marylliných. Začala altovým lahodným hlasem, který exaltovaně vzrůstal, prohluboval se a sílil.

Ano, přála bych si lásku jako něco velkého, nesmírně hlubokého a věčného. Bylo by mi jedno, jaký je, jen by musil mít hluboké oči. Vychovávali

A. M. Machourek | Baletka

bychom se navzájem k citové kráse a duševní hloubce, musil by mít nade mnou jakousi moc, nevyslovitelně krásnou a pravdivou.

Snad by se mu obětovala zcela, vše ve své lásce. Kráso, čest, srdce, vše, co může žena dát. A byla by šťastna, dovedla by i trpět.

To už nemluvila. Zamřčela se a bylo slyšet divné zanařikání větru. Ale její snění šlo dál, ještě dál, sprádalo barevné odstíny, které nedovedla silná její duše vyslovit. Cítila, že by dovedla trpět.

Ach ano, chtěla by víc než hluboce, mlčenlivě trpět.

Trpět! Rozdrásat si srdce a trpět, ano, být ženou. Uhladila si jemným pohybem dlaně vlasy, vlasy husté a tmavé a mocné, ty ženské vlasy, v kterých je celé tajemství jejich bytosti, podivná hloubka, moc, duše a sama bolest.

Poesie Jiřího Karena

J. Z. Zuk

Píši několik řádků na okraj básní Jiřího Karena, které byly uveřejněny v minulém ročníku Jitra. Upozorňuji, že jde jen o můj osobní názor a postoj k básnictví a je tedy pravděpodobné, že moje stanovisko nebude se ztotožňovati s míněním mnohých.

Jeho poesie je, jak se již vyjádřil jeden čtenář, téměř dívčí. Dovede rozezvučeti nejněžnější struny v hudbu skoro nepozorovatelného vánku, který opíjí svou sladkostí a něhou. Každý jeho verš je říčka, čistá, průhledná, křišťálová říčka s bronzovým rytmem. Jeho verše tekou, plynou, ale marně čtenář čeká, kdy se spojí v moře, jímž by vy-

vrcholila báseň. Myšlenka chybí. Tělo chybí. Poklad chybí. Světlo, kterým by si čtenář posvítil na dokonalejší cestu v příštích dnech, chybí. Bohatý, nádherný šat, oslňující vybraností a harmonií barev, šat jedinečně skvostný, líbivý. To jsou básně Jiřího Karena. Tento háv, roucho však záhy vyvoní, zéterní, vyprchá, vyvětrá, rozplyne se, roztrhá . . . A je mi toho líto. Je mi líto toho bohatství, kterým oplývá a které, bohužel, není dopřáno tak mnohým lidem.

U básně si nejvíce cením myšlenky, vkusně, nikoliv snad přehnaně přepychově oblečené.

Báseň má být hlubokou studnicí, z níž bychom si

odnesli kapku rosy k osvěžení na cestu všedními dny. Ta krůpěj, idea, má nám osvětit cestu k lepšímu životu. V tom vidím svatý, vznešený a odpovědný úkol básníka. Vést, správně vést, krásně vést!

Kolego, v posledním čísle minulého ročníku mě mile překvapil a upoutal Tvůj pěkný článeček

»Nový zdroj poesie«. Po jeho přečtení jsem však musel doznat, že Ty se dopouštíš chyb, které vytýkáš. Tvým dosavadním básnickým pramenem nebyl Bůh, nýbrž právě opěvování, jen opěvování domova a lásky, ale věřím, že Tvoje příští cesta v poesii bude se ubírat směrem, který tak vřele doporučuješ ve svém příspěvku! J. Z. Zuk.

Malíři a sochaři ve Smetanově museu

Zdá se, že význačnou kulturní vlastností výstavní síně pražského Smetanova musea se stane, aby poskytovalo přístřeší příslušníkům řady nejmladších českých generací uměleckých. Po básnících, pěvcích a hudebnících dostalo se zde nyní místa také nejmladším výtvarníkům. Ve dnech 5. až 21. září byla zde otevřena výstava sedmi výtvarníků, malířů Hertý Prymusové, Jiřiny Pastrkové, Antonína Machourka a Ladislava Kašpara, a sochařů Demetera Livory, Ferdinanda Štábla a Františka Lahody. Při vernisáži, která byla početně navštívena, promluvil zahajovací proslov rektor Uměleckopřemyslové školy prof. dr. J. Pečírka. Svými velmi milými slovy poukázal zvláště na onu vážnou dobu, kterou prožívá každý samostatný výtvarník, když se octne sám, odkázán jen na sebe po vyjití ze školy. Jak je těžké probíti se tímto obdobím, kdy přestala vláda vedoucí ruky učitele a veškerou odpovědnost nese člověk sám. Neznamená to však, že mládí umělcovo je tragedií, naopak čas tohoto žádoucího napětí přináší mnoho radosti a největší z nich — pocit vlastní síly. Tyto okolnosti je nutno si uvědomit při pohledu na vystavené práce. Z nich vyzařuje ono vážné mládí a zamyšlené, ale též toužící a zasněné. Lze je nalézt v každém tom jednotlivém díle, ať už námětově je jakékoli. Proslov, v němž prof. Pečírka promlouval též k vystavujícím jako k svým bývalým žákům, skončil slovy přesvědčení, že není obav, aby se zaprodali v budoucnosti všednosti. O tom svědčí, že nenalezlo se v jejich díle povrchnosti a také ne snadnosti projevu, která se u mnohého mladého umělce stala pramenem katastrofy.

Po proslovu dr. Pečírky přečetla dramatická umělkyně Lída Chválová verše mladého básníka Jiřího Körbera, které byly napsány při příležitosti této vernisáže. Zdá se, že v něm vyrůstá nevšední básník, který bude velmi nadaným tlumočnickem projevů své generace.

Mezi vystavujícími se sešli čtyři malíři a tři sochaři. Mnozí z nich jsou čtenářům »Jitra« již známi. Tak Antonín Machourek přinesl na výstavu kromě nejnovějších obrazů z Moravy díla, o nichž nám vyprávěl ve svém interviewu. Nejzajímavější je velký olej Pieta, dokončený nedávno před výstavou. V ponurém prostředí promítl sinavými barvami smutek celé velkopáteční tragiky. Machourek projevuje se ve svých obrazech jako vynavač Melancholie. Pozorujete tuto vlastnost téměř ve všech dílech, ať jedná se o podobizny nebo o malby krajinné.

Druhý vystavující malíř Ladislav Kašpar přísahá více na realitu. Pozorujte jeho hnědou krajinu se silnicí, zdali by nebyla hodna zkušeného umělce? Místy však Kašpar snaží se zapůsobit na city diváka příliš silně při volbě velmi kontrastních barev. Malířkou zcela osobitou je Herta Prymusová, u níž najdete, jak se samozřejmostí spojuje svou dívčí jemnost a citlivost s robustností.

Sochař František Lahoda je nesporně především portretistou. Není téměř ani možno míti ho v jeho portretech za nováčka. Velmi rozkošně působí i jeho drobné sošky z vesnického života. Méně lyricky najdete u sochaře Ferdinanda Štábla, zato však Demeter Livora je básníkem v každém svém díle. Kolik poesie v sobě skrývá jeho Mateřství a jeho Touha je hotovou písní. V Livorově díle je snad nejvíce zřít projev velmi silného mladého talentu, silně citlivého a při tom plného vážnosti.

Poslední vystavující je malířka Jiřina Pastrková, která vystavila své práce ze skla. Její díla svou jemností stávají se vhodným doplňkem ostatních vystavených děl.

Výstavou nejmladší generace byla velmi vhodným způsobem zahájena letošní sezona. Naplnila mnohé srdce radostí, protože přesvědčila, že noví nastupující umělci snaží se v svém díle stát se ozdobou své vlasti a vřele jim přejeme v jejich poslání hodně úspěchů. ZMZ.

Poznámky k 1. číslu

J. Karen

S e d l á k o v y Rozpuklé rty nejlepší prací celého čísla. Prvních 6 veršů dává tušit pravé básnické posvěcení. Rušivě působí: dechu vzdechu, vy říkající ne a ano ploché, proč to vědno stříbrné? Chlapec Kristián práce opravdu slabá. Verše jako: rybáři žasnou nad tímto ránem a mladým Jánem Kristianem, žasnou, žasnou, co přináší? Je to děláno pro rýmy a ještě ty jsou chabé. Veverkovi by lépe »seděla« forma volná, bez rýmu. K r y š t o f k o v o R á n o popisné a nevýrazné. Taková báseň nic neřekne, je příliš mrtvá, ke všemu ještě otřepaný žebrák a Wolkrova kapička rosy a bosý!! A d a m c o v a H r a s ž i v o t e m se podobá kaleidoskopu nezvalovský

raženému. Kdepak jsme to slyšeli: Člověk může mít ze všeho užitek...? Vedle frází: Člověk je hráč... samý pláč...; jsou zde i dva překrásné verše: jsou lásky, jejichž kompas ukazuje jih, jsou lásky, v nichž poletuje sníh. Jinak báseň vyspekulována a nechá nás chladnými. A n d r e n i k mívá lepší příspěvky, tentokrát slabé. V P í s n í z e m i ojedinele krásné obrazy: Ty, jež se odkláníš od mělčin marnosti, svůj hlas dáváš dešti, jenž bije doprovod. Celkově neobstojí. O b í l é v í l e (!) Romantická kresbička se sentimentálním ó, och! Č í n s k á p o h á d k a dobrá. L i d é p o d n e b e s y jedna z nejlepších prací. Dynamický sloh, jasně řezané obrazy, žádné rozplizo-

vání v poetický polostín, takřka celý román ve zkratce. Více takových próz! Od ďábla k Bohu slibné. Dvacet let slabé. Metafora: prsty jsem cedil hrách roků, nepodařená. Kritika poesie V. Renče jednostranná. Chválím, chválíš, chválíme; básníka nám nepřiblíží, je to spíš reklamní článek. Povídání o Haně: povídání mladého srdce, které hned jásá a hned pláče. A já mám v srdci tolik lásky... jak je to ře-

čeno upřímně! Kresby pěkné. Zvláštní místo za ujímá próza Göpfertové. Tříšť obrazů, film dojmů, originelní, durychovský sloh. Má smysl pro maličkosti všedního života, její charakteristika britká a přiléhavá. »Odkákal uražen na své kupecké jednoduchosti« a j. Velký okruh čtenářů však jejímu pojetí a výrazovým prostředkům neporozumí, neboť je to kruh, kam jest prostotě vstup zakázán.

H. Krmašová | Zrcadlení

K. Filip | Velký rybník

Kdo je vlastně vinen?

(K článku J. Bělského »Ještě o jazzu«.)

Bylo správně konstatováno, že se veřejnost dělí zhruba na dva tábory. Jedni z nich odmítají jazzovou hudbu, druzí, většinou mladí, s ní sympatisují. Škoda, že se ta část publika, kterým je jazz proti mysli a kteří s povzdechem vzpomínají na staré, lepší časy, omezuje největším dílem na pouhé vzpomínání, nejvýše na ironické vtipkování a neškodný nárek nad mladou generací s tak nemožným vkusem.

Jenomže obyčejně ten, kdo lomí rukama nad hořícím domem, dočká se jen toho, že se za nějakou chvíli zřítí strop a po něm i stěny. A přece by mohl včasným zákrokem mnoho zachránit. Není žádnou zásluhou pouze setrávat v pasivním postoji k otázce jazzu a v trpné opozici proti jeho přívržencům.

Podívejme se zblízka na ty »mladé, zfanatisované blázný« a zkoumejme, zaslouží-li si takového stoprocentního odsouzení. Všimněme si průměrně vzdělaného mladého muže či ženy. Poví vám jistě něco o významu Shakespearově, nebude se rozpakovat nad otázkou, kdo to byl Dante, Leonardo da Vinci nebo Rafael, ale přízná bez uzardění, že neví nic o Monteverdim, Bachovi, nebo Gluckovi. Beethovena a Mozárta bude možná znát podle jména a od našeho Smetany slyšel snad jen Prodanou nevěstu a Hubičku. Je samozřejmé, že nemůže chápat krásu Haydnových a Beethovenových symfonií, nebo skvělých Slovanských rapsodií A. Dvořáka a Smetanových Českých tanců, když je nikdy neslyšel. A poslouchal-li je někdy přece, potlačoval zívání a divil se v duchu, co lidé mají na tak zvané těžké hudbě.

Slepému mluvíte nejkrásnějšími slovy o barvách a přece se nenadchne. Proč se divit dnešní mlá-

deži, že se sama nesnaží poznat poklady staré a nejstarší hudby? Jejich výchova se řídí poněkud jiným směrem a o mnoho rychlejším tempem než dříve. Předního místa v okruhu zájmů si dobral sport a z něho pramení jakýsi životní chvat a vybičovaný rytmus. Ve školách se dbá o všeobecné vzdělání. Kdo se však stará, aby dospívající chlapani a dívky poznali baroko, renaissanci a romantismus také po stránce hudební? A přece je historické vzdělání hudby nutné pro každého, kdo chce opravdu vnímat nějaké hudební dílo. Jak může posoudit hodnotu a ryze nových skladeb, nezná-li předchůzích, ze kterých vlastně všechny nové vyrůstají a které tvoří pevný základ pro budoucí umělecké stavby. Nejsme přece tak geniální, abychom prodělali všechny vývojové stupně sami na sobě a nepotřebovali se učit na minulosti.

A kolik rodičů dbá na hudební výchovu svých dětí? V nejpříznivějším případě je zapíše do klavírních nebo houslových lekcí a pak již se starají jenom o to, aby se jejich zázračné dítě co nejdříve blýsklo před hosty nějakou písničkou nebo trapnou dětskou skladbou. Pak obyčejně pomine veškerý zájem a dál se prostě nejde. Má-li dítě chuť a nadání k hudbě, po tom se žádný neptá. Proč je raději nepošlou do hudebních kroužků, kde by poznalo krásné české písně, nebo proč je nevezmou častěji do divadel na českou operu? Že tomu dítě ještě nerozumí? Proč je tedy neučí rozumět? Nebo když už je nadání, proč je nepsvěří opravdu schopnému pedagogovi, který by dovedl onu »božskou jiskru« rozdmýchat a ne ji nadobro uhasit?

Kdyby si tohle všechno ti »staří« uvědomili, ne-

překvapilo by je tolik, že jejich synové a dcery mají smysl jen pro fox a swing, že jejich mladá, horká krev hledá přirozené vybouření v hlučné hudbě a temperamentním rytmu. Proč připustili, aby je zaujalo svou povrchní líbivostí právě ono »jalové vrštění a spleť nesouladných a nesnesitelných zvuků«?

Nezastávám se mladých přívrženců jazzu. Chci jen říci, že jejich nynější vkus je výslednicí lehkomyslnosti a mála dobré vůle jejich vychovatelů. Nevkus, pramenící z povrchního vzdělání, se však

nesmí zaměňovat za úmyslné urážení klasické hudby a jejich skladatelů. Mládež není zlá a snad je stejná jako před sto lety, ale chybí jí vedoucí ruka, potřebuje i zde otevřít oči, právě tak jako ve všem ostatním. Když dovede odhodit cowboyky a detektivky a zaměnit je za hodnotnou literaturu, přivedeme-li ji k tomu, proč by nešlo raději místo nářků a výčitek rázně strhnout pozlátko nevkusným jazzovým kýčům tím, že bychom učili mládež rozeznávat je od ryze zvonícího zlata dobré hudby? Valja Kolinová.

Exercicie a katolický student

V duši často se ozvou vzpomínky na exercicie. Náhle, ani si je neuvědomíme, ale tím důrazněji žádají si naší pozornosti. Nemůžeme odolat a musíme vzpomínat. Nejsou to však vzpomínky pro vzpomínky, je to spíše vnitřní hlas, který nám připomíná všechna naše dobrá předsevzetí, který nám oživuje všechny krásné myšlenky, staví znovu před oči rozjímání o Bohu i o nesmrtelné lidské duši, dává znovu prožívat tiché, pozeňhané tři dny duchovních cvičení.

Kolik dobrých předsevzetí bylo ve dnech exercicií učiněno!

Kolik plánů do budoucna bylo promeditováno!

Kolik špatných návyků mělo být překonáno!

Kolik obětí bylo slíbeno!

Nezapomínáme, že podle ovoce poznají se praví křesťané?

Změnil se opravdu od exercicií náš náboženský život?

Jsmo ochotni přinést každou oběť, kterou Bůh od nás žádá?

Shoduje se náš život s přikázáními Božími?

Nemysleme, že od duchovních cvičení máme se zahaliti do závoje věčného škarohlídství, že se z nás má stát mládež vyhýbající se vši radosti.

Víme dobře, že ne, vždyť na exerciciích jsme poznali, že život křesťanský je život plný radosti, protože je to život dítěte Božího, a Bůh je přece Láska. A milujeme-li nejvyšší Lásku, nemůžeme to dělat se zachmuřenou tváří.

Je však nutno, abychom pamatovali na to, že jsme-li katolíky, musíme konati to, co nám víra přikazuje. V každém povolání vyžaduje se důkladnosti, pevnosti, dobré kvalifikace. Žádá-li se to v zaměstnání pro hmotné zájmy, je možno nežádat toto, jedná-li se o zájmy duchovní? Kdy si konečně uvědomíme, že vlašný matrikový katolík není vůbec katolík, že člověk nežijící podle víry nemá životní síly a jest padavkou na stromě Církve? (M. K. Bystřický.)

Byla nás hezká řádka, kteří jsme poznali dobrodiní duchovních cvičení, pamatujme, že máme povinnost pracovati na duchovním povznesení svých spolužáků. Nezalekneme se obětí, které musíme přinést. Každá velká věc žádá velké oběti. Apoštolát, práce pro rozšíření Kristova království na zemi, není věc malá. K ní je potřeba hrdinů. Buďme jimi! Naším heslem budiž heslo mladých katolíků: Kristus žije, Kristus kraluje, Kristus vítězí! Ať žije Kristus Král! M. Pavel.

K N I H Y

UKRYTÁ V KORÁLECH, Oldřich Kryštofek. (Básně.) Vyšlo v Praze v květnu 1941 jako 13. svazek Bibliotéky fondu Roberta Lva Nováka při České akademii věd a umění. — Náš přispěvatel se nám představuje snad až příliš brzo svým debutem. Na jeho knížce jsou znát všechny symptomy nastupující generace a tak vše působí jen dojmem chvatu a nedozrálosti. Je tu sice pár pěkných, nezvalovsky hravě laděných veršů (až umru se svým věčným snem / dejte můj popel na almárku / abych byl něčím přítomen), ale celkem převládá sklon k dekadentnímu básnění, jevímu se v pocitu rozkoše z bolesti a asketického sebetřýznění (V konečcích prstů třísky zadírané / plačící v nehtech samou radostí / srdce ne srdce cevy rozhlané / crčící pevnou žádostí). V básni Jdi sám překvapí mužné básnické přiznání k ibsenovskému solipsismu, ale není to solipsismus, stavící se na odív, nýbrž spiklenecky ukrytý postoj člověka, kujícího pikle, ale pikle spravedlivé. Kryštofkovy verše se vyznačují naprostým odporem k pravidelnosti, zejména rýmové. Autor klade místo rýmů asonance, a to

zcela úmyslně, i tam, kde by měly být náležitě rýmy. Není pak divu, že tento nesoulad působí jako nedovednost. V druhém oddílu »Panenka z porculánu« jsou dvě nezdařené básně (Mhavá rána a Až nebude vítr), upomínající formou i motivem způli na Wolkra, způli na poetistického Nezvala, ale obě na první pohled Kryštofkovi »nesedí«. Pro bohatý slovní výraz i nehledané vtipné obraty čekali bychom napodruhé lepší sbírku básní, ale musí k této »sladké poesii« přistoupiti ještě hodně a hodně umělecké ukázněnosti! ia.

OSVĚTLENÁ OKNA, Karel Kapoun. Básně. Vyšlo jako 4. svazek edice Dar v nakladatelství Čin v Praze 1941. Stran 88, cena brož. 15 K. — Tato již čtvrtá kniha básníka Karla Kapouna dokazuje, že Kapoun si již našel svou vlastní strukturu obrazovou i melodickou. Čteš-li kteroukoli jeho báseň, poznáš již po její slovesné osnově autora. Podstatným znakem jeho básnické stavebnosti je určitá průhledná osnova, ve všech básních skoro táž, v níž zvláště zvukosled verše a hravost myšlenky hraje nejdůležitější roli. Básník užívá s prospěchem poetických figur

vzniklých opakováním určitého slova a neleká se ani častého užití rýmu téměř banálního: nepraskne — nezhasne, let — svět, hrát — stát, snít — mít, štvancem — s rancem atd. Proto má jeho poesie spíše ráz lidového popěvku (nebo někdy dokonce dětského říkadla) a je rozhodně působivější pro sluch než pro zrak. Hravost imaginace — to je charakteristický znak Kapounovy tvorby, v jejichž motivech se vedle dětských a mileneckých her neustále ozývá tikot hodinového nepokoje, který dává některým šťastným číslům této poesie (Má matka, Kam, Neříkej, Čtu hmatem) určitou rytmickou podmanivost. Nelze ovšem zakrývat, že tato stylová prostota, jíž se básně Kapounovy vyznačují mezi ostatní mladou poesí, je i jejich minus: zvuková stránka není to hlavní, co vynucuje v dobré básni potřebu rýmu. M. N.

NOVÉ ZPĚVY STARÉ ČINY, Bohumil Mathesius. Poesie sv. 44. Druhé vydání. Vydal r. 1941 Melantrich v Praze. Stran 52, cena brož. 15 K, váz. 27 K. — Mathesiovy Nové zpěvy staré Činy si nezadají nic s první knihou básnických překladů z čínštiny, kterou Mathesius nazval »Zpěvy staré Činy«. Překladatel zvolil si i zde vzácná, formálně vyvrálá čísla čínské poesie a přetlumobil je do našeho básnického jazyka s nevšedním smyslem pro básnické skutečnosti nejnovějšího verše. Vytríbenost a pružnost básnického talentu Mathesiova jeví se zřetelně na př. v básních Letní večer na horách, Perlový závěs čárkuje, Jarní ráno, Probděná noc a zvláště v básni Hsü Jüančiově Jaro na Západním jezeře. Uvážíme-li, že překlad z řeči tak strukturálně odlišné od naší, jako je čínština, vyžaduje mnohem spíše volnějšího přetlumocení než doslovného přeložení, a přihlédneme-li blíže k formální vyvrálosti těchto Mathesiových básnických parafrází, z nichž každá je krásnou a křehkou básní v českém jazyce, musíme vysloviti svůj vděčný obdiv tomuto výbornému tlumočnicku čínské poesie. M. N.

ROK PÁNĚ. K. H. Waggerl. Román. Přeložil Jan Franz, obálku navrhl Otto Stritzko, vydal Vyšehrad, Praha 1941. Stran 192, cena brož. 32 K, váz. 43 K. — Autor, který vydal již několik románů, svůj vlastní výraz našel teprve v díle Rok Páně. Dovedl mistrně scelití běh jednoho roku na malé alpské vesničce, všechny útrapy roku občanského prosvětlené radostmi roku náboženského v celek, proteplený pochopením pravé plnosti lidského života. A nad celým dílem chvějí se údery srdce zvonu, rozhoupaného drobnými ručkami sirotka Davida, ústřední postavy hned teskně chmurného, hned zase jásavě radostného děje. Jak příznivě byl přijat českým čtenářem, dokazuje nejlépe již třetí jeho vydání. s. I.

JISKRY SV. IGNÁCE, P. Gabriel Hevenesí T. J. Přeložil P. Leopold Škarek T. J. Vydal Velehrad, Olomouc 1941. Druhé vydání. Stran 453. Cena 25 K. — Před rokem jsme zde podali zprávu o prvním vydání této knížky, která na podkladě výroků svatého Ignáce podává stručné, ale obsažné a hluboké myšlenky životní moudrosti. Dalo se očekávat, že se knížka setká s největším porozuměním. Duše dnes žízni po pravdě. Snad by prospělo knížce, kdyby v dalších vydáních se upustilo od rozdělení na kalendářní dny, které je ryze vnější a možná že ani ne původní. Bylo by přiměřenější, kdyby látka byla uspořádána podle hledisk věcných. To konečně cítil i překladatel a proto připojil nakonec dobrý ukazatel, který poslouží těm, kteří chtějí nejen meditoval, ale mají potřebu se i orientovat. D. P.

ZÁKLADY, P. Silvestr M. Braitó O. P. Vydal Velehrad, Olomouc 1941. Druhé vydání. Stran 229. Cena 26 K. — Již v druhém vydání vychází Braitův soubor náboženských úvah vzniklých z příprav na konferenční řeči. Nesou znak silné osobnosti jeho, a to jak ve volbě témat, tak v podání. Neprostřednost, přímý pohled na věc, dokonalá poučenost theologická a bystrý postřeh pozorovatele života a lidských mravů — to jsou hlavní složky Braitova ingenia kazatelského a spisovatelského. Jestliže duchovní řeči a náboženské úvahy kdysi znamenaly nudný suchopár — dnes, kdy naše homiletická literatura se může chlubití díly rázu Braitova, mizí i stín této představy. Kniha se obírá základními otázkami náboženskými a životními a proto ji lze doporučiti i jako znamenitou příručku studijní a duchovní četbu naší studující mládeži a vzdělaným laikům vůbec, třebaže že je určena především kněžstvu. D. P.

KRÁSNA A MILOSTIVÁ. Výbor z literatury na Haně. Uspořádal a doslovem, životopisnými poznámkami a slovníčkem opatřil Bedřich Slavík. Kresbami vyzdobil a obálku navrhl Karel Minář. V knižnici Z domova a světa vydal Vyšehrad v Praze 1941. Stran 368, cena K 52.—, 64.—. — Tradice hanáckého kmenového písemnictví je už dosti stará a přece právě tento kraj nebyl až donedávna literárně mnoho znám. Teprve B. Slavík mu věnoval důkladnou, podrobnou knihu a proto mohl s porozuměním uspořádat tento výbor a doprovodit jej hutným přehledem a oceněním tvorby hanáckého kmene. Je v ní to, co ji charakterisuje jako svéráznou část tvorby celonárodní. Projevuje se v ní povaha hanáckého lidu: zbožnost, sebevědomí člověka dobře zajištěného, připoutání k této zemi, rozvážnost, ale i bodrý humor, a to všechno se projevuje i v jazyce. Náš výbor je obsáhlý, postupuje chronologicky, střídáje prózu s verši. Zatím co v próze jde většinou o stejný útvar, o stejný cíl, verše jdou od popěvků v duchu lidovém po apotheosu země, ale hodnotou stojí próza nad verši. Slavík tu spojil nejen písmáky, začínající kantorem Kužníkem, ale i tak zvané básníky umělé a opatřil výbor poznámkami informujícími stručně o autorech. Je to dílo záslužné, nadpis se nám však zdá poněkud nadnesený, takřka blasfemický. Iv.

PAVEL A GERTRUDA, Miroslav Hanuš. Milostný román. Brož. 30 K, váz. 45 K. Vydal V. Petr v Praze 1941. Stran 244. — Druhý román Miroslava Hanuše Pavel a Gertruda je pokus o milostný román z domácího městského prostředí. Vadí nám na něm hlavně nedostatek duchovní statečnosti autorovy prodrati se kluzkými skutečnostmi života k nějaké realitě a jistotě vyšší, která by potom ovšem musila být přijata bez výhrady a s pokorou. Takto je i příběh Pavlův a Gertrudin jen poměrem nenaplněné smyslné lásky a duševního zhořknutí, odehrávajícím se v ryze časných mezích a podmínkách života, poměr, do něhož nepadne ani jiskřička vyšší radosti. Ale kdo nezná radost, není básníkem. Takových Bernanostů, Pouratů, Ramuzů a Tombariů — abych jmenoval jen některé z velkých tvůrců moderního románu světového — je nám třeba, a ne Havlíčků, Urbánků, Hanušů a j. M. N.

JÍVA — PRÍTELKYNĚ, Růžena Svobodová. Dva romány. Dílo Růženy Svobodové sv. I., cena 50 K, váz. 65 K. Stran 472. — První milostný román Růženy Svobodové Jíva (původní název »Ztrosko-

táno») řeší problém duchovního osudu jemné a výjimečné dívčí duše Rafaely, která se hned po svém příchodu z kláštera, kde byla na vychování, sráží v prvním styku se světem s maloměstskou prostředností a domýšlivostí. Podlehne krutému rozčarování z života, ale zachraňuje se přes těžké duševní otřesy, které utrpěla její čistá duše bolestným zklamáním v lásce, svým vrozeným heroismem. Podobně i druhý román »Přítelkyně« (původně »Zamotaná vlákna«) je románem životních osudů několika složitých výjimečných ženských postav (Rafaela Staňková). Svobodová je veliká básnířka ženské duše. Každý její román svědčí o vynikající epické vloze a vrozené duševní eleganci, kterou se dovedla povznést nad povrch života a objevovat jeho hlubiny. U ní — na rozdíl od většiny dnešních »milostných« románů — se nematou hodnoty dobra a zla, lásky, čistoty a povinnosti a je to tak správné. —ec.

ZIMA, Friedrich Griese. Román. Obálku navrhl Jaroslav Šváb, vydal V. Petr v Praze 1941. Cena brož. 30 K, váz. 45 K. Stran 244. — Griesova »Zima« je román ze selského života. Je to jakási kronika statků na »Dlouhé Řadě«, kde žije daleko od světského ruchu několik starých selských rodů v odlehle samotě. Celý román je jakýmsi mythem země a drsnosti života, laděným do baladického tónu. Téměř všechny události na Dlouhé Řadě vznikají náhle a z nepochopitelných příčin a mají v sobě většinou rys tragiky. Tak vzejde i ono děsivé léto, jehož příchod zvěstují znamení na zemi i na nebi, a po něm náhle předčasná a krutá zima, které podlehne všechno tvorstvo v polích i lesích — kromě člověka. Griese dovede rozpoutat přírodní živly do ničivého a tragického běsnění. Tak u něho jednájí i lidé, v nichž jako by uvízla jakási živočišná prasila přírody. —mn—

PODIVUHODNÝ PŘÍBĚH PETRA SCHLEMIHLA, Adalbert Chamisso. S ilustracemi J. Konůpka a obálkou Jar. Švába vydal V. Petr v Praze 1941. Stran 106. Cena brož. 20 K, váz. 35 K. — Českému čtenáři dostává se tímto překladem do rukou svěží dílo předního zástupce německé romantiky Adalberta von Chamisso. Tato balada o muži, který prodal svůj stín a zakusil proto osud vyvrženého ze společnosti, má hlubší podklad v životě samotného básníka, který se v ní dobral věčných hloubek lidské duše, naplněné vlastní bezútěšností a svírané tíží neukojeného nitra. Od napsání díla uplynulo už 130 let, ale přesto si tento příběh uchoval i pro dnešního čtenáře svou poutavou svěžest. Konůpkovy ilustrace k Chamissově knize jsou velmi jemně provedeny a svědčí o stejném základu duchovního ustrojení ilustrátorova: romantice.

PSYCHOLOGIE, PhDr. Metoděj Habáň. Edice Jitro, Praha 1941. 2. vydání. Stran 268. Cena 35 K. — První vydání tohoto díla vyšlo před čtyřmi lety a naplnilo cele svůj úkol. Druhé vydání, doplněné, bude přijato se stejným, ne-li zvýšeným zájmem, neboť se dnes obecně cítí a uznává, že tak zvaná psychologie bez duše, jak ji vypěstili pozitivisté, se zakládá na pouhých domněnkách a o vlastním životě duševním neříká vlastně nic, poněvadž oblast duševna omezuje a dokonce i měří dohady a předpoklady z přírodních věd. Není pochyby, že k výsledkům přírodního badání musí přihlížeti pravá psychologie hodná toho jména, ale právě tak je jisté, že pouhý zkušenostní materiál nestačí k vysvětlení duševního života. Autor

se správně drží pojetí starého, podle něhož psychologie nenáleží do oboru věd přírodních, nýbrž je částí filosofie a může tudíž se nazývatí psychologíí racionální: metodicky pak znamená úsilí o spojení indukce a dedukce a o doplnění poznatků zkušenostních rozumovou reflexí. Autor buduje na spolehlivém základě filosofie aristotelsko-thomistické a jsa dokonale obeznámen s moderními směry v psychologii, z nichž směr duchovně-vědecký jest mu přirozeně nejbližší, stává se nej-přednějším naším učitelem v tomto oboru. Sama okolnost, že obojí vydání knihy vyšlo v edicích studentských, ukazuje, že nalézají porozumění u těch, na kterých mu nejvíce záleží, totiž u mladých. D. P.

BAROKNÍ PRINCIP V DĚJINÁCH ARCHITECTURY, Vojtěch Birnbaum. Nákladem Vyšehradu, Praha, 1941. Stran 20, 16 obrazových příloh. Úprava prof. J. Kaplického. Cena K 50.—. — Pročítaje tuto vzácnou, zhuštěnou studii zemřelého prof. Birnbauma, pociťoval jsem rozkoš a radostné uspokojení toho, komu bylo dopřáno nahlédnouti zcela nově do spleti otázek a postihnouti smysl a podstatu jistého jevu. V této svěže psané práci, jasné a přehledné, jde o definici barokní architektury. Prof. Birnbaum se ovšem nedívá na baroko jen jako na jistý historický útvar, nýbrž jako na umělecký princip, který se opakuje ve vývoji umění. Protože pak barokem rozumí pravé umělecké cítění a tvoření, které nad »objektivní skutečnosti přírodních sil a tektonických zákonů« klade »subjektivní skutečnosti lidského ducha«, považuje za principiálně barokní vrcholnou fázi každého slohu, jemuž bylo dopřáno projítí celou vývojovou drahou. A tak mluví i o baroku římském, starokřesťanském, gotickém. Jeho cesta je induktivní. Při tom je důležité jeho rozlišení tří směrů (barok perspektivní, monumentální, klasicistický), jejichž metoda je v podstatě tatáž, i cíl, totiž ztělesnění umělecké myšlenky tvůrcovy. Závěry B. jsou zcela přesvědčivé, jisté by se pro ně našly paralely i v baroku slovesném, jak je našel v malířství i sochařství, ovšem jen stručně. Je to studie, z níž je možno najít mnoho cest pro pochopení ducha celého baroka. lv.

VELIKÝ BŮH, Tihamer Tóth. VĚŘÍM, týž. Druhé vydání. Překlad D. Pavloviče přehlédl Ant. Stríž. Vydal Vyšehrad, Praha 1941. Cena K 35.—, 26.—. — Obě knihy našly čilou odezvu jako ostatní díla znamenitého maďarského kazatele u nás. Jsou určeny hlavně kazatelům, ale s užitkem je mohou číst i laikové. Tóth je si vědom potřeb doby a proto neustále k nim i k povaze své doby přihlíží.

ŽENY V ŽIVOTĚ BEDŘICHA SMETANY, Mirko Očadlík. Pro život sv. 30. Vydal Vyšehrad, Praha 1941. — Očadlíkova studie splňuje to, co si předsevzala: poznáním intimního života Smetanova, v tomto případě jeho poměru k oběma jeho vzácným manželkám, osvětliti jisté složky uměleckého díla. Vychází z materiálu dosud většinou nepublikovaného a vrhá hlavně na druhou ženu Smetanovu nové, velmi příznivé světlo. Podařilo se mu nakreslit výrazné portréty dvou žen, jež v hloubce spoluutvářely Smetanovo dílo. Ukazuje i zajímavě, jak se mu žena rozrůstá v představu ženy — Vlasti. lv.

H Á D A N K Y

Rediguje JAN KUBÁT,
na jehož adresu: Chvaly 231, p. Horní Počernice, zasílejte vše, týkající se této rubriky.

KYTIČKA OD FR. NOVÁKA.

věnovaná přátelům SKM.

ZVRATKA.

Viděl jsem dva hochy,
kteří I. II. III. I. III. II.

PRAVĚKOVKA.*)

Úrodný kraj na Moravě,
ozdobenou sykavku máš hravě,
dívčí jméno veské
heslo Čechů hezké!*)

ZÁMĚNKA.

S »ch« posvátným je místem,
s »p« vlny si s ním hrají jako s listem.

ZRŮDA.

Správná: Umí, čidlo zraku
k sobě kladu,
Zrůda: Motýl léta v poli,
jako v sadu.

ČTVERCOVKA.

U NÁS odstavec koránu
SARA prvek i hvězda
URÁL plemeno
RÁNA letopis

DARVINKA.

Radím já ti milý brachu:
udělej - víno z vody beze strachu!

ŘEŠITELSKÝ KŘÍŽOVKÁŘSKÝ TURNAJ O POHÁR.

V dnešním čísle vypisujeme 5kolový Řešitelský křížovkářský závod o pohár. Zahájení závodu bude v příštím čísle Jitra. Závod je dotován 10 pěknými cenami.

Podmínky závodu:

1. Každá křížovka bude ohodnocena 5 body.
2. Za každé vadné písmenko v řešení sráží se půl bodu.
3. Řešení zasílají se do konce každého měsíce na adresu vedoucího této rubriky.
4. Každý účastník závodu musí zaslati spolu s řešením 1. kola jednu známku (1.20) — jednou na celý turnaj — na redakční výlohy spojené se závodem.
5. Účastníkem závodu může být každý čtenář Jitra.
6. Vítěz závodu bude ten, kdo dosáhne největšího počtu bodů a obdrží krásný pohár.

- 2.— 3. cena upomínková plaketa,
- 4.—10. cena krásná kniha.

Při velké účasti bude počet cen poměrně zvýšen.

Našemu řešitelskému turnaji mnoho zdaru!

—jk—

LISTÁRNA.

Řešení z 1. čísla: Křížovka: A) Teta; tolar; rada. — B) Eva; pátek; karas. — C) Má; karát; Tobol. — D) Zerav; valím. — E) Oj; la; ar; ko; am. — F) Ok; ba; ao; na; Ir. — G) Anoda; skála. — H) Atala; úroda; Ot. — I) Planá; Opava; Oto. — J) Líná; klima; opar. — Hádanky: 1. Švanda dudák. — 2. Víra — díra. — 3. Pánům optik: panoptikum. — 4. Orel — ocel. — 5. Katolíci, čtěte Jitro!

Řešení dnešních hádanek zašlete na adresu redaktora této hlídky nejdéle do konce tohoto měsíce. 3 správní řešitelé obdrží po pěkné knize.

—jk—

Kalendář katolického studentstva 1941-42

vyšel v nové, sličné úpravě s mnoha tabulkami a přílohami. — Fotoamatérská soutěž, tužka. Cena K 8.—. Objednávejte přímo u

EDICE AKORD, BRNO, Běhounská číslo 22

JITRO je pro všechny studenty. Zvláště potěšitelný zájem projevují studující škol průmyslových, obchodních akademií a odborných škol pro ženská povolání. Nemáš i Ty mezi nimi známé, kteří **JITRO** ještě neznají?

KOLEGOVÉ KOLPORTÉŘI, snažte se, abyste nejen podchytili loňské odběratele, nýbrž snažte se za každého ubylého získat nového.

PROPAGAČNÍ ČÍSLA nezasíláme. Můžeme posílat pouze těm nebo pro ty, již se zavázali odebírat celý ročník.

PLAKÁTKY, které pomáhaly v minulém roce propagovat **JITRO**, Vám pomohou i letos. Dopište nám, pošleme Vám je rádi.

ABITURIENTI, kteří chcete odebírat dále **JITRO**, hlase se v naší administraci. Ponecháme Vám dále **JITRO** za studentskou cenu.

ADRESY mnohých z Vás se změnily. Proč jste nám to ještě neoznámili?

SLOŽENKY jsou přiloženy k celému nákladu tohoto čísla. Kdo již zaplatil, odlož ji prozatím.

KNIHOU tohoto měsíce zůstala P. Dr. Habáně **PSYCHOLOGIE**. Stojí pro Vás brožovaná K 25.—. Je již opět na skladě také vázaná za K 40.—.

ŘÍJEN budiž vůbec ve znamení dobrých knih **EDICE JITRO**. Zopakujte si s námi:

Dominik Pecka: **ZE ZÁPISNÍKU STARÉHO PROFESORA** (brož. 14.50, váz. 22.—).

Vilém Bitnar: **ZROZENÍ BAROKOVÉHO BÁSNÍKA** (brož. 50.—, váz. 75.—).

Eda Jitzovský: **HRDÁ SRDCE** (brož. 14.50, váz. 22.—).

Jan Ryba: **SBOHEM, MÁ KRAJINO** (brož. 8.—).

Dominik Pecka: **TAJEMSTVÍ ŽIVOTA** (brož. 7.50).

HOSPODÁŘSKÉ SMĚRY NOVOVĚKU (brož. 7.—).

Jistě ještě nemáte všechny. Prohlédněte knihovnu a objednejte si co nejdříve, která Vám z nich ještě chybí. Nejen to. Upozorněte na naše knihy své známé, doporučte jim je. Kolportéři **JITRO**, objednávejte hromadně také knihy **EDICE JITRO**. Získáte tak cennou odměnu.

Z. BRAUNEROVÁ | VEČER V SOMOI

Jitro*

3

ČASOPIS KATOLICKÉHO STUDENTSTVA STŘEDOŠKOL. ROČ. XXIII.

POESIE ● PROSA ● STATI ● VÝTVARNICTVÍ ● FOTOGRAFIE

j i t r o časopis katolických studentů

Vychází jednou měsíčně kromě hlavních prázdnin. Technická redakce a administrace: Praha II, Voršilská 1. Telefon č. 420-13. Číslo účtu u Pošt. spořitelny v Praze 206.271, v Bratislavě 5.994. Předplatné: studenti K 21.—, ostatní K 31.—.

---

redigují prof. Dominik Pecka a prof. Leopold Vrla. Příspěvky rázu naučného a výchovného posílejte na adresu prof. Dom. Pecky, Jihlava, Canonova č. 28. Příspěvky rázu beletristického na adresu prof. L. Vrlý, Moravská Ostrava-Přívoz, reálné gym.; původní kresby a fotografie zasílejte na adresu A. Machourek, Praha XII, Jičínská 5.

---

zprávy dopisovatelům

J. F. P. Próza je bezradná. Verše lepší. Ale počkám. — **K. F.** Je to trochu sentimentální, snad. Jste vůbec student? — **A. B.** Žádnou. Pozdravení. Co budete dělat? — **Jiří E. B.** Ten článek je slabý. Nic nového. Totéž o básních. Básník není ten, kdo mnoho povídá. — **St. St.** Chápu váš cit. Ovšem potrvá ještě dost dlouho, než jej vyjádříte tak, aby vznikla báseň. — **A. R.** Rozhodně jsou lepší, obzvláště Předě žněmi, ale to je teď nečasové. Tož se čiňte. — **Mi. Koe.** Ještě ne. Ale neztrácejte odvahu. — **V. B.** Jste výborný vypravěč. Vadí mně však ta dekadentní stylisace. Nechci, aby tam byla tendence, ale ta myšlenková náplň se nehodí pro J. Velmi rád otisknu jiné. — **J. U.** Pasáček by mohl být lepší. Chcete-li, přepracujte, ale šetřte slovy i lyrismem. Bližší adresu? — **V. G.** Prózu ano, ale buďte příště úspornější. — **Z. Č.** Zatím ne. Próza toho druhu je méně vhodná. — **B. Š. S.** Zaujaly mne některé verše, ale to ještě nestačí. Pošlete jiné a pro svůj kraj přijměte pozdrav. — **St. S.** Nedělní odpoledne. Dal jsem vám poslat J. — **J. Š.** Otisknu U přívozu a recenzi. Po druhé napište dopis o J., aby se mohl tisknout. Stručně a včas. Těším se. — **J. H.** Je to příliš soukromé. Zvolte jiný námět. — **M. K.** Nehodí se mně. — **Zd. H.** Próza je slabší. Dětství je vděčné, ale nezvládla jste to. — **B. Š.** Mám radost z vašeho zájmu. Z básní je nejlepší K letu, ale musím počkat na jiné. — **I. T.** Tentokrát ne. — **J. Z.** Ani jednu, ani druhou. Jsou poněkud čítankové. — **V. Š.** Je slabá, myšlenka není všechno. — **R. K.** Próza ano. K 1. číslu snad. Musíte to poslat vždy co nejdříve, aby to mohlo být v příštím čísle. Za upozornění děkuji. — **O. V.** Musíte vážit slova, raději napovědět. Kromě toho jsou básně hodně popisné. Mějte trpělivost. — **K. V.** Začal jste celkem dobře. Napíšete jistě lepší. — **M. O.** Jsem jist, že mě překvapíte. Zatím nic. — **Fr. A.** Napřed srdečný pozdrav a přání brzkého uzdravení. Jednu. — **R. Z.** Buď Sonet nebo Bezesnou noc. — **M. U.** Snad Na podzim. A pohádky pošlete, ty nejlepší. Rád si je přečtu a snad něco vyberu. Adresu. — **M. L.** Pohádku ne. Pozdrav. — **V. A.** Rád. — **J. L.** Obojí. Pozdrav. — **V. K. O.** Je příliš dlouhá a námětem se nehodí příliš do stud. časopisu. Jistě jste ji přeložila věcně dobře, ale chybí jí rytmus. — **J. Hl.** Pohledy. A proč se jednou neukážete? — **O. Kr.** Jednu. — **J. Hoř.** Samotu.

žádáme všechny kolportéry,

kteří mají úbytek odběratelů, aby vrátili administraci všechna 1. čísla, která nedostali stáli odběratelé.

Štoček na obálce archiv Svatováclavská liga, ostatní (12) archiv Jitro.

Vyšlo 1. listopadu 1941. — Majitel a vydavatel a nakladatel Ústředí katol. studentstva v Praze. — Vytiskly Č. A. T. Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky v Praze II. — Redaktoři: prof. D. Pecka a prof. L. Vrla. — Odpovědný redaktor prof. Jos. Jakeš. — Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze čís. 15.265/VII-1935 ze dne 26. ledna 1935. — Dohlédací poštovní úřad Praha 25.

PODZIM

Ivan Andrenik

Severák si hvízdá, den se krátí.

Mlha cloní stromy na ouvratí.

Mezi jeřáby a topoly

kaplička při cestě do polí.

Z kaple kyne ustaraná

naše zřítelnice Svatá Panna.

Čeřen dojmů starost nabírá si:

odletěly jemné letní krásy.

Zrak se zvedá němě k oltáři

pro zemi a slzy na tváři.

Z kaple kyne ustaraná

naše zřítelnice Svatá Panna.

Odpovědnost, nikoliv fráze o odpovědnosti

Z řad českých novinářů odešel Karel Lažnovský. Zemřel tragickou smrtí, zákeřně odstraněn. K uctění jeho památky otiskujeme doslov, který napsal ke knize »Hovory s dějinami« (Orbis, Praha, VI. vyd. r. 1941) v dubnu 1940.

Mnoho toho teď slyšíme a čteme o odpovědnosti za národ a jeho budoucnost. Mně se odpovědnost za budoucnost národa jeví především v opravdovém úsilí pochopit smysl a směr současného dějinného vývoje světového i evropského a zařídit naše národní věci podle toho. Proto od ledna 1940, kdy jsem byl ustanoven politickým redaktorem, varuji v novinářských článcích před onou *dějinnou neodpovědností*, ve které jsme utopili svůj bývalý stát proto, že mužové, kteří měli moc v rukou, neusilovali o pochopení smyslu a směru dějinného vývoje a proto mu naše věci nemohli přizpůsobit beze ztrát. I dnes ještě mnoho lidí si neujasnilo dějinný vývoj; zdá se, že vidí příliš mnoho možností podvojností tam, kde směr je opravdu jen jednoznačný. Takové nazírání vede ovšem především k pasivnímu vyčkávání a je nebezpečnější než aktivita, třeba ne zcela správná, ale přece jen činná. Tvrdím (a nejsem sám), že to, co se nyní v Evropě děje, je pokračování sociální revoluce. Německá národně sociální revoluce se přenesla na naše země i na bývalé Polsko, protože tyto státy byly orientovány kapitalisticky a svázány mocensky s liberálně-kapitalistickým systémem Západu. Nejvýznamnějším historickým faktem pro mne je, že německá sociální revoluce je spojena v organické spolupráci se sociální revolucí italskou i se sociální revolucí ruskou. Francie byla pro sociální revoluci zralá už v roce 1936 a sotva se jí ubránila, až silněji pocítí důsledky současné války. Ani Anglie nemůže pokračovat delší čas ve válce bez takových sociálních opatření, která budou znamenat sociální převrat a způsobí patrně i důkladnou změnu vládní metody. To jsou však podrobnosti. Fakt je, že generální rys našich dějin je sociálně revoluční, protikapitalistický a protiliberalistický, protože hospodářskou krizi světovou nemůže odklidit ani liberalismus, ani kapitalismus starého zrna. Jsem tedy pro to, abychom se pracovně i tvořivě přizpůsobili sociální revoluci německé, v jejíž oblasti žijeme. Všechny spekulace, že se kapitalismus a liberalismus může ještě udržet, jsou mylné. Jsou to iluze, nikoli odpovědné nazírání dějinné, kterého je k historické

orientaci a činnosti našeho národa třeba. Odpovědnost za národ jeví se mi tedy jako spolupráce se sociální revolucí německou. Kdo chce opravdu jednat a pracovat pro budoucnost našeho národa, musí národ k této práci uvědoměle vychovávat a vést. Stálé mluvení okolo jen škodí. Je třeba činit.

V hovorech s dějinami si proto musíme všechny tyto věci ujasnit od základů a pak také od základu jednat. Jisté a určité je snad už každému inteligentnímu člověku aspoň toto:

Současný dějinný vývoj se rozšiřuje. Je mohutný, veliký a dynamický. Jeho výsledkem bude změna tvářnosti celého světa. Je to úžasný vývoj a naše správné začlenění a udržení v něm vyžaduje opravdových mužů a mozků. Lidé, kteří věří v návrat starého poversaillského uspořádání Evropy, jsou dějinné děti. Je nutno tyto děti informovat o postupujícím dějinném vývoji stále a podrobně, aby vyrostly v odpovědné ženy a muže. Pochopení současného vývoje vyžaduje jedné těžké a namáhavé práce: *myšlení*. Byl to Masaryk, který to poznal na své kůži, a proto nám říkal, že *myšlení bolí*. Je to vidět i na některých našich lidech. Jestliže je někdo nutí myslet hlouběji, než jsou zvyklí, propadnou rozčilení a vzteku a jednají jako děti. Křičí, hrozí, vyhrožují, píší anonymní dopisy o šibenici a bůhvíjakém mučení a vůbec si nekladou otázku, zdali na tom tvrzení, které je tak zabořeno, není přece jen něco pravdy... Těmito bolestmi odpovědného myšlení musí se tedy především probolet mladší generace a pak jím provést i celý národ. Jistě je nutno počítat s tím, že někteří starší nebudou už mít dosti sil, aby pracovali výkonně za změněných poměrů. Tím nutnější jest, aby se otázkou dějinného vývoje zabývali mladší a přistoupili k činu, jakmile ji pochopí. Průkopníci každého nového poznání nemohli od svých současníků očekávat nic než nepochopení a všechny bolestné okolnosti, které z nepochopení vyplývají. To ovšem odpovědného muže neodstraší. Snad tím může trpět, ale nemůže ustoupit od své povinnosti: »Vysloviti otevřeně vše, co je nutno.«

Odpovědnost za budoucnost národa nebyla

nikdy ve vyslovování jen toho, co cítila nebo smýšlela ulice. Politika, která se řídila nazíráním ulice, došla k podzimu 1938. Strach z toho, co tomu řekne ulice a debatující dav v hospodách, zaplatí národ vždy mnohem dražší, než kolik platí statečný jednotlivec, který vyslovuje historickou pravdu a statečně jedná. *Utrpení jednotlivce, byť sebevětší a třeba i jeho život vyžadující, není nikdy tak hrozné, jako utrpení celého národa za to, co odpovědní jednotlivci národu neřekli a co neudělali . . .*

Jednotlivci, kteří v nejasných dějinných situacích nejsou odhodláni obětovat třeba i sebe, aby přivedli národ k větší jasnosti o situaci historické, takoví zbabělí jednotlivci dospívají pak k tomu, že musí obětovat místo sebe celý národ. Žijeme v době, kdy nikdo nemá práva myslet jen na sebe. Je lépe nežít, než ponechat národ v dějinném bludu. Takový musí být postoj opravdu odpovědného muže. (Hovořit s dějinami a jednat podle toho.)

Stýskání po letu

Jiří Sutnar

Večer se nesměle pousmál na krajinu
a hvězdou políbil vikýře bílých měst.
Rusálka svlékla se a z orosených stínů
přadýnka písní svých počala vlhce plést.
Nuž, sbohem, jitro, něho jablková,
z níž jsem si po ránech tak tiše upíjel . . .
Loučení stýská si na holém proutku slova
po rose skřívání, po zlatém dešti včel.

Za plotem vítr již po listech žlutě chrastí
a z modré po nebi třese se smutný cár.
Podzim má na ústech rudé a bílé astry
a je už příliš stár, a je už příliš stár . . .

Jenom ten večer pořád nad krajinou
těch stesků sychravých a noci ještě blíž,
když léto odjíždí průsvitnou mlhovinou
a bílý šáteček ve větru teskní již.
Jitřenko, máku, cvrčku na ostríci,
jak asi chutná vám podzimních stínů dech?
Polibte do víček mé léto něžně spící
pod mezí s košíčkem jeřabin na ústech . . .

Samota R. M. Rilkeho

Jaromír Hořec

Ještě krok, vlídná, tiše, tiše,
ať neprobudím záhony.
René si sní a verše píše,
k tobě se kloně v jabloních,
sedmibolestná, horoucí.

Housličky odpluly v potocích.
Dětství zná tání v ptácích,
dlouho se toulá po nocích
a najednou se vrací,
sedmibolestná, horoucí.

Jdu zpátky, vlídná, tiše, tiše,
ať nepoztrácím květiny.
A tak jdou kraje, ženy, hodiny.
A René si v nich verše píše.

Pozdravení ohni

Vladimír Vévoda

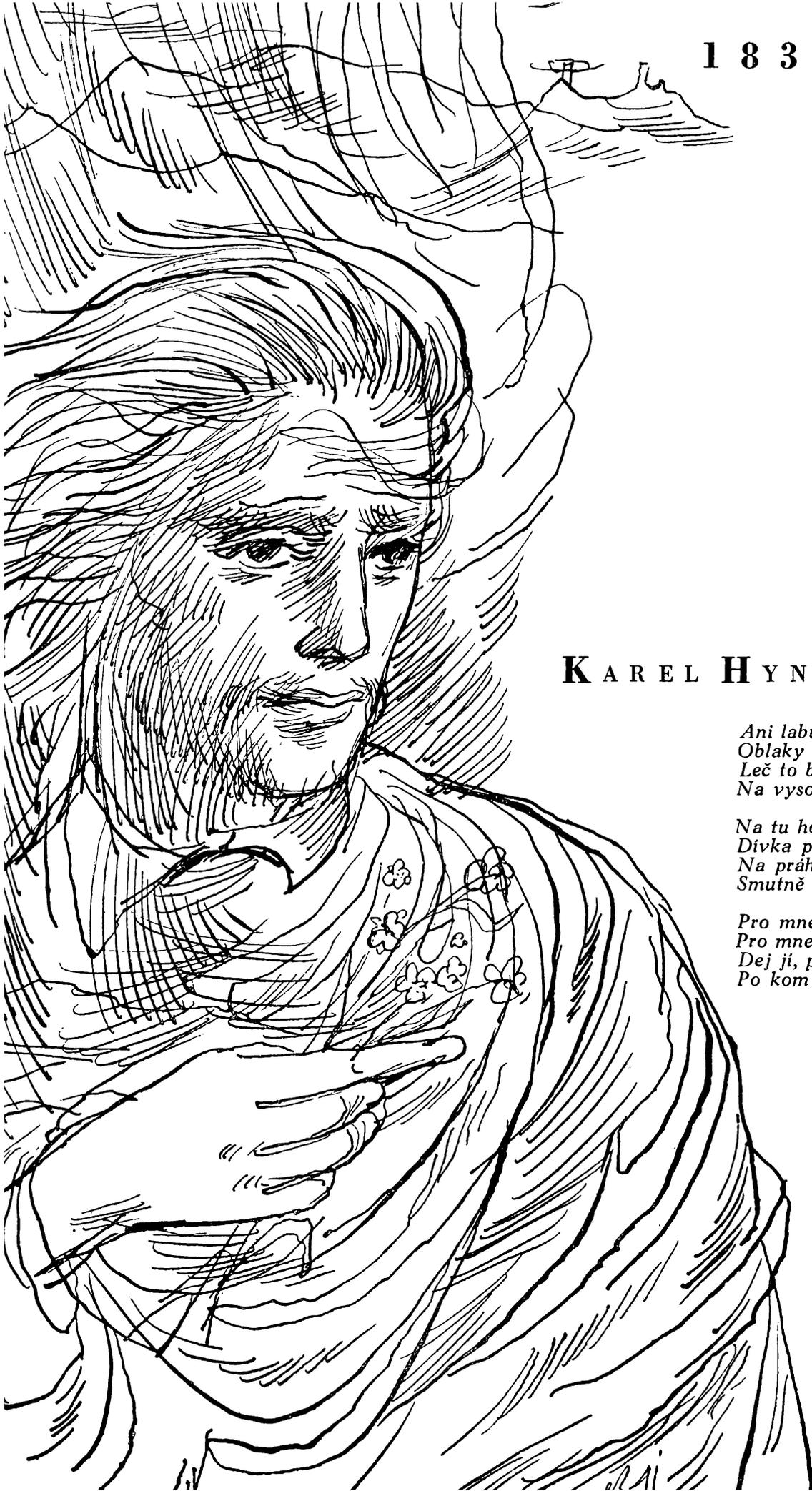
Ó žáre lásky, snů a k dětství návratů,
jež v každé žíle vřeš a v krvi pulsuješ!
V dnech rudě řeřavých jen ty se smiluješ
a clonu odhalíš nad knihou osudů,
v dnech trýzně nejistých i v stínech oblohy
se náhle zjevuješ jak skřivan přemnohý.
Žhni více, lásko má, znič stíny preludů!

Jen propal každý nerv! Spust' okov do hlubin,
kde bílá hvězda plá, kde ticho věčna zní,
kde místo měsíc má i bezpočetno dní!
Spal všechno nečisté a obrať do střepin,
vždyť zlato zachováš, též stříbro, drahokam,
dej cítit palčivost mým chabým útrobám,
vždyť víš, že v dávný čas jsem vyšel z lůna hlin!
Žhni, ťapko dětských noh, a propaluj se níž,

kde děd krok zanechal a v důlku starých kol
se skřivan napájí, kde šumí pšenic stvol,
zní jasné housle vod, modlí se v poli kříž!
Necht' plamen očistný se vžene do všech ran
a ohněm palčivým jsem věrně znamenán!
Sviť ještě mocněji, dech Boží nezradíš!

V kroužení slunečním, v zrcadlech vodních ploch,
v mámení půlnočním za svitu měsíce,
v nejtišších zámlkách vyznání milence
se zjevuje tvůj jas. Měsíční zlatíš roh,
též vléváš do rtů krev a sílu v objetí,
cíl křídům vlaštovek, jež s jarem přiletí,
tón v hrdlo básníka, by zazpívat si moh'.

Ó žáre lásky, snů a dětských úsměvů,
jež v každé cevě žhneš, až srdce rozerveš!
V dnech rudě řeřavých jen ty se smiluješ,
v dnech trýzně nejistých mou snímáš únavu.
Tvůj plamen očistný ať vniká do mých ran
a ohněm palčivým jsem věrně znamenán!
Ó žáre lásky, snů a dětských úsměvů!

1836 - 1941

KAREL HYNEK MÁCHA

*Ani labuť ani lůna
Oblaky neoře;
Leč to bílá kaple stojí
Na vysoké hoře*

*Na tu horu za svítání
Dívka putovala,
Na práh klesla, ruce spiala,
Smutně zaplakala*

*Pro mne, ach, dívčina krásná,
Pro mne se nesouží,
Dej jí, pannol! hvězdo čistá,
Po kom ona touží*

Ze zápisníku starého profesora

A. P.

Paměť je špatný, dost trhavý a vybledavý zápisník. Škoda! Ale podle zákona o sdružování představ se leccos vybaví, co už bylo jakoby zapomenuto.

*

»Neumí-li žák něco,« říkával nám profesor Š., »je tomu vinen profesor, měl ho tomu naučiti.« Zjistil-li, že někdo z nás není připraven, řekl suše: »Přijďte sem odpoledne.« (Říkával důsledně odpoledne, ne odpoledne.) Těch, kteří měli přijít odpoledne, bývalo zpravidla více. Ve stanovenou hodinu musili býti ve škole a profesor Š. s nimi opakoval attické tvary. Výsledek byl, že se každý raději učil hned, jen aby nemusil přijít odpoledne. »Kdyby někdo z vás propadl,« říkával také, »nebyla by to hanba jen pro toho žáka, nýbrž také pro mne. Co bychom řekli krejčímu, kdybychom mu dali látku na šaty a on by ji prodal a šaty neušil? Co zedníku, kdyby odešel od rozestavěné chalupy a nechal stavbu, aby ji vody podemlely a vítr poválil? Každý má dokončit své dílo. Úkolem profesora jest, aby naučil, ne aby nechával propadnout. Přijďte sem odpoledne.«

*

Profesor R. nebyl tak radikální. Měl jiný způsob, jak přimět žáky k práci. Tak na příklad přednesl v hodině češtiny znělku od Vrchlického. Neřekl: »Na příští hodinu ať ji umíte zpaměti.« Řekl pouze: »Krásný sonet.« Nic více. Ale příští hodinu opět zavedl řeč na ten sonet a zeptal se jakoby mimochodem: »Nenaučil se mu někdo nazpaměť?« Kdo se přihlásil, toho pochválil a vepsal mu pěknou známku do zápisníku. A později už stačilo, aby nazval nějakou báseň krásnou — a následující hodinu ji uměli všichni.

*

Vydávají se knížky o metodě duševní práce. Ale není to ovšem nic pro primány. Příčina, proč někdy malí studenti neprospívají, nebývá vždy v nedostatku nadání, ba ani ne v nedostatku píle, nýbrž prostě v tom, že se neumějí učit. Umějí — podle svědectví rodičů — vysedávat nad knihou. Sedí a sedí — a myslí na kdožvíco. Radívám těm malým: »Učte se takhle: napřed si to přečtete z knihy; potom knihu zavřete a — hřejte si na pana profesora. Představte si, že máte

před sebou třídu a že jí přednášíte jako pan profesor. Tu a tam budete ještě musit nahlédnout do knihy.« (V tom nahlédání ovšem netřeba, aby si brali příklad z pánů profesorů.) »Pak to zkuste ještě jednou, docela bez knihy a uvidíte, že budete vykládat krásně zrovna jako pan profesor.«

Tento způsob má mnohé přednosti, třebaže se nehodí pro všechny předměty. Předně student nesedí, nýbrž stojí nebo přechází: a to je zdravější než sedění. Přesvědčuje se, zdali to vskutku umí; zvyká si souvislému vybavování; nabývá slovní pohotovosti a jistoty ve vyjadřování i vystupování. A hlavně: učí se hravě. Učení je hrou a hra je učním. Jen duše úzkostlivé by se snad obávaly, aby snad hoch hraním na profesora si nevytvořil jako životní ideál věnovati se profesuře. Takové obavy by měly důvod jen tehdy, kdyby nebylo krásné býti profesorem, to jest učit ty, kteří se neumějí učit.

*

Odešel do výslužby jeden náš kolega historik. Ve snaze učiniti látku zajímavou někdy upřílišoval. Tak jednou líčil sekundánům živými barvami římský triumfální průvod. Popisoval pochod liktorů, senátorů, zajatců, vítězných legií a konečně jízdu triumfálního vozu taženého (čtyřmi bělouši — to nic není, bělouši jsou živočichové příliš něžní, to by na sekundány nepůsobilo) taženého čtyřmi pardály! Po hodině se přišel zeptat největší neposeda z třídy: »A prosím, pane profesore, dají se pardálové ochočit?« »Pardálové ano,« řekl pan profesor, »ale studenti ne. Jinak bych už se dávno projížděl městem v kočáru taženém ochočenými sekundány.«

*

Také odešel z našeho ústavu vynikající přírodopisec, jedinečný znatel kraje po stránce přírodní. Měl nejednou možnost hlásiti se o místo v hlavním městě. Nehlásil se. Zdržovaly ho jeho vědecké zájmy. Zůstal tam, kde lišky dávají dobrou noc. Chodíval po lesích zapadlého kraje a učil ty lišky dávat dobrý den. Mluvílo se o něm jednou ve sborově. Mladší profesor téhož oboru, který uměl oceniti jeho znalosti, řekl o něm: »Ten už by měl být dávno na universitě.« Jiný kolega, jeden z nejstarších, na to pravil: »Je vždycky lepší, diví-li se lidé, že nejste na universitě, než kdyby se divili, že tam jste.«

Jistě pravda. Nebožtík František Vymazal říkával podobně: »Nechlub se, jsi-li v naučném slovníku, ale chlub se, hledají-li tě tam.«

*

Ve vlaku. Pán sedící naproti se mi představí jako zástupce Škodových závodů. A zavádí řeč na náboženské otázky. A tak se dovídám, že byl odchován v duchu pozitivismu, měl »vědecký« názor na svět a za skutečno považoval jen to, o čem se lze přesvědčiti smysly. A náboženství mu bylo ovšem jen přežitkem z dob nevědeckého a předvědeckého stadia duševního vývoje lidského. »Řadu let jsem pracoval v Orientě,« svěruje se, »a tam jsem se naučil vážit si náboženství. Mohamedáni, mezi nimiž jsem žil, pokládají náboženství za nejdůležitější věc na světě. A s člověkem, který projeví neúctu k náboženství a k náboženským zvyklostem, neuzavírají přátelství — nedůvěřují mu prostě. Marně by se pokoušel takový člověk navazovati s nimi i pouhé styky obchodní.

Smutné, řekl jsem si, musí-li Evropan a křesťan poznávat cenu náboženství až v Asii.

*

Letos zemřel největší německý biolog Hans Driesch. Byl průkopníkem vitalistického směru v biologii: proti mechanistům, kteří se domnívali, že život lze vysvětliti jako pouhý výsledek sil fysikochemických, zastával názor, že každá živá bytost jest řízena činitelem nadmechanickým a psychoidním: po aristotelsku jej nazýval entelechií. V posledním, krátce před smrtí vydaném díle **Biologische Probleme höherer Ordnung** (J. A.

Barth, Leipzig 1941), které jest takřka jeho vědeckou závětí, obrací se proti positivistickému dogmatismu, podle něhož skutečné jest jen to, co je ověřeno smyslovým poznáním: »Jen v rámci formálně logického a matematického myšlení víme předem, co může býti a co ne. Nejhrubším takřka sebeomezením v badání jest dogmatický mechanismus; avšak nepodjatý badatel musí dokonce počítati s možností, že kromě mechanická nejen že jest duševno a jako v biologii i něco na způsob duševna (das Seelenartige), nýbrž že jsou zcela a ryze neznámé útvary bytí a dění a takové neznámé útvary že jsou rozličné. Bohužel, mezi lidské nečnosti náleží lenost: jak dlouho musila o uznání bojovati nauka o sugesci a jak dlouho teprve parapsychologie? A přece jest to vše — a jak mnohem více ještě může býti?

Jako každá ústrojná bytost, tak má podle Uexkülla i člověk svůj právě sobě vlastní, zvláštní, převážně na své smyslové ústrojí vázaný svět (Umwelt), i když tento svět, jak jasně ukázal Gehlen (**Der Mensch**, 1940), jest mnohem méně určen a specificky omezen než u zvířat. Od smyslového ústrojí závisí, kteří činitelé mohou působiti na organismus a kteří ne. Smíme se domýšleti, že na nás působí vše, co jest? Vždyť nemáme ani vnímacího ústrojí pro elektromagnetické vlny, s výjimkou jedné oktávy, jež nám zprostředkuje vnímání světla. Není naše vnímání v témž poměru k úhrnu skutečna jako vnímání červa k našemu, ba není naše vnímání a poznání Bytosti, již jest dostupno vše, co jest?« (S. 70—71.)

První probuzení doma

Jiří Klen

Skalami snů
když projdeš přešťasten
rozetnout meči princů
obzor se sladkým dnem

Svou číši překvapení
ke stromům nachýlit
a jako tulák marnivý
se dálkou neopít

A jíti ke studním
o modř se s nimi rozdělit
dotknout se v letu ptáka
a s větrem s větrem jít

Česká duchovní píseň a její vývoj po dobu barokní

Theodora Švehlíková

Hudební vývoj českých zemí dál se v těsné souvislosti s hudebním vývojem ostatní Evropy. Křesťanství, které se k nám šířilo dvěma proudy, přinášelo s sebou vyspělý liturgický zpěv. S křesťanstvím pronikala v době říše velkomoravské kultura byzantská, která se rozšířila v 9. stol. pravděpodobně také do Čech. Její vliv zasáhl především literární oblast, čehož výmluvným dokladem je nejstarší česká duchovní píseň »Hospodine, pomiluj ny«, která je po jazykové stránce původu církevně-slovanského. Je pravděpodobné, že vlivem byzantské kultury byla dotčena i hudba. Pro nedostatek pramenů nelze řešiti otázku, měl-li původní zpěv cyrilometodějský vliv na další vývoj církevního zpěvu v našich zemích. Jediným východiskem pro náš hudební vývoj stává se odtud liturgie latinská, jejíž hudební složka přicházela k nám ve vyspělém typu jednohlasého zpěvu — gregoriánského chorálu. Ten ovládl naši chrámovou i umělou tvorbu na dlouhou dobu a měl velký význam také pro její další vývoj. Pěstiteli chorálu jsou především kláštery a školy, z nichž nejstarší byla u nás škola budečská; v 10. stol. vznikaly vedle ní další školy při klášteřích a později ještě škola při pražském biskupství. Ve 13. stol. působí v Praze děkan Vít, reformátor církevního zpěvu, který ve snaze po správné reprodukci chorálu zřídil první pěvecký sbor, biskup Tobiáš z Bechyně pořizoval zpěvníky a kanovník Eberhard založil dvánáctičlenný žakovský sbor (t. zv. bonifantes). Tyto snahy o povznesení liturgického zpěvu vrcholí za Karla IV., kdy u nás kvetou všechny formy chorálu, především sekvence, tropy a hymny.

Dobou Karlovou však tento skvělý rozvoj latinského církevního zpěvu definitivně končí a dochází k vzájemnému pronikání prvků gregoriánských s prvky lidového zpěvu. Odtud se rodí lidová duchovní píseň, která v průběhu 14. a 15. století zatlačila pozvolna latinský církevní zpěv, dávajíc tak lidovým vrstvám příležitost k činnosti účasti při bohoslužbě. S prvními duchovními písněmi tohoto typu setkáme se již v první polovině 12. století. Z této doby známe nejstarší českou duchovní píseň »Hospodine, pomiluj ny«, zvanou též píseň svatovojtěšská, jejíž nejstarší textový i no-

tový zápis se dochoval v rukopise břevnovského mnicha Jana z Holešova (1397), třebaže je uváděna jako oslavná píseň při vjezdu krále Václava I. do Prahy v r. 1249. Byla ostatně i později tradičně zpívána při korunovacích českých králů. Možno tu dokonce mluvit o jakémsi zůstatku cyrilometodějského zpěvu, jak alespoň ukazuje nejnovější badání literárně-historické. Melodika této nejstarší české duchovní písně se spokojuje střídáním několika málo tónů, které nevybočují z úzkého kvartového rozsahu. Je to vlastně pouhá recitace starobylého textu, jež na rozdíl od bohatě rozkvetlé melodiky latinských tropů a sekvencí užívá prostých dvoutónových melodických ozdob (t. zv. melismat). Přesto však dovede ještě dnes mocně zapůsobiti. Není jistě bez zajímavosti, že byla znovu zaznamenána ještě v době barokní, a to v kancionálu jesuity Mat. Václ. Šteyera z r. 1683, odkud pak přešla též do novějších sbírek českých duchovních zpěvů. Asi o století později vznikl staročeský chorál »Sv. Václave«, jedna z nejznámějších a nejrozšířenějších staročeských duchovních písní. Vzdáleným vzorem tohoto chorálního zpěvu je latinská sekvence *Media vita in morte sumus*, přičítaná hudebnímu teoretikovi Notkeru Balbulovi, mnichu kláštera svatohavelského (830—912). Svatováclavská píseň patří dobou svého vzniku do druhé poloviny 13. století, pravděpodobně do braniborského období po smrti Přemysla Otakara II. Uvádí ji kronikář Beneš Krabice z Veitmile r. 1368 a mluví o ní jako o písni již »odedávna známé«. Její nejstarší zaznamenaná notace je však z doby hodně pozdější. Nalézáme ji v rukopisném graduálu z r. 1473, uloženém dnes v knihovně pražského Národního muzea. Po hudební stránce představuje svatováclavský chorál píseň vyspělé formy, navazující na trojdílný útvar latinských sekvencí a také tónovým obsahem je rozlehlejší nežli recitativní melodika uvedené již písně svatovojtěšské. Je velmi důležité, že nápěv pro jednotlivé strofy byl stejný, takže si jej lid mohl velmi snadno zapamatovati. V tomto ohledu přibližuje se tato staročeská hudební památka již formě strofické písně. V průběhu staletí doznal její nápěv značné změny, takže její dnešní

hudební znění je namnoze hodně odlišné od původního melodického tvaru. O velké oblibě a životnosti této písně, která dokonce nabyla významu národní hymny, svědčí též ta okolnost, že se stala nejednou i podkladem nového zpracování v umělé hudbě (Ant. Dvořák, Jos. Suk, J. B. Foerster). Z okruhu nejstarších duchovních písní je třeba uvést píseň Buoh všemohúci, která vznikla na poč. 14. století a melodicky vyrostla vlastně z nápěvu sekvence Victimae paschali laudes. Překvapuje metrickou pravidelností a rovněž po deklamační stránce projevuje již značnou dokonalost. V XV. stol. zpíval ji lid na Bílou sobotu o slavnosti Vzkříšení. Píseň Buoh všemohúci zaznívala však častěji při slavnostech neliurgických. Je ku příkladu známo, že zpravidla zakončovala duchovní hry v čase velikonočním. Uvedme posléze píseň Jezu Kriste, šedry kněže, pocházející přibližně z téže doby. Pronikla rovněž do chrámu jako píseň při procesí o Božím Těle. Obě tyto staročeské památky jsou zachovány v kancionále Jistebnickém.

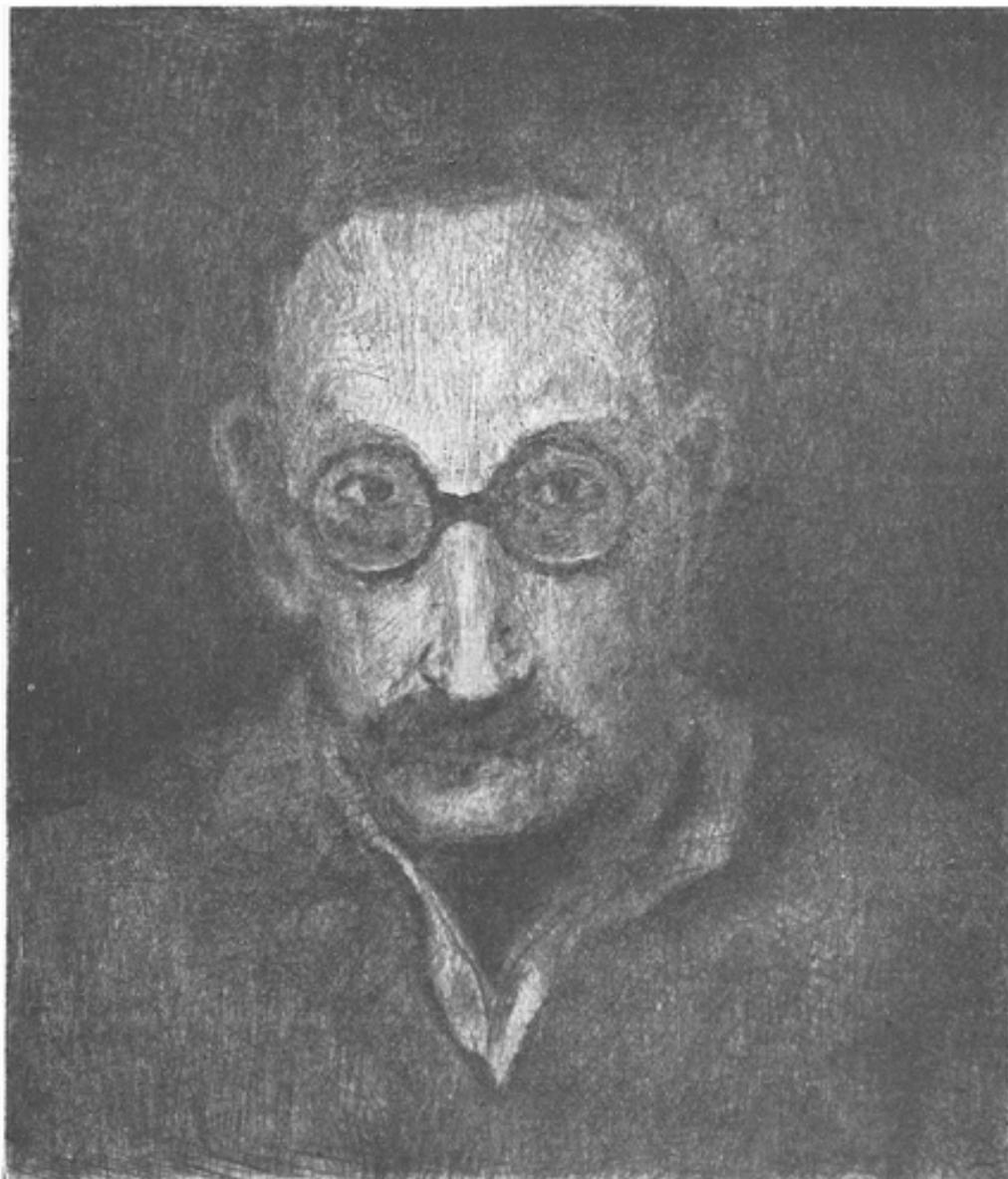
Z této tradice vyrostla pak koncem XIV. a v XV. stol. lidová duchovní píseň jako zcela samostatný, osobitě vyhraněný hudební útvar. Na její vznik i rozvoj měly vliv též tendence reformační, které směřovaly ke spoluúčasti lidu na bohoslužebném zpěvu. Tvůrcem a reformátorem kostelních zpěvů v našem slova smyslu byl Jan Hus, jemuž kancionál Jistebnický připisuje několik duchovních písní (nejznámější byla píseň Navštěv nás, Kriste žádúci). Do doby Husovy se klade ještě jedenáct českých duchovních písní příležitostných. Jsou to písně mariánské, vánoční, velikonoční a zpívané modlitby. Nápěvy písní byly jednak úpravou latinských církevních zpěvů, z větší části jsou to však útvary původní. Textový podklad některých nápěvů tvořily modlitby. Namnoze jsou texty pouhým překladem latinských hymnů. Kancionál Jistebnický zaznamenává na př. nápěv tří modliteb: Otče náš, Zdravas Maria a Věřím v Boha. Z rozhraní XIV. a XV. věku pochází píseň k Božímu Tělu Ó spasiitelná oběti podle latinského hymnu sv. Tomáše Aquinského Verbum supernum prodiens. Nejstarší známou písní k Božímu Tělu je píseň Otče Bože všemohúci, zaznamenaná v několika rukopisech, která se zpívala nápěvem umělé písně Jesus Christus nostra salus. Ze skladatelů duchovních písní této doby je uváděn po Husovi především jeho vrstevník Jeronym Pražský a Jan Čapek, skladatel písní tábořských.

Některé Čapkovy písně jsou uchovány ve zmíněném již kancionále Jistebnickém, který vznikl kolem r. 1420 v Praze a obsahuje bohatou sbírku duchovních písní z prvního dvacetiletí 15. století. Produkce textů v průběhu XV. věku stoupla tou měrou, že převýšila značně počet nápěvů. S tímto zjevem souvisí zavedení t. zv. obecné noty, která znamenala užití společného nápěvu pro několik textů stejné metrické struktury. Použil jí po prvé Václav Miřinský († 1492), skladatel četných duchovních písní, vydaných po jeho smrti ve století šestnáctém. Od něho pochází též poslední píseň Kristus, příklad pokory. Uvedme dále minoritu Klimenta Bosáka, kazatele v Jindř. Hradci, který je autorem několika duchovních písní, jejichž texty se zachovaly rovněž v kancionálech XVI. století. V tištěném kancionále univ. knih. pražské je zaznamenáno celkem jedenáct písní Bosákových, mezi nimi i píseň Otče náš, milý pane, která se dodnes zpívá v našich kostelích jako píseň před kázáním.

S rozvojem chrámového zpěvu souvisí vznik t. zv. literátských bratrstev. Objevují se již ve XIV. století, ale hlavního významu nabývají až ve století šestnáctém. Úkolem těchto bratrstev bylo pečovat o chrámový zpěv, a jejich členové byli tudíž činní jako zpěváci na kůru. Původně zpívali ovšem jen latinsky, teprve později též v jazyce českém. Zpěv řídil kantor, udáváje takt t. zv. proutkem. Literátská bratrstva kvetla téměř ve všech městech českých a moravských a pronikala též na Slovensko a do Polska. Pro účely reprodukční byly pořizovány kancionály. Z těchto velmi četných památek uvádím alespoň rukopisný kancionál Královéhradecký (1505), zvaný Franusův, který je důležitým studijním pramenem nejen pro dějiny jednohlasé písně, jak jsme ji doposud poznali, ale též pro studium umělé písně vícehlasé. Z tištěných kancionálů 16. stol. je nejslavnější Šamotulský kancionál Jana Blahoslava (1561) a kancionál Šimona Lomnického z Budče (1595).

Česká lidová píseň duchovní má v dějinách české hudby dalekosáhlý význam. Zakládá tradici českého duchovního zpěvu, na niž pak organicky navázala chrámová tvorba barokního období i století následujících. Do tohoto složitého vývoje zasáhla ovšem značně též světská píseň umělá, jejíž vznik a růst v našich zemích byl provázen vlivy německého minnesangu a písňové tvorby francouzských troubadourů a trouverů. To však již nespadá v rámeček této studie.

BOHUSLAV
REYNEK |
AUTOPORTRET
(LEPT)

Překonaný svár

Josef Veselý

Patří ke statečným ctnostem básníka Bohuslava Reynka, dnes skoro již padesátníka (narodil se r. 1892 v Petrkově u Něm. Brodu), že v mlčení, jež provází jeho dílo, nezmlkl i on sám. Snad se řídil Rilkeovou radou mladému básníkovi (Dopisy mladému básníkovi, Listy pro umění a kritiku, V, 237) a ptal se v nejtíší hodině: musím psáti?, snad poznal i z vlastní zkušenosti pravdivé tvrzení Nietzscheovo, že míra mlčení a samoty, jež duše snese, určuje její hodnotu. Ale ať tomu bylo jakkoliv, toto pozdní dítě generace symbolistní zpívá s »křečovitostí tvrdého výrazu svěhlově a osobitě vzdorovitého« (A. Novák, Přehledné dějiny, str. 1393) v ústraní píseň svého utrpení i štěstí do literárního lomození klidně dál.

Když vyšla u Kuncíře jeho prvotina **Žízně** (1921), sbírka modliteb a přírodní lyriky, nemohl nikdo pochybovat o vyspělosti jejího autora. Kult formy, jímž se vyznačuje lyrika jeho starších druhů, nepominul lhostejným mávnutím ruky. Antinomie mezi uměním a ne-uměním, projevující se v moderním umění tím, že zdůrazňuje nadřaděnost formy nad obsahem, dávající vzniknouti tématu z prvků tvarových (Jan Mukařovský, Listy . . ., III, 344 násl.), je plně užito ve prospěch dynamičnosti i Reynkovy lyriky: »Kdy **símě** jitra, jehož cítím chvění / pod stromů kořeny a vznícím kmeni / **se stíny rozroste**, a květy svitem / hvězd hedvábných se rozstrou pod blankytem. / (Šero před svítáním).« A bližší srovnání by ukázalo, že Rey-

nek tohoto údobí stojí v přírodní lyrice právě svou dynamičností blíže Březinovi než komukoliv jinému. Ale i jinak se dají snadno vystopovat všechny dobové rysy družiny, k níž se se svou prvotinou přihlásil: lineárnost stylisovaná ve vlnovku a technika barevných skvrn secesních: ... »barev kdy nebylo, je-řáb jen v alejích / se krví rudou chvěl a v rudých stuhách vlnil« (Píseň raněného ptáka). Reynek se však přihlásil k této skupině básnické ze svého kraje petrkovského. A tu je tedy nasnadě, že jeho básnické krajinářství bude mít silný rys prožitkový, že tedy v této družině bude jeho verš jakési novum, pramenící z důvěrnějšího obcování s přírodou, že tedy bude především citový prvek tématickým východiskem lyriky kombinován i zkušeností. Tak tomu je v básních jako Svítání z jara, Šero před svítáním, Samota, Rozsevač. Ten bude stále naléhavější, bude se dožadovat svého vlastního ztvárnění. A aby toho dosáhl, přemění uzavřený útvar veršovaný v prózu (poslední ze jmenovaných básní jsou »básně v prose«) a osvobodí se lyrikou náboženskou ze stylisace dobové. Tu sice bude jen pouhou záležitostí tvárnou, ale vždy více se domáhající postavení motivu (Modlitba, Naděje v teskném dni, Očekávání, Vody a j.). A ve chvílích nejdůvěrnějšího básníkovy obcování se domůže postavení obrazně symbolického.

Dynamičnost výrazů, zesilovaná konkrétními obrazy přírodními a antropomorfisací tam, kde Reynek počne chápati přírodu jako slzavé údolí, místa prokletí, v nichž nedlí Pán, je výsledkem dvojdomosti jeho zážitku, přírodního a náboženského, usilujícího o integrující výraz, o metaforu je oba obsahující. A výsledek toho? Básnické miniatury v próze - **Had na sněhu** (1924) - epické rozběhy zadržnuté citovým zaujetím pro některý detail životní (Vzpomínka), náboženské úvahy k oživení básnicky přetavené (Noční vítr, Solný sloup, Smrt Mojžíšova), domáhající se stylisace až monumentální v obraz — symbol s jediným vyvzdorovaným a požehnaným přáním: »Ó, by se ti podařilo rozvésti ty tvrdé, uzlovité, kamenné a rachotivé sloky v řeč lidskou! ... kolik kleteb bys vymanil z pout a kolik modliteb by se rozzvučelo pod přečistým a divným zrakem hvězd! ...«

Kdo poví Reynkovi o vyslyšení jeho prosby? Nikoliv Bůh v některé z úchvatných stylisací, nýbrž ti, kdož jej nejvíce znají: ptáci — oživená příroda. A tak celá básnická sbírka **Smutek země** (1924) je charakterisována nejdůvěrnějším poměrem básníkovým k věcem a květinám, jejichž jména mu tolik slá-

nou na jazyce: mateřídouška, kukačka i te-
látka jsou předměty jeho invokací, jež přeměnily do základů jazyk i veršový útvar. To »duše plna tvořících se slastí« se naléhavě zmocňuje řetězy apostrof předmětu své lásky v minuciosních básních Mateřídoušce, Kukačce, Září v Krásu, Svěreno vlaštokám, Cítíš tu sesterskou spřízněnost s Mými přáteli Jakuba Demla, a uvědomuješ si, to že dva bukolici přírody boží zpívají o prvenství. — Čí bude, Bohuslave Reynku, za báseň Podzimní večer a Mateřídoušce a za odevzdaně personifikující Nevím? A konečně i za to, že sis našel na své básnické pouti druhá v rakouském Georgu Traklovi, jenž dovede, kouzelník křehkého slova, i v českém jazyce žít!

Proto může již v další sbírce vyzpívat Boh. Reynek svou radost nad tím, že »věci, které se nedějí, se stanou«. Polaskal-li se ve Smutku země s věcmi, s přírodou a okamžiky denního života, setkává se s nimi v další sbírce **Rty a zuby** (1925) s reální samozřejmostí, jaká v jeho básních dosud nebyla. Přečti si jen báseň Straka v zahradě, Pouť na La Salettu, Dvůr v dubnu, Kachna na dvoře a uvidíš, jaká najednou záplava každodenních vjemů se ti nahrne ze slov. Jen tu a tam se domáhají obrazy platnosti symbolické; spíše technika obrácená nabývá vrcholu; tedy dešifrování symbolu. A vzniká z toho hra divná, svědčící jen o tom, že jedno údobí je pohřbeno a druhé se rodí.

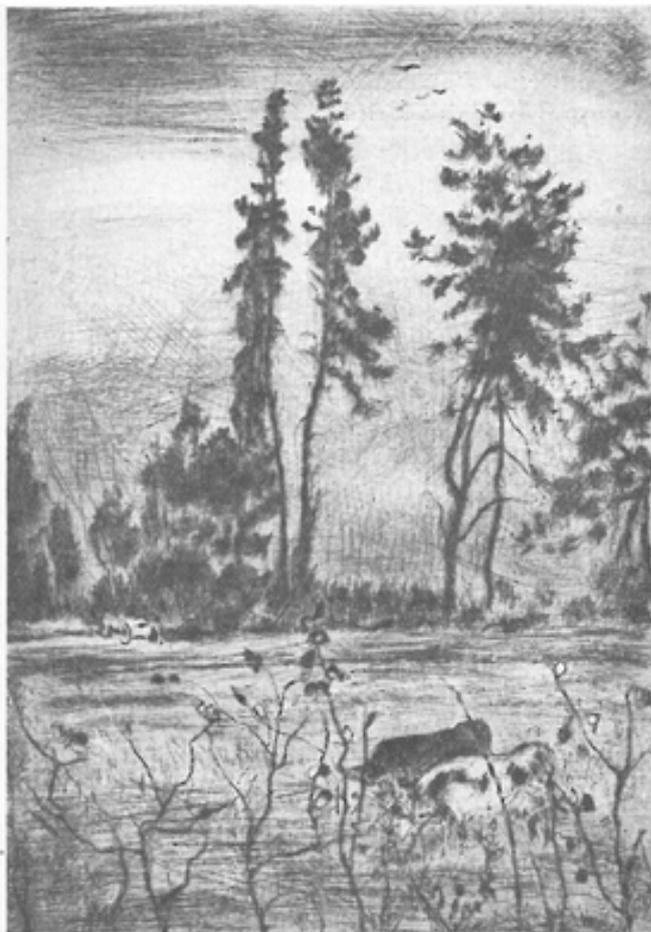
Nový svět byl Reynkovi, jenž si vybojoval svůj boj Jakubův, objeven; verš se zúžil, nabyt uzavřené podoby. Hudebnost mu však nebyla dána. Všimni si třeba v úvodní básni Jíní (Únavou podzimní traviny lehly, / úsvitu krupěje motýli zkřehlí / pijí; // zdvíhají křídla svá, ale již nevzletí / na květech zavřených zelenou perletí / planou), kde rýmovou izolací slova posledního je zřetelně vedena čára mezi semantickou výstavbou veršovou a její linií fonickou. Na původ této reynkovské zvláštnosti zřetelně ukazuje prvá strofa básně následující, Živé lodi, v níž izolované slovo je jaksi reálným dešifrováním obrazu verše předcházejícího, kde je funkčně zdůvodňován tento rozpor vyzdvihováním útvaru izolovaného.

»Rty a zuby« jsou zakotvením ve světě. Cíle bylo dosaženo; nová pevnina však nebyla tvárně zvládnuta. To se podaří Reynkovi v posledních dvou sbírkách, v **Setbě samot** (1936) a v **Pietà** (1940). Dosud v žádné básni ses nedočel o di- nebo polysemantičnosti okamžiku jako v těchto sbírkách. Najdi si v Setbě samot Advent, najdi si v Pietě

Večer nebo hned následující Smrt, abys pochopil: »Minula noc, ale ještě / tma se choulí šedivá. / Klekání na roucho deště / Ave stříbrem vyšívá.« A teď: »Mrtví domu naslouchají, živi sotva procitli. / V duši živých, v mrtvých taji / zrno klíčí, slupka tlí« (Setba samot). Dosud nebylo dáno Reynkovi vidění časnosti a věčnosti zároveň. Nebo je aspoň nevyjádřil. A učinil tak nyní, je nutno jej počítati mezi autory nejvýbojnějších českých veršů: Holana. Nikoliv nadsázkou. Reynek vytvořil útvar, z něhož ti osciluje čas, věčnosti překlenul svár; v jednom zrcadle vidí dvě tváře bez porušení.

Bylo mu tedy požehnáno v úsilí dáti platnost nábožensky nadčasovou věcem nejprostším, aniž by tím bylo popřeno bytí reálné. A nejpožehnanějším dílem tohoto úsilí je knížka veršů, vydaná v edici Magnificat jiného básníka, Zdeňka Řezníčka, Pietà. A měl-li bych ji charakterisovat povšechně, říkám, kniha, již dosáhla katolická tradice březinovská vrcholu. Tolikerého posvěcení, monumentálního posvěcení, se nedostalo kraji dosud v žádné jiné sbírce českého básníka. Bude jedenkrát ukázáno hned na úvodní báseň, stejně nazvanou, jež má vyšší stavebný úkon ve sbírce, odpovídajíc stejnojmenné básni závěrečné. A nebude se to moci popřít. Zahradníček vyslovil hymnicky rozkoš ze zakotvení v kraji, Reynek našel obraz chudě prostého kraje a v druhém. jeho významu jeho náboženský, věčný smysl. Duch Claudelův mu stojí nejbliže. Stojí nejbliže, ale Reynek ho neopakuje. Je užší, avšak o to vlastní, o to hutnější, o to čestější, o to důvěrně prostší.

Kdo před ním viděl cestu kraje, »cesty starobylé . . ., kde Polednice v šlépěje a výmoly / prach sype útrpný pod bídy kolena«? Kdo před ním dovedl z ruralistů zachytiti kouzlo denního úkonu v hospodářství jako Reynek v básních Dívka v úsvitu, Cesty, Konec léta, Večer a j.? Kdo v nich dovedl naléztí tolik intimity, tolik hřejivé pohody stylem samozřejmým, okamžiky opisujícím kruhy velikostí obzoru? — — —

REYNEK 1937 | LEPT

A Reynek překladatel? Když k nám uváděl Valéryho Palmu, netušil ani, že najde pokračovatele, jehož vlastní tvorba se postaví plně pod prapor Valéryho. Když překládal Georga Trakla, netušil, že zaujme jiného českého prosatéra. Netušil; ověřoval si v překládání sebe a bezděky určoval směr. Rilke, Trakl, Giono, Hugo a j. se dotýkali samých tvůrčích kořenů českého básníka. A Reynek ukázal, jak mohou znít plně v českém jazyce. Ale i jinak byl činný jeho duch tvůrčí. Výtvarnictví se u něho vyvinulo v útvar úplně svébytný. Stavící se na roveň krajinám na př. Rabasovým, jež nejednou svými lepty předstihuje. Přejeme jen p. Reynkovi - výtvarníku více odvahy. Jeho dílo se však doporučí samo.

Kletba a slib

Antonín Bradáč

Jednou odpoledne si vyšel do vzdálenější vesnice, která již patřila sousední farnosti. Sám nevěděl, co jej tam tenkrát táhlo. Byla to horská vesnice, odkud k nám přicházejí baby-kořenářky, podlounníci a jiní

podivní lidé. Mohla to býti i vesnice prokletá.

Sem tedy přijel a zde potkal svůj příběh. Potkal nejprve dívku, děvče osmnácti až dvaceti let.

Sestupovala stezkou v úbočí a přicházela na cestu k dědině. Mohlo to být děvče z hájovny ukryté v hloubi lesa, mohla to býti selská dívka anebo služka vracející se ze mlýna za strání, a nemusila se vraceti s břemenem.

Snad i vy si vzpomínáte na cestu vesnických studentů do školy. Šli jste jednoho rána. Bylo to třeba první ráno v době svatopostní, jitro Popeleční středy. Surový vítr metal vám do tváře napolo sníh a napolo déšť. Kráčeli jste v hloučku těch, kteří šli na popelec. Snad mezi vámi byli i ti, kteří se po dvouhodinovém spánku chystali k čtyřicetidennímu pokání.

Immutemur habitu, in cinere et cilicio: jejunemus et ploremus ante Dominum: quia multum misericors est dimittere peccata nostra Deus noster.

Ale tenkrát jste o tom nerozjímali a jenom tak se mohlo státi, že jste najednou zůstali sami. A před prvními domky předměstské ulice potkali jste štíhlou dívku. Šla lehce, jako by se země nedotýkala, jako by se nikdy nemohla znávit tancem. Byla oblečena velmi prostě, ale právě to jí dodávalo nejvyššího a nejkřehčího půvabu. Seděli jste za okny gymnasia v nudné hodině matematiky, znamení pozemského zániku na čele, a vzpomínali jste na onu krásnou a neznámou, která byla už někde daleko za horami. A po letech jste se s ní setkali, po letech, a jenom jednou a naposled, a přinášeli jste jí tu poslední útěchu, tu útěchu na zemi nejposlednější. Kdo vám tohle vysvětlí?

Nuže, P. Bernard Malevský potkal se na pokraji vesnice s onou dívkou, která měla v očích podivný svit. Takový svit v očích, horečný a blouznivý, odráží se v okenních tabulích blázců, takový svit bloudí v očích ožehnutých ohněm nejsilnější a nejsvětější lásky.

Kdo ona je? Jak se s ní setkává kněz? Proč se s ní zde setkává prvně?

Vstoupil do hospody. Zvláštní tísnivé šero. Nebyl tu již den a nebyla tu ještě noc. Jenom jakýsi neurčitý přechod z jednoho do druhého, z něčeho zlého do něčeho ještě horšího. Tak je tu stále. V takovém ovzduší se dobře daří onomu rodu, z něhož sem přišlo několik kumpánů, aby obsadili v koutě políty stůl.

Jakýsi nasmělý mužik, patrně domorodec, krčil se uprostřed bandy.

»Plañ, sedláče, nepřepadneme-li tě zítra na trhu, přepadneme tě v lese, a to bude horší.

Hospodo, nalej! Na nás si spravedlnost špatně nabrousila zuby.«

Seděl tu kněz a nikdo o tom nevěděl. Špinavá slova vycházela z páchnoucích úst, mísila se s cigaretovým kouřem a alkoholickými výpary v odpornou směs.

Bernard Malevský snažil se neposlouchat. Dopíjel skleničku svého koňaku a chystal se k odchodu.

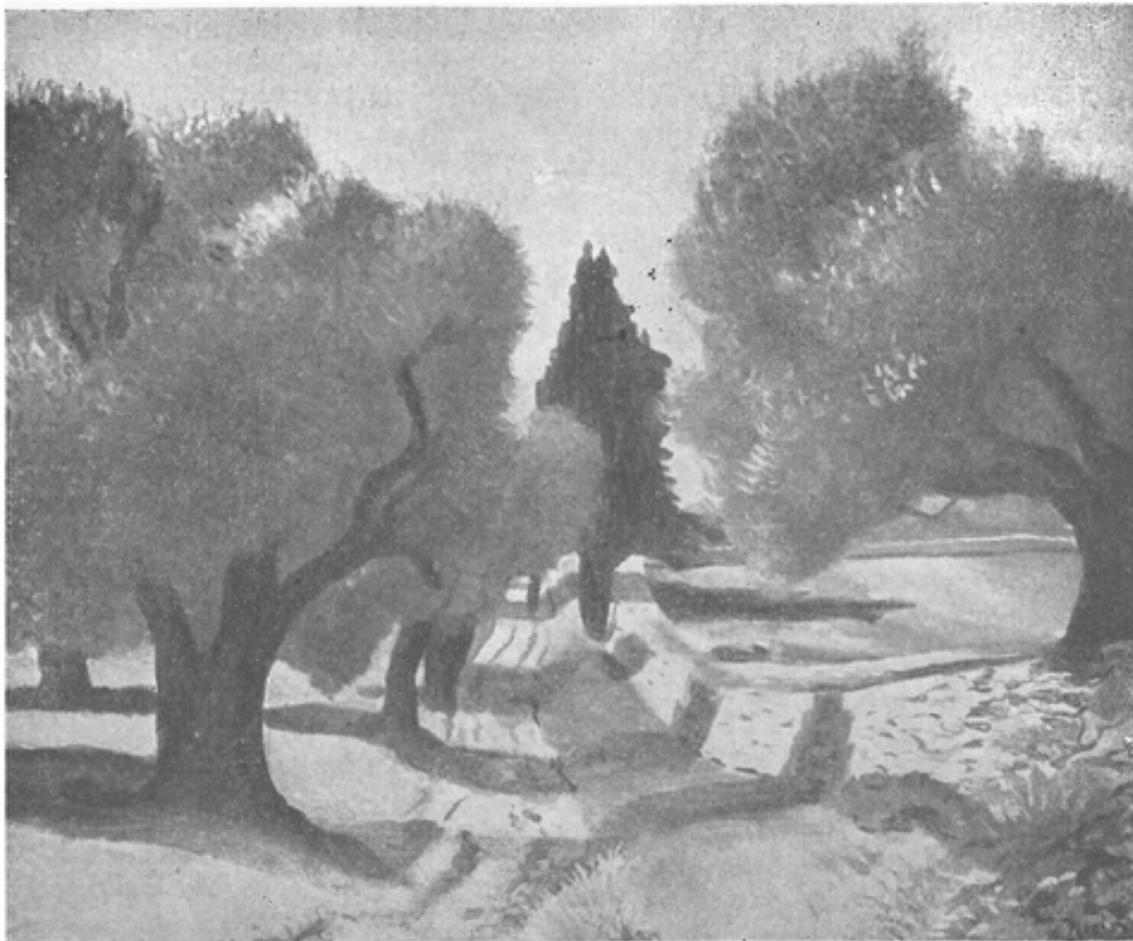
»Což ta,« zaznělo náhle od stolu.

Zbystřil sluch. Uslyšel jméno, které mu bylo dobře známé. Tak se jmenovala za svobodna jeho matka. S tím jménem setkává se v matrikách svého druhého působiště až do polovice sedmnáctého století. Nepozorován seděl v koutě, poslouchal a chvěl se úzkostí. Po půlhodině zaplatil a vymotal se z krčmy jako opilý.

Takoví lidé, jaké dnes slyšel mluvit, nikdy neumírají. O to se stará sám ďábel. Znájí historie celých rodů, jejich slávu i zánik. Dověděl se od nich historii své matky, aniž o ni žádal, jejího mládí, dověděl se, že jeho matka je prokletá, že se na jejím rodě někdo mstí.

Jeho matka byla už v dětství bytostí neobyčejně jemnou a vnímavou. Proto musila pokorně přijmouti trpký úděl a celý její život zněl do hluchého času jako neukončená hrana, stále hledající spočinutí v oblastech jiných výšin, mimo prostor a čas. Odcizovala se drsným pohledům okolí a do jejích dětských smutků přicházel život snů. Život, jaký si přála žít a jaký prožívat je nám zde odepřeno. Život, kde je možno radovati se z bolesti i žalu. Utrpení své matky nosila v sobě jako stín duchovního poznamenání, jako hlas na těžkou cestu v strany půlnoční, aby nezbloudila. Jako dítě se ráda uchýlovala do šerých koutů staré stodoly a za dlouhých zimních večerů, tvářičku majíc přitisknutu na studeném skle okenních tabulí, plakala nad svou matkou. Nechápala tenkrát všechno, ona jen viděla, že se mamince ubližuje. Ona viděla, jak otec rval její vlasy, jak jí bil hlavou o stěnu a řval slova, jejichž smysl nemohla znát.

Plakávala bezmocným dětským pláčem a ničím nemohla přispěti k jejímu vysvobození. Její pláč byl jenom vláhou, osvěžující tajemný stvol předčasné moudrosti dítěte, poznávajícího neúprosnost skutečného života. Věděla či tušila tenkrát, že její svět je uveden životem matčíným, určen jejím utrpením, jejími marnými touhami a její

ztracenou nadějí? Tušila, že jednou půjde v jejích stopách?

Bývala někdy ponechána jen sama sobě, sama v krajině mlčenlivé a přece divně hovořící, plné neznámé touhy a naděje, probouzející se zvolna k věcem nepředvídaným.

Hvězdy svítily nad jejím dětstvím a nad zahradou, která rozkvétala jen jednou za rok, v tak krátkých dnech nelítostného času. Manželství jejích rodičů nebylo otcovou povahou nikdy pozhnané a šťastné. Matka chřadla rychle a vůči hledě v marných námáhách zachránit něco pro čest a blaho rodiny. Ona i v noci vstávala, aby posvětila modlitbou denní práci svých rukou. A bývaly chvíle, kdy se jí zdálo, že všechno je marné, na nic, že i Bůh je daleko.

Matčina duše se skláněla nad kolébkou a mládím dítěte jako vadnoucí květ, který klade na příliš jemnou půdu svůj nesmazatelný smrtelný stín.

Otec miloval dobrodružství. To byl jeho svět, jeho cesty byly krivolaké a daleké, vedoucí k slávě i hanbě rodiny. Po všechna léta dětského dospívání mohlo děvče pozorovat otcovu hrubost k matce. Nebylo u nich nikdy jako v jiných rodinách.

Byly dny, kdy otec pro matku a svoje dítě vůbec nežil. Doma ho bylo vidět jen večer, kdy přicházel v loveckém šatě, v zablácených botách, a usedal na silnou dubovou lavici, aby povečeřel. Nosil plnovous a z osmahlé tváře zíraly jeho temné oči, oči plné blesku i záhadných temnot. Někdy přiváděl do domu cizí muže, takové chlapy, z kterých šel strach a před nimiž bylo nejlépe skrýti se v matčině náručí.

Hle, i matka se zdála někdy cizí a záhadnou. Bývalo to tehdy, kdy se mylně domnívala, že není pozorována bystrými očima svého dítěte. Tu jako by se kamsi ztrácela, jako by se měnila v stín a nehmotná odcházela v táhnoucích mlhách. Ale matka přes všechno milovala své dítě, milovala je horoucně a láskyplně a její náruč byla sladká, měkká a vábivá.

Ale matka chřadla den ode dne a její zbývající život zúžil se v hodiny. V hodiny nezapomenutelné něhy, v polibky na dětská ústa a čítko, v polibky odcházejícího života, v hodiny orosené pozdravem nebes i dechem smrti, v hodiny naplněné lásky.

Tenkrát na začátku měsíce září, když voněly za humny pokosené otavy a celá krajina byla k smrti zasažena přicházejícím

podzimem, zhasla matka před samou tváří Boží. V té chvíli, když se kněz vztyčil uprostřed světlice, bílou hostii maje v pravici, za zvuku ministrantova zvonku a pokorného vyznávání: »Pane, nejsem hodna — — —«, zvrátila hlavu do podušek,

vykřikla nesrozumitelná slova a vydechla naposled.

Ta slova se stala předmětem nejrůznějších řečí a dohadů, důvodem k nejpodivuhodnějším historiím, jaké dovede sprádat lidská fantasie. (Příště pokračování.)

Mladí hrdinové

Silvio Riva

Duše zaprodaná ďáblu

Již pět let nechodil jsem na mši svatou a nepřistoupil k svátostem. Pět let nepronesla má ústa modlitby; na Boha jsem si ani nevzpomněl. Znal jsem toliko klení a opět klení, hrubá slova a oplzlé hovory.

Žil jsem jako zvíře bez vzpomínky na duši. Můj přítel býval vždy po mém boku, nerozlučný to soudruh mých pádů a hříchů.

Ke studiu ztratil jsem chuť, i nebylo divu, že jsem tohoto roku propadl. Nenesl jsem to nějak zvlášť těžce, protože jsem mohl pokračovati ve své nezřízené životosprávě. Pociťil jsem, že má duše jest v rukou ďáblůvých.

Je zbytečno, abych popisoval bahno, do něhož jsem zapadl. Nezalekl jsem se ničeho. Ve škole rval jsem se hned s každým z mých kolegů, který se odvážil něco mi vytýkati. Spílal jsem jim a nadával, jak jsem jen mohl. Posmíval jsem se jim, když v pondělí ráno si vyprávěli o kopané v Oratoriu, či o divadle, které viděli v Oratoriu, nebo o kázání.

Když pak vstoupil do třídy profesor náboženství, to bylo vyražení! Schválně jsem mu oponoval a činil námitky hloupé, ba blbé, jen abych rozesmál kamarády. Vykřikoval jsem, běhal okolo lavic, bil jsem knihami o lavici jako smyslů zbavený.

Počínal jsem si jako posedlý.

Bývalo u nás zvykem, že o velikonocích přistoupili studenti s profesory společně k svátostem v blízkém kostele. Z mé třídy byli všichni, až na dva; jen já a můj přítel jsme chyběli.

Zato však jsme se šli dívat.

Nepocítil jsem výčitek svědomí při pohledu na své spolužáky a profesory při svatém přijímání, vyznávající takto veřejně víru. Má duše byla již do té míry obtěžkána hříchy, že hřích stal se mi něčím zcela běžným a neznepokojoval mne více.

Nevím, kam bych to byl vše přivedl, kde bych byl skončil. Pán mlčel k tomu zprvu, potom však pracoval s takovou pevností na

mé duši, že nebylo možno vymknouti se Jemu. Bolest měla přivést mou duši v Jeho náruč lásky.

Byla to smrt, která mi měla dáti potřebné poučení. Před jejím majestátem, přísným a neoblomným, jemuž nikdo nemůže uniknouti, ustrnul jsem a cítil se poraženým.

V tomto okamžiku vzal Bůh mé srdce do svých rukou a přetvořoval je v ohni bolesti. To bylo mou spásou!

Kříž

Znenadání ukázal se kříž na cestě mého života, aby mne zarazil na šikmé ploše, na kterou jsem se dostal.

Stalo se to takto.

Jednoho dne nespátřil jsem svého přítele ve škole. Jeho nepřítomnost mne mrzela a nevěděl jsem, jak si ji vyložiti. Odpoledne běžel jsem hned k němu, i řekli mi, že jest nemocen. Chtěl jsem jej spatřiti. Bože, ale v jakém byl stavu! Hořel horečkou, k mluvení pak vůbec neměl chuti.

Běžel jsem domů se srdcem sklíčeným, jako člověk, jemuž byla vzata jediná jeho opora. Ubozí chlapci, nebyli jsme než dva slepci, kteří běželi smrti vstříc.

Stav mého přítele se během příštího dne zhoršil; dostal rychlé úbytě. Blouznil a nepoznával již ani nejbližší příbuzné. Bylo trapné dívati se na něj.

Za týden zemřel.

Nemohu nevzpomenouti posledních jeho chvil. Ztrnule zíral na okolostojící, jako by jim chtěl něco říci. Oněměl jsem, nenašel jsem slov. U jeho lůžka připadalo mi to jako v pekle, tak divně vířily ve mně myšlenky a pocity.

Sil mu ubývalo, oči jeho se zastřely, byl v agonii.

Byla to smutná, ano, odporná agonie, bez útěchy, kterou dává víra; beze slov pokoje, bez pohledu na Ukřižovaného, který by oblažil poslední jeho chvíle, urovnal poslední jeho cestu.

Kterýsi z příbuzných pravil: »Zavolejte kněze, ať vykoná svoje!«

Než matka odpověděla: »Nač kněze? Nechte ho umřít tak... beztak by ho neuzdravil!«

A tak umřel tak jako zvíře, bez paprsku světla a odpuštění, které by jej provázelo za hrob.

Vidím jej ještě na lůžku: nehybný — bílý — chladný. Tvář jeho byla bezvýrazná, jak u toho, kdo má za sebou hranice lidské bídý a nestará se o pozůstalé.

Dvě hodiny zůstal jsem u svého přítele. Co mi zbývalo? Nic, než přemýšlet a plakati nad nicotností svého života, nade vším lidským děním, které bědně se končí posledním uzavřením očí.

Toto že má býti onen hoch plný síly a života, pěkné postavy, tak výmluvný, který nyní nemůže pronést slova? Kam se poděla jeho ztepilost? Kde je jeho síla? Kde jeho tak sebevědomý výraz? Nic nezůstalo než chladné nehybné tělo. Co jsme se jenom naběhali po okolí! V té chvíli připadly mi na mysl všechny kousky a hříchy, které jsme spáchali, a předstupovaly před oči jako obrazy v kině.

A nyní, kde je můj přítel? Když již všechno vzalo tak bídný konec, kde je? Zda ví o mně, nebo zda mne vidí? Nevím, jak jsem si vzpomněl na to, co jsem slyšával jako chlapec v kostele: dobré duše vejdou do ráje, zlé však budou odsouzeny do pekla.

Byl dobrý, či zlý můj přítel? Je v pekle? A je vůbec peklo? A což; když není? Není-li pak podivný jen konec života; život není leč závan větru, který se rozletí a nevrátí více. A což, je-li přece jenom to peklo?

Znovu jsem slyšel přísná slova, která pronesl onen kněz doma, když držel mé rámě: peklo, trest, Bůh, spravedlnost, soudce, smrt! Všechna tato slova byla přede mnou vtělena ve ztrnulost smrti.

Tu padl jsem na kolena jako by sražen tajemnou mocí a plakal jsem. Slzy ty mne očisťovaly: zpozoroval jsem, jak srdce dosud plné bolesti se uvolňuje.

Pohřeb přítele konal se za krásného dne dubnového plného slunce a tepla. Dva kněží jako při pohřbu chudých a mnoho, mnoho květin jako při pohřbu bohatých. Marnost provázela jej až do hrobu.

Připomenul jsem si krádež květin na hřbitově a vzpomínka ta mne sklíčila úplně. Za tak krásného dne, plného slunce a azuru, musel jsem říci: »Teď již nebudeš se radovati z tohoto života, z tohoto slunce. Vše je skončeno. Pro mne zůstaneš jen jako dálná vzpo-

mínka. V zemi, v jámě tak malé pro tvou živost, pobudeš kdovíkolik let, opuštěn všemi, zapomenut, sám a smuten. Zima přikryje tě sněhem, podzim vykoupe tě svým deštěm, jaro rozjásá se nad tvým rovem, než co znamená to všechno pro tebe? Město ti bylo malé, protože jsi byl pln nezkrocené touhy po dobrodružství a nyní se musíš spokojiti s několika hrstmi hlíny. Všemmu je konec! Již tě nespátřím...

Tento kříž, který se vynořil na mé cestě životem, zastavil mne zcela neočekávaně na mé cestě zla.

Pocítil jsem potřebu přemýšlet, rozjímati o předešlém životě.

Bylo mi šestnáct let.

V té době ztratil jsem svou bezmyšlenkovitost a roztržitost a počalo se údobí přemýšlení a nepokojů duševních. Neměl jsem už pokoje, nenalézal jsem odpočinku. Kolik to bezesných nocí, kolik to bdění plného hořkosti a utrpení!

Byl to Pán, který pronikal do mé duše, dával mi pocítiti odpor ke všemu, co naplňovalo můj předešlý život, aby mne mohl obdařiti vznešenějším cílem a vésti mne lepším životem.

Očistný oheň

Nevycházel jsem již z domu.

Stal jsem se mlčelivým, smutným. Jedl jsem málo, protože jsem ztratil chuť k jídlu. Bezmyšlenkovitě chodil jsem do školy. »Bez svého přítele jsi úplně netečný,« pravila jedna profesorka. A opět jiná: »Co se to s tebou jenom stalo. Tobě se jistě muselo něco zvláštního přihoditi?«

Nemluvil jsem již, seděl jsem v lavici, myslím, nepřítomen, jako bych byl násilím tam posazen a dávno již se smířil se svým osudem.

Zapomněl jsem zcela i na svého přítele, podobal jsem se člověku, který zbloudil s cesty. Nevěděl jsem ani, co chci, ani co hledám, ani nač myslím.

Tupec, nic víc a nic méně.

Matka zpozorovala vše a téměř byla ráda mé bezradnosti. Neřekla mi však nic. Měla mne příliš ráda, byla příliš jemná; několikráte jsem vycítil, že neví, jak se má zachovati.

Tak prošlo v tomto stavu několik dnů.

Na to však počalo se pravé martyrium srdce. Probudilo se ve mně tolik pocitů, tolik pochybností a hlavně takový odpor k dřívějšímu životu, že není ani možno řádně vše popsat.

Přemýšlel jsem: Co teď? Pokračovati v dří-

vějším životě? . . . Je nemožno: nemám k tomu sil, jsem příliš sláb . . . Změniti život? Jak? . . . Co na to řeknou druzí? A co udělám potom? Jak se mám změnit? . . .

Má hlava byla jako stroj v neustálé práci. Často pocítil jsem těžkosti, chtěl jsem si odpočinouti, ale sotva jsem se jen poněkud spolehl, již vyřítily se na mne myšlenky. A musel jsem se přece dostati z tohoto zoufalství. Uchovával jsem všechno v sobě, žáril jsem téměř na svoje muka, což nevyneslo mi více než jejich prohloubení a zostření. Kdybych se byl jenom svěřil nějaké dobré duši, byl bych rychle našel klid a pokoj. Stačilo otevřítí srdce matce, ale styděl jsem se před ní a před sebou.

Jednoho dne, vraceje se ze školy (bylo po poledni), jakoby veden neviditelnou rukou vstoupil jsem do kostelíčka sester benediktinek v Miláně. Jemné přítmí zahalovalo oltář a žebroví.

Nebylo zde nikoho, jen sestry zbožně pěly své hodinky.

Ó, jak pronikal tento zpěv mým srdcem! Poklekl jsem, skryl jsem tvář do dlaní a zůstal takto nehybný a naslouchal té sladké harmonii, která byla balzámem mému ubohému srdci. Z celého toho jemného zpěvu utkvěl mi jen verš, na který nezapomenu nikdy, protože v něj jako by byla vtěsnána celá má konverse:

Super aspidem et basiliscum ambulabis
et conculcabis leonem et draconem . . .

Po zmiji i bazilišku budeš chodit,
šlapat po lvu i po draku . . . (Žalm 90.)

Nemodlil jsem se, nebyl bych ani schopen modlitby, nevěděl jsem, jak se mám modlit, modlitby z dob dětských jsem pak zapomněl. V této samotě a soustředěnosti bylo mi však dobře a byl bych nejraději ani odtud neodešel.

Pocítil jsem Boha: toť vše.

Dvacet tisíc

K. A. Mreč

Lidé věnují pozornost ledačemu. Reklamám, plakátům, nápisům, známým i neznámým, kamelotům, autům, psům, ale nanejednou si všimají i věcí, kolem nichž snad celý život chodili bez nejmenšího zájmu, věcí všedních a omšelých, které tu stály s nutnou samozřejmostí a bez jakéhokoliv nároku na štěpinu pohledu.

Tak na příklad tady ta Kolářova chalupa, oprýskaná, neobílená, schýlená k zemi, po generace neopravovaná. — Ještě před nedávnem klouzaly oči po ní jen tak mimochodem. Dnes každý, kdo jde kolem, zvolní krok a rozebírá ji podrobně od paty až k hlavě. Jistě by se rád podíval i do světnice, kdyby to bylo možné, prohlédl si všechny kouty, zjistil, jaký mají strop — klenutý či »palachový«, přiléhají-li okna a dveře, není-li shnilá podlaha, táhne-li dobře komín a mnoho, mnoho jiného. — Kdybyste se zeptali někoho z těchto tak nezvykle — až dolekaně udivených lidiček, proč rázem tolik pozornosti, snad by vám ani neodpověděli. Je to přece tak samozřejmé — — — (Vždyť přijde do dražby, Kolář ji propil. Nikoho ani ve snu nenapadlo, že si špatně stojí — a zatím — —) Nebo potrhnou tajemně hlavou a s rozumářským přízvukem vesnických mudrců významně pronesou — — Kdoví, co v tom vězí!

Kolář pochopil pravý stav věcí teprve dnes, když vyčítavé pohledy manželčiny se rozrostly v zoufalý pláč a první paprsek vniknuvší do světnice se zalomil v kalendáři o datum kritického dne.

Opakoval si celé znění dražební vyhlášky, zdálo se mu nemožné, že prodávají jeho chalupu. Ztrácí střechu nad hlavou — — Veřeje po prvé za celý život jsou pro něho nízké, práh příliš vyšlapaný, dvorek malý jako dlaň, vzadu nepatrná zahrádka. Pod jeho pohledem se všechno zmenšuje, mizí a kolem dokola hřmí propast — hluboká a zdivočelá samotou, krutá bezohledností — směje se, až morek tuhne v kostech. — Žena vyšla ze síně, utřela si zástěrou usazené oči a hodila mu na hlavu němou výčitku. — Vidí ji mlhavě, neurčitě, jen výčitka zvučí satanskou konsonancí s hlubinami propasti. Má dojem, že se každým okamžikem zřítí dolů a ozvěna temného pádu do bezedna oznámí ortel soudu tohoto světa.

Nálevna čpí nevětraným vzduchem, na stolech stojí nedopité sklenice a na špinavé podlaze se povalují oharky cigaret. — Kolář ucítil hned při svém vstupu kluzkou slinu pomluv, které se tu včera o něho otíraly. Mluvili o něm, rozebírali ho se všech stran. Uvažovali, kdo asi koupí jeho chalupu, na kolik bude vydražena, kam půjde,

J. PELOUCH | DOBÝVÁNÍ PAŘEZŮ

až dostane výpověď. — Posadil se na své místo, kde tolik roků sedával den co den. Je pravda, že pil, hrál karty a kouřil, ale — Nebýt toho osudného večera! — Nikdo by mu ani nevěřil — — Chmelař ho opil a on se mu potom podepsal na dvacet tisíc, zaručil se za něho. — Dvacet tisíc! — Není to mnoho, pro Koláře však znamenají všechno. — Krev se mu žene do tváře. Nezřetelně zahlédl šenkýře, jak se podíval, kdo přišel. Ani ho nepřivítal a nezeptal se, co si přeje.

Vzduch zhoustl, byl nedýchatelný, země se rozevírala. Mrtvý Chmelař se smál v hrobě d'ábelským smíchem. — O mrtvých vždy jen dobré! Dejž mu Pán Bůh věčnou slávu! Ale to jsi mně přece neměl dělat — tobě

peníze nepomohly, za půl roku tě zalehla země — mě připravils o střechu nad hlavou! — Dvacet tisíc — —

Myšlenky se zadržují, točí se, víří, plazí se po obličejích, olizují oči, vplétají se do vlasů, vnikají do uší, několik jich spadlo dokonce za košili. Jsou stále hrozivější, roztahují se jako obrovská plachta po oknech, polykají světlo a vyvrhují tmu, obtěžkanou molekulami záští. — Dole, v hluboké jámě úzkého hrobu se svíjí d'ábelským smíchem opilý mrtvola Josefa Chmelaře. — Dvacet tisíc! Ty pláčeš pro dvacet tisíc, chacha — a co mám říkat já? — Ty je můžeš ještě získat, ale já — — vidíš!

— Patří ti to! — chce volat nenávist. — O mrtvých vždy jen dobré — —

Ruka hostinského ho vytrhla ze zajetí šílenství, do něhož byl uvržen snad na několik hodin. — Víš, kdo koupil tvou chalupu? Chmelařův Anton.

Odstrčil hostinského od sebe, ztratil na chvíli dech, ale pak vssál rozšířeným chřípím dotěrné myšlenky, jimž se tak dlouho bránil. — Víš to jistě?

— Přehlácel všechny, nedbal na nikoho, až ji dostal.

— Ještě ji nemá! — a tvrdá horalova pěst zahrozila do neurčita. — Nalej mně!

— A máš — —?

— Neptej se a nalej, víckrát mně už nalévat nebudeš! — Nebo ti —!

Každým douškem pustil do svého nitra sedm háďat, která byla horší než předcházející. — Ve vzduchu bylo temno — —

Chuchvalec dýmu vyrazil z Kolářovy chalupy a roztavil se ve zlato plamenů. — Dvacet tisíc! — Za vesnicí pod zalesněným svahem se krčí malý hřbitůvek. Několik smrků přeskočilo přes jeho zídku a zadumalo se nad pancéřovou mocí smrti. — Kdo za to může, že nad jeho hrobem roste strom a větev se hodí sebevrahovi k zaklesnutí provazu?

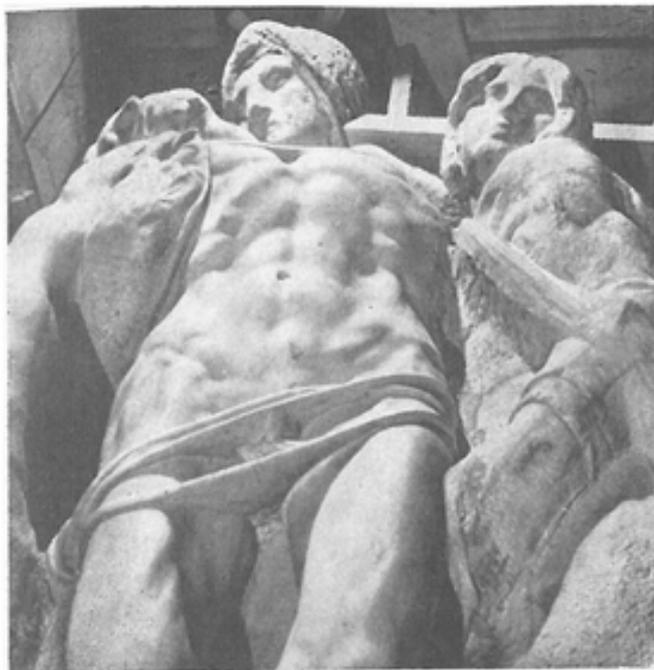
Druhého dne po požáru našli Koláře oběšeného nad rovem Chmelařovým. Ve vytržetých očích měl zatvrdlý kámen pomsty a zoufalství.

**Jsou tři bytosti hodné úcty: Kněz, voják, básník
Vědět, zabíjet, tvořit** **Charles Bandelaire**

MICHEL-ANGELO | PIETA | SIENA

DETAIL

Noční tvary

Zdeněk Rotrekl

Spleť všeho zrcadlení a těkání
jak svlačec se pne a liany
jsou údy mé a vše co kvete
jsou má znamení jiným.
Tichost sovy, údery hodin
a lehce rozevřené okouzlení!
Snad strom mně ve tmě naznačí,
která, zdá se, však není, není.
Snad pták, snad zvíře dopoví ...
Ó, znám ta slůvka, ale bojím se vyslovit.

Když kráčí les a tma vadne,
když ptáci se rvou o stíny ovoce,
když zahrada všech výšek
plná je a sadař očesává,
co počne si s bohatstvím to ticho líné,
to ticho líné s bohatstvím,
jež jak mrak kolem mne proplouvá?
Letohrádek řeči, v němž právě
tolik stínů slova rozsvěcuje ...
Ó, znám ta slůvka, ale bojím se vyslovit.

Já

Alena

Vůle Boha k naší existenci je místem našeho zrození. V ní bylo naše já po prvé a bez poskvrní vysloveno. Věčná myšlenka Věčného obsahovala od počátku své nekonečnosti naše já, aby v určitém okamžiku bytí stvořeného světa z ní toto vytrysklo jako jeden z článků velikého díla Ducha na zemi. Tomuto čistému, námi v dětství neuvědomělému já určil Pán bytí spasenu. Láskou věčnou miloval myšlenku na ně a když vyšlo z Jeho lůna, nemiloval je méně, neboť On jest v každém okamžiku vše, co jest. V plození Svého Syna miloval je a v dechu Ducha svatého byla obsažena myšlenka na ně. A ve křtu přijal nás v synovství Boží,

abychom měli účast v Synovství Jednorozeného.

Zda Mu patřil i první záblesk naší Synem vykoupené vůle, když nám od věčnosti patřilo místo v Jeho myšlence? Čemu všemu na tomto světě říkáme láska, co všechno zveme svým domovem — a přece jediný jest náš Domov. Není snad třeba se vrátit do vůle Boží, odkud vyšla pokřtěná krása našeho já? A když se vrátíme, jak vykonáme tento návrat? Po návratu v poznání vraťme se v myšlenkách a pak i v činech k místu svého zrození v Otci! Nepojmeme výrazem tu možnost, aniž na okamžik pochopíme. Avšak nevyslovitelná jiskra po-

znání v hlubinách já znamená proměnu na věky. Není větší a skutečnější pokory nad tu, jež takto ctí své já. Neboť toto já bylo myšleno jako obraz Boží.

A až toto pochopíme, otevře se naše já k slavnému oslovení: *Ty, Ty Pane. Já* jako obraz *Tvůj* a Ty jako jediné možné místo mého bytí, Ty, Věčný v Trojici! A to bude celý návrat, já a Ty v setkání, jež se stane

místem spočinutí, z něhož poroste nový život. A každý boj a každá práce, každá krev, jež vytryskne z duše, bude posvěcena tím setkáním.

A až umřeme, bude to nový návrat po tisícových návratech na zemi, aby naše já na věky stálo v čistotě svého prvního vyslovení a jeho vědomí utkví ve vítězném a mocném: *Ty — —*

Funkce slova jako rýmu

Jiří Karen

Funkce slova jako rýmu jest falešně chápána. Nejostřeji tento omyl vystupuje při čtení starých básnických skladeb. Rým se zde považuje za příspěvek, nezbytnou ozvěnu, která svým zvukem již vykoupila vlastní existenci. Podle primitivní představy nebyla báseň básní — bez rýmů. Rým se stal modlou, již byla obětována myšlenka i jasnost.

Někteří básníci se přiznali k následujícímu způsobu tvorby: Nejprve najdou rýmy, pak dodatečně hledají náplň. Tento způsob tvorby může riskovat pouze velký umělec, který ví, co chce, umí zpětně i se stran při-

jímati popudy. Neumí-li tak, verše jsou vyčpané, slova jsou papírová, jsou tu, protože tu musí být.

Nejprirozenější jest způsob tvorby, kdy souměrně s růstem myšlenky, která se formuje do verše, vyrůstají rýmy. Nejsou cizorodým živlem, nejsou imputovány násilím, jsou dechem téže duše.

Srovnáme-li výhody verše bez rýmu či s rýmy, zjistíme souběžné výhody i vady. Verš bez rýmů je uvolněn. Není vázán strofickou pravidelností, jeho krev jest rytmus, je to řeka rozlévající se po lukách, nedotčená výstřelky regulace, myšlenky smějí tryskat jak ohňostroj, smějí pádit, aniž by jim brzdil rým, ovšem, řeka neregulovaná se v čas povodní rozlije a zatopí, strhne a rozbije. Volný verš nemá jednotícího pouta, tvůrci nelze vždy poznat hranici, kterou není dobře přestoupit, aby nebyl mnohomluvný a roztěkaný. Rým reguluje, nutí ke kázni. U básníků velké imaginace jest rým magnetem. Na jeho pólech se zachycují myšlenky samy. Je to ohňostroj, z kterého obrazy prší. Tento způsob tvorby jest však velmi snadný a pro umělce menší kázně nebezpečný. I v dílech velkých básníků, pracujících touto technikou, nalezneme vedle skvostů pouhé stíny a odlitky rýmové techniky.

Báseň rýmovaná jest stavebně ucelenější. Je stmelena. Dbá zvukové stránky i čistoty slova.

Rýmy jsou opotřebovány. Jejich kvalita klesá již jediným použitím. Krásný verš s banálním rýmem je ztracen. Jako by do sbírky cenné keramiky zařadil hrneček za pět korun. Nutno mu vtisknout nový a osobitý ráz, svěžest. Nikdy nerýmovat sloveso se slovesem, subst. se subst. Vždy (nebo zpravidla!) různé tvary odlišné dynamiky. Nutno se vyvarovat vždy toho, aby rým se stal: přívěskem. Musí mít vždy absolutní platnost!

G. GÖPFERTO VÁ | STARÁ PANÍ

Všem býti vším

J. Šlechta

»Pane, pět hriven jsi mi dal, hle, jiných pět jsem vyzaskal.« — Služebník věrný tak praví svému hospodari. V jeho slovech lze vycítit práci a pot. A ne nadarmo stojí tato slova v Písmě svatém. I dnes nám chtějí něco říci.

Dnes, kdy všechno kolem nás se řítí vpřed rychlostí, která se vymyká každému měření. Dnes, kdy se objevuje nový myšlenkový proud, který přináší něco úplně nového. To vše nás volá do práce. — Bůh nás volá všechny, všechny katolické duše celého světa a žádá práci. Práci smělou, i proti starému řádu, i proti tomu, co je falešné, práci nezištnou, plnou námahy, práci vždy a všude, na každém místě »včas i nečas«. Bylo vždy naší chybou, že jsme počítali katolíky, ale nepočítali práci.

Kristus nás volá k svatostánku pro rozkazy. K svatostánku, odkud přijímáme sílu a milost. A je jistý, přísně logický zákon v životě katolíka: »Kolik milosti přijímáme, tolik práce musíme vykonati.« (Przywara.) — Nejen nadšené, vzletné myšlenky, nejen krásná, zbožná předsevzetí, ale i práci. Je jedna věc, která brání práci pro Krista: Nechceme se snížit, nechceme se obětovat! Jako trubci v úle čekáme na med.

»Svět nevěří již v kázání a kněžství, věří jen v lásku. Pusťme se tedy do dobývání světa láskou k chudému.« (Pius XI.)

Ano, svět věří jen v lásku a čeká na ni. Ne — uzavřít se do ticha chrámového, nýbrž jít ven mezi zástupy a dávat to, co jsme obdrželi od Boha — Lásku. Odrhici se všeho. »Ve mně žije Kristus,« praví apoštol Pavel. Také v každém z nás ať žije Kristus, jenom Kristus! V nás žije ten Kristus, chce svět získat, ne kousek, nejen několik duší, nýbrž celý svět! Jak velká musí být naše práce pro Něho, když Jej přijímáme!

A zatím!

Svět čeká. Školy se hemží mladými studentíky, kteří touží po Králi ze svatostánku, ale nevědí k Němu cestu. Kdo jim Jej půjde dát?

Vyjdí již, duše, ze svého nitra! — Je skončena tvá tesařská práce, kterou jsi konala jako Kristus v dílně Josefově! Jdi k zástupům...

»Žeň sice mnohá,« ale stojí oběti. Dnes každý

musí být jakoby knězem Kristovým a rozdávat jeho lásku. Každý z nás na jiném místě pro jednu věc. Universálně v individualitě, která je prosta závisti a sobectví.

Kříž je však důkazem tvé správné práce. Půjdeš-li rozdávat sebe a lásku, otevřeš-li svatostánek a poneseš-li Krista ven, mezi mládí, i na ulice měst, budeš milován a obklopen jásotem. To však není tvůj cíl. Musíš zaniknout ve svém díle. Tvá pokora tě dovede na místo, kde ztratíš svůj život pro Krista, kde najednou poznáš, že skutečně ne-žiješ už ty, nýbrž v tobě Kristus. A tu jako hojivý balzám uslyšíš Kristova slova: »Kdo ztratí život svůj pro mne, nalezne jej!« — Kříž... Vždyť je též naším cílem »s Kristem být ukřižován!« (Gal. II., 20.) Smrt znamená zánik. — Smíš zaniknout? Ano, musíš zaniknout, tvé dílo tě musí usmrtit!

Jít k zástupům s Kristem...

Půjdeš? Či jsi jen taková duše, která bere, aniž by dávala?

Před tebou, studente, stojí řady nových spolužáků, vídáš bázlivé oči primána a sekundána, vidíš v nich oheň a touhu. Neber na sebe vinu za jeho uhasnutí! Jeden druhému podejte ruce k věčnému bratrství s Kristem, jeden druhého vedte, »povzbuzujte se..., aby se některý z vás nezatvrdil kلامem hříchu!« (K Žid. 3, 12—13.)

Všichni neuslyší tvůj hlas! Někteří tě budou chtít ukřižovat! Poslechni však hlasu sv. Pavla: »Všem stal jsem se vším, abych vůbec některé přivedl ke spáse.« (I. Cor, IX, 22.)

A k tomu je třeba jen jedno: V denním, nebo alespoň týdenním svatém přijímání odevzdat sebe do služeb Spasitelových. Nabrat sílu z Kristovy krve, »jejíž jedna krůpěj stačila, aby všeho světa hříchy obmyla«. A nám by stačila dát sílu? Jen bližě ke svatostánku — a potom zas dál, do všech končin země, pokorně rozdávat Boží lásku, všem rozdávat, všechny prosit, všem dát kousek sebe, všechny milovat, za všechny jít v lásku na kříž, aby se obnovila země a ze všech končin zazářil jas práce a lásky pro Krista, který je »první a poslední«... (Zjevení I, 17.)

Za stěnou ticha

Jiří Karen

Milý příteli!

Píšeš: Miluji noc, tmu a nicotu. Noc proto, že vše spí. Pták i strom. Nicotu proto, že za touto stěnou není nic, jen černá mazlavá hlína a jak shnilá jablka. Už asi nenaleznu východu, zhasili lampy, cáká bláto, jabloně jsou zkažené červíky. Tma. Krůpěje. Nic. — Rozumím ti, drahý příteli. Znáš ty kroky, které nevedou nikam, ten hlas zoufale volaný, ale nepřicházející. Naše mladé oči čekají zázrak. Pro nás rozkvete kopřiva, pro nás kámen promluví, pro nás tekou řeky, pro nás, jen pro nás. Skutečnost bolí. Tvrdost zraňuje, čas mívá, my jdeme, po našich krocích není šlépějí, život mívá, anž bychom jeho poklad vykutali. Okřamali nás. Veliké zámky a zde — nicotný dome-

ček skutečnosti. Proto jsi smutný, proto píšeš verše o nicotě, můj příteli. — Budu ti však něco vyprávět; seděl jsem u okna. Nádvoří, psík, popelící se slepičky a oblaka. Strážlivá scenerie. Ruka sklesla na klín. Nahmátla něco. Byly to brýle. Růžové brýle. Aj, kraji můj, jak ses změnil? Zdaž nádvoří není v ohni slunce a rubínů, zdaž oblaka nejsou veselá jablíčka dozralá zdravou usměvavostí? Jsme krásní, zdi s lišejníky, jsme krásní, můj psíčku a slepičko! Máme růžové brýle. — Včera jsem nasadil brýle černé. Jsi to ty, můj kraji? Jak jsi potemněl, tvé nádvoří se podobá hrobce, oblaka tvá rzivým hafanům, otlučená zeď, stíny zákoutí, černí tvorové kráčající o smrti a tmě. Kde jsi, krásný kraji

O. ČECHAL | STŘECHY VPODVEČER

můj dřívější? Kraji skutečnosti, kde slovo jest slovo a kámen kamenem, kde jsi, kraji včerejší, kde bodlák byl růží a zákrssek stromem života, nezbylo nám nic; dnes mince nemá platnosti a pták sype na naše srdce hrudy ztvrdlé mrazem. Ó vy poměry, brýle šalebné! Odhodím vás! Odhodil jsem. Zase byla střízlivá scenerie. Vzal jsem opět růžové brýle, opět byl kraj pln ohně a růží. Pak jsem pochopil. Živote můj, skutečnosti pravdivá. Ty jsi, trváš, neměníš se. Kámen je tvrdý,

mlčí, růže je hebká a voní. To jen oči mé, zastřešené skly, nasazují ti masky. Vše v očích mých se rodí. Jen ve mně se proměňuje, ty skutečnosti jsi, jaká jsi, jiná nebudeš do věků, nezměníš se. To jen já nad tebou budu plakat, nebo se smát, podle barvy skel... — Ale pak, — pak stvoříš sám tvář věcí, sám životu vtiskneš podobu, tu svoji jedinou a chtěnou, ty sám, sám...! — Již nikdy jsem nenapsal smutné básně. Tma umřela. Míjela okolo, usmívala se, ani smrti jsem se nebál. Byla ke mně laskavá. Už mne nikdo neoklamal. Já tvořil barvy, já vytukával tón, vládce nad snem i skutečností. — Miluji život. Je to cestička v polích, zpívají zde cvrčci, voní zde máta. Miluji jeho prostotu a maličkosti. Jeho proměny, zadní dvířka, jeho světla šerící se podlouhlé štěrbinou. Miluji jeho oddech, halasení, zpěv, vůni, jeho kámen i jeho růži, jeho hořkost, pád i povstání. Ve mně šumějí kroky všech chodců, mé myšlenky se podobají včelímu úlu, do mne ústí čas, ze mne ubíhá, já mu vtisknu poslední formu a žádaný tvar! Netoužím po stříbrném větru, nehledám vodu, jež mrtvé oživuje, to vše je neskutečné, život je malé, nepatrné jehně, štěbetá a kolíbá se, jeho krása spočívá v pokoře a slávě nepatrnosti. — Proto, můj příteli, nepiši smutných básní, proto se usmívám tvému stesku. Miluji noc také. Ale pro její hvězdy a ticho. Proto, že za stěnou ticha je kraj spících květů a usmívajících se kolébek...!

Ze zápisníků mladých studentů

Byl jsem na návštěvě u spolužáka. Na odpolední besedu přišli ještě dva chlapci. Jeden malý z obecné školy, druhý z kvarty gymnasia, zřejmě ochránce prvního.

»Máš ho rád?« ptám se toho menšího a ukazuji na studenta.

»Ne, on mě bije.«

»A tatínek tě nebijе?«

»Někdy také.«

»Tak ho tedy také nemáš rád!«

»Mám.«

»Vždyť tě také bije.«

»To nevádí!«

Nutno se zamyslet. Snese dítě od každého tělesný trest jako od otce?

*

Jedeme z prázdnin. V jedné stanici přistoupí obtloustlá panička. Vidí, že jede s mladými chlapci a dá se na náš účet do hovoru.

»To je dnes nevychovaná mládež,« osloví souseda, »já vám mám doma dvacetiletého syna a ten už neposlouchá. Já musela poslouchat ještě ve třiceti letech...«

Hovor pokračuje.

Vedle mne sedí malý přimán, který jede stejnou cestou. Ošívá se, pošťuchuje mne a hihňá se do dlaně. — Dívám se na něj chvíli a k'uk mě přivede na novou myšlenku. — Byl jsem na prázdninách v rodině, kde se desetiletý modlil společně s maminkou a dvacetiletým bratrem. Jen dvacetiletý poslouchal. — Proč? — Maminka nebyla »vtělená přísnost« jako tato zde. Byla mírná, skromná. ukazovala svým dětem zářným příkladem cestu.

Kdo by po ní nechtěl jít?

*

»...ubi ergo caritas est, quid est, quod possit deesse? Ubi autem non est, quid est, quod possit prodesse?« (Z homilie sv. Augustina o svátku sv. Kamila de Lellis.) — V posledním čísle Jitra podobně vyzněla úvaha v Zápiscích starého profesora: »...a tak lze říci, že ve výchovatelství platí: věda bez umění je málo. A bez lásky docela nic.« — A tu tak napadne mladého studenta: Bez lásky docela nic? — Kdo mi dal doposud lásku? Trochu nějaký ten opravdu dobrý profesor nebo učitel a hodně rodiče. A ostatní svět? Velice málo. A přece jsem právě ve stadiu, kdy mě vychovávají, kdy mně ukazují cestu pro budoucnost. Bez lásky. Ne vždy, ale většinou. Jak potom mohu být?

Malý Zdeněk si hraje na zahradě v písku.

»Co to vyrábíš?« ptám se. — »Boudu pro Reka.«

»Ah tak.« — Usměje se.

»To se učíte ve škole?« — »Ne.«

Byl to prvňáček.

»A co se učíte?« — »Číst, psát a počítat.«

»A což náboženství?« — »Nechodím.«

»A proč?« — »Tatínek nechce.«

»Ale jsi rád, alespoň máš více prázdnin!«

»Ba ne.« odvětil a povídal dál jaksi tajemně: »Já tam také někdy zůstanu. On jim nějaký pán povídá takové pěkné příběhy!«

»Já ti také povím, chceš?«

»No, povězte!«

Vyprávěl jsem mu o Josefovi Egyptském.

Asi za týden ke mně přiběhl znovu se slovy:

»Povídej něco! A tak pěkně jako posledně.« — ♦

Sedl si a poslouchal s otevřenými ústy.

Mluvil jsem s jednou dobrou matkou. Přišla řeč na výchovu a hlavně, jak se má trestat.

»Já jsem nepoužila ani jednu metly a vychovala jsem čtyři děti!«

Nechci tomu věřit. Znáš ty děti. Jeden chlapec je sanguinik, druhý flegmatik, třetí melancholik. Jejich sestřička má z každého něco. Dobrá maminka dovedla spojit všechny čtyři tak odchylné povahy. Bez rákosky. — Dva chlapci chodí denně k sv. přijímání, ten třetí už je v zaměstnání a nemůže...

A tu si vzpomínám, co kdysi odpověděl sv. Jan Bosko na otázku, jak je možné, že tak skvěle vychová chlapce bez trestu rákoskou: »Máme dva prostředky: lásku a sv. přijímání... Také je bič, ale toho neužíváme.«

Otázky malých primánů a sekundánů uvádějí ve zmatek. Tuhle přiběhl jeden a povídá mi:

»Podívej se. Máš k snídani jenom kávu a chleba. Hned, jak se najíš, přijde někdo a dá ti salám s rohlíkem. Co dříve strávíš?«

»Abych se přiznal, nevím, ale to máš tak. Přemůžeš-li v sobě nechut', sníš i tu kávu rád a strávíš ji a možná, že už budeš najeden...«

To máš právě tak jako s napomenutím... Je nepřijemné... Ale přemož se a poslechni. Poznáš krásu vítězství.«

»Máš pravdu... Tady máš ten salám a rohlík!« usměje se a ukazuje, že nic nemá... J. S.

Z latiny máme profesora, který se snaží vhodně sestavenými větami nám co nejvíce vstřípit do paměti. Tak třeba řekl: »Epigram má být jak včelka. Malý rozměrem, ale obsahující jak med, tak žahadlo.«

Žák X. neuznává za vhodné bystřit svůj rozum gramatickou analýsou latinských souvětí či učebním řeckých slůvek. Cvičí a bystří svůj rozum

originálněji. Nepozorovaně kápne svému sousedovi inkoust na místečko, kde se boltec připojuje k lebce a čeká. Jeho sused — jinak elegán — nosí za uchem inkoustovou skvrnu několik dní. »Patrně se důkladně nemyje,« myslí si žák X. a vymýšlí si nové léčky, jimiž bude nepozorovaně poznávat své spolužáky a bystřit svůj důvtip. Také originalita.

Žák X. si vypůjčil velký slovník český. Ač není jeho slovník příliš starého data, obsahuje takové zajímavosti: nugae, arum f l. tretky, trety, šibřinky, lašky, titerky, frašky, balamutstvo, tlachy, vachy, plesky, žvamy, tlampy, čačky, kudrlinky, škrabušky, škratky, šutky, tant, knidry a pod... německý text... 2. srostitě: fraškář, kudrlinkář, šašek, šaškář, šarapata, kortyzoun... Z toho ovšem zmoudřet nemohl.

Někteří romantičtí učenci tvrdili, že řečtina je jazyk slovanský. Brzo se však upustilo od takových tvrzení. Můžeme však slyšet, že řečtina je něco tak vzdáleného našemu jazyku, jak nevím co. A zatím je řečtina stavbou vět a vazeb daleko bližší duchu jazyka českého než ciceronská latina.

Málokdy si něco opisují do svého zápisníku. Při čtení Papiniho jsem však byl k tomu přímo hnán. A proto to také oficiálně v zápisníku ponechávám. »Satan pokouší jen lidi veliké a čisté. Ostatním nepotřebuje ani pošeptati jediného vábivého slova. Jsou jeho již od chvíle, kdy v mládí přestali být dětmi. Není mu třeba se namáhati, aby ho poslechli. Jsou v jeho náručí, dříve než je zavolá. Většina z nich (proto) ani nepozoruje, že satan jest, poněvadž ho poslouchali zdaleka. A protože ho nikdy nepoznali, jsou nakloněni popíratí ho... a posmívají se mu jako přízraku, vynalezenému v Církvi pro potřeby pokání...« (Papini: Život Kristův str. 68, 69.) Z. L.

Sliby — chyby

MPK

Kolik dobrých předsevzetí udělal si každý z nás při exerciciích! »Od nynějška budu neohroženým katolíkem, budu pít všechny své náboženské povinnosti, ukáži, že Boha opravdu miluji nade všechno.« Některý student ve svém horlivém zápalu dokonce si přál žít v době Neronovy a svou věrnost k Církvi osvědčiti třeba svou vlastní krví. — Ale čas letí, sliby — chyby, skutek — utek!

Nemysleme na cestu k Bohu, kterou šli velcí světci dřívějších dob, pojďme raději po cestě, kterou nám ukazuje světcé moderní doby: svatá Terezie Ježiškova. Hleďme ze svého života odklízovat pomalu jednu chybu za druhou a jeden špatný návyk za druhým.

Je však nutno začít. Nuže, hleďme ze svého života zcela vymýtiti zlovyk brání jména Božího nadarmo. Některý řekne, že je to velmi těžké, že si to ani neuvědomuje, když to řekne. Ukáži vám však, že to tak těžké není.

Na obecné škole pražské periferie podařilo se učitelce náboženství stálým napomínáním děti odnaučit brát jméno Boží nadarmo. Učitelka útočila na jejich dětský cit s poukazem, že to Ježiška

bolí, a že, mají-li Ho opravdu rády, nesmí Ho takto urážet. A měli byste vidět: tyto malé děti, které samy poznaly tak málo lásky ve svých rozháraných rodinách, nechtějí Toho, který je tak miluje, ani trochu zarmoutit. Nyní jsou tyto děti apoštoly ve svých rodinách. Jednou vyprávěla malá modrooká Irenka: »Prosím, přišla k nám tetička, vypravovala a brala jméno Boží nadarmo, prosila jsem ji, aby Ježiška neurážela a prosím, tetička mně za to dala korunu.« Měla z toho radost, že to tetičku odnaučila i z té korunky. — Jarka to měla horší. Zkoušela to odnaučit svou tetu, ale ta, místo aby uznala svou chybu, rozhněvala se na Jarku a ta chudinka to odnesla na své tváři. Budiž řečeno k její cti, že ji ten políček nezatvrdil a že je hrdá na to, že mohla pro Pána Ježíše také něco vytrpět, jak vykládala. A co my studenti? Nedejme se zahanbiti těmito ubohými dětmi periferie! Vždyť je to tak samozřejmý požadavek. Jste-li si již sami sebou jisti, upozorňujte i ty, kteří jsou kolem vás. To je tedy nyní váš apoštolát: potírat všude tento zlovyk brání jména Božího nadarmo!

A. DOKOUPIL | DŮM V OLOMOUCI

Fotografie včera a dnes

Vilda Kříž

Pravda, má se začínati nejdříve s historií, ale myslím, že pro jednou si to můžeme obrátit. Nejprve řekněme si něco o fotografii v době současné a o fotografii z doby nedlouho minulé, a pak se vraťme do historie.

Za těch 100 let prodělala fotografie — jako každý vynález — mnoho a mnoho změn. Konstrukce dnešních fotoaparátů jsou již docela jiné než těch, s kterými fotografovali naši otcové v mladých letech. Běžným fotoaparátem minulé doby byla desková komora formátu 9×12 cm, 13×18 cm a nebyl to žádný div, fotografoval-li amatér na desku formátu 18×24 cm. K tomu ovšem byl nezbytný pevný dřevěný stativ, který byl o mnoho těžší než aparát. A připočteme-li k tomu ještě nějaké ty kasety se skleněnými deskami, vyjde nám úctyhodná váha. Uvážíme-li, že sluníčko bylo bezpodmínečnou nutností — a že většinu cest musel dělat — a také dělal — dřívější fotoamatér jenom pěšky, vidíme, že fotografování nebylo nic záviděníhodného. Musila zde být opravdová láska k fotografii, aby jí amatér dřívějších dob zůstal věren. Emulze fotografických desek nebyly nijak

vysoce citlivé. Fotoamatér musel míti hodně trpělivosti, aby jej neodradilo mnoho nezdarů, o které nouze tenkrát nebyla.

Dnešní fotoamatér jest již na tom o mnoho lépe. Malé a lehké fotoaparáty s vysoce světelnými objektivy, dokonalý materiál jest mu již dnes zárukou, že ne-li napoprvé, tedy jistě po druhé bude míti z exponovaného filmu obrázky. A formáty? Dnes nejužívanějšími formáty jsou: 24×36 mm kinofilm (Leica, Retina, Contax), 4×6½ (Exakta), 6×6 cm čtvercový formát zrcadlových komor (Rolleiflex, Rolleicord), 6×9 cm (Super Ikonta, Voigtlander Bessa a mnoho jiných). V profesionální fotografii se však velkých formátů užívá stále. Velký formát nevymizel a pro některé práce jest stále nepostradatelným.

S fotografickým materiálem jest to již také docela něco jiného. V minulých dobách byla to výhradně deska neortochromatická. A dnes? Dnes fotoamatéři fotografují takřka jenom na film, jehož emulze může býti ortochromatická, panchromatická, a tam, kde by nestačil ani tento materiál (na př. na horách), může si amatér koupiti tak zvaný infra-film, který zachytí i paprsky neviditelného spektra, t. j. paprsky infračervené. Může ještě použítí filtrů, které mu umožní účinek některých barev potlačití a jiné zase více zvýdihnouti. Na příklad: použitím zeleného filtru potlačí se účinek barvy doplňkové, t. j. barvy červené, a zvýší se tak účinek barvy zelené. V praxi to znamená, že na př. zelená louka vyjde světleji s lepší kresbou a nebo s dobře prokreslenými mraky. Filtry mají různé barvy a různé hustoty barev. Jejich používání je věcí praxe.

Konečně jsou zde papíry, na které se obrázky z negativů okopírovávají. Ještě před 20 lety užívalo se s oblibou papírů pro denní světlo (chlorostříbrných). Dnes tyto papíry již pomalu zanikají a jsou nahrazeny papíry pro světlo umělé. Papíry pro umělé světlo jsou o mnoho citlivější, než byly papíry pro světlo denní, a řadíme je do těchto dvou skupin:

Papíry chlorobromostříbrné (plynové-kontaktní) a bromostříbrné (zvětšovací).

Jejich povrchy jsou různé. Nejčastěji používá se papírů lesklých, polomatných, matných, zrnitých, jemně zrnitých a po případě i s povrchem plátěným. Barvu papíru můžeme pak voliti: bílou, chamoix, barvu slonové kosti a kromě toho můžeme papíry tónovati.

Před 20 lety neměl fotoamatér tak bohatý výběr. A před 100 lety! To již patří historii a o té zase jindy.

Poznámky k 2. číslu

Jiří Karen

Bartuškovo Daleko dobré, zvláště ve 3. strofě /
Přece je jeseň létu blíž... / však závěr neuspokojuje. Čekáme něco ještě silnějšího a ona přijde jen: nesplněná touha. Myslím, kolego, že je správné, aby závěr tvořily nejsilnější verše celé básně. — **Srpnová píseň:** Pěkný obraz: v deníku lesů, řek a polí. — **Tovačov:** Takových básní lze napsati celé stohy. Je to pohodlné a lehké. Ale je to chmýří pampelišek, které se pod závanem větru rozletí bůhvíkam. Řadíš pouhé představy bez vnitřní spojitosti, jako když se na lep chytají mušky. Báseň není organický celek. — **Šotolova**

Dívka uveřejněna již v S. Č. — **Vysoko nad oblaky;** pěkná prosa. Odpozorováno životu. Však, kolego, leckde je zbytečně nahuštěno metafor, je z toho zmatek. »V letícím kolotoči myšlenek formovala šírku hodin«, leckde jsou i výrazy rušivé: ječivá parabola úděsu, probodávala ohnivá kola očí, třeslivé paprsky. Nesnaž se zatemňovat úmyslně. Je to zbytečné, činí to dojem schválnosti, a je to škoda. — **K Zeyerovu** výročí účelně sestaveno. Podává názor na Zeyera vzhledem k víře. Představí nám básníka v jedné určité tváři, jaký byl. Není zde všeobecných frází. A to je plus. —

Korb: Sport. S potěšením vidíme v Jitru články mladých. Jak oni myslí a čeho si všimají. To je správné. Jistě, že forma nebude tak uhlazená, leč promluví na nás mládí myslící, třeba i někdy přestřelující. Korbův článek si všiml aktuální věci. Až se autor zbaví pocitu mentorství (... a k tomu to neslušné chování, za jaké by se měl student stydět...!) a naučí se nepříjemné věci vysvětlit, příjemně tak, aby to neodpudivo toho, pro koho to platí, bude psát dobře! — **Pohádka** by byla slušná, ale bez pohádkového nadpisu. Ten jí škodí. — **Zezulova Zbrojírka** krátká, ale výrazná. Myslím však, že žádné prose neprospívají silácká slova: strašlivá stařena s odulým břichem, vytřeštěné oči, puch hniloby, jako blesk... — **Tulák** pěkný. Není rušivých výrazů. — **Andrenikův Cansone** pěkně vystihuje básničku a její pohled na věci. — **Vy jste sůl země** výrazné. Krátké úsečné věty jsou jistě výraznější než na-

bubřelé lyrizování. — **Čemu tak málo rozumím:** Krásný je názor Maryllin (... Cítila, že by dovedla i trpět...) Doufejme, že debata o jazzu je skončena. Mravenci se líbí pouhé zrnečko, orlu oblaka. Jak jim to oběma vymluvíte? Jak přesvědčíte druhého? Oba mají svoji pravdu. Oba své důvody, kdyby přišel blázen, také bude mít důvody. Pro všechno na světě se najdou důvody. A najdou se důvody i proti důvodům. Komu stačí jazz — Bůh mu ho přej, ať se raduje z něho, kdo chce něco trvalého, najde si hudbu jinou, ať se raduje zase ze své hudby. Budou spokojeni oba. Proč by si kazili náladu vzájemnými hádkami?

Výtvarná stránka »Jitra« na vysokém stupni. Z fotografií zdařilé snímky E. Koukala, zvláště Podzimní ráno, Krmašové zrcadlení, Filipův velký rybník. Machourkova baletka, skvělá linie přední nohy, ale zadní nemožná.

Pozdravení druhému číslu

Josef Bradáč

Hned s počátku radost nad životnou částí Jitra, kde čtenáři reaguji, domnívají se a soudí. J. F. Zuk svou kritikou J. Karna, ZMZ referátem o výtvarnicích ve Smetanově museu, sloven o hudební výchově Valji Kalinové. J. Karen usiluje o postoj k noetice tvorby, bylo by si přáti, aby se jen více zabýval teoretiky slova (P. Valéry, Bremond) a neupadl do samolibé pózy vysvětlovače za každou cenu s platností odbornickou. Jednu pochybnost: »básník se podobá lovcí, který musí bdít, aby je (slovo) právě zachytil v situaci a v podobě, kterou mu chce právě teď vtisknouti«. Té klamně jistoty vůle! Slovo neuniká, básníkovi netřeba je lovit, nýbrž v modlitbě je pronášet a za pocitu, že o tom neví. — První báseň čísla je Šotolova Dívka pro vnitřní zdařilou dramatickosti a diskursivnost. Srpnová píseň Jiřího Yzay se přibližuje Bartuškově básni Daleko od léta, sklesává však rytmickými vadami. Bartušek by podržel prvnístránkové místo, kdyby průhlednost závislosti nedal tušit vzor. Vysokonadoblaky je hodnotná próza značné úrovně. Václav Smetana zlačněl po plnosti a

usvědčil bývalou lacinost z přechodnosti, jeho výraz prodělal mnohý kvas, byli jsme toho svědky, a nyní zdá se utišovat. (Ovšem zdání nasvědčuje i nevkus »žalost«, »dni trčely orvány na oštěpu času« a p.) Epika je plna ztajené statiky, což vyžaduje velké sevřenosti dějové. A té zde není, ale tuším, že bude ve Smetanových pracích příštích, námětově hlubších, propracovanosti účinnějších a vši mělkosti (vyrůstá nová, vše obětující láska) prostých. Zápisky z cest charakterisují a prozrazují pisatele. Živost a pohotovost výrazová dávají tušit dobrého pozorovatele. Směl-li bych radit, pište více do Jitra! Z drobnějších próz vyniká Tulák V. Zimy, jenž má kvalitu dobrého vypravěče, a modlitba více než epicky zaměřený příběh M. Baldika Vy jste sůl země. Pusť se, kolego, do bohatší fabule! — Už na konci, a přece radost jak na počátku. Pište o věcech, jež vás zajímají, sportu, hudbě, literatuře, dramatickém umění! I z duchovního života napište své zážitky a dojmy z práce pro Krista. Není jen umění, je něco víc, a to je život, není uměním život, ale žítí jej.

Ještě k 1. číslu

L. Bor, Řím

Loňská celostránková úprava se mi více zamlouvala. Letos ono podtrhávání působí novinovým dojmem a dělení stránky na dva sloupce unavuje oči; tyto se musí pak neustále vracet a po chvílce četby (a zejména když čteme ještě i jiné věci než jen Jitro) bolí.

J. Sedlák: Ó rty rozpuště. Líbí se mi řadění slov. Dovedl poznat, uchopit a vystihnout jejich význam a sílu.

R. Veverka: Chlapec Kristián... Zajímavý námět, dobré obrazy. Sádrová síň, mléčné šero; někde však se mi zdá rým přehnan.

O. Kryštofek: Ráno. Nesouhlasím, že by Kristův pohled dal se srovnávat s m'hou. Jinak pěkné.

F. Adamec: Hra s životem. Básnickou formou dobře vyjádřena pravda: Život je třeba brát vážně.

G. Göpfertová: Mrzutost. Nevidím smysl článku, jednotného proudu myšlenek. Totéž jsem postrádal již v minulém ročníku v Pohádce o Lu-Čang.

I. Andrenik: Až se rozloučíme. Z básně září vyrovnanost, a to je na ní to nejvzácnější!

M. Habr: Píseň zemi. Celá báseň jednak volbou slov, jednak svou stavbou má pěkný uklidňující ráz.

L. Vlk: O bílé víle. Dobrý postřeh. Romantické přemýšlení však nemůže být nikdy příliš hluboké. — Nesmíme zneužívat význam slov. A pak, nelíbí se mi časté užívání slov cizích: Budoir, konverse, epitheton, fantasie, když za vše máme pěkná slova vlastní!

M. Ullmannová: Čínská pohádka. Poutavé líčení smutné pravdy. Oči, které přivykly krásnému snu, neumějí se dívat do slunce, i když je také krásné.

V. Lhotská: Lidé pod nebesy. Myslím, že je to nejlepší článek tohoto čísla. Vyniká jak hloubkou myšlenek, tak jejich zpracováním. Jedno mě však zarazí: že autorka si libuje v tragických námětech. Jako z loňských Klářiných macešek. tak i z tohoto článku vane bolest duše. Chtěl bych od autorky čísti také něco radostného! Vždyť styl, s jakým zdolává látku, je přímo podivuhodný. A pak, dávám-li, třeba z bolavé duše, dávám-li druhým, je třeba dávat radostně! Radostného dárce miluje Bůh! Neříkám tím, že bychom nemohli dáti průchod i své bolesti, ano, avšak to jen občas. Víím, že to bylo psáno s láskou a toho si na celém článku nejvíce vážím. (Ještě však malé důvěrné upozornění: I v introitu je dona, nikoli donas, a pak — při Requiem nikdy není a nemůže být Credo!)

K. Klika: Dvacet let. Myšlenka dobrá. Na dobu dvaceti let však poněkud chudé.

A. Bradáč: Kletba a slib. Zdá se, že próza bude hodně zajímavá. Dokud není dokončena, není možno říci více.

Ze zápisníku mladých studentů: Některé dobré postřehy, některé příliš všední, nechci říci otrápané.

V. Doležel: Povídání o krásné Hané. Článeček vyniká svěžestí obrazů a dýchá láskou k Hané.

F. Korb: Studentská misie. Kolego, máš zcela pravdu. Je však třeba dívat se také na ty, kdož tak zle nesmyslejí! Líbí se mi tvé odhodlání a výzva. Budu tě a vás všechny podporovat modlitbou!

J. Bělský: Ještě o jazzu. Máš pravdu; avšak myslím, že dnes již aspoň i určitá část mládeže u nás chápe, že jazz je změť zvuků, která má původ u nevzdělaných kmenů střední Afriky. Je nejnižším vyjádřením lidských pudů.

M. P. K.: Malá bilance. Je užitečné občas o něčem takovém napsat.

Výtvarnictví: Ač některé věci jsou dobré, zůstalo poněkud vzadu. Z fotografií dobré zátiší, zato méně podařená »Partie z předměstí« a nezdařená »Karlskirche« (Wien).

J. Karen: O pravé poesii. Úplně s tebou souhlasit nemohu. Sám si odporuješ. Heslo umění pro umění odmítáš a současně připouštíš, že může být umění bez tendence. Kdyby to řekl sebevětší člověk, s katolickou morálkou to dohromady nejde. Omne agens agit propter finem. Logiku nazýváš hlinou a tíhou. Opuště, ale pochybují, že by ti otázka poměru katolíka k umění byla jasná. Víím, že v tom naše inteligence bloudí skoro vesměs. Snad právě proto, že logicky nemyslí. Logika totiž je něco tak universálního, že jí podléhá i básnictví. Připouštím ti, že básník nemůže postupovat jako syllogismus nebo matematický vzorec, ale proč by se bohatost výrazu, krásných forem nemohla srovnat s dokonalým postupem, nevysvětluješ. Že inteligence a prostý lid mají rozdílné požadavky, ti nikdo rozumný nepopírá. Ale že se dnes píše mnoho básní, kterým rozumí jen autor, je také pravda. Myslím, že čtenáři nejsou pro básníka, nýbrž básník pro čtenáře. Nedovede-li v nich vyvolat myšlenku, zbytečně se namáhal. Podle katolické orientace umění má být jeden z prostředků, které nás vedou k cíli, a ne pouze vzbudit city bez obsahu. Pak teprve bude uměním mužným a ne sentimentálním. Bylo by velmi dobré, kdybychom si katolický názor na umění řekli upřímně a nekompromisně.

K N I H Y

KŘESTNÝ LIST, Jiří Kolář. Básně. Vyšlo jako 9. svazek Petrových »Prvních knížek« za redakce Fr. Halase v Praze r. 1941. (Str. 42, cena 10 K.) — Tohle je zas jeden případ, jak první knížka vypadat nemá. Připomíná nám silně Nouzovy »Rozmluvy přes plot«, ve svých »lepších číslech« knížku poesie moravského básníka H. Jelínka »Kudy«, ale nejvíce Branislavův »Dým k hvězdám«. Zatím co však tito tři básničtí debutanti (z nichž jen o Jelínkovi bylo by lze říci, že je

básník) se vyznaží v nejnovější české poesii a dovedou z ní výborně »přejímatí«, chce být Kolář, přes to, že z výbojů naší nové poesie cizopasné kořisti ještě více, za každou cenu originální. Pak ovšem vzniknou slovní útvary plné siláctví a neodpovědné žonglérské hry se slovy, které naprosto nelze nazvat verši, na př.: »V posteli klekání jsem zardíval / Za žebřík Jakubův že považují nohy kterékoli z žen / Neboť každé luno schopno píseň probudit« /, nebo: »V kolébkách

strýčkujících houslím plamenů / Z jejichž dlaní by ukusoval paroháč / Kde ozvěna běhá v nedbal-kách z pramenů / A mech pookřívá po výprasku máje.« / Takto je jen nutno souhlasit s autorem těchto »básní«, který sám tvrdí: »báseň má je špatný dukát« a »ach já nešťastný koktal«, »jsem mrtvá živá voda« a »Po mně nezaštěkne pes«. Poněkud divné světlo vrhá vydání tak slabé »první knížky« na redaktora knihovny Frant. Halase.

M. N.

OHNICE, Jiří Jakub. (»Poesie« svazek 46. Melantrich 1941.) — Knížka plná pokory a nestrojenosti. Tam, kde ví, že nemůže být vážný, snaží se aspoň o úplnou prostotu až naivitu, o zpověď srdce, tlukoucího tiše a pokojně. Prostým tónem pak získává intimnost nevtiravou a až přítulnou. A v mlčení přichází předtucha toho nevýslovného. Smrt. A pak láska, prudká a nesmlouvavá, o níž se někdy i bojí mluvit. A po ní i tichá, resignující bolest. Nebojujeme proti smutku, protože je krásný; a kdyby ho tu nebylo, kdo ví, zda by nám tu co zbylo. To je ta pasivita, na níž se tak často útočí. Ne slabošství. A přiznání skutečnosti. Snad se zdá obyčejná, snad i malá. Ale hlavně: je pravdivá, a to je především. Nehledat to, co není a nemůže být, ale být silný a přiznat si skutečnost. A z toho vyplyne přirozeně kladný názor životní a tím i cesta dopředu. (»Když tma je dvojitá a nesvítá a nední / se ani v daleku, vezmi si to, co jest...«) A v prostých věcech pak hledá novou krásu a nalézá tam i svůj klid. »Jen nemlčeti za takových nocí (Nedrkotati tmou.) Mít touhu aspoň po ovoci / a třeba prohnulo a třeba červivou.«

j. š.

DUCHOVNÍ CVIČENÍ SV. IGNÁCE Z LOYOLY. Díl I. Text. Přeložil z původního znění španělského Jaroslav Ovečka S. J. Druhý vydání vydal Vyšehrad, Praha 1941. Cena 45 K. — Cvičení, která měla tak pronikavý vliv na utváření náboženského života v několika stoletích, cvičení, která zasáhla svou metodou a svým úsilím o prožívání do oblasti kulturní a spoluvytvářela jistý styl, byla přeložena do češtiny až hodně pozdě. Nové vydání je kritické a proti prvním je leckde opraveno a doplněno.

POKLADY NÁRODNÍHO UMĚNÍ, nové svazky. Vydává Vyšehrad. Cena 7.50 K. — Sv. 28. Z. Drobná: Basilika sv. Prokopa v Třebíči; sv. 29. V. Sádlo: Kostel sv. Františka u křižovníků v Praze; sv. 30. Jiří Čarek: Palác Clam-Gallasovský; sv. 31. D. Líbal: Zlatokorunský klášter; sv. 32. A. Birnbaumová: Horažďovice; sv. 33. V. Richter: Středověká Telč.

KAREL HYNEK MÁCHA, Jakub Arbes. Díla Jakuba Arbesa svazek desátý. Upravili a poznámkami doprovodili Karel Janský a Karel Polák. Vydal Melantrich v Praze 1941. (Str. 484, cena brož. 50 K.) — Tato kniha Jakuba Arbesa, již dal autor podtitul »Studie literární a povahopisná«, zasloužila si rozhodně nového vydání. Nehledě k tomu, že v ní Arbes napravljuje trapné nedorozumění t. zv. české kritiky z řad současníků Máchových (Tomíček, Tyl, Chmelenský) a padesát let po Máchově smrti ukazuje rozbořením jeho lidského osudu a díla na genialitu tvůrce Máje, nýbrž zvláště proto, že je to první soustavný literárně historický a psychologický výklad

Máchovy osobnosti a díla, nad který kromě Vyskočilova »Básníka« dosud nemáme lepšího. V této knize se nejlépe projevila romantická složka Arbesovy osobnosti zájmem o nešťastný lidský a básnický osud Máchův, při čemž druhý pól jeho osobnosti, t. j. logické myšlení a vědecká akribie, dal základ k soustavnému uspořádání a zpracování látky. Zasvěcení vydavatelé knihy Janský a Polák připojili sem velmi podrobné »Poznámky«, v nichž osvětlují zvl. vztah Arbesův k Máchovi.

—mn—

ČLOVĚK KRITISUJE PŘÍRODU, Otakar Matoušek. V edici Václava Petra »Atom« v Praze 1941. (Str. 276, cena brož. 35 K.) — Zase jedna kniha, bez níž bychom se mohli velice dobře obejít a kterou právě pro její nelogický a trapně rozpovídaný obsah je možno nazvat »ropuchou na prameni vody živé«, jak nazýval Šalda všechny knihy, které zatemňují jasný pohled na skutečnost a míchají neodpovědně hodnoty dobra a zla, činíce si při tom nárok na název »román«, nebo dokonce — jak je tomu zde — »kritiky přírody«. Nestojí za to, zdržovat se zbytečně dlouho touto knihou. Stačí jen pro charakteristiku ukázka textu z kapitoly nadepsané »trefně« autorem »Člověk: muž & žena«, kde píše autor, odvolávaje se na Havelocka Ellise, toto: »Jestliže „kamarádké manželství“, bezdětné, je vlastně jen pláštěm sexuální svobody, vyžaduje manželství s dětmi velmi naléhavě, aby se udrželo aspoň v takové harmonii, která by zajistila kladnou(!) výchovu dětí. Jak ji kdo vyřeší, je otázkou poměrů a osobní mravní zodpovědnosti. Je jisto, že se nemusí vždy krýt a nekryje s představami davu, ale vždycky musí mít vnitřní mravní hodnotu, za níž je každý osobně zodpověden.« Vyber si z toho každý, co chceš!

M. N.

TY A ONA, Hardy Schilgen. Z němčiny přeložil Dr. Karel Vrátný. Nákladem Jos. Birnbauma v Brtnici. (Str. 134, cena brož. 15 K.) — Schilgenovu knížku možno vřelě doporučit všem mladým lidem, uvažujícím vážně o poslání muže a ženy v životě a o jejich vzájemném vztahu v lásce a později v manželství. Z každé stránky je vidno, že autor je výborný znalec mladé duše a že svou knihu založil na hlubokých principech zjevené víry, které jediné jsou s to poskytnouti tomuto problému dokonalé řešení. Má také velice jemný smysl pro estetickou základnu erotu a dovede se o této stránce vztahu mezi mladým mužem a dívkou velmi krásně vyjadřovati. V celku připomíná tato knížka skvělý Habáňův »Sexuální problém« a je pro svou filosoficky zjednodušenou dikcí mladým lidem dokonce přístupnější než kniha Habáňova.

—mn—

ŽIVOT P. PROKOPA DIVIŠE, Bohuslav Pernica. Velehrad, Olomouc 1941. Stran 66. Cena 15 K. — Již před Franklinem vynalezl premonstrátský mnich, farář přímětický Prokop Diviš hromosvod, či lépe řečeno přístroj na svádění atmosférické elektriny. Jeho objev zůstal celkem zneuznán a Diviš, mnohostranný experimentátor a konstruktér, zápasil až do smrti s nepochopením současníků, ať to byli vědci z povolání či jeho pověřiví a zaostali farníci. Jednostranné zájmy přírodovědné, jichž význam namnoze přeceňoval, zavinily, že nedbal tuze svého úřadu pastýřského: hlubším myslitelem arci také nebyl, jak uka-

zují jeho názory na poměr duše a těla. Jeho zjev může, jak zřejmo, správně býti pochopen jen v rámci doby — pak ovšem vyniká průkopnická invence a i osobní tragika tohoto barokního badatele. Autor tohoto životopisu jeho dokonale obeznámen s příslušnou literaturou a doprovází svoje vyprávění cennými poznámkami věcnými a kritickými. Kritika jesuitského školství na str. 11. a 12. se asi nezakládá na pramenech vskutku vědeckých a hodnověrných. Jesuitská výchova se vyznačovala idealismem, mravní vážností a velkou důsledností. Obvyklé výtky jako zanedbávání mateřského jazyka a přírodních věd lze činiti nejen školám jesuitským, ale všem školám osmnáctého století bez rozdílu. D. P.

VÝSTUP DUŠE K BOHU, Dr. Josef Gross, biskup litoměřický. II. vydání. Přeložil Josef Tymel. Vydal Vyšehrad, nakladatelství dobré knihy v Olomouci 1941. Stran 232. Cena brož. 20 K. — Biskup, pastýř stáde Božího, bývá pravidelně muž bohaté duchovní zkušenosti, nezbytné k vykonávání jeho vysokého úřadu. U autora Výstupu duše k Bohu nalézáme cennou duchovní zkušenost spojenou s neobyčejnou prostotou výkladu a láskyplností pohledu, jež odpovídají prvotnímu určení těchto výkladů, věnovaných řeholním sestřím. Ale neznamená to, že bychom tu před sebou neměli knížku obecně užitečnou a schopnou čtenáři každého stavu připomenouti ve vší naléhavosti základní praktické pravdy duchovního života. Klid a štěstí duše zcela Bohu oddané, to je základní tón této knížky. — Druhé vydání, vycházející v poměrně krátké době, svědčí také o tom, že si knížka dobyla zasloužené pozornosti.

V ZAJETÍ HOR, Raffaele Calzini. Tragický život G. Segantiniho. Přeložila Bohdána Malá. Vydal Vyšehrad, Praha 1941. Stran 401. Cena 63, 75 K. — Životopisný román je velká móda našich časů. I u nás. Ale tento román o italském malíři stojí vysoko nad naším průměrem. Život malíře Segantiniho, jeho zmítané mládí uprostřed bídy a ústrků, jeho štěstí, že najde chápající duše, na př. takový patriarchální Berettarossa, takový Grubicy, který jej objeví a vede k novým cílům, taková prostá a rozvážná Bice, jeho spění k výšinám horským i uměleckým, jeho temperamentní tvorba hledající nejenom barvu a tvar povrchu, ale tíhnoucí k věčnému za hmotou, i jeho smrt uprostřed velkolepé přírody, to vše je tu zachyceno s milým půvabem. Ale Calzinimu šlo o víc: namalovat barevným štětcem, drobnými tahy, s lehkou ironií a humorem bohaté pozadí konce 19. století s jeho rozeklaností, s jeho touhou po masce, stylisaci, s jeho kvasem společenským i politickým; zpodobit kus života milovaného Milánska, rodného kraje autorova. To vše se Calzinimu podařilo, a proto překlad B. Malé čteme rádi. lv.

ČESKÉ DĚJEPISECTVÍ DOBY BAROKNÍ A OSVICENSKÉ, Josef Hobzek. Pro život sv. 31. Cena K 4.50. Vydal Vyšehrad, Praha 1941. — Zásluha tohoto svazčku je nejen ve výstižném ocenění historického díla stol. 17. a 18., ale také v tom, že ukázal na kontinuitu zájmu o minulost národní a na balbínovskou tradici v době osvícenské. Je tu opraveno leccos, co se traduje na újmu skutečnosti. lv.

MALÁ VĚROUKA PRO LAIKY, P. Leo v. Rudloff. Přeložil benediktin emauzský. Vydal Vyšehrad, Praha 1941. Cena 39 K. — Ta knížka se vezme ráda do rukou. Je určena laikům a autor si dal záležet na tom, aby ji jasně rozvrhl a nevynechal nic ze základních věroučných otázek. Nezatížil ji věcmi podružnými. Jeho styl je logický, jasný a živý. Obširné poznámky jsou až na konci. Knížka je praktická i tím, že v rejstříku si můžeme kdykoliv vyhledat to, co nás znepokojuje.

ČTVERO KNIH O NÁSLEDOVÁNÍ KRISTA, Tomáš Kempenský. Z latiny přeložil Karel Vrátný. Vydal Vyšehrad, Praha 1941 — Kdoví, po kolikáté už vychází tato milá knížka, navádějící tak jemným a působivým způsobem k dokonalé zbožnosti, k životu plně křesťanskému. Je známo, jak si jí vážil Ot. Březina. A není sám mezi velkými muži. Nové vydání je milé i na pohled: pěkný papír, obrázky Bř. Štorma, úhledná vazba a formát do kapsy. Jen ji brát a říkat si v ní. A žít podle ní.

U JEZULÁTKA. Povídky, napsal Jan Filip. Vydala edice Dědictví maličkých v Hradci Král. 1941. — Mnohému studentu se stalo, že ho děti prosily, aby jim něco vypravoval. Ale co? Hledme i takto býti apoštoly, vypravujme jim něco, co má vztah k náboženství. Děti jsou za to vděčny. Dobře se hodí knížka povídek, kterou napsal dp. Jan Filip, prof. náb. z Kutné Hory. Na příkladu Marušky, Jiříka a Toníka poznají děti pravou lásku k božskému Spasiteli, která se neleká žádných obětí, protože ví, že Pán Ježíš jim všechny útrapy mnohonásobně vynahradí. Povídky: Tři sněženky a U Jezulátka vyjádřily jemně něžnou a hlubokou lásku autorovu k Nejsvětější svátosti oltární a Pražskému Jezulátku. Všem, kteří pracují s dětmi, vřele doporučujeme. mpk.

ARCHITEKTURA A POKROK, Břetislav Štorm. Pro život sv. 29. Vydal Vyšehrad, Praha 1941. Cena K 29.—. — Autor se svým obvyklým temperamentem chválí »obyčejnost« v církevním stavitelství naší doby. Mnohé jeho požadavky jsou zcela na místě, jiné jsou ku podivu »přízemní«. Je poněkud paradoxní Bř. Štorm. A knižnice má účel jiný, než uvádět čtenáře v pochybnost a nejistotu. lv.

NĚMECKY V OBRAZECH. Obrazová metoda jazykového studia od prvních počátků až k úplné dokonalosti. Zpracoval doc. Dr. R. Jirkovský. 1200 obrázků prof. J. Brožovského. Nákladem Kropáče a Kucharského v Praze. 352 stran. Cena váz. K 39.—. — Rodičům školní mládeže a všem, kdož se chtějí skutečně názorně naučiti německému jazyku, naléhavě doporučujeme novou učebnici »Německy v obrazech«, která je v naší největší jazykové literatuře jediná, která je založená na učení názorem. Obraz jako prostředek výrazu je povahy mezinárodní a zároveň podporuje názor. »Co pozná člověk vlastním názorem, zůstává jeho trvalým majetkem, co uložil do paměti bez smyslové zkušenosti, klesá brzy do práh vědomí. Dr. Jirkovský svou knihou „Německy v obrazech“ vykonal opravdový čin, který nám učitelům přichází právě nyní velmi vítaně vhod.« Tato slova učitelky národní školy jsou přesvědčující. Nemůžete školní mládeži ani sobě při učení německému jazyku posloužit lépe nežli učebnicí »Německy v obrazech«.

H Á D A N K Y

Rediguje JAN KUBÁT,
na jehož adresu: Chvaly 231, p. Horní Počernice, zaslejte vše, týkající se této rubriky.

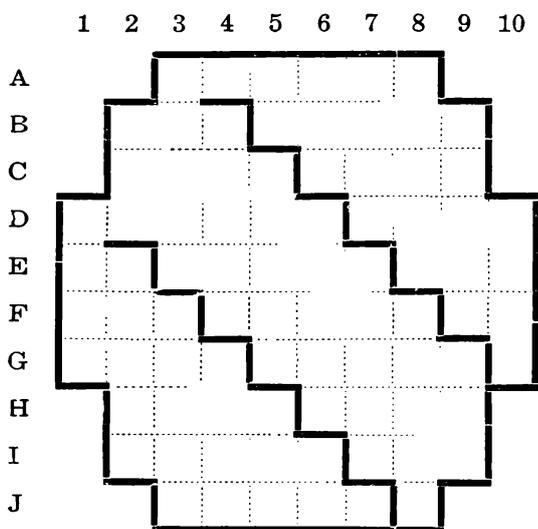
ŘEŠITELSKÝ KŘÍŽOVKÁŘSKÝ TURNAJ O POHÁR.

Podmínky závodu v 2. čísle t. l.

I. kolo.

Dnes zahajujeme závod, ve kterém přejeme každému mnoho zdaru, malou a lehkou křížovkou.

Tedy pozor: jedna, dvě tři!... Závod byl zahájen!

Legenda: V o d o r o v n ě: A) Český spisovatel. — B) Velmi vzácný strom; vandrák. — C) Mazadlo na stroje; obydlí trampa. — D) Provozoval sport; část nohy. — E) Předložka; dělo; koryš. — F) Čtyřrucí ssavci; „vartoval“; zájmeno ukazovací. — G) Závaží; křestní jméno. — H) První dětské slůvko; sportovní lodice. — I) Značka mýdla; část roku. — J) Souzvuk.

Svisle: 1. Sportovní výkon. — 2. Brdská hora; stenáme. — 3. Obr; slovenské město. — 4. Pavouk; tropické šílenství. — 5. AT; křestní jméno; souhlas. — 6. Pohádkové strašidlo; šlechtický služebník; plošná míra. — 7. Nadšení; svazek lidstva. — 8. Zánět některé sliznice; pták-křikavec. — 9. Zlatnická váha; kus pole. — 10. Vazivo.

POMŮCKA: I. Evona.

DOPLŇOVAČKA.

Jos. Krám.

— — x — — nemoc
— — x — — obsah koule
— — x — — rostlina
— — x — — roste na louce
— — x — — nádoba
— — x — — plod

SLOUČENKA.*)

J. Z. Zuk.

Chaos a pak jen části těla,
kázání tu žena dělá.

*) — — — — —

SLOUČENKA.

Ant. Kabát, Brno.

V moři skrytá — — — —
často loď již potopila.
Lodníkův ztuhlý — — — —
nepozdraví již štíhlý — — — — —.

PÁDOVKA (3. pád).*)

J. Z. Zuk.

Houf dobytka, popravčí tu,
kdoš našel mince v skrytu.

*) — — — — —

SLOUČENKA.

Ant. Kabát, Brno.

K obleku-li tváře přidáš,
spisovatele hned získáš.

ZRŮDA.*)

J. Zahradníček.

Dřevo hošík právě zvedá,
které přítel usilovně hledá.

*) — — — — —

LISTÁRNA.

Řešení z 2. čísla: Hádanky. 1. Kuchali kuli-cha. — 2. Haná, š, Emila: Praha naše milá. — 3. Chrám, prám. — 4. Ví oko — paví oko. — 5. Sara, uran, rasa, anál. — 6. Voda, vada, vana, vina, víno. Jména v ý h e r c ů nám nejsou do uzávěrky čísla známa; budou uveřejněna v příštím čísle.

Upozorněte laskavě na náš řešitelský turnaj své známé řešitele.

Autory hádanek a křížovek prosím o zaslání nějakých příspěvků pro naši rubriku. Je Vás dosud málo, kteří také po stránce příspěvatelské spolupracujete!

Všem tazatelům milerád odpovím buď v listě nebo dopisem.

-jk-

Již nyní se připravit na prosinec

Svatého Mikuláše, patrona štědrosti, vyvolil zvěčnělý arcibiskup **Stojan** za patrona sbírek pro katolické studentstvo. Založil

Mikulášský dar katolickému studentstvu

Touhou arcipastýře svaté pověsti bylo, aby každý jednou v roce věnoval něco studentstvu. Tímto dal příležitost.

I letos se budou konat v kostelích sbírky. Prosíme všechny čtenáře, aby se osobním působením snažili zajistit co největší výtěžek. Nač potřebujeme peníze? Pro Vás. Proto, abychom mohli vydávat časopis a pořádat exercicie. O jeho úspěch se přičiňte. Zajistíte si tak vděčnost všech katolických studentů. **JITRO.**

Nejlepší přípravou pro život je vzdělání. Nestací však pouze vzdělání školské. Znalosti speciální získáte jen soukromou pílí. **EDICE JITRO** Vám chce pomoci. Vydala pro Vás dobré naučné knihy.

Všichni, kdož se zabývají literaturou, musí míti v knihovně **V. Bitnara**:

»**ZROZENÍ BAROKOVÉHO BÁSNÍKA**«.

Bez této klíčové knihy nelze rozuměti českému dění básnickému i literárnímu vůbec. Cena pro studenty je zvlášť nízká. Brožovaná K 50.—, v krásné původní vazbě K 75.—.

Pro každého intelektuála je **nezbytná** druhá kniha naší **EDICE JITRO**, **Dr. M. Habáně: »PSYCHOLOGIE**«.

Stále platí staré, že »filosofia est mater sapientiae«. Kniha Habáněva pak se neomezuje pouze na psychologii samu, nýbrž organicky přičleňuje filosofické poznatky všeho druhu. Je to kniha nad jiné užitečná. Pro odběratele **JITRA** stojí brož. K 25.— a v původní vazbě K 40.—.

Tyto i ostatní knihy našeho nákladu objednejte u nás!
EDICE JITRO, Praha II., Voršilská č. 1.

Z německé frazeologie

do

1. *dáti se do práce*
An die Arbeit gehen
2. *sál je naplněn do posledního místa*
Der Saal ist auf den letzten Platz gefüllt
3. *vsadil do hry všecko*
Er hat alles aufs Spiel gesetzt
4. *má to mnoho do sebe*
Es hat viel für sich
5. *vývoz do všech zemí*
Export nach allen Ländern
6. *děti do 14 let nemají přístupu*
Die Kinder unter 14 Jahre haben keinen Zutritt
7. *do roka a do dne*
Über Jahr und Tag
8. *až do nedávna*
Bis vor kurzem
9. *jděte v 10 hodin do postele!*
Gehen Sie um 10 Uhr zu Bett!
10. *vydržeti až do konce*
Bis zu Ende ausharren
11. *nechci mu do toho mluvit*
Ich will ihm da nicht hineinreden
12. *přišel jsem do pokoje*
Ich betrat das Zimmer
13. *do toho mi vůbec nic není*
Das geht mich gar nichts an
14. *v době od 1. srpna do 15. září*
In der Zeit vom 1. August bis 15. September
15. *nastěhovat se do nového bytu*
Eine neue Wohnung beziehen.

„Kalendář *Vincentina*“ na rok 1942 již vyšel! Račte si zajistiti jeho objednávky! Z jeho výtěžku je vydržováno 418 chovanců, kteří ve *Vincentinu* nalezli nejen pečlivé ošetření, ale také poslední útulek ve své opuštěnosti. Adresa objednávek: Praha-Břevnov, Boleslavova ul. 32, tel. 405-48. Čís. pošt. spoř. 14.192.

Jitro

4

ČASOPIS KATOLICKÉHO STUDENTSTVA STŘEDOŠKOL. ROČ. XXIII.

POESIE ● PROSA ● STATI ● VÝTVARNICTVÍ ● FOTOGRAFIE

j i t r o časopis katolických studentů

Vychází jednou měsíčně kromě hlavních prázdnin. Technická redakce a administrace: Praha II, Voršilská 1. Telefon č. 420-13. Číslo účtu u Pošt. spořitelny v Praze 206.271, v Bratislavě 5.994. Předplatné: studenti K 21.—, ostatní K 31.—.

---

redigují prof. Dominik Pecka a prof. Leopold Vrla. Příspěvky rázu naučného a výchovného posílejte na adresu prof. Dom. Pecky, Jihlava, Canonova č. 28. Příspěvky rázu beletristického na adresu prof. L. Vrla, Moravská Ostrava-Přívoz, reálné gym.; původní kresby a fotografie zasílejte na adresu A. Machourek, Praha XII, Jičínská 5.

---

zprávy dopisovatelům

P. J. Máte bystrý postřeh. Přišlo však pozdě. Napište o 3. čísle ihned a pošlete mně. Můžete opakovat, co jste chtěl říci. — **M. S.** Je to příliš soukromé. — **S. Š.** Zátíší. Z druhé zásilky, která je lepší, Šelest a Pochybnost. Pozdrav. — **E. J.** Srozumitelná je, ale slabá. — **K. K.** Nezvládnuto. — **J. Z.** Ten námět zpracován mnohokrát, nepřinesl jste nic nového. A nezůstat uprostřed: buď nábož. článek nebo beletrii. — **L. M.** Nemyslete tolik na metra a hleďte dát myšlence tvar. — **L. V.** Slabé. — **V. K.** Nic. Pozdrav. — **B. J.** Z básní se mi nelíbí žádná. A prózy příliš lyrizující. Pozdrav oběma. — **J. Z. Z.** Červený šáteček, ale až později. — **Bl. K.** Nejsou špatné hlavně Tulák, počkám však na lepší. — **A. Ř.** Líbí se mně Mrtvý, ale proč: Osude? Pošlete jiné. — **L. B.** Zatím je to jen veršování. Báseň je víc. Slova jsou pro vás zatím jen lesklé kamínky. — **M. D.** Jen pozdrav. — **V. G.** Zatím ne.

— **J. M.** Snad Řeku. Míval jste lepší. — **L. Z.** Nejlepší je Ten kraj, ale vadí mně v tom to milování. Pošlete jiné, lepší. — **J. Nem.** Ten pozdrav je milý. Děkuji a opětuji. Otiskneme Děti. — **K. Ren.** Slabé. Nejste cizinka? Svědčí o tom písmo, chyby i jméno. — **M. O.** Možná Před ránem. Tou cestou jděte. — **M. J. K.** Jste mlád, můžete se tedy vypracovat. Pište, a to nejlepší mně pak pošlete. — **M. V.** Máte předpoklady pro napsání dobré básně. Tož se číňte. A pošlete. — **K. Kol.** Píseň. I próza je zajímavá. Ale neotiskneme. — **M. K. S.** Je to daleko lepší, ale už neaktuální. Dopis zbytečně podrážděný. Literární dílo není improvisace, na tom se musí pracovat. A zachovat bezprostřednost, svěžest, to je umění. Chcete-li, uschovejte ten Podzim. — **L. Sch.** Ano. — **V. T.** Jsou pěkné. Otisknu Vinobraní. — **VI. K. Vév.** Dvě a pozdrav. — **K. Z.** Jsou v básni některá pěkná místa, ale jako celek ještě neobstojí. Pozdravuji Vás v dálce. — **K. M.** Zaujal mne Básník množstvím obrazů, některé se mně však nelíbí. Podlehl jste občas rýmu. Přepracujte. — **U. Gr.** Ano. — **M. Lud.** Próza se mně líbí, jen buďte trpělivá. Pozdrav. — **V. A.** Essay ano. Rád. Pozdrav. — **J. K.** Snad všechny časem. — **Zd. V.** Zatím ne. — **VI. VI.** Rašení se mně líbí.

Štoček na obálce A. Machourek, Praha, ostatní (4) archiv Jitro.

Vyšlo 1. prosince 1941. — Majitel a vydavatel a nakladatel Ústředí katol. studentstva v Praze. — Vytiskly Č. A. T. Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky v Praze II. — Redaktoři: prof. D. Pecka a prof. L. Vrla. — Odpovědný redaktor prof. Jos. Jakeš. — Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze čís. 15.265/VII-1935 ze dne 26. ledna 1935. — Dohlédací poštovní úřad Praha 25.

Cesta k slunci

Jiří Karen

Prstenem klepni v křišťál
Rozezvoni se
Proutkem šlehni do studánky
a rozvlí se

Vlnění a zpěv uzamkne tě v kruh
Kam smí jen včela a — modrý list

Přikaz psíku pohlídat stáda svá
a pojd' po špičkách potichu
do krajin dětství Betlemského
kde z růže kvítek bílý narodil se

Květu na krok vzdáleni jen
Již lehce se dotýkáme
Jako růže, tak krásně se usmíváme
na Tebe.

Kdyby ted' hvězdy padaly s nebe
Kdyby ted' mrtví povstali
Kdyby ted' přišel mráz
Bylo by nám milo jak s maminkou u kamen

Zpěv píšťalek vrbových do srdcí poprchává
jak na záhony dešť
tak roztomile žvatlá svým stříbrným pádem
Už prý poslední ledovec taje

neboť slunce Boha zrozeného nesmírné je
Do zkřehlých tváří dýchá
až kámen ztrácí tvrdost svou
a důvěrně důvěrně hovoří

Prstenem klepni v křišťál
Rozezvoni se
Proutkem šlehni do studánky
a rozvlí se

Vlnění a zpěv uzamknou tě v kruh
Kam smí jen včela a — modrý list
a — SRDCE ČISTÁ

Od vydělkářství k obětavosti

Z knihy Emanuela Moravce: »Děje a bludy«, vyšlo v Orbisu, Praha, 1941

Náboženství a rasa mají k určité kultuře blíže než jazyk. Jakmile se v čele národa anebo státu octnou příslušníci jiné rasy a jiného náboženství, přinášejí s sebou i svou kulturu a je-li tato kultura chorobná, nesociální, egoistická, pak máme co dělat s nákazou, která se rozleze postupně do všech údů národa a institucí státu.

Byly doby, kdy vedoucí vrstvy tvořili válečníci, kteří vynikali odvahou a neohrožeností, kázní a věrností, ale kterým šedá práce příliš nechutnala. Zde se uplatňovaly ještě zděděné představy starých časů, kdy k práci se užívalo pouze otroků nebo nevolníků a podmaněných. Této vedoucí vrstvě, která pocházela ze šťastných válečníků, navykli jsme si říkat aristokracie. Její moc a jmění se měřily podle půdy, podle zemědělských hodnot, které byly podstatou bohatství v dobách feudálních.

Ale feudální časy zemědělské převahy vystřídala doba industriální, která zatlačila do pozadí aristokracii v politice a zemědělství v hospodářském životě států a národů. Za feudalismu moc státu se měřila rozsahem obdělávané půdy. Za industrialismu moc státu už byla vyjadřována v jiných hodnotách, než je půda. Byly to zdroje různých surovin, byly to zámořské trhy a kontrola cest k těmto trhům a surovinám.

V době feudální Evropa představovala harmonický hospodářský celek až do chvíle, kdy se stala pro feudální hospodářskou soustavu příliš těsnou a kdy vedoucí vrstva zradila své sociální poslání jako vůdce národních mas. Tehdy u vedoucí vrstvy požitky zatlačily povinnosti, které byly odjakživa ve zdravém státě připoutány k právům. Čím větší práva, tím větší povinnosti byly s nimi spojeny. Feudalismus zašel na to, že aristokracie se stále více a více zbavovala povinností k státu a při tom si přisvojovala v čele s králem stále větší a větší práva. Stát byl nakonec velikou plantáží s miliony nevolníků, kteří se dřeli na krále a jeho dvořany — darmochleby. Státy a epochy se hrouť, když vedoucí vrstva zradila své poslání. Jediné z pudu sebezáchovy vybuchují revoluce proti nepotřebné a vydrídušské vedoucí vrstvě, která zatlačila do bídy občany a která mocensky podlomila stát.

Industrialismus, který vystřídal feudalismus, vytvořil převahu měst nad venkovem.

Obyvatelstva přibývalo, ale ne na venkově, nýbrž v městech. Průmysl dostal drtivou převahu nad zemědělstvím. Tento průmysl vedl k rozšíření obchodu a k vzniku nového rozsáhlého peněžnictví a k vzniku hospodářské formy, kterou nazýváme kapitalistickou.

V industrialismu se s počátku velmi průkopnický uplatnil třetí stav, který po porážce prvních dvou stavů, šlechtického a duchovního, v první polovině minulého století vystoupil na hospodářskou a politickou scénu jako rovnocenný činitel. Ale za podnikavými silnými postavami, které vyšly z třetího stavu a zasáhly vážně do hospodářského a politického života evropských států, začali se tlačiti do popředí příslušníci semitské rasy, kteří se zabývali obchodem a peněžnictvím. S počátku se Židé drželi značně zpět a pracovali jen vpovzdáli, poněvadž odpor proti nim byl značný. Šlechtic se díval na neurozeného svrchu, ale neurozený občan se vždy, i při své chudobě, díval s výše na Žida, který mu byl cizí vírou, způsobem života, charakterem a tužbami. V té době stále ještě ctnosti a čest byly více než zlato a statky.

Propast, která zela mezi kulturou semitskou a arijskou, mezi křesťanstvím a izraelitstvím, byla příliš veliká, než aby se překlenula několika prkny, vytaženými z nové hospodářské budovy industrialismu.

Už Voltaire správně uhodl, v čem spočívá propast mezi křesťanstvím a židovstvím, která je větší než mezi křesťanstvím a mohamedánstvím. Křesťané i moslimové věří v život posmrtný, věří, že utrpení na zemi bude po smrti odměněno. Židé nemají ve své víře dvojí život. Nevěří v život posmrtný. Utrpení na zemi pokládají za boží trest a blahobyt na zemi za boží odměnu. Židovské náboženství je proto velmi materialistické a hluboce nesociální. Jsou mu cizí ctnosti, jako obětování se pro bližní, pohrdání bohatstvím a služba velikým ideálům.

Židovský Bůh byl krutý, trestal každého už na zemi a v těžších případech neposlušnosti i na dětech a na příštích pokoleních. Křesťanský Bůh byl otec dobrotivý, dokud byl Bohem katolickým. Reformace, která mnoho žila ze Starého zákona, dala svým vyznavačům Boha přísnějšího a s ním také část židovských představ o odměně přísluš-

OLTÁŘNÍ TRIPTYCH | F. R. RADA

ného věřícího už na tomto světě. Katolictví mělo odpor k obchodu a peněžnictví. Protestantství ve formě puritanismu nebo kalvinismu se s obchodem a peněžnictvím smířilo. Byly to protestantské země, které se staly prvými pionýry industrialismu a v nich se začala dávat dohromady filosofie humanity, která žádala v první řadě rov-

noprávnost mezi kulturou křesťanskou a židovskou, mezi rasami arijskou a semitskou. Při tom však se ponechávala stranou a v plném přitní rovnoprávnost mezi národy. Vlastí humanismu je protestantská Anglie, která byla současně vlastní vyvoleného národa britského, nadřazeného národům jiným.

Kristus spása světa

Vincenc Kramoliš

Vánoční doba oslavuje vtěleného Boha. Jeho přebývání pod závojem lidského těla zůstane pro nás hlubokým tajemstvím víry. Člověk nikdy nepochopí ono hypostatické spojení božské přirozenosti s lidskou v jedné božské Osobě; přirovnání ke spojení duše s tělem je pokulhávající, málo výstižnou analogií. Zato lépe chápe, proč se Bůh vtělil a dovede si domyslet důsledky vtělení Syna Božího pro nábožensko-mravní život.

O svém vtělení vyslovil se Syn Boží sám k Nikodemovi: »Bůh neposlal Syna svého na svět, aby soudil svět, nýbrž aby spasen byl svět skrze něho.« (Jan 3, 17.) Toužebně čekalo lidstvo na jeho příchod, a to nejen členové vyvoleného národa, nýbrž i pohané, o čemž svědčí knihy Sibyliny i proroctví assyrská a babylonská. Jak úpělo pod tyranií hříchů a trpělo pod vládou nižší přirozenosti. Špatně se vyplatil člověku jeho odboj proti Bohu; za trest v zápětí povstala proti němu příroda, a v nitru jeho jaký nastal nesoulad! Nehledě ke ztrátě ráje milosti, zatměnému rozumu a oslabené vůli, k jeho utrpení a smrti, ohrozil člověk hříchem svým i přirozený řád. A každý hřích

další vnášel hlouběji nepořádek do světa a vzdaloval lidstvo od jeho vlastního cíle, věčnosti. Dějiny lidstva jsou více méně dějinami marnotratného syna. Dračí símě hříchu se rozrůstalo a zotročovalo člověka.

Zotročuje i dnes; toť fakt, před nímž lze sotva oči zavřít. Jak ubohý je recept moderních proti mučivé tíži viny, ať již těch, kdož po příkladu budhistů hledají spásu v popření pudu životního — což jen zvyšuje nesmyslnost lidského žití bez ohledu na službu Bohu — jak tragikomicky působí vzdor člověka, odhodlaného nésti i následky viny své — to vrcholná literární díla ať Aischylův Spoutaný Prometheus, ať Danteova »Božská komedie« či Shakespearův »Hamlet«, neb Getheův »Faust« a Wolframa Eschenbacha, zčásti i Wagnerův »Parsifal« mluví otevřeněji o hrůze viny a pokorné touze po vykoupení — jak hyzdí tento vzdor lidskou tvář a vede pouze k osvobození od Boha a zotročení ďáblem; stejně nicotná je snaha hledat vykoupení v pokroku věd a umění — úpadek pokroku v moderní době je zároveň nezdar osvícenců, kteří vsadili na kartu lidské kultury bez Boha.

Evangelium života přinesl Kristus. Jemu připadl úkol, aby napravil, co Adam pokazil, nás od hříchu očistil a s Bohem opět spojil. Bůh stvořil první lidi a vybavil je milostí posvěcující, nesmrtelností, bezbolestností, jasným rozumem a dobrou vůlí; hřích učinil z dítek Božích otroky d'ábla, podrobené utrpení, tělesné smrti a zlé žádostivosti, bytosti se zatemněným rozumem a oslabenou vůlí. Kristus nám získal synovství Boží, rozum posílil věčnou pravdou, vůli milostí; protože však nechtěl, abychom získali nebe bez boje a námahy, ponechal nám jak zlou žádostivost, tak utrpení i smrt; svým utrpením však prozářil naše utrpení, svým zmrtvýchvstáním přemohl smrt.

Pořádek a soulad byl obnoven. Slunce pravdy vzešlo a ozářilo celý svět a milost posvěcující vytvářela nového člověka, spravedlivého a svatého. Ve světě plném hrůzy z Boha a necitelné krutosti k bližnímu vytvořil Kristus nový vztah člověka k Bohu, jako dítěte k Otci, a k bližnímu, jako bratra k bratru, národa k národu v kulturní pospolitosti a ušlechtilém míru. Lidstvo, od Boha hodně daleko zatoulané, počalo se vraceti k Bohu. Kristus dal k tomu právě svým vtělením nejlepší předpoklad a popud. Co představuje vtělení Syna Božského? Nejdokonalejší spojení Boha s člověkem.

Bůh, Tvůrce a Původce člověka, je zároveň i jeho nejvlastnějším cílem; proto blízkost Boha znamená pro člověka štěstí, odluka od Boha neštěstí. K podstatě rajského blaha patřilo i obcování s Bohem; co se lidstvo navzdhlíželo po vyhnání z ráje k svému Bohu! Co vše vbásnilo do oblak a stromů, do zřídél a hájů, do chrámů a soch, jen aby si přiblížilo Boha. O vánocích se Bůh přiblížil jeho touze v nejsladší podobě rozmilého dítěte. Emmanuel — Bůh je zase s námi, rozlétko se širým světem. Chtěl-li Bůh, aby ho člověk miloval, nemohl se mu lépe zjevití než v této podobě. Co jsou všechna zjevení Boží v kráse přírody, v řečech proroků proti zjevení v Kristu: *illuxit in facie Christi* *Jesu*, zasvítl ve tváři Ježíše Krista.

Vtělením Syna Božského se nejen sneslo nebe na zemi, nýbrž i člověčenství bylo pozvednuto až do nebe. Hříchem dědičným pozbylo lidstvo nejen svého dědictví v nebi, své duchovní moci, ale i svého důstojenství. Obraz Boha v duši se ztrácel víc a víc. Jak divnými cestami hledalo lidstvo svou velikost, své vyspělé lidství! Názorně nás o tom poučuje sen Gogolova »ubohého syna pouště« (Ušeničit: Kniha o životě, str. 66). Viděl tento obraz:

Na Středozemním moři hemží se ostrovy, pokryté zelenými háji. Skořicové stromy, vinohrady, sloupy panensky bílé řadí se v kruh v rozkošném soumraku lesů. Mramor kochá se v kráse svých tvarů. U Rhodu lodí jako much; bacchantky, žreci, fujary, cymbály, píšťaly, vše stojí nehybně ve zkamenělé nádheře. Ani železný Řím, hrozící lesem kopí, necukne lvími údy.

I promlouvá Egypt, mávaje štíhlými palmami a potřásaje jehlovitými vrcholy svých obelisků: »Národové, slyšte: já jsem poznal a pochopil tajemství života a člověka: vše je nicotnost. Nicotná věda, prázdná rozkoš, ještě ubožejší sláva. Smrt vládne nad světem i člověkem. Smrt vše pohlcuje. Stav pyramidu, ubohý člověče, abys alespoň trochu prodloužil své ubohé bytí.«

A promlouvá teď jasná jako nebe, jako jitro, mládí, řecká země: »Život je pro život, pro užívání. Vše, co mají bohové, je na světě. Ovívej věnci z břechtanu a vina svou hlavu a překrásnou hlavu své družky. Dláto, paleta, hudební nástroj jsou stvořeny pro vládce života. Vládkyní je krása.«

I promlouvá železem pokrytý Řím: »Já jsem pochopil tajnost lidského života. Klid člověka ničí. Malá je v duši míra vědy a rozkoše. Život člověka a národů není ničím bez velikých činů. Po slávě touží člověk. Vše, kamkoli pohlédneš, naplnit svým jménem. Buď tvým heslem: svět nemá hranic, ani touha jich neměj. Podmaňuj sobě svět a získáš na konec nebe.«

A přestal mluvit Řím a upřel orlí oči své na východ. Na východ obrátila své snivé oči i Hellas; na východ zahleděl se mdlým unaveným zrakem i Egypt.

Skalnatá země, městečko přikrčené k holým kopcům. V dřevěných jeslích ve skalní stáji leží Dítě, nad ním se sklání panenská Matka, vysoko nad ním září hvězda. A z knihy knih se linou slova: »Nejmilejší, ukázala se milost Boha, Spasitele našeho, všechněm lidem, vyučujíc nás, abychom odřeknouce se bezbožnosti a světských žádostí, spravedlivě a pobožně živi byli...«

Zamyslel se Egypt, ovitý hieroglyfy a sklonil své pyramidy; nepokojně hledí překrásné Řecko; Řím upřel oči na železná svoje kopí; nastavila ucho Asie se svými nomádskými národy; uklonil se i Ararat, starý děd země.«

Chtěl-li Bůh, aby ho člověk následoval — a chtěl to, jak patrně ze slov Kristových: »Buďte dokonalí, jako váš Otec nebeský dokonalý jest« — musil mu dáti vzor, jenž by ztělesňoval nejdokonalejšího člověka, nej-

věrnější obraz Boží, a tím je právě vtělený Syn Boží.

Jak bylo potřebí toho ideálu pravého člověka, vysvítá ze zapřisahajících slov Epikteťových: »Ukažte, prosím vás a dopřejte starému člověku podívanou na lidskou duši, jež se dá prostoupiti božským smýšlením a nelaje ani na Boha, ani na lidi, nezadá si v ničem, nepoklesne, nehněvá se, nezavídí, nežárlí. Někoho, jenž se snaží udělati z člověka Boha, a v tomto těle se zanáší myšlenkou na společenství s Bohem. Ukažte mi ho, ale nemůžete.«

Slovo věčné, Syn Boží, zosobňuje ideu, pravzor, podle něhož Bůh vše stvořil, tedy i pravzor člověka. V Kristu dostoupilo člověčenství svého nejvyššího ideálu humanity, založené na divinitě. Což neřekl to Kristus sám: »Můj pokrm jest, abych činil vůli toho, jenž mne poslal?« (Jan 4, 34.) A svatý Pavel to opakuje šíře: »Syn Boží vchází na svět, praví: Obětí zápalných jsi nechtěl, ale tělo připravil jsi mi; hle, přicházím, abych vykonal vůli tvou, Bože.« (Žid. 10, 5.) S toho hlediska chápeme výrok vídeňského essayisty Heřmana Bahra: »Musíme se stát křesťany, abychom se stali lidmi.« Zbožnými vůči Bohu, spravedlivými vůči bližnímu, podle nejdokonalejšího obrazu Božího, jaký kdy na světě se zjevil, a tím je Kristus.

Tak jde Kristus dějinami, a jeho cesta zna-

mená mír, pokoj a štěstí pro jedny a výčitky svědomí, odboj pro druhé. Lidstvo je nuceno buď se přidati k Němu a jíti za Ním, aneb se obrátit proti Němu.

Blaze těm, kdož poslechnou hlasu lepšího »já« a budou ho následovati. Milostí křtu stávají se údy Jeho těla, Církve, jež je pokračováním jeho vtělení. Jeť věčností v čase. Neviditelná věčnost se v ní spojuje s viditelným časem v tajemné jednotě. A jako kdys na Kristu spočinulo oko Boží v lásce a mělo v Něm zalíbení, tak spočívá oko Boží v lásce na Církvi. Od té doby, kdy Syn Boží vzal na se lidskou přirozenost, nemůže Bůh pohlížeti na Jím vykoupené lidstvo než s láskou; jeť ono lidstvo tělem Kristovým. Kristus se tu stává ve svátostech oním tajemným pojítkem, jež nás spojuje s Bohem. Slovo Jeho: »Nikdo nepřichází k Otci, leč skrze mne« dochází nejdokonalejšího splnění Kristem ve Svátosti oltářní.

Každé náboženství má smysl vykupitelský, proto hledí osvoboditi od utrpení, přiněsti klid a zajistiti spásu. Tajemství vtělení Syna Božího ukazuje nám jasně, jak ze všech náboženství právě křesťanství splnilo a plní nejdokonaleji toto poslání. U vědomí toho řekl o Kristu svatý Petr: »Není v nikom jiném spásy; neboť není jiného jména pod nebem, v němž bychom měli býti spaseni.« (Skutky ap. 4, 12.)

Jako milostná

Oldřich Kryštofek

Kus půvabu beztak bolestného
jež dáváš mi
beru z tvých dlaní neskutečná něho
jemnější nad kašmír

křehotná nad labutě
i nad bolest
Pověz nenajdu tě
kvést?

Jak kvetla bys ty smutkem ojiněná
ty zosená
ty víc než sen ty víc než život sněná
Zná

svůj úděl květ a píseň cestu lidmi
rosa okřehek svůj pramen laně své
Jak nesoucíť s těmi kdož jsou bídni!
Zve

k odpočinku mech k uklidnění řeka
k životu dítě k smrti samota
Ty připomeň mi kleslé života
z nichž každý jako květ na zosení své čeká!

Ze zápisníku starého profesora

A. P.

K jednomu mladému panu profesorovi přišel kdysi do třídy pan inspektor. Ten pan profesor byl dobře na svou hodinu připraven, žáci při opakování uměli a v druhé části hodiny pan profesor krásně přednášel. Přesto prý mu pak vytkl pan inspektor, že při výkladu stál tak, že mu špičky bot přechnívaly přes okraj stupínku: žáky prý to mohlo rušit. Nevím, zdali si to pan profesor vzal k srdci a naučil se stát na stupínku správněji. Avšak uváží-li se, jaký je člověk vůbec a profesor zvláště, a bere-li se zřetel k starému úsloví, že věci denní zevšedňují, lze se spíše domnívat, že ten pan profesor časem si zvykal zaujímat před žáky postojem stále ledabylejší, až nakonec úplně zapomněl na dávnou výtku inspektorovu. A docela bych i věřil, že týž profesor to byl, jenž k stáru sedával ve třídě tak, že míval nohy v povysunutých dolních zásuvkách katedry: a když ke sklonku jeho učitelské dráhy ho znenadání navštívil ve třídě zemský inspektor, povstal zcela zapomenuv, kde má nohy, takže zásuvky počaly fungovati jako páky, div že se katedra nepřevrátila. Zemský inspektor se pod kůží srdečně zasmál a po hodině mu nevytýkal nic. Tento příklad ukazuje jednak, jaké rozpětí mají profesorské způsoby, jednak, co se může na světě změnit za pouhých třicet let.

*

Bzučí-li moucha mysliteli v jeho pracovně a ruší ho v jeho úvahách, může se zdát tvorem neúčelným. Znepokojuje-li táž moucha lenocha při jeho odpoledním pochropování, může se jevit jako tvor účelný. A tak se zdá, že je velmi opovážlivé posuzovati zařízení a běh světa, neznáme-li všechny účely. A rozhodně nesmyslné, známe-li jen účel svůj.

*

Mnoho mudrování, málo moudrosti. Jsme tvorové neharmoničtí, k různým krajnostem a jednostrannostem náchylní. Jsou mezi námi lidé rozumu, lidé vůle, lidé citu, lidé smyslů, lidé ducha a lidé hmoty. Tyto krajnosti se odrážejí i v lidském myšlení. Dějiny filosofie nejsou přece nic jiného než dějiny myšlenkových jednostranností a dějiny úsilí o střed pravdy.

Tak se jeví filosofie jako *scientia humanissima*, jako věda, v níž se nejzře-

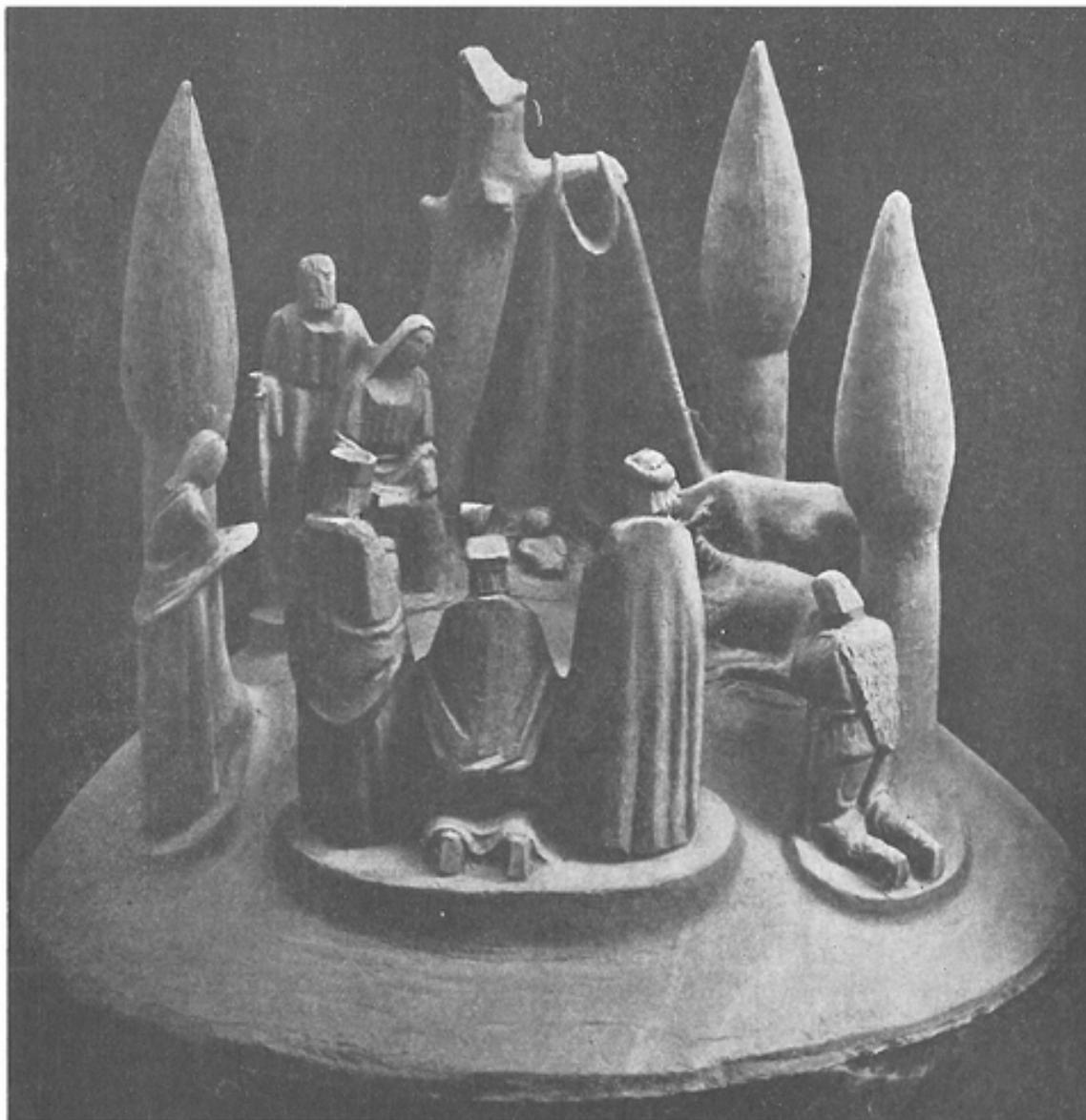
telněji odráží lidská nehotovost, nedokonalost, polovičatost a nedotvořenost. Proto prvním pravidlem zdravé filosofie je i dosud Sokratovo: Poznej sám sebe! Nemůže dobře filosofovat, kdo se nezná a kdo neví, k jaké krajnosti je nakloněn. Jen kdo to ví, je schopen zabránit, aby se neobjevila v jeho systému.

Škoda, že tak málo se u nás čte klasický román Alessandra Manzoniho *Il promessi sposi* (Snoubenci). Znalci literatury si v něm libují mocný epický tok děje, skvělou evokaci doby, kraje a lidu a zvláště oceňují proslulé líčení moru v Miláně. Ale to nejlepší v knize je křesťanské její ovzduší. Láska dvou snoubenců, která je základní osnovou děje, by většině moderních autorů dala podnět k řadě vášnivých výjevů: ne, Manzoni to rozlišil: láska není smyslnost a smyslnost není láska. A hrdina příběhu Renzo učí, čemu sám se naučil, když dlouho a marně hledal svou Lucii: že pečeti pravé lásky je utrpení a oběť. Vše nad to a mimo to je jen erotické padělatelství.

Člověk, který kdysi předstíral pomatenost, a to s takovým zdarem, že i lékaře oklamal, se přiznal, že nakonec už sám nevěděl, má-li zdravý rozum či ne. To není jen tak, dělat, jako by. Děláš jako by a najednou to jako by zmizí a děláš to doopravdy. Mám dvě tři neposedné třídy. Krotím je přísnými pohledy, varovnými gesty, kárnými slovy. Ale má-li to už působit, musí se to dělat doopravdy — tak aby ti neposedové nebyli ani na okamžik v pochybnostech, že to myslím vážně. Jenže ty vnější projevy přísnosti uvádějí člověka do jakéhosi hněvného stavu a já shledávám, že chci-li na ně být opravdu přísný, musím na ně mít tak trochu vztek!

*

Je hněv hříšný a je také hněv spravedlivý. Hněv spravedlivý je mravně dovolen, vždyť se neobrací přímo proti osobě, nýbrž proti špatnému jednání osoby. Domníváme se většinou, že jen mírnost je hodna chvály, nikoliv hněv. A přece mírnost je vlastně jen krajně umírněný hněv. Kdo neví, co je hněv, nemůže ani vědět, co je mírnost. Jisto je, že hněv spravedlivý nejenže je dovolen:

BETLEM

je ho i potřebí. Je naší povinností nejen milovati dobro, ale také nenáviděti zlo. Hněv spravedlivý má své nejhlubší kořeny ne v samé vášni hněvu, nýbrž v lásce k pravdě, dobru a kráse. Roztříštil-li Mojžíš kamenné desky Zákona a zpřevracel-li Pán stoly penězokazům, byl to hněv spravedlivý, vycházející z úcty a lásky k Bohu. Spravedlivý hněv nemůže býti jiný než opravdový. Nelze jej předstírat. Jinak i sama láska k dobru byla jen zdánlivá, ne skutečná. Ostatně hněv umělý nedojímá. Nikdy však není hněv bez nebezpečí. Můžeme se klamat v samé podstatě hněvu a mylně pokládati hněv hříšný za hněv spravedlivý. Také se můžeme klamat v předmětu hněvu: hněvati se jako na zlo, co není zlem, nebo zlobiti se pro malé věci mnoho a pro velké věci málo. Můžeme se také klamat v pohnutce hněvu a pokládati za hněv spravedlivý, co ve skutečnosti vychází ze žárlivosti, nenávisti, nedůtklivosti a ješitnosti.

Nic těžšího než dobře se hněvati! A někdy nic potřebnějšího, zvláště ve škole. Snad trochu černě zní výrok připisovaný svatému Janu Zlatoústému: *Si ira non fuerit, nec doctrina proficit nec iudicia stant nec crimina compescuntur.* (Hom. 11, Op. imperf.) »Bez hněvu učitel nic nedokáže, nikdo si neváží zákonů a zločiny nelze držeti v mezích.« Denně by se měli modliti vychovatelé: »Panne, nauč nás hněvati se!« A denně si připomínati: »Hněvati se smí jen láska!«

*

Přibylo by radosti na světě, kdyby se nevěřící obrátili na křesťanství. Jenže náboženství je oddanost a poddanost Bohu. A mnozí lidé jen proto zůstávají cizí náboženskému životu, že se jaksi bojí o svou »svěbytnost«. Avšak není-li Boha, je tento svět jediným světem a jeho hranice jsou hranicemi všeho jsoucna v čase i prostoru. Bez Boha žije člověk uzavřen do svých čistě lidských

možností a dusí se ve smyčce své »svébytnosti«. A jelikož mu chybí humor vykoupených, je nucen všechno bráti vážně, ne-li tragicky: jeho jediným vyznáním je jakýsi finitismus, spočinutí v konečnu, jeho jedinou nadějí je to, co pomíjí, a jeho nejvyšší láskou vlastní ubohost.

/ *

A také by přibylo radosti na světě, kdyby křesťané se obrátili na křesťanství a opravdu žili z víry. Víra mnohých se projevila jen jako očekávání věcí pozemských. Jaká je to víra, jež vidí v Bohu jen Dodavatele, který má obstarati určitou věc v žádaném množství, váze, míře, jakosti — přesně podle objednávky?

*

Vstoupíme-li do koncertní síně, slyšíme nejprve zvuky neladné a nelibé, neboť hudeb-

níci teprve ladí své nástroje a přehrávají každý své, každý po svém a každý pro sebe. Ale nemrzíme se nad tím, neboť víme, že to vše přestane, jakmile dirigent zvedne taktovku. Tak by i křesťan měl chápati nelad a nesklad světa a života: ladění, příprava, chvílka.

*

Tázal se mne kdysi jeden student, jak rozuměti názvu Čepova románu *Hranice stínu*. Řekl jsem mu, že to není lehké říci, poněvadž slovo básníka má nejen význam pojmový, nýbrž také citový. Ale kdyby se to dalo bráti čistě pojmově, řekl bych takto: Stín je obraz; obraz závislý; obraz, nemající vlastního jsoučna. Stín je člověk: neboť co je člověk, ne-li obraz Boží — bytost nesoucí v sobě odlesk Boží bytnosti, ale mající jsoučno jen propůjčené, závislé a nevlastní. A to jsou hranice stínu.

Advent II.

Gertrud von le Fort. Hymnen an die Kirche. Přel. L. Bor

A Tvůj hlas mluví:

Ať zpívá to v čekání rána, ať zpívá to tiše,
tiše do temného ucha světa!

Ať zpívá to na kolenou, ať zpívá to jako pod
závojem, ať zpívá to jak ženy v naději
pějí:

Vždyť se stal něžným, který jest silný, ma-
lým Nekonečný, milostivým Mocný, po-
korným Vyvýšený,

Příbytek má v pokojíku Panny: na jejím
klíně jeho bude trůn — chválou uko-
lébavka mu dostatečnou!

Hled', dny nechtějí už z pobožnosti povstat,
v hluboké bázni ztemněly noci země:

Já světla chci zažehnout, duše, já radost
chci zažehnout na koncích všech tvého
lidství:

Bud' pozdravena, která nosí Pána!

Pohledy plamenů

Jiří Hlobílek

Ve hvězdném zrcadle viděl jsem stíny domova.
Zář jazyků z ohně a píseň černých rukou
i sykot železa jak hudba hromová,
sten krompáčů, když v černé zlato tlukou...

Ve hvězdném zrcadle viděl jsem své štěstí
za hradbami lesů co ztemnělých kulis země:
na vlnách paprsků pozdrav tvrdých pěstí
pohládl něžně vzpomínek mých témě.

Kletba a slib

Antonín Bradáč

V třinácti letech ztratila matku, v třinácti útlých letech poznala děsivou prázdnotu po zemřelé, která jí byla bytostí nejdražší.

Pět let potom žila z neodvolatelného matčina odchodu, z její nenahraditelné přítomnosti.

Teprve teď se jí mnohé objasnilo a odpor k otci vzrůstal.

Ach, křivdy, učiněné v mládí, vy noci, probdělé na prahu vysněných paláců, kde nezaštiňneš anděla vysvobození a zemřeš steskem, anebo zůstaneš pro posměch. Kde potom skryješ svou tvář? Kde osušíš oči a zchladíš čelo, rozpálené v horečkách? Raduješ se z jednoho úsměvu, z jednoho večera, sladkého jak ozvěna ráje a konec konců se probouzíš k věcem každodenním. Ale ať přijde cokoliv, vždycky se zastavíš na udupaném a zasutém drnu mládí.

Přijala krutý úděl. Všichni, s nimiž si rozuměla a které měla až k smrti ráda, jí byli násilně vzati, anebo je musila sama opustit, navždycky v tomto světě. Otec ji nepřekvapil, když jednou přivedl do domu cizího člověka. Nikdy ho předtím neviděla a v té chvíli neměla jiného přání, než aby tomu tak bylo vždycky.

Ale otec opravdu připravil všechno plánovitě a nepočítal s jejím odporem. Onen cizí muž prostředních let nebyl ani člověk městský, ani venkovský. Jeho neurčitost byla odporná i děsivá. S takovým typem lidí se ještě nepotkala. Nemluvil a ustavičně ji sledoval lačným pohledem, kterým se stával nesnesitelným. Chvěla se úzkostí a strachem, myslíc na svoje dětská léta a matku. Domnívala se, že sám d'ábel navštívil jejich dům, že mu ji otec zaprodal a on si přišel nyní pro ni.

Chtěla utéci, ale byla zmatena a otcova ocelově tvrdá tvář neznala slitování. Pod lipou u řeky hrála harmonika k zábavě chasy. Ohlašoval se večer, květiny v zahrádce před okny věšely hlavy a vrátka nezaskřípla, aby jimi prošel někdo, kdo by jí ukázal známou a přívětivou tvář, pohled vysvobození. Bylo ujednáno, že onen cizinec zůstane v jejich domě přes noc. Když jí to otec oznámil, šlela úzkostí a byla odhodlána uprchnout při nejbližší příležitosti, anebo si vzít život. Utéci někam pryč, někam nenavratitelně daleko a nevrátit se i za cenu žebroty a největšího opovržení. Prosila nebe, aby ji podpo-

rovalo. Noc byla s počátku temná, a když za sebou zavřela dveře chléva, hovořil otec s hostem v kuchyni při sklenkách kořalky. Prchala přes zahradu bosá, střevíčky v rukou, přeběhla humna, zvlněná pole a louky, a s prudkým hučením v uších, naslouchajíc jenom šilenému tepu srdce, s očima plnými slz, stanula na pokraji palouku, aby nabrala dechu k další cestě. Jenom se ohlédla, není-li pronásledována. Noc nepřestávala býti milosrdnou a tak se stalo, že po hodinách, které se rodily v strachu a zoufalství, přišla do kraje, kde ji nikdo nepoznal a kde mohla žít na zapřenou. Tak bylo několik dnů a dni rostly v týdny a měsíce a ona se stávala nápadnou. Byla nápadná svou krásou, křehkou a kouzelnou jako ranní rosa na květinách, svou pokorou, vyzařující nad jejím smutným osudem do kraje neznámého, mstivého a cizího. Po letech sama nedovedla říci, jak dlouho tam tenkrát žila, vzdálena domovu, (měla-li vůbec jaký) na cestách k nejnepříjemnějším nadějím.

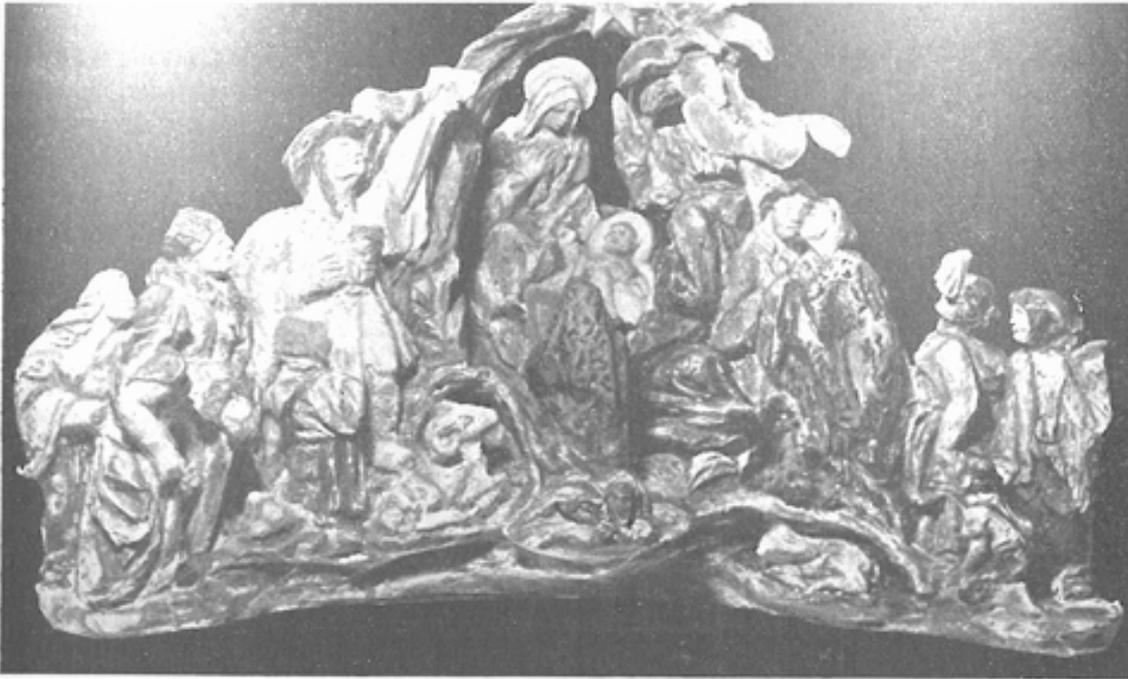
A hvězdy zase svítily na večerním nebi, sestupující po propastech chvějícím se prostorem, ovzduším závratí, krajinou studenou a vymřelou, kde není důvodu pro smích a zpěv. Vzpomínala i na krajinu a místa, kde žila naposled, vždy hnána úzkostí.

»Jednoho dne přijde, z čista jasna se objeví na prahu,« říkávala si, ale přece se utěšovala, že se tak nestane.

Zmámena opojnou snivostí a kolébána neznámou touhou žila pod ochranou dobrých lidí, na zapřenou, dobře vědouc, že to dlouho trvati nemůže.

Lekala se blízkého osudu a vzpomínky na útěk od otce napadaly ji trýznivými pocity. Někdy se jí zdálo, že žije jiným na obtíž a že se jí činí úklady. Ta laskavost a přílišná vlídnost cizích lidí, jejichž pohostinství přijala, byla jí podezřelou. Ale ať se již klamala, anebo měla pravdu, posilovala se v myšlence, že zde déle nezůstane. Jednoho dne poděkuje za ochranu a za soustrast, kterou s ní zde všichni cítili a opustí práh tohoto domu, do něhož se vrátí, až se bude moci odvděčit.

Jednou večer vyšla za zahradu a pozorovala Velký vůz. Stál nad stavením jejího dočasného a již krátkého přístřeší. Zrovna tak se na něj dívala, když byla malým děvčátkem, školačkou — a když byla živa matka.

B E T L E M

Jaké to bylo tenkrát a jak je to jiné dnes? Což se smrtí matčinou všechno změnilo? Celý její život a celý vesmír a svět? Jak se jí najednou všechno zdálo cizí! Proč se jí náhle zatočila hlava, proč se jí hořkostí zalilo srdce, odkud ta úzkost a ten strach, ta náhlá nedůvěra ke všemu i k těm, kteří jí přece učinili tolik dobrého?

Pozvedla oči k nebi, jako by svolávala paprsek milosti a vysvobození, a její pohled, zastřený teskně spanilým závojem pláče, odrazil se na hvězdách, kde čekal a naslouchal Bůh. Život a osudy pramenily na povrchu jiných světů a úděs z nekonečného vesmíru zkoušel její smysly opojnou závratí. Její hodiny se tiskly na plochu světelných hladin, byly unášeny uklidňujícím rytmem odcházejících vln, a jen Bůh věděl, čemu jde vstříc.

Odešla do své světničky a svlékala se jako v mrákotách, celá ve snění, do něhož se vžila v posledních vteřinách. *

Nemohla dlouho usnout a uvažujíc, na kterou stranu se zítra obrátí, vzpomněla na svoji tetu, matčinu sestru, v jednom městě severozápadních Čech.

A druhý den šla. Odcházela k podivu svých hostitelů a přes jejich zdržování. Louky a stráně se ještě třpytily v prchavém ranním úsvitu, když se v zatáčce cesty ohlédla na tuto vesnici, na bílou věž jejího kostela. Bude jí někdy ještě zníti zvon na této věži, kterou dnes hladí pohledem díků a loučení?

Šla po vyprahlé vozové cestě, od níž se na obě strany rozbíhaly pruhy holých již polí, prošla dvě vesnice a za půl druhé hodiny stanula na nádraží města. Několik prostých lidí v dělnickém šatě stálo před čekárnou a po chodníku vedle kolejí se procházeli dva lidé. Jejich chování, šat a celý zjev svědčily o blahobytu, o pohrdání lidem chudým a pracujícím. On byl hřmotný, dobře živený muž, budoucí hromada masa pro červy, ona se nesla hrdě a vznešeně, její hedvábí zářilo drze i vyzývavě.

Jela vlakem. Cizí krajiny ubíhaly jejím pohledům, spolucestující se bavili, jedli, spali se zavřenýma i přimhouřenýma očima, nevědouce o své lidské ubohosti a na osud duše nemyslíce. Jako dítěti se jí často zdávalo, že někam odjížděla; jako pasačka slýchávala ostré zahvízdnutí vlaku a pociťovala při něm slast jízdy do říše pohádek, světél a vil. A nyní se pohybovala uprostřed nejvšednější všednosti, mezi lidmi a věcmi, poznamenanými potem, prachem a blátem země. Po dlouhé jízdě a na smrt unavena přijela se svou velkou tesknotou do města, které bylo jejím cílem.

Bylo již pozdě večer a všechny obchody byly zavřeny. Vysoké a ponuré zdi ji sevřely jako její bolest. Bloudila po náměstí, několikrát přešla chodníky po obou stranách a čekající neštěstí ji potkalo jistě několikrát. Byl pozdní podzimní večer, který přivolal droboučké deště.

Hodiny na věži i na radnici odbíjely po čtvrtkách, náměstí bylo liduprázdné a večer přecházel v deštivou noc.

Našla si hotel na samém náměstí a spala v pokoji, jehož okno bylo obráceno proti radniční věži. Dole pod ní se ozýval opilý křik a smích, připomínající hřích i prokletí. Snažila se to neposlouchat a oddávala se modlitbě. Obnažovala Bohu svou duši, vzpomínajíc na svoje nehody, na svou bídu, na svoje bolestné, bezcílné cesty.

Na druhý den šla do zprostředkovatelny slu-

žeb a místo skutečně našla. Stala se služkou. Její život se lámal a krvácel na střepinách věcí pohozených a zapomenutých. Snad by pro ni bylo zahanbením, kdyby ji byla potkala některá z kamarádek z rodné vsi, některá z těch, jež se nechtěly nikdy vzdát svého štěstí a život si kouzlili v pohádkách. Ale ona byla odvážná, byla odvážnější než všechny, které zůstaly tam za horami, znala sílu oběti a odříkání, dovedla opustit všechno a zůstat věrnou sobě a Bohu. V tom byla její veliká útěcha. (Pokračování.)

Epistula ex ponte

Zdeněk Leininger

Milá sestro!

Snad to bylo u Janáčkova mostu, snad u jiného, ale u stříbřitých vln vltavských se to stalo. Čekal jsem s Tebou na elektriku, která jede na Vyšehrad. Řeklas mi, že pozoruješ v mém jednání, v mém zevnějšku, postoji, ano i ve vyjadřování kus rebelantství, ale rebelantství tichého, které drží půst. A proto, že jsi nade mnou užasla. V duchu sis však jistě říkala: má to v krvi jako já. Já jsem se díval do pěnivé písne vltavských vln a na skupenství věží a věžiček, které vyrážely jak pupence hmoty k nebi, a neměl jsem čas Ti odpovídat... V jednom maďarském klášteře prý mají na nádvoří sud. Jeho obruče jsou však příliš velké, takže sud působením slunce, deště, mrazů, tepla se rozpadl. Není totiž spoután pevnými obručemi. Stal se neupotřebitelným. Kterýsi vtipný mnich na něj napsal: libertate periit...

Nyní mne již jistě pokládáš za blázna. Co Ti píši tak nesouvisící věci? Já chtěl mít nějaký úvod a teprve nyní Ti začnu odpovídat. V mém chování, vystupování, mluvení i mlčení je opravdu cosi revolucionářského. (Nyní zase začínám psát z toho nejhloupějšího konce.) Když jsem viděl, že většina lidí, kteří mne obklopují, pokládá za náplň svého života jakous takous konvenčnost, která se jim stává zákonem a náhražkou za Boha, začal jsem jejich konvenčnost nenávidět. Je u mnoha lidí jen pozlátkem, pod kterým se skrývá vnitřní poušť, kde rostou jen jedovaté rostliny končin nevzdělaných — řekl by Papini. Jejich konvenčnost nemá nějaký hlubší důvod pro svou existenci. Stává se jim praporem, jenž není symbolem žádných ideálů. Nenávidím-li něco, pak se snažím odhodit to od sebe. Proto zněl tehdy můj pro-

gram: odhodit konvenčnost. Octl jsem se však potom v takové situaci jako onen sud na nádvoří maďarského klášteře. Mohl jsem volat: libertate pereo, hynu volnosti. Necítil jsem půdu pod nohama. Odhazoval jsem, bořil jsem a v troskách zbořeníště jsem se bořil do propasti neznámých a nepřijemných tajemství. Byl jsem úplně ve stavu duševního anarchismu. Nechceš-li tak učená slova: Byl jsem pln zoufalství a nespokojenosti s životem. Neviděl jsem nikde záchrany. Proto jsem se chtěl vrhnout do zoufalství střemhlav a povalovat se v něm pro samu rozkoš zanikání.

Tu se mi dostala do rukou Chestertonova kniha. Její hrdina také odhodil konvenčnost. Ale aby žil šťastně, spoutal svou volnost Desaterem. Chtěl jsem jej napodobit a také jsem jej napodobil. Co to však stálo bojů! Řekne se, žít podle přikázání, ale žít tak, to znamená úporný zápas především o čistotu. Musel jsem popřít a zdeptat všechny úšklebky svého živočišného já, všechny plameny, které mně počaly vyrážet z dosud neznámých děr a jeskyní duše. Ty jeskyně a díry byly však až na samém pokraji duše, kde duše přechází v tělo a kam nemůže zasáhnout ani síla vůle. Z těch děr vystupovaly páry, které snad byly dědictvím po předcích nebo mi byly potajmu do duše dopraveny. Chtěly mne omámit a otrávit. Kdo jim dal rozkaz, aby mne potvořily a aby se bouřily při jediném doteku mé vůle? Či není člověk pádem svého já?

Konečně se mně však — jistě s pomocí Boží — podařilo zvítězit. Mohu Ti tedy krátce udati program své revoluce, kterou jsi na mně poznala: odhodit konvenčnost a žít podle přikázání.

Že Ti na konec posílám ještě úrodu pozdra-

vů, to asi tušíš. Já zase tuším, že se budeš opět s pýchou usmívat a s láskou vysmívat názorům mladšího bratříčka, který počíná

mužnět. A to je Ti právě tak milé, jak mně je milý Tvůj úsměv, Ty čtveračko! Sbohem!
Zdeněk.

Mladí hrdinové

Silvio Riva

Setkal jsem se s andělem

Bylo prvního května 1938.

Jeden z profesorů pozoroval a zkoumal mne již delší dobu, aniž by však jevil zájem sblížit se se mnou. Několikrát jsem chtěl tak učiniti sám. Mluvílo se o něm, jak je hodný, zbožný a dobrého srdce.

Byl také velmi mlád, takže bylo možno míti ho téměř za studenta.

Zkoumal všechna má hnutí, aby se ujistil ve všem. Jednoho dne však, když vstoupil do třídy, zpozoroval jsem, že je pohnut, což bylo poznati také na jeho hlase, tichém, poněkud zastřeném.

Na mne však ani nepohlédl.

Na konci hodiny vzal do ruky malou knížечku a počal čísti. Bylo to podobenství o marnotratném synu, vypravované Ježíšem. Četl pomalu, procítěně, za mlčení celé třídy.

»Jeden člověk měl dva syny. Mladší z nich řekl otci: „Otče, dej mi ten díl statku, který na mne připadá.“ I rozdělil jim majetek. Po nemnohých dnech syn mladší sebrav všecko, odešel do daleké krajiny a tam promarnil statek svůj, živ jsa prostopášně. Když všecko utratil, nastal v té krajině veliký hlad, a on počal trpěti nouzi. I šel a přidržel se jednoho občana oné krajiny, a ten poslal ho do dvora svého, aby pásł vepře. I přál si naplniti břicho své lusky, které jedli vepři, ale nikdo mu jich nedával.

Šel tedy do sebe a řekl: „Kolik dělníků v domě otce mého má hojnost chleba, a já hynu zde hladem. Vstanu a půjdu k otci svému a řeknu mu: Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou; již nejsem hoden slouiti synem tvým. Učiň mne jako jednoho ze svých dělníků.“

A vstav šel k otci svému.

Když byl ještě daleko, otec jeho spatřil ho a byl hnut milosrdenstvím; i běžel a padl mu kolem krku a zulíbal ho. I řekl mu syn: „Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou; již nejsem hoden slouiti synem tvým.“ Ale otec řekl ke svým služebníkům: „Rychle přineste roucho přední a oblecte ho a dejte mu prsten na ruku a obuv na nohy

jeho; a přiveďte tučné tele a zabijte je, a jezme a veselme se; neboť tento syn můj byl mrtev a zase ožil; byl ztracen a jest nalezen.“

I počali se veseliti.«

Je těžko říci, co se odehrávalo v té chvíli v mé duši. Když učitel náš potom podrobněji rozebíral podobenství a mluvil o dobrotě Spasitelově, o nevděčnosti toho, kdo se od Něho odvrací, o duševní bídě marnotratného syna, o hladu jeho a ponížení, tu tanul mi před očima stav vlastní mé duše.

Nalezl jsem opět sebe.

Učitel náš pokračoval, popisoval něhu Spasitelovu, jak čeká na nás s otevřenou náručí, se srdcem nakloněným k odpuštění a lásce. Připadalo mi, jako bych viděl samotného Ježíše.

Nitro moje bylo rozechvěno. Chtěl jsem vyběhnouti z lavice a vrhnouti se do té náruče, tak podobné náruči Ježíšově.

Dábel však mne připoutal k lavici.

Tu, rozlítostněn touto první porážkou, vypukl jsem v usedavý pláč.

Všichni se ohlédlí na mne. Já však skryl jsem tvář do dlaní a plakal jako dítě.

V té chvíli zazněl zvonek a my jsme odcházelí.

Můj profesor přistoupil ke mně a pravil: »Počkej zde chvílečku...« Doprovodil žáky, a v okamžiku byl opět u mne. Uchopil mne jemně za rameno a pravil: »Ty trpíš, vid'?...«

Pohlédl jsem na něj; nevěděl jsem, jak mu odpověděti i vypukl jsem opět v pláč.

Pochopil vše, ano, jistě i věděl vše, neboť pravil: »Hlavu vzhůru, jen odvalu. Otec nebeský tě očekává s otevřenou náručí; jen se vrať... Pomohu ti již... Ve škole jsem učitelem, ale mimo školu budu přítelem tvé duše.«

Ne, nebyl přítelem mé duše, byl jejím andělem strážcem, kterého Bůh poslal mi vstříc, abych se obrátil a hledal ztracenou nevinost.

Svěřil jsem mu vše, jako by to byla zpověď mé duše. Mlčky naslouchal. Byl jsem všecek zneklidněn, pozoroval jsem jeho líce, jeho pohled, každý pohyb víček, abych z nich

vyčetl projev údivu či ošklivosti a odporu. Ne, nestalo se tak: zůstal klidný. Připadal mi mladíkem, plným silné vůle, který drží v ruce mou duši, který vidí vše v duchu Božím, a který zná dopodrobna život.

Při vzpomínce jeví se mi nyní jako člověk dokonale vyrovnaný, přemýšlející o každém slovu, o každém gestu.

Když jsem skončil, počal mluvit sám.

Nečinil mi výčitek, rozmlouval se mnou klidně, rozebíral můj život, aby poukázal na zlé, a veliké dobro, jež jsem ztratil. Pak mi pravil: »Umíš se modlití? . . .«

»Ne! . . .«

Poklekl a já jsem učinil podle jeho příkladu. Vzal mé ruce do svých, a pak pomalu, pomaloučku modlili jsme se Otčenáš.

»Otče náš, jenž jsi na nebesích . . . posvěť se jméno tvé . . . přijď království tvé . . . buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi . . . Chléb náš vezdejší dej nám dnes . . . a odpusť nám naše viny . . . jakož i my odpouštíme našim vinníkům . . . a neuveď nás v pokušení . . . ale zbav nás ode zlého. Amen.

Bylo to po prvé po šesti letech, co jsem se modlil.

Vstal jsem se srdcem plným radosti.

Krev Kristova

Po šesti letech opět svatá zpověď.

Přítel mé duše zavedl mne ke svatému, Bohem osvěcenému knězi. Zpravil ho o zvláštním kajícíku, proto mne kněz již očekával. Přítel mé duše zůstal v kostele, aby mi modlitbou svou byl nápomocen v té chvíli tak vážné a slavnostní.

»Vyznávám se Bohu všemohoucímu . . .«

Zaplakal jsem a v slzách vyznal všechny své hříchy.

Nemohu popsati, a ani se nesnažím, co jsem pociťoval v té chvíli. Vzpomínám pouze, jak přitiskl jsem k srdci kříž, který mi po svaté zpovědi kněz podával, se slovy marnotratného syna: »Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou. Již nejsem více hoden slouti synem tvým . . .«

Má duše se pohroužila v Krev Kristovu, aby vyvstala opět krásná a čistá. V té chvíli byl bych vyrval i srdce své, jen aby všechna špatná krev vyprýštila z něho.

Nikdy v životě nepocítil jsem ošklivost hříchu tak, jako v onen den.

Jdi v pokoji, a nehřeš více! . . .

I odešel jsem v pokoji s opravdovou vůlí nikdy více nehřešiti, nikdy více! Odešel jsem z toho místa pokání s nepopsatelnou radostí srdce, že bych si byl poskočil, kdyby to nebylo bývalo v kostele.

Příštího dne jsem přijal Ježíše se svou matkou. Kolik to míru, co jen radosti! Z té radosti bych nebyl dal nic ani za celé království nebo všechny poklady tohoto světa.

Přítel mé duše viděl tuto mou radost, a tázal se mne: »Jsi spokojen? . . .«

»Ano, jsem . . . nikdy bych se nebyl domníval, že je možno zažítí tolik radosti! . . .«

»Dobře . . . učň jen, ať duše tvá zůstane vždy tak čistá a krásná jako v této chvíli, a ujišťuji tě, že zůstaneš vždy tak spokojený! . . .

Od tohoto dne přistupuji denně ke svatému přijímání a obnovuji takto radost ze svého návratu. Je pravda, brzo bylo mi opět bojovati proti zlu, které se hlásilo čím dále tím silněji. Pokušení vzrůstala, ale stačilo mi v tomto boji, tak těžkém, abych si vzpomněl na své obrácení, i nabyl jsem ihned opět sil k boji a k vítězství.

Jaká to změna k nepoznání! Nebyl jsem již tím, čím dříve. Milost Boží mne změnila. Nejsilnější oporu v tomto zápolení našel jsem v modlitbě a meditaci. Každého dne posilňoval jsem se svatou Eucharistií.

Počal jsem choditi do oratoria a studoval jsem za vedení přítele své duše též svaté náboženství, abych co nejlépe poznal veliké duchovní dědictví Ježíše Krista.

Nikdy nezapomenu, ó Pane, nekonečného a nevyzpytatelného milosrdenství Tvého ke mně, malému, ošklivost a odpor vzbuzujícímu vzbouřenci. I kdybych žil ještě sto let životem přísného pokání, přece nesplatil bych tím dluh dobrému Tvému srdci.

Dej mi raději zemřítí, ó Ježíši Kriste, než abych se opětovně dopustil hříchu. Připoutej mne na lůžko sebe horší nemocí, jen ne nech mne opět padnouti! Nemoc bych s tvou pomocí mohl trpělivě nésti, hřích však by byl nesnesitelným, černým nevděkem.

Píseň návratu

Dovol, Pane, abych opěvoval tvoje milosrdenství hlubší než moře a laskavější než srdce matky.

Uvážím-li každý krok svého života, vidím všude stopy Tvé přítomnosti, protože jsi viděl bídu a chtěl jsi, abych pocítil všechnu hořkost zla, tak abych Tebe našel, který jsi Čistota a Svatost sama, až znaven budu hříchem.

Veleben budiž, ó Pane Ježíši Kriste, ve svých andělich, kterým jsi rozkázal jíti mně ku pomoci, neboť urovnali špatnost mou a utišili přísnou spravedlnost Tvou. Veleben budiž, ó Ježíši Kriste, pro veliké utrpení, kterým jsi mne připoutal k svému sva-

tému srdci, jako kdysi přijal do své náruče otec marnotratného syna.
Uplynulý život byl peklem, nyní je pobyttem rajským.
Duše má byla podobna páchnoucímu hnojšti, nyní je zbělena nad sním.
Dříve nacházel jsem zálibu v nečistotě a trpěl krutými výčitkami svědomí, nyní jsem naplněn tichou radostí prýštící z čistoty a usiluji o vládu nad sebou samým.
Byl jsem Tvým nepřitelem, nyní jsem Tvým přítelem.
Mohl jsi mi býti trestajícím soudcem, nyní však jsi milým otcem.
Kéž již nikdy více nezhřeším a nikdy více nevzbudím Tvou nelibost!
Nechť hoří srdce mé láskou k tobě, by nebylo více mým a zůstalo navždy Tvým.
Nenáviděl-li jsem Tě v životě uplynulém, kéž miluji Tebe nyní.
Byl jsem hříšníkem, chci se však státí svět-cem.
Ode dneška chci konati jen to, co chceš Ty.
Prosím Tě, Pane Ukřižovaný, krví zalitý a rozedraný pro mé hříchy, abys mne vždy přidržoval k přímé cestě, která vede k Tvému srdci.

Smaž mou minulost a dej mi ctnostné příští.
Ty, kdož čteš v budoucnosti, dej mi raději zemřítí, měl-li bych se dopustití ještě hříchu.
Dostí jsem již zhřešil, nechci hřešiti více.
Zakolísám-li, postav mi před oči kal mých hříchů, a zapuzena nechť jsou všechna špatná hnutí mysli.
V Tvém srdci a v Tvé lásce je má naděje.
Vezmi mne za ruku a veď mne životem sva-tosti.
Rozuměl jsi, Spasiteli můj, po čem toužím?
Chci se státí svět-cem! Ano, svět-cem!
Kdo mnoho hřešil, musí mnoho milovati.
Zhřešil jsem velmi, nyní musí i má láska býti veliká, staň se!

Oběť

Jen na jedno pomýšlím nyní, abych se stal svatým a velebil milosrdenství Boží. Slyším hlas ve své duši, který mne volá k velikému cíli, pro mne příliš velikému.
Nejsem hoden, nejsem hoden. Vyčkám. Je mi šestnáct let a poznám-li, že to je má cesta, staň se.
Mohu i o sobě říci, co pravil kdysi Francouz Adolf Retté při své konverzi: O d Ď á b l a k B o h u.

Paprsek na pavučině

Viktor Tunkl

Konečně les řídne. Kopec už byl na prudkém útěku a Jan musel napínat silné svaly na lýtkách, aby se přiměřeně brzy zastavil. Ještě několik zbrzděných kroků a Jan vyšel na volnou mýtinu. Tak to je ono, co ho čeká. Drobounké údolíčko s prkenným kostelíkem a uvadlým svatým polem. Lidičky. Roj života.

Jan se usmíval. To, co bylo tíživé, jako ty olbřímí balvany na zádech lomů, které nechal za sebou, jako těžký černý vzduch města kdesi v daleku, to mizelo a rozplývalo se. Ještě před chvílí, tam nahoře u vysoké, mocně doširoka rozkročené borovice, až k vrcholku holé a kosmatou korunou rozrážející nadýchnuté sukénky mráčeků, tam ještě cítil smutek v srdci, očích i rtech. Kraj, kterému prchal, se sunul v jeho stopách jako tajný stín. Prchal mu, urputně zápasil. Teď má.

Vše je docela jiné. Jan se zastavuje a ohlíží. Na okamžik se zatáhne jeho hrdlo jakousi slanou vlhkostí, ale to je jen lítost Lotovy ženy, kterou měla, lítost nad hořícím rodným městem. Ohlédla se a zkameněla.

A přece Bůh neušetřil. Oheň a síra ...

Vše je docela jiné. To už Jan zase jde. Zapomněl na zkamenělou tvář, kterou nechal u nebojácné borovice. Její ošklivé rysy změnil vítr a déšť, a až se Jan bude vracet zpět, najde milou, lidskou tvář, kterou vezme, aby ho lidé poznali.

Vše je docela jiné. Před Janem horská louka s vyrudlou travou, kamením, ovce, pasáky a ostružinami. Pěšinka je ustaraná. Její tváří se táhnou hluboké brázdy, dvě dobrotivé vrásky práce. A dál nové stromy. Pěšinka mezi nimi. Vykračuje si hezky zprudka, protože se těší na údolí. Jan si brumlá písničku a pěšinka jde dál, to už lesem, který vážně vypráví dlouhé, nekonečné příběhy, plné něhy a šepotání, plné ohně a vrcholné síly. Vypráví o pavoučcích, kteří pletou své sítě, o slunci, které si dává oschnout své urousané paprsky každé ráno právě pavoučkům na sítě. A pavoučci se pilně snaží, poněvadž to je pro ně velká čest, a jen na nejlepší pavučinu klade sluníčko své zvlhlé paprsky. Pak se pavouček pokloní a čeká, až paprsky oschnou. To už si je milé

ANDREA DEL CASTAGNO | SIBILA CUMANA

sluníčko vezme s sebou, poněvadž musí svítit lidem a říkat jim: Dobrý den, lidičky, vtávejte už; ale pavouček má až do své smrti radost. Jde a vypráví to všem ostatním pavoučkům v okolí, poněvadž paprsky na pavučině, to je skutečně krása! A pavoučci mu nezávidí, kdepak, rozběhnou se dál a vyprávějí to stromům, ty se usmívají, protože to je radost malých, ale i ony milují paprsky. A tak to ví za chvíli celý velký les a je z toho kouzelná pohádka. Proto to tak šumí lesem, tak tajemně, že jde z toho na člověka až hřejivý strach. Z pohádek je nám vždy divně u srdce, neboť kouzlo nás svírá.

Ano, v lesích je strach, říká si Jan. Mnoho je v nich podivného, jací to divní tvorové, o kterých nic nevíme, si hledají své pěšinky mechem zarostlé, aby se dopídili vlastního tajemství, které je na konci každého hledání. Jan se zastavil a naslouchá. Cosi šumí tichým pravidelným rytmem. Ozvěna se vracela v širších a širších kruzích (jako když kámen do vody hodíš) a mocnějším hlasu. Jan poznal. Jeho srdce. Velké, mlčící tajemství. Neodpovídá, když se Jan táže. Tajem-

ství jako les a jako noc. Tajemství jako hvězdy. Tajemství, které zabíjí. Jan měl strach. Měl hrozný, děsivý strach, a proto prchl před svým tajemstvím, poněvadž cítil jeho ledové prsty na svém hrdle. Chtělo se ho zmocnit a vymáčknot z něho duši. Marne se snažil poznat je. Bylo velké a nepochopitelné. Největší tajemství s r d c e. Tajemství, které zabíjí, nepochopíme-li je náhle a včas. A Jan nevěděl. Hledal, díval se kolem sebe, zkoušel to i ono, pátral, ale vždy se vrátil na křižovatku bloudění zpět a bez úspěchu. Pohyboval se v začarovaném kruhu. A to v š e hrozně se blížilo. Cítil chladné prsty na sobě a horko ho spalovalo. Couval do kouta a marně hledal za tělem oporu. Klopýtl náhle a upadl. Ale hned zase byl na nohou. Nedá se jen tak! Bojoval až do úpadu. Zbledl vypětím sil, spánky mu zmozolnatěly a pod očima se vyryly černé kruhy. Zápolil, až mu naskakovala husí kůže a pot z něho crčel praménky.

A pak se jednou mocně rozhodl.

Š e l.

V ranečku na zádech si nesl své ubohé, roz-

bité srdce a několik hábků. Opíral se o hůl, poněvadž byl sláb, a žebal. Často se zastavoval, aby nabral dechu a do kopců musel přemáhat mdlobu. Ruce se mu chvěly a z očí kanuly slzy, ale necítil nic, protože si vyrvané srdce nesl v uzlíčku, protože se opíral o hůl. Cesta byla dlouhá, nekonečná. Zhubl a byl kost a kůže. Ale oči zářily horečným leskem, a lidem, kteří ho potkávali, se zdálo, že je nemocen nebo že je blázen. Ale Jan měl dosti sil, aby přemohl svou tíží, aby šel a šel dále, přes to, že ho srdce v uzlíku začínalo stále víc a víc tížit. Zrychloval proto krok. A nakonec se dal do běhu, stenal, vzdychal, oči vypoulené, jazyk mezi promodralými rty a plíce plné žhavého ohně. Zachycoval se smítek visících nad hlavou, smítek zelených, zachycoval se paprsků, které se sušily na pavučinách a byly ostré jako rozžhavený ocelový drátek, a srdce v uzlíčku tížilo víc a víc. Hůl byla ohnutá jako luk k vystřelení napjatý. Nohy neutěšeně proděravěly.

A když konečně po nekonečných věcích přešel poslední kopec a stanul na vrcholku, ano, tam, kde rozráží nadýchnuté mráčky obryně v ramenech široká, borovice, sklesl u jejích šlépějí do trávy a umřel. Víčka mu zapadla a dech ustal. Hůl vypadla z dlaně, ale pěst držela křečovitě uzlíček se srdcem. A vzduchem se neslo šumění, tiché, pramenivé, rytmické šumění.

S r d c e b i l o .

Bylo prasklé a tekla z něho krev, ale tlouklo. Muselo tlouci, poněvadž život pro ně ještě nepřišel a poněvadž srdce nepatří tak tělu, jako spíše duši. Tlouklo a vzduch jemně rezoval. Náhle byl pln harmonie, pln tónů, které rozechvěly paprsky na pavučinách a zbožní pavoučci křížáci se stali pokornými mnichy. Každé vanutí zmlklo. Svět oněměl. Ptáčkům zmrzlo v hrdélku, vlnky potůčku se zastavily. Přestaly i pohádky. Mniši pavoučci odložili ornát pýchy.

Protože zněla harmonie života. Život se probouzel do nového těla. Vtěloval se. Srdce bilo a bilo. Srdce je věčné. Život je věčný. Je v harmonii. Nese se vzduchem, nese se světem, který už umřel. Nese se k Janovi, který leží mrtev. Ale srdce žije.

A tu Jan, který je mrtev, slyší onu úžasnou harmonii, harmonii života, touhy andělské, probuzení Smrti.

Jan opět začíná žít, poněvadž srdce bije.

Jan se probouzí a harmonie zní.

Bude znít!

Jan povstává, běře svůj pohozený raneček s lehkým srdcem, hůl zkroucenou v koso-dřevinu. Opouští solný sloup své druhé tvá-

ře u borovice, té štíhlé, širokokmenné obryně.

Jde, jde.

Je ještě zmámen, poněvadž spánek smrti je nejomannější snění a člověk se z něho nevrací. Ale slyší harmonii prorůstající vzduchem, a to mu dodává síly. Je stále před ním, vede ho. Jan kráčí za ní vzpřímen, ví, že ji jednou doběhne, a má v srdci radost. V duši radost, ve rtech radost. A úsměv. Svět je znovu modrý, lesy jsou temné, cestička mezi nimi je jak šňůrečka korálů na dívčí šíji, vrásky krve a mozolů, hle, tu louky, vonící jahodění a hnízda srnek, a kopce, kopce . . .

Harmonie v něm.

Jan se zastaví a naslouchá. Ano, stále ještě šumí, paprsky na pavučinách, harmonie srdce. Echo ji vrací.

Tak. Tak je to správné. Teď ještě to velké, hluboké tajemství a . . . a bude vše v pořádku.

Vše.

Jan už zase jde.

Kopec se svažuje.

Kopec se svažuje. Utíká dolů a dolů. Mezi lesy a voňavým vřesovištěm. Zdraví na půl úst srnku, která se diví, proč má kopec tak naspěch.

Vysoké borovice, a ten vzduch. Slunce a stín se prostupují v proměnách. Paprsky na pavučinách. Pavouček křížák jako pan páter s ornátem už zase si tká na novou albu. Dole u pně voní mladý hříbek. Je zdravý a má tvrdý kmínek. Jan čapne, usměje se, dlouhne prsty pod nožku a posadí si hříbeček na dlaň. Hnědá hlavička se vyjeveně diví a Jan se směje.

Pak už les řídne. Ztrácí tmou. To proto, že je nízký a tolik zelený.

A louky. Jsou na nich pasáci a krávy.

»Buďte zdraví!« volá Jan. Pozdrav se vesele rozléhá nad pastvištěm. Pasáci mávají rukou a volají: »Buďte zdraví!«

Zvonce znějí po horách a strakaté kusy jsou jedinou starostí kluků. Děvčata sedí v klubku a pohrdají kozami i kluky. Hrají si zrovna na panenky, ale vtom se přiznou Indiáni, nedbajíce míru, vskočí jim do jejich začarovaného kruhu, rozmetají panny a hrají nářikavou písničku na jejich copánky.

Děvčata výskají a piští a kluci se halasně smějí. Jan se směje s nimi. Už to zase dovede. Ztracené nalézáme. Nic nemůže zmizet. Jen chtít a usilovně hledat. Každý najdeme to, o čem říkáme, že je naším přáním.

Jen štěstí ne. Štěstí žije v nebi.

My na zemi pláčeme a smějeme se v slzavém údolí.

Kaplička. Jan se pokřičuje. Milostná Matka Boží se usměje převládne a požehná Jezulátkem. Pole pod mocnou ochranou.

Jan cítí, že z milostné tváře se nese cosi jako žírný oblak, padá na jeho duši a zavlažuje ji. Jan se pokorně sklání a děkuje . . . Jsou krásné chvíle, kdy duše čistá se povznese a v modlitbě nalezne dar netruchlivého štěstí. Pak zbývá jen zemřít a mít pokojně ruce na prsou sepjaty v znamení kříže.

Bože věčný, srdce Králi . . .

V lásce je naděje a oheň, v modlitbě jistota a dech hvězd.

Lány pracují. Lidé pracují. A modlí se.

Pomáhej Pán Bůh!

Sedláci a pole. Zde všude práce. Jan se před ní sklání. Těší se na práci svých rukou, na bochníky mozolů na svých dlaních. Kosa, sekyra, vidle, to vše tak drsné na hmat, hle, dovede dát duši uklidnění.

Pokoj a mír je v zemi. Jan se sklání a vnoří prsty do trávy. Pročesává chlad země. Nová síla se mu vrací jako příliv do svalů. Pak náhle se něco pohne v jeho duši, Jan se skloní ještě níže, až vdechuje chlebovou vůni země, a tiše ji políbí.

Jan je milencem země.

Každý, každý člověk dobré vůle je milencem země.

Pohádka o cirkusu, dětech a sestřičce

Josef Bradáč

Voní rybami a je naježen vousy kolem celé tváře. V sádkách se mu chlapi smějí. To pro bouli, jež pučí nesměle z čela. Kejda se nevyruší, vezme šítku, naloví trochu násady a dá ji pod pramen, nebo rozhodí lupinu s krví po hladině a jde napnout sítě, aby uschly, či připravovat krmivo. Když chlapi spustí znova, jaká je to operace, pro kterou Kejdová odjela do nemocnice a že vlastně tomu mělo být naopak, neboť on má bouli, Kejda se zatřepotá. Zesíná a rozhlaholí se mnohými slovy. Moc z toho člověk nepochytí, neboť Kejda koktá i v dobré náladě jako raketa (ne sice tak barevně, ale přece tak, že ohluchneš a za nic si nevzpomeneš na jediné slovo). Chlapi by měli dát pokoj, a aby věděli, má Kejda také bouli a větší a zrovna tři! Na to se čekalo, smích nemá konce, zatím co prázdné hodiny roboty jej mají, neboť se má o čem povídat.

Kejda bydlí za městem v panských cihelnách. Někdy přijde domů večer, někdy v noci, a někdy až za dva dny. To podle toho, je-li pondělí, středa nebo sobota. To podle toho, jak je u Sýkorů živo a konečně podle toho, kdy je pustí splašená třítunka velko- statku, rozvázející násadu a krmivo po rybnících. Překročíš práh, vrazíš do něčeho, co chtělo být kuchyňkou. Na nohy se ti omotá hadr, nesvalíš-li se, dosáhneš kliky do světnice. Pepík vyřezává do tyčky kroužky a na kolenou má hezkou hromádku výřezků. Zdeněk, ten, který má samé jedničky a šilhá, buší kladivem do násadce, chtěje naň upevnit koště, Anička má paleček v ústech a dvě starší sestry sedí na posteli a usmívají

se na tebe. Láďa píše úlohu a vysouší druhou kaňku. Marie a Mirek nejsou doma. Tak, a s Kejdou je jich devět. Jakmile vrznou dveře, je dětský prach vzhůru. Lidka slézá s postele. Anička pláče. Pepík žaluje na Láďu, že snědl chleba pro polovinu dětí. Kejda by odepjal řemen, kdyby nemusil klít a shánět hrnec, vodu, brambory a sůl. Najde hrnec a sůl. Odepne řemen a děti skočí do postele, křičíce. Kejda se směje široce a honem se převléká do svátečního. Neboť z dálky zní křídlovka, však víte, ta zapalující a do nebes uplouvající. Cirkus Medrano kotví nedaleko a muž na velbloudu křičel po náměstí, že co ještě svět neviděl, uvidí se dnes na slavnostním představení. Zamrzl se Kejda, když se dostrojil — tohle jsem ještě neviděl, víte, ale až přijdu, přinesu vám chleba, buďte tu zticha!

Plachta se vzdouvá a elektrické žárovky pálí nemenší nedočkavostí než dav na prknech. Vtom břesk, trysk koní a prach zvířených pilin. Pán ve fraku si dovolil nejváženějšímu obecenstvu »představit zahajovací představení a zároveň jízdu smrti«. Kejda má hlavu za sloupem, ježí se vřelostí, již je patrně ruka, do zábradlí tlukoucí, umrtvena. Ten tajemný muž, co polyká oheň, je přitažlivý, a co říci o tom Španělovi, co hází dýkami kolem dívky?

Zlatý hřeb programu! Veškeré světlo bylo vydáno z praskajícího dynamu, poháněného dýchavičným benziňákem. Vše, co mělo ústa v manéži, křičelo a veškerý nástroj bicí či foukací zněl. Kalifornská klisna ze stáji indického radži sklání hlavu a drobivým le-

tem opisuje osmy, kruhy a tvary, jak její pán a hlavně jeho bič si přeje. Rozhrnuje se opona a tři hřibátka skákají jako kůzla. Klisna zneklidní, ale praskot ve vzduchu poroučí klus. Hřibátka se proplétají, pádí vpředu, vzadu za klisnou, mýlí se i postupují podle plánu. Šasek třepe tamburinou a řve, že teď to přijde. A přišlo. V řádku a v tichu klečí hřibátka na předních nohou. Hlavy nemotorně velké se sklánějí. A klisna zařehkala. Jen jednou, Kejdo, slyšels koně tak naříkat, to když ve válce ležel po hřívu v bahně a granát uvízl v jeho bříše. Tehdy sis zacpal uši a dal pravdu těm, kteří setřevše s rukávu mozek kamaráda, nesnesli umírání koně. Ne, nespíš, ty koně neklečí náhodně před tebou. Máš se proč chvět, ale kde je těch pět ostatních, Anička, Lidka, Marie, Jarmila a Zdeněk? A hlas klisny, čím je to? Nevydržels víc uprostřed davu, utekls a třebaže neviděls, byls přesvědčen, že cukr, který klisna dostala, podstrčila hřibatům. Aj, je šero a bude noc, Kejdo! U Sýkorů je živo a ty jdeš rovnou domů, ruce hlouběji zarazené do kapes! Nepřinášíš nic, proto se odstrojuješ tiše, abys — hřibátka — nevzbudil. Bláhový, třískat botami můžeš, neboť je nevzbudíš. Z hladu je mělký spánek

a z nasycení hluboký. Hřibátka dostala svůj cukr a vůně večere tě přinutila, aby sis sáhl na nos. Ano, v troubě jsou maštěné brambory s kroupami a na stole lístek: Nezlobte se, že jsme Vám nechali tak málo. Až přijdete z cirkusu, vezmete i tímto zavděk. Celestýna. — Ó, zavděk, nehoden jsi! Hle, hlas nebeský, neboj se a nestrachuj, hlas klisny. Nepožil ničeho Kejda. Ráno se pokoušel vařit snídani. Když přišel v poledne domů, byla podlaha žlutá, v kamnech veselo a Lidce zářila červená mašle ve vlasech — Celestýna.

Boule zmizela, chlapi, nastražte uši, Karolina přijede v sobotu z nemocnice, bez ledviny, ale zdravá. A u Sýkorů, slyšíte, ať je živo, jak chce, u nás je o mnoho živěji!

Pohádka, dívíte se. Bez zázraku? Ovšem, dnes se přece zázraky nedějí! Vzдор tomu je tu jeden, nejméně honosný, ale nejvíc život rozvodňující. Totiž láska, větší na víru a naději, ta, již oči světa nevidí, ale Otec ve skrytu pozoruje. Proto, když oněměla lidská tvář, promluvila němá. Proto Kejda nespatrił ani záblesk šatu Celestýny. A proto v tomto vyprávění bylo šetřeno místem o sestře Chudých nemocných a promluveno o ní mimochodem.

V náručí kraje otcova mládí

M. Menclová

Blížím se k rodnému statku svého otce. Tane mi na mysli vše, co zde jako chlapec prožil, dívám se na blízkou Seč, kam chodil do školy a do kostela a nezdá se mi, že můj otec byl kdysi malý kluk, který také pásl husy »na drahách«, a koupal se ve »gbelu« jako ostatní kluci. Ale bude to asi pravda, neboť pamětník jeho mládí jde mi již vstříc. Je to věkem ohnutá a seschlá stařenka, s vráscitým obličejem, bílým uhlazeným vlasem a třesoucí se rukou od celoživotní práce. »Mé dětičky zlatý, co sem se na vás natěšila!« pronáší zesláblým hlasem a bledé modré oko, jak odkvétající hlavička pomněnky se mží slzou radosti z příjezdu »Moraváků«. Dědeček byl až u vlaku. Je statečnější než babička, šat mu voní šňupavým tabákem a dosud dohlíží na polní práce svého syna, ač je na výměnku; a odtud obdržel přezdívku »pan šéf«.

Široký dobrácký obličej se často rozjasní teplým úsměvem, který letí vstříc jen hostům z Moravy.

Babička shání a šuká, aby »dětičky zlatý něco teplého daly do žaludku« a téměř nemá ani čas si přisednout.

Srkám horkou polévku a prohlížím si babiččinu světničku. Dvě prosté, červotočem rozežrané »kříně«, jedna na šaty, druhá s ozdobnými hrnečky a jiným nádobím, na níž je postaveno jednoruké Jezulátko, stará památka ze Svaté Hory. Prohlížím si dále dvě postele s proužkovanými peřinami a pestrými přikrývkami, truhlu, ve které se jistě mnoho tají, a prostý, venkovský sporák. Za okny svěže působí červené muškáty a žluté begonie, na které se však děda zlobí, že mu kazí vyhlídku na náves. Nad stolem visí podobenka dětí z Moravy a Panna Maria lurdká ze starého obrázku žehná milým úsměvem dobré stařence, která zde pracuje, vetchým hlasem zpívá a třesoucí se rukou se žehná a modlí za všechny své drahé. Celá světnička je jako klícka čistá a dává dobré vysvědčení své majitelce. Babička přichází. Vypráví dlouho o událostech roku, tu si zasteskne, tu pochválí a tvrdou žilnatou

rukou hladí vnučku, která je od jejího srdce tak daleko. —

Žně teprve začaly, žita jsou již posečena, není tedy téměř nic na pomáhání. Chodíme proto rádi do krásných brdských lesů, dosud čistých a svěžích, pokropených vůní pryskyřice a jehličí. Hebké podušky mechu, tiše bublající čirá voda potůčku, vějíře kapradí, omšelé balvany, tiché paseky s trnitými klepety ostruží, keřiky malin a s medovou vůní květin, vše poslouží k tomu, abys shodil se sebe vše staré, a oblekl si šat nový, v němž poznáš tvorstvo a skrze tvorstvo Stvořitele.

Vyšli jsme na kraj lesa. Před námi leží tichá pastvina. Sem tam se kloní zvonek neb sedmikráska a vítr si pohrává s tmavými bobulemi »Krvé Kristovy«. Vidíme daleko do nitra Čech; tiché vísky skryté pod křídly kostelíků, husté kožichy lesů, přikrývající hory a kopce daleko široko a nade vši krásou země se tyčí modrá obloha, spojující se v nedohlednu se zemí. Je zde krásně. Mateřinka voní stejně omamně jako tehdy, když se v ní brouzdaly nožky chlapce, jenž je nyní mým tátou. Je to dech mé rodné země! Mateřídouška . . .

Jásot dne jedině tlumí chmurná zřícenina starého hradu. Zdi dosud tvrdé, hrdě se tyčící k nebi uprostřed ohromných smrků,

uvnitř jsou pouhým rumišťem, v němž čas otiskl svou tvrdou tvář. Jistě zde za dob Přemysla Otakara bujel život a bezútěšná rozvalina napovídá a připomíná: »Světská sláva, polní tráva!«

Vycházím ráda ze stínu ponurých skal a vracím se do chrámu rozjásané letní přírody. —

Zlatá pšenka dozrála. Vlní se jak hladina vodní a voní čerstvými koláči. Červený mák a modrá chrpa kloní smutně své skvostné hlavy, snad cítí blížící se konec své něžné krásy? Nevím. Mám jen dojem, že zlatá pšenka si nás měří svým rozmarným, bezstarostným úsměvem, který se téměř pohrdlivě rozráží o lesklou hranu zbraně člověka — zrádnou kosu. Je jí taková spousta! Večer se vracím jako po těžké tuře. Bílá městská ruka je popíchána, obličej upocen a posvěcen polibky tvrdých zrn. Těžce ulehám a narovávám si ohnutá záda, ale jsem spokojena. Nebudu již jísti chléb s tou hříšnou lhostejností, nýbrž s úctou a vděkem k práci rolníka, která pomáhá a dává prostředky k práci mé.

Přijela jsem domů osvěžena, chléb voní z mých ztvrdlých rukou, a vzpomínám si vroucně na okamžiky prožité v rodném kraji svého otce.

U přívozu

Jiří Šotola

Dej všemu, co tu klímá,
svá ústa. Řekni: já jsem
to vše. Ta černá zima,
vykoupená tím jasem,
jehož se sama bojím.
Jsem stříbro na lanoví,
když moře odplulo jím
a ticho prodře příd'. Dnes, kdo ví,
kam a kdo ví, koho plavím.

Pro zvony zvonění je zima
a pro mne plavba tmou je. Já vím,
kde končí směr. Kde nezakuklenýma
vidíme dál, než cesta musí
počítat s oklikami

Kam přijdu, zadrhnu si
tu tmou. A budu strašně sami.

Na přástkách

V. Kratochvíl

Po celé sednici tetelilo se teplo v dlouhých vlnách, až se i paběrky na stole rozkolébaly. A venku syčel chladný vítr a do zapadlých oken závistivě hleděli vrabci.

V sednici je tiché pološero. Tam vzadu to velikánské jsou stará kamna, ve kterých to teplem hučí, pak široká postel se štráfátou duchnou a zřasenou plenou, nad tím ještě Kristus a Maria a hodiny, tady okno, vedle police, pár hrníčků a podlaha samý suk. A uprostřed toho všeho zeširoka sedí dubový stůl s řezanými rohy. Pak ještě tři hranaté židle, a to je všecko.

Na puklé plotně vře voda. A poklička na červeném hrnci poskakuje a pára utíká, jako když jede auto. Na stole je řešeto a pak už jen samé peří a paběrky. A uprostřed těch spoust běli sedí tři staré ženské. Mají strakaté šátky a vrásčitou tvář. V hrsti každá trochu peří a dere se. Řešeto ani na stole nestojí, co už toho sedraly. A paběrky mají na rukou, v záhybech sukni a na klíně i ve vlasech.

Pak ještě na stoličce vedle chrastí leží tříkrálové kotě a jeho vlhký čumáček se svítí odleskem růžových plamenů.

»Chudák, ta mladá Remundová,« povídá soucitně Králka, jež sedí u okna, »tak už je sama. A — bude mít děcko. Chudák...«

»Dyť na něho to padnout muselo,« povídá stará Juříková, »chodil, jako by na to če-

kal. S člověkem slova nepromluvil, z chalupy nevyšel a takový neklidný a smutný oči měl. Však Pán Bůh ví, proč to dopustil. Stejně by s ním těch radostí moc neměla.«

»Ba, taková hodná ženská. Poctivá a dřič. On prý kdesi študoval a ještě nějaký školy měl. Ale proč přišel k nám na „Kristýnku“, to nikdo neví.«

»Kdovíco vyvedl a tak utekl sem. Ale svědomí utéci nemohl. A toto je trest.«

»Ale dobré srdce měl,« nato zase Králka, »říkal náš Lojza, že za něho, za vozače kolikrát zaskočil a s huntem pomohl. I jinak pomáhal a na nejhorší místa lezl. Chudák...«

»Dej mu Pán Bůh kus toho místa v nebi. Moc toho nepotřebuje. Nevěděl by co s tím. A tahle si sedne někam do svého koutku a dívá se, jak mu kolem bot roste tráva a leskne se slunce. Ba —« vzdychla nakonec Králka a šla k plotně zavařit čaj. Když už bylo šero, všechno se stolu se smetlo do bílého pytle a zametla se podlaha.

Právě přišel Lojza, dostal čaj a sedl si stranou na pelest. Páchl uhlím a nepřítomně srkal.

Juříková s Karlíkovou poseděly u Králky do tmy. U Kovářových potkaly mladou Remundovou. Plakala a nesla v hrnku krapet mléka své nemocné matce...

Šelest stromů

Stáňa Sohr

V nákresech parku stromy jsou největší
nad nimi už jenom nebe modrý vzdech
oblaka koráby bludné signálu neslyší
pečeť moří mají na rahnech

na sobě výšiny jiného světa
obrysy padají ke dnu až na stromy
nahoru šelest jim na cestu vzlétá
výška je tisíckrát ozvěnou rozlomí

až pak se vrátí zbloudilé signály
(na cestách musí být podzimní klid)
vše kolem napětí barvami rozpálí
a stromy budou šelestit

Ovoce zapovězené

J. V. Daneš

Byl ochoten obejmout a zulíbat celý svět. Každý tvor mu byl bratrem, každé kvítko a kamének v jeho očích zářily, jásaly štěstím nad tím, že žije, že čistě žije. Své starosti bral jemně do dlaní, laškoval s nimi a s úsměvem na lících je vypouštěl.

Všechny vlastnosti a lidi, byť i špatné, dovedl ozlatit pelem porozumění. Myslí, že bílé roucho lásky, se kterým se ke každému blížil, nemůže být pokáleno neupřímností, jdoucí ruku v ruce s nenávisť. Zdravil každého žebráka, líbal údy mrzáků, podával nápoj rtům pronásledovaných.

Avšak . . .

Ruka, kterou podal k věčnému smíru, nosila na sobě brzy otisky vášnivých prstů, které popálily jeho průsvitnou dlaň záhadným jedem. Tulák mu hodil neočekávaně sklenici do tváře. Jeho hlas zošklivěl, nemohl a nesměl zpívat, stál tu ochraptělý — nebyl hoden. Jeho slova a pohyby nesly siluety nevěry.

Snad byl rozčarován tím, že na místech, na kterých chtěl nalézt měkkou podušku poddajnosti, našel kámen skutečnosti, o který tvrdě zavadil. Snad si hrál příliš neopatrně s věcmi kolem sebe. Či zavadil nádobou své duše o něco tvrdého? Někdy s ní uhodil o věci, které mu vězely ve tmách a on je dosud neznal. Chodil v místech šerých a naplněných podivně hrozným kouzlem, cestu však neznal.

Několikrát se vrátil s nádobou poraněnou, popraskanou. Slzy lítosti ve chvílích klidu a poznání vše uvedly do pořádku.

Pak vyšel opět do svůdných míst. Na puklý pohár byl uvyklý, působilo mu to radost, když se mohl vrátit, když už byl nad propastí. Neustával a vydával se opět na cestu. Vždy se však chtěl vrátit, chtěl se nechat ožehnout nebezpečím, zkropit se potem úzkosti a ochladnout namáhavou a nebezpečnou cestou nazpět v posledním okamžiku.

Tak šel i tehdy. Jenže nějak vědomě a rozmařile ničil zpáteční cestu, bořil mosty. Už i dřívější stezky mu byly dlouhou cestou. Pustil se po stráni, nechal se unášet lavinou, která neustále rostla. Na cestu se už neohlížel.

Vůně ovoce zapovězeného mu mámila

smysly. Oči mu svítily neznámým leskem. Dech mu žhnul.

Dnes se zrovna vášnivě a živelně vrhl nad propast, odhazoval a strhával se sebe vše, co mu bylo přítěží. Ale tu uslyšel z dále slábnoucí volání — chtěl asi zvednout ruku, zachytit se, ale to byly jenom pokusy a ty už přišly pozdě — — —

Rozkoš, která pronikla z bortěnou nádobou, drolila její stěny, vniveč rozmetával vichrem žhavé vášně krásnou křišťálovou stavbu chrámu Ducha. Odhozený plášť studu stupňoval odvalu. Opona duše, stánek jeho nejsvětějších citů ještě naposled marně zavzdoroval, ale on chvějící se rukou strhl vše, vrhl se na oltáře dřív vybudované a zločinně je plnil — — —

V dále hřměla už zcela slabě bouře vášní, poslední ojedinělé vlny bily do spánků, oči lesklé hledaly preludy zjevů, svůdně tancících na plátně fantazie.

Náhle pocítila jeho duše vítr Ducha. Opojené páry, kterých stejně ubývalo, zmizely v okamžiku. Slunce poznání mu osvítilo okolí, močály a bažiny, ve kterých se nalézal.

Co bylo první myšlenkou, neví, ví jen, že prvním pocitem byla hrůza a zděšení. Viděl se, jak probíjí otcovský podíl, viděl se odvracet od tváře Otce a nastavovat líce vanku smrti.

Opouštěl nivy požehnané, pobíhal nahý po místech, na kterých chtěl žít. Chlad pronikal údy a tělo dříve hořící a žhnoucí. Nebyl schopen souvislého myšlení, pouze vzdychal. O milosrdenství? Ne, tak daleko ještě nedospěl. Naříkal nad svou ubohostí a bídáctvím. Trvalo dlouho, než se odvážil oči pozvednout k Bohu a prosit. Teprve za dlouhý čas se mohl natolik vzpamatovat, že poznal, že nějaký zlý vítr odvál a spálil kvetoucí v zahradách duše.

Horká hlava v dlaních popraskaných a černých byla přetížena, tělo bylo slabé, duch vystrašen a mdlý. Věděl, že v této poušti zhyne. Rychle se vydal, pokud jeho síly stačily, na cestu nazpět. Sotva hlavu pozvedl, podala mu pomocnou ruku Maria . . . Večer klečel u zpovědnice a odevzdával povadlou lilii. Slzy lítosti padaly na váhy milosrdenství a Ježíš mu podával rukama zpovědníka lilii novou a čistou.

Bezesná noc

I.

Každého večera polnice, jež popouzí má pýcha,
závratně zatroubí do úplného ticha
a břečtan nočních vůní na břidlici tmy
tak tiše setře jíní světla s oken, v nichž se tmí,
že nečekané obroste to okno, jež mne kryje,
a v neúprosné síti polapí mne i je.

Koho vyzýváš, růže, slibe zcela odlišného světa: svou vlastní krásu,
že samo ticho, v kterém rozvíjíš se, dosud cítit po úžasu.
Chápu tvé ruměnce, ne zcela bezbranná: však zdali nemýlíš se,
přičítajíc vinu
pavouku, jenž svou vlastní úzkost utká v pavučinu?

II.

Nevím, co prsten úzkosti mé pečetí: zda právem trnu
a musí-li již stíny padnout na výsluní,
zda růže modlí se tak cituplně vůní
jen o to, aby pozbyla svých trnů?

Domysli sama, duše, kterak a kdo ví, zda
vítr, jenž ukolébává ptačí hnízda,
působí anděl, mává-li
svým křídlem na srdce, jež zahálí.

III.

Hle, lusk rtů zralý k úsměvu
již puká. Avšak ty se vrať,
jež tancem prosíš o závrať
a ptáky nutíš do zpěvu —

Horoucí pozdrav lovci, jenž u hladiny vodní
míří jen na čelo a nechá úsměv pod ním.

Kolik ti zbývá listů v knize života,
v níž píše anděl, předem rozhodnutý, s jistotou, jež drtí
paprskem, jenž, tmu ohmatávaje, se mihotá
a posléz zhasne. Je to končíř smrti —

Přisahám pomstu tomu andělu, jenž prvý
z nutnosti počal namáčet v mé krvi.

V á n o c e

L. Bor

Čím to jen je, že divoká zvířata ztichla? Jak be-
ránci jsou i dravé šelmy, hladoví vlci.
Chceš-li to pochopit a dokonale šťasten býti, zastav
se v úžasu denního spěchu, na chvílku jen. Pojď

se mnou! Ukáži ti. Musíme jíti však do samoty.
Dobře se připrav! Půjdeme rychle, vyjdeme brzy.
Štědrý den. Přichází večer. Stoupá, vystupuje tma
a padá noc. Noc před narozením Páně. Čas neza-

držitelně se dere tichým krokem vpřed. Pospěš! Projdi rychle poesii dnů a věků, až odpočítáš dnešních tisíc devět set čtyřicet a jeden roků. Ještě váháš? Pojď, poslechni mě! Bojiš-li se, podej mi ruku. Jenom rychle pojď již, pojď! A rychle, nemáme času nazbyt! Buď přece klidný! Vždyť tě držím pevně za ruku. Neměj strachu! Jdi rychle, běž — do samoty své duše.

Půlnoc. Slyšíš zvony? Buď již pěkně tiše a — hled! Na východě nad Betlemem vyšla hvězda. Nevidíš? Ty zástupy, to jsou andělé, proroci a svatí, všechny nebes sbory! Již čas se naplnil! Jaký zázrak! Noc jasnější než den! Chápeš? Daleko, daleko od všech zlých lidí, daleko od hluku světa, na slámě v samotě, v chudobě se narodila Láska. Slovo, Věčné Slovo se stalo Tělem! Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem — dobré vůle!

Přístup přece blíže, klekni před jesličkami, viz Naroděného, Krále andělů, Boha živého! A klaněj se! Ano, tak se to sluší, Hošík dnes se nám narodil a jmenuje se — Bůh, Mocný!

V chudobě. Na slámě. V utrpení zimy. Rozumíš? Sklonil jsi pokorně hlavu a vnímáš, co ti chce říci? Podívej se pozorně i na jeho matku. Ten jas a něha u ní! I jí patří tvůj dík. Promluv! Ne jenom rty, srdce nech mluvit! Buď pozdravena, Matko milosrdenství, Matko Boží a Matko odpuštění, Matko naděje a Matko milosti, Matko plná svatě radosti, Panno Maria! Tys ozářila zemi. Jediná. Buď zdráva, Matko Boží, Maria.

Chovej se tiše! — — — Ne, můžeš plakat, můžeš se radovat i smát! Vždyť na všech stranách to zpívá, hřmí: Narodil se! Od Boha přišla Spása, Vykoupení. Bůh navštívil svůj lid! Sláva se rozlila po vši zemi. Každému dneska Světlo vzešlo — — Světlo, jehož nepohlcuje tma. Pojď a klaněj se, klaněj se Pánu!

Víš již, pochopils již, co ti říká? Do svého přišel a — svoji Ho nepřijali! Slyšíš? Slyšíš ona slova? — — — Vešel jsi již na dno své duše? Je prázdná, čista a — je v ní místa? — — — Je skromný — stačí mu jesličky, sláma. Pokloň se, pokoř se! V této svaté chvíli přichází s výsosti Ten, kterého obsáhnouti nemůže nebe ani svět, přichází Král, aby se stal — Silou lidí. A jaké koná divy! Věř, doufej, miluj Ho — rozjímej! Sestup do nejhlubšího, nejzapadlejšího sklepení duše, abys byl Světlem pohlcen a vytržen do závratné výše.

Hleď, jak již ručky k tobě vztahuje a zvedá! »Smím, Panno Maria? Dáš i mně pochovat Milost, Radost, Neporušitelnost Slova?«

Klid duši tvé. Neboj se, to Láska je, co ji naplnilo. Dobře tak. Vzdálen všeho hřmotu, v samotě duše své, nejskrytější, přijal jsi Boha, Lásku nejbližší i nejbzdálenější. Malá jsou slova. Vánoce v duši. A plna jsou nebe i země, přetéká srdce tvé — Slávou, Pokojem a Mírem! Tichem zpívá. Úsměv z jiného světa prochvívá celým tvým tělem. Hovoříš v samotě. — Sám se svým Bohem. Gloria! Alleluja! Hališ se v posvátnost Nekonečna.

A zvony zvoní. Nocí se velebně nesou akordy půlnoční. Jsou plny radosti a veselí. Zvěstují pokoj všem, zvěstují pokoj všem lidem dobré vůle. A staletí již tak, jedno, druhé — téměř dva tisíce let, rok co rok, se vtěluje a přichází k nám Láska. Den co den. Jen pochopit a rozumět jí! Jen umět sklonit se! Hostie Bílá!

Čas stojí. Zcela oněměl. Bůh se stal člověkem! — — Hodiny na věži bijí. Čtvrt, půl, jedna, dvě. Noc tichá pomalu miji a nesměle, zlehouchka vstává den. — Navždy jsme spojeni v Něm! Proto můžeme se nyní klidně rozloučiti, a přece nikdy se nerozejdem! Buď s Bohem! Pokoj tě stále provázej! Ježíšek maličký i tobě se dnes narodil!

Mezi dnem

Václav Ara

Odpověď dlužím mnoha lidem. Ne proto, že bych nemohl odpovědět, naprosto ne; prostě nechci. Je mnoho otázek hloupých, mnoho zálučných a zákeřně vedených k smrti a k životu. Usmrcuji a naopak, neboť člověk je někdy přinucen přijmout za pravdu věc, o níž nechce ani slyšet, před kterou se skrývá a neobjevuje se na denním světle, je-li zde ona, ale kterou musí uznat i proti své vůli a proti všemu záští skrývanému i neskrývanému.

A jsme u cíle: Gotika lidské myšlenky a snu daleko převyšuje strmostí a odvahou všechny gotiky jiné. Neříkám však, při vši úctě a vážnosti, že každá myšlenka přetrvá věky jako kamenné katedrály. Gotika myšlenky vrcholí zhusta pýchou a nepravdělností zakončení, neboť stále ještě pošetile čeká na chvíli, kdy rozum vyzdvihne myšlenku ještě výše. Stále je zde cosi nedokončeného, stále jakýsi Báběl, čekající na finis coronat opus. Avšak jediným Bábělem nezůstává pýcha.

Zlá houba prorostla vše a není nic bližšího lidské duši jako vykoupení a hřích. Vykoupení je provázáno radostí, větší než má dívka z prvního polibku, větší než umělec z dokonalého realizování snu a prorok ze zdaru svého poslání.

Hřích v zápětí následuje desatero nocí pekelných,

v nichž posměch a závist jsou věčnou disonancí radostí nebeských.

Raduji se ze všeho, ba i z této spravedlnosti, ale někdy přece to nejde, jak bych chtěl. Mám po radosti, podám-li někomu místo jedné ruky obě, neboť ne každý bonton je dobrý a málo je těch, kteří radost nehodnotí zlomyslně a nepodezřívají ze špatného vychování. Zůstává těch radostí jaksi málo, neboť jsi vždy podezříván a nalezen světlem nezářícím a městem v údolí, kde hníjí mrtvolly a vítr neodnáší zápach. Jsi hnán s místa na místo, neboť čím člověk uzrává, je bolest a utrpení, nepochopení nadřizených, sádka hrubostí a lží, kterým se věří, podezřívající žízeň pohoršovat se vždy a všude.

Člověk přichází do konfliktu se sebou i s bližním, a tu vidí vše v úzkém svazku se slávou a malostí: špatnost je nositelem pýchy, dnešní intelektuál je pyšný. Dobrota a láska je nejvíc ceněna u lidí nemohoucích a chudých, a jsem-li učiněn sám chud, kde a komu ukáži svou slávu? Svět mi nevěří, ale nepůjdu se oběsit. Je mi lhostejné, jak se mi měří a váží. Vím, že nenaměří mně nikdo ani o kvintlík více nebo méně. Neváží (jen uráží), totiž on sám, mé umění a mou čest. Ta váha je zde již dána a mohu se tedy otočit zády k těmto quasikriteriím a zřít se noblesy indexů a prvních cen. A konečně mám výhodu

i z místa posledního. Kdo mi zaručí, že nezpyšním, a takto mám o pokoru postaráno.

Dává se cena pro útěchu, ale tím se nevyhrává zápas, neboť život zůstane zase nevyplněn a strašně pustý a nelze jej pak zalidnit jinak než hloupostí, duchy servilními a anarchií řádu. Svět se tu vyznává z rouhání, smilstva a vražd. Toto vše se vlastně datuje již od Adama, jenomže tok není vždy stejně široký a jsou doby, jako gotika a baroko (protireformace), kdy se zúží a téměř vysychá jako Tajo a Guadalquivir.

Nyní je zřejmé, že láska k dnešnímu světu musí být jiná než dříve. Ne mírnost, ne úsměvy a laskání milenců, nýbrž ostrost slova a meče a zjevná potupa skrytého ďábla ve všech věcech, i zdánlivě nejnevinnějších a nejskrytějších. Svět nedozrál pro něžnost Krista k Janovi, nýbrž pro spravedlivé zatracování Sodomských, aby tím byli ostatní uchráněni zkázy a zatracení, do kterých jsou vedeni.

Jsme obyčejně bližší milosrdenství, když vidíme žebráky, ale není-li nablízku žádné zjevení bída, je jinak. Svět zřejmě doplácí na svůj skrytý vřed nevšimavostí a nezájmem, neboť tato nemoc se zmnožila jako rány egyptské. A čas je zachvácen, i umění a mnozí kněží a všichni věří a očekávají zázrak a vymítají ďábla ďáblem, a vrhají kostky o něco jiného než o včerejší den, Jiráskovo Temno a starou bačkoru.

Rostliny svým tvarem podobají se slunci, měsíci a hvězdám. Slunečnice. Měsíčky. Hvozdíky. V tomto řádě je vše připodobněno kosmu a nepodobáš-li se nebi, je tvá tvář zrcadlem pekla a vlečeš svoji neřest jako ohon komety a zůstáváš odpověden za svůj čin nejen spravedlnosti boží, ale i lidské, i když tato nemůže vykonat rozsudek.

Než vyjde měsíc, předchází zář; noc stává se dnem a obloha mlékem modrého nádechu. Jako dítě jsem si říkal: teď se musí od měsíce zapálit a bude svítit sama. Již teď je noci amen, dávno před východem. Nejsem však daleko od pravdy. Jestliže mladé dívky a jinoši na Haiti srkají zářnou šťávu rostliny »rosy«, aby zbělel temný hedváb jejich kůže, i já mohu jakkoliv změnit špatným vlivem okolí titul a názvy věcí, ale zůstane sebeklam hroznější než smrt v propasti nebo v poušti. Nezemru takovým, jakým mě učinil svět, a byl-li jsem slavným a v úctě před svým obecnstvím, tu se musím rozloučit s touto slávou a úctou, neboť mně byla dána omylem a z milosti, když svět nevěděl, komu by ji v oné chvíli poskytl. Mým údělem nyní je být ponížěn. Jsem celkem neškodným člověkem, který jen nechce, aby na něj přšelo. A nebýt mé zlomyslnosti, s níž se vyhýbám šablonám, žádný o mne nezavadí. Ale

pes číhá a na horizontu strachu se zjevují halucinace. Čím je to zaviněno, nevím, snad špatnou náladou, zaživacími poruchami nebo antipatií a pomluvami. Odpouštím každému, neboť nemohu být souzen z odpuštění, nýbrž pro zatvrzení srdce. Největší plus každého soudu je stálost jeho trvání. Stálá tvrdost diamantu a neproměnlivé klima saharské je jediným cílem všech snah. Proměnlivost bortí každou snahu o dokonalejší, neboť ohledy na vítr a lidský soud jsou veliké. Každý soud zde vezme za své.

Mnozí lidé obléhají v letních měsících kdejakou vodu. Je to stav obležení. Jejich těla černají — reakce na sluneční paprsky. A většina těchto lidí má i takovou duši. Zčernala následkem hříchu. Vodíme se za nos, chceme-li docílit úspěchu velmi rychlou reakcí. Život zraje pomalu, a nemá-li být plod uschlý a černý, nutno čekati a neukvapovati se. Jedna je podmínka dokonalého zrání: urychlovat sice co nejrychleji vzrůst, květ a odkvet jabloně, nikoliv však česat plody zelené. Slunce je dosud nezapálilo, vyrostly jen ze své síly. Ale to je málo. Mají přijmout všechnu krásu, dokonalost a sladkost, jas letního slunce a vůni noční oblohy. To vše zde je k dokonalému absorbování. Lidé tak nečiní ani se svým tělem. Opálené kyčle a šíje, které ještě nedávno lámaly zrak svou bělostí, vzbuzují sice obdiv, ne však úctu. Duše dozrává spíše pod jhem a v tupé bolesti. Svět brání tomuto zrání všelikým způsobem. Danciny a společenská povinnost odvádějí tok jiným řečištěm a zdemolování všech vrcholků je blízké. Poznává se zde život, ale stránka je nečistá. Jako myšlenky a skutky oněch neřestníků. Proč věci, dni a písně se nepodobají více letnímu slunci? Vždyť toliko těžký a sladký hrozen dává víno a sluneční den stává se spasitelem dnů nepohod a bolestí.

Proč není úcta k zvonění Angelu, k zpovědnímu tajemství a ke knězi? Jen setrvačností se řídí čas a naše vůle opět pokulhává, bojíc se, aby nepředstihla sám pokrok.

Proč, bojíc se radostí pozemských, nachází útěchu v radostech zakázaných? Je bližní bližnímu udice ďáblova a vnadidlo polibků, očí a slov je stále nové. Variatio delectat.

Proč otevřený hospic naší spásy — chrám — nezazní prosbou ani díkem? Nevešli, tato spása je ošemetná. Musili by jí obětovat život. Myslí, že by zůstali bez něho.

Každý strom a každý květ, uschlý, rozseklý bleskem i prohnitý, nese užitek výstražky a špatného příkladu, neboť co zůstává v půli cesty, nedobré a nezlé, je rozhodně nebezpečnější a svůdnější než hřích a krása.

Ze zápisníků mladých studentů

Byl již vydán studentský zpěvník se studentskými písněmi, mnoho již bylo napsáno o životě studentů, avšak studentská zábavná úsloví a vtípně sestavené větičky na papíře zaznamenány nebyly. Zde je tedy několik takových vět:

Co to je? Tete roro mama nunu dada tete lala tete! Te tero, Roma, manu nuda, dale tela latate. (Tebe potírám, Říme, holou rukou, vydejte zbraně, skryjte se!)

Cane, decane, ne cane de cane! (Zpívej, děkane, nezpívej o psu.)

Zcela proti gramatickým pravidlům — zdá se —

zní věta: Mea, pater, filium tuum lupus est. (Spěchej, otče, tvého syna žere vlk.)

Non vini vi no, sed aquae vi no. (Neplavu silou vína, nýbrž silou vody plavu.)

Ve větičce »Licet occidere patrem et matrem suum« znamená ovšem sus, suis dobytek vepřový.

Již několik let se objevuje ve studentském kalendáři (vyd. edice Akord) v odstavci Geometrie: $s =$ součet stran. Každý student však musí vědět, že $s =$ poloviční součet stran, mají-li být správné formule v odstavci »Geometrie« uvedené.

Znám inteligenta, který je nábožensky tak nevědomý, že neví, zda svatí apoštolé byli zároveň evangelisty či ne. Přesto si tento pán dovoluje tvrdit, že katolicismus má prý základní zásady: milovati bližního (Boha ne?) a neodpírat zlu. Patrně onen inteligent neví nic o tom, jak Kristus zlu odpíral, na příklad, když vyháněl prodavače a penězoměnce z chrámu.

*

Náš třídní se dívá na svět lupou radostné vyrovnanosti. Často jsme v jeho přítomnosti strženi jeho optimismem a díváme se na život jako na krásnou hru, která nás očekává.

Nedávno nám třídní povídal: I jiskra je lenivá jako vše na světě. Dáte-li mezi dva hroty třecí elektriky papír, najde se občas jiskra, která papír neprorazí, nýbrž pohodlně — snadno a rychle — jej oběhne.

*

Říkával nám profesor náboženství, kdykoliv se mu někdo omlouval, že to či ono již zapomněl: Student by mohl pohodlně vystudovat pomocí dvou omluv: »Prosím, to jsme již zapomněli« a »Prosím, to jsme ještě nebrali«.

*

Často se píše o tom, jak se mezi studenty debatuje o kulturních otázkách a o vyšších hodnotách vůbec. Pokud já mám zkušenost, je podobných debat prabídně málo. Jsou-li nějaké, pak se obvykle uvádí mínění toho či onoho velkého muže, vlastní mínění se však bojí každý říci, aby snad pro ně nebyl bit. »A to je konečně to nejsmutnější.« Z. L.

*

Neříkejte, že je dnešní mládež špatná, má jen příliš mnoho špatných příkladů všude kolem sebe, kam jen pohlédne. Mládež mluví hrubě většinou jen z pouhé »frajeřiny« a velká část těch prožitých dobrodružství je pouze chlubitvým vypravováním barona Prášila. Díky Bohu!

*

Tak zvané probuzení u nedospělých bývá někdy jen pouhým napodobením viděného, slyšeného či čteného, což vše působí na obrazotvornost mládeže, zvláště té, která nezná Boha.

Na plátně, na jevišti, ve společenských tak zvaných románech se dá všechno krásně upravit a vésti diváky či čtenáře ke krásnému a šťastnému konci. Románová láska v dnešním tichu je jako žvýkací guma, dá se natahovat všemi směry.

*

Jedna studentka promlouvá v tramvaji: »Já do študáckých tanečních nechodím. Jsou tam samí zelenáci a hloupě kecají. Chodím do tanečních společenského klubu, tam jsou již zralejší páni, mají existenci a mohou se brzy ženit. Matka říká, že se

musím brzo vdát a udělat partii. No, a tu mezi študákama neudělám, to bych musela dlouho čekat. Matka mi podle toho také kupuje toalety a říká, že mládí a elegance udělá na mužské nejlepší dojem.«

*

Stává se, že žák s vyznamenáním třídním u maturity tak stěží »proleze«, a to jen s použitím polehčujících okolností, že je snad nervosní, zastrašený. Průměrný nebo slabý student by za daných okolností »rupl«, a nikdo by pro něho neztratil slovo. A naopak, žák považovaný třebaš léta profesorem za lenocha a uličníka, počítá a mluví jak když bičem práská. Ty vědomosti ovšem nesehnal v posledních dnech, ale roztrpčen předchozím neuznáním u profesora, řekl si, že se nebude honit a že je mu to jedno, ale učil se, třebaš odpovídal leda byle a nikdy se nehlásil. Na středních školách trvá studium dlouho a profesori se velmi často nezmění za celých osm let. Známký bývají u některých profesorů již jaksí »zaběhané«, takže často bývá snaha žáka o zlepšení naprosto marná.

*

Holčička by byla šťastná na rodinné škole, ale kdepak, musí do gymnasia. Kluk by se hodil na průmyslovku po měšťance či po nižším gymnasiu, ale musí na učitelský ústav — aspoň do nedávna tomu tak bývalo; protože se učitelé mají ze všech zaměstnanců nejlépe. — Maminky se postarají, aby rodinná ratolest tu maturitu nějak přece udělala, tatínek se postará svým vlivem a známostmi o místo a pak se lidé diví, že jsou špatní učitelé, zrudění zaměstnanci, jimž práce s obecnstvem je otravou, že se na vedoucí místa dostanou lidé, kteří věci buď nerozumějí, nebo jsou bez iniciativy a samostatně neumějí nic udělat. Je starou pravdou, že se nejlépe učí děti, o které se rodiče v tom ohledu nemohou starati, protože často tomu nerozumějí.

*

Střední škola bude ideální, až pilné, ale netalento- vané děti nebudou svými rodiči zbytečně trápeny, nýbrž dány do zaměstnání, kde se na prvním místě osvědčí píle. A dále, až chvrti uličníci budou více přidrženi ke knihám. Je tolik druhů všech možných odborných škol, ale nic se o nich téměř neví, a to je také velká chyba. Proč nevutvořit krátké filmy ze školy textilní, dřevařské, sklářské, keramické a jiných? Proč se takové filmy nepromítají s dobrou tiskovou reklamou v době jarní, tedy více měsíců před prázdninami, aby se mládež i rodiče mohli rozhodnouti, kam poslat dítě na studia? Proč by nemohl mít řemeslník maturitu své odborné školy? Kde stojí psáno, že kdo má maturitu, musí být mermomocí »ouřadou«? To je naprosto nesprávný názor. E. Z.

Ještě o jazzu

Nepřekvapuje celkem, že k jazzové hudbě zaujaly dvě strany stanoviska protichůdná. Máme-li býti objektivní, musíme uvažovati bez předpoklů. Musíme si uvědomiti, že každý nový směr má určitý cíl, za kterým jde, určitý způsob svého pronikání a přirozeně určitý počet přivrženců, kterým se ovšem naprosto nesmí říkat »mladí zfanatisovaní blázni«, byť to snad v některých výjimečných případech mohlo býti právem, máme-li býti objektivní. Tím chci jen říci, že to »jalové vřeštění a spleť nesouladných a nesnesitelných zvuků, pro-

stoupených rytmem« má právě hlavní podstatu v rytmu. Jazzová hudba je totiž jen a jen hudbou taneční, ve které se nesmí hledati krásno hudby běžné, totiž hudební umění. Je přirozeně zavrženíhodné, zatahují-li se do jazzu prvky jiné, na příklad národních písní nebo děl skutečně hodnotných. Tady by bylo na místě postavit se radikálně proti tomuto znetvořování cenných hudebních výtvořů. Avšak zastávat názor, že by se snad jazz, jako vysloveně taneční hudba, kterou mohou stvořit jen »churavé a modernou zfanatisované mozky«, jak jsem se také dočetl, měl úplně zakázat, a opírat

to tím, že v dřívějších dobách se sedávalo v pivovarských zahradách a besedovalo se při polce, kterou hrála dechová muzika, to bychom museli dnes rozbourat elektrárny, rozhlas, rozbit auta i letadla a chodit s dámami v krinolinách a šněrovačkách. Nebo také tvrdit, že jazz působí škodlivě na nervovou soustavu každého člověka, by znamenalo, že lidé v takovém New Yorku by žili asi pouze několik málo let duševně zdraví. Někdo by mě mohl snad

pokládat za jednoho z těch nakažených. Zastávám snad jen objektivní stanovisko a přirozeně nevynáším krásu a velikost nepřekonatelného umění hudebního, protože to je zcela přirozené. Říkat ovšem, že jazz je umění a poslouchat jej s t. zv. zbožnou úctou, je nesmysl, protože, jak již dříve bylo řečeno, je to jen hudba taneční. Tady záleží tedy na umění — umění vychovávat mládež k tomu, aby dovedla chápat a poznala skutečné umění. Mirko Lenner.

O směru a smyslu všeho

Jiří Šotola

Kol. Karen mluvě o moderní poesii obrací se k zjevům některým a dělá z nich závěr pro celek: »Moderní báseň je tvořena ze sklíček a z pestrých kaménků.« Správně říkáš, že toto je kadeř, bublina. Ale nesprávně s odsouzením této poesie odsuzuješ všechnu poesii šmahem. Což Holan, Bednář, Jilek i jiní nevykazují tak často ostrý a vyhrocený směr k poznání? A kde je vůle, snaha vědět, vidět, poznat, vykoupit se, povznést a očistit, tam není hry a nadýchané krásy! Pravda, neukazuje nám žádný současný verš »kolik je hodin«. Ale jsou srdce, nahá, v osamělém lidství a v úzkostné samotě nahá srdce, která říkají: Lidé, nevidím. Já nechci a nesmím lhát sobě, a tím ani vám. Nesmím říkat, kolik je hodin, protože to nevím. Pro-

tože mé svědomí mi nedovolí lhát. Mohu jen říci, že chci uvidět, že jdu, jdu v bolesti a v strachu, v tmách a nejistotách, jdu, prorůstám k své vlastní podobě, k obrazu pravdivého člověčenství.

Musíme už jednou přestat říkat moderní báseň a myslet tím metaforické kejkle, které se přežily a přežijí. Musíme vědět, že pravá dnešní poesie je v své podstatě jiná. Že je velmi, velmi vážná. Je to slovo člověka, který je zoufale sám, stranou, slovo hrozivě prosté, ale nesmlouvavě pravdivé. Tušení a obrys nekonečně nezměnitelného tvaru. Svízelná cesta k úplnému poznání sebe, sebeuvědomení, k sebecelosti. Cesta (zatím jen cesta) k poznání důvodu, příčiny všeho bytí. Proč jsem a co jsem.

Poznámky k 2. číslu

Lubor — ský, Řím

V. Smetana, Vysoko nad oblaky: Je hezké, že student si vezme námět k článku z prostředí lidí tělesně pracujících. Ale nač tak těžký, umělý sloh? Nejsem proti modernímu způsobu podání, ale nesmí trpět srozumitelnost. Myšlenka by vyžadovala důkladnějšího zpracování. V závěru morální kompromisy nejsou pedagogické. — **A. Bradáč, Kletba a slib:** Pokračuje celkem slibně. Jen aby to potom neústilo v nějakou melancholickou stísněnost. To u kněze nedělá dobrý dojem. Potřebujeme literaturu o odvážných a obětavých kněžích, bez rozporu s katolickou morálkou. Kdyby někdo napsal pěkný román o knězi mravně silném, velmi by obohatil českou literaturu. — **Sl. Lehnerová, K Zeyerovu výročí:** Líbí se mi, ale na Zeyera je toho trochu málo. — **F. Korb, Sport:** Za to, že řekneš pravdu otevřeně a s odvahou, tě chválím; je toho potřeba jako soli. Jen by to moralisování mělo být trochu elegantnější, akademičtější. — **J. Kopřiva, Pohádka:** Poněkud roztožené. Neboj se dát do lyriky též trochu mužnosti. — **R. Zezula, Krásná zbrojírka:** Nemyslíš,

že by se podobný motiv mohl podat ušlechtlejším způsobem bez oné syrové drastiky a beznaděvnosti? — **P. Pert, Čemu tak málo rozumím:** Možná, že je to dobře myšleno, ale je to nepropracováno. Hlouposti a pomlouvání nejsou vlastnosti čistě ženské. A proč ono opovržlivé: »neboť byly přec jenom ženami«?! Křesťanství hlásá rovnost. Jinak při podobném námětu je dobře se vyhnout podvědomé smyslnosti... — **J. Karen, Platnost slova:** Je těžko si z tvého článku něco pozitivního vybrat. Zdá se, že si nejsi vědom, co chceš říci. Je to »chaos slova a anarchie myšlenek«, abych mluvil tvými výrazy. Patrně tvoříš i svou prózu bez ohledu na logiku. Promysli si tu otázku; katolickému studentovi takové úvahy nic nedají. Dnes bojujeme o hodnoty a nemáme kdy marit čas planými větami. Křesťanství je život, vyhraněná realita a ne nějaké pozlátko nebo pouhá nálada. Nemysli si, že vše, co tě napadne, musíš napsat. Nerad vidím, když někdo mladým lidem mate pojmy.

Poznámka k posudkům L. Bora v 3. čísle Jitra

Alena Pokorná

V kritice L. Bora je cosi příkladného, čeho často při kritikách postrádáme, totiž křesťanskost, jež nikoho nechce zranit. Je většinou nutno souhlasit jak s formou Borovy kritiky, tak s jejím obsahem. Tyto přednosti působí samy, a proto nebylo by třeba se o nich zmiňovat. S jedním bodem však nelze souhlasit: s kritikou příspěvků Věry Lhotské. Tato kri-

tika postihuje způsob jejího psaní s tak přesvědčivou jednostranností, že působí dojmem oprávněnosti. Proto chci k práci Věry Lhotské ještě něco dodat. Bor praví, že ho zaráží záliba autorky v tragických námětech. Kdybychom se na její články mohli dívat jen jako na mluvu srdce, jež má potřebu se vypovídat, pak by byla Borova výtká

oprávněná. Články Věry Lhotské nelze však posuzovat pouze jako výlev bolesti, neboť jsou to náčrtky, jež — podle mého názoru — nesou více než kterékoli studentské příspěvky Jitra rysy umělecké, spisovatelské. Jistěže při díle kteréhokoli spisovatele spolupůsobí i duševní stav, avšak hlavním činitelem je směr talentu. Kdyby Věra Lhotská na radu kolegy Bora se chtěla pokusit o slunnější for-

mu, možná, že by se jí podařila líbivá idyla, avšak její dramatické usměrnění by asi utrpělo. Nelze na základě chtění »dávat radostně« přeformovat talent. A pak: bolest vyjádřená v autorčiných člancích působí smírně, má v sobě něco, co je společné každému křesťanskému utrpení, je to bolest vykoupená a odevzdaná. (Je třeba, abychom se učili křesťansky nést i bolest, nemyslíš, kolego Bore?) Pax.

K N I H Y

RŮŽE RAN. (Básně německého baroku.) Přeložil Karel Brož; vybral, doslovem a poznámkami opatřil Vojtěch Jirátek. Vydal v edici Poesie Melantrich v Praze 1941. Stran 90, cena brož. 25 K. — Tato nová sbírka překladů z poesie německého baroku, připsaná † Jindřichu Hořejšímu, se důstojně řadí k Bitnarově antologii z poesie českého baroku »Zrození barokového básníka«. Vskutku najdeme mnoho podobností mezi oběma těmito antologiemi, podobností nasvědčujících zvláště tomu, že překladatel dobře zná básnický výraz českého baroku a dovede této znalosti dobře použít, aniž by však mohl být nařčen z nápodoby. Teprve Brožův výborný překlad dovede nám tlumočiti vynikající plody německého literárního baroku v pravém světle. Básně Flemingovy, Gryphiovy (zvl. Okamžik, Výhost světu, Půlnoc) a na prvním místě nádherná poesie Johanna Christiana Günthera, plná zářivého utrpení a vítězné naděje a víry v život posmrtný, patří zajisté k nejdokonalejším plodům celého německého písemnictví. M. N.

RŮŽE SVĚTA, William Butler Yeats. Přeložil Bohdan Chudoba. Frontispic od Frant. Hudečka. Vydalo nakladatelství Jos. R. Vilímek v Praze 1941. — Chudobovy překlady z irského básníka Williama Yeatse obohacují v mnohém naši překladovou literaturu. Yeats je jemný lyrik smutného, skoro elegického tónu, ovládající mélos hudebně-náladový, pracující technikou stejných nebo aspoň obdobných veršových kadencí, jimiž bývají strofy pointovány. Tímto druhem tvorby nám trochu připomíná naši starou generaci básnickou s Vrchlickým v čele, formalistní a impresionistickou zároveň, ale Yeatsova obraznost je daleko barvitější, výraz mnohem pružnější než u našich kosmopolitů. Smutek vane z jeho »Růže světa«, z jeho »Bílých ptáků«, ale je to nějaký vyšší smutek, probojovaný smutek srdce sráženého ustavičně k zemi, ale přesto vždy pokorně přijímajícího a oslavujícího dary i ztráty života. Chudobův překlad je poměrně dobré úrovně. —mn—

JABLKO S KLÍNA, Jaroslav Seifert. Poesie. Vyšlo v edici České básně u Fr. Borového v Praze 1941. Stran 90, cena brož. 25 K. — Nové vydání Seifertovy sbírky Jablko s klína je rozšířeno ještě o oddíl Ruce Venušiny, takže tato knížka zahrnuje v sobě dvě Seifertovy básnické sbírky minulosti. Máme v nich před sebou opravdu »Seiferta překrásného«, jak tohoto básníka výstižně ve verši nazval básník Ivan Blatný ve své Paní Jitřence: »Žaluji větru, život je krátký, / vraťte se, koně, / kdyby se koně mohli vrátit, / kdyby se čas moh vrátit zpátky. / — Kdyby nazpět hodiny byly / ty chvíle, jež jsme promarnili. — — Zdá se, že v této knížce a v »Svatební cestě« (dříve Na vlnách TSF) jsou nejkrásnější čísla Seifertovy poesie vůbec. Taková Vosková svíce, Pohřeb pod

okny, Půlnoc, Dešť jisker, Stín, Píseň o Panně Marii a o víně — jsou básně, s nimiž bude muset počítat každá dobrá antologie z nové české poesie.

M. N.
KŘÍDLOVKA, Oldřich Mikulášek. České básně sv. 51. Vydal Fr. Borový v Praze 1941. Stran 70, cena brož. 20 K. — Na knížce Oldřicha Mikuláška »Křídlovka« si ověříš, kolik společných rysů mají básně naší nejmladší básnické generace. Musíš dát při tom v mnohém za pravdu tvrzení Miloše Dvořáka v posledním čísle Akordu, že největším nebezpečím současné poesie je násilné vyhledávání holanovského »zvukohmatu«, t. j. tvorba básnických obrazů orientovaná především zvukem. Mikulášek je zvláště poplacen tomuto způsobu básnické techniky, který se v nové poesii rozmohl jako epidemie a ohrožuje nebezpečně i tvorbu zralých básníků, na př. Holanovu, Palivcovu a j. Poesie je potom tvořením obrazu pro obraz, při čemž převládají asociace vysloveně akustické nad intelektuálními, veršový útvar je zanedbán (všimni si nemožného užívání enjambementu) a poesie se stává nepochopitelnou prózou. Při tom je použito znalosti poesie Jílkovy a Rilkovy — až příliš průkazně a neobratně. Mikuláška není dosud možno nazvat básníkem. M. N.

SEDMERO MODLITEB, Zikmund Skyba. Básně. Vydal jako II. svazek Erbu Václav Petr v Praze 1941. Stran 60, cena brož. 15 K. — Ani Zikmund Skyba není talentem nejmladší generace básnické. Platí o něm skoro totéž, co jsem napsal o Oldřichu Mikuláškově. Je tu příliš mnoho obrazů vytvořených asociacemi ryze verbálními a akustickými, jen o něco méně oné rafinovanosti výrazové (básnický stejně zcela plané), jakou jsme poznali u Mikuláška. Metoda tvorby je zde převážně impresionistická. M. N.

DOBŘÝ SVĚT, Bernt von Heiseler. Román. Přeložili Fr. a Ot. Pastorovi. Vydal Vyšehrad, Praha 1941. Stran 288. Cena 42 K, váz. 55 K. — Po čtyřech svazcích knižnice Z domova a světa, v nichž byl podán slovesný obraz některých krajů Moravy, ocitáme se v 5. sv. v prostředí nám ne zcela cizím, v Tyrolsku, uprostřed hor, v jejichž údolí žijí dobří lidé, odcházející na jaro a léto na salaše. Jejich život, rok od roku stejný, se odehrává stranou velikých událostí, ale oni netouží po tom druhém světě, jsou šťastni ve své ustavičné práci v náruči přírody, nejsou zkaženi, třebaže mají své chyby a své hříchy. Zachovali si však víru, lásku, mravní odpovědnost a smysl pro hodnotu věcí. Hřeší, ale berou na sebe vědomě a bez záhudnosti trest za hřích, jeho následky. Hrdinou je tu sirotek Tomáš, vychovávaný u svých příbuzných, se svou blouznivou a čistou láskou k Cilce. Ale jeho láska je zlehčena nerozvážnou Cilkou. A třebaže ji nepřestane mít rád, bere si tu příšlápnutou Lízu ze sousedního statku, protože po-

zná, co Bůh na něm chce. Musí se k tomu poznání probojovat a v tom je jeho krása, v mravním vědomí odpovědnosti, jímž dorůstá v muže. A vedle něho je tu řada výrazných postav, dobře psychologicky prokreslených. Dýchá na nás klid a monumentální prostota hor z tohoto díla. Iv

DOKUD ŽILA MAMÍČKA, Peter Dörfler. Příběhy z dětství. Přeložila J. Votrubová-Koutecká. Vydal Vyšehrad, Praha 1941. Stran 306. Cena 48 K, váz. 60 K. — Dörflerovy »příběhy z dětství« patří k těm knihám, k nimž se budeme vracet, protože je v nich kus našeho šťastného dětství se všemi jeho radostmi, starostmi, s jeho důvěrným světem věcí a zvířat, s bohatou imaginací. Ten malý Líněk, nad nímž bdí jemná ruka matčina, je chlapec, který se pomalu probouzí ze snů svého dětství, tak bohatých a živých, a vchází za pomoci své předobré matky do světa dospělých, do světa práce, starostí a zklamání, jež možno překonat jen hlubokou vírou. Jeho matka, jež prochází jako dobrá víla, jako anděl strážný dětstvím Linkovým, je vytvořena ze vzpomínky a vděčnosti syna, jenž se rozpomíná na své hry, zábavy, na práci, na svět kolem zvětšený očima dítěte, i na první krůčky do světa skutečnosti. A Dörfler má zvláštní dar vidět to vše v dětské bezprostřednosti a vyprávět slovem naléhavým a citově zvládnutým o velké lásce matčině, o její nemoci, o otcových starostech, o práci na poli, o lidech kolem. Iv

VĚNEC Ž KLOKOČÍ, Rajmund Habřina. Kniha historických balad. Miroslav Stejskal, Praha. Cena 25 K, váz. 37 K. Jsou to tři historické balady, z nichž první a druhá jsou spojeny společným místem děje a třetí se odehrává v době války třicetileté. První a nejdelší je historii zbojníka a jím uvězněné dívky, která ho usmrtí »jak Judith Holoferna«. Kašpárek je stále veselý a musí bavit lidi stůj co stůj — a Jan Sokol z Lamberka musí být stůj co stůj zbojníkem, kterému musí z očí stále šlehat blesky a plameny (abychom mluvili v obrazech opakujících se téměř na každé stránce) a který ani neví, proč zbojníčí. Ta dívka, jejíž »hlavu ovíjí svatozář vlasů mámivých jako tajemství smrti« a která by kuřeti neublížila, se v žaláři přerodí — nevíme, jakým způsobem — téměř v Judith. Druhá »balada« vypráví o Karlu st. ze Žerotína, jak je pro svou pasivnost nakonec opuštěn všemi. Třetí, která je z nich nejlepší, popisuje obléhání Brna Švédy a smrt zvoníka, který tím, že o hodinu dříve zvonil poledne, město zachránil. V celku jsou to tři historické náměty, rozvedené v povídky způsobem už známým a osvědčeným, ke kterému je třeba trochu ovládat románové klišé, aby se věc »podařila«. V. N.

LISTY ÚCTY A PŘÁTELSTVÍ. Vzájemná korespondence J. Golla a J. Pekaře. České letopisy sv. 1. K vydání připravil J. Klik. Stran 716, 12 příloh. Cena 220 K. — Statný svazek listů, jež si vyměnili dva vynikající historikové mezi lety 1894 až 1929, kreslí svým obsahem velmi výrazné a odlišné povahy lidské i vědecké. Prof. Šusta, žák ze školy Gollovy, zrovna tak jako Josef Pekař, zachytil v úvodě v mistrné zkratce portréty obou přátel, učitele a žáka, jejichž přátelství lidské i vědecké je příkladem, jenž nepomine. V obou dvou bylo mnoho přitažlivosti pro jejich povahu, jejich rázovitost, pro jejich ryzí charakter vědecký i pro jejich lásku k pravdě, jejichž byli rytíři. A ke ctnostem vědeckým se družilo i umění stylistické, jak o tom svědčí i přítomné listy, umění, jež jím bylo dáno už v za-

čátku, vždyť oba dva byli na počátku své dráhy básníky. A přece tu jde o sloh zcela různý, daný různým prostředím, z něhož oba vyšli, jak zdůrazňuje Šusta. Najdete tu veliké bohatství detailů životních, dokreslujících profil obou milovaných a milujících se dějepisců, je tu uloženo mnoho čistě lidského tepla pramenícího ze srdcí oddaných, ale ne poddaných, zachovávajících si svou osobitost i za cenu občasných neshod. Pekařův žák J. Klik uspořádal tyto vzácné dokumenty dvou duší a dvou vědců velmi rozvážně a doprovodil je obrovským počtem poznámek. Není to kniha jen pro odborníky. Je to takřka román. Iv

VERUNČINO ŠTĚSTÍ, Marie Dvorská. Zábavná knihovna, sv. I. Vydal Velehrad, nakladatelství dobré knihy v Olomouci, 1941. Stran 124. Cena brož. 15 K. — Na pozadí protikladu mezi zanedbaným domovem a příkladnou domácností příbuzných se v tomto románu líčí vnitřní přerod a rozvoj mladé Verunky, který ji v odměnu dobré vůle přivede k jejímu pravému životnímu štěstí v manželství. To vše je líčeno s milou pohodou a se smyslem pro dobře odpozorované detaily rodinného života.

BÍLÁ VELRYBA, Herman Melville. Pro mládež zpracoval Karel Vach. Obrázky kreslil A. Machourek. Vydal Vyšehrad, Praha 1941. Stran 168. Cena 28 K, váz. 38 K. — To je knížka pro kluky! Myslíte při její četbě na Stevensona, na Svenssona a na jiné skvělé vypravěče, kteří nepotřebují si vymýšlet kdovíjaké nemožnosti, aby udrželi zájem mladého čtenáře. O Melvillových románech bylo nadšeně psáno. Toto Vachovo zpracování pro mládež je záslužné. Není to obvyklý dobrodružný románek, napínavost na napínavost, je v ní uloženo mnoho ušlechtilého smýšlení, vážný názor člověka, jenž mnoho viděl, zažil a který neztratil smysl pro řád. Proto má tato knížka i cenu výchovnou. A přece tato tendence nikterak neubírá vypravování na svěžesti a plynulosti. Je to historie lodi Pequodu a jejího kapitána Achaba, posedlého nemožnou myšlenkou zničit netvora moří, bílou velrybu. Kapitánova posedlost zničí loď i její posádku. Obrázky Machourkovy jsou příléhavé. Iv

PRAPOREC, sborník pro náboženskou kulturu. Řídí a vydávají břeňovští benediktini, Praha-Břevnov č. 1. Vychází pětkrát do roka. Předplatné 40 K. — V 3. ročníku se mění Praporec na sborník věnovaný především umění hudebnímu. Najdete tu vedle starých církevních zpěvů gotických a barokních lidové písně a hry, vybírané hlavně z Erbeny, Sušila a Bartoše. Je zásluhou ředitele Scholy cantorum Mir. Venhody, že vhodným výběrem ukazuje na jednotu a krásu hudby církevní a bohatý zdroj motivů v tvorbě lidové. Jde o to, aby byl zase jako kdysi celý náš život prozářen chválami Boha v písni. Doporučujeme velmi vřele, jakož i obrázky, jejichž výtěžek je věnován Schole cantorum. Napište si do Břevnova o časopis i o obrázky a podpořte nadšení chlapců ze Scholy cantorum.

AKORD, měsíčník pro literaturu, umění a život. Předplatné 35 K, studenti jen 25 K. Administrace Brno, Běhounská č. 22. — Z nového ročníku Akordu, jež vede básník Jan Zahradníček, vyšla zatím jen dvě čísla. Nutno říci, že jeho úroveň stále stoupá. Najdete tu verše, kritické články (Vyskočil, Fučík, Dvořák, Vodička, Černý a j.) a množství zpráv o knihách. Studentům se dává sleva z předplatného. Využijte toho!

H Á D A N K Y

Rediguje JAN KUBÁT,
na jehož adresu: YMCA, Hradec Králové, zasílejte vše, týkající se této rubriky.

II. KOLO ŘEŠITELSKÉHO TURNAJE.

Podmínky v č. 2 t. 1.

KŘÍŽOVKA S VTIPEM.

B. Císař.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
A														
B	■				■					■				
C				■		■				■		■		
D			■										■	
E		■					■	■					■	
F			■										■	
G				■		■				■		■		
H					■						■			
I														

VODOROVNĚ: A) První část vtípu. — B) Plés; vybájený divadelní král; psací potřeba. — C) Latinsky »modlím se«; zkratka smíchu; popravčí. — D) Otázka na první pád; zubní čistící potřeba; značka draslíku a uhlíku. — E) Italsky Řím; nadšení. — F) Obrácené řecké písmeno; konec vtípu, titulní zkratka. — G) Naděje na výhru; zkratka bílého sportu; polévkové koření. — H) Moderní dopravní prostředek; trik; tělocvičný výkon. — I) Obrácená třetí část vtípu.

SVISLE: 1. Obrácená čtvrtá část vtípu. — 2. Španělská řeka; cizopasník dětí. — 3. Tarentský mys; číslo s dvěma nulami na konci. — 4. Včelín; nerost; zkratka Otakara. — 5. Městys u Prahy. — 6. Zkratka Oldřicha; okraj obrazu; francouzský určitý člen. — 7. Trik; bál. — 8. Díra do země; obráceně existuje. — 9. Písmeno foneticky; ČER; písmeno »t« foneticky. — 10. Kus celý. — 11. Značka jodu a fosforu; otázka na místo; »sám« bez samohlásky. — 12. Seknutí; koncovka sloves. — 13. Oblak; dřevěná ohrada. — 14. Druhá část vtípu.

POMŮCKA: E) T, E. — 1. T. — 5. K, M. — 10. P, Ž.

Stačí zaslati v křížovce obsažený vtíp.

HUDEBNÍ PŘESMYČKA.

Borecký.

OPER. SKLADBA VLNEK.

ZVRATKA.

M. Vaňková.

Na stole mně leží právě
I. II. II. I. — lušti hravě!

ZRŮDA.

Miloš Neoral.

Rodná země i přímka, jež
kružnice dotýká se,
dívka nebojácna v
mladičké své krásě.

PÁDOVKA.

Kašpar.

Na lučinu půjdu sám,
1. pád si natrhám,
od pondělka do neděle,
přečtu sobě 2. pád.

PŘESMYČKA.

Borecký.

PANÍ MARA ČTE HAŠKA.

MENŠENKA.

M. Vaňková.

Pěkný časopis jsem chtěla čísti,
pro správné mě kdos menšenka,
stále v něm čtu, zapomínám jísti,
aby se mnou se jen vadil.

REBUS.

Miloš Neoral.

HOUBA A BOD.

Z německé frazeologie

16. mám k vám prosbu — Ich habe eine Bitte an Sie
17. přistoupil k oknu — Er trat ans Fenster
18. pozvatí někoho ke stolu — Jemanden an den Tisch laden
19. sednouti si ke klavíru — Sich ans Klavier setzen
20. jdu k bernímu úřadu (do kanceláře) — Ich gehe aufs Steueramt
21. výdaje směřující k dosažení příjmu — Die auf die Erlangung des Einkommens abzielenden Ausgaben
22. z přátelství k tobě — Aus Freundschaft für Dich
23. býti k někomu zdvořilý — Gegen jemanden höflich sein
24. ten vlak jede ku Praze — Der Zug fährt gegen Prag
25. přijďte ke třetí hodině — Kommen Sie gegen drei Uhr
26. k došlým dotazům sdělujeme, že... — Über Anfragen, die eingelaufen sind, teilen wir mit, daß...
27. je mi to k smíchu — Ich muß darüber lachen
28. k zavedení jednotné praxe — Zwecks Einführung einheitlicher Praxis
29. komise byla přičleněna k pražskému magistrátu — Die Kommission wurde dem Prager Magistrat angegliedert
30. vezměte si mou radu k srdci — Beherzigen Sie meinen Ratschlag!

KNIHY EDICE AKORD

mají trvalou hodnotu literární a uměleckou.

Doporučujeme tyto knihy:

PŘEKLADY ZE STARÉHO ZÁKONA (*přeložil Msgre Dr. J. Heger*):

Isaiáš, stran 168, cena brož. K 25.—.

Žalmy, stran 224, cena brož. K 38.—.

Kniha Přísloví, stran 108, cena brož. K 19.—.

Jeremiáš, se čtyřmi hlubotiskovými kresbami
akad. malíře prof. Ant. Procházky, stran 140, cena brož. K 27.—.

Knihy duchovní orientace:

Dominik Pecka: Tvář člověka, stran 132, cena brož. K 12.—.

Dr. Jos. Jančík: Tomáš ze Štítného - učitel života, stran 162,
cena brož. K 16.—.

Bohdan Chudoba O dějinách a pokroku, stran 140, cena brož. K 14.—.

Adolf Pelikán T. J.: O původu mravního svědomí, stran 120, cena K 15.—.

Dr. Jan Racek: Duch českého hudebního baroka, stran 64, cena K 9.—.

V. Vodička: Umění býti žebrákem, essaye, stran 76, cena brož. K 12.—.

M. Habáň: Sexuální problém (doplněk Psychologie), stran 96,
cena brož. K 14.—.

Krásná próza:

Rich. Billinger: Darovaný život, stran 180, cena brož. K 24.—.

A. Bachmanová: Továrna na nového člověka, str. 372, cena brož. K 36.—.

E. Bauman: Znamení na ruku, stran 120, cena brož. K 16.—.

Výtvarné umění:

A. Kutal: Pieta z kostela sv. Tomáše v Brně, str. 40, cena brož. K 10.—.

Vlad. Denkstein: Chrámová stavba kláštera králové na Starém
Brně, stran 44, cena brož. K 10.—.

**K dostání u knihkupců nebo přímo
v EDICI AKORD, BRNO, BĚHOUNSKÁ 22.**

Jitro

5

ČASOPIS KATOLICKÉHO STUDENTSTVA STŘEDOŠKOL. ROČ. XXIII.

POESIE • PROSA • STATI • VÝTVARNICTVÍ • FOTOGRAFIE

j i t r o časopis katolických studentů

Vychází jednou měsíčně kromě hlavních prázdnin. Technická redakce a administrace: Praha II, Voršilská 1. Telefon č. 420-13. Číslo účtu u Pošt. spořitelny v Praze 206.271, v Bratislavě 5.994. Předplatné: studenti K 21.—, ostatní K 31.—.

---

redigují prof. Dominik Pecka a prof. Leopold Vrla. Příspěvky rázu naučného a výchovného posílejte na adresu prof. Dom. Pecky, Jihlava, Canonova č. 28. Příspěvky rázu beletristického na adresu prof. L. Vrly, Moravská Ostrava-Přívoz, reálné gym.; původní kresby a fotografie zasílejte na adresu A. Machourek, Praha XII, Jičínská 5.

---

zprávy dopisovatelům

G. G. Prózu rád. Pozdrav. — S. S. Snad První myšlenky z obou zásilek. — VI. St. Poslali mně z Prahy vaše říkání o jednom dramatu. Ale v té formě se do J. nehodí. Dost jazzu, tedy dost. — A. N. Ano. — Mi. Mrzí mne, že musím napsat: Ještě ne. — J. A. Obě básně, recenzi; pozdrav a přání uzdravení. — M. Š. Soumrak. Pozdrav vám a kol. Duš. — R. K. Ráno a Žihadlo. — V. Sai. Úzkost. — J. Z. Z. V básni mně vadí rámcové dvojverší. Recenzi taky ne. Pošlete jiné věci. — M. N. Kam jste to sáhl pro překlad? Báseň slabá. — J. V. Je to dost bez kázně. Několik pěkných obrátů a dost. Tedy: Ještě ne. — S. P. Myslím, že napíšete lepší. Nevnímám řádky jako verše. — B. B. Četl jsem prózu se zájmem, avšak její vzor je zřejmý, proto neotisknu. Očekávám od svého krajana novou, samostatnější věc. — Fr. Pr. Zatím ne. Počkám na slíbené. — B. Mir. Počítám, že jste asi tercián nebo kvartán, takže ještě nemáte dost jasno o poesii. — M. Bal. Nemohu jim přijít na chut, ale zato mám trpělivosti dost. Pozdravuji a prosbu plním. — J. M. Vaše snaha je milá, ale: je třeba si uvědomit, že báseň není říkanka, několik pěkných slov dohromady. Budete sedět ještě několik roků ve škamnách, než to pochopíte. — Š. Sl. Je v té próze cosi milého, ale na váš věk je chudá. — A. P. Obojí. Pozdrav. — R. N. Slabé. Řikanky. — J. H. Překlady a Smrt. Pozdravení. — O. D. Mám radost z vašeho zájmu. Na básni je vskutku vidět ještě zápas. Snad dopadne dobře. Buďte jej sledovat, chcete-li. — M. K. Or. Myslím, že se vám podaří lépe próza. — J. Sed. Vyznání. Pozdrav. — O. K. Tentokrát nic, ač nejsou špatné. — M. J. Pl. S menšími škrty. Bůh. Nechci věřit, že jste kvartán. Báseň rozlomena uprostřed. — J. Š. Vybral jsem dvě, ale na to místo chci dát lepší. Pošlete jistě zas něco. — K. Mar. Zkouška je daleko lepší, ale ani tu ne ještě. Pozor na pravopis! — J. D. Čtete dál, učte se, pište a čekejte. — Vr. Dol. Naprosto se mně nelíbí váš tón, i když je možno s lecčím souhlasit. Nečetl jste příliš důkladně J. B. Foerstra? — Jar. S. Ta symbolika je próza cizí, a myslím, že by byla cizí i čtenářům. Víc monumentální prostoty než ozdůbek. Srdečné pozdravení. — J. E. B. Pořád příliš upovídáné. Kázeň, kázeň. — VI. M. Prózu. Sympatická stručnost i váš zájem o fr. lit. — K. Kl. Snad obě. Pozdrav. — A. M. Děkuji za ten pozdrav. Jen prózu, ač by jí bylo lépe ve 4. čísle. Pozdravení. — M. O. Poměrně nejlepší Starý malíř, ale neotisknu. — P. S. Jen jednu. Bylo už pozdě. — V. Kol. Nelíbí se mně žádná. Bývaly lepší. Nebo mám přísnější měřítko? Pošlete jiné. — VOV. Noc. Vaše verše jsou příliš nesoudržné. — M. Pr. Nic. Chybí jim vnitřní naléhavost. Působí na mne dojmem pouhého rýmování. — A. B. Jen báseň je dobrá, ale je na ni pozdě. Pozdrav a přání úspěchu. — Zd. R. Budete muset poslat jinou, lepší. — J. V. A. Jednu báseň, vidění. — J. E. Je to ještě slabé. — J. K. Obojí. Snažím se to všelijak zmírnit, ale málo platné: při boji létají štěpiny. — O. S. Ano. — B. Dl. Snad Touhu. — J. C. Příliš z nich mluví vzor. Bojujte o sebe. Pozdrav Tř. — V. G. Novoluní. Pozdrav. — M. Vot. Uschovám, ale byl bych raději básni kratší. Je zajímavá.

Kresba na obálce A. Machourek, Praha, ostatní (11) archiv Jitro.

Vyšlo 1. ledna 1942. — Majitel a vydavatel a nakladatel Ústředí katol. studentstva v Praze. — Vytiskly Č. A. T. Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky v Praze II. — Redaktoři: prof. D. Pecka a prof. L. Vrla. — Odpovědný redaktor prof. Jos. Jakeš. — Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze čís. 15.265/VII-1935 ze dne 26. ledna 1935. — Dohlédací poštovní úřad Praha 25.

Štědrovečerní projev státního presidenta Dr. Emila Háchy

Díky hrdinným vojákům Říše prožíváme klidné vánoce

ČTK — Praha, 24. prosince. Státní president dr. Emil Hácha učinil na Štědrý večer dne 24. prosince o 19. hodině tento rozhlasový projev :

MILÍ SPOLUOBČANÉ!

Uprostřed nesmírného požáru války, jaké dosud nepoznal svět, slavíme vánoce. Na severu i na jihu, na západě i na východě, na všech světových mořích rachotí děla a k nebi stoupají plameny a dým z trosek a popela lidského díla.

K nám doléhá válečná vřava jen tlumeně. Daleko od našich hranic se tyčí ochranný násep, nerozborná hradba branné moci Říše; jsou to hrdinní vojáci Vůdcovi. — Vzpomeňme v první řadě jich dnešního večera s vděčností.

Dík jim jsme pracujícím zázemím v bezpečném klínu naší rodné země. Naše vánoční svátky budou proto míti klidnější povahu než vánoce těch, kdo jsou bezprostředně ve víru událostí. Budou míti dnes střídmejší ráz, než tomu bývalo jindy. Společné nutné omezení a střídmost dodá jim sblíživší pocit pospolitosti všech vrstev národa. Vedle zářícího vánočního stromku zdůrazníme si symbol chudých jesliček, v nichž dřímá dítě — naděje nových lepších zítřků. Věnujme se dětem, vyrůstajícím v našem kruhu, s celou láskou. Dopřejme jim dnes jasu a radosti, potřebují chvíle radosti neméně než tvrdé přípravy pro boj proti nepřátelům Evropy. V této hodině, kdy v celém světě mají statisíce rodin své syny a otce na frontě, jejichž místo u vánočního stolu jest prázdné, nechť poděkuje Bohu každý, komu bylo dopřáno štěstí klidných vánočních dní.

JABLOŇ VE VĚTRU

Vl. Vévoda

**Jas, a ty, strome starý, zpíváš
o dálkách hvězd a míze předjaří.
Tvá zeleň průzračná se nesváří
s mou láskou, kterou připomínáš.**

Jas, a ty, strome starý, zpíváš...

**Ó vděčná písni dívčích zámlk,
ty, která v harfě listí zakvílíš,
zvuč, zhasni, pošetilá písni, víš,
proč rudě záříš na oblině jablk!**

Jas, a ty, strome starý, zpíváš...

**Sviť, hvězdo, prudce, noc se krátí,
dnes svatba jabloně a větru je!**

Noc, luna tesklivá krok vzdaluje.

Ó strome starý, kdy se vrátí

s mou láskou, kterou připomínáš!

J. MARCO | CHRÁM SV. PETRA A PAVLA V NOVÉ ŘÍŠI NA MORAVĚ

Chránová hudba a její význam pro české hudební dějiny 17. a 18. století

Vincenc Straka

V dějinách české hudby přísluší lidové duchovní písní a chránové tvorbě zvláště významné místo. Z technicky primitivních písňových útvarů, které se nám dochovaly souborně v kancionálových sbírkách katolických a bratrských duchovních písní ze 16. věku, vyrostla v průběhu dalších století rozsáhlá a bohatá hudební tvorba, jež se stala zejména v období barokním předním projevem českého kulturního dění. Právě v jejím prostředí nutno též hledati první základy osobité a svérázné české hudební mluvy. Doba t. zv. nizozemské vokální polyfonie, hudebního slohu, který ve druhé polovině 16. století rozhodujícím způsobem usměrnil vývoj evropského hudebního myšlení (Orlando di Lasso, Pierluigi da Palestrina), znamenala také pro hudební život našich zemí začátek nového kulturního dění a samostatné tvořivé práce. Pra-

ha se již tehdy stává důležitým střediskem evropské hudby. Na dvoře Rudolfa II., nadšeného příznivce věd a umění, žije řada významných představitelů vokální polyfonie, jejichž skladatelské umění probouzí živý zájem a obdiv též v českém prostředí. Připomeňme jen pro zajímavost, že i takový Jan Kampanus Vodňanský († 1622) pokusil se v oboru hudební skladby, a to zcela v duchu tohoto cizího umění. Některé z jeho duchovních skladeb byly vydány dokonce i tiskem. Ze současníků Mistra Kampana vynikl jako hudební skladatel též Kryštof Harant z Polžic a Bezdružic, jehož pětihlasá mše byla v novější době znovu vydána tiskem a též veřejně provedena v pražském kostele sv. Jakuba. Uvedme posléze Jiřího Třanovského, autora známé Cythary sanctorum, jenž je rovněž příslušníkem této školy českých po-

lyfoniků. Všichni tito skladatelé, kteří napsali svá díla pod rozhodným vlivem skladeb nizozemských mistrů, nedovedli ještě samostatně a osobitě zpracovati podněty z cizího prostředí. Tato tvůrčí schopnost byla dána teprve skladatelům, kteří se zrodili a slohově vyrostli z nového barokního stylu.

Je třeba říci, že po smrti Rudolfa II. († 1611) octl se kulturní život našich zemí v poměrech, které byly velmi nepříznivé pro jeho další vývoj. V prvních desíletích 17. věku dostavila se těžká krise sociálně-politická a hospodářská, která měla za následek úpadek podnikání ve všech oborech a zanechala hluboké stopy tím spíše v kulturním životě. Tehdy také došlo k přesídlení panovnického dvora z Čech do Vídně (Wien), takže Praha přestala býti residenčním městem a v nových poměrech nedovedla již zajistiti kulturnímu dění potřebné možnosti pro nerušený rozvoj. Tyto a jiné ještě okolnosti způsobily, že nový životní a umělecký styl, který po roce 1600 ovládl celou kulturní Evropu, dospěl do našich zemí s určitým zpožděním. Tento bohatý proud románské barokní kultury, v hudební tvorbě představený italskou monodií a operou, našel u nás osobitý ohlas vlastně teprve až na sklonku 17. a v první polovině 18. věku. S obdobným vývojem i opožděním setkáváme se ostatně i v české literární tvorbě té doby. Nutno však zdůrazniti, že hudební tvořivost našla v poměrech období pobělohorského přece jen více příhodných podmínek pro svůj růst a slohové vzrání nežli české literární tvoření a výtvarné umění. Ba možno říci, že to byla právě hudba, která se tehdy stala nejvlastnějším, ne-li dokonce hlavním projevem českého kulturního snažení.

V této souvislosti možno připomenouti, že již na sklonku 17. století nastupuje nová a početná generace českých hudebních skladatelů, kteří tvoří svá díla v úzké spojitosti s dobovým stylem, přímo uprostřed mocné invase italského baroka. Tyto nové skladatelské zjevy, jejichž zájem a tvůrčí schopnosti jsou určeny především oboru chrámové hudby, budují zároveň první základy domácí hudební tradice. Vedoucí osobností první české skladatelské školy je člen minoritského řádu Bohuslav Matěj Černo-horský (1684—1742). Ve skladbě byl žákem slavného ital. kontrapunktika Padre Martiniho, k němuž několikrát zajel do Italie, kde se důkladně seznámil s barokním uměním italských mistrů. Je jistě příznačné, že Černo-

horský a ostatní čeští skladatelé té doby, kteří vyšli z jeho školy, neutonuli zcela v proudu cizího hudebního umění. I když tvorba italských barokních mistrů podstatně ovlivnila jejich skladatelský projev, přece dovedli nalézt ve vlastním domácím prostředí životné inspirační podněty, které se staly ukazatelem cesty k svéráznému a osobitému uměleckému výrazu. A v tom je především i význam chrámové tvorby barokního období pro dějiny české hudební tvořivosti.

Italská barokní kultura se s počátku šířila a rozrůstala zejména v prostředí katolických kostelů a našla mocný ohlas též v četných řádových kolejích a kláštorech. Katolický chrám a klášter se tehdy staly důležitými středisky hudebního života a zároveň zprostředkujícími činiteli mezi románskou barokní hudbou a lidovou hudebností domácího prostředí. V tomto ovzduší vyrostlo několik českých skladatelských generací a odtud vyšla i řada znamenitých hudebníků a zpěváků. Zmiňme se tu především o hudebně-výchovné činnosti řádových kněží, jimž byla tehdy svěřena obecná i odborná výchova mládeže. V učebných osnovách latinských řádových škol bylo vyučování hudbě a zpěvu vyhrazeno zcela zvláštní místo, takže studující mládež prošla přísnou hudební výchovou. Uplatnila se pak významně ve veřejném i soukromém životě. Zejména gymnasia jezuitského a piaristického řádu, jež byla zakládána ve všech větších místech Čech a Moravy, stala se skutečnými hudebními ústavy, v nichž byli vychováváni budoucí hudební skladatelé, instrumentalisté a zpěváci. Uvedme znovu skladatele Boh. M. Černo-horského, člena minoritského konventu svatojakubského v Praze, který zahájil řadu řádových kněží-skladatelů. Zakončil ji v 19. století starobrněnský augustinián Pavel Křížkovský (1820—1885). Na základě výsledků novějšího hudebně-vědeckého studia možno říci, že nejvíce skladatelů chrámové hudby vyšlo v 18. věku z řádu piaristického, benediktinského a minoritského.

Odchovanci latinských řádových škol, pokud se nestali členy některé řehole, působili po skončení svých studií ve veřejném světském životě, takže i v tomto směru pokračovalo pak záslužné hudebně-výchovné dílo řádových kněží. Zejména v hudebním dění na českém a moravském venkově stali se bývalí žáci řádových gymnasií vedoucími a rozhodujícími činiteli. To je druhý proud českého hudebního života v 18. století, kte-

VILÉM KAREL | KOUZLO KVĚTŮ

rý svým vznikem a soustavnou tradicí navazoval přímo na hudební kulturu katolických klášterů. Jeho dosah a působnost můžeme sledovat po dlouhou dobu dvou století a s jeho ohlasem se setkáme dokonce ještě v prvním desetiletí 20. století. Tento proud hudebního života, soustředěný v pilné a nenáročné práci kantorů a varhaníků, je typickým zjevem našich hudebních dějin. V jeho prostředí, což nutno zvláště zdůraznit, udála se v poslední čtvrtině 18. věku zajímavá slohová proměna z barokního stylu do nového umění, označovaného později jako klasicismus. Ve skladatelském díle starých českých kantorů a varhaníků ustupují pozvolna vlivy italského baroka jasnému výrazu nového slohu. V jejich tvorbě nalezneme příznačný sklon k lidovosti, která usměrňuje hudební mluvu i technickou fakturu mnohdy primitivních skladeb, vynikajících však vždy bezprostředně citěnou hudebností a lidově zpěvnou melodikou. Výraz starých českých mešních komposic a kostelních zpěvů nejednou takřka ulpívá výhradně na melodie, rostoucí ze synthesy barokního invenčního základu a prvků lido-

vé hudby a písně. Takové povahy je na příklad celá tvorba skladatele Fr. X. Brixioho (1732—1771), příslušníka bohatě rozvětveného českého muzikantského rodu. Brixio vystudoval latinské školy u piaristů v Kosmonosích, kde byl jeho učitelem hudby člen řádu P. Simon Kalous a Scto Bartholomaeo (1715—1786), rovněž známý skladatel chrámového oboru v 18. století. Brixio je dnes označován jako vedoucí osobnost t. zv. českého hudebního klasicismu, směru, který u nás připravoval cestu vídeňskému klasicismu Mozartovu a Haydnovu.

Je však třeba říci, že soustavný a blízký styk českých skladatelů 18. století se světským lidovým prostředím na jedné a s barokní italskou kulturou na druhé straně vnesl do vývoje české chrámové tvorby řadu nestylových prvků, které svou základní povahou se nesrovnávají s vážným duchem bohoslužby a s náladou chrámového prostředí. Světský prvek nabýval v těch skladbách, jež se vedle cizí tvorby uplatňovaly v repertoaru kostelních a klášterních hudebních kůrů, čím dále tím větší převahu, což později vedlo k úplnému rozkladu a úpadku

této tvorby. Znaky dobového úpadku nalezneme v díle venkovských kantorů a varhaníků zejména na sklonku 18. a v první polovině 19. století. Jako příklad uveďme skladby rožmitálského kantora Jana Jakuba Ryby a telčského učitele Jana Kypky, které jsou doposud uchovány takřka v každé větší hudební sbírce českých i moravských kůrů.

Jinou příčinou tohoto pronikání světského živlu do vážné chrámové hudby možno spatřovati dále v těsném styku kostelních kůrů s prostředím barokních zámků a šlechtických residencí, kde zase vyrůstala a prodělávala svůj vývoj světská barokní hudba nástrojová a hudebně-dramatická. Bylo to umožněno, jak možno bezpečně doložit, činností spoluúčastí odchovanců řádových škol a žáků kantorské skladatelské generace. Mnozí ze zámeckých hudebníků a zpěváků účinkovali zpravidla při hudebních produkcích na kůru kostela v zámeckém okolí a někteří se uplatňovali též skladatelsky. Zájem o světskou nástrojovou hudbu pronikal však i do řádových kolegií a možno uvést též případy, že příslušník církevního řádu psal vedle chrámové hudby také skladby světského rázu. Toto vzájemné pronikání světského a duchovního živlu, jež je charakteristickým znakem vývoje české chrámové tvorby barokního období, vedlo posléze k živé reakci, z níž povstala na konci 19. věku známá Wittova reforma chrámové hudby. Ta učinila definitivní konec dalšímu posvětšťování chrámové hudby a zpěvu, jež chtěla vrátiti jejich původnímu účelu. Chrámové skladby z toho období, pokud jsou ještě zachovány, zůstávají však pro nás ni méně výmluvným a cenným dokladem vyspělého kulturního života, jakým

žily naše země v 17. a 18. věku. Česká hudební tvořivost se ostatně nespokojila s uzavřeným prostorem domácího prostředí. Uveďme jen zcela stručně, že český tvůrčí duch se tehdy uplatnil též v cizině. Význam t. zv. české hudební emigrace pro hudební dějiny byl již oceněn a uznán též cizími hudebně-vědeckými badateli. Podrobnější pojednání o dalším proudu českého kulturního života 18. století nespadá však již v rámec této studie.

Zbývá ještě se zmíniti o české lidové duchovní písni. Její vývoj měl možnost navázati na tradici literátských kůrů a bratrstev, v nichž se lidový umělecký projev těšil velké oblibě a zájmu. Z barokní doby se nám dochovalo několik velkých kancionálových sbírek. Z nich nejdůležitější je Český kancionál jesuity Václava Šteyera, vydaný roku 1683, dále Kaple královská zpěvní a muzikální od Karla Holana-Rovenského z roku 1693, a posléze Slavíček rajský, sepsaný Janem Josefem Božanem a vydaný tiskem v roce 1719. Některé písně z těchto kancionálů přešly ještě do novějších sbírek kostelních zpěvů. Také lidová duchovní píseň je typickým projevem české hudební tvořivosti barokního období. V ní jsou kořeny pozdější svérázné české hudební mluvy, stejně jako je nalézáme v umělé chrámové tvorbě. Dobový úpadek, který nastal v české chrámové hudbě na konci 18. století, postihl ve stejné míře také ovšem duchovní píseň. Zrušení literátských kůrů, k němuž došlo za vlády císaře Josefa II., mělo jistě nepříznivý vliv na její další vývoj. Reforma oboru lidové duchovní písně je ostatně i pro dnešní dobu stejně naléhavá a stále aktuální.

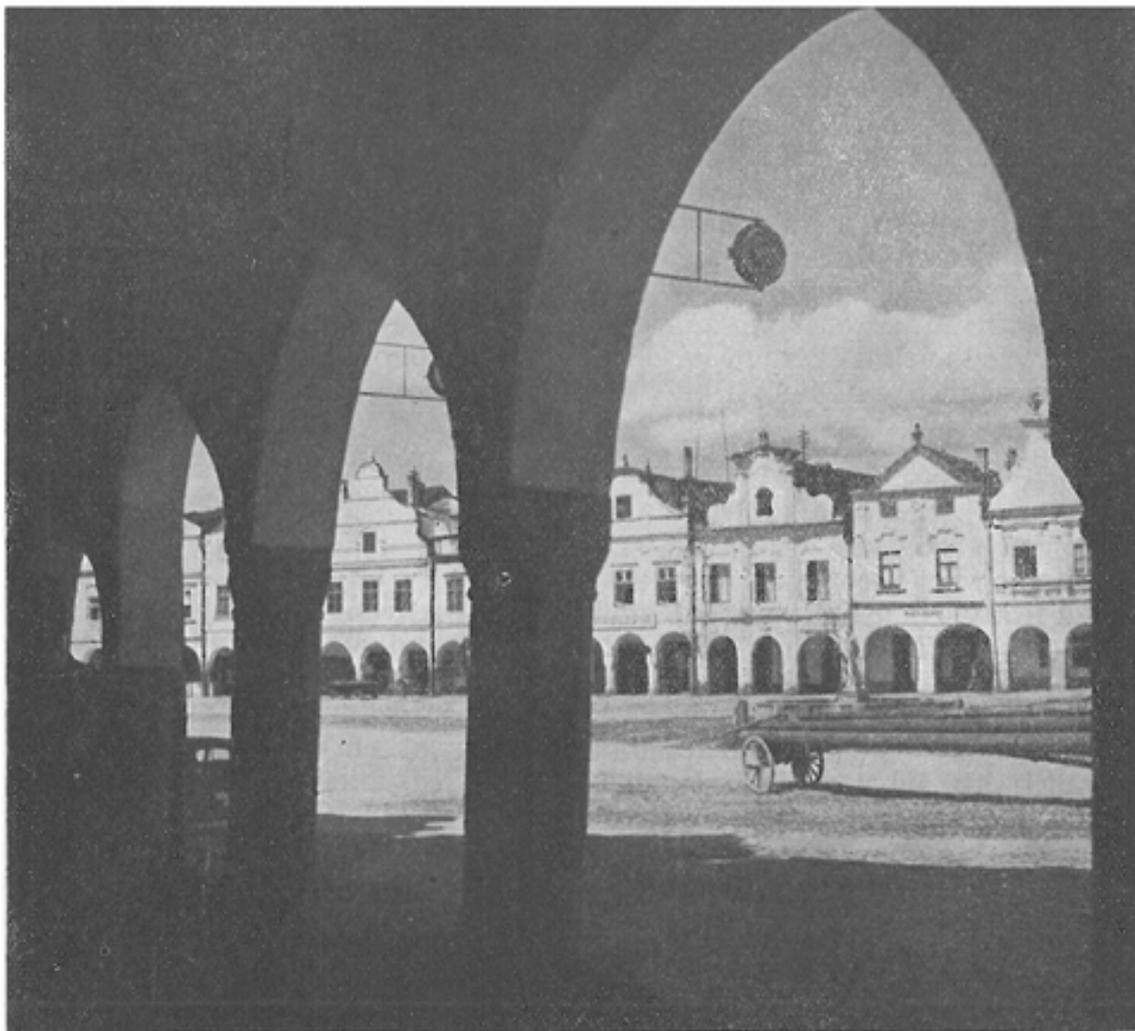
Ze zápisníku starého profesora

A. P.

Z podnětu Uexküllova se zabývá moderní biologie otázkou prostředí či »osvětí« (Umwelt), v němž žijí živočichové, a dospívá k popření naivní představy, jež připisovala živočichům svět člověka, a k poznání, že ve skutečnosti každý druh živočišný má své vlastní »osvětí«: to je to, co ze světa vnímá svými ústroji — takže známe-li smyslové ústrojí živočicha, můžeme si sestrojiti a představit jeho svět.

I když zásadně nemůžeme připustiti, aby se vědecké pojmy získané pozorováním ži-

vočichů přenášely jen tak beze všeho na člověka, a i když víme, že člověk je tvor nespecialisovaný a všem možnostem otevřený, a i když anthropologové zdůrazňují, že člověk není vázán na určité »osvětí«, přece jsme v pokušení aspoň metaforicky užití pojmu »osvětí«, mluvíme-li o mladých lidech vůbec a o studentech zvláště. Slovem student je tvor, který má svoji Umwelt. Žije prostě v jiné oblasti než my, jeho vychovatelé. Student mluví a my myslíme, že řve. Student je upřímný a my

TELEČSKÉ
PODLOUBÍ

myslíme, že je drzý. Student je veselý a my myslíme, že blázní. Student odpočívá a my myslíme, že lenoší. Student se baví a my myslíme, že zabíjí čas. A vrchol všeho: student se učí a my myslíme, že jen tak sedí a myslí na darebnosti.

K tomu jako ilustrace se váže napomenutí, které jeden pan profesor dával třídě v přestávce: »Je to hezké, že tu řvete, ale ještě hezčí by bylo, kdybyste tu neřvali — anebo řvali potichu.«

*

Jsou stížnosti na kvartána Málka pro jeho hrubé a klackovské chování ve škole. Maminka tvrdí: Když je doma, je tichý jako beránek — ale jak přijde mezi kluky — hotový rošťák. Je to k neuvěření, ale je to tak. Maminka má pravdu. Jiný doma, jiný ve třídě. Třída — to je sdružení, skupina, společenství — či jak se moderněji, třeba ne názorněji říká — kolektiv. Člověk žije ve společnosti. *Unus homo — nullus homo* — možno říci bez přehánění. Student žije nejen doma, ale i ve škole. Žije ve třídě. Ba více: žije z třídy a žije třídou. Jeho počinání jest určováno duchem třídy. Duch

třídy se rodí z ideálů, zásad, pravidel, zvyklostí, jež byly obecně uznány třeba jen mlčelivým souhlasem. Duch třídy se projevuje ve způsobu, jak žáci určité osoby, určitá zařízení a nařízení hodnotí, jak na určité vlivy reagují, jak se s určitými školními událostmi vyrovnávají.

O duchu nějaké třídy se mluví ve sborně jen v souvislosti s různými neplechami — tedy málokdy ve smyslu pochvalném. Nejčastěji slyšíme řeči o třídách lenivých, drzých, nepořádných, neposedných, nepoddajných, lajdáckých a ulejšvácích. Zřídka o třídách poslušných, snaživých, pořádných a pokojných. Duch třídy se totiž utváří určitou většinou, ne sice vždy číselnou nebo statistickou, nýbrž onou většinou, kterou mají ve třídě povahy průbojné. Snad není příliš škarohlídské, píše-li Goethe, že vše velké a moudré existuje jen v menšině a že rozum bude vždy vlastnictvím jen několika výtečníků. (Alles Grosse und Gescheite existiert in der Minorität. Die Vernunft wird immer nur im Besitze einzelner Vorzüglichen sein. Zu Eckermann, 12. II. 1829.)

Také je třeba si uvědomiti, že okamžiky, kdy se třída projevuje jako celek, bývají obyčejně okamžiky duševního vzrušení, ať je to strach, rozhořčení, nadšení, radost, veselí. V lůně vzrušeného kolektiva dřímou často protichůdné možnosti: svaté nadšení i nenávistná zloba. S citovým vzruchem bývá pak spojen pokles rozvahy a soudnosti a zejména také vědomí odpovědnosti — tak asi v duchu starého úsloví: *senatores boni viri, senatus mala bestia* — čili: třída vyvede velmi často něco, čeho by jednotlivci sami o sobě nebyli ani schopni.

*

Vzpomínka. Když jsem byl v septimě, rozpoutal se jednou duch třídy v bujném řádění a dokonce v bitvu, v níž jako střeliva se používalo všeho, co bylo právě po ruce — a tak lítaly ovzduším papírové koule, kusy křídly, houba, hadr, ohryzky jablek, slupky pomerančů — když tu vstoupil do třídy takto rozkacený náš latinář R. K. Duch třídy ho ani tuze nepřekvapil, ani nezarmoutil: ale když mezi bojujícími spatřil svého oblíbence a prvního žáka třídy Josefa G., kterého nám vždycky dával za vzor k nemalému vzteku našemu, byl hluboce dojat a pravil mu vyčítavě: *Kαι tu, Brute?* Jak veliký byl jeho bol, svědčí okolnost, že latinské *Et* zaměnil za řecké *Kαι* a promluvil takto k slavnému primusu nářečím makaronským.

*

Jak žije student s třídou a ze třídy, ukazuje nejlépe »součinnost« třídy s žákem

J. KYZLINK | BRÁNA V ZIMĚ

vyvolaným a zkoušeným. Mnohý žák ob stojí právě jen ve svém prostředí. Přesazení na jiné místo, odloučení od spolužáka, který mu napovídá nebo dává opisovat, znamená pro něho úplnou pohromu. I podprůměrný žák trochu umí, je-li zkoušen ve třídě; kdežto žák jinak vynikající vážně, pozve-li ho profesor do kabinetu nebo vyvolá-li ho k tabuli. Třída bývá »sehrána«, vycvičena ve vzájemné pomoci, v napovídání ústním i náznakovém, podstrkování pomůcek a podváděcích lístků, slovem, třída je mraveniště, které se rychle, neslyšně a neviditelně dorozumívá. Jen tak lze vysvětliti, co již častěji bylo zjištěno, že totiž třída ví vše, student jako osamocený jedinec málo nebo nic.

*

Abych zabránil napovídání, zavedl jsem loni v dívčí tercii zkoušení na stupni. V tom způsobu jsem chtěl pokračovati i po prázdninách. Třída asi ne. Když jsem počátkem nového školního roku po prvé začal zkoušet, první žákyně, která byla vyvolána, vystoupila již bez zvláštního vyzvání z lavice a učinila krok či dva směrem ke stupni. Třída se domnívala, že jsem na loňský způsob zkoušení zapomněl, tak se hned ozvalo v blízkosti vyvolané žákyně: »Zůstaň v lavici!« A když přesto, patrně v rozčilení, pokročila uličkou mezi řadami lavic, zakřikovalo ji už několik úst slovy i sykotem. Jenže — nic naplat — já jsem nezapomněl, jak už loni uměly napovídat, a pokynul jsem: »Na stupeň!«

Nebylo by přílišnou nadsázkou, kdyby se řeklo, že jediné, čemu se student na střední škole dokonale naučí, jest podvádění. Že se podvádí a jak, je známo. Že se to trestá jako těžké porušení kázně, je plně odůvodněno, poněvadž podvody znemožňují profesorům spravedlivé posouzení žáků a utvrzují nepilné žáky v jejich netečnosti. Studenti však spatřují v podvádění jen jakýsi druh svépomoci a služby bližnímu: mínění, které je klasickým dokladem svědomí bludného.

Je pravda, že je možno studentské podvádění vysvětlovati z psychologie třídy. Kolektiv třídy je jakýmsi ochranným sdružením. Student se cítí ohrožen přísností examinátorů. Je mnoho předmětů a mnoho učebné látky. Je málo času a málo chuti do práce. Třída cítí s examinandem asi tak jako cítí hlediště s tragickým hrdinou. Vidí v něm kus sebe. Jeho slabosti jsou slabosti všech: kus lenocha, kus poplety, kus smolaře je přece v každém studentu.

Dobrá — to je psychologie. Ale psychologie není měch, do něhož bychom měli schovávat kdejaké neřádstvo. Před soudem absolutní morálky platí: podvod je podvod. Avšak není snad ještě nějaká morálka relativní, k níž by mohli vzítí útočiště ubozí podvodníci studentští? Není snad nějaká zvláštní studentská morálka, to jest soustava mravních zásad platných jen pro studenty? Asi něco takového, jako morálka bankéřská, diplomatická, úřednická, advokátská, sportovní? Ne, není žádná studentská morálka, to jest taková studentská morálka, která by měla platnost, třeba byla v rozporu s morálkou absolutní.

Jest ovšem možná morálka, kterou bychom mohli nazvat konkrétní morálkou, to jest ona míra mravnosti, které dosahuje indi-

viduální člověk, když při své slabosti a křehkosti podle sil se snaží dbáti zásad absolutní morálky. I tato morálka konkrétní je v určitém smyslu relativní — ale ne v poměru k nezměnitelným zásadám morálky absolutní, ale vzhledem k stupni mravní dokonalosti, jehož ten neb onen člověk dosahuje, když se řídí ne svými osobními nebo soukromými, stavovskými nebo konvenčními zásadami, nýbrž zásadami platnými pro všechny lidi a pro všechny časy.

A tak nezbude nic jiného — a bude to velmi konkrétní, uskuteční-li se to — než aby student přizpůsoboval své počínání mravním zásadám a ne mravní zásady svému počínání. A pánům profesorům nezbude nic jiného, než přimhuřovati aspoň jedno oko, někdy i obě.

Lež jiná je úzkost

Václav Ara

Lež jiná je úzkost: sametná čern je ona tvář
a bzukot včel, jež nenachází úl pro hořký med.
Lež jiná je smrt: přes cestu neklade mrtvé,
jež z hodin ranních vypuzuje mor.

Sen dravý: sám v noci jeho stál jsem,
prchaje odnikud k Tobě,
vína se zříkám, mramoru v hrobě jediném,
do údolí zřím, kam ani stříbro nezní z kovadlin.
Z kadlubu duše vezmi!

Jiná je pouť, když rukou prázdnou darovat Ti mám,
co vydal jsem a spálil.

Po úhorech sbírám, v srázích, radosti Tvé péče,
jež krví nevóní a krev v nich teče,
jak z prsu mléko, jenž otevřel se jinam:
v čas ztracenosti světla, ztracenosti nocí,
kdy z boku půlnoci svá rozjímání vzpínám.

Dívat jsem si zvyk jak plamen rozštěpen jest ve dví.
Ve svítání jednom mrzne víno v číši,
ve svítání jednom rozohní se ledví.

Už zanedlouho proteče tu STYX.

Sen předčasný mne vzbudil, jak krve Stygu,
jež jakkoliv jsou černé a sama Smrt,
jež jakkoliv již páchnou otevřeným lůnem,
teď v noci nejsou černé.

A znamenám se křížem Mariiným potupy a ztrát.
Odjinud jsem vyšel do náruče Tvé,
jež tavíc úzkostně své ovce, mne až naposled.

Kletba a slib

Antonín Bradáč

Věřila, že není vše ještě ztraceno, že pažitý budoucnosti se rozzelenají, že se nad nimi rozjasní. Na samém okraji města, kam chodila každý večer pro mléko, potkávala dělníky.

Měla vždycky ve svém zjevu něco zvláštního, co chránilo její křehkou krásu. Světlo duše bylo jí šťastným průvodcem i ochranou před hrubými doteky světa. Dělníci ji míjeli s vědomím, že nepotkávají holku z ulice, proto jejich pohledy se nezařezávaly dotěrně a drze. O její krásu nebylo se možno opřít pohledem hříchu, tak byla nedotknutelná a čistá, jako obloha plná blankytu, ozářeného jitrním sluncem. Přes všechnu svou chudobu měla právo býti hrdá, za neporušenou krásu panenství zasluhovala úcty i obdivu.

Naučila se choditi kolem dělníků lhostejně a nedovedla z celého jejich hloučku rozlišiti ani jedinou tvář od druhé.

Zatím k ní přicházela láska v chudobném rouše, každý den se více blíží k jejímu srdci.

Jednou se jejich pohledy srazily, ale to odnesl vítr i sen poslední noci. Ráno nabírala vodu ze studny a ani nevzpomněla na okamžik včerejšího večera, v němž zaváhal její život.

Potom přestala v ony strany docházeti pro mléko a život nebyl jinačí. Seznámila se zatím s novým prostředím a zvykla si na ně. Věděla, u koho slouží, že je v zajetí povinností. Minulost ležela za ní jako stín, k němuž byla přikována se všemi přízraky, se všemi temnotami, s celým svým tajemstvím. Cesty do budoucnosti byly zastřeny, nebylo se možno zatím někam obrátit. I nad cestou k tetě se neprobudil úsvit.

Čekávala na hřbitově i na dlažbě chrámu. Vždy pozdě večer anebo v noci. Kdo ji tam našel, říkal o ní, že je blázen. Bývaly chvíle, kdy nebyla na tomto světě. To její duše konala závratnou cestu. Několikrát klečela na studené dlažbě chrámu jako mrtvá a nebyti kostelníka, přicházejícího každý večer zavírat kostelní dveře a vyzvánět klekání, zhasla by před samou tváří Boží jako nejčistší oběť. Obsah jejích modliteb, ztajený výkřik bezmocné duše, razil si cestu neznámými prostory, aby rozkvetl v palčivém žhnutí na rtech svatých i andělů a spočinul v čisté vůni před trůnem Božím.

Někdy myslila, že je v těle někoho jiného, že není tou, kterou byla, nevěřila své tváři, jejím stínům i jejímu světlu, svému hlasu, svým očím naplněným úzkostí.

Hodiny mezi umírajícími a mrtvými odbíjely, děs samoty a rouhání davů prosakovaly zemi a zároveň stoupaly do vysokého prostoru. Měla pocit, že ji unáší zlý vítr zoufalství, že je zmítána v průvanu trestu a smrti.

Ale vždy našla cesty, po nichž chodila duše matčina. Poznávala je podle kvítí, rostoucího pro zapomnění i pro bolest. Učila se na nich odpouštět a milovat.

Nemohouc nikdy usnout, trávila svoje noci v bdění až do rána, hodiny dlouhé a mučivé pod sinavým světlem zimního měsíce. Tentokrát se odhodlávala, že půjde za tetou a vyzná jí svůj osud, jak se to stalo, že sem přišla.

Každé ráno vstávala a chodila na roráty. Ta zimní rána rozháněla všechny těžké chmury a temnoty, ta rána osvětlovala cesty a kraje jindy nepřístupné, kvetoucí pažity ráje, které se již zdály ztraceny, ta rána zpívala, že přijde Dítě-Bůh. Míjel advent, blížil se vánoční čas a dni byly krátké jako jednou zazpívaná píseň lásky, na kterou se nezapomíná.

Na Štědrý den klečela u zpovědnice vedle dámy oděné v smutku, jejíž tvář svědčila o samotě i jejích citlivých květech.

A tak se stalo, že, když vycházela z kostela, uslyšela za sebou hlas vlídný a měkký, jakoby volání k domovu, vstříc radosti a jistotě.

»Slečno, jsou to vaše modlicí knížky? Nezapomněla jste je? Jsou vám jistě drahé, jsou po mamince, je na nich její jméno.« Pohlédla na modlitební knížky v kostěných deskách a na neznámou dámu.

Láskyplný pohled jí zasvítit do srdce. Mluvil k ní někdo, kdo jí nebyl cizí, duše, která ji zalila svým světlem a napájela pramenem útěchy.

»Děkuji ti za to, žes přišla, že ses ohlásila matčíným jménem, kterého se dotkl blesk prokletí, ožehnuv i tebe. Děkuji, žes přišla. A nepřišla-li bys, vyhledala bych tě sama.« Od té chvíle jí ubíhal čas jako večerní píseň v máji, plná roztoužení, květů a lásky. Když se odstěhovala za tetou do vilové čtvrti za městem, tísnila ji s počátku nádhery nového přístřeší, přílišná vlídnost a

přívětivost, kterou tam byla zahrnována, všechno to, čemu nikdy nebyla zvyklá. Těžko překonávala všechen ostych a pomalu rozkvétal nesmělý úsměv na její bledé tváři. Její slzy musily nejdříve roztát hluboko v srdci, aby se vyjasnily i oči a radostně hleděly na svět. A ty oči jenom plaše prosily o každou maličkost.

Teta věděla dobře, koho jí život poslal, rozuměla děvčeti, které nosilo na čele neradostné znamení své matky.

Ženě, která do svých čtyřiceti pěti roků zůstala neprovdána, aby se zamyslela nad tepem rozvětveného proudu jedné krve. Teď poznávala, jak hluboko v ní zní láska k mrtvé sestře, od níž byla oddělena rodinným neštěstím navždycky v tomto světě. Zemřelá ji nyní zdravila v očích svého dítěte. V těch očích, kde bylo možno čísti cesty, jež bolestně hledaly svůj pól.

Nikdy neuhodila na neterž nejnepatrnější otázkou.

»Na všechno dojde, na smrt její matky, na útěk z domova, na cesty drsné a zmatené, na život, který tížil, na volání o pomoc, které začínalo i končilo v prázdnu,« myslila a měla odvalu věřit, že děvče může být šťastné.

Jen aby nebloudilo dítě za hvězdou severní, jejíž studený svit letí nočním šerem a šelestí ve svátém listí na mrtvé zahradě.

A oči neterže bývaly nepřítomné, divně nepřítomné. Upíraly se bůhvíkam.

»Mařenko, tobě se u nás nelíbí; řekni mně, co tě rmoutí.«

Neuvědomila si, že těmi slovy klade nůž k jízvám ran.

Děvče propuklo v pláč. Lítost a bolest je sevřely, dvě sestry, které nikdy není možno zastavit. Zнала je teta a věděla, že by bylo marné hladiti hebké vlasy a vynuovati slova útěchy. Nechala ji vyplakat se. Když se uklidnila, začalo její dlouhé vypravování. Od překročení rodného prahu až po setkání u zpovědnice.

Tvář, která na ni teď při řeči hleděla, byla pozorná a nehybná, sem tam po ní přešel stín krve.

Poslouchající, jako by všechno věděla napřed, jako by sama sdílela vyprávěný osud. Na první pohled žádné zvláštní dojetí, žádný pohled, svědčící o údivu nebo soucitu. A tklivá vroucnost měkkých dívčích slov se nesla pokojem. Její ozvěna poletovala jistě daleko.

Když skončilo vypravování, obě přisedly k sobě co nejtěsněji, dlaň zapadla do dlaně a do ticha, v němž se v této chvíli ztratil

VILÉM KAREL | KOUZLO KVĚTŮ

i tikot hodin, zazněl hlas, který se přece jen chvěl:

»Mařenko, nezbyvá nic, než uměti se odvdát do vůle Boží. Není to vždycky snadné, ale uměti to musíme.

Poklekní se mnou — pomodlíme se za maminku.«

Modlily se Otčenáš. Znělo to jako volání odněkud, kde končí tato zem. Stín šel přes okno. Ta modlitba jistě nepřišla pozdě.

Přešla zima a dlouhé večery, přešlo i jaro, odkvetly první květy, zmlkl a opět se rozvučel tak mnohý bol a všechny cesty se naklonily více k cíli poslednímu.

Každý večer v létě vodili vedle jejich oken spoutané vězně. Vidívala mezi nimi toho, s kterým se setkávala, když jako služka chodila pro mléko do domku za městem. Nebylo to dávno. Ozvěna těch dní přenesla se sem a poletovala ve večerním soumraku.

»Dobrou noc, má lásko, dobrou noc,« posílala na místa, o nichž věděla, že tam ráno přijde, že se tam vrátí.

Kdyby si vzpomněl! Kdyby o mně věděl! Kdyby mě znal!

Potom se potkávaly jejich zraky. Nikdy na to nemohla zapomenout. Doznávalo to v jejím usínání, v jejich snech i v spánku. Věděla, že je to láska.

Neznala ho, nejbídnějšího z nejbídnějších, nemohla se na něho nikoho ptát, tety nejméně. Ne proto, že byl vězněm, a ona bydlela v přepychové vile, u vážené dámy, jejíž byla neteří, že platila za bohatou, krásnou a vznešenou.

Ona dále nosila na čele stopy po blesku, který ji pro vždycky srazil na hliněnou podlahu chudoby.

Neptala se jen proto, aby na něho nepoložila svůj stín, aby ho neuvedla do neštěstí ještě většího.

Byl to vězeň. Byl to její známý i neznámý milý, byla to její láska. Již nikdy s nikým nemohla býti šťastna, než s tímto člověkem, kterého v železech vodili kolem jejích oken. Byl to vězeň, snad zločinec. Co na tom? Láska miluje i to, co je na milovaném nejhroznějšího a nejošklivějšího.

Věděla, že s tímto člověkem nebude moci

nikdy jíti společnou cestou, a přece se nehodlala vzdát. Za cenu bídy i neštěstí, za ztrátu cti i dobrého jména chtěla ho míti ráda.

To pro jeho oči, pro jejich hloubku a ticho, pro tu severní hvězdu, která se odrážela v stesku zřítelnic.

Až se zastaví běh našich životů a všechno utichne, až se přestanou chvěti trsy trav, když odkvete poslední květ a dozní jásavý smích a zmlkne každý bol, až procitne všechno, co v květinách, věncích, pod kříži a kameny spí, tenkrát půjdeme vesmírem, tenkrát mě potkáš na pažitech ráje.

Kdyby jí bylo známo, že trpěl nevinně, nemohla by ho už více míti ráda, jen by se soužila nad lidskou nespravedlností.

A jednou večer vedli kolem všechny, jenom on nešel. Je živ či mrtev? Kde jenom zůstal? (Příště pokračování.)

Mrzák

Rudolf Kalčík

Byl to pohled výkladní skříně nízkého špinavého krámku na obvodu města. Řeka švihla prutem své vody opodál a stříbrným nožem se položila na bok údolí. Nahoru vykřikovaly patníky, člověče, to se ještě našlapeš do toho vrchu!

Železná chapadla mostu s marností uplývající vody.

Chladné silniční kostky.

Náladové domy.

Koloniál. František Draždík.

A na konci pohled výkladní skříně nízkého, zakrslého krámku.

Mrzák Helena je už samozřejmou garniturou za dávno nelakovaným pultem tohoto hodinářství. S úmornou pravidelností se ráno objevovala před roletou a napětím křivých rukou odhrnula úmorně pravidelný obchůdek. A lidé z města ji znali den ze dne, a přece ji jen málokdo uviděl.

Povídku o melancholické lásce osmnáctiletého mrzáčka, prosím? Ale ne, s takovým na nás nechod'te!

Helena milovala svou méněcennost a koloť obrázků před svými očima. Kdybych řekl, že je měla úžasně velké a ojiněné, byla by to zbytečnost. Oči trpících a šťastných nejsou jiné.

Na obvodu města.

Přes cestu přeběhla malá kloboučnice.

Helena by byla ráda kloboučnicí. Připíchnout velké a malé květy, ale raději ty veli-

ké, jako kdyby je mohla trhat a přišívat v nadlidské kráse.

Radostné dívce přinést sváteční klobouček natrhaný u rozpovídané řeky.

Helena by ráda odjela po zahýbané cestě nahoru do oblak. Oblaka se kolébají moudře a útěšně. Viděla by i na opačnou stranu města. A co takový most? Jak je krásný proti mým rukám!

Hoře a radost dosáhnou vrcholu a zlomí se. Mostní oblouky jsou obrazem hoře a radosti. Helena se skrývala osmnáct let. To byla velmi dlouhá doba.

Když jednou zapadalo hedvábně slunce, šla přes most, protože byl nedělní podvečer, kdy je na ulici lidí nejméně. A když se za ní někdo obrátil a řekl jen tak k sobě, hele, to je ta Helena Tkalců, zvedla v ní radost křídla. Její zaškrcený smích ji klove na rty.

Dlouho musíme putovat, než uvidíme lásku. Heleně se tehdy stalo, že ji spatřila —

V tu chvíli upustila jívový proutek a odběhala se domů. Zvonění milenců rozbušilo její hlavu.

Helena se skrývala osmnáct let. To byla velmi dlouhá doba. Když se setmělo vylétlo z Heleniny světničky několik plachých hvězd. To byly její sny.

Od té doby ji nikdo venku neviděl. Byla stále stejná. Stejná? Ano, jen se jí ještě více rozšířily oči.

Mladí hrdinové

Silvio Riva

Malý vzbuřenec

Je mi patnáct let, počal jsem však žítí teprve před šesti měsíci. Dřívější část mého života nebyla než divou vzpourou proti nejvyšš dobrému a moudrému Bohu.

Otec můj není katolík a o mé matce možno říci, že je bez náboženství.

Je snadno pochopiti, jakým vzbuřencem jsem byl, uváží-li se, že jsem žil v rodině, kde mne napomínali, abych se pokud možno vyhýbal katolíkům, a kde mne chtěli naučiti řádné životosprávě, t. j. užiti pokud jen možno dober tohoto světa, šiditi lidi, kde se dá, a nebrat na nikoho ohled. Svátý křest jsem jako maličký nepřijal, protože má matka si toho nepřála. Jména Božího jsem neslyšel, vyjma v nadávkách a klení. Náš dům byl zvěřincem, kde se jen jedlo a hodovalo, dokud co bylo; zbytek měsíce byl věnován hádkám a proklínání. Rostl jsem jako zvířátko, jedl jsem, učil jsem se a hřešil jsem.

V desíti letech jsem se jednou zamyslel: Moji kamarádi chodí v neděli do kostela, čas od času říkají, že jdou k přijímání, aby se spojili s Pánem, jenž je vládcem nad životem a smrtí. Já proti tomu nemám nic, ani kostel, ani přijímání, ani Pána. Jak to, že oni mají mít všechno a já nic? Kdo jsem já? Cožpak nejsem chlapec jako oni? Všichni chodí do kostela a já ne... Jen zvěř nechodí do kostela... já však nejsem zvíře!...

Jednoho dne, aniž bych byl komu co řekl, vstoupil jsem zrána do kostela. Byl plný a všichni dívali se do předu, kde jakýsi »člověk« v podivném oblečení mluvil a občas oslovoval shromáždění: Bratří!

Tedy celý ten zástup byli bratři a sestry tohoto »člověka«, a on jejich bratrem.

Mluvil velmi krásně. V celém životě svém neslyšel jsem tak oduševněných slov, dávajících zapomenouti na obtíže pozemského života, a uvádějících člověka v nový svět, lepší, plný naděje a krásy.

Když dokončil, vystoupil po schodech k jakémusi stolu, přikrytému bílým plátnem s krajkami, a tam stál po celou dobu úkonu. Pojednou zazněl zvonek. Lidé povstali, nikdo však z nich nemluvil, jen mnozí četli z jakési knížečky a pohlíželi občas k oltáři. Zvonek zazněl po druhé. Všichni poklekli, někteří bili se v prsa, jiní opět zír-

rali na bílý kotouček, který onen muž zvedal.

Nedlouho poté vyšli.

Zůstal jsem v kostele sám s několika ženami. Nevěděl jsem, co si mám mysliti a namáhal jsem se pochopiti alespoň něco z toho, co jsem viděl. Neporozuměl jsem však. Bylo mi, jako bych pohlížel v stíny noci. Vpravdě, duše má byla v temnotách, tak jako slunce bývá zastřeno mraky.

Přemýšlel jsem: Všichni mají Pána, jenž jest vládcem nad životem a smrtí, králem nebe a země. Je-li vládcem života, musí nezbytně býti i Pánem mého života... Kdo jsem vůbec já, jsem pes? Je-li Pán králem nebe a země, je také králem nebe, které vidím a jež mne udivuje, i země, po které kráčím a kterou obývám!... Je to nespravedlnost, oni ho znají, a já ho neznám!...

Vyšel jsem z kostela s rozhodnutím zjednati si jasno.

Doma u oběda řekl jsem otci: »Poslouchej, tatínku, proč mají všichni Pána, jenž jest vládce nad životem a smrtí, králem nebe a země a my pak žádného nemáme?«

Otec mi odpověděl: »Starej se o svůj talír a ne o Pána... Cožpak ti něco doma chybí? Máš co jíst i co pít, máš své zábaavy, což ti to nestačí?«

Odmlčel jsem se na chvílečku, i odpověděl: »I zvířata mají to, co mám já! Což jsme jen k vůli tomu na světě? Jaký je rozdíl mezi mnou a naším kocourem? Nezdá se ti, že musí býti něco vyššího, důležitějšího než jídlo a pití?«

Tu vmísila se v rozpravu i má matka: »To tě trápí? Pohlédni na své rodiče: pracují a jedí a nestarají se o jiné věci... Čiň tak i ty! Tvoji rodiče mají zkušenosti, ty však jsi nezkušený...«

Nebyl jsem však přesvědčen.

»... Než, slyš, maminko... Proč jsme na světě?... Mají-li všichni Pána, proč jediné my ho nemáme?... Nemohou přece všichni, co chodí do kostela, býti hloupí!«

Otec mne náhle přerušil: »Ty jsi byl v kostele?«

»Jednou — šli tam všichni a tak šel jsem i já, abych viděl a věděl...«

Můj otec povstal, hřmotně udeřil na stůl a pravil: »Běda ti, půjdeš-li mi ještě jednou do kostela! Rozbijí ti hlavu!«

Od té doby jsem již nemluvil o kostele, ani o Pánu doma. Přemýšlel jsem však usilovně o těchto tak důležitých věcech. Nenašel jsem však smysl toho všeho i oddal jsem se celý zoufalý a smutný hře a zábavě.

Člověk bez barvy

Jednoho dne pocítil jsem ve své duši velkou prázdnotu. Bylo mi, jako bych byl člověkem bez barvy, bez tváře, bez výraznosti, čímsi strašným, slepcem, nemajícím ani dutiny oční. Nejtíže však bylo mi při myšlence, že jsem daleko za ostatními lidmi, a nemám té útěchy v Bohu, jenž jest to jediné krásné na světě.

Ve škole dal mne otec osvoboditi od vyučování náboženství jedině proto, abych se neseznámil s katolickým učením. Obával se, že postava Ježíše Krista, uslyšel-li bych o ní, připoutala by mne svým božským kouzlem. Tak jsem byl prost všech pojmů o Bohu.

Protože však jsme stvořeni se znamením Boha ve svém srdci, tu přihází se, že jednoho dne nám něco chybí, že nám chybí Bůh. Pocítíme tísnivý smutek, přemýšlíme do únavy o této bezradnosti duše, až nám unikne zvolání, po marné námaze: »Kdo jsi, ty pronásledovateli mého srdce? Jsi vášeň? Jsi nemoc? Jsi duch? Jsi člověk? Kdo jsi ty, jenž mne necháváš tolik trpěti?«

Poznával jsem však již, že tento hrozný a neutišitelný »pronásledovatel« jest Bůh. S jakým to snažením a s jakou to moudrostí, ó Bože můj a Pane, obetkal jsi mne, burcoval mne, ranil mé srdce, a po krátkém odpočinku znovu je rozervával, abys je posléze naplnil neslýchanou krásou.

Ještě dnes padám na kolena při vzpomínce na tuto »chytrost« Boží, v pohnutí nad nezměrnou láskou Boha nejvyšší moudrého a dobrého, k ubohému chlapci, ztracenému ve víru velkoměsta, přinucenému žítí ve společnosti Jemu nepřátelské. Nemohu pomyslit na to vše, aniž bych nezaplakal, aniž by mne nepobádalo něco zajít do kostela a tam na kolenou poděkovati vroucně svému Pánu.

Není mi možno vypovědětí stav mé duše v těch dnech. Jako vzpomínka zůstává mi pocit veliké bolesti, aniž by bylo možno ji blíže popsat, vyjádřiti ji slovy.

Jak často si nyní však myslím:

Tolik trpěti pro věc evidentní! Což je tak těžko poznati, že příčinou toho všeho je jen vzdálenost od Boha? Bylo by stačilo,

abych byl zašel za knězem a vše bylo by v pořádku. Avšak...

V tomto stavu nemoci duše setrval jsem po další dvě léta. Byly dni, ve kterých jsem byl tak klidný a veselý, že jsem ani nepozoroval nezdravého svého stavu; a však pojednou přišel mi opět na mysl Bůh, a tu nemožno mi říci, co jsem vytrpěl. Bylo mi jako dítěti s onemocnělou rukou, které je vyzváno svými přáteli ke hře, zapomene na své poranění a pokouší se hýbat paží... než pojednou rozpomene se na svůj stav, pocítí živou bolest a uvědomí si, že má poraněný úd.

Tak bylo i se mnou.

Ztracen v poušti

Dva roky.

Kořenem mého nešťastného stavu byla úvaha: Budu žítí padesát let a co bude potom se mnou? Pak nic? Nač je tedy život? Jaký je rozdíl mezi mnou a zvířetem? Zvíře je daleko šťastnější, protože nezná zklamání a využívá pokud možno všech hmotných rozkoší života. Jednoho dne zvíře umírá, a tím je pro ně vše skončeno. Nemá, po čem by více toužilo. Já však ne: já nejsem takový! Musí zde ještě něco býti, po smrti... Jsem jist, že všichni lidé touží po štěstí a celý jejich život není ničím jiným, nežli honbou za ním. Zde však není pravého štěstí. Peníze nemají v sobě dokonalého a klidného štěstí, proto také milionář je ustaranější než žebrák a jedině o tom přemýšlí, jak by rozmnožil svůj majetek. Chudý není zase šťasten, protože potřebuje mnoho věcí, o kterých neví, jak si je zjedná; odtud jeho nářky, reptání a proklínání. Lehkomyslník, který pouze jí a pije, není šťasten, protože po jedné bohaté hostině touží po druhé, příštího dne po další, ještě lepší, ještě nákladnější: vidno, že i hodující, o kterém se má, že ztělesňuje štěstí, ve skutečnosti není šťasten. Kdo je tedy vůbec šťasten?

Tyto myšlenky mi probíhaly neustále hlavou.

Ztracen v poušti pochybností, mučících a rozervávajících mne, neměl jsem opory v ničem, žádné skály, které bych se byl ve svém zoufalství přidržel.

Nikdo ani netušil, jaký boj se rozpoutal v mém nitru, proto mi také nikdo nedal rady ani pokynu. Žárlil jsem sám na sebe. Chtěl jsem dospět k cíli sám, rozřešiti záhadný a těžký problém sám, jako se luští hádanky v denících.

Já ubohý poutník, ztracený v noci života,

hledal jsem na temném zamračeném nebi polárku, která by mi dala orientaci na mé cestě.

Zatím však viděl jsem jen čern.

Nevím ani, jak to, že jsem nepropadl zoufalství.

Mnohé je třeba prožít, aby mohlo být pochopeno, kdo pak to neprožil, nemůže si ani představy učiniti, jak tyto věci svírají srdce.

V té chvíli však, kdy jsem myslel, že jsem sám a nepochopen, bdělo nad mým rozchvěným a rozbouřeným mozkem Oko zářnější nad hvězdy. Srdce jemnější a soucitnější než přítel, Lékař duše, který zná všechny bol. Byl se mnou ten jediný, který neumírá, který vidí, miluje a chápe: Bůh. Nastal okamžik, kdy jsem se musil rozhodnouti, protože nebylo možno jít tak dále. Stalo se tak ve chvíli, kdy jsem se setkal s andělským spolužákem, kterého obdivuji jako světce.

Já a »on«

Jednoho dne tázal jsem se sama sebe: »Zdaž i druzí hoši jsou v tomtéž stavu jako já?«

I rozhodl jsem se přerušit své mlčení a svěřit se příteli. Instinktivně myslel jsem na Evžena, jemného a vážného chlapce, který nikdy nic neodepřel a s nikým nebýval ve sporu.

Dříve jsem se s ním ani nijak důvěrněji nestýkal, leč abych mu vytáhl z aktovky latinskou úlohu a pak v přestávce pustil se zuřivě do opisování.

Za těchto okolností nemyslel jsem na své přátele, kteří mi byli daleko bližší, právě pro svou nedisciplinovanost a nedbalost. Pouhá myšlenka na ně odpuzovala. Nemohl jsem otevřít své srdce hochům, kteří se mi mohli vysmát, nazvat mne blouznílkem, chlapcům hrubého srdce, kteří mne nemohli pochopit, a kteří by měli jen zápravu ze mne a z mé duše tak zkrúšené. Jejich hrubé špinavé ruce mohly jemnou linii mé bolestné zkušenosti jen porušit. Tak jsem se rozhodl promluvit s Evženem. Řekl jsem mu: »Poslyš, Evžene, mám ti něco říci... Ale musíš mi slíbiti, že o tom nikomu nepovíš... a že se mi nebudeš smát! Rozuměl jsi?«

»Slibuji ti to! Nesmí to však být nic špatného, protože takové věci nechci slyšet... Jasně jsem ti to řekl!« tak zněla jeho odpověď.

Byla to hrozná chvíle, Pane! Zapochyboval jsem, není-li to snad věc špatná, se kte-

J. MORÁVEK | ZÁTIŠÍ

rou nemožno se svěřit. Domníval jsem se, že jsem se čehosi dopustil, i přicházela mi na mysl slova, která jsem četl v denících, v oddílech pojednávajících o případech ze soudní síně: zločin — provina — neštěstí — obvinění atd.

Evžen na mne čekal, když jsme vyšli ze školy.

Byl jsem zahloubán v truchlivé myšlenky. Dábel chtěl mne zadržet na tomto prvním kroku ke svému spasení. Pán však, který mne ani na chvíli neopustil, dal mému srdci potřebnou statečnost.

I promluvil jsem:

»Ty jsi neměl nikdy takových myšlenek?« ptal jsem se ho nejprve.

»Je to pokušení d'áblovo, tu je třeba modlit se k Pánu a dát pozor na vnuknutí anděla strážce...«

Pán, anděl strážce, co vlastně jsou, a jsou vůbec?

Na chvíli jsem se odmlčel a přemýšlel jsem o tom, co mi Evžen s takovou přímostí pověděl. On však se na mne díval s údivem, jako by chtěl říci: »A co je na tom divného?«

Posléze jsem mu odpověděl: »Hleď, já neznám toho Pána... ani nevím, kdo je ten anděl strážce... Proto jsem ti neporozuměl!«

Bylo zbytečné zde mluvit dále. Nejprve

bylo třeba poznati Pána, pak mne již ty myšlenky trudné opustí... Nemohu však chápati, jak jsem dokázal žít, aniž bych znal nebo miloval Pána...

Poznati Pána a milovati jej, jaká to slova! Jak jsem jej vůbec mohl poznati a milovati? A co řekne Pán, až posléze mne spatří přicházeti, mne neznámého, který jsem až do patnáctého roku žil jako psík?

Jak jsem byl neznalý věcí Božích! Domníval jsem se, že mne Bůh nezná, a že mi poví, až mu budu představen: »Kdo jsi ty? Nikdy jsem tě neviděl!...«

Sám Bůh to však byl, který mi dal trpěti, On to byl, kdož mne seznámil s Evženem, a který v této chvíli mne pobídl, abych promluvil a svěřil se.

Onen hodný chlapec s očima anděla a nebeským úsměvem, jemný jako matka a čistý jako květ lilie, učil mne poznávati Pána. Zdálo se mi, že jsem objevil nový svět, svět, který byl kolem mne, aniž bych o něm co věděl nebo jej znal, svět podivu-

hodný, téměř neuvěřitelný, svět krásy a štěstí s bytostmi, které neumírají, které jsou schopny toliko milovati a obětovati se, kde vládne čistá radost i čistý bol.

Oči Evženovy zazářily, jeho slova nebyla pouze sledem zvuků, ale každé z nich mělo duši. To, co mi pověděl, bylo pravdivé, procítěné, prosté. Byla to slova, která vykvetla z jeho duše, jako růže z větve plné šťávy a síly.

Musel viděti Boha, když mluvil, protože nebylo možno mluvit s takovým zanícením, aniž by Pán nebyl u něho, aby oživil jeho slova.

Každé jeho slovo bylo hvězdou na nebi mé duše, dosud tak prázdném, hvězdou chystající cestu světlu Božímu, aby vládlo v mém srdci, které náleží jemu a které jest jeho majetkem.

Přijímal jsem vše s dychtivostí, jako žíznicí, jenž se sklání nad pramenem a pije první doušky čerstvé, čisté, žízeň hasící vody.

Přebásnění japonské poesie

od Jaromíra Hořce

Ki no Tsurayuki

SNÍH NA ZRCADLE

Pily jste černou tůň,
mé vlasy.

Ale dnes přes noc

tolik sněhu

zrcadlo oslepilo.

Oshikôchi no Mitsune

CESTA BEZ ŠLÉPĚJÍ

Sníh, sníh a sníh,
a ticho po nikom.

Já a sen.

Nejsem tou cestou bez šlépějí,

já, smutkem unesen?

Anonym

PŘÍRODA A ČLOVĚK

Tisíce světél a ptáků
jde zpátky k jaru crčícímu.

Ó věci znova narozené,

ó světla ptáků!

Ale já stárnu a mizím.

Zastavení

Ela Hlochová

Mám rád jen tebe,
ty jsi mé modré nebe . . . dětský hlásek pro-
tahuje slabiku -be, jako když ovečka zabe-
čí. Otočím se za tím hláskem a spatřím roz-
košnou hlavičku. Prsténky zlatých vlásků
se odvíjejí od drobného obličejíčku a útlého
krčku. Pod sotva znatelnými čárkami obočí
jsou řasy, tak hedvábné a dlouhé, jak jen
malé děti mohou mít, jedinými výraznějšími
body na měkké tvářičce, jejíž pokožce se
hebkostí ani nejjemnější hedvábní nejlahodně-
ji zbarvené nevyrovná. Jsem zvědava na ty
skryté oči a snažím se představit si je. Bu-
dou jistě modré, u malého a zvláště zlato-
vlasého dítěte je to skoro samozřejmé. Sklá-
ním se k děvčátku a kladu mu opatrně ruku
na opálené ramínko.

Řasy vzlétly jak vyplašené křepelky a mým
užaslým očím se ukázalo samo modré ne-
be, závratné svou neporušenou čistotou a
bezmeznou důvěrou. Zapomněla jsem vy-
dechnout, když jsem se zahleděla do toho
nebíčka v dětské tvářičce.

Je mnoho slovních obrátů na vyjádření krá-
sy očí, ale věrte, že pro dětské oči je to vše-
chno všední a málo výstižné. Jsou hluboké.
Ne však jako tůně, jejichž dna nedohlédne-
te. Na dno těchhle dětských očí snadno to-
tiž dohlédnete a vidíte tam tu krásnou víru
a důvěřivost v celý svět, tu nevědomou dob-
rotu, vlastní jen malým dětem. Věřte, že

žádné oči nejsou tak krásné jako oči tako-
vého pětiletého dítěte s dušičkou prostou a
pravdivou.

Pusa malého děvčátka se nedověřela za po-
sledním -be. Holčička zřejmě nechápe, proč
jsem se tak na ni zadívala. A já před ní
klopím oči, jako kdybych se styděla. Tak
jak to dělají malé děti. K děvčátku přichází
mladá žena, zřejmě jeho maminka. Dívá se
na mne tázavě a já si připadám jako přisti-
žena při krádeži. Omlouvám se jí pohledem,
poněvadž na větu se nezmohu. Vnímám jas-
ně její oči. Jsou také krásně modré, ale jinak
než oči malé dcerušky. Je v nich sice také
neskonalá dobrota, láska k dítěti a snad i ta
důvěra v dobré lidi, ale také už stín poznání
života. A teď se v nich objevuje pýcha nad
tou maličkou, která mě tak zaujala.

A já konečně říkám: »Ta žabka hezky zpí-
vá, kdopak ji naučil téhle písničky?« Děv-
čátko mi samo odpovídá: »Maminka ji vždy-
cky zpívala a tak ji už umím taky a teď ji
zpívám já mamince.«

Ptám se nevhodně: »A rozumíš slovům té
písničky?«

»Nerozumím, ale to nevádí, maminka je
hodná a má oči jako nebičko, a tak jí to
zpívám, aby viděla, jak jí mám ráda.«

A maličká se tulí k mamince. To už mi ne-
zbývá než odejít, poněvadž tady je každý
třetí zbytečný.

Sněžná vzpomínka

Vladimír Mencl

Všechna podzimní tesklivost po létě se roz-
plynula ve vločkách padajícího sněhu. Římsa
byla pokryta bílými květy a zahrada se
proměnila v promenádu severní královny.
Až mě zabořily oči, když jsem se podíval,
kolik bělostných polibků posílá nebe zemi.

Les mlčky držel na větvích bílou tíhu. Vě-
děl jsem, kdybych vstoupil, že bych potkal
někde na průseku sv. Mikuláše nebo aspoň
bručivého Krakonoše. Ovanula mě sladkost
předvánočních chvil. Nějak mě bylo líto
těch let, kdy jsem stavěl sněhuláky, do ne-
konečna se brouzдал sněhem a kouloval
hloupé holky. Tam za lesem stojí zasněžená
alej lip, k lesu se krčí kouřící komín hájov-
ny a možná, že je tam na »Hůrce« i »ve Špi-

ci« stejně krásně jako před osmi lety. Mož-
ná, že už je potok zamrzlý, lískové větvičky
jsou obaleny ledovou tkání a vzduch voní
po Sibiři. Kdysi se mi potůček zdál zamrz-
lým mořem, louky severskou plání a pro
ostrou vůni prosincového vzduchu jsem se
toulal celá odpoledne. Tehdy jsem ještě ne-
znal krásu světél a netušil jsem smutek če-
kající na lidských cestách.

Sníh padal a byl stejně krásný na stromech,
v parku i v sousedovic zahradě. Vrátil jsem
se domů. Vytáhl jsem z knihovny »Babič-
ku« a otevřel ji na stránce, kde čteme, jak
na Staré bělidlo přijel svatý Martin na bí-
lém koni.

Ostříhaný pán vyšel a dveře nechal otevřeny. Prach se proháněl nad silnicí a dva mladíci utíkali za klobouky, které jim vzal vítr.

Pan Klíčníček právě roztržitě brousil břitvu. Ale veselo mu bylo přece, neboť bude holiť pokojného zákazníka. Ku podivu, pan Klíčníček nebyl nijak řečnivý. A posledním časem už vůbec ne. Přesto se dnes dověděl, jak pan berní úředník Metlice chtěl potrestat svou marnivou dceru. Chtěla nové šaty. Koupil tedy pan Metlice pytlíček modré barvy. Vybral ze skříně dceřiny obnošené šaty a přiložil je do aktovky k úředním spisům. A odešel do kanceláře. Tam se svěřil paní domovnickové a ona slíbila čiperně, že šaty obarví, jakbyne! Za tři dni je nesl pan Metlice v bílém papíře dceři. A tu máš, za tři dni je nesla paní Metlicová do prádla, kde jejich slávě odzvonili. Voda se při praní zbarvila do modra a šaty do neurčita. Pan Metlice dával vinu na své potupě všem barvičkám. Beztať už na obecné škole míval trojku z kreslení. Není tomu co věřit.

Pan Machula líčil všechny své obtíže s chovem králíků. Popisoval své výpravy pro pampelišky a nemohl najít slov pro vyjádření svého utrpení. Pan Klíčníček mu opravdu úslužně podal kabát.

Pan Krob odhaloval malé nadání svého synka Václava pro modelování formelou. »Jářku, pasák se mu nedařil,« zdůrazňoval. »Přijdu, obhlížím to. Hned mi hlavou blesklo. Jářku, udělej žemle,« říkám mu. »A co myslíte, jak se mu podařily? K nakousnutí, k nakousnutí. Udělej vánočku,« pobízím ho. »Jářku, no, ta už byla jako naše domácí, drobátko popraskaná. Udělej slona,« radím mu. »A vidíte, potvůrka ne a ne se mu povést. A ve zvěřinci jsem za něj dvě koruny zaplatil, aby se obeznámil se zvířenou.«

Pak mluvil pan Chrástek o tom, jak si přeje býti do rakve oblečen a pohřben, třebaže jeho soused hlasitě kázal, co škod na zelí tropí housenka běláška. Pan Chrástek se nedal vyrušit. Představoval si své úmrtní oznámení s černou lesklou smuteční vrbou. Rozněžňoval se. K tomu se rozohňoval jeho soused, že je třeba mít děti k povinnému sběru housenčích škůdců, k jejich hubení a ničení. Škody mu

rostly před očima do číslic a pan Chrástek už se cítil v rakvi. Pan Klíčníček holiť. Holiť, stříhal, říkal rukulíbám a služebník, poroučel se, dával zpátky a pozor na učně i na počasí a zas holiť a stříhal od svítání do šera, příčinlivý jako mravenec. Dnes už byl celý popletený. Viděl housenky v rakvi a kostry běhat po hlávkách zelí, až se jedna z nich položila v modrých šatech do rakve a víko se zavřelo. Ustrašený pan Klíčníček se pevně rozhodl, že nechá spálit svou tělesnou schránku. To už byl závod prázdný, i paní Barbora vyprovodila poslední naondulovanou zákaznici. Srovnali do řádku pomády, vodičky a laky. Učedník zametl, paní Barbora zamkla a šli domů. Tehdy právě hoši i dívky vycházeli ven, služky utíkaly pro pivo a v oknech sem tam stáhli rolety.

Jan a Barbora Klíčníčkovi měli v městečku Křivomlatech dobrou pověst a dům se zahrádkou. Paní Barbora dbala na pořádek v bytě, na zahrádce pěstovala hrášek, re-sedu a na podzim sbírala do košíku rajská jablíčka. Kupovala jen to nejnutečnější a šetřila, kdyby se něco nevídaného stalo. Po snídani počítala, kolik mají asparagy nových výhonků. To byla nejrušnější novinka, kterou před spaním donášela Janu Klíčníčkovi.

Dnes přišla domů zamkne. Po cestě mlčela a mlčela a hledme, roztržitý pan Klíčníček si toho valně nevšímal. Kdepak bloudil jeho duch?

Zato doma cosi vjelo ao paní Barbory. A ať si pan Klíčníček nemyslí, že si s ní bude hrát na slepou bábu. Tak aby to věděl, dnes byla na trvalou nějaká zrzavá ženština a ptala se na něho. A pořád obhlížela, ohlížela se a —

Pan Klíčníček zkrídovatěl. Honem se chtěl obránit, ale zvedl se pozdě. Paní Barbora vrískala a vzlykala a nakonec, chudinka uplakaná, štrachala se na půdu. Pro stružky slz neviděla na schody, nohy se jí pletly, opřela se o sloup. Pomyslíla si, jak hezky se jí čistily boty, když zpíval v zahrádce kos, jak na podzim sedávali s Janem na zahrádce a povídali si a jaký on byl poslední čas utrhačný. Ani při krájení housek jí to nedalo pokoj, co v tom vězí. Lidé uštěpačně donesli. Přijde taková, opo-

váží se. Ale neřekla o ní zlého slova, přihnula se a plakala neutěšeně a prach z trámmů se jí sypal na šedivé vlasy. Za okénkem padala sláma z vrabčího hnízda. Když byla tma jako povídla hustá, uboze se pozdvihla a šla si lehnout.

A pan Klíčníček seděl u stolu a svých salámů s cibulí se nedočkal. Jak se na ně těšil, jak neměl rád zklamání! Bačkory nebyly u postele a župan nemohl nalézt, skoro se začal hněvat, ale ne na sebe. Ve

spaní byl pronásledován a vrtěl sebou. Ráno však mu dalo neocenitelný nápad. Poprosil Barboru za odpuštění a když šel kolem trafiky zrzavé Markety, dělal, jako by neviděl. Zase poslouchal celý den zákazníky, dělal starou vrbu jejich tajemstvím, která pouštěl jedním uchem tam a druhým ven a zase se mu nic v hlavě nepletlo. Večer zamkl s Barborou obchod, šli domů a povídali si. Oba měli chuť na salámy s cibulí, připravené v troubě.

Vyznání

Josef Sedlák

Ať o čemkoli psáti chci,
vždy jedno říká mi mé snění;
ať cokoli chci hřáti na srdci,
vždy v tebe se mi, Smrti, změni.

Jen tebe hledá na obloze pták,
jen k tobě červ se hlínou plazí,
(já kdykoliv zřím loď, hned vidím vrak)
jen tobě nezazlím, co u srdce mě mrazí.

Ó ruce vztažené jak škeble rozpuklá,
ó bledé ruce tmy, ó ruce touhy mojí,
co osten váš, co bolest, bolest zlá,
co srdce vždycky znepokojí?

Je noc, je noc — jen měsíc upíjí
z kalicha tmy to víno nepokoje.
A smrt mě láká, smrt mě opíjí —
a žít chci, žít — ó, ztiš se, srdce moje!

Odloučenost

K. Klika

Je větrem náhod ošlehána
ta podoba jež byla stlána
pro paty příštích cest

Kde hledat vřesu políbení
když v kameni už odlesk není
jak přelstít stesku lest

Vždyť chvílí dávných přelévání
mi vrátka neotevře ani
do zahrad dětských let

Dech barvy tvé mít blízko tváře
a po ní sáhnout: jenom záře
se prsty proseje

Však naděje však naděje

Čím prsten duhy navléknutý
je zemi mé mně dálkou zkutý
dar odloučení je

Vzpomínka na letní noc

Sl. Lehnertová

Soumrak si nahýbá z vyschlého poháru dne.
Bledý sad — za nímž je žhavá noc a nesplněné sny —
vyrušen ze slunných dřímot vklouzl v pantoflíčky ticha
a při taneční hudbě zavoněly šátečky nespátrěných květů.

Povznes se k hvězdám, a země tě pohlítí v krásu.

A úsměv vyplašený z tváře slunce, paprsek štěstí
ke hvězdám zaletěl a odražen na ztichlých spočinul rtech.
Jasná noc usnula v sadu.

Poupata sní o svítání — já o domově.

Povznes se k hvězdám, a země ti ukáže krásu.

Rašení

Vl. Vltavský

Alejí vyrudlých dnů
jsem k tobě, noci, šel,
zalknut a mlčeliv.

Jen zaklinadla v polosnu
bázlivě pronášel.

Hlas plynul, zrosen únavou,
z úst okoralých, vyhaslých úst,
a stoupal k obloze jak dým.

Té noci navršil jsem rov
nad rovnovážnem ztraceným.

V opáncích dávna mrtvou štěpníci

za svěžím rašením jsem šel,

pro nový klid.

A k tobě, noci pramenitá a noci vinící,

se musel navrátit.

Smrt cestou...

M. Bříza

... přicházející kolonisté zatlačí původní obyvatelstvo. A aby kat spral kolonisty a starého dějepisce. A jdu ven!

Chladný mrazivý dech březnového večera ovanul jeho tvář. A několik kapek zchladilo horké čelo. Dal se pěšinou kolem hald.

Ostré světlo lampy, kdesi nahoře u vysypávky, hranatě vyznačuje trojrozměrnost.

Balvany povalující se pod haldou umocnily se stínem. Pěšinka se klikatila mezi nimi,

dále se točila kolem skupinky tichých bříz a zmizela kdesi za traťícím se obloukem haldy.

Lampa kreslila na poli, posetém kameny, divné obrazce. Zadíval se na ně a pak šel dál cestou.

Pomalu se vzdaloval, zatáčel se s křivícím se chodníčkem a utonul ve tmě.

Visela nad ním, že neviděl již ani pěšinku, ani bláto, které při každém kroku čvachtalo jakýsi pohřební pochod.

Na slepo se pustil vzhůru k lesu, za kterým trčel kopec. Viděl jen stromy, jak civí k zataženému nebi.

A pak jenom okraje kopce ve světle jakési pouliční svítilny.

A najednou i ta zhasla. Byla černá, smuteční tma. A pleskot kapiček o louži, jak duté tóny pohřebního bubnu, potaženého černým sukmem.

Co je? Elektrárna padla? Ten dnešní večer je tak prosáknut pocitem smrti, jako bys šel na pohřeb.

— — — — —
»Aby to kat spral! Co zas chtěj! Co mám službu, telefon nepřestal zvonit,« zařval elektrárenský strojník přes turbíny druhému mechanikovi. A volně kráčel k aparátu. Dál klidně a nerušeně se zachvívá celá budova rytmickou písní pracujících strojů.

»...drát vysokého vedení... ano, před chvílí... dvě stě metrů...«

Nenechal domluvit, pustil sluchátko a běží k rozvodní desce. Sluchátko se pohupuje na šňůře. Rychle, rychle, každou chvílí se může někdo drátu dotknout. Rychle vypnout — tak!

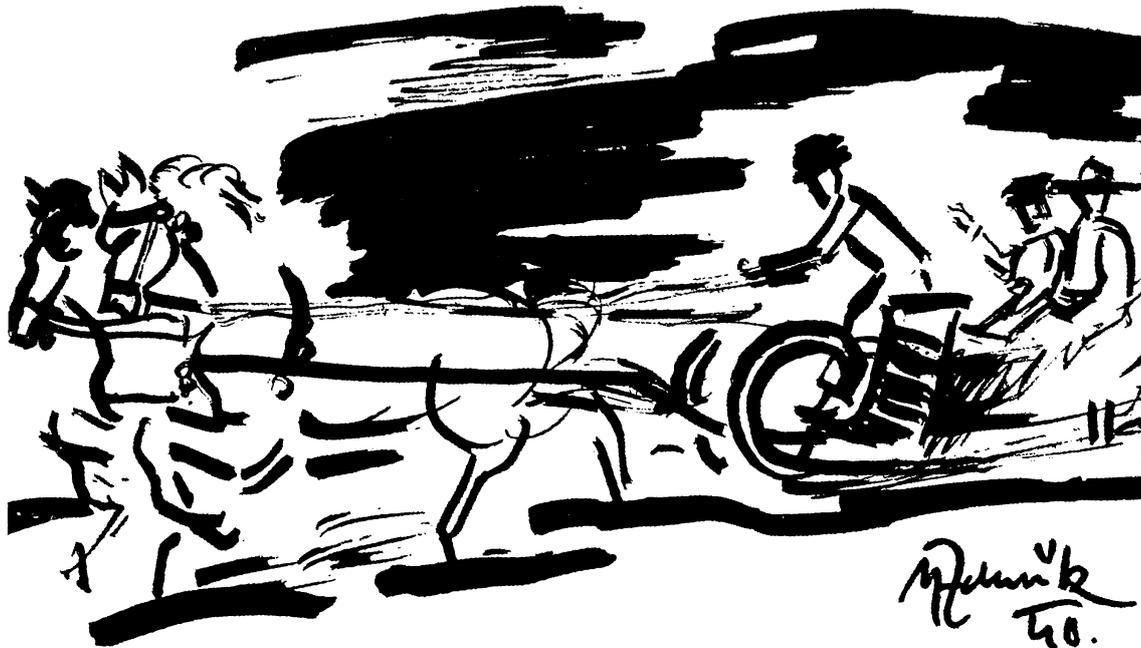
Vypínač přeskočil na nulu. Dálkové vedení o několika tisících voltů je vypnuto. Teď bude v celém kraji tma. V továrnách se zastaví stroje, přestanou hrát radia, nad stoly v kuchyních, pokojích, večerejícím i lidem na cestě zhasnou světla.

»Ty, co je?«

»Vedení do S. bylo přetrženo, nechápu, jak se to mohlo stát.«

A pomalu jde zavěsit sluchátko, které se dosud volně pohybuje. Uprostřed cesty rozhodí ruce, vzlykne a skácí se k zemi. Lékař by řekl: smrtelný záchvat mrtvice z velkého rozčilení.

A celý večer jako by byl prosáknut smrtí...

KRESBA

Dopis příteli

E. Korb

Milý Pavle!

Často si na tebe teď vzpomínám, kdy máme trochu odpočinku a kdy Tě denně nevidím, jak jsem byl zvyklý.

Právě se rozpomínám na svou poslední cestu vlakem s Tebou do školy před vánočními prázdninami. Tehdy projela Tvou hlavou nějaká myšlenka, jejímž dozvukem bylo slovo „láska“, které sešlo s Tvých rtů. Chtěl jsem si s Tebou na toto téma popovídat, ale vzpomínám si, že jsem neřekl více, než: „Člověk není schopen naprosté lásky“, neboť hned nás, sotva jsme chtěli začít, průvodčí vyrušil z hovoru a lucerničkou si na nás posvítíl. Cestou jsme se již k „lásce“ nevrátili, zapomněli jsme snad na tak zajímavý rozhovor; ty pak, tuším, jsi mi vyprávěl o tom, jak u vás latinářka řádila, zkoušejíc a kule dávajíc.

Dnes, právě dnes, zaletěly mé myšlenky přes zasněžené lesy k Tobě. Sedím ve své světničce a píši Ti tento dopis. Chci Ti v něm sdělit své myšlenky, na které mě přivedla půlnoční mše svatá. Stál jsem nedaleko oltáře a modlil se z misálku spolu s knězem. Uspěl jsem z jeho úst jásavé „Gloria“. A znáš mě: Někdo mi řekne slovo a mě to slovo upoutá na dlouho. A slova „Gloria in excelsis Deo“ mě teprve zaujala! Snad mi novorozený Spasitel odpustí onu nedobrovolnou meditaci, do níž jsem se ponořil. Přemýšlel jsem o tom, že ctíme novorozeného Spasitele světa a mnohdy netoužíme po tom, aby nás spasil, ctíme Vykupitele, ono dělátko zrozené z Panny, a neuvědomujeme si, že i my potřebujeme Jím být vykoupeni. Nemáme absolutní lásky, poněvadž jásáme při slovech vánočního slavného Gloria, tulíme se u jeslíček, jako bychom chtěli, aby i na nás dýchla jako na ono zázračné Dítě betlemská zvířátka, ovečky a osli..., ale zavíráme sluch svůj při slovech „Crucifixus etiam pro nobis...“ Bojíme se je slyšet, aby nám to nezpůsobilo výčitky svědomí, že Krista Pána nemilujeme tak, jak bychom chtěli a jak On je toho

hoden. Ba, často si ani neuvědomujeme, že mezi námi dlí ve svatostánku neustále; chodíme kolem kostelů, aniž bychom znamením kříže nebo smeknutím dali najevo, že Kristus pravý, v pravém svém svatém světle je pro nás více, nežli onen snižený Kristus, který stál tak často v bývalých učebnicích dějepisu v jedné řadě s Konfutsem, Mohamedem, Husem a Komenským, aniž bychom dali okolí vědět, že je pro nás Bohem! To děláme, Pavle, proto, že nechápeme skoro vůbec pravé hodnoty, že odhazujeme perly jako sklíčko a zlato jako pozlátko a že nechápeme oné úžasné hodnoty, božství Ježíše Krista. Málo máme lásky k Tomu, kdo se dal z lásky k nám ukřižovat. Zapomínáme, že katolické kostely jsou budovy, kde se koná kult božské lásky, a proto někdy je klademe na stejnou úroveň se školou. (Někdy totiž účast na mši svaté není pro studenta ani tak důležitá, jako přítomnost ve škole.) Máme málo lásky (natož teprve lásku naprostou!) k novozákonní oběti — mši svaté, protože je nám skryta cena duchovního života a vůbec cena jediné lidské duše. A přece svatý Ignác tak často volal: Da mihi animas, cetera tolle!

Drahý Pavle, trvá to trochu dlouho, když Ti vyprávím o všech svých myšlenkách o svaté noci. Naše láska ke Kristu není dosti veliká. Myslím, že je to pravda, a nikoliv jen fráze, slycháme-li, že člověk nemůže bez lásky žít. Je skutečností, že nemůže dokonale žít bez lásky k Bohu. Pokusme se tedy přilnout k Srdci Ježíšovu! Jsme křehcí lidé, ale hleďme povstat z hříchů, do nichž jsme upadli! Vždyť „Co je platno člověku, kdyby i celý svět získal, ale na duši své škodu trpěl?“

Pavle, to jsem Ti chtěl napsat, a nevím opravdu, až budeš tento dopis číst, co řekneš. Možná, že zavrtíš hlavou: „Co mi to ten Fanouš píše?“ Ale pamatuj si, že já už mám takovou povahu, že Ti všechno řeknu, i to, co bych jinému zatajil. I dnes tak jednám, a proto se nezlob.

Přemýšlej, než půjdeš spat, o slovech, která Ti napsal Tobě přátelskou láskou oddaný

Každý člověk se setkává s okamžikem, v němž se přímo či nepřímo rozhoduje pro království Boží nebo proti němu. Jeho vykoupení se dotýká duši všeho lidstva a v každé chvíli každého jednotlivého života se Kristus stává »kamenem úhelným«. Kristus, nový Člověk, se stal účastníkem lidského osudu a přijal bídu lidstva za svou. Lidstvu pak dal možnost účasti ve všem, co náleží Jemu, jednorozenému Synu Božímu. Svě království zasadil do tohoto světa: »Přiblížilo se království nebeské.«

Křest — On sám přichází a činí zázrak větší než tělesné vzkříšení.

Svěcení na bojovníka Kristova — On sám přichází a vtiskuje duši znamení Svěho vyvolení.

Proměněný Chléb a Víno — Jeho Tělo a Jeho Krev.

Pokání — On jest to, jenž odpouští.

A stůně-li kdo z nás a povolá k sobě kněze Církve, kteří se nad ním modlí, mažice jej olejem — On uzdravuje a posiluje.

Pro Sebe a v Sebe světi si sluhý.

A v Sobě spojuje lásku snoubenců.

Sám Sebe, svou božskou skutečnost dal v Církvi. A tak je Církev živa tím, že pramenem jejího života je On — Vzkříšení a Život. V každém z nás, jež pokřtil v Sebe, je Vzkříšení a Život. Všechna Jeho moc a velebnost přebývá v duši, jež jej přijala, a tento její Majetek je větší a skutečnější než ona sama. Svatost nebe se stává jejím obsahem a její povinností i pravomocí je koňat skutky Jeho a svítit Jeho životem. V pokřtěného člověka sestoupil On. Království Boží je tu — ve vás. Naším dílem jest dát mu zazářit ve všem.

Bylo by méně neposvěcené bolesti, méně neposvěcených životů, méně neúčelných činů, kdybychom dokonale žili v tomto nám přivlastněném Životě, v Kristu, než se rmoutili pro vše, co nám má být jen prostředkem k získání života věčného.

Věděli bychom, že každá naše modlitba je slovem věčné hodnoty a že naše řeči nemají váhy, není-li mysl zakotvena v neviditelném, ale jedině skutečném. Že každé naše »Ano, Pane« je činem, proti němuž všechna sláva světa je smutnou bezúčelností. A každé »Sláva Tobě, Pane« vyjádřené vůlí, slovem, činem, je účastí ve slávě nebes vyslovované každou nebeskou duší — a ta sláva je v Něm. Věděli bychom, že jedno přijetí Jeho Těla je činem vycházejícím z věčnosti, z vůle Páně a z vůle naší Pánem vyvolené — to je mocný čin, větší čin než všechny činy, nad nimiž žasne svět. — Tato slova nejsou jen utěšující myšlenkou někoho, kdo se krásnými ideami chce povznést nad bídu světa. Není tomu tak, ta slova tryskají z víry v to, co řekl Jednorozený Otcův: »Království Boží je ve vás« a: »Království mé není z tohoto světa.« Království Boží je tedy zde, je pro nás. — Kdo však jsi je přijal tak dokonale, že se divíš následkům hříchu ve světě? Když přišlo k svým a svoji nevztáhli ani ruku k modlitbě »Přijď království Tvé«, proč se bouří nad vichřicí zmítající lidstvem? Co může vzniknout tam, kde není přijat, žít a vyznáván On?

A kdybychom my a všechno lidstvo uchopili království Boží, byl by život na zemi hodnější svého jména. Nezmizela by bolest, ale vykupovala by vědomím, že je účastí v pozemské cestě Syna Božího. Nezmizela by pozemská starost, ale nevzbuzovala by neklid, protože pokoj Páně by byl vždycky v nás. Nezmizela by osamělost duše, ale Boží přítomnost by nás vřadila do společenství svátých, kteří jsou stále s Kristem a nikdy sami. Zmizela by neláska, nepřátelství a sobectví. Protože všude by byl uznáván, vyznáván, žít a věřen Kristus. To není snad ideál, jako jsou jiné ideály, to není řešení otázky snesitelnějšího života na této zemi; je to skutečnost království Božího ve světě. Skutečnost nejvyšší. A všude tam, kde království Boží není přijato, jest k odsouzení.

O pravdivost mezi námi

M. Pavel

Jedna studentka stěžovala si v dopise: »Nemohu pochopit chování některých svých spolužáků. Každou neděli chodí na mši svatou (i když je k tomu v nejvyšší třídě již nikdo nevybízí, protože náboženství nemáme), ale jejich názory a chování se ani trochu nesrovnávají s jejich náboženstvím.« — Co byste odpověděli této studentce? Ona sama se s pomocí milosti Boží dopracovala k pravému poznání a nyní je jí nesmírně divné, že ti, kteří již část svých náboženských povinností plní, nejsou i v celém svém životě důslednými.

V minulém století liberalismu »bujela konjunktura« tak zvaných »slušných« katolíků. Tito totiž rozlišovali svůj život na život v kostele a mimo kostel. Jejich celý život byl zaměřen kriteriem: Co by tomu řekli lidé? Byli většinou velmi povrchně vzděláni ve víře, a proto každého, kdo se snažil uskutečňovat křesťanské zásady i ve svém soukromém životě, považovali za bigotního a fanatického.

Mladí lidé naší generace, bohudíky, poznali, že nemohou býti dvojáci, nechtějí býti katolíky po-

lovičatými, kteří by jinak smýšleli, mluvili a jednali. My, studenti, vzděláváme se nábožensky, protože chceme poznati co nejdokonaleji velikost a cenu naší víry a hlavně snažíme se podle víry žít, neboť víra bez skutků je mrtvá.

Kdysi se tázal Svätý Otec Pius X. několika kardinálů: Čeho je dnes nejvíce potřebí pro spásu duší? Když mínili, že katolických škol, kostelů, kněžských povolání, odpověděl jim Pius X.: Nikoli, za nynější doby je nejvíce potřebí, aby v každé farnosti byla skupina ctnostných, osvěcených, rozhodných a vpravdě apoštolských laiků! Z prostředků, jichž třeba užívat, abychom se stali takovými to laiky podle přání tohoto papeže-světce, nejdůležitější jsou svaté svátosti, jejich časté přijímání, duchovní četba a také duchovní cvičení — exercicie.

Proto můžeme odpověděti této studentce, která si stěžovala na své spolužáky a všem ostatním, kteří nechtějí býti jen »slušnými«, matrikovými a vnějškovými katolíky, aby se zúčastnili duchovních cvičení a poradili to i svým přátelům.

Studentské divadlo

Jiří Šotola

Kde jsou doby, kdy byla studentská divadelní představení něčím tak samozřejmým a běžným, jako jsou dnešní taneční večírky s kabaretním taky-programem a podobné napomádané duchaplnosti chtěloby vysoce společenské mládeže! Doby, kdy mladí hráli v hospodách i ve stodolách, hráli pimprlové divadýlko i otřelé frašky, bez prostředků, bez vymožeností techniky, ale hráli, dělala se práce a práce dobrá. Snad se mění doba, která dnes nedovolí zamyšlení, ženouc vše, věci i lidi, rychleji, mechaničtěji. Snad je však vina, a větší vina, v nás samých. Je nás stále málo, pramálo. A stále se dostávají chvíle, kdy klešame v obavě, že naše snaha je bezcílná, protože zůstává prací několika lidí, kolem níž ostatní chodí s ledovým nezájmem. Ale to jen občas. Jinak máme velkou naději, že bude zas studentské divadlo, jak bývalo, a že bude dobré. Kolegové, ozvěte se, ať máme aspoň trochu vědomí věci společné a zdárné! Stoupá (aspoň pokud vím od nás) potěšitelně zájem o studium dramatické konservatoře. Plzeňské divadlo mladých (které ovšem není vedeno studenty) získává značnou vážnost. V Německém Brodě se hraje mezi studenty, hraje se i v Pardubicích. U nás v Hradci jsou dvě scény, jedna čistě studentská, druhá ve většině. Mnoho studentů pracuje ojedinelé v ochotnických spolcích. Je to jistě často příležitost k dobrému propracování v začátcích. Je ovšem samozřejmé, že větší, odpovědnější práce jim tu bude obyčejně vzdálena. A proto, je-li kde skupina zkušenějších lidí, zakládejte studentské kroužky, nepracujte jen o malých nesamostatných úložkách, režirujte sami, studujte role, navrhujte scénou, maskujte se, veďte technickou stránku, krát-

ce berte všichni odpovědnost na sebe! Je to práce velká, ale je samostatná a jen v takové se vypracujeme.

Střežte se v repertoiru všeho kasovníctví, střežte se hraní pro libivost a pro hlas obecnstva! Je nešvarem studentských kroužků, že se omezují na úzký okruh ohraných kusů, které už tak dokonale znají, že je jim práce v nich ulehčena na minimum. Viděli hru už několikrát, viděli ji na dobré scéně, nemusí proto studovat charaktery, neboť je okopírují (to ovšem není možno vytýkat jen jim, tyto způsoby si osvojila vůbec valná většina našich ochotníků), scénu obkreslí od cizích nebo přesně podle autorova návrhu, režii omezí na nejnnutnější rozestavení herců po jevišti, odkoukané efekty a manýry a nastudování textu a »jede se«. Hrává se Svobodovo Poupě, Směry života, Mahenova veselohra ze studentského prostředí, trapné kabaretní vtipkování, konverzační »moderní« komedie — a stačí.

Není to dobře. Repertoir je předpoklad z nejhlavnějších, určí už často sám směr, cíl, vývoj. Jako čert před křížem utíkejte od vší povrchnosti, lacinosti, kterou nám často naši dramatikové předkládají. Nezůstávejte v konvenci. Stane-li se neštěstí, přestřelíte-li, budiž. Snad vás budou ctihodní otcové a matky města ve svých plátcích tepat. Ale my se nedáme. Vyberme kusy nehrané nebo málo známé, kusy, na nichž budeme muset všechno sami od základů promyslet, osobitě propracovat. Nechci originalitu, která by jí byla jen proto, že není jinak ničím. Ale chci nebojácnost, oproštění od běžného pojmání, od ustrnutí. Ale to už zabíháme pomalu do režie, o níž bych chtěl povědět něco příště.

Břevnovští zpěváčci

Anna Nováková

Nedávno vyšlo druhé vydání krásné knihy Dolores Viesérové »Zpěváček«. Jistěže se každému, kdo tuto knihu četl, líbilo svěží vypravování o chlapeckém zpěváckém útulku, zamračeném magistru Ehrwaldovi a drobné, něžné mamince studentíků, paní Lilje. Ale málokoho napadlo, že takovýto útulek máme i u nás, v Praze. Je to Schola cantorum. Ale místo zamračeného magistra stará se o chlapce mladý profesor Venhoda, který není ani trochu zamračený, a maminku studentíků zastupuje paní Běla Venhodová.

Jednou jsem se vydala do Břevnova, abych si poslechla krásné gregoriánské zpěvy při nedělní mši sv. A nebyla jsem zklamána, neboť hoši zpívali opravdu krásně. Po mši sv. se rozběhli domů i ve svých rochetách a komžích, a než jsem došla na stanici el. dráhy, byli tu opět, již převlečení a každý zuřivě kousal namazaný chléb. Konečně přijela tramvaj. »Kluci, do předního,« zněl povel, neboť přední vůz byl »nový«. A tak, nečekajíce, až vůz úplně zastaví, naskákali do otvírajících se dveří. »No tak, hoši, pomalu, pomalu!« huboval řidič. Konečně se všichni octli šťastně uvnitř. Nesedli si, ale stáli za řidičem a pečlivě pozorovali každý jeho pohyb. A brzy ho rozveselili svými otázkami. Jeden hoch vysvětloval druhému: »Jendo, víš, já bych...« Už jsem neslyšela, co by, ale líčil mu asi svůj nový vynález, a vypravování doprovázel pohyby. »No víš, takhle, šlo by to zespoda, podjel by to, no a pak... Myslíš, že ne?« otázal se poněkud pobouřeně, když viděl nedůvěřivý úsměv svého kamaráda. A tak to šlo dále. Řidič byl přiveden do nejlepší nálady jejich veselým povídáním. Hoši se vyhrnuli z tramvaje. Byl to v té chvíli roztomilý obrázek, skupina rozemátých chlapců, vesele mávajících svými čepičkami. Řidič se také smál.

Když před několika roky přijeli do Prahy francouzští zpěváčci La mané-canterie, měli velký úspěch. Dobře se pamatuji na jejich stříbrné hlásky a také na velkou účast Pražanů při jejich vystoupení. Ti malí Francouzové byli také z chudých rodin, z měst i venkova, jako hoši Venhodovi. Ale francouzský národ je dovedl lépe ocenit.

Schola cantorum vychovává budoucí varhaníky, kteří obnoví staré chrámové zpěvy. Mnohé staročeské hry, odsouzené k zániku, byly opět vzkříšeny zásluhou Venhodovy Scholy cantorum. Ale nesmíme zapomenout, že profesor Venhoda sám Scholu vydržuje ze svého platu a z milodarů, protože hoši jsou buďto sirotky, nebo z chudých venkovských rodin.

Kolegové, je tedy přímo naší povinností pomoci tomu mladému nadšenci, který je jen o málo let starší než my, hlavně finančním příspěvkem. Byla by škoda, kdyby jeho dílo mělo zahynout. Jestliže každý čtenář »Jitra« přispěje měsíčně malým finančním dárkem, byla by budoucnost Scholy úplně zabezpečena. A nemuseli bychom se příště chodit obdivovat krásným chrámovým zpěvům do ciziny. Myslím, že by každého blažil pocit, že také on přispěl něčím k velkému dílu. Chtěla bych, aby mé volání nevyznělo nadarmo, abyste všichni pochopili úžasnou myšlenku profesora Venhody. Profesor Venhoda založil t. zv. Klub přátel Scholy cantorum, kteří přispívají měsíčně třemi, pěti nebo i více korunami. Informace: Schola cantorum, Praha I., Karlova 2. Telefon 355-67.

Doufám, že se všichni přihlásíte za přátele Scholy cantorum, neboť tím podpoříte dobré a velké dílo.

Od autora k čtenáři

Vilda Kříž

Napíši povídku, ne, raději úvahu, či bude lépe napsat celý román? Musí to býti něco velkého. Konečně se rozhodne nový adept spisovatelského umu, že napíše povídku. Je přesvědčen, že jeho námět je něco, co ještě nebylo otištěno. Několik nocí nespí, stále jen myslí, kombinuje a zaplétá děj. Když již ví, jak se bude jmenovat Ona i On, zasedne jednoho večera, jsa přesvědčen, že celý děj má tak říkajíc »v hlavě«, ke stolu a počne psát. Dvě, tři věty se jakž takž napíší. Ale jak dál? Chvilí kouše do tužky, pak si vzpomene, že kdosi doporučuje hodně kouřit. I počne kouřit. Za chvíli jest v pokoji plno kouře, ale musa nepřichází. Dnes na to nemám náladu, umělec přece tvoří jen v některých chvílích, ale pak... pak to bude něco, řekne si, a jde si lehnout. Tak se to opakuje několik večerů. Za několik dní jest povídka konečně hotova. Napíše dopis redakci, přilepí známku, vhodí dopis do schránky a pak čeká. Nějaký čas jest nejpilnějším čtenářem a odběratelem časopisu, kterému povídku zaslal. Dopis s povídkou přinese listonoš do redakce a tak se povídka dostane na redakční stůl. Redaktor ji přečte, pokývá hlavou a založí ji mezi

ostatní příspěvky. Pak dlouho nic. Autor stále čeká, kdy již konečně bude čísti své jméno. Uplyne měsíc, dva, autor se již smíří s osudem, ale utěšuje se myšlenkou, že mnoho slavných a velikých spisovatelů nebylo hned uznávanými literáty.

Kdyby povídka nebyla otištěna, musel bych již tento článek skončit. Ale ne. Povídka se panu redaktorovi líbila a on ji připravil pro příští číslo svého časopisu. Po uzávěrci (vychází-li časopis jednou měsíčně, jako na př. Jitro, jest uzávěrka asi 14 dní před koncem měsíce) zašle redaktor rukopisy tiskárně. Tam se rukopisů ujme faktor, který předepíše písmo a šířku sazby. Určí i stupeň písma, kterým budou jednotlivé články sazby, a předá rukopisy strojnímu sazeči. Když je strojní sazeč se sazbou hotov, ujme se jí metér, který sazbu zalomí. Sází se totiž do sloupců, které se pak upravují na velikost stránky a této práci se říká odborně lámání. Mezi tím ruční sazeč vysadí nadpisy a jména autorů. Je-li sazba zlomena, udělá se kartáčový otisk. (Dnes se kartáčový otisk dělá skoro již jen ručními lisy, pojmenování to, zůstalo z dob, kdy se obtahy dělaly

kartáčem.) Obtahy zašlou se redaktorovi ke korektuře. Redaktor je přečte a opravené vrátí tiskárně. Opraví se chyby a sazba putuje do oddělení rychlolisů. Tam se jí ujme tiskař a připraví ji do stroje. Časopisy tisknou se v arších po 8—16 stranách. (Denní noviny tisknou se na rotačkách.)

Vytištěný náklad se odnese do knihárny a tam hbité ženské ruce archy složí a vloží do obálky. Pak se časopis sešije drátkem a ořízne. Časopis je hotov. Práce s ním není však ještě skončena. V expedici napíší se adresy, kam se má časopis zaslat a ten nastupuje svou cestu k čtenáři.

Na okraj nejmladší poesie

Jiří Karen

Znáte tu krásnou Andersenovu pohádku o třech podvodnících? Namluvili králi: utkáme šat tak jemný, že ten, kdo je neschopen k svému úřadu, nic neuvidí. Přicházeli ministři. Neviděli nic. A lhal. Vymýšleli superlativy pro krásu, které nebylo. Nechtěli, aby se řeklo: jsou neschopní, jsou hloupí. Masa pokrytců tleskala, chválila, každý věděl, že nic nevidí, ale bál se to říci. A něco podobného se děje s naší poesií. Píše se mnoho básní. Žel, jen píše. Pro efekt, pro rým, hezká slovíčka, nejčastěji pro samolibost autora. Umění pro umění se tomu říká a tak se staví neúměrně papírový palác a ztřeštěný rej metafor, staví se bez plánů, myšlenky, staví se zoufale. A čtenář takové verše čte; — nerozumí, ale neřekne to, co myslí. »Snad to má nějaký smysl, jen já tomu nerozumím, tož by řekli, že já —« A tak chválí. Je módou nejmladší poesie pohrávat si s nicotou, negací, útek ze života skutečného do života matčina, tak nějak to řekl Jílek. A ozvěny opakují (neboť malé říčky tonou ve větších!), mladí vyhrabávají kal, pochybnosti, vzývají tmu, zoufají nad Bohem, jenž je »tak strašně bezmocný«, stavějí se do póz tuláků, kteří byli zaskočeni v horách stozích marnosti. Nade vším budou »strašně« sami, nad světlem, nad zpěvem, nad úsměvem dítěte. Jaký to rozkladný duch, jaká umírněná tragika!

Pštros hlavu zavrtal do žhavého písku a volá: chci vidět, chci nalézt, lidé, pro Boha, já nevidím, já nemohu říci, kolik je hodin, protože to nevím. Světlo schovali mladí pod kbelec a nyní úpí: jaká tma drtivá, jak jsme strašně sami! Však nad ni-

mi je veliké slunce Boží lásky, nad nimi bije orloj Věčnosti, ale oni neslyší, nevidí. Jak kámen odpoví, jak nicota může odpovědět? Proč to vše? Mladí ztratili víru. Tmu za světlo zaměnili a lež za pravdu. Jakž, bláhoví, smrt vám může dáti život? Pro křesťana není vaše hledání pravdivého člověka ničím. Usmívá se. Musí se usmívat. Pro Boha, z něho, a k vůli Němu všechny věci a bytosti stvořeny. K němu se vrátí. Člověk jest jen nájemníkem, na cestu se vydal, do Věčného domova se vrátí. Je si jist. Když se řítí vše, jest zde Pán; vše postaví. Když tma nás obklopila, je si jist. Pán má světlo silnější nade tmou. Budeme tlouci a dotlučeme se, budeme prosit a bude nám dáno.

Země je krásná. Však nelpíme na ní. Zahyne. Člověk, ten dobrý i zlý, anděl i ďábel, neukojí naše srdce, zahyne. Jen ti, kteří překročili most mrtvých s lilií, jen ti dobře a plně pracovali a hledali, ptali se, zpívali nebo plakali, usmívali, nebo mučili.

Z pravé víry vyrůstá pravé umění jako z dobré půdy se rodí plný klas, z víry světlo a jistota povstává. Jen umění Boží jest uměním věčným. To vše, co zpívá chválu Pánu, dobré je, věčné je a nezahyne. Toto umění za smrt jde, v Bohu počalo, v Bohu končí. Jedině Bůh je absolutní umělec: On stvořil a my všichni jen kótkáme, jen paběrkujeme, jen štěpiny sbíráme, nemáme, věru, nemáme nad čím být hrdí. Jen odvahy je třeba. Ministry bázlivé probudit, ať se ohradí, ať jen řeknou: králi, nahý jsi, podvodníci ti dali hodnoty bez hodnot a oheň bez tepla!

O poesii 4. čísla

Jiří Šotola

Karen, Cesta k slunci.

Křehké a něžné jako vždycky u Karena. Pečlivě vycislovaná stavbička, která by ovšem prudkého nárazu nahé životní pravdy nesnesla. Velmi pěkná sloka: »Kdyby teď hvězdy padaly s nebe...« Jenom někde standardní výrazivo (psík, stáda, vrbové píšťalky), ale tady není možno se dožadovat nápravy, protože ani tak by se nedosáhlo ničeho podstatného. Tvůj verš se totiž vůbec nemění — je to takové konstatování míru a klidu — sancta simplicitas — bez životní žhavosti a touhy.

Kryštofek, Jako milostná.

Verš jemný, lehoučký. Teď jen potřebuje zhustit, přetavit nahodilý obraz a slůvka na skutečný kov. Slovesa na konci 3. a 4. strofy jsou opravdu rušivá.

Hlobílek, Pohledy plamenů.

Je tu náběh na těžký, hutný, krevnatý výraz; zatím je to však trochu zastaralé, chybí švih, vadí všední rýmy i obrazy. Po formálním vybroušení a znásobení slovníku, uvolnění metafory může z toho být pěkný, hluboký, splývavý verš.

Sohr, Šelest stromů.

Táhne to k rozevlání, k větrným cestám za odhmotněním. Odpoutat se a daleko uvidět: »Oblaka, koráby bludné, pečeť moří mají na rahnech« — »výška je tisíckrát ozvěnou rozlomí.« Chyba je v rýmu v 1. strofě, verš »na sobě výšiny jiného světa« je otřelý. Ještě je třeba vzít všecko pevně do rukou a dát kázeň, aby zmizela hluchá slovíčka a aby verš dostal nezbytnou mízu — aby to byla skutečná báseň.

Bezsná noc.

Škoda, že nepodepsáno. Takhle to vypadá jako záhada.*) Pisatel už zralejší. Výraz je neobyčejně tvárný a živý, rozevřená vonící skříňka slova i myšlenky, i když snad často narazíme na místa velmi závislá na vzorech. Vypisují zlomek těch veršů, které přibližují ústa tak blízko číše živo-

ta, plné opojné vůně: »Hle, lusk rtů zralý k úsměvu již puká. Avšak ty se vrať, jež tancem prosíš o závrať a ptáky nutíš do zpěvu —« Na středoškolský časopis neobvykle nadprůměrná úroveň.

*) Jméno autora (R. Zezula) nebylo uvedeno omylem, nikoliv úmyslně. Pozn. red.

Poznámky o verších 4. čísla

J. Kaván

Cesta k slunci se velmi líbila. Nejvíce si cením jejího opravdového křesťanského pojetí. Je to křehký zpěv na čistotu lidského srdce, neboť jenom čistá srdce mohou k Bohu dojít. Opravdu mile překvapuje, že Karen neuzívá rýmů. Báseň se tak odlišuje i po stránce formální a působí svěžím dojmem. — **Jako milostná:** Nadpis básně nevhodně volený. Při nejlepší snaze nelze si představit, k o h o vlastně báseň opěvá. Poněkud zarážející je výraz: křehotná nad labutě, a v závěru neobratně řečeno: kleslé života. Přečíslné dvojverší: Jak kvetla bys ty smutkem ojínená ty zrosená... S úspěchem použito přesahů. —

Pohledy plamenů: Myšleno upřímně, ale slova ještě neposlouchají svého tvůrce. — **U přívozu:** Básni nerozumím a její autor jí také nerozumí. Je to bludiště, z kterého není východu. Z básně vane nejistota jak myšlenková, tak i skladební. Autor nám sice říká: Já vím, kde končí směr, ale své odhalení si nechává pro sebe. — **Bezsná noc** je práce, která si opravdu název básně zaslouhuje. Úzkost, strach, neklid na nás přímo dýchají. Dvojverší, jako: Kolik ti zbývá listů v knize života, v níž píše anděl, předem rozhodnutý, s jistotou, jež drtí. vydá za mnoho naondulovaných a vyumělkovaných metafor.

Několik slov ke 4. číslu a vůbec

Oldřich Kryštofek

Poznámka kol. Šotoly »O směru a smyslu všeho« nutí k zamyšlení. Pro svou pravdivost, ať chtěnou, ať opravdovou. Šotola zřejmě jako člověk i jako básník musil se postavit proti kol. Karenovi. Vidí, tuší, hledá, děsí se — Karen jen vidí a zpívá. Na těchto dvou se typicky ukazují oba protipóly mladé a nejmladší naší poesie. Typ Blatného a Bednářův, řekněme. »Být básníkem znamená vidět stékaající kapičku deště, šlápěje v písku« — Blatný-Karen. Bolest, strach, děs, hrůza, hloubka, poukrytost, tma, kde se prorůstá k poznání — Bednář-Šotola. Jde již o víc než o psaní zozdobněných veršů. Prolínání života s poesíí do nejhlubších hodnot obojího je zřejmým smyslem současného básnického hledačství. Blatný a s ním i Karen stojí zatím, zdá se mi, ještě kdesi mimo, nad (ne sice v nejhorším slova smyslu); neodseifertovštili se dosud. Přečíslné je ještě příliš obklopuje. Příliš něhy, příliš krásy, příliš poesie. A řekl bych i příliš, přespříliš prosté víry. Nějak se do ní neproboleli, nedoboleli. Potkali ji, nebo jsou natolik šťastni, že byla na ně seslána. Většina však, a s ní i Šotola, se probolívá, prorůstá k životu, k víře bolestí, utrpením, děsem, tmou. A zdá se, že jejich jistota pak bude jistotnější. Jistota oněch je nějak příliš křehká, skleníková, neodřená. Myslím, že i básní-

kům (a těm nejvíc) je nutna bolest, bolest i krása žít několik životů, několik utrpení, žít zmnohonásobeně. I na Karena snad ještě čeká.

Na Šotolovi ovšem jest, aby i nadále dokázal, že k tomuto názoru vyrostl ze sebe, že je v něm, ať bolestný, ať drásající, leč pravdivý. Protože dnes přece jenom dělá ještě dojem ovlivněnosti Bednářem, Červinkou a jejich názorovými druhy. V podstatě ovšem nelze vytýkati ani Šotolově pravdě, že je částečně přejatou, ale nechci tvrditi, že vychtěnou, vynucenou. I kdyby Šotola teoreticky mlčel, báseň »U přívozu« nadevše dosvědčuje jeho již již pravdivý lidský postoj k životu i poesii (mimořádně je nejlepší z celého 4. čísla). Možno vytýkat vliv Jilkův, Bednářův, ale to, co je pod verši Šotolovými, podsmysl jejich, je nutné jeho, osobité, bolestně prožitě, pravdivé: Já jsem to vše — prolnutí s lidmi, věcmi — a zcela fascinující poslední dva verše: Kam přijdu, zadržnu si tu tmu. A budem strašně sami.

Šotola překvapil. A náleží mu jako prvnímu z uveřejněných v letošním Jitře ethos hloubky, přiznanosti, prožitku. Nezplaní-li.

Vždyť jen skrze bolestnost, prorůstavost, strach a bytí i tmu lze dosíci chvíle, kdy kdosi prvý z nás uslyší bítí a probudí.

K N I H Y

ŽÍT I UMÍRAT, Karel Vokáč. Básně. Vyšlo v dubnu 1941 v nakladatelství Družstevní práce v Praze jako 28. svazek edice krásných knih »Slunovrat«, kterou řídí Jaroslav Seifert. Cena neudána. — Zralý melodik mužného verše a ne již žádný začátečník, »zpovzdálí a v pozasnění / řeč hrubou v kouzlo rýmů mění, / jimž odkazem je znít

a znít.« (Zbirožská romance.) Vokáčova sbírka pevně stavěných básní je rozdělena ve tři části nazvané »V tichu«, »Rod« a »Z domoviny«; vše tak, jak má být a čtenář marně by tu hledal plané pokusnictví a prázdné, nic neříkající tlačence tištěných slov v hluchých verších. Neobyčejně silný výraz má Vokáč v romancích a bá-

sních baladicky ražených, hloubky a čistoty přímo erbenovské. Ale úsečná zkratka, jindy na pravém místě, je tu spíše na škodu a brání dostatečné plynulosti. («Kolébka», »Z balady«.) »Žít i umírat« je směr pravověrného křesťanství s mythem, průvan pověr a babských tlachů («Hlas jenž se modlí, / hlas jenž se rouhá»), něco asi jako u Billingera, jenže všechen účinek je vsazen jen a jen na působivost rýmu, ne jako u onoho na vnitřní podmanivost slova. Třetí oddíl »Z domoviny«, vlastně jediná delší báseň, podivuhodně osvětluje, ještě mnohem více než básníkův kraj, sen člověka a jeho závislost na obyčejném životě. («Tak každý na svém pelechu, / tak každý sám a sám / připoután se svým osudem / ke stejným kulisám...») ia

SLUNCE A SNÍH, Jindřich Černý. Básně. Vyšlo v nakladatelství mladých Dálky u Karla Mašina, Kladno, 1941. Cena 18.— K. — Dřív než můžete číst verše Černého, dovídáte se o jeho životě a díle. Z toho je zřejmo, že tato sbírka je už třetí. Neznáme je, ale myslíme, že není mezi nimi velkého rozdílu. Většinou přírodní lyrika nevelkého rozsahu, nebohaté obraznosti, zato melodická a vracející se pro vzor hodně daleko — až k V. Hálkovi. Není tu výbojů ani myšlenkových, ani tvárných, ani tu nebojuje o svou svéráznost a o své místo někdo, s kým bychom měli vážně počítat. lv.

SMRTÍ TANEC, barokní poesie. Upravil a poznámkami opatřil dr. Josef Vašica. Sedm obrazových příloh podle rytin V. Hollara a jedna původní. Notové přílohy uspořádal prof. dr. Dobroslav Orel. (Cena brož. K 45.—, str. 166.) — Knížka obsahuje soubor písňových skladeb většinou anonymních barokních autorů, vesměs básnických překladů, jejichž ústředním tématem je pro baroko tak příznačný kult smrti a neustálé rozvíjení myšlenky »Memento mori«. Ačkoliv tu jde většinou o věci nepůvodní (tak na př. hned první obsáhle básnická skladba Smrtí tanec, podle níž je knížka nazvána, má svůj vzor v barokní literatuře německé), najdeš tu písně, básnicky vytříbené a dokonale těžící z domácího výboje slovesného. A ověříš si znovu, jaká je krása českého baroku slovesného, z kterého vyrostli tak ryzí básníci jako byl Bridel, Michna z Otradovic a Kadlinský. I tato anonymní poesie nese znaky básnického stylu formálně velmi vytříbeného a hudebně tak dokonalého, že pro svou rytmicko-melodickou strukturu byly tyto skladby určeny pro zpěv. Vilímkova »Barokní knihovna« začíná slibně. mn—

ZPĚVY ZA ZEMŘELÉ I ŽIVÉ, Jacques Reynaud. Toto Reynaudovo rozjímání o světě i věčnosti vychází v kroměřížské edici Magnificat v překladu Bohuslava Reynka s pozoruhodným kresebným doprovodem S. Menšíka. — Jako o dřívějších Reynkových překladech, vydávaných v téže edici, platí i o Zpěvech: Přetvářeti cizí poesii a dáti jí znít v rodné mluvě tak, aby zůstala stejně lahodná a prostá, je věc nad jiné nesnadná. A zde se opět zdařila. Tu mizí ona nepostřehnutelná hranice mezi básníkem a překladatelem, který již nepřekládá, ale sám tvoří. — A Reynkův verš? Povězme to jeho vlastními slovy: »Jest, jak duše, citliv, světlý, sladká koluje v něm shoda.« Kt.

POD STAROPRAŽSKÝM NEBEM, Emilie Stambolieva. Čtení o životě ve staré Praze. Ilustroval, upravil a vazbu navrhl V. Kubašta. Brož. K 35.—

váz. K 50.— Vydal V. Petr v Praze 1941. — Tohle je opravdu krásná knížka ze starých časů, něco mezi Babičkou Boženy Němcové a Nerudovými Malostranskými povídkami, jakási rodinná kronika z minulého století, zachycující život rukavičkářské rodiny v pražském Podskalí. Vypravování o staré Praze, plné rázovitých postav a idylických zákoutí, je vloženo do úst autorčiny babičky, již je také celá kniha připisána. Je tu krásně zachycena dnes už skoro neznámá Praha se všemi tehdejšími zajímavostmi a atrakcemi pro mládež i dospělé, ale kniha není jen popisná, její jádro je hlubší: Pražská rodačka Emilie Stambolieva, uveřejňující dosud jen povídky v pražském tisku, kreslí tu na pozadí staré Prahy, rostoucí rychle ve velkoměsto, životní osudy dětmi hojně obdařené podskalské rodiny, příběhy plné idylického kouzla a tklivosti. Autorka má beze sporu nevšední vložku epickou. M. N.

LASTURA POKOJNÉHO DUCHA, Marie Průšáková. V. Petr, Praha. K 14.—, váz. K 24.—. Kniha próz. — Ústřední ženské postavy povídek jsou z těch lidí, jejichž nitro se rozšiřuje k vnímání nových skutečností — a to je vždy provázeno rozbolavěním lidské bytosti. Její vyprávění teče pomalu a kreslí podrobně prostředí, které je u P. nutným pozadím — bez něho by obraz osob nebyl úplný. V dnešní mladé ženské tvorbě ne-najdeme povídek takové úrovně jako je Giovana nebo Zahrada. V. N.

SYNOVEC MARŠÁLŮV, Johannes Kirschweg. Román. Přeložil Lad. Jehlička. Vydal Literární a umělecký klub v Praze, Novina, 1941. Stran 268. — Román saarskolotrinského spisovatele prokazuje autorovu vyspělou vložku kompoziční, jeho schopnost zachytit věčnou tvárnost rodného kraje, vytvořit jedinečné postavy a účelně spojovat situace neobyčejně vážné se scénami zemitě bodrými. K tomu přistupuje autorova záliba vyhrocovat některé momenty ironicky a promítat věci časné a nepatrné na pozadí neměnného ducha země a dějin. Petr Ney, nad jehož životem visí stín strýce maršála, ten nepatrný seržant, vyhnaný kdysi ze St. Cyru, ale bojující statečně ve Velké armádě na Rusi a žijící stále z myšlenky na Napoleona, je svým způsobem člověk bez vlastního života. A musí odhodit všechny iluze, všechnu roztěkanost a všechno nezakořenění, aby poznal pokoru svého kraje a aby nalezl svou pravou tvář — tvář lásky. Po episodě s prolhaným spolubojovníkem, po noci, v níž pozná úsilí zlých mocností, po krátkém pobytu v pruských kasárnách a po červencové revoluci v Paříži se vrací tento nezakotvený švec ke kopytu a k své Barči. Vedle ní mu pomáhá na cestě k sebepoznání komorník Sylvain a Daniel Mispel, uhnětený ze samé hlíny toho podivuhodného kraje, sama duše toho kraje, pro niž není minulosti a přítomnosti. Jehličkův překlad je velmi zdařilý. lv.

ŽEBRÁK S ERBEM, Vladimír Müller. Román. Knihovny Nová cesta svazek pátý. Mazáč 1941. Stran 413, cena váz. 64.— K. — Z prvního románu Müllerova mluví poctivá a odpovědná práce. Vycházejí z důkladného studia všech fakt podává tu věrnou kresbu veršotepce 16. stol. Šimona Lomnického z Budče. Dílo jistě pracné a namáhavé. Nemůžeme však neříci, že měl-li by být tento román cílem opravdu uměleckým, musel by mít ještě jednu složku, a to nejzávažnější, která mu bohužel chybí. Je to vnitřní tvůrčí prožitek, umělcovo nitro, které se v rytmu umění otevírá. Zde

je to jen přepis, popis. Až na několik rozběhů v začátku knihy a na rámeček, který knize dává motiv dvojníka Šimona Slavíka, spokojuje se tu Müller výpočtem historických údajů a deskripcí, zacházející místy až k suchopárnému jmenování Šimonových spisů, nesnaže se vše spojit v jednotný celek a hlubší psychologickou kresbu. j. š.

CARDUCCI, Michele Saponaro. Život a dílo. Přeložila Jarmila Fastrová. Obálka, vazba a úprava Jar. Švába. Str. 358, cena brož. K 40. Vydal V. Petr v Praze 1941. — Kniha Saponarova je první životopis Carducciův, podaný zasvěceným tlumočnickem díla, velkým znalcem života největšího italského básníka druhé poloviny minulého století. Giosue Carducci, kterého uvedl do české poesie Jaroslav Vrchlický překladem jeho Barbaršských ód, byl osobností nespoutanou a vášnivou, pravá italská duše Garibaldiůvská. Účastnil se činně i politického ruchu své doby a jako univerzitní profesor vychoval dvě italské generace, které v něm viděly svého učitele i vůdce. Zvláště poutavě kreslí Saponaro Carducciho v lásce, v níž byl tento básník milencem na výsost romantickým. Teprve láska — třebaže přišla až v mužném věku — dala jeho geniu osten k opravdové tvorbě, takže vše, co předcházelo, všechno usilovné studium a první literární práce, bylo jen přípravou k uměleckému činu, který vytryskl z milující oslněné duše. M. N.

MORAVA ARNU NOVÁKOVI. Sborník básní, studií a vzpomínek. Redigoval Ivo Liškutín. Nakladatelství Miroslav Stejskal, Praha 1941. Str. 402. Cena 80 K. — Již sám název sborníku, věnovaného památce Arna Nováka, zdůrazňuje nejvýznamnější skutečnost jeho života, že totiž nejpłodnější léta své činnosti učitelské a spisovatelské věnoval Moravě: jest tedy zcela přirozeno, že se nad jeho dílem a životem zamýšlejí především mladí vědci a spisovatelé moravští. Kromě pořadatele přispěli do sborníku vědeckými studiemi Julius Heidenreich a Boh. Štědroň, vzpomínkovými črtami Fr. Chudoba, O. Šimek, B. Václavek, D. Chalupa. Ostatní práce kromě básní mají jen nepřímý vztah k osobnosti Arna Nováka a jsou vlastně zbytečným zatížením publikace ukončené cenným přehledem literatury o Arnu Novákovi z pera Liškutinova. Jeho lví podíl na sborníku dává tušit, že z četných žáků Novákových jest právě on nejvnmavějším a nejvděčnějším vykladačem i hodnotitelem myšlenkového odkazu svého učitele. Jest to ovšem odkaz nejen žákům, nýbrž národu. A nejsou to jen myšlenky, nýbrž i problémy, a to problémy důležitosti životní: tradice a tradicionalismus, národ a nacionalismus, umění a klasicismus. D. P.

ŽIVOT A SLÁVA SV. VÁCLAVA, Jan Tanner a Felix Kadlinský. Vydal jako 1. svazek své nové Barokní knihovny J. R. Vilímek v Praze 1941. Uspořádal a poznámkami opatřil Zdeněk Kalista. Stran 190, cena brož. 50.— K. — Touto sličnou knihou, doprovázenou sedmi obrazovými barokními přílohami, otvírá nakladatelství J. R. Vilímek svou novou Barokní knihovnu. V zasvěceném doprovodu Kalistově jeví se nám toto nejrozšířenější barokní zpracování legendy svatováclavské ve velmi příznivém světle. Každý, kdo ocenil krásu a poesii nejstarších staroslověnských legend svatováclavských, nemůže zůstat lhostejným ani k baroknímu zpracování života sv. Václava, které nese všechny rysy poetického a citově složitěho světa barokního. mn—

STRUČNÁ MLUVNICE ČESKÁ, František Trávníček. I. vydání. Obálka a vazba Fr. Muziky. Vydal Fr. Borový v Praze 1941. Str. 120, cena K 35.— brož. — Trávníčkova mluvnice vznikla rozšířením a podrobnějším zpracováním gramatických výkladů, které tento náš vynikající univerzitní filolog připojil k druhému vydání svého Slovníku jazyka českého. Autor ji sice nazval mluvnici stručnou, ale tím není řečeno, že by to byla kniha příručkového druhu. Naopak. Trávníčkova mluvnice zpracovává přehledně mnohem širší jazykový materiál než všechny dosavadní české mluvnice, určené pro praktickou potřebu. Je mnohem méně normativní než tyto starší mluvnice, za to má mnohem větší zřetel k tvarovému bohatství češtiny. Zvláště cenné je zde souborné pojednání o výslovnosti, v němž autor osvětluje složitá pravidla českého přízvuku, přihlížející hlavně k praktické potřebě. mn—

DŽBÁN A JEHO MYTHY, Ljuba Hornov-Karpatejev. Vydal B. Widimský v Plzni 1941. Biografie, obálka a grafická úprava od Vl. Sainera. — Autor, o kterém se na konci knihy dovidáme, které jazyky prostudoval, pokouší se vyložit vznik říkanky při otloukání píšťalky. Operuje tu dost přesvědčivým množstvím dokladů jazykových o rozmanitých řečech a opírá se o znalost mythologie. V druhé studii vykládá předelskou pověst o draku jako odraz dávných bojů s Lučany. A téhož původu podle něho je i říkadlo Hou, hou, krávy jdou. Jazykovou rekonstrukcí v něm objevuje zbytky starého eposu o bojích s Lučany. Všechny jeho výklady jsou zajímavé, vtipné a leckdy přesvědčivé, ale leckde se zdá, že zachází daleko. Sám doznává, že týmž způsobem je možno vyložit i verše, jež vznikly až v naší době a nikoliv před tisíciletím jako ty ostatní, jež prý časem nepochopitelně se změnilly v něco zcela jiného — to jest říkadlo. lv.

ZA SLUNNÝCH DNÍ, Jón Svensson. Povídky. Přeložil Jan Hrubý. II. vydání. Vydal Vyšehrad, Praha, 1941. Stran 170, cena 28.—, 38.— K. — K druhému vydání těchto pěti povídek je připojen portret autorův, stručná charakteristika jeho díla a předmluva k českému vydání. Svenssonovo prosté, ale jímavé vyprávění o dětských zážitcích a dobrodružstvích, jež prožil na rodném Islandě v kruhu dětí, si právem získalo přízeň mladých čtenářů. Má v sobě přitažlivost nezvyklého prostředí, tu a tam i napínavé příběhy, ale i zcela obyčejné události dovede vyprávět s citovou vroucností a svěžestí dalekého mládí. lv.

DĚVČE Z TICHÉHO MĚSTEČKA, M. Holková. Román pro mládež. Obrázky doprovází Ant. Machourek. Vydal Vyšehrad, Praha, 1941. Stran 154, cena 38.—, 50.— K. — Děj tohoto románku, mohli bychom říci: dívčího, je nenáročný. Vypravuje o přirozené touze po vzdělání u mladé švadlenky Míly Jonové a o jejím očištění vlivu na mladé přátele. Jde tu o dvě dvojice, povahově diferencované. Prostý děj s výchovnou tendencí je zasazen do prostředí malého města kdesi v Beskydech. Knížka je vyzdobena velmi pěknými obrázky Ant. Machourka. lv.

Nové svazky POKLADŮ NÁRODNÍHO UMĚNÍ. Vydává Vyšehrad, Praha. Cena K 7.50. — Sv. 34. K. Trůska: Zámek v Jindřichově Hradci; sv. 35. V. Wachsmánová-Jursová: Loreta na Hradčanech; sv. 36. Vlad. Novotný: Klášter zbraslavský; sv. 37. Olga Frejková: Česká renesance na pražském Hradě; sv. 39—40. E. Sedláčková: Chrám sv. Mikuláše na Malé straně; sv. 41. J. Pavelka: Slaný.

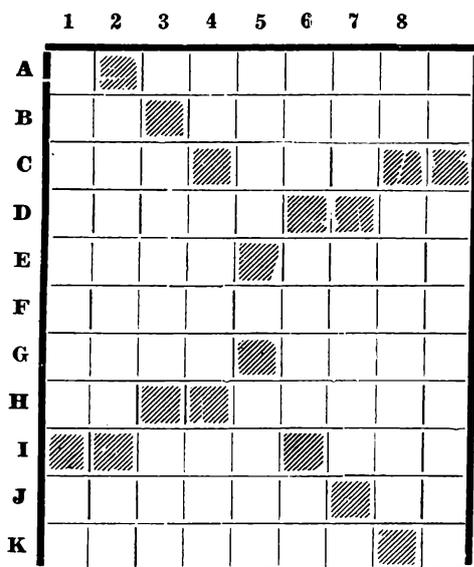
H Á D A N K Y

Rediguje JAN KUBÁT, Hradec Králové, Šafaříkova ul. 666.

Na přání těch, kteří se chtějí ještě dodatečně zúčastnit našeho turnaje, odkládáme III. kolo tohoto závodu do příštího čísla. Dnes jen několik novoročních oříšků na přilepšenou

KŘÍŽOVKA.

Sláva Kerner.

Vodorovně: A: Staročeský pán, vyhozený oknem ze Staroměstské radnice. — B: Slovensky »jak«; malý ovál. — C: Zkratka čísla; záporná spojka. — D: Lidový pokladník; zkratka býv. čes. automobilky. — E: Údolíčko mezi lány; duševní postoj. — F: Staří dva lidé (lidově). — G: Útok; určené místa. — H: Ukazovací zájmeno; malé platidlo. — I: Zkratka Spojených států severoamerických; obrácené zájmeno. — J: Napomínání; TV. — K: Pronásledování.

Svisle: 1.: Redaktor této rubriky; zkratka koňské síly. — 2.: Část pánské toalety; latinská spojka. — 3.: Persona; švýcarský kanton. — 4.: Čínské ženské jméno; biblická osoba (fon.); plošná míra. — 5.: Praobyvatel a zdivočelý Asiat; potupa. — 6.: Větrník; obor učenců; rakouská řeka. — 7.: Turecké ženské jméno; zemská protáhlina. — 8.: »T« foneticky; mužské křestní jméno. — 9.: Sportovní zkratka; »muži v bílém«.

ČÍSELKA.

M. Čágal.

12 342567 se díra jeví,
34256712 však o tom neví.

PŘÍSVOJKA.

Miloš Neoral.

DUNAJ — BATOHY.

ZÁMĚNKA.

Bohumil Hřeben.

Na cestičce v
zřel jsem malou j

ČÁRKOVKA.

Stanislav Pech.

Při procesu doktor čárkovka,
zda jeho klient správně.

ZVRATKA.

M. Čágal.

U potůčku v lese
I. II. II. I. stojí,
strachem se tu celá třese,
vlka se as bojí.

LISTÁRNA.

Kolaska a jiní: Příspěvky zasílejte na papíře formátu 7×10 cm, každou hádanku zvlášť. Nezapomeňte připojití rozluštění. — **Novák a j.:** Nechte si Jitro vystřihováním křížovky, řešení stačí vypsat v jednom směru na kus papíru. — **L. Brčáková:** Odvahu a zašlete. — **Někteří řešitelé** opoměli zaslati s řešením I. kola závodu známku (1.20) na redakční výlohy. Prosíme, aby tak učinili dodatečně. — **Všichni,** kteří zaslali řešení I. kola závodu opožděně, byli pojeti do závodu. **Řešení dnešních hádanek nezasílejte!** —jk—

Z německé frazeologie

na.

- mysli na svou budoucnost! — Denke an deine Zukunft!
- potřebuji tu knihu na 4 týdny — Ich brauche das Buch auf die Dauer von vier Wochen
- platební rozkaz na daň důchodovou na rok 1941 — Der Zahlungsauftrag betreffend die Einkommensteuer für das Jahr 1941
- nic na tom není (= je to snadné) — Es ist nichts dabei (= daran)
- na zbytečnosti nemám peníze — Für Überflüssigkeiten habe ich kein Geld
- přicházím jen na krátkou dobu — Ich komme nur für kurze Zeit
- léky se vydávají jen na předložení lékařského předpisu — Die Arzneien werden nur gegen Vorlage einer ärztlichen Verschreibung abgegeben
- na podzim se sklízí ovoce — Im Herbst wird das Obst geerntet
- jste na omylu! — Sie sind im Irrtum!
- dal jsem si ušít šaty na míru — Ich habe mir die Kleider nach Maß nähen lassen
- celkový výtěžek měl být dělen na polovici — Der gesamte Ertrag sollte zur Hälfte geteilt werden
- přišel jako na zavalanou — Er kam wie gerufen
- jdete na procházku? — Gehen sie spazieren?
- nákladní loď byla na cestě do Hamburku — Der Frachter war nach Hamburg unterwegs
- nebuď skoupý na slovo! — Sei nicht wortkarg!

Prosíme Vás, nezapomeňte ani v lednu na

MIKULÁŠSKÝ DAR

katolického studentstva.

SLOŽENKY jsou přiloženy k celému nákladu tohoto čísla.

Nezapomeňte vyrovnat předplatné. Kdo již zaplatil, není upomínán.

POHLEDNICE od prof. J. Pýchy a A. M. Machourka, které vyšly

v EDICI JITRO, mají pomáhat šířit známost o naší studentské edici.

Objednávejte v administraci.

Z EDICE JITRO jsou na skladě dosud tyto knihy:

Dr. Met. Habáň: PSYCHOLOGIE, brož. K 35.—, váz. K 50.—

P. Dom. Pecka: ZE ZÁPISNÍKU STARÉHO PROFESORA,

brož. K 20.—, váz. K 30.—

P. Dom. Pecka: SVATÍ A LIDÉ, brož. K 6.—, váz. K 16.—

Vilém Bitnar: ZROZENÍ BAROKOVÉHO BÁSNÍKA, brož. K 65.—,

váz. K 90.—

Eda Jitzovský: HRDÁ SRDCE, brož. K 20.—, váz. K 30.—

Jan Ryba: SBOHEM, MÁ KRAJINO, brož. K 10.—

HOSPODÁŘSKÉ SMĚRY NOVOVĚKU, brož. K 7.—

M. Bartys: PRAHA, ROZKOŠE ZAHRADA, K 30.—

TAJEMSTVÍ ŽIVOTA je již rozebráno.

Chybí-li Vám některá z těchto knih, objednejte si ji včas

v EDICI JITRO, PRAHA II, VORŠILSKÁ UL. Č. 1

Jitro*

6

ČASOPIS KATOLICKÉHO STUDENTSTVA STŘEDOŠKOL. ROČ. XXIII

POESIE • PROSA • STATI • VÝTVARNICTVÍ • FOTOGRAFIE

j i t r o časopis katolických studentů

Vychází jednou měsíčně kromě hlavních prázdnin. Technická redakce a administrace: Praha II, Voršilská 1. Telefon č. 420-13. Číslo účtu u Pošt. spořitelny v Praze 206.271, v Bratislavě 5.994. Předplatné: studenti K 21.—, ostatní K 31.—.

---

redigují prof. Dominik Pecka a prof. Leopold Vrla. Příspěvky rázu naučného a výchovného posílejte na adresu prof. Dom. Pecky, Brno, Minoritská č. 1. Příspěvky rázu beletristického na adresu prof. L. Vrlý, Moravská Ostrava-Přívoz, reálné gym.; původní kresby a fotografie zasílejte na adresu A. Machourek, Praha XII, Jičínská 5.

---

zprávy dopisovatelům

V. M. Pošlete jiné, jistě z nich něco vyberu. Slepci slibují. — A. Ř. Pohřeb a Píseň. — B. J. Jednu báseň. — K. N. Není to rozvleklé, ale slibujete lepší, tož počkám. — St. S. Snad Epilog. Pozdrav. — H. W. Jste obratná veršovnice, ale to je na báseň ještě málo. Chybí jim dynamismus. Dík za upřímný dopis. A povzbuzení. — M. Ob. Zdokonalujete se. Otisknu Zimní chvílky. Kouzlo veršů je lepší, ale jen ze začátku. — A. S. Poměrně nejlepší Za láskou. Ale zatím ještě i to je slabé. A příště: adresu! — F. S. Není špatné, pracujete uvědoměle, počkám však. Pozdrav horám. — F. Br. Ano. Pozdrav. — R. T. Srdečně vás vítám po dlouhém mlčení. Jednu jsem vybral. Pozdrav. — V. V. Ř. Snad Jarní. — Jar. P. Setmění rád. Urazil jste kus cesty za tu dobu. — J. J. Ještě ne. — A. S—KA. Přišlo pozdě. Pozdrav. Jdete do hloubky. — J. Mach. Z této zásilky nic. Jsou chudé. — Zd. Pal. Chci, aby se už s tím skončilo. A to by vedlo k novým odpovědům a nedošlo by se konce. — Zd. K. Popis, nic víc. — Bl. K. Ještě stále slabé. Pozor na jazyk. — Lad. N. V dešti. Pozdrav. — Em. B. Zatím jen popisné veršování. — St. P. Jsou o hodně lepší. Bázlivé omládnutí. Pozdrav. — V. B. Velmi rád. Ale po druhé pište větším písmem. Jde o oči. — Zd. L. Myšlenky i článek. Pozdravení. — J. Z. Z. Jen Mil., je pěkné. — M. L. Tentokrát ne.

Prosíme P. T. odběratele,

aby nám sdělili všechny změny v adresách.
Některým odběratelům hromadných zásilek zasíláme »JITRO« přímo na jejich adresy.

Nevracejte je proto!

Kresba na obálce A. Machourek, Praha, ostatní (5) archiv Jitro.

Vyšlo 1. února 1942. — Majitel a vydavatel a nakladatel Ústředí katol. studentstva v Praze. — Vytiskly Č. A. T. Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky v Praze II. — Redaktoři: prof. D. Pecka a prof. L. Vrla. — Odpovědný redaktor prof. Jos. Jakeš. — Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze čís. 15.265/VII-1935 ze dne 26. ledna 1935. — Dohlédací poštovní úřad Praha 25.

SMRT MLADÉHO BÁSNÍKA

Jaromír Hořec

V mincovně, která razí slova
po každé ráně ryzejší,
smrt odměřuje krutá znova
a přece sladká, vezdejší.

Podzim si jezdí po návštěvách
tišinou dálky.

A jaro, věčně zotvírané,
k čemu to přivonívá?

Za lásku, přátele, za potoky v ránech,
kvěť, knížko, lidem jako jíva!

Přichází hradiště a hrůza z nežitého.
Pověz mi, nesmiřitelná něho,
dáváš ty mízu, která k bouřce žene?
A jaro přes noc uloupené?

V mincovně v lesích u Žalova
opadávají sny. Sny na smířenou.
Smrt odměřila kruté znova
a vody, jarní vody jak se ženou!

Společenství a společnost

Přinášíme ukázkou z knihy vynikajícího německého spisovatele v oboru právním, Hans-Helmuta Dietze »Právní podoba Hitlerovy mládeže«. Výňatek je vzat z kapitoly »Současná podoba«, v níž se autor hluboce zamýšlí nad rozdílem mezi společností v liberalistickém slova smyslu a společenstvím, jakožto pramenem hodnot.

Mechanické příčinné myšlení společnosti je nahrazeno myšlením určitě zaměřeným: ne ztrnulá nadřazenost a podřízenost, nýbrž tvůrčí jednotící řád jednotlivce a celku vládně ve společenství. Jako vše, tak také právo stává se projevem celistvého života, t. j. právním řádem, který nepřiznává »všem všechno«, jako ve společnosti, nýbrž každému, »což jeho jest«. Tak se jeví právní zásada jako zásada života a právní řád jako pokojný řád rovnocenných lidí.

Společenství neposkytuje účely, nýbrž hodnoty. Proto požaduje od každého jednotlivce hodnotné smýšlení místo bezcenné utilitaristické rafinovanosti. Pevně zakořeněný mravní řád, silné vědomí cti a pocit odpovědnosti tvoří hlavní znaky smysluplného života ve společenství.

Dějiny nejméně šesti posledních století vyznačují se v oboru mezinárodním i národním rozkladným procesem ve svém rozsahu nedozírným: vývojem od společenství ke společnosti. Viděl-li se středověký člověk obklopen ještě společenstvím rodiny, stavu, cechu nebo církve v celosti svého bytí, cítil se »moderní« člověk jako individuum a tvůrce společenského řádu, ve kterém již

neexistují skutečné závazky a autority. Ve všech životních oborech pronikl tento rozklad původních společenství. Nepřehledné množství rozluk dalo ráz novověku, Německo bylo ve stavu úplného rozpadu... Vidíme... nejen rozklad ve strany, nýbrž i rozklad národa v nespočetné skupiny: v město a venkov, v dělníky a sedláky, v zaměstnance a úředníky, v proletáře a akademiky, v katolíky, protestanty, monarchisty, republikány atd. Německo přestalo být obýváno jedním národem a stalo se místo toho domovem navzájem se potírajících a proti sobě usilujících zájmových skupin. Společnost zatlačila společenství. Teprve zásahem Vůdcovým byl zastaven zhoubný rozklad. Proti vývoji, spějícímu k »zániku Západu«, kteří mnozí viděli jako nutnost, postavil národní socialismus vůli k životu a tím přiznání se ke společenství. Vcelku dá se proto shrnout program národně-socialistické výstavby v ohledu sociálně-filosofickém do tří slov: »Společenství místo společnosti.«

Hans-Helmut Dietze: Die Rechtsgestalt der Hitler-Jugend. (Deutscher Rechtsverlag — Berlin 1939.)

Dobré dílo Josefa Floriana

Leopold Vrla

Z chladného a opuštěného kouta jihozápadní Moravy, z kraje, jehož mírně zvlněný, zduchaný obzor spolupracoval na myšlence a díle Ot. Březiny, přišla zpráva, že ve Staré Říši zemřel 29. prosince 1941 v hodinu nešpor, když se zpívalo: Dum medium silentium tenerent omnia . . ., zakladatel Studia a Dobrého Díla Josef Florian. A na slavnost Obřezání Páně o 3. hodině byl vynesena ze své knihovny v rázovité chalupě na výšině za Starou Říši a pohřben podle obřadu Církve katolické.

Před jedenačtyřiceti lety opustil sedmadvacetiletý profesor (narodil se 10. února 1873) své občanské povolání a rozloučiv se se školometry, byrokraty, vzdělanci a buržoy, vrátil se do rodné vsi, aby pracoval na úkolu a

na místě, které mu bylo dávno určeno v plánu Boží Prozřetelnosti. Nebýt toho, byli bychom o mnoho chudší, bezradnější, mnohé by nám bylo zastřeno, mnoho bychom musili hledat a udělat teprv my (a dovedli bychom to?), trpěli by nás jen z humanitního soucítu, chyběla by nám odvaha a sebevědomí, vždyť teprv Josef Florian ukul »meč katolický pro českou pěst, meč z ocele nejlepší« podle slov Jaroslava Durycha.

Vyšel-li svého času Jan Strakoš, maje za úkol vypsati literární snahy českých katolíků pro Herderův Lexikon, z díla Josefa Floriana, položil tím oprávněný důraz na místo Florianovo v životě našeho katolicismu. Stará Říše se stala ohniskem obnovy českého katolictví, střediskem Studia podle method, nezatížených neradostnou nudou a

BÍLÁ TELČ

jednotvárnou povinností »duší veřejných«, Studia, jež mnoha směry, s vášní a zaujetím lásky, se svobodnou poslušností spěje k přirozené Synthese a Jednotě. Je v díle Josefa Floriana kus pansofického úsilí starých časů, ne bezbožné, žvatlavé a upoceně encyklopedie a naučné slovníky s musejní plísní, ale život sám, rozmanitost v jednotě, protože všechno snažení (Studium) pramení z věčně svěžích zdrojů Ducha.

V patriarchální osobnosti Josefa Floriana se spojuje křížácký bojovník Božího Hrobu s mnichem-umělcem, který věnuje všechno nejlepší službě Boží, a tím svému bližnímu. Tento bratr poutníka Absolutna Léona Bloya byl chudý jako on, křesťan posledních časů, vidoucí hrůz Velkého pátku, pokorný dělník a velký osnovatel Katedrály, k jejíž stavbě (dosud neukončené) dovedl najít dokonalý materiál, bez kazu a přetrvávající staletí, i dělníky poctivé práce, jež učil nesobecky i nežárlivě. Do své »vysoké školy« přijal, kdo měl dobrou vůli, rozum i cit nezplundrované malichernými a jepicovitými vědomostmi tohoto světa. Jeho dům, podobný přísné řeholi, byl místem společné modlitby, práce i odměny. Netrhly se u nich dveře, přicházeli zanícení, chladní a opovrhující, lstní a loupící, věřící i nevěřící, z do-

mova i z ciziny, lidé prostí i vzdělaní, básníci, umělci, sluhové Boží a všichni byli po staročesku pohoštěni chlebem i slovem.

Až později se zjistí, jak tento tvůrce-poeta ukazoval cesty, i když stál stranou lidí i událostí oficiálních, jak vytvořil nový typ kritiky, pronikající ke kořenům, jak dovedl vynášet ze změní kultury poklady cizí i domáci (jejich jména by zabrala víc než stranu, jmenujme jen namátkou některé: Bloy, Barbey d'Aureville, Hello, Péguy, Jousse, de Broglie, Mórike, Guardini, Brentano, Picard, Waggerl, Rossetti, Syňge, Anderson, Norwird, Reymont, Stítný, V. z Pernštejna, Bilovský, Erben, Zeyer, Springer, Vyskočil, Jar. Durych, Odvalil a jiní a jiní), jak učil překládat (sám přeložil dobrou polovinu toho, co vyšlo ve Staré Říši; s ním spolupracovali O. A. Tichý, Fr. Pastor, Fencel, Matouš, Vrána, Odvalil, Čep, Zaorálek, Skalický, Reynek, Řezníček, Opatrný atd.), rozumět pravému dílu a »tiskoviny« vrhat po zásluze plamenům, jak naučil tisknout a odívat díla Ducha v šat důstojný a bohatý (uvedme jen některé výtvarníky: z cizích Wessel, Schwetz, Schamoni, Coester. Rouault, z domácích pro něho pracovali J. Benda, Váchal, Hofman a jeho vlastní děti, vyučené ve škole »otcovské«, uvolňující

prameny krásy a radosti ze svobody vychovávání), jak všechno jeho podnikání bylo řízeno vyšším plánem k Jednotě. Dobré dílo! Ale dobrým dílem byl především jeho život a dobrým dílem byla i jeho klidná, vyrovnaná smrt. Zemřel posílněn Svátostmi, se jmény Nejsvětějšími na rtech.

F a c e t s p e r a, to bylo heslo J. Floriana, pro něhož »s vyhynutím Umění a Vědy, lépe řečeno Poesie a Moudrosti, vymírá i národ«. Začal s Jakubem Demlem a A. L. Strížem *Studiem* na počátku tohoto století a jeho sedm sbírek bylo základem k velkému chrámu Moudrosti. Pak se rozdělila práce dvěma směry: *Dobré Dílo* a *Nova et Vetera*. První *N. et V.* vyšly v srpnu 1912. »Ve spojení tomto vycházejí dobrá díla rozsahu menšího, která třeba z pokladu vynésti, ještě než by byla k zvláštnímu vydání připravena, články studia v dílo se teprve utvářející, ukázky, orientace, listy, obrazy a pod., a to vesměs zcela odděleně, by každou prací bylo lze vyjmouti a ve vlastní jednotu řaditi,« praví pořadatel A. L. Stríž.

Po padesáti dávkách byly vystřídány *Kurs*em (první v květnu 1922). »Studiem byla vyznačena vlastní Snaha, sbírkami *Nova et Vetera* vyšla na jevo metoda, — a teď ve vyjetých kolejkách možno běžeti, tož *Kurs*. Arci též k vůli *Kursu*, jenž jest výrazem skutečného zlata na rozdíl od papírové měny žurnálů« (J. Florian). V adventě 1926 převzaly tuto úlohu *Archy*, a v *Kursích*, jichž vyšlo do dneška jedenapadesát, se ukládají delší studie. O *Arších*, jejichž poslední sbírka 65. vyšla v dubnu 1941, se

říká, že titul má být též klíčem k pokladu. »Náš vede nás do Archy, v níž by bylo dosti místa k uložení a uchování všeho cenného, co třeba ze záplavy tisku shromážditi.« Vyhledávání děl hodných *Studia* sloužily praktické orientační lístky *Pramenů* (od r. 1919), jež potom přešly do *Archů*. Hlavní loď *Katedrály* tvoří *Dobré Dílo*. Dnes obsahuje 141 děl snesených ze všech konců světa.

Josef Florian nespisoval (nepočítejme sem nesčíslné množství dopisů, psaných umělcem myšlenky, slohu i písma, četné kritické poznámky o knihách, lidech i událostech v *N. et V.*, v *Kursích*, *Pramenech* a *Arších*), sám žádá, aby se méně psalo a více nad četbou rozjímal, aby se vybíralo, aby se tříbila intelektuální chut.

Dal příklad, jehož velikosti si nejsme ještě dosti vědomi. Nebál se Chudoby, měl dosti síly, aby se opásal pláštěm samoty a pracoval, nestaraje se o statky buržoů, o chléb vezdejší, řídě se slovy *Písma*, utvrzoval ve víře, seznamoval se slovy papežských encyklik, příklady svatých, pravdami vidění a zjevení, nestál o slova pochval příručkových spisovatelů, o *imprimatur* »také vzdělanců«, učil bezplatně a bez obav o »zcizení majetku«, takže mohl poslat ze své »vysoké školy dlouhou řadu poctivých dělníků na pole Vlasti a Církve. Máme připomenout jména J. Durycha, J. Čepa, B. Reynka, J. Zahradníčka, J. Dokulila, A. Vyskočila, J. Strakoše, K. Schulze, Zd. Řezníčka, Vl. Vokolka a jiných?

Odpočinutí věčné dej mu, ó Pane!

Ze zápisníku starého profesora

A. P.

Pěkně jsem to dopracoval. Prý všecko pozoruji a jak něco uvidím, hned to napíši do tohoto zápisníku. Pomalu se mi lidé začínají vyhýbat a kolegové, s kterými učím, mne podezřívají, že vyzrazují jejich tajné chyby a tak podrývám jejich autoritu. Nic nepomáhá, že se halím v anonymitu a umísťuji své příběhy do prázdného prostoru. A tak jsem si řekl, že se dám trochu na pokání a že už nic nebudu pozorovat, nýbrž tu a tam nenápadně vyzvídat. Onehdy jsem byl někam pozván na oběd. Dcerka hostitelů chodí do prvního ročníku obchodní akademie.

»Co je u vás ve škole nového?« ptám se jí jen tak. »Hm, náš němčinář se oženil,« od-

povídá Helenka. »To je toho,« povídám si, »toho němčináře stejně neznám — že se oženil, to je jeho věc; žení se franštináři, angličtináři, ba i latináři — proč by se nemohl oženiti němčinář — ovšem, zejména mladí filologové se mají ženiti, aby se mohli doma cvičiti v živém jazyku.« A tak tato zpráva Helenčina mne nechává úplně lhostejným, dál už se jí na nic neptám a rychle převádím řeč na jiné pole. Obědváme a já se bavím s tatínkem o pěstování brusselské čekanky a s maminkou o habáňské keramice. Je po obědě. Helenka mi přináší černou kávu a povídá jakoby nic: »A vzal si jednu holku z naší třídy.« Ano, jsem ohromen. Ohromen a vytrstán. Nikdy už nebudu nic

nenápadně vyzvídat, Helenko, vždyť já to neumím!

*

Já vím, jak se má vyučovati: tak, aby žáci nebyli jen trpnými posluchači. Ctižádostí didaktika má tudíž býti, aby vzbudil zájem třídy a přiměl ji k součinnosti. Ovšem, didaktik jest jen člověk — a žáci jsou také jen lidé. Uváží-li se to obojí, nedivno, že žáci někdy skákají do řeči a didaktik se rozčiluje.

V tomto osvětlení je třeba chápat nedávnou moji příhodu. Vykládám a zmiňuji se o názoru moderní fyziky, podle něhož prostor světový jest konečný a uzavřený — slovem, prostor je prostorem, pokud v něm něco je. Za hranicemi prostoru — nic. Vpadne mi do řeči Lidka S. otázkou: »A prosím, co je to — nic?« V té chvíli člověk ve mně nabývá převahy nad didaktikem, ano, člověk velmi člověcký: divným sdružením představ mi zatane na mysli úsloví, jehož původ je neznámý a nejasný: Dvakrát nic umožnilo osla — a já odpovídám Lidce zcela po lidsku: »Nic — to je přesně polovice toho, co umožnilo osla.« »Součinnost« třídy se projevuje známým a při podobných příležitostech obvyklým mimopřirozeným řehotem.

Vím, neměl jsem to tak říkat. Měl jsem říci asi takto: »Nic není jen konec nebo ohraničení jsoucná, nýbrž i popření jsoucná. Je nic „fysické“ a je také nic „metafysické““. Nemůžeme si nic mysliti jinak než jako popření něčeho. Nicota jest pojem druhotný: prvotným pojmem jest něco. Všechno zápor předpokládá klad. Nicotu nepoznáváme přímo, v sobě, nýbrž jen nepřímou na něčem.«

Dnes, milá Lidko, kdy už nejste mou žákyňou, odprošuji vás v duchu, vzdálenou rušitelku, ve chvíli osamění a vzpomínání, a uznávám, že jsem svým vtípem trohu chybil. Já, který jsem přece studoval Heideggrovu filosofii nicoty a produmal mnoho času nad záhadou úzkosti před nicotou a bytí k smrti, já, který vím, že tato strašná filosofie vnukla mnohým mladým srdcím touhu postaviti se proti údělu nicoty s kyjem odhodlání v ruce — nyní uznávám, že i nic je něco, s čím neradno žertovati.

*

Zdeněk přináší tatínkovi tiskopis přihlášky za člena Gymnasijní matice. »Členové činní platí 10 K ročně, členové zakládající 200 K jednou provždy« — tak stojí psáno dole v poznámce. »Tati, přihlas se za člena zakládajícího,« radí Zdeněk, »to dáš 200 K a budeš už mít pokoj, podívej se: jednou pro-

vždy.« »Ano,« bručí tatínek, když podle rady Zdeňkovy, načerpané ostatně z výkladu pana profesora třídního podtrhuje na přihlášce slova: přihlašuje se za člena zakládajícího, »ano, ještě tak kdyby to šlo nařezat ti jednou provždy a mít s tebou pokoj.«

»No, třebas,« povídá Zdeněk shovívavě, »ale teď už mi radši dej ty dvě stovky, ať je mohu odevzdat panu profesorovi!«

*

Učím na jednom a témž ústavě již šestnáct let. Ta doba zahrnuje dvě gymnasijní »generace«. A mám žáky v oktávě, které jsem znal, když jim byla dvě léta. Byly to děti ze sousedství, které si hrávaly pod mými okny. Mohl jsem sledovati jejich vývoj od počátku: včera děti, dnes — muži a ženy. Tenhle Frantík býval vždy roztomilý a doborosrdečný uličník, jeho sestřička Marie něžná, ale trochu podšitá kočička. Jeník J. od malička písmák, čtenář cestopisů, misijních zpráv, samotář a snílek. Jenda Ž. trochu povýšený badatel přírodní, sběratel motýlů a odborný spisovatel stále přezrávající své vrstevníky. Zdena H. vždycky jen s kluky přes ploty a strouhy, v blátě i sněhu: i teď se povídá, že nemohla nalézt přítelkyně mezi spolužačkami a tudíž — jen s mladými pány po korse, a ovšem i kouří. Heřma Z. — vtělená naivita, která jako kvartánka se mne ptala, nešel-li bych s ní chvíli na procházku — a jako septimánka ještě spává s medvídkem (s panenkou si už nehraje).

Znám jejich dětství, dospívání, mládí. A výsledná zkušenost: mnoho se v nich nezměnilo. Leccos se ustálilo, zjasnilo, zvrhlo, zášlo — ale základní ladění povah, sklonů, zálib, zůstalo. A tak jsem nakloněn souhlasiti s některými moderními psychology, kteří tvrdí, že nejvýznamnějším obdobím pro rozvoj osobnosti jest období raného dětství, ba i s těmi, kteří dětství a mládí pokládají za nástin a zatímní obraz života, za jakousi expozici životního vývoje.

Vím, co se mi namítne: pokládati vlivy raného dětství za převládající a rozhodující znamená neviděti změn, které se někdy objevují v době dospívání, a podceňovati výchovu školní a vůbec všechno, co výchovně působí na dospívající mládež.

I já sám si to namítám. Co se týče těch změn, odpovídám si takto: To, co se nám jeví jako změna v povaze, nemusí býti osvobození nové vlastnosti, nýbrž jen určitější projevení vlastnosti, která dosud byla v pozadí. Co je zprvu nárysem a pokusem, může

se později projevit jako trvalý rys povahový. Změny jsou pak jen pouhá vykuklení. Ale dávám si námitku závažnější: Fénelon. Dali mu na vychování dauphina, sedmiletého, svéhlavého, smyslného a vášnivého, divokého, vzteklého a hrubého kluka, který byl v pravém slova smyslu enfant terrible. Obrněn nevyčerpatelnou trpělivostí a vycházející z bedlivého pozorování všech vlastností svého svěřence dosáhl Fénelon výsledku, ježž Saint-Simon, svědek výchovného jeho úsilí, vystihl takto: »Princ vystoupil z propasti laskavý, mírný, jemný, lidský, trpělivý, skromný, pln zdržlivosti a přísnosti k sobě, povinností zcela oddán.« Hle, co zmůže výchova, voláme v úžasu, když to čteme. Ano, ale je třeba doplnit: Hle, co zmůže výchova individuální, to jest soustavný vliv jednoho učitele na jednoho žáka. Naproti tomu doklady o poměrné neproměnlivosti povah v době dětství a dospívání ukazují nanejvýš, co nezmůže škola, to jest výchova kolektivní čili nesoustavné působení více učitelů na více žáků.

*

Píše mi bývalý žák: uchází se o jakési místo a prosí o přimluvu. Uznávám jeho důvody,

ale zdá se těžkým, ne-li nemožným učiniti něco v jeho prospěch: můj vliv není takový, jak on se domnívá, okruh mých známostí je velmi omezen, ten a onen můj dřívější nezdar v takových věcech mne odrazuje — — a odkládám dopis s myšlenkou, že sotva budu moci — — Za nějaký čas mne ten žák navštíví: opakuje prosbu, kterou mi přednesl již písemně. Zvuk jeho hlasu, tíseň, která je patrna v jeho výrazu, bezprostřední dojem, kterým na mne působí jeho přítomnost — to vše je mnohem více než pouhý dopis. Nemohu mu nic odepřít a propouštím ho se slibem, že podniknu vše, co bude v mé moci. A také podnikám.

Zamýšlím se nad rozdílem mezi dopisem a návštěvou. V dopise byl přece též myšlenkový obsah prosby — a zůstal jsem netečný a nerozhodný. Je velkou chybou odlučovati slovo od člověka. Aby působilo, potřebuje slovo tělesného media. Kniha nenahradí vypravěče, rozhlas nenahradí řečníka, linguaphone nenahradí učitele.

Živé slovo nikdy neztratí svého prvenství. Vždyť ani Pán, Slovo vtělené, nepřikázal apoštolům: Sed'te a pište, nýbrž: Jděte a kažte — —

Trny

Jan Nemerád

Děkuji za ten kus cesty
neb na ní vyrostly mi
zároveň s květy růžovými

Místa skrytá a bolestivá si hledaly
když přiblížily se po prvé
cize a tvrdě mluvily
a zraňovaly do krve

Změřiv pak hloubku jejich ran
tu přál jsem si a chtěl
abych i jejich řeči rozuměl

A hle — dnes jasno jasno mi
Okna pozotvírána prozářena:
rány všechny se zacelí na zemi
jen jedna jediná zůstává otevřená . . .

To osten člověka

Na onen dávný trn jenž v srdci zůstal zaboden
zapomenouti nelze
neboť sladký byl

Bázlivé ohlédnutí

Stanislav Pilka

Jen prosím, neřežte mi
tkáň snu a vůni šera.
V té smyčce s nadějemi
se procházívám zpodvečera.

Jak slidič marných věcí,
když ssaje ticho do mlýnku.
Na duši rostou mleči,
melouce hejno kamínků.

A tolikerý sten v nich mrazí
a tolikerý šumí mráz.
To Marno neprorazí
a nezazvoní za provaz.

Po hadech stesku obracím se
do ozvěn možných svodů.
Na dlani modří zřím se
jak zástup celých rodů.

A nemohu znát slova,
když země v jádru zní.
Jen dolík ztráty snová
verš z harfy poslední.

ZE
STARÝCH
POLANIN

Setmění

Daniel Milec

V Tvých loktech. Tak řeknu!
A ani nevím proč jen v těch
chci silný snít:
tichounce, bez pohnutí. Ani nevydechnu;
jak krůčky rosy rozejdu se po sadech —
až ke kořenům květnů
pro Tvůj smích.

Až bude ticho, víš — — —
až dech srdce přehluší samoty zvlnění
a až se přiblížíš
(ani to člověk netuší)

budeš blízko, blizoučko.
Pak budeš já to již:

list v loktech Tvých. Setmění!

Žně a dívka

R. Turek, Zagreb

Je sladká žeň
v rukou dívčinych,
však trudno pro žížeň,
když v horku hoří vích.

A vína trs
se těžce k nebi pne,
než hrozen uzrálý
si dívka utrhne.

A slunce plá,
slavný nebes dar,
než dívka zavolá,
že koupí samovar.

Dá slunce žeň
a dívka modrý květ:
to slunce uvítat,
tu dívku uvidět!

Kletba a slib

Antonín Bradáč

Už nikdy ho potom neviděla jíti kolem oken, pod kterými naplano kvetly její rudé růže.

Za málo dní se všechno dověděla. Mladý muž, kterého propustili z věznice, se zastřelil v městském parku. Nové drama jejího života. Bolestné tajemství, které jí zůstalo z první lásky. Nikdy se nedověděla, proč se onen milovaný neznámý dobrovolně vrhl v proud věčnosti. To, čím se trápila, byly jen její dohady, rostoucí z přesvědčení, že život je nejkrutší k těm, kteří nejméně ubližují.

A žila dále s tetou a mimo v Boha nedoufala už v nic. Ozvěna tragické lásky — lásky tak krátké a přece nezapomenutelné, smrti milovaného neumírající — rozehvěla její duši krutou a bolestnou melodií. Uzára pro utrpení a její tvář ještě více pokryl stín tak nepochopitelně těžkého zrazení.

Její myšlenky, už v dětství teskné a vážné, nesly se více než kdy jindy k hrobu a modře prosluněné dni pozdního času letního, který už zraňoval třešňové stromořadí, unášely ji na svých vlnách jako urvaný květ. Sedávala v zahradě zadumaná a mlčelivá, proniklá sněním, anebo se v pohovce skláněla nad knížkou, z které nikdy nepřečetla ani stránky.

»Pro Boha — — je možné, aby se na věčnosti neshledala s duší, kterou zde milovala a po níž toužila marně? Je možné, aby marně plýtvala tak silnou a čistou láskou, aby ho nepoznala na věčnosti — ať už v rosné a svěží záři ráje či v ztracení?«, doléhalo na ni, když uvažovala o jeho posledním rozhodnutí a zachvívala se hrůzou při pomýšlení, jak daleko je s takovými otázkami.

Teta neměla nejmenší potuchy, že smrt sebevraha, která prolétla městem a několika novinami celkem bez zájmu a většího povšimnutí, (kdo by se také staral o všedního člověka?), je příčinou zvýšené dívčiny zádušnosti.

Pozorovala Marii, ale zase nenaléhala otázkami, přesto, že její chování otvíralo před ní hlubokou propast.

»Snad sama přijde, snad se svěří.«

Modlila se za ni a byla jí opravdu matkou. Neměla z živých nikoho, jenom ji. Jenom ji milovala a oddávala se jí úplně.

Povzbuzovala ji i těšila. Nedařilo se jí to. Zůstávalo jenom na snaze, na dobré vůli, na pokusech.

Marie, která znala až příliš dobře na svůj

věk tíhu života, unikala jejím slovům i pohledům.

Jednou nepřicházela Marie dlouho domů. Byla již skoro noc. Vyšla ji hledat na zahradu. Děvče sedělo na lavičce pod kmeny mohutného kaštanu, ruce majíc položeny na prsou, jako by zadržovala deroucí se vzdech, s očima podivně nepřítomnými.

Temná síla noci a hvězdných prostorů uhraňovala ty oči a ony hleděly upřeně k nebi.

»Hledá svou hvězdu. Hledá svou severní hvězdu.«

Pozorovala ji z protilehlého koutu zahrady, a pokud mohla, sledovala v měsíčním světle každý záchvěv jejího těla, každé vzrušení bledé tváře.

Dívka zůstávala dlouho v napjaté poloze.

Teta ji sledovala unesena její krásou. Neodvážila se přistoupiti blíže. Byla to velká chvíle. Nic se nikdy tak nepřiblížilo jejímu srdci. Pro tento spanilý zjev byla odhodlána obětovati všechno, majetek, štěstí, pověst a čest, všechno, zač se umírá, i život sám.

Byla to nezapomenutelná chvíle. Léto ke konci a jeho noc. Pozdní hodiny. Měsíc na nebi, jeho stříbrné světlo kolem dokola. Odraz nebeských těles na rosné ploše trávníků. Vše bylo jako nádherný dívčí úsměv na mrtvé tváři. Odcházel život jako vyprchává vůně z utržené květiny. Léto se zastavilo ve svém plížení k zraní.

Teta hledala slova a odvalu. Marie hleděla dále jako v náměsíčnosti.

Bezradná chvíle pro tetu. Příšerné ticho. Ani zašelestění listí na stromě, ani spuštění záclony v oknech protějšího domu, ani zavytí psa v hlubinách noci. Zátopa ticha!

Bylo zřejmé, že Marie nemůže vydržet v této poloze, plné úděsné krásy.

»Buď procitne, nebo padne do mdlob.« Stalo se druhé. Teta ji odnášela bezvládnou a v naprostém bezvědomí.

*

Otec zůstal sám. Bez manželky, bez dítěte. Otec sám zůstat nemohl. Samota nebyla nikdy jeho domovem. Otec byl život v ruchu, zábavách, dobrodružství a veselí. Byl vášnivý a miloval rozkoš. On nemohl nikdy zůstat sám, on nemohl být ve svých neplných čtyřiceti letech bez ženy. Dříve než převzal statek, který nyní značně ochudil a ztenčil svým nezřízeným životem, sloužil jako důstojník u uherského pluku, prodělal válečná

tažení a dal postřílet tři kamarády z okolí rodné vesnice. Sám o tom při víně často vykládal, sám se tím chlubil.

A ti tři mrtví kamarádi krajané nebyli jeho jedině oběti. On měl na svědomí víc — hříchy svatokrádeže.

Bylo to hrozné tajemství a on neměl doposud času, aby ho tížilo a trýznilo. Ani smrt a poslední nesrozumitelná slova manželčina a celý ten výjev před jejím odchodem k Božímu soudu jím nepohnuly.

Jediné dítě mu nyní uteklo z domova, jediná jeho dcera. Proti jeho úmyslu a proti jeho plánům. Mohl mít peníze, žítí kavalírský život, statek nemusil spěti k zániku.

»Je z domu, ať tedy do mého domu nikdy nevejde!« To byla jeho rozhodná a nezměnitelná slova. A proklel ji.

Při Bohu, proti němuž hřešil, při kříži, pod kterým neklekal, při duši, kterou zaprodával ďáblu. Tak hrozně ji proklel. »Ať nikdy nemá klidu, ať jí život vyráží z rukou všechno, pro co by mohla býti šťastnou. Ať je poběhlicí a roste pro žebrotu a bolest, vždy v opovržení.«

Potom zničil každou památku na ni a její matku. Rval šaty po nich jako šílený a vyhazoval s kusy nábytku na náves před okny, kde se o všechno dělila lidská hrabivost i bída.

Na to zapomněl. On to dovedl. Našel si ženu, která rozpalovala svou horkou a nezkročenou vášní.

Nemusil chodit daleko. Několik minut za vesnicí pod malebnou strání, pokrytou ostružinami a černým bezem, při hlavní silnici, pyšnilo se nově postavené stavení hostinského Mrázka. Byla to krásná stavba, s velikými okny, v nichž takřka denně přes půlnoc skrze bohaté záclony prosvítala tlumenná zář.

Mrázek byl dobrý padesátník a lidé si o něm vykládali, že kdysi neměl nic. Bůh ví, jaké neštěstí mu vyneslo hostinskou živnost, které on se v posledních dobách věnoval jen málo. Vláčel se skoro celé dni s puškou po lesích a polích, zatím co jeho paní s dcerami přijímala a obsluhovala hosty.

Přišel sem odněkud ze severních Čech a nebyl v jádře špatný člověk. Horší byla jeho žena s dcerami, o nichž se vykládalo, že ani jedna není jeho.

Nejstarší bylo něco přes dvacet roků, nejmladší vycházela školu. Všechny až na tu, která byla ještě dítětem, byly podobny matce. Měly její světlé vlasy, přecházející tro-

chu do rezava, nazelenalé oči, které svítily a dovedly uhranout jako oči hadí.

Nejstarší Ema měla rozkošnická ústa, jež ustavičně ladila k smyslnému a vyzývavému úsměvu. Dovedla vábit i bavit hosty a její elegance bývala dotěrná a nervosní.

Sem scházela se nejvybranější společnost, od panského fořta přes všechny lepší pány až po zámecké lokaje. Zde zastavovali se i formani, cestující a lidé všeho druhu.

Otcí uprchlé Marie nebylo toto zastavení na cestách hříchu neznámé. Znal dobře i Emu. Nejednou jim v pozdních hodinách, když byli v nejlepším, brnkala na klavír časovou odrhovačku. Dovedla házet peníze do aristonu a dávat se do tance s kýmkoliv. Měla potom radost, když se otáčela uprostřed sálu a kolem ní zněl smích, ten rozvášněný a opilý smích — risus ebrietatis.

Ema spoutala svou nezřízenou láskou Mariina otce. Spoutala ho vším, co bylo opakem jeho mrtvé manželky.

Otec žil s Emou. Bylo to všeobecně známo. Také kdekdo věděl, že jeho statek co nevidět přijde na buben.

»Spadne to Mrázkovým do klína, schlamstne to všechno ta cháska, kterou sem čert byl dlužen,« říkali si lidé z vesnice.

Jednou se vracel otec pozdě v noci z města. Bylo to po dnech bujného veselí, po dnech, kterými prošel jediný veliký proud rozkoše, po dnech, v nichž se setkal prokletý život země s životem démonů, po ohavných dnech hříchů.

Na konci této slavnosti, při níž se ďábel ne-nudil, přinesl otec Emě svatokrádežně od-cizený kalich, zlatý, drahokamy vykládaný kalich, ten kalich, který uloupil na jednom z válečných tažení ze samého místa Božího, snad se zbytky krve Páně, ten kalich, pro který se tolik trápila nebožka manželka, pro něž se usoužila k smrti.

Bylo tenkrát pozdě v noci, když se otec vracel. Cesta vedla nevelikým lesem. V tu chvíli byly asi hodiny na všech věžích. Otec si vzpomněl na všechno, co se vykládalo o těchto místech. Na stíny, které prý se tu míhají v pravé poledne a za měsíčních nocí a mají podobu lidí. Na psa s ohněm v tlamě, sedávajícího u otesaného kamene se starým letopočtem.

»Babské klepy,« zaháněl naléhající tísnivý pocit, snaže se vpravit do dojmů posledních dní. Chtěl myslet na Emu, na její žhavé objetí.

Než však vkročil do lesa, střelila mu hlavou jiná myšlenka. Vzpomínka z vojny. U jejich

pluku býval důstojník. Nebyl to žádný fantast. Železný a komisní člověk. Ten často vybízel nejednoho ze sboru k hodinové noční procházce za město, do tisového háje, kde prý ho každou noc očekávala mrtvá milenka.

Jeden se dal přece zlákat. Byl to nadporučík, rodák kdesi od Jindřichova Hradce. Chlapík neobyčejně odvážný, který dobře ovládal fantasii.

Šel a živý se nevrátil —

Otec si vybavoval světelnou místnost v hospodě u Mrázků, hudbu aristonu, Emu v tanci, její zdvižené vlající sukně.

Ale ukázalo se mu něco jiného. To, co viděl, byl strašlivý přízrak. Žena v dlouhých černých šatech, přecházející silnici, tiše jako stín. Krajina zakletá do půlnočního ticha. Ani zaštěkání psa. Žádná ozvěna živého hlasu. Ani nejmenší stopa po živoucí by-

tosti. Všechno zalknuto tichem, ohromujícím tichem. Duše sevřená v děsivé tísní. Co viděl, co ho potkalo, nikomu otec nevypravoval. Změnilo ho to k nepoznání. Jeho osamocování a nepřítomnost u Mrázků byla nápadná kdekomu. Lidé přikládali tuto změnu jeho hospodářskému krachu, který byl neodvratný.

»Jde mu to na nervy, měl si vzpomenout dřív, dnes je pozdě.« To byl jeden hlas všech, kdož ho znali.

A otec mlčel, jako hrob mlčel. Odcházely dny, uplynul měsíc a šlo to s ním čím dál tím více s kopce. Mimo do kovárny necho-
dil již nikam. Při jedné noční besedě, když listopadový vítr harašil ve větvích starého jilmu a když mistr kovář odložil koženou zástěru a všichni usedli na špalky a zača-
zené stolice kolem dohořívající výhně, zača-
lo vypravování ponocného.

Otci J. Florianovi

Marie Glabazňová

Již nepoložím svou hlavu otci do náruče,
děti, nevíte, kdo v černé rakvi spí?
od svého Díla odešel, střežitel mečů, střežitel řádu a krásy,
erb Kristových synů vkul nám v dědictví.

Opuštěna je cela přísného zvěstovatele,
jenž ctil milost kříže a věnec trnový,
již nepohlédne na mne okem spravedlivým —
osiřel kamenný dům, zpustl kout přátelství.

Pohořím nevlídných větrů kráčel poutník osamělý,
jenž pevnou rukou česal předěl světla a tmy,
slávu soudu Páně viděl v zlatých dálkách
a na miskách času vážil kruhy a plameny.

Oheň apoštolský v lampě cizince zářil,
byl trubač lásky boží a obránce tajemství,
svou hlavu vítěze, zšedivělou v bdění,
skláněl k věčným prahům v sázkách důvěry.

Bílá hvězda, sněhová hvězda chudoby nad krovem zakladatele blyští,
rytíř smrti, který noc úhorů našich proměnil v úžasy,
černý les smutků země, očistec strastí těla
královskou mocí vůle přetavil v sny.

Pokora údělu knížat, pýcha žebrácké hole
dávným stříbrem legend ve stopách starce se skví,
jiskry mlčelivé nad nízkým hrobem šumí
a slzy naší vděčnosti.

Základy duchovního života

František Daniel Merth

Duchovní život v obvyklém smyslu jest křesťanský život zdokonalený přehojným vlivem Ducha svatého: toliko stupněm se liší tento dvojí život. Život křesťanský jest život vycházející z učení, přikázání a rad Ježíše Krista za vedení Církve a jejích učitelů. Navenek se jeví věrným plněním Boží vůle a pěstováním ctností, jichž příkladem dal světu Spasitel. Život duchovní jest život duše, která velmi horlivě a důsledně se snaží plnit vůli Boží a následovati Krista Pána, překonávajíc statečně všechny překážky, jež se jí stavějí v cestu, nikterak nezanedbávajíc základních povinností života křesťanského, nýbrž usilujíc právě plnit je s neobyčejnou láskou.

Základem křesťanského i duchovního života jest spojení duše s Bohem, účast na božské přirozenosti, milost posvěcující daná duši na křtu svatém. Milost tato jest trvalý stav duše Boha milující. Duše může milost posvěcující ztratit, odvrátí-li se od Boha hříchem těžkým. Může ji však opět získat ve svátosti pokání. Nejdůležitějším úkolem křesťanského i duchovního života jest milost Boží zachovati. K tomu slouží určité prostředky. O nich chceme pojednat podrobně.

Soustředění

Soustředěním se snažím prožít den tak, abych neztratil ani jednu příležitost k dobrému a nesklouzl ani v jednu léčku zla. Všimněme si toho blíže. Soustředění je překlenutí času bděním; rozmach za absolutnem; poněvadž mám milost, nedám se vésti smysly, kam oni chtějí (cíl jejich není Bůh, ale stvoření, odvrát od Boha, hřích), ale kam já chci, je vedu. Tím tvořím svůj čas, žiji v Bohu živém. Je to prozáření všednosti, které se svět tolik bojí, je to věčné mládí. Avšak jak překlenout den? Úmyslem. Úmysl připomínaný ráno, v polovině dne (poledne) a na konci (nebo každou hodinu jako mniši při zvuku hodiny) v t. zv. částečném zpytování svědomí (examen particulare) nedopustí, abych zhřešil čili uhnul z pravé cesty k Bohu. Soustředění je pravý způsob spolupráce s milostí, protože dávám pozor na to, jak žiji. Soustředění je ona úzká cesta a těsná brána, vzestupná linie života, končící v nebi. Po stránce přirozené vzniká z mého sebezáporu a dává radost vítězením nad svě-

tem, po stránce nadpřirozené vzniká z milosti a dává nárok na odměnu v nebesích. V soustředění musíme nejprve vycvičiti své myšlenky, slova a skutky. Ponořiti je tak v usebranost, aby síla neprchala rozštěkaností. Proto v prvním čase duchovního života toto vám bude úmyslem: bojovati proti myšlenkám neužitečným; mlčeti (zbytečně neplácati); vše konati klidně. Tyto tři body poctivě musíme cvičiti a kontrolovati. S nimi vstupuji z chvilky ranní samoty do dne, je přehlížím ve volné chvílce za poledne, k nim se vracím a neporušených lituji před spánkem. Tak zhruba opracuji a vyčistím z největších chyb, návyků a vášní svůj duchovní život. Měsíc poctivé práce obdivuhodně tu mění člověka. Teprve potom nastupuji s úmysly zvláštními, které mi Bůh sám naznačí v t. zv. meditaci (o tom později). Soustředěním vstoupí do komnaty duše zvláštní klid neroztěkanosti, zvláštní plnost všeho, co žiji. Duchovní život není vlastně nic jiného nežli: uvědom si milost a žij z ní soustředěním. Proto nás v evangeliu tolikrát napomíná Pán slovem »Bděte«, proto i my věnujme zvláštní péči této složce duchovního života.

O odporu světa

Začneme-li upřímně vésti duchovní život, dostaví se brzo střetnutí se světem, s nímž jsme si doposud více méně hráli na schovávanou, brzo mu ukazující, jak jsme mu věrni, brzo konající v něm incognito některý z křesťanských úkonů. Nyní však, když jsme konversí dali Pánu své srdce celé a poznali kouzlo první lásky k němu životem usebraným, také jsme sice ve světě, ale nikoliv již ze světa jako dříve, neboť naším cílem není již pouze život pozemský, ale království nebeské, to království Boží, které tkví v naší duši milostí posvěcující a dává zvláštní naplnění životu tomuto a které čeká na nás po hodině smrti jako město svaté, jež »nepotřebuje slunce ani měsíce, aby mu svítily, neboť Boží velebnost je osvítila a svící jeho jest Beránek« (Apoc. 21, 23), město, do něhož »nevejde nic poskvrněného« (21, 27), město, kde Bůh »setře všelikou slzu s očí a smrti nebude již!« (21, 4). Naším cílem je toto království nebeské! A tu svědomité plnění složek duchovního života přináší první

konflikty se světem: lehkomyšlní přátelé, jichž jsme měli vždy dosti kolem sebe, ztrácejí pro nás svou přitažlivost a zdá se nám, jako by naše dni šedly. Soustředění myšlenek, mlčení a klid nás odlišuje od ostatních lidí světa a jejich oči tím více nás tíží, čím laciněji jsme jim dávali kdysi svá srdce. Řídíce se rozumem, osvíceným vírou, jsme blázny těm, kdož se řítí za voláním svých smyslů a často ostrou narážkou dají nám najevo své nepřátelství, nebo lhostejnosti, žebráckým soucitem a tupou konvencí poskytují nám ušpiněný kousíček místa u dveří své ubohé duše. — Nedivme se však, stojíme již duchovně výše nežli svět, který nezná nadpřirozeno a právě proto si je vysvětluje tak prostoduše přirozeně. Nepřátelé však nejsou pouze kolem nás. Bouří se i naše vlastní nitro; špatné návyky, ba i vášně útočí přímo na Boha: neumějíce dosud zdolávat pokušení, cítíme, jak křesťanství je umírání, a tu příležitost hříchu často odpoutává gesto, kterým odetneme navázaná pouta s Kristem. Ach, jak dobře tu duchovní vedoucí chápe nádhernou parabolou o jedné desetině lidí, kteří očistění svátostí pokání, nevracejí se do světa, ale k Pánu, neboť plní vděčnosti ocenili život duchovní (Luk. 17, 11—19).

Před duchovním zrakem je prostě poušť šedi. Musíme však doznati, že je to psychologicky docela přirozené, neboť jsme v přerodu: včerejšek jsme opustili, zítřek nemůžeme správně zachytiti, nemajíce pro něj dosud duchovního vybavení! Poušť šedi — tak prostě se jeví odpor světa v duši na začátku duchovního života na poli času před námi. A na tomto poli musíme svést prvý rozhodný boj: buď o lepší výraz své duše, o plnost života v milosti, o život opravdu radostně duchovní, nebo o stav horší nežli před konversí — prohrajeme-li (Luk. 11, 26).

Agere contra

Není to onen klid z hlavních úmyslů, abychom při jednání byli soustředění. Onen klid nás celkem nic nestojí, jen usebranost; tento však »neústupný« klid je nápor naší svobodné vůle z rozkazu rozumu, abychom nedělali nic, k čemu nás nenutká láska k Bohu, nýbrž jen naše okolí.

Je to t. zv. *agere contra*, první to most v kraj nadpřirozena, v zúrodnění šedi v bohaté pole prvního klíčícího nadpřirozeného života, neboť boj spočívá v tom, že vůli cvičíme v ochotné a pohotové součinnosti s milostí. *Agere contra* znamená zachovati

klid a nic nečiniti (zprvu aspoň chvíli), když nižší stránka naší přirozenosti něco chce. Musíme tu cvičiti v malých příležitostech denního života svou svobodnou vůli, nejcennější svou složku, kterou člověk duchovní musí míti pevnou a zdravou. Tak na př. nasloucháme bližnímu, jak o něčem vykládá. Mluví neukázně a pyšně. Působením »*agere contra*« však nic k tomu nepodotkneme, třeba se naše nitro bouří, nebo (v nutném případě) volíme řeč klidnou, spíše plnou omluv, nežli rázně obnažující bídu bližního v jeho pýše a nevědomosti. Takových příležitostí je dosti: zvládnutá chuť po jídle, odklad obvyklé vycházky, společnost člověka nepřijemného, vyslechnutí nezábavného hovoru atd., mnoho má příležitostí každá forma života pro důležité cvičení vůle v *agere contra*, jež zpevní duši i tělo a prvním vítězstvím velice oslabí útok světa, t. j. onoho prostředí, v němž žijeme a z něhož bychom chtěli odejít do vysněného »nikde«. Neboť »*agere contra*« není pro nic jiného na začátku duchovního života tak důležité, jako k tomu, aby naše vůle dostala pohyb, zručnost, lehkost výkonu, jímž se chápe milosti úkonné.

O modlitbě

Je-li »*agere contra*« krokem vůle k milosti, abychom ji uchopili a žili z ní, je modlitba rosa shůry na první klíčky milosti. Je-li »*agere contra*« vojenskou poslušností na parném cvičišti, je modlitba setkáním dítěte s Otcem v zátiší srdce. Je-li »*agere contra*« cvičbou, která se bude omezovati, je modlitba složkou, která bude růsti. — »*Agere contra*« vychází z nás a proto napíná a vysiluje duši, modlitba vychází z popudu Nejvyššího, Dobra samého a Cíle našeho a proto je po ní (a zhusta i v ní) uvolnění a lahodnost v duši. Modlitba je spojení s Bohem, zdvižení nitra k němu, prosba o to, co potřebuji: a Bůh dá vždy, co žádáme, nebo lepší.

K modlitbě je především nutný úmysl: nyní se budu modlit, spojuji se s Bohem, svým Tvůrcem, dárce, ale i soudcem. Okamžik usebrání před modlitbou stačí pro tento úmysl, který zabráňuje znehodnocení a zmechanisování posvátných chvil u Pána. Jako bychom vcházeli do pokojíku své duše, tam budeme trvati po celou modlitbu. Z toho pak plyne, že každé vnější rušení, dobrovolně přijímané čili roztržitost přicházející z vnějšku musí býti silou vůle překonána. Raději krátce, ale opravdově! Hltavost smyslů musí býti stlumená

úplně, »zavři proto dveře komnaty duše« (Mt. 6, 8). Zvláště oči nejlépe jest sklopiti. Cvičením dosáhneme zvládnutí zvědavosti smyslů, že se nám podaří usebrati se k modlitbě i cestou městem. Z vnitřní tišiny duše pak zdvíháme k Bohu modlitbu: její čistota má býti naprostá, neboť Ten, jenž se podobá jaspisu a sardisu a smaragdu (Apoc. 4, 3), toho zaslouží. Proto musíme ještě zvládnouti všechnu činnost fantazie i rozumu, týkající se nesourodých obrazů a myšlenek z prostředí a zájmů světských: aspoň s počátku nutno upnutí vnitřní pozornost na obsah modlitby, abychom hned s počátku nezavinili vnitřní roztržitost. Tak tři podmínky modlitby, totiž úmysl, překonání vnější roztržitosti a zvládnutí roztržitosti vnitřní aspoň počáteční jsou k modlitbě nezbytny. Útěcha, žhavost, plnost modlitby je v rukou Božích; nedá-li ji Pán, ví zajisté, proč, a nesmíme se tím znepokojovati; modliti se budeme přesto za každého stavu své duše. Toto vše se týká hlavně modlitby ústní, t. j. slovy projevovaných proseb, díky a chvály, a to ať slovy vlastními, nebo těmi, jimž nás učí Ježíš a naše dobrá matka Církev. Je to prvá a nejrozšířenější forma modlitby. Podle této formové stránky je ještě t. zv. vnitřní modlitba čili meditace v nejširším slova smyslu (o ní později) a modlitba-čin. Modlitba-čin je posvěcení práce a jakéhokoliv dobrého úkonu úmyslem vykonati jej z lásky k Bohu, věnovati jej Bohu: ať je malý nebo velkolepý; má skrze svůj úmysl, kterým jej posvěcujeme, vždy nesmírnou cenu, neboť přikrývá množství hříchů (Jakub 2, 24!), je světlem v temnotách (Mt. 5, 16; Lc. 11, 35), je vždy něčím velikým (Mc. 12, 41—44), je vyznáním Pána (Lc. 11, 8), je zkonkretněním Boha: Zeptá-li se tě kdo, kde je Bůh, odpověz »zde« a učiní dobrý skutek (Gordani: Znamení odporu). Toť vpravdě oheň hozený na svět (Lc. 12, 49), neboť křesťanské činy působí vždy a všude na nás

i na okolí, protože obsahují právě lásku. Vždyť čin je v podstatě pohyb lidských schopností (rozumu a vůle). Proto dáme-li mu směr (posvěcení) vzhůru k Bohu, je bezeslovným zdvižením nás k Bohu, je bezeslovnou modlitbou. A tak jako modlitba ústní je mnohdy zdánlivě bezúspěšná, tak i u našich činů je hlavní úmysl obětovati je Bohu čili vykonati něco z lásky k Bohu, k jeho oslavě.

Všechny tři typy modlitby (vnitřní, slovný a bezeslovný) musí prostupovati každý náš den, měniti jeho obsah v neustálou modlitbu. Není to těžké uskutečnění, neboť je-li Pán naším pokladem, je i u něho neustále naše srdce (Lc. 11, 34). Modleme se stále; zvláště však ráno, v poledne a večer modlitbu ústní: Otče náš, Zdrávas, Věřím, Anděl Páně, Anděle Boží. Je-li možno, na kolenou, se zavřenýma očima, s rukama sepjatýma nebo zkříženýma, jsme-li sami, zdvíhněme je. Není-li možno jinak, aspoň vnitřní spoj s Pánem nebo kříž (nejkratší to vyznání víry). Pozvolna zkusme modliti se více, všude a všechno; tím zjistíme, jak nejlépe zabušíme (Mt. 7, 7), co nám v tomto důležitém bodě duchovního života nejvíce vyhovuje, neboť každý, kdo bude vzývati jméno Hospodinovo, spasen bude (Act. 2, 21). Po dobré modlitbě je v duši čerstvě navátá milost; cítíme-li přes to neútěchu, Bůh používá ji pro naše dobro nebo prospěch bližního. Nejtěžší je vždy jen přechod v modlitbu: ten někdy u duše dlouho žijící bez Boha trvá dlouho.

Má-li naše vůle z »agere contra« první pohyby, jak duchovně žít, tu modlitba zaplaví ji milostí, takže poznáme, jak boj vyhráváme: tušíme lepší výraz své duše v šedi pouště, která se nám jevila nepřijemně, když jsme opustili svět. Modlitba nejen očištuje a posiluje, nýbrž dává i sluneční jas těm duším, které ji pozorně a vroucně konají (Svatý Nilus, egyptský poustevník).

Čas mezi dvěma vlaky

Miroslava Ludvíková

1. Přízrak

Sešli jsme se na schodech božích. Klečel jsem, mé modlitební knížky byly rozevřeny na dlaždicích starého kostela, který dokořán otevřený uprostřed města přijal mé modlitby. Tvá matka šla s tebou ke křtu.

Byla ještě bledá a slabá, ale vypadala vítězně mezi prosícími lidmi. Její tvář však nebyla farizejská, jen vědoma si svého bohatství. A já jsem byl stár jako teď. Neměním se. Tehdy jsem chtěl slyšet pláč malého dítěte. Tak jsem chtěl vzít po le-

tech nový život do svých rukou. Ale byl jsem příliš bídný pro takové vyznamenání. Když jsem se plížil za vámi temnotou chrámu a toužil jako hladový po úsměvu, uvědomil jsem si svůj život bez ničeho, marný, pustý. Lidé, mnoho lidí šlo kolem, nechávali mě, vyřaděného, stranou. Dítě! Marnost... Nevyslyšen. — Snad uplynulo mnoho let, snad vteřina. Měla černé vlasy a těžké oči, chodila v šeru jako letní břízky. Jako by hladila mé ruce, když mlha klesala na znavené dny. Když ke mně vstoupil smutek z nevyplněného, vyvedla mě má představa z bludiště na bezpečné cesty. To byl ten život ničí, život žebráka, který jsem pocítil na oněch schodech uprostřed cizího města. Pavlo, kdybys věděla, za co vše bych ti měl poděkovat! Kolik nocí jsem hodil větrům, abych měl pokoj, jako to dělají hlídači v majácích. Kolik dnů jsem prosil v cizích městech, která dávají aspoň očekávání!

Jsem chudý člověk, Pavlo. A nemám nic. Jasně světlo, oslabující temné sloupy, zsvítlo naposledy, když jsem tě uviděl po třetí. Bylo to jako dřevoryt, má bezejmenná korouhvičko, kladoucí svůj úsměv na schody jako kající ženy své vlasy. Jako pokládají sladcí lidé růženec, modlitby a prsteny věrnosti.

Je už pozdě, vrať se domů, podivná postavo, vonící mechem a černými hedvábnými perlami. Proč máš starý klobouk a vybledlé ruce, když hrají varhany a kolem se rozveselil chaos?

Přešel jsi kolem, podzime poslední, na lavičkách v parku už nezraje láska. Myslel jsem na to, když jsi mě minula jako stín. Dřevoryte bez ozdobného rámu, zachytil jsi mé ruce jako kdysi. Nemáš je teplé, fičí z nich chlad. Tak jako malé děti, když si ohřívají ruce o láhev s mlékem, zjistí, že je studená jako ony. Jaká jsi směšná a ubohá v těch svých bez tvarých šatech, protože krásu a oči jsi všila do kabátků pro chudé. Tak se vlečeš, stará panno, s taškou, darovanou babičkou s velkými rty, od schodu ke schodu, sama se svým úsměvem. Proč jsme se sešli po třetí?

Snad brzo umřeš. Já také. Odjedu daleko, přestupná stanice. Vzpomínám jenom na tebe. Nevidím pathos noci, nemá mě kdo vyvést z mlhy; v břízách léta popiskují větry, věštící zimu, chlad, spánek.

Sešli jsme se na schodech božích. Ty jsi byla bohata.

2. Růže na schodech.

Nevím, proč jsem se bránila, když se vzpo-

mínky zastavily v zavřených dveřích jako mátožné postavy, jako by se bály vstoupit dovnitř a vrátit se nemohly. Nemůžete se vrátit! Chrátový stín mě ukryl, přijal mé ruce a usadil se na očích. Varhany nehrají, to haraší má berla, která spadla na dlaždice. Stín se zamyslel a nutil, abych se podívala na starý obraz, visící naproti mně. Nevím, koho představuje. Je poslední a chudý v galerii vznešených a bohatých, a přece tak září, roste a převyšuje ostatní. Proč jsi až na konci?

Hladím tě svou vypracovanou rukou. Máš vrásky jako já, ale je jich víc, snad jsi také víc prožil. Řekni mi, proč žiji. Smrt nejde, nikdo nežije pro mne, nikdo neví, že až chorobně hledím na lidi, kteří ve dvojicích přistupují a ničeho se nebojí. Ty jediný mě můžeš utěšit, chladiš mě do tváře a vyrýváš mezi mé vrásky nové mezery tajemného písma, písma věčnosti. Snad pochopím, co chceš říci, snad se očistím a odejdu povzbuzena. Vždyť jsem tak stará. Vše, co se stalo, stalo se dávno. — Je tiicho, jen květiny voní.

Řekneš mi, než odejdu, kdo jsi? Skoro to tuším. Vidím trochu tvou tvář, tvář jasnou a laskavou. Proč ji schováváš do stínů? Dívám se ti do očí, máš je takové zvláštní, jako by láska, která dávno umřela, znovu se vydala na procházku do podzimního sadu. Ne, ty neznamenaš smrt. Neznamenaš ani život. Ty jsi láska. Mocná a krásná, proč žijeme na poušti?

Proč jsme všichni žebráci žijící na křižovatkách a ve strachu ze signálních světél? Prach a marnost se na tobě usadily, starý obraze. Jsi jako mnich, který, zavřen do kláštera, po mnoha letech po prvé vyšel na ulici a nijak se nediví, že lidé jsou smutní a veselí, bolaví a šťastní; nijak se nediví, a přece má srdce přeplněné k těm, kteří jsou zapomenutí. Nijak není pohoršen, že děvčata jsou líbezná a čtou po tichých verandách zažloutlé listy maminčiny svatby, když ji nikdo nevidí a slunce se odráží od oken protějšího domu.

Ničemu se nediví. A přece jde po chodníku, každý mu ustupuje z cesty a s úctou se dívá na jeho šat.

Ano. Ale mně je z toho smutno. Protože jsem u konce. Já už nevyjdu ze svého kláštera, nemám tu sílu zapomenutí v sobě, žiji a nežiji.

Tmavá madono, žaluji to tobě, je mi tak smutno po obličejí, který by ke mně vzhlížel s dětskou naivitou a který by patřil mně.

Snad je již pozdě. Chrám dřímá jako věrný pes u nohou svého pána, čeká jen na jeho zavolání, aby se vzbouřil proti té špíně, kalu a hnusu falešných věřitelů, kteří každý den přicházejí vymáhat na Nejmnějším, ale jsou slabí a klesnou na lidi s idiotským úsměvem. A proto nikdy nedojde k tomu, aby nastalo vzbouření proti nim, protože poznají marnost dunění kroků a přistoupí k obrazu poslednímu. Každý jej uvidí, jako uvidí mnoho věcí, kterých si dříve nevšiml, až teprve tehdy, když se má vystěhovat z pokojů, kde žil a kam se již nikdy nevrátí. Pak se až zapotácí z té síly poznání a každodenní nádhera snů se

rozplyne a zhasne. A do prázdných rukou nakonec skane chudá čajová růže, měkká jako lidské srdce a tvrdá jako boží hněv, tak vonící po seně zrána, slunci a zahrádce u domku.

A tak mizí mé já, už neexistuji, už nepláči, že jsem opuštěná, ale dnes, ještě dnes odjedu! Odjedu! Promarnila jsem svůj život pro lásku a nyní sama Lásky kráčí mi vstříc. Mrtvý žebráku, vstaň, prostru ti pod hlavu samet barvy smetanové, aby tě netlačil katafalk schodů.

Odpočiň si, čeká nás daleká cesta.

Maria Panno, já se ničeho nebojím.

Z ohňů a z deště

V. Bělohlávek

Vítr si drnká za komíny a kouře uléhají nízko k okapům. Mezi vikýři sruje čas větrnou noc s mlhami a dýmy, s nízkým nebem o stažených obzorech, noc bez hvězd. Rozžal jsem lampu a usedl nad nepopsaný papír, chýle bradu k zemi. Měi jsem se ku psaní. Měl jsem se ku psaní, naslouchaje zpěvům za nočními okny, vyprávění nějakých dávno pochovaných příhod, naslouchaje vřetenci vzpomínek, zahnízděných pod očadlymi trámci bůhvíkdě zanechaných dní.

Dal jsem se do hledání cest svých myšlenek, té niti stokrát zpřetrhané, jež se večer co večer počíná a zrána dochází ke konci — večerem znovu navazovaná. Jako pochod snů kouří a mlhou za okny. Jako koloběh příhod, rojících se z ohňů u kamen. Jako prsty spiklenky tmy, křehké pozdravy odjinud — míjejí mne mé nikdy nedosněné sny, slova bez konců, jen o hluchých počátcích, věty na půl stvořené a nedořečené.

Sedím a sním. A pracuji . . .

Najednou slyším ozvěny kroků, od okna doprostřed místnosti mířících. Někdo cizí mne po špičkách obchází. A tu se obracím, cítě dech svého nočního hosta na šíji, tu se obracím, nevládný z vyrušení. Přede mnou stojí neznámý člověk. Muž v šerém haveloku tmy, se střevíci o nánosech cizího prachu, s tesklivým kloboukem v čele. Nevidím mu do tváře. Nevidím ani rukou, utopených v stínu pláště.

Mlčíme oba, jako bychom vážili druh druhá. A v tom tichu pod noční lampou drnčí

jen vítr na střeších, konejšný marným steskem harašivé meluziny s ohniště.

Tu se pohne neznámý a obchází stůl, usedne rozkročmo na židli a máje hlavu nachýlenou pod beztvárnou plstí dešti zprohýbaného širáku, přečte beze slova pár řádek na papíru. A pak odhodí netrpělivě a pohrdavě papír na stůl, pod vázu s květinami a zvrácený nazad promluví do ticha. Tak jako pro sebe a pro mne zároveň, tak jako na půl úst a přece plně, tak jako pro utišení vlastních myšlenek a vlastních dohadů.

»Tak, tak! Můj zlatý — básník! Básník! Míjím jednoho a jiného za ním. A pak nové a nové. Podívejte — otáčí se z čista jasna zplna na mne — jste právě sedmasedmdesátý. Vidíte tu řadu, můj milý, tu řadu před vámi — plavovlasí chlapci, černí chlapci, s tužkou mezi zuby a nachýleni nad ohněm? Vite — byl to kruh! Byl to kruh, po němž jsem šlapal, a v tom kruhu vztáhl každý ruce po stínech svých přeludů, svých bolestí a stesků, dáváje jim tvar. Ale nahnutý, zkroucený, nepovedený tvar. Eh, co nalézám — tady u vás, podívejte: čeřeny tmy, číše času, cinkot vterin, smutky písní, hlad přsů — a co víc? Jak je to všechno stejné, jak neměnné: u toho prvního, u toho padesátého, jako u vás. Všude, pravím, docela všude . . .«

Vzrušil se znatelně, máje zardělou kůži na vyvětralých lících a zpod obočí zářily zornice, jež ztratily šed' své vyplavlosti a připomínaly zbytky starých, bohatýrských časů, kdy žhnuly, žhnuly jako ohně hvězd.

A on vstal, opíraje se dlaněmi o stůl a naklonil se ke mně, zaraženému, až mi jeho oči zblízka spalovaly tváře, a pokračoval tiše, překotně a zadýchaně:

»Což to nechápete, že nikdy nic nestvoříte? Co jste? Kapánek přitěsaní neotesánci. Vrníci mastičkáři rozkoši, jež neznáte. Věčně mutující slavíci ohluchlých lesů. Nic víc — ani o znáničko víc. Vždyť už tisíce šilenců před vámi valchovalo tu ubohou kobylku — umění, osleplou a o třech nohách, bolestivou a břeží bez ustání a tisíce šilenců ji bude valchovat i po vás. Máte tohle před sebou? Nic nestvoříte, nic nového, co by stálo za řeč. To proto, že všechno jsme už vytvořili my, slyšíte, my! Dávno před vámi. A vy se jen vracíte k nám a v trošinku, jen nepatrně zjinačelé písni krákoráte naše staré zpěvy! A my — ale co vám vyprávět. Je to už dávné a ztracené!«

Hlas se mu nalomil a dozněl do ticha. A on, jako by náhle balvan nějakých vzpomínek zdrtil bídu jeho přítomnosti, sklonil hlavu a vrátil se, ztichlý, na židli. A jak tu tak seděl pod lampou, stín klobouku mu padal přes tváře až ku bradě a pohaslé oči byly dírami, černými, ztracenými a jen jako tušenými.

Byl stár, byl stár, a proto tak šedivě a sklesle nachýlený v popeli požářiště vyhaslého vzrušení. A tu jsem najednou ucítil, že jeho cesty jsou předlouhou poutí bez oddechu a viděl jsem marný, zaprášený a zašlý třpyt jeho oděvu, jenž už dávno neokouzloval svět: Díry v haveloku na propadlých a harašivých prsou. Ramena těžká a bolestná. Střevíce o sešlapaných podpaticích a zežloutlých přezkách. A jen ruce se sotva znatelnou žilnatinou cev byly štíhlé, bílé, překrásné a ani drobátko se nechvěly. Tak jako ruce sochy, žehnající do noci. A tak jako stopa ztrouchnivělého díla, jež z rukou vyšedši, zas do rukou se vrací.

Třesoucí se, sentimentální stařec nřede mnou. A tu bez přechodu jsem pocítil všeprávnost svého dozrálého mládí, splav horké krve v žilách, sílu, nahromaděnou v pažích a vzpřimuje hlavu a hledaje marně jeho uhýbající pohled, pronesl jsem, jako šleh biče, otázku: »Kdo jste, pane?«

Neznámý vzhlédl a zář světla odkouznila nemilosrdně zašlou tvář a okoralé rty, znešvařené opary. Zabodl vyplavlé oči zádumčivě do rohu místnosti, jako by svolával kupy svých někdejších jmen, jako by bral na pomoc řady dávno vymazaných příběhů a vzpomínek ze svého života:

»Kdo jsem? Jaká otázka! Někdo zašlý, kdo už není. Loutnař popraskaných strun, ohnutý bard ztracených princezen a ještě kdovíco, stopař minulosti, poutník za klekání — jeho zrak vklouzl do tmy za oknem, nějak zhloubi zatřpycený, jako v rose, právě tak — a souhrn všeho? Nikdo, pane, ano: Nikdo!«

Vydechl jsem uvolněně a prudce, a když jsem promluvil, zněla slova posměšně a ironicky:

»Tož tak — nikdo! Milý pane, jak jste laicíný: Nikdo! To už je dávno přežilé, můj pane, pane Nikdo! Tím už neomráčíte svět a nejméně mládí, to nejméně, pamatujte si to! Teď jste si všechno pokaňkal — takovým gestem, rozmachem do prázdna. Žil jste kdy? Víte, co je žít a tvořit život? Nevíte! Protože jste nebyl nic víc, než toulavý pan Nikdo a...«

»Ale vy?« přerušil mne živě a malounko vzrušen.

»Já? Kdo já jsem? Koukejte, teď vám asi zničím všechny iluse. Měl byste si zacpat uši, je to tak docela všední — kdo já jsem: Všecko, drahý pane Nikdo: Dostudovavší student, dopracovavší dělník, básník na konci snů, cihlár za svými dostavěnými šraňky a selský chasník u dooraného pole. Vidíte, to je za mnou. A tváříte se tak úsměšně — nic mi neříkejte, vidím to! Je to bez příchuti kouzla, jak by ne, vždyť v tom všem se tají jen práce, nic romantičtějšího. Ale pamatujte si — a teď vstávám já a mé rozhořelé zorničky jsou vtaveny do jeho šedé tváře — do všeho jsem dal kousíček ze sebe, protože člověk, člověk, jenž pracuje s čímkoli, se stává konec konců součástíkou trvání vlastního díla, třeba by to byly jen ty cihly a jen to zorané pole!«

Domluvil jsem a stojím proti němu vzpřimený. Zdvihá zpopelavělý obličej a vydechne nedořečenou otázku:

»Tak já — — —«

Vskočím mu do té nedořečené otázky o znáničko vyšším a zesílenějším hlasem: »Vy? Co s vámi? Radím vám — jste stár a tímhle večerem jste ochuravěl. Měl byste odejít. Někam ke konci své pouti. Někam ke hřbitovu vprostřed ostružin a maliní, pod říjnové nebe a sesychající se sosny. Anebo ještě lépe, někam do hor, na rozeklané skály, kde není nic více a nic méně než nečinnost samoty. Tam někam. Vyplakat se do mechu a kamení a pak tam usnout. Se svou zlámanou, grejcarovou

loutnou pod hlavou, se svými střevíci nekonečných cest na nohou a kryt děrami toho nikdy neodkládaného pláště, do kterého duje vítr.»

Krčím rameny a pohlédnu před sebe, ale nevidím už nikoho. Jen prázdnou židli pod lampou.

Ani stín nezbyl po mém nočním návštěvníku.

I usednu nad svůj papír, navazuje nit svých zpřetrhaných myšlenek. A nad své číše času, nad svůj bez hořkých slov, nad začazenou tmou.

A závany zimního větru řinčí na sklo...

Mladí hrdinové

Silvio Riva

O králi, který zemřel, aby spasil otroka

Pravdivá legenda.

Ježíš! Již častokráte zaslechl jsem toto tajuplné slovo, nikdy však jsem se nesnažil poznati osobnost, která se skrývala za těmi dvěma slabikami.

Evžen dal mi nahlédnouti do tohoto dramatu, které však je skutečností. Nemohu popsatí svůj údiv a své pohnutí nad oním králem, který zemřel, aby spasil otroka, který by se byl i za mne samotného vydal na smrt. Ustrnul jsem nad tím a co chvíli říkal jsem sám sobě: »Zemřel pro mne a já jsem o tom dosud nic nevěděl!«

Jaká to hrozná věc!

Z vypravování Evženova vyrozuměl jsem, že tento čarovný, lásky nejhodnější božský král není bytostí, která přestala žít, že však žije dál životem nadpřirozené lásky, lásky, která přetrvává věky a nevyčerpá se. I kdyby byl králem jen pozemským, vzpomínka na oběť tak čistou dala by vzniknouti v srdci všech lidí všech dob a národů pocitu uznání a soustrasti.

Neměl jsem soucit s Ježíšem, nutilo mne však vyhledati jej bezodkladně a zvolati ze všech sil: »Miluji Tě...«, vrhnouti se jemu do náruče bez ohledu na jeho královský majestát, obejmouti jej jako přítele, který má na mysli jenom mé dobro, a projeviti mu tak svou lásku, která jej hledala, aniž by to chtěla a aniž by o tom věděla.

Nebylo snad způsobeno mé utrpení neklidem mé duše, která hledala Ježíše a nenalézala ho?

Jak se mi líbily ty rozpravy s Evženem! Vyhledával jsem jej, kdy jen bylo možno, abych slyšel pokračování toho, co se mi zdálo býti legendou.

Pocítil jsem lásku k Ježíši: nebyl již neznámou osobou v mém životě, ale bytostí, se kterou jako bych se byl již dávno znal, na kterou často a rád myslím, jako na přítele,

který je sice daleko, ale se kterým jsem spojen myslí i srdcem.

Od této chvíle spojil se Ježíš se mnou a pronikl mou duší i mým srdcem.

Jednoho dne tázal jsem se Evžena, jak bych se mohl státi přítelem Ježíše, jakým je i on. »Musíš přijmouti svatý křest,« odpověděl mi, »a takto se státi dítětem Božím. Svatým křtem staneš se dítětem podobně jako Ježíš je synem Otce. Je to tentýž Otec, jen s tím rozdíl, že Ježíš je přirozeným synem Božím, kdežto pokřtěný dítětem adoptovaným. Pomysli jen, jaké štěstí!...«

Zde se nedalo nic namítati, bylo třeba přijmouti svatý křest, stůj co stůj.

Od Evžena jsem se dověděl, že ten, kdo chce přijmouti svatý křest, musí se poučiti o svaté víře, dobře obeznámiti se s učením křesťanským.

»Víš co, seznámím tě se svým přítelem, který je dobrý a chlapce má rád. Povím mu celý tvůj případ a on jistě zařídí vše potřebné k přijetí svatého křtu.«

Myšlenka svěřiti se ještě někomu jinému se mi sice nezamlouvala, ale důvěřoval jsem svému příteli. Jeho druh, kterého jsem znal od vidění, jistě byl dobrý; vždyť byl obklopen zástupem hochů.

Evžen dobře znal toho profesora, ano, byl jeho přítelem, i když nebyl jeho žákem.

Pravil mi: »To netrvá dlouho, aby se kdo stal jeho přítelem... Stačí několikrát mluvit s ním a přátelství je uskutečněno... uvidíš...«

Vskutku bylo tomu tak.

Stačilo setkati se s ním: ihned poznal, že mám asi něco zvláštního na srdci. Evžen mu pravil toliko: »Je to můj přítel! Není však pokřtěn a chce přijmouti svatý křest. Nevíme si rady...«

Pojal mne za ruku i kráčeli jsme dále alejí, ve stínu stromů. Vyptával se mne s jemností jemu vrozenou a já vyprávěl jsem mu svůj život, jakoby puzen vážnou starostí.

Tím jsme se stali přáteli.

Byl velmi jemný ke mně: mluvil málo a raději poslouchal mne. V jeho očích četl jsem však veliký soucit s mým utrpením a snahu potěšiti mne a splniti mé tužby.

Dohodli jsme se, že jednou týdně přijdu za ním, mezi tím on promluví s knězem o duchovní přípravě.

Tímto knězem byl profesor filosofie jednoho řeholního domu v Miláně. Každého druhého dne přicházel jsem k němu. Vysvětlil mi vždy jednu nebo dvě otázky katechismu a příští hodinu musil jsem mu vše pověděti svými slovy. Všechny pochybnosti se rozplynuly za jeho výkladu a stačilo, abych mu pověděl svoje těžkosti, ujasnil mi vše.

Můj přítel snažil se pak vzbuditi ve mně touhu po svátosti, kterou jsem měl přijmouti, i úctu před ní a naznačil mi způsob, jak žíti za různých okolností, ve škole, s kamarády, s rodiči.

Rodiče!

Nevěděli nic o tom, co se ve mně odehrávalo, nic o mé změně. Snaž se domnívali, že jsem na vše opět zapomněl a již se o to nestarám. Něco však přece zpozorovali. Stal jsem se mlčelivějším, skromnějším, poslušnějším a hlavně jemnějším, neboť určitá má hrubost v chování a mluvě přestala.

Řekla mi to sama matka: »Čím to, že už nejsi jako dříve?«

A můj otec na to odpověděl se zalíbením: »Je to věk... Dospívá... Ale uvidíš, že ještě přijde vzkyplení mládí. Je to doba přechodu...«

Neodpověděl jsem na to nic. Kdyby byli věděli, co se odehrávalo ve mně, byli by se snažili potlačiti vše a kdo ví, k čemu by bylo v mé rodině došlo.

Mlčení bylo zlatem.

Můj přítel přiváděl mne vždy blíže k Bohu. Odejdi, satane! Dej místo Duchu svatému!

Svatý křest měl jsem přijmouti v předvečer Hodu Božího velikonočního.

Radost má byla veliká.

Kněz, který mne vyučoval, dal mi knihu, ve které byl krásný popis obřadu křestního a italský překlad modliteb.

Takto mohl jsem pochopiti podivuhodný význam svátosti, kterou jsem měl přijmouti, a častokráte opakoval jsem si věty z obřadu tak krásného, které samy dávají podnět k úvahám po dni a noci.

Odovědím naučil jsem se nazpamět, i »Věřím«; vše bylo připraveno.

Kněz mne ještě jednou vyzkoušel.

Při křtu měl jsem ponechati si i své jméno: Aldo.

Kmotrem měl býti přítel, se kterým mne seznámil Evžen.

Přišel Velký pátek, předvečer mého křtu. Toho dne chtěl jsem se postiti, abych se takto co nejlépe připravil. Večer pak klečel jsem dlouho u svého lůžka a přemýšlel o zítřejším dnu, kdy jsem se měl státí dítětem Božím a duše má měla vyjít z koupele křtu čistá a krásná jako lilie.

Jaká to vigilie nadšení a radosti, bohatá nadějí!

Radost má však dostoupila vrcholu, když mi bylo sděleno, že příštího dne, ve veliký svátek Zmrtvýchvstání Ježíše Krista, přistoupím i k prvnímu svatému přijímání.

Přijmouti Ježíše a zemřítí, po tom jsem toužil.

Bylo ujednáno, že přistoupím ke svatému přijímání s Evženem a s přítelem: kněz, který mi měl podati Krista svátostného, měl býti týž, který mi dal Krista v učení Církve. Na lůžku opakoval jsem si slova obřadu křestního: »Ustup, satane, a dej místo Duchu svatému!...«

Ano, satan měl odejítí, mnou pak vládnouti Duch svatý.

Vzkříšení.

Dopustil bych se lži, kdybych tvrdil, že jsem této noci spal. Co jsem jen dělal a na co vše jsem jen myslil této noci! Srovnával jsem se se starými křesťany, kteří začasťe přijímali křest, aniž by kdo z příbuzných o tom věděl a s nadšením žili ze své víry.

Těž i já jsem byl jako oni: neměl jsem míti tu radost viděti otce a matku při svém křtu.

Čas ubíhal pomalu, nekonečně pomalu, až únavně.

Svívalo.

Vstal jsem.

Rodiče věděli, že vstanu brzo, protože jsem večer projevil přání jíti ráno na procházku ještě za čerstvého ranního vzduchu.

Povolili mi vše, neboť nebyli nijak skrupulosní.

Za několik hodin již měla voda svatého křtu omýti mé čelo.

Za tohoto radostného očekávání poslal mi Pán první zkoušku. Kněz mi pravil, že můj přítel musil zůstatí na lůžku pro horečku, a že mým kmotrem bude Evžen.

Tato zpráva mne zarmoutila. Zdálo se mi, že můj křest bude méně slavnostní, a že má radost nebude dokonalá. Dobrý onen kněz mne však v okamžiku upokojil.

Když jsem spatřil Evžena, běžel jsem mu vstříc, objal jsem jej a zvolal: »Ty jsi můj anděl strážný!«

Drahý můj přítel zářil radostí. Jeho tvář s jemnými rysy a krásnými kučeravými kaštanovými vlasy měla výraz svatosti a nevinnosti.

Jsem v kostele poblíž křtelnice. Nemohu odpoutat svých očí od ní. Je zahalená bílou rouškou, jež znamená milost posvěcující, kterou má duše má býti přioděna.

Jen několik okamžiků a posvátný ritus započne.

V této chvíli vzpomínám na své rodiče a myšlenka tato vzbuzuje ve mně pláč.

Já kráčím k životu, zatím co ti, kteří mi dali život přirozený, směřují ke smrti!

Obřad započal.

Kněz pronášel slova žalmu:

»Jako jelen touží po prameni vody, tak touží duše má po tobě, ó Bože.

Slzy byly mi stravou dnem i nocí, zatím co každého dne pravil jsem k sobě: Kde je tvůj Bůh?

Proč jsi smutna duše má a proč se rmoutíš?

Doufej v Boha!...«

Nevím, dlel-li jsem v té chvíli na nebi či na zemi, protože duše má byla zahalena láskou Boží, v níž je dobře ukryti se. Vzpomínám na slova kněze, kterými prosil všemohoucího Boha, by mne přijal do své rodiny, mezi své děti.

A ve chvíli, kdy křestní voda stékala mi po čele, zažil jsem pocit, kterého jistě nikdy již nezažiji. Duše moje byla omývána krví Kristovou, v okamžiku stala se bělostnou, neposkvrněnou a čistou.

Kdybych byl zemřel v této chvíli, byl bych se ihned spojil se svým Bohem. Nepatřil jsem již ďáblu, ale Bohu. Nyní jsem měl i já nárok na ráj, i já jsem mohl jako Evžen pozvednouti oči své a modliti se: Otče náš!...

»Přijmi roucho bělostné a přines je bez poskvrny před soudnou stolicí Pána našeho Ježíše Krista, abys měl život věčný...«

Tu krásnou nevinnost, kterou jsem byl přioděn při svatém křtu, zda přinesu ji tak čistou a neposkvrněnou k Bohu, až mi bude zemřít? Bude ještě bělostná?

Ježíši Kriste, můj Spasiteli, učiň, by vždy zůstala bělostnou, jak jsi mi ji dal ve svatém křtu!

»Přijmi svíci hořící a zachovávej bez poskvrny křest svůj, zachovávej Boží přikázání, abys, až Pán přijde na svatbu, mohl je-

mu jíti vstříc se všemi svatými a měl život věčný.«

Co na mne čeká v životě? Ve chvíli však, kdy Ježíš přijde, aby mne navždy vzal k sobě, chci držeti v rukou hořící svíci víry a lásky, kterou jsem přijal na křtu svatém.

Nechť život můj již je jakýkoliv, smutný nebo radostný, šťastný nebo nešťastný, bohatý nebo chudý, v ponížení nebo ve slávě, vždy chci držeti tuto rozžatou svíci: vždy, dnem i nocí, protože nevíme, kdy Snoubenec přijde.

Chci žíti ze světla této voskovice, která má ozařovati celý můj život; chci žíti z tepla tohoto světla a zahřáti se v bouřích, které mne očekávají; chci zemřít jako římská Vestálka, s živým plamenem svíce křestní, jímž jest víra a láska.

Jsem dítětem Božím, a myšlenka ta mne naplňuje hrdostí a silou. Není hodnosti větší nad tuto.

Zapomněl-li bych na tuto důstojnost, nemohu již žíti křesťansky, protože nemůže zůstat dobrým, kdo zapomene, že jest dítětem Božím.

Na této zemi vše je marné a nicotné: vše pomíjí a nic nemá trvalé hodnoty. Největší pocty, které mohou člověku býti uděleny, nejsou ničím, protože míjejí a zanikají, jak míjejí a odumírají krásná roční období, radostné slavnosti života.

Důstojnost dítěte Božího nezaniká však nikdy, zůstává uchována vždy, i chudému žebráku ulice, i nejubožejšímu nemocnému, i bohatci i králi, dnes i zítra, po celou dobu života, ano zůstane i po smrti, aby se stala pramenem radosti vyvoleným.

Vpravdě radost musí naplniti toho, kdo přemýšlí o bohatství, jež skýtá svatý křest.

Vždyť Bůh ve své nekonečné lásce promlouvá ke mně: »Tak tě mám rád, že chci, abys měl něco z mého života v sobě: ano, něco z Boha! Jsi spokojen? Stáváš se účastným božského života... Jsem navždy spojen s tebou a ty jsi navždy spojen se mnou!«

Nemožno vpravdě žíti a nevzpomenouti si na tyto krásy Boží, nemožno dobře zemřít, aniž bychom byli okusili těchto slastí a brali podíl na Jeho životě.

Pane, slibuji před tvými anděly, že raději chci zemřít než provinit se na svém svatém křtu.

Hodina pláče i radosti.

Neuvěřitelné stalo se skutečností. Ježíš je ve mně, v mém náručí.

Stačí, stačí, nemožno to popsat; kterak bych našel slova, jimiž bych to vyjádřil?

Při pouhé myšlence na toto mé setkání s Kristem Ježíšem naplňuje se srdce mé radostí.

Dík, ó Ježíši, za tolik lásky. Přemýšlím-li o ní, nenalézám jiného způsobu díky než znovu tě přijmouti příštího dne, a vždy ti říkati: Jak jsi dobrý a plný lásky, Spasiteli můj!

Proč ještě se tolik mluví o ráji? Což jest něco většího, důstojnějšího než svaté přijímání? Ráj jest na zemi a tím rájem jest Ježíš.

Kdybych mohl mluvit se svatým Otcem, řekl bych mu: »Svatosti, povolte přijímati Tělo Páně dvakrát za den . . ., vždyť nevydržím do večera, do příštího dne!

Kdybych byl vědcem, studoval bych, jak učinit chléb trvanlivějším, tak, aby Kristus zůstal v nás hodně dlouho. Postil bych se až do poledne, abych zůstal vždy nerozlučně spojen s Ježíšem, s Ním, který, když mluvil, dával slovy svými lidu zapomenouti na

jídlo lidu, který celé dni stál, aby mu mohl hleděti do očí tak krásných a hlubokých a v tichu naslouchati jeho milým slovům.

Kdyby Ježíš znovu přišel na zemi, všichni lidé běželi by, aby jej mohli spatřiti a promluvit s Ním několik slov a požádati jej, by je vzal k sobě do ráje. Ano, kolik kilometrů z daleka by přišli!

A svaté přijímání, co je?

Vždyť je to Ježíš, který přichází do našeho srdce!

Dnes však je málo víry a lidé žijí v horečnaté touze po věcech hmotných.

Hodina hvězd.

Druhého dne, když jsem spolu s matkou za jasné noci pohlížel na krásné hvězdnaté nebe, pravila mi: »Je to hodina hvězd!« . . . Tu nezdržel jsem se a odpověděl jsem: »Ano, maminko, pro mne přišla hodina hvězd! Nyní vidím . . ., ano, maminko, vidím Boha! Má matka mne objala a zaplakala.

Zimní krajina s měsícem

Václav Ara

Vzdáleno nebe blesků,
hodina mrazu světlo ukula.
Zář diamantu má skutek krásy,
jenž nepozemský, jak nepozemská bolest,
si v znivou bělost skrývá tvář.

Mír krajiny je mírem naším
a smrti blízké prvá podmínka,
jíž svatopis svou stránkou bolestnou
je stále otevřen.

Mír krajiny a ticho měsíční
zas vykrvácí do úsvitu dne,
jenž zasazen v tíž šílenství,
dá vystoupiti k hvězdám,
k domovu.

Rozloučení s nocí a světlem měsíčním už čekám.
(Bez ustání dnešek rozlučuje čas;
na rozhraní můj hmat je tápání po uzlinách tmy.)

Tvar pokání v podobenství křivém:
měsíc políbený nocí.
Tvar odsouzení v nenávratnost světla:
noci černě.

Dvojí tvář

L. Scheilinger

Nízká stolní lampa vydává tlumené světlo, osvětluje jen plochu zeleného stolu. Tu knihy, tam sešitů hromada, pravítko, tužky a pera.

A Pavel studuje matematiku. V spáncích již hučí mu roztodivná melodie. Noční klid stojí dnes Pavlovi u oken.

Náhle ozvalo se lehounké zaklepaní. Pavel zcela udiven odpovídá: »Dál.« Otevřely se dveře, a, Bože, ve dveřích stojí Pavlův dvojník. Stojí klidně, očima hledí Pavlovi do tváře, ale jaké jsou to oči, proboha, vlastní oči Pavlovy!

Pavel si vzrušeně přejel tvář rukou, stiskl usilovně spánky.

Bože, vždyť to jsem já, kdo jste, co ode mne chcete?

V té chvíli poznal na ruce neznámého svůj prsten, který dostal od své matky k osmnáctým narozeninám.

Pro . . . prosím, posad'te se.

Koktá a nabízí hostovi židli.

Děkuji, snad ses mne nepolekal, Pavle?

Zazněl jeho klidný a zcela zlehounka podbarvený hlas, který Pavel tak dobře zná. Bože, a jak by ne. Vždyť týmž hlasem denně hovoří, zpívá a žertuje, je jeho a přece cizí, silný svou vůlí, vůlí člověka silného, neznámého hosta.

Sedí tu spolu, jeden druhému v oči hledí, nyní už zcela klidně, bez divného chvění víček a rukou. Pavel svýma šedýma očima pozoruje neznámého, každý jeho i mimovolný pohyb i posunek v tváři, každý kousek jeho bytosti, tvář, ruce i oči. A cítí na sobě pevný, ocelový zrak nezlomný důvěrou, vážný a vyrovnaný, s tichým, jakoby ztajeným úsměvem, který se zdál, že by se mohl nebezpečně lehce změnit i v ironii.

Divíš se, že tu stojím před tebou? Pavle, jsem ty. Nepoznáváš mne?

Ano, a zároveň ne. Prosím tě, odkud ses tu vzal a odkud máš můj prstýnek?

Ach, ten, ten mi dala maminka k osmnáctým narozeninám. Tenkrát mě políbila na čelo a dala mateřský žduchanec do zad a řekla: Ty můj kluku, ten prstýnek mi dal tatínek k našemu zasnoubení, doufám, že jej dáš také své nevěstě.

Ach Bože, maminko, na co ty myslíš?

Ano, ano, právě tak mi to řekla maminka. Odkud to víš?

Pavle, tož konečně uvěř, že jsem vlastně ty.

Pochop, přišel jsem dnes za tebou, chci tě vidět.

Bože, sním, nebo jsi jen přelud?

A Pavel, hlavu ve dlaních, a myšlenky letí, Bože, jak letí.

Znovu se ozval ten klidný hlas.

Jsem tu, jsem Pavel. Jsem ty a nejsem ty.

Jsme oba, ty i já. Ani nevíš, Pavle, jak dobře tě znám. Žiji zároveň s tebou, vidím tě každý den, hodinu, ve spánku i když bdíš, jsem stále u tebe. Dnes právě byl čas, abych přišel k tobě ne tajně, ale docela mužně. A vidíš, jsem tu a ty mlčíš. Víš, co tě trápí. Tvá láska. Víš a chápu tě.

Měls ji rád, vid', Pavle?

Ano, jak to víš?

Máš ji ještě rád.

Ano, Bože, jak ty to víš?

Vidíš, byl jsem po celý ten čas s tebou, v tobě, docela na dně tvé duše. Jak často jsem k tobě mluvil. Zprvu jsi nechápal. Víš vše-

EDY KOUKAL

ZRCADLENÍ

chno, že má hnědé oči, měkké, teplé, same-
tové oči.

To je ona. A má takové vlasy, tmavé a jem-
né a mocné, ty vlasy, v kterých je celá její
bytost. A víš snad, zda ona má ráda mě?
Víš, proč je tak krutá, a víš ty vůbec, proč
ji mám rád?

Ano. — Ale snad také, Pavle, víš, že je tak
krutá a bezohledná, že snad tě zradí anebo
zradila? Že tvá, pro tebe tak bolestivá láska
je pro ni jen pel a sladkost obdivu, který
sbírá jako královna? Ne, nechci jí ublížit,
snad se mýlím, ale uvažuj. Proč se ti vy-
hýbala, proč nechtěla tě vidět, mluvit s te-
bou, proč celá léta před tebou prchala, jak
na to najdeš odpověď, Pavle?

Ne, ne, Bože, to není možné, já sám nevím,
co říci.

Pavle, ty nevidíš, tvé oči jsou pod závojem.
Vidím vše tak jasně, jako nejkrásnější a
možná nejsmutnější jarní den. Čekáš snad
zázrak? Ne, on nepřijde.

Tvé srdce zůstalo dokořán. Přišla k tobě a
zůstal rozbitý skleněný palác.

Neboj se, podáš obě ruce životu, podáš je
práci a přidáš je lidem, kteří jsou malí a bez-
mocní, kteří na tebe čekají.

Oba dva stojí proti sobě, velicí, urostlí.

Jeden zatíná pěst. — Semkl rty.

Ano, ano, chci.

V tu chvíli se z jinocha stává muž. Tím Ano
nadechl do sebe jiný vzduch, vzduch práce
a života.

A Pavel chlapec se ztrácí, rozplývá, mizí.
Zdá se, jako by tu ještě stál, díval se oknem
ven k blednoucím hvězdám, do ranních mlh.
— Ale již tu není.

Stojí tu neznámý a přece již známý, s pev-
ným pohledem a s čelem, na němž je o vrás-
ku víc, neznámý, Pavel, muž.

Stojí tu chlap, který čeká s ocelovými sva-
ly a s dlaněmi z kamene na práci, na život.
V té chvíli usedl ke stolu a začíná počítat,
rýsovat.

Je svítání. Rosa a chlad a blížící se den. Po
kamenité cestě, za malým trsem bodláčí,
běží střevlík.

Je den.

Hříšník

Jiří Karen

Šípem zla proděravěn
lásce uniká...!

Láska ožehlé má řasy
Pel setřen motýlu
S temným pozadím hrůzy
vrávorá ve víru

Na vybledlých paletách
čistého mládí teskné rysy
Bezelstný slunovrat her
Byl jednou jeden král
Už dávno. Kdysi.

Duši, nádoba prasklou
zžírá, zžírá měděnka vin

Řeka a den

Josef Macháček

Ještě poznat tě
dálko nedozírná
budoucnosti zahalená
Kéž půjdeme cesto zúžená zas spolu
tam dolu

do údolí k řece

Den mnohdy marně svítil
dobrota srdcí nekvetla
den zase krutostí se řítit
níž a níž

Ze zápisníků mladých studentů

V Jitře se objevují již náboženské články. O Pan-
ně Marii však ještě nic napsáno nebylo. Než se
tak stane, oslavme Ji aspoň modlitbou: »Ó Ma-
ria, beze hříchu počatá, oroduj za nás, kteří se
k Tobě utíkáme.«

*

Jen duchové mdlí a slabí — tvrdí jeden hrdinný
Ital — se dovedou vysmívat přepínání. Není
opravdové velikosti, kde není vášnivého zaujetí.
Vášnivé zaujetí se mnohdy jeví nechápajícimu
jako přepínání.

V kvintě nás učil češtině profesor, na kterého
snad nikdy nezapomeneme. Dovede ze třídy vy-
dupat království duchů (je-li možno toho výrazu
o kvintánech užít), ve které však sám byl ode
všech uznávaným králem.

Mít dětské nápady, to je krása a milost (útržek
z dopisu). Nebojte se být k Bohu velkomyslní.
Bůh se nedá předčit vaší velkomyslností (ze slov
kazatelových).

Studenti z hor

Miloslav Kunc

Mám vás rád, vy stateční hoši! Daleko za vámi stojí vaši bohatí městští spolužáci, kteří v pohodlí a blahobytu vstávají půl hodiny před začátkem vyučování, udělají pár kroků a jsou ve škole. Ale vy? To ještě celá vesnice spí, obalena tmou, jako o půlnoci, ale vám to nevádí. Rychle vstáváte a po nedlouhé době vás potkávají náhodní chodci, jak s okutýma botama na nohou a mohutnou aktovkou v ruce si vykračujete přes pole a lesy na hodně vzdálené nádraží. A to se opakuje den co den, celý rok, ať je počasí jakékoliv.

Cestou přemýšlíte. Trochu o škole, trochu o kamarádech, trochu o sobě. Vaši rodiče bohatí nejsou. To ne. Ale mají vás rádi a chtějí vám umožnit vzdělání. A vy — vy tomu rozumíte. Bydlet v městě — nemožno. Být smutný — to, prosím, na mladém člověku nežádejte. Zbývá jen jediné: přijímat věci tak, jak jsou. A proto jste veselí, vytrvalí a otužilí. Poznáváte tak trochu život.

A to poznání je mnohem cennější, než pouze z literatury. Mnohé lépe chápete, mnohého si povšimnete.

A přece někdy se zdá, že se ve vašich srdcích něco zahrnuje. Něco cizího a u vás nezvyklého. Zahledíte se do sebe. Co je to? Závist. Vždyť vaši kamarádi ve městě, ti se mají! Vyspí se, jak chtějí, maminky jim ke svačinám připraví, co mohou nejlepšího, o nějakou korunu u nich není nouze, užívají světa. Můžete si to dovolit vy? Ale nezůstáváte u takového závěru a přemýšlíte dál. Ano, to všechno mají, ale zato nepoznali něco, co je neskonale krásnější, blaživější, než to jejich pohodlí: nepoznali krásu vítězství nad záplavou překážek. Mnoho nesnáží se vám staví do cesty, ale vy lámete jednu po druhé, odhazujete je stranou a směle jdete vpřed ke svému cíli. Bude jím maturita, a pak uvidíte, co se dá dělat. Nepřipravení v životě stát nebudete. A co je hlavní — máte chuť k práci. Ne, vy se v životě neztratíte!

Meditace nad Rotreklovou sbírkou Kyvadlo duše

František Braun

V zimě roku 1940 vydal Zdeněk Rotrekl sbírku Kyvadlo duše. Jeho jméno jistě není neznámo čtenářům Jitra; otiskoval zde své rané skladby a nedávno se opět objevila v Jitře jedna z jeho posledních prací. Nebude tedy bez zajímavosti, když si tohoto mladého adepta lyrismu prohlédneme trochu blíže. Když se podíváme, abych tak řekl, do jeho duchovní laboratoře, jak vznikají jeho básně. A bude nás také zajímat, z jakého materiálu je zhotovuje.

Zdeněk Rotrekl je spiritualistického založení. Všimá si duševních jevů a procesů důkladně, místy až detailně a zpodobňuje si je ději, odpozorovanými v přírodě. Jeho duše je rostlinou, městem; kvete, ale květem jaksi skleníkově nezuživým a přibledlým, mluví, směje se i pláče a hlavně pláče, ale její hlas zní jaksi dutě, jakoby v prázdnotě. A tu se náhle rozhoří podzemní plamen básnickovy vášnivosti, a jako by explodovala sopka, hrne

se po pustých cestách jeho duše lávovitý příval vzrušených a vášnivých představ žhavé touhy a vůle uchopit prchající vteřiny, uchopit život a cele jej proniknout. Ztvárnit v rým. Ale není mu dopřáno uchopit krásu a zaklít ji v hmotu slova. Vášně rychle vyprchá a zbude jen smutek. A možno říci, že smutek vtiskl poznávací znamení všem Rotreklovým básním. Víím, že je téhož složení, jako u mnoha jiných mladých básníků. Ale je též pravdou, že radost a jas není Rotreklovým básnickým domovem.

Pro vyjádření nejrozmanitějších stavů duše hledá Rotrekl odvážně nové příměry a symboly. Tu šťastně, tu s menším zdarem, ale v celku je patrné, že, vytrvá-li na této obtížné výpravě za dobýváním absolutní krásy věcí a obnažováním ponorných proudů duše, dobere se nemalých výsledků.

Život je boj

J. Andělová

Každým rokem vychází ze škol a různých zaměstnání tisíce a tisíce mladých lidí. Dnes jsme to my, kteří se připravujeme, abychom čestně obstáli a uplatnili se v hospodářském i soukromém podnikání. Toho si musí býti vědomi i rodiče, aby své děti pozvolna rozumnou výchovou obrňovali krunýřem skutečnosti a ukazovali jim holý život — třeba by byl trpký. Povinností jejich je rádně je do života vyzbrojit a ne, aby se dceruška spoléhala, že to za ni někdo udělá. Dovedete si představit hochu nebo dívku, postavené do života, kteří byli zvyklí na oporu svých rodičů a nedovedli se postavit na vlastní

nohy? Hoch stává se hříčkou silnějších jednotlivců a dívka se stane při nejmenším rozmazlenou.

Sami nesmíme klidně čekat, až nám snad spadne štěstí do klína. Štěstí můžeme dosáhnouti, ale vlastním přičiněním a bojem, nikoliv nečinností. My mladí přes všechny překážky zatneme zuby a dokažme, že ozbrojeni ocelovými nervy se nelekne úmorného boje. Mezi námi mladými je třeba pevných, přímých a odpovědných charakterů. Žádné pochlebování a hrbení. Čelo proti čelu, přímo do očí si vše říci, jednat bez postranních úmyslů, bude to lépe klapat. Žádejme, aby v na-

šem blízkém okolí mluvila se holá pravda, tvrdá jako křemen a budme ujištění, že budeme spokojenější a že život bude se nám zdát jednodušší. Každý z nás musí jít do života s pevnou odvahou a vůlí, dosáhnouti určitého životního cíle. Na

cestě se nesmíme dát zadržet neúspěchy a příkrořími.

Nesmíme ztratit víru v sama sebe, neboť sláb je jen ten — jak praví básník — kdo ztratil v sebe víru, a malý ten, kdo zná jen malý cíl.

Vzpomínka na Dobré Dílo a jeho zakladatele

M. Bertoníček

Více než před dvaceti lety jsem psal Dobrému Dílu o Hellova Člověka. Když ani na první, ani na druhý dopis jsem nedostal odpovědi, odhodlal jsem se k třetímu, v němž prudce a ostře jsem se domáhal aspoň odezvy. V několika dnech mně došel podivuhodný list Josefa Floriana, psaný podle sv. Pavla »písmem velikým velkým a stylem, který mne naráz zaujal a jako udice přitáhl k Dobrému Dílu. S listem jsem obdržel zásilku knih, jakých jsem dříve neviděl ani nečetl, v nichž ke svému potěšení jsem našel, co dávno a marně jsem hledal. Rok nato mi bylo dopřáno, abych se s p. Florianem seznámil osobně a stal se tak trvalým členem jeho duchovní rodiny, čehož si vážím jako Boží milosti. Stará Říše se mi stala rájem, do něhož jsem téměř každoročně putoval jen po řádné zpovědi u OO. minoritů v Jihlavě, přes niž vedla má cesta. Lépe jsem nemohl vyjádřit svou úctu k J. Florianovi, který mi ukázal prameny pravého studia, naučil rozeznávat hodnoty a pověřil mne funkcí skutečného i čestného pokladníka. Kdykoliv se mi naskytla příležitost mluvit o Dobrém Díle nebo o jeho zakladateli, rozhořelo se mi srdce a obličej rozzářil, až se tomu známí divili. Zvláštní bylo, že, když jsem p. Florianu pomáhal ze svých sil, měl jsem hojnost a pozhánání v domě, a když jsem ochaboval, přicházely

mi starosti. Mou lásku oplácel J. Florian vzácnou pozorností ve styku jak písemném, tak osobním. Poctil mne i dvojí návštěvou ve vzdálené Chrudimi. Po prvé přijel začátkem července roku 1927, kdy jsem byl od rána do večera denně zapražen do bilančních prací. Z radosti, že přijel a abych se mu mohl věnovat, nedbal jsem, že bilance spěchá, a dal jsem spolupracujícímu úředníctvu na dvě odpůldne prázdno. Tehdáž se celá účtárna rozjásala hlaholnými výkřiky: »Ať žije pan Florian, kéž přijde častěji.« Když jsem to líčil p. Florianovi, měl velkou radost, ani ne tak z těch ovací, jako z toho, že byl příčinou prázdne od ponuré práce.

Na J. Floriana mám vzácnou památku, přes 60 listů, jeden krásnější než druhý, v nichž se odráží celá jeho duše, jeho starosti a snahy, jeho přímota a láska.

Nikdy na něho nezapomenu a stále budu litovati, že mi nebylo dopřáno doprovodit jej na poslední cestě, ač jsem o to usiloval z celé své duše. Nezbývá než modlitba, aby jeho spravedlivá duše došla věčné radosti a pokoje, a přání, aby jeho duchovní rodina — přátelé Dobrého Díla převzali jeho odkaz jako drahocenné dědictví, aby vypjali veškeré síly na udržení a rozkvět Dobrého Díla, které jest strom živý a ušlechtilé štěpovaný.

Jediný tón

Zd. Leininger

M. Blondel přirovnává v jedné své knížce pravdu k zasukovanému klubku nití. Rozmotat a rozsuchovat toto klubko pravdy se snaží nejen filosofie, nýbrž i literatura. Každý člověk se snaží provrtat se, nebo jak Šalda říká, propálit se k pravdě. A námaha s provrtáváním či propalováním spojená je duševní život, duševní boje, duševní prohry a vítězství. Abychom se vrátili k přirovnání: to rozsuchování či provrtávání a propalování znamená: řešit a správně řešit problémy, které vystaví čas, kultura, civilizace a lidská duše. A to je jeden z úkolů literatury.

Podíváme-li se s tohoto stanoviska na naši dobrodružnou korunovou literaturu, nemůžeme být s ní spokojeni. Právě složka, o níž jsem nahoře mluvil, je zanedbávaná. Hrdina je okraden o svůj duševní život. Žádné problémy nepozorujeme, nevidíme růst jeho osobnosti. K rozhodujícímu činu se nedostává po duševních převratech. Nevytváří si svou povahu. Ta je mu prostě dána osudem. Osoby z korunových románů jsou buď lidé ušlechtilých vlastností nebo rození bídáci. Jak a proč se tak vytvořila jejich povaha, čtenář se nedoví. Těmto rozeným šlechticům ducha či rozeným bídákům se dostane osudem příležitost k prokázání

hrdinství. Žádný hrdina se neprobojuje ve svém duševním životě k činu. Ne, uskutečnit hrdinný čin je mu dopřáno osudem. Konečně osud přinese spravedlivé zakončení.

Přílišné opomíjení duševního života hrdinova působí na čtenáře dojemem, že hrdina nemá nic na práci. Ač se čtenář vždy doví, kolik těžké práce leží na hrdinovi, toho dojmu se nezbaví. Hrdina nemá co dělat.

To by však nebyl nejhorší dojem, který na čtenáře zanechává korunová literatura. Čtenář, zvláště naivnější, je podobnou literaturou roztrpčen. Řekne si v duchu: já se zde trápím, plahočím, mám starosti a denně je musím překonávat a výsledek: malé nic. Žiji právě tak, jako včera. Hrdina, o němž zde čtu, je pro nic za nic obdarován osudem. Osud je pán, který mi může nadělit. Neděje-li se podobný pochod myšlenkový s vědomím čtenářovým, podvědomě to čtenář do sebe vsákne. Mimoto je čtenář roztrpčen, že román nepokračuje, že není možno dále žít myšlenkově ve světě fatality. V čtenářovi se ozve touha po fatalitě, touha po víře ve fatalitu. Tyto důsledky povrchové literatury jsou vlastně morem, který se šíří mezi lidmi; mor za korunu: morzakor.

MORÁVEK KRESBA

OT. ŠLECHTA • STAŘÍ

O smysl všeho

A. S—ka

Šotolův článek v předposledním Jitře míří opět tam, kde byl v poslední době velmi často Bednář i Urbánek i Červinka. Vychází se z poesie a jde se do života. Není to ovšem změna hlediska, spíše tu jde jen o výměnu jazyka, kterážto transkripce má sloužit širším vrstvám, jež se nevěnují básním.

Tento hlas svědomí mladých je jakýmsi prvním pokusem o nauku, která by vyjádřila stanovisko mladých lidí dneška. Jakési ohlédnutí za těmi, kteří jsou blízko a přece nereagují. K tomu je třeba říci: pravdy se rozšiřují slovem prostým, bijícím na mravní cit a svědomí. Slovo stavěné do poschodí cihlami jemné arbitrážní kritiky, nezískalo ještě nikdy to porozumění, které je znakem pravdy, vyjadřující souhlas všech.

Není dosti jasné, zda jde básníkům o vyznání nebo uznání.

Jestliže jim jde o uznání, pak ať se ptají těch, za něž mluví — potřebují-li ovšem ještě slov in margine. Co se mne týče, uznávám, že polohu duší vykořeněných vyslovují dobře. Kdybych chtěl mluvit jazykem jejich, řekl bych to tak nějak, že se chtějí vyslovit za všechny, kteří cítí v hloubce krev nebo tmu nebo mlhu.

Po písemných projevech v próze (Slovo k mladým, Člověk v mladé poesii, Na okraj slova k mladým atd.) to vypadá tak, jako by nešlo básníkům jen o uznání. Hledají se vyznavači. A zde je ten omyl. Těžko hledat proselyty na credo nahoty, hledání. Mladé duše jsou vykořeněné, to bylo řečeno, ale nehledají utišení v rozryvech bolesti a nechtějí se utopit v nejistotě. Přese vše jsou kladné a zůstává v nich touha a naděje po silném životě, který nezůstane stát u vyznání slabosti, nýbrž hledá skryté prameny života. Dojde se až k vyjádření činem.

Úkolem básníka je tu jít dopředu a je chybná domněnka, že postačí jít dopředu jen o krok a o skok, jen tak, aby mu ostatní nešlápli na paty. Takové zůstane básnictví začáteční, poloviční a průměrné. To právě však utíká a vznáší se a není dohoněno, leze a dere se daleko vpředu a neodhazuje bolest, ale zpívá o hrdinství obětí, i když se právě obětí pohrdá, a o velikosti lásky, i když je ji hledat s laternou za bílého dne.

Je již nepochybné, že tentokrát neskončíme nějakou tou dekadencí. Síly minulých nocí v posledním tažení, když nás chtěly mít. Zkusili jsme jejich krutou moc, ale neřekli jsme jim: vzdáváme se. Nejsme již z majetku smrti. Nezůstane-

mě »nazí«. A co nám může říci nového někdo, kdo říká jen: Lidé, nevidím. Nesmím říkat, kolik je hodin, protože nevím. Kdybych řekl někomu, že »prorůstám k obrazu pravdivého člověčenství«, tak si z toho mnoho nevybere. Pro toho, kdo tomu chce rozumět, může takové slovo znamenat zas: kus osobní cesty, vyprávění, sklenutí názoru. Jestliže se však jen zůstane při kochání se pravdivostí, jsoucností pocíťovaného strachu a nejistoty, pak se zůstane na půl cestě. Na celou věc dnešního básnictví je třeba se dívat z vyššího hlediska. Ano z nejhlubších hledisek, jichž jsme schopni. Sub specie principii et finis. Nebát se, hledat vinu a doufat ve vykoupení. Dlouho jsme chodili okolo sebe v šeru, opsal jsem si z básně Jiřího Jakuba. Přiveďte svým slovem k vykoupení ty vztahy, které se zanesly prachem! Vztahy, které se zalily závistí! Ohladte zas masku svráštěných obličejů, aby se mohly formovat v novou podobu laskavosti! Přemostěte všechna nedorozumění novými oblouky pochopení. Najděte cestu od srdce k srdci. Vneste do života paprsek světla. Tam, kde je mlha, tam není jasného pohledu. Je to jen takové tápání, ve kterém se pracuje jen fantasií, romantikou a skresleným názorem, že jsem na světě sám. Pro tmu nevidím druhé. Z tohoto nejistého ovzduší je třeba se probít na zdravý vzduch. Od neurčitosti k jasným úkolům, od živoření k Životu. Tak to myslím: především si uvědomit své postavení ve světě, myslím celkové, absolutní, tak, jak to bylo napsáno: cesta k poznání důvodu, příčiny všeho bytí. Proč jsem a co jsem. Taková otázka ukazuje již polovici cesty. Prozrazuje, že již není sytosti z pavědy a pavědění pokrokismu, materialismu a všech možných -ismů neřádu, nýbrž že se sáhlo do hloubky, v uznání neuspokojivosti všech systémů, které utíkaly od prvních základů: od Boha, od duše, od věčnosti. Bez-božná koncepce se zhroutila a uznává se to neslyšně a neviditelně: několika

slovíčky o novém hledání smyslu v »nahotě«, o léčení těžkomyslnosti a podobně, kterým tátové nerozumějí. Tedy cesta k světonázoru a k pochopení kosmu i nadsvětí. Poznání náboženské. Chci říci, že dnešní poesie bednářovců má v sobě něco ze zárodečného náboženského etosu a ne nadarmo jsou u nich narážky a ozvěny z takového Pascala, Ortegy, Psichariho, Guardiniho, Kierkegaarda. To jsou většinou autoři, kteří přes svá četná zastavení v okruhu autonomie člověka se přece vyznačují živelnou a pronikavou tendencí k Bohu. Memento zní: nezastavit se! Duše volají po naprostém bezoblačnu, aby se odkrylo vysoké nebo hrdinů. Nebojte se. Nebojte se vyznávat Boha. On je dnes v jakémsi zajetí a v jakémsi vyhnanství lidském, jak se na primitivy sluší a patří. Kdybyste jej vrátili z vyhnanství, bylo by zrušeno zajetí. Nevěřte, nemyslete si, že víra znamená omezení. Pouze u omezených a není to pak pravá víra. Jestliže vidíte jen věřící hrbatě a kulhavé a huhňavé a koktavé, nemyslete si, že Bůh jest jen pro mrzáky. Nebo si také nemyslete, že víra nivelisuje rozum a hrbatí záda a deformuje řeč. Na Bohu není nic k opravě, jen my jsme na správkou, neboť Bohu dáváme ochotně jen zbytky a výprodej, nikoliv prvorozené, jak ve Starém zákoně. Jsme sobci, spoléhající jen na sebe a ponecháváme si to, na čem si chceme pochutnávat. Bohu však nicméně vyčítáme. Skoro bychom mu poslali dluhopis: Ty, jak to, že se tak schováváš, a přece chceš, abychom Tě našli! Kdo Tě má honit. Ty nám nestojíš za to pachtění! Maucta. Je těžké utrhnout Mu nejlepší z našich zahrádek, když si teprve jest zvykat na jeho skutečnost, když jest si teprve zvyknout, že je. To jsou důsledky podvýživy maličkých. Mladí muži dohánějí, co v duchovním životě zanedbali, třeba ne jen svou vinou. Hleďte tedy v hloubce, zařídte se na kutání v hlubině, kde kutali havíři všech pokolení, kde se duše spojuje s Bohem.

K N I H Y

MELANCHOLICKÉ PROCHÁZKY, Ivan Blatný. Poesie. Vydal Melantrich v Praze 1941. Cena brož. K 20. — Tato knížka veršů, počtená I. cenou v loňské básnické soutěži Melantricha, znovu dokazuje nevšední talent mladého brněnského básníka, i když to není v tak čisté formě jako při jeho první knize, nazvané »Paní Jitřenka«. Je to po Jilkovi, jehož ryzí básnické dílo jest zdaleka nedoceněno a skoro neznámo, jistě na prvním místě Blatný a Kriebel, kteří v nejmladší poesii skutečně tvoří, ponechávající diskuse a kritické soudy o této věci jiným, zcela ve shodě s Goethovým »Schafe Künstler, rede nicht!« Najdou se zde verše čisté básnické krásy, připomínající svým svěžím přírodním koloritem verše Apollinairovy, který byl nepochybně velikým objevem básníkova mládí: »Ostnaté kaštany ťukají na dvířka, / Rýn, Rýn, až k pláči dojmají slova, / z něho nic barva fialová, / kuřte, hle dýmka pastýřská!« / M. N.

PO VŠECH SVATBÁCH SVĚTA, Kamil Bednář. Poesie. S obálkou V. Švába vydal V. Petr v Praze 1941. Stran 84, cena neudána. — Po Velikém mrtvém, jednotné básnické skladbě, vytrysklé z hlubokého zážitku smrti otcovy, vydává Kamil Bednář svou poslední lyriku s názvem Po všech

svatbách světa. Jak už sám název udává, jde tu o lyriku intimní, subjektivní, lyriku milostného prožitku autorova; jen třetí oddíl sbírky má ráz objektivnější. V něm se básník vyznává ze své lásky k Rimbaudovi a Brontéové, jakož i k našim básníkům K. Bieblovi a J. Horovi, jimž připisuje básně »Hle, jak se moudrost láme« a »Poutníku«. Zajímavé je, že ráz milostného prožitku Bednářova není celistvý a optimistický, jak bychom snad očekávali, nýbrž je něčím narušen a zneklidněn: Prašivím láskou, že nechci / líbeznost její lhat /, nebo jinde: Hrst stínů padá na terasu / lásky, s níž nebe nepřipíjí si... Tohle je rys poesie Bednářovy, který prozrazuje mnoho z rozeklaného vnitřního světa básníka: »Tak nebýt sebou prokletí! / Tak živoření svá si půjčovati.« Ale vzpomeneš-li na verše nezapomenutelného Karla Jílka, na př.: »Když jsem tě nejvíc měl, / nejvíce jsem tě ztrácel / Když jsem tě nejvíc měl, / byly to tvoje rty?« (Čítanka Jaro), uvědomíš si, že tohle vše už zde bylo řečeno někým jiným a dokonaleji než to říká Bednář. M. N.

TY A JÁ, Karel Kapoun. Básně. Vydal V. Petr v Praze 1941. — Název sbírky ukazuje, že to má býti především lyrika milostná a vsutku většina

básní sbírky je takového ladění. Kapoun má jen úzké zorné pole ve své tvorbě básnické, jeho duše není zneklidněna ani poznáním ani závratí smrti: je to oblast hry, dětské a milostné hry, která se nejraději vyjadřuje říkankou nebo popěvkem. Takového rázu jsou všechny sbírky Kapounovy, všechny jeho básně mají k sobě až nebezpečně blízko, ale přesto na některých místech v nich poznáváme básníka svěžích smyslů, erotika, který dovede zachytit blaženou chvíli dívčí blízkosti veršem prostým a milým: »Ale bez tvých prsů malých, / stále láskou udýchaných, bez té něžné přesily, / nic by básně nebyly.« / M. N.

CHORÁL DEŠTĚ, Dalibor C. Faltis. Básně. Vydal V. Petr v Praze, 1941. Vyšlo v edici Erb za redakce K. Bednáře. — Faltisova knížka patří mezi tištěné pokusy, které by chtěly být básnickou sbírkou, ale ještě zdaleka jí nejsou. Řekne-li na př. Faltis, když jde s milou procházkou městem: »Zvíříme prach, jenž lehl v naše přání, / zoufalé ticho dní pracovních, / plašice chladné hodin odlétání / odvážnou revolto (!) kroků svých«, vidím v tom jen silácké gesto, které si hledá výraz, a ne verše. M. N.

PORTUGALSKĚ LÁSKY, Luis de Camões. Básně. Výbor z milostné lyriky. S jazykovou a výběrovou pomocí V. Černého přeložil Kamil Bednář. (Cena neudána.) — Je zásluhou Bednářovou, že se nám dostává aspoň výboru z milostné lyriky největšího portugalského básníka Luise de Camõese, z něhož jsme měli dosud přeloženy jen Lusovce, veliké hrdinské epos portugalské národní slávy, které nám přetlumočil J. Vrchlický. Poesie Camõesova má nepochopitelně blízko k poesii naší doby. Je stejně zjitřena úžasem z krásy a plná zářící bolesti, jako na př. poesie Máchova, Zahradníčkova a Jílkova — abych jmenoval z našich básníků největší — a vidíš na ní, že nitro básníka, žijícího v daleké zemi »na konci světa« před čtyřmi sty lety bylo stejně složité a horoucí jako dnes: »Milovat — planout je neviditelně, / poraněn být a ranou netrpět, / v poklidném spočinutí zesmutnět, / znát zmatek, který do radosti velne, / nežádat nic, než milost lásky věrné, / samoten vřavou ulic procházet, / nalézat štěstí, ztrácet ji hned / a v prohrách svých nic nevidět černě; / — — M. N.

BOJE O ZÍTRĚK, F. X. Šalda. Meditace a rapsodie. V. vydání. Vydal Melantrich v Praze 1941. Stran 262, cena brož. 40 K. — Šaldovy Boje o zítřek jsou jakousi elementární knihou české estetické literatury a musí být čteny každým, kdo se chce vyznat v slovesné a vůbec estetické kultuře novočeské. Jejich řeč je jasná a přesná, větná linie těchto pronikavých essayů, řešících jednoznačně nejpodstatnější umělecké problémy nové doby, je přes častou zvláštnost syntaxe i myšlenky prostá a svědčí o veliké vnitřní noblese tohoto básníka-kritika, který tvořil dokonalé dílo jen proto, že dobře viděl své vnitřní nedostatky a snažil se jim čelit. Studie »Hrdinný zrak«, »Spisovatel, umělec, básník«, »Osobnost a dílo«, »Experimenty« a zvláště krásná essay o uměleckém i životním heroismu Nerudově a stať o Rodinovi, jsou z nejlepších slovesných studií, napsaných v české literatuře. Šalda byl opravdu veliký předjímátel budoucnosti. Zde bojuje po prvé před širší veřejností o svá umělecká kritéria a svou metafysickou naději v zítřek, v jeho nadšení a opravdovost a je pln jasnozřivosti, která nemá v jeho době příkladu. mn—

KAPITOLY Z ČESKÉ POETIKY, Jan Mukařovský. Díl druhý. K vývoji české poesie a prózy.

Vydal Melantrich v Praze 1941. Stran 520, cena brož. 95 K. — V této knize našeho předního strukturalisty poesie Jana Mukařovského jsou shrnuty důležité studie z oboru novočeské prosodie a poetiky. Kniha přichází po prvním oddílu široce založeného estetického díla J. Mukařovského, oddílu, který měl název »Obecné věci básnictví« a pojednával o principech moderního vědeckého zkoumání básnických děl. V druhém dílu používá autor složité strukturální metody k podrobnému estetickému rozboru některých básnických děl novočeských (Polákovy »Vznešenosti přírody«, Poesie Karla Hlaváčka, Theerových »Výprav k Já«, aby ukázal, v čem spočívá zákonitost českého verše, která je vlastně dokonale objevenána teprve strukturalisty (Mukařovský, Jakobson, před nimi už částečně O. Zich) a která byla ještě na začátku tohoto století vykládána nesprávně (J. Král). Mukařovský zde rozvíjí svou nauku o verši jakožto základní jednotce veršového rytmu, jehož charakteristickým znakem je napětí mezi intonací veršovou a intonací větnou, jimiž je verš současně ovládán a jejichž »výslednici« říkáme nezasvěceně »melodie«. Už F. X. Šalda si povšimnul důležitosti této vědecké metody rozboru básnických děl a ve svém Zápisníku ocenil Mukařovského rozbor Polákovy »Vznešenosti přírody«. I když tato kniha není systematickým přehledem české poetiky, je po Šaldově díle nejpronikavějším pohledem do tvůrčí dílny našich básníků, velikým podnětem pro budoucí formulace zákonů básnické řeči. mn—

JULIUS ZEYER A VODNANY, Florian Fencel. Vydalo Jihočeské vydavatelské a nakladatelské družstvo v Českých Budějovicích. — V této drobné knížce, napsané k jubileu 100. výročí narození a 40. výročí smrti Julia Zeyera, shromáždil Frant. Fencel některé zajímavosti ze Zeyerova pobytu ve Vodňanech, kde měl básník dva věrné přátele: Heritesa a Mokrého. Jsou to krátké vzpomínky pamětníků básnických, přinášející často dosti zajímavé postřehy (smrt F. Mokrého, Zeyerova láska k venkovu, jeho skromné vystupování a j.) z básníkovy života ve »vodňanské idyle«, kde ztrávil Zeyer téměř 12 roků života. Teprve po smrti Mokrého a Heritesově odchodu do Prahy přestal básník dojíždět do Vodňan, ztrativ živá pouta, která jej vážala k tomuto tichému jihočeskému městu.

SLOVO A SLOVESNOST, list pražského lingvistického kroužku. Roč. VII. 1942, číslo 4. — Již sedmý rok vychází v Praze časopis »Slovo a slovesnost«, vydávaný péčí Pražského lingvistického kroužku, výborný informátor všech českých jazykozpytců a literárních estetiků. Tento list dbá opravdu pečlivě čistoty jazyka, ovšem ne ve smyslu »brusu«, nýbrž odborně lingvisticky. Jeho příspěvateli jsou většinou naši přední jazykozpytci, literární estetikové, překladatelé a básníci. Redakci vedou Bohuslav Havránek a Vilém Mathesius. Z jazykozpytných statí zaujme v tomto čísle práce Viléma Mathesia »Základní funkce pořádku slov v češtině« a studie Lad. Riegera »K semantickému rozboru filosofických textů«. Z literárních prací tohoto čísla zaujme čtenáře zvláště studie Karla Teigeho, obírající se vzájemnou korespondencí F. X. Šalda a M. Martena. mn—

ŽIVOT CAMÕESŮV, Virginia de Castro e Almeida. Přeložil Lumír Čivrný. Brož. 25 K, váz. 40 K. — Kniha Virginie de Castro je životopisem největšího portugalského básníka Luisa de Camõese, psaným básnířkou, která jej vytvořila, jak

sama říká v úvodě, tak, že není ani vědeckým životopisem, ani románovou biografií, nýbrž jakýmsi středním druhem mezi oběma těmito slovesnými útvary. Je to vlastně pro naši literaturu objevení básníka, jehož poesie a horoucí láska milenecká má tak blízko k poesii a lásce naší doby, že to až překvapuje. Život Camôese, živořícího po mnoho let v zámořských krajinách, byl velmi bolestný a připomíná v mnohém ohledu život Baudelairův a Rimbaudův, těchto dvou »prokletých básníků« moderní doby. Žádné radosti nebylo mu dopřáno trvale, ze všeho se měl radovati, až když toho pozbyl (obě jeho milenky zemřely předčasně). Dostalo se mu však za to aspoň v mládí duševní pohody, plně »bezstarostné a jasnozřivé lásky k životu, vnitřní zářivé radosti ze světla všude hledaného a vždy nacházeného«, kterých pro svoji vítěznou čistotu nepozbyl do smrti. Z této knihy nejvíce těžil spisovatel F. Kožík pro svůj román »Básník neumírá«. mn—

BABA, Václav Prokúpek. Ilustroval Vojt. Sedláček. Vydala Novina. — Baba je jméno koně, jehož celý život nám autor zachytil. Baba často střídá majitele, aby nakonec skončila v rodné stáji. Kodeš, její první a poslední majetník, těžce nese se svou ženou bezdětnost, za kterou musejí mnohokrát slyšet uštěpačné a jízlivé poznámky svých sousedů — koňských handlířů, jejichž život autor barvitě zachytil. MPK.

SVĚTLA VEČERNÍ OBLOHY, Jindřich Spáčil. Vydalo Moravské kolo spisovatelů v Brně. — Kniha s podtitulem: povídky o všelijakých lidech. Je to opravdu zvláštní směs hrdinů povídek: Gusta septimánka, podivný Arnold Rubáš, clown Charvarini, kameník Martin Zátopa, blázen Jan Zeman, vášnivá Zuzka a bezdětní manželé Žitňákoví. U všech těchto lidí snažil se autor dostat se, vžít se, do jejich myšlení, jejich citů, jejich tužeb a vysvětlit nám příčinu jejich dobrých i zlých skutků. mk

KNÍŽKA O LOUCE, Karl Heinrich Waggerl. Přeložil Vilém Opatrný. Výzdoba od autora. Dobrého díla sv. 141, Stará Říše, 1941. Cena K 20. — Kdo četl Waggerlovu krásnou knížku o malém Davidovi Rok Páně, oblíbil si jistě hned napoprvé tohoto syna rakouských Alp a básníka jemného vcítění v tajemný a tak bohatý život přírody. V této milé knížce, milé i vzhledem, na dobrém papíře, s výrazným tiskem i lehkými, křehkými kresbami samého autora, se soustřeďuje jeho láskyplné, básnické pozorování na nevelký kus louky pod svahek. Sleduje její drobný život, od raného jara až po dobu radostné senoseče, za úsměvného rána, v tiché pohodě slunečního dne, pod pocely vánku, i za ničivé bouře. Ale Waggerl napoví i víc, dovede odhalit málo slovy svět dítěte, několika větami vystihnout dva pohledy na tytéž věci, pohled rolníka a pohled básníka, i naznačit cudně lehký opar milostného okouzlení. A to vše na malé prostoře a slovy velmi plastickými. lv.

NEŽ ZAHOUKLA SIRÉNA . . . , Zdeněk Bár. Románová kronika Zralé klasy sv. 4. R. Promberger, Olomouc, 1941. Stran 308, cena 36, 48 K. — Rámeč, do něhož vložil Zd. Bár zcela útlou linii epickou, tvoří kraj jeho dětství, zachycený s dokumentární věrností, někdy v 50. letech, kdy tam ještě poklidně a důvěrně klepaly stavy domorodých soukeníků, do jejichž uzavřeného a nepatrného světa však už zazníval hukot vzdáleného Ostravska. Jeho hrdina Egon, jemuž smrt otcova

vykazuje nový směr života, uskutečňuje svůj sen otevřít obzory svého zapadlého městečka světu a novému životu, bojuje s nepochopením a strachem, ale vítězí. Siréna zahoukne a jeho kraj se mění, jen píseň práce je stejná. Bárovo vyprávění a jeho široká drobnokresba se rozlévají mezi dvěma vrcholy epické fabule, podané spíše s lyrizující výmluvností než účinnou zkratkou. lv.

REYNKŮV GRAFICKÝ CYKLUS, toť »sněhy dětské nevinosti — prachové podušky snění — lehoučké vidiny náměsíčních víl — liliové koberece nejčistší něhy — zachumelené brány starodávného Ráje, otevřené zázračným klíčem snění — lehoučké závoje radosti — zapadlé střechy rodných výsek, vystupující z nesmírného stínu tiché zimy«. I tyto nemnohé útržky napovídají, jak reaguje na sněh ve svém sugestivním doprovodu Zdeněk Řezníček. A dovede-li tento Reynkův svébytný projev výtvarný vyvolat resonanci poesie tak lahodné, je to dílo zdůvodněné a dobré, jež buď proto pozdraveno! Pro přemíru jeho kladů bychom si přáli i dalších listů tohoto grafika-básníka. Kt.

REYNKŮV SNĚH. Album 10 suchých jehel s úvodní básní Zdeňka Řezníčka, v typografické úpravě Oldřicha Menharta, vydala edice Magnificat v Kroměříži o vánocích l. P. 1941 jako 10. svazek ve 100 výtiscích. Cena 150 K. — Po svých grafických prvotinách, osobitých frontispicích, jimiž provází svou činnost literární a jež jsou známy jen užšímu kroužku čtenářů edice Magnificat, po drobnějších ukázkách své grafické tvorby, porůznu reprodukovaných (v listopadovém čísle Jitra Autoportret a bukolický Lept), připravil Bohuslav Reynek svůj první soubor Sněh. Těchto deset listů suchých jehel, deset intimně zasněných výhledů z oken petrkovského zámečku, představuje nám skromného autodidakta jako úspěšného grafika. Podjal se nezvyklého úkolu: čárkovou technikou suché jehly vyjádřit měkké přechody sněžných ploch. A nechybil. Nepravidelnou osnovou křížených čar jemného vrypu (říká tomu po svém, že desku škrábe) dociluje žádaných účinků: vláčné a plynulé modelace, průzračné světelnosti a vzdušné hloubky svých záběrů, nevšedních a vkusných. Celek pak vyznačuje zimmím poklidem přírody, jen spoře oživené ptáky, zvířaty i věcmi. Je charakterisován nejdůvěrnějším poměrem Reynkovým k věcem a přírodě (jak zde bylo nedávno tvrzeno o jeho sbírce veršů Smutek země).

VYSNĚNÝ ŽIVOT, M. Roelants. Přeložil R. Voříšek. Vydal Vyšehrad, Praha 1941. Stran 160, cena 32, 45 K. — Českým čtenářům se tu po prvé představuje flámský spisovatel jako pronikavý psycholog duše ženské, sledující takřka s vědeckou přesností a přísností (a tím ovšem i poněkud s chladností) zmítání lidské duše neustále pokoušené. V podstatě v tomto příběhu vnějším dějem nerozsáhlém, jde o poměr dvou dívek, zcela rozdílných (Marie, vážná, zabraná do svého studia, snící o samostatnosti a odmítající lásku, Irena, dětsky hravá, poddávající se, snad trochu lehkomyslná) k lásce, k studiu a k rodičům, jejichž manželský románek je tu ve zkratce zachycen. Konflikt je velmi obratně zosnován, třebaže není řídký: zápas mezi přátelstvím a láskou. Marie, tolik se zpěčující lásce, získává Richarda, jenž opouští pro ni její přítelkyni Irenu. Jen závěr nás neuspokojuje zcela, chybí nám cosi k dokonalému vítězství Mariinu, i když se Marie vzdává snů a chce brát život, jaký je. lv

HÁDANKY

Rediguje JAN KUBÁT, Hradec Králové, Šafaříkova ul. 666.

III. KOLO TURNAJE.

Vodorovně: A: Básník kruhu Májového a zakladatel českého feuilletonu; představitel novoromantického katolicismu v české literatuře (se zkr. křest. jména na konci). — B: Upozornění hlasem; stěžejní lyrické dílo básníka Jakuba Demla. — C: Římská čtyřka; zvláštnost; předložka. — D: Lesklý nátěr; fyzické veličiny, určené pouze velikostí; chemické značky kyslíku a zirkonia. — E: Trnovník; básník impresionista, rodák pacovský (se zkr. křest. jména na začátku); část země původu vápencového. — F: Umělecké dílo; lat. modlitba; úbočí. — G: Omotání; maďarský zápor; staré povozy. — H: Měděnka; čidlo zraku; domorodec. — I: Slovenský státník; předložka; německy »mírný, jemný«. — J: Ženské jméno; přeje; měsíc. — K: Udobí; jakost; klid zbraní. — L: Šolmisační slabika; básnický směr, který chce mít poesii »hrou krásných slov«; »čas« bez paty. — M: Oblouk obzorů, mezi poledníkem a mezi kruhem vrcholovým; pás. — N: Tělovědec; básník, stojící jaksi uprostřed mezi směrem národním a kosmopolitismem.

Svisle: 1.: Stavení; čtyřruký ssavec; asteroid. — 2.: Spisovatelka, která díčila ve svých románech náboženské a sociální poměry východočeského venkova. — 3.: Fonetická litera; sbor kanovníků; německá předložka. — 4. Korýš; římské roucho; PMA. — 5.: Latinsky »jeden«; sušené traviny; rok. — 6.: Otvor; vlastní; chem. značky síry, vanadia, obrácená telluru a kyslíku. — 7.: Starořecký rek; služné. — 8.: Latinsky »bolest«; pisatel kritických studií a příspěvatel Akordu. — 9.: Cizí řeka; švédské město; duplikát. — 10.: Mře; fluor a fosfor; přesnýknutý motýl. — 11.: Ohřady; cizí země; zlato a protaktinium. — 12.: Chemické značky yttria a radia; pospíchal; skupina ovocných stromů. — 13.: Slabika smíchu; věštba; zájméno. — 14.: Básník smutku a bolesti. — 15.: Planeta; obrácené staročeské zájméno; lihovina.

Stačí zaslati jednosměrné řešení!

ZRŮDA.

J. Z. ZUK.

Dívka nárys vidí,
utěšují lidi.

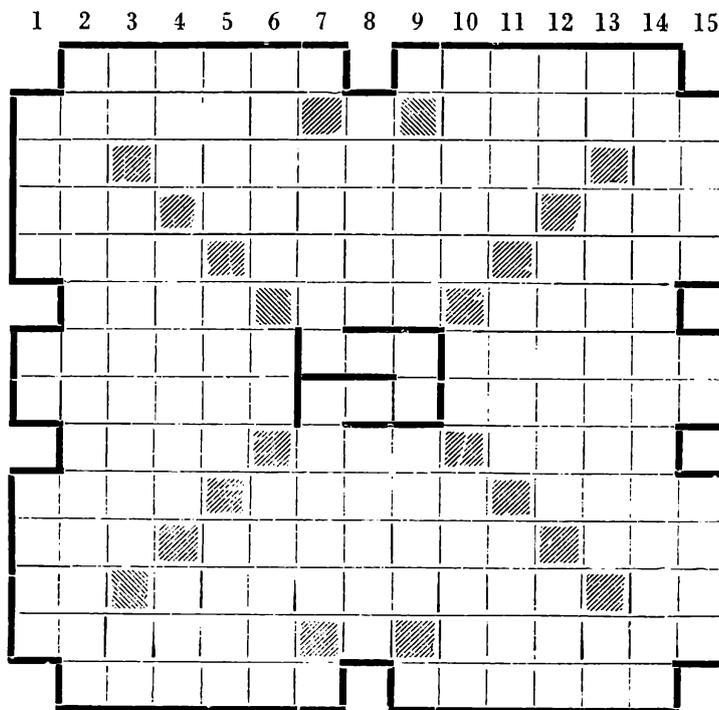
PŘESMYČKA.

Bohumil Hřeben.

VLAK OTY

KŘÍŽOVKA.

FU-ČEU.

CITOSLOVKA.

M. Čagal.

OSTEN ŽENA v noze měla,
žalnou píseň sobě pěla,
pod strání kde citoslovka chata stojí,
tam bydlí s chudičkou matkou svojí.

PRAŽSTÍ HÁDANKÁŘI-KATOLÍCI, mající zájem o utvoření hád. kroužku, hlase se na adresu: M. Procházka, Roztoky u Prahy, Přílepská 373.

Z německé frazeologie

o

46. pochybuji o jeho rozumu — Ich verzweifle an seinem Verstand.	56. co budete dělati o prázdninách? — Was werden Sie über die Ferien machen?
47. vláda se opírala o velkou většinu národa — Die Regierung stützte sich auf eine starke Mehrheit des Volkes	57. budu přemýšletí o vašich slovech — Ich werde über Ihre Worte nachdenken
48. matka pečuje o dítě — Die Mutter sorgt für das Kind	58. podávati o někom zprávu — Über jemanden Auskunft geben
49. o tu novou knihu je velký zájem — Für das neue Buch besteht ein großes Interesse	59. jaký máš o tom názor? — Was hältst du davon?
50. o té věci nemám pochybnosti — Hinsichtlich dieser Sache hege ich keinen Zweifel	60. co o tom myslíš? — Was meinst du dazu?
51. fraška o čtyřech jednáních — Der Schwank in vier Akten	61. o vánocích jsem byl v Praze — Zu Weihnachten war ich in Prag
52. o to nejde — Das kommt nicht in die Frage	62. oč se vsadíme? — Was gilt die Wette?
53. přijítí o život — Ums Leben kommen	63. nech mě o samotě — Laß mich allein
54. on je starší o rok — Er ist um ein Jahr älter	64. péče o pracujícího člověka — Die Betreuung des arbeitenden Menschen
55. prosím o odpověď — Ich bitte um Antwort	65. usilujme o zajištění své budoucnosti! — Trachten wir die unsere Zukunft zu sichern!

POHLEDNICE -

korespondenční lístky

od našich spolupracovníků - malířů J. Pýchy a A. M. Machourka - vyšly v EDICI JITRO. — 1 serie 12 kusů K 7.— i s poštovním. Kolportérům při větším odběru sleva. Studenti, je to naše stavovská povinnost šířit známost Edice Jitra a jedním z nejlepších prostředků jsou právě vydané pohlednice. Po zkušenostech z minulých let víme, že po těchto pohlednicích je velká poptávka a že bývají brzy rozebrány. Objednejte si je proto včas!

K N I H Y E D I C E J I T R O

jsou napsány pro studenty, jimž je třeba dobrých směrnic pro život a jeho postoj k okolí. Na skladě jsou tyto knihy:

Dr. Met. Habáň: PSYCHOLOGIE, brož. K 35.—, váz. K 50.—

P. Dom. Pecka: ZE ZÁPISNÍKU STARÉHO PROFESORA
brož. K 20.—, váz. K 30.—

P. Dom. Pecka: SVATÍ A LIDÉ, brož. K 6.—, váz. K 16.—

Vilém Bitnar: ZROZENÍ BAROKOVÉHO BÁSNÍKA,
brož. K 65.—, váz. K 90.—

Eda Jitzovský: HRDÁ SRDCE, brož. K 20.—, váz. K 30.—

Jan Ryba: SBOHEM, MÁ KRAJINO, brož. K 10.—

M. Bartys: PRAHA, ROZKOŠE ZAHRADA, bibl. tisk, K 30.—

Chybí-li vám některá z těchto knih, objednejte si ji včas
v EDICI JITRO, Praha II, Voršilská ul. č. 1

PŘEDPLATNÉ

máte již zaplaceno?

V minulém čísle byly přiloženy složenky. Kdo jste jich nepoužil a víte, že nemáte dosud zaplaceno, učinite tak bez odkladu.

ICHELANGELO • PIETA (ROMA)

*Jitro**

7

ČASOPIS KATOLICKÉHO STUDENTSTVA STŘEDOŠKOL. ROČ. XXIII

POESIE • PROSA • STATI • VÝTVARNICTVÍ • FOTOGRAFIE

j i t r o časopis katolických studentů

Vychází jednou měsíčně kromě hlavních prázdnin. Technická redakce a administrace: Praha II, Voršilská 1. Telefon č. 420-13. Číslo účtu u Pošt. spořitelny v Praze 206.271, v Bratislavě 5.994. Předplatné: studenti K 21.—, ostatní K 31.—.

---

redigují prof. Dominik Pecka a prof. Leopold Vrla. Příspěvky rázu naučného a výchovného posílejte na adresu prof. Dom. Pecky, Brno, Minoritská č. 1. Příspěvky rázu beletristického na adresu prof. L. Vrly, Moravská Ostrava-Přívoz, reálné gym.; původní kresby a fotografie zasílejte na adresu A. Machourek, Praha XII, Jičínská 5.

---

zprávy dopisovatelům

J. A. Přišlo pozdě. Próza pěkná, ale nevím, bude-li možno v tomto ročníku (máme mnoho pokračování). — V. K. Tentokrát jistě jednu. — A. B. Ano. Mnoho úspěchu a pozdravení. — O. S. Přijímám jen jednu. — B. J. Jen Údiv. Pozdrav oběma. — Vl. Vl. Ano, Nad poesíí. — O. Bl. Dostal jsem Vaše veršování po bludné pouti. Je to slabé. A ta čeština! — J. Dv. Je to slibné, ale zatím nic. — V. Mar. Jednu. — St. P. Socha je pěkná. — V. Nek. Rád otisknu. Snad dvě. — Vl. M. Milostnou. — L. Dv. Jednu. — Stan. B. Poměrně nejlepší je Meditace, ale i té cosi vadí. Snad. Ale pošlete lepší. — Jar. H. Naposled a překlady. Dík a pozdrav. — J. B. Z básní žádnou. Próza je dost naivní. Jen článek. — Fr. Pol. Tentokrát ne. — Lad. N. Škoda Ať se nezlobíte! Pozdrav. — O. P. Ještě ne. — O. Doč. Snad báseň. Próza do novin. — Beatus. Není špatná. Snad. Vadí mně závislost. — St. S. Epilog a Zklamání. Pozdrav. — V. G. Jednu báseň. Snad i prózu. — A. B. Inspiraci, článek. Pozdravuji. — V. Mor. Otřepané námětem i výrazem. Z anno... Potíže jsou o něco lepší. — Bba. Poněkud sentimentální, deskriptivní. — A. O. U. Je to o něco lepší, ale výstup na tu horu je pomalý. — J. Jet. Není to špatné, ale ne. — O. Kr. Jen Přicházejícím. Odpověď začíná být jednostranná. Budu nad oběma. — Alfa KH. Trochu dekadentní výraz, ale je v nich cosi. Pošlete nové. — M. O. Plavbu. Pozdrav. — J. P. Jen jednu. Zdravím. — V. A. Š. Není ještě Vaše. — Fr. L. Jste na dobré cestě. — Tuň. Próza na Váš věk je pěkná, ale obestřela jste ji dost omšelou romantikou. Chcete-li, přepracujte. — L. V. Ta próza je vskutku radostná, ale vadí mi na ní trochu nadnesený výraz. To thema se hodí spíše pro báseň, ovšem zhuštěnou. — V. M. Ano. — Haš. Snad.

---

studenti, nezapomínejte na knihy naší Edice Jitro!

Nyní máme na skladě ještě další knihy Dom. Pecky:
ČLOVĚČENSTVÍ NAŠE, kniha povídek • ASSUNTA, román
Cena 12 K • Objednejte včas!

EDICE JITRO, PRAHA II, VORŠILSKÁ UL. 1

Vyšlo 1. března 1942. — Majitel a vydavatel a nakladatel Ústředí katol. studentstva v Praze. — Vytiskly Č. A. T. Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky v Praze II. — Redaktoři: prof. D. Pecka a prof. L. Vrla. — Odpovědný redaktor prof. Jos. Jakeš. — Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze čís. 15.265/VII-1935 ze dne 26. ledna 1935. — Dohlédací poštovní úřad Praha 25.

P O C H Y B N O S T

Stáňa Sohr

Výstraha usedá na hrotu
ťuká do branky
zavři plíživou šlápotu
zavři na zámky

Hrot se ti ohne v pochybnost
i když se nezlomí
uvnitř ti zůstane host
ve skrytu svědomí

Po čase namočíš znovu
touhu do slova
ucítíš jenom chlad kovu
tíhu olova

Výstraha usedá na hrotu
světýlko bledé
zažen plíživou šlápotu
než vejde

O silnou a čistou mládež

J. N. P.

Po celé tři politické roky Protektorátu neumlkl hlas o české mládeži. Celé kupy návrhů, stovky novinářských článků, brožury, knihy, diskuse, padesát zorných hledisk a vůbec nic z toho, co musí předcházet a doprovázet zrání a vyřešení určitého veřejného problému v Čechách, nechybělo. Nejsmutnější na celé věci byly kohoutí zápasy mladistvých o programy, čistě osobní revnivost, invektivy plné sprostoty a záští, což všechno svědčilo tomu, že se ponenáhlu, ale jistě přece zase tvoří mladopartajnická klika se všemi atributy neblahé minulosti, tím nešťastnější, že ji tvořili právě i mladí. Zásahy starých partajnicko-tajemnických bonzů do spolků mládeže celkovou situaci ještě mnohem více zhoršovaly, poněvadž to byly zásahy chytrácké a ničemné záměrnosti, zásahy, kterým se bohužel mnohdy podařilo nadobro otrávit mladé nadané lidi a přivést je k myšlence, že politika je bahno a vůbec se pro slušného člověka nehodí. Tak zbyl nakonec ne právě největší houf mladých, kteří si dovedli říci: »Jak lze srovnat v hlavě potápky na chodníku Václavského náměstí a sražený houf Hitlerovy mládeže s rozvinutou vlajkou v jízdni dráze?« Taková otázka nahlas pronesená byla ovšem pro mladého Čecha znemožněním v t. zv. vlastenecké společnosti; proto ji málokdo kladl a málokdo o ní přemýšlel. A přece jsem řekl, že mnozí ukazovali na českou mládež jako na první reformační kus. Jedni to nemyslili poctivě ani s národem, ani s Říší — těm se totiž zdálo, že se mládež příliš málo ztápí ve slušném i zvrhlém umění, jiní to mysli jen tak na půl: vychovat totiž mládež ke stroze rozumářské a chladné loyality, tedy směru konjunkturálnímu; jen třetí skupina starých bojovníků chtěla dát české mládeži Říší za životní názor, chtěla totalitu české mládeže, chtěla mládež, která by se čestně přiřadila k mládežím národů, vyznávajících nový řád. Tedy trojí druh reformátorů: jedni chtěli reformovat lstí a přetvářkou, druhí přinutit rozum, aby mysli v kategorii: Zátím musíš, třetí chtěli získat pro nový život tělo i duši každého mladého soukmenovce. A bylo tu tak závažné procento české mládeže, které třeba jen nesmělým náznakem v soukromí ukazovalo, že souhlasí s kamarádkou spoluprací s mladými Němci a jinými mladými národy, že si nechce dát své

mladí nikterak zakopat, že musily povolit a také povolily i ty partajnické prsty, pevně zaťaté do těla mladých dvacet let bývalé republiky a bohužel i ta tři léta Protektorátu.

Cesta nás mladých je dnes jasná. Postaráme se o to, abychom dokázali, že tato země nerodí jen zarytce, ospalce a lajdáky, nýbrž že je to země, která v pravý čas dovede dát době mladé lidi, kteří se musí umět alespoň pro první chvíli zbavit strachu z toho, že je nevedou staří známí rytíři smutné postavy. Jedeme dnes velmi rychle, jenže od propasti, která se na nás šklebila, a proto čím pojedeme rychleji, tím lépe. Pravda, nejsme my mladí Češi už průkopníky nového řádu, nejsme zato ale ještě poslední a i to má svou váhu.

Česká mládež, které není její křesťanská víra jen prázdným pojmem, si musí vzpomenout na španělské kamarády na začátku občanské války před šesti lety. Tehdy ovládli bolševici celou zem. Tisíce kněží a řeholníků získalo mučednickou korunu. Z pyšných katedrál, universit a klášterů nezbyl kámen na kameni. První, kdo stanul po boku Generalissimovi, který se z Afriky chystal ke vpádu na Pyrenejský poloostrov, byli studenti jesuitské koleje, kteří, vedeni profesory, se postavili jako jeden muž. Bez děl a pancéřů, nakvap vyzbrojeni, svedli bitvu s elitním rudým sborem. Student, držící vlajku, padl s válečným pokřikem: »Sláva Kristu Králi, sláva Španělsku!« Téhož dne padli všichni, ale jejich smrt znamenala vlastní přenesení boje proti rudým bolševicko-asiatským hordám do Španělska. Tento příklad mluví za sáhodlouhá povídání, jak má vypadat naše česká mládež. Nejde tu o kopírování fakt, jde o získání téhož bojového ducha.

V obrovské přímce čekají říšské a evropské armády na povel ke zničení bolševismu v jeho vlastním brlohu. Zvykli jsme si na bleskové údery říšských vojsk tak, že se nám zdá, že ani jinak být nemůže. Málokomu napadlo, aby jen rámcově ocenil tu olbřímí práci, které se podjala Říše k záchraně arijského plemene. Ta armáda Adolfa Hitlera bojuje, vítězí a krvácí i za nás, mladé Čechy. Mladý Němec nasazuje svůj život, abychom my, mladí Češi, mohli jít po své práci, abychom mohli klidně spát pod svými

krovy, které tatarská ruka ani nezapálí, ani z nich neudělá kolchozní peklo. Za to nestačí jen tomu mladému Němci děkovat pěknými slovy. Za to je nutno dát Říši, která je i naší Říši, důsledně vše, co je možno. Práce pro Říši se tak stává v našich rukou našim bojovým prostředkem za nový, lepší svět. Uvědomit si plně boj pro Říši a pro Evropu, je prvním úkolem české mládeže.

Česká mládež a vedení české mládeže se velmi důrazně opře zbytkům politiky dvojí tváře a promění všude, kde je toho třeba, studenou loyaltitu v srdečné kamarádství. Politické stanovisko české mládeže není dnes ničím více a ničím méně než jejím světovým názorem, je to mládež zdravá duchovně i tělesně, mládež konkrétních ideálů, mládež, která se pyšní tím, že je českou mládeží Říše. Nebudeme se už honit za definováním nejnemožnějších směrů zvrácené kultury, nebudeme už mládeží z dostihů a tancovaček, nebudeme ale už ani okrašlovat návsi a budovat močůvkové jímky. Budeme čínorodou mládeží jednoty, řádu a práce. Budeme mládeží národně socialistickou!

Mnozí kamarádi a kamarádky nebyli dosud tak šťastni, aby mysleli po národně-socia-

listicku. Někteří tak smýšlejí nevědomky třeba již dlouhá léta. A byly to také naše pražské schůzky, kde bouřila mladá výbušná energie, která se nechtěla dát spoutat malostí demoliberálního okolí. Operovali jsme tehdy hlavně Léonem Degrellem, neohroženým vedoucím belgického Rexu. Jiskra tehdy zapálená vydala dnes oheň!

Uvědomme si už jednou provždy, že mládí nechce být všelidské a humanitářské, ale hrdinné, vzrušené, stále v pohybu, stále v boji, nikdy v zahnívajících vodách, nikdy objektem stařeckých zkoumavých pohledů a malých intrik. Nezlomí se samo, nebude-li lámáno zvenčí. Proč by nemohlo i nenávidět? Mládí musí být přímo světecké, chce-li se uhájit před životním relativistickým názorem svých starých otců. A otcové musí být mladí, aby zabránili relativismu synů. To není zatahování generačního problému »v nevhodnou dobu«, to je přední požadavek celého českého národa.

Dnes není už slitování se stařeckým mládím, které vyzdvihuje fakt, že bylo zrozeno nízkou egoistickou dobou, a které si na tomto dědičném hříchu ještě zakládá.

Obraz vývoje české hudby v 19. století

Josef Veselka

Dějiny hudby v českých zemích po celou první polovinu 19. stol. se rozvíjejí na dvou odlišných základech. Jeden z nich organicky pokračuje v tradici, kterou vytvořila poslední desetiletí 18. stol. a která je prohlubována neustálým stykem se současnou hudbou evropskou. Praha, jež svou hudebnost a modernost dokumentovala v nedávných letech (r. 1787) památným přijetím Mozartova Dona Juana, žije v prvních desetiletích 19. stol. především tradicí mozartovskou. Její mocnou oporou jest pražská konservatoř, jejíž rozhodující postavení v hudebním životě pražském způsobilo, že hudební Praha dlouho nedovedla najít kladný postoj k Beethovenovi, hlavně k jeho posledním dílům, a že zůstávala zvláště ve vyšších formách pod rozhodným vlivem klasicismu. Zato s mnohem větším porozuměním přijímala rané projevy romantického umění hudebního. Nemalý význam na tomto vítězném postupu mladého romantismu měl zpěvoherní repertoar Stavovského divadla, zvláště za éry C. M. Webra (1813/16)

a jeho nástupce Jos. Triebensea (1816/36). Pražská opera udržovala čilý styk s evropským operním děním a velmi brzy seznamovala Prahu se všemi významnějšími novinami. Přejít z klasicismu do romantismu se uskutečňuje tedy především na půdě Prahy, kdežto Morava zůstává dlouho pod jednostranným vlivem vídeňského klasicismu, třeba se za to může pochlubiti soustavnějším pěstováním skladeb Beethovenových. V Brně se uskutečnilo na př. prvé liturgické provedení Beethovenovy Slavnostní mše v kostele svatojakubském r. 1824, pouhý rok po jejím ukončení. Přelom klasicismu v romantismus můžeme sledovati i ve skladatelském díle Jana Huga Voříška a Jana Václ. Tomáška. J. V. Tomášek (1774-1850) byl jistě nevšední osobnost umělecká. Vyrostal z klasicismu haydnovského a mozartovského, avšak v něm neustrnul. Jeho pružná osobnost dovedla sledovat i současné proudy, hlavně rodící se romantismus a při tom uchovat si své vlastní individuální tóny, svou individuální mluvu. Českého

emigranta J. H. Voříška (1791—1825) můžeme pokládat vůbec za prvního romantika na půdě vídeňské. Svědčí o jeho genialitě, jak zajímavě v sobě spojil tóny klasické, hlavně beethovenovské, s novými obraty čistě romantickými. Pro tradici české hudby předsmetanovské má Voříšek ještě jiný důležitý význam. Svou hudební mluvou obsahující mnoho melodických a harmonických obrátů, jaké se vyskytují v dílech mladého Smetany, jest jedním z nejtypičtějších předchůdců Smetanových.

Druhý hudební proud, vtiskující české hudbě prvních desetiletí 19. stol. zvláště typický ráz, jest myšlenka národní hudby a národního umění vůbec. Jest přirozeným důsledkem obecného hnutí romantického, jež svými vyhraněnými tendencemi od konce 18. stol. u nás stejně jako jinde v Evropě urychluje národní obrození. Jisto je, že hudba byla v určitém vztahu k našim snahám obrozenským, a to již od samých začátků v první pol. 18. stol., ale tato spojitost nebyla organická. Ve svém výrazu byla pod vlivem operní hudby italské, později vídeňského klasicismu. Jenom výjimečně dosáhla samostatnějšího a osobitějšího projevu ve varhanické škole Černoorského (jak poukázal na to již v poslední studii V. Straka) a v hudebním skladateli F. X. Brixim. Celkový stav před rokem 1800 je ten, že hudba, pokud představuje vyhraněný směr umělecký, nemá organického vztahu k současným snahám obrozenským. Tento stav se však mění vlivem vzrůstajícího romantismu po r. 1800 a právě v té době, v době raného romantismu vyrůstají první pokusy o českou operu a českou umělou píseň. V. Pichl, Jan Jakub Ryba a Jan Emanuel Doležálek patří k prvním, kteří obraceli svou pozornost k současnému písemnictví a kteří přikročili ke zhudebnění plodů novočeské školy básnické. Hudební rozbor jejich písní však ukazuje, že umělecky nedosahují žádoucích hodnot, schopných soutěže se současnou hudbou.

Umělecká kvalita díla byla nahrazena tendencí mimouměleckou — národně obrozenskou. Do dějin české umělé písně úspěšně zasáhl i J. H. Voříšek, J. V. Tomášek, zvláště však sbírka, kterou r. 1835 založil básník Josef Krasoslav Chmelenský se skladatelem Frant. Škroupem pod názvem Věnce ze zpěvů vlasteneckých uvitý a obětovaný dívkám vlasteneckým. Výsledek po stránce umělecké je dosti radostný, avšak brzký zánik Věnce znemožnil hlubší rozvíjení potřebné tradice.

Ještě výmluvnějším dokladem úsilí po osamostatnění hudebního umění jsou pokusy o vytvoření české zpěvohry. Tradici obrozenské zpěvohry zahájila 28. prosince 1823 Weiglova Švýcarská rodina v překladu K. Š. Macháčka, po níž následovala řada představení cizích oper v českém překladě. Překladové stadium bylo záhy vystřídáno úsilím po původní české zpěvohře. Premiéra první původní české opery Dráteník s hudbou Frant. Škroupa (1801—1862) na text Jos. Kras. Chmelenského — dne 2. února 1826 — zůstane vždy slavným dnem v dějinách české zpěvohry. Úspěch Dráteníka podnítil Škroupa a Chmelenského ještě k několika dílům, která však pro svou textovou bezcennost a hudební nesamostatnost nedosáhla úspěchu. Problematicnost prvních pokusů o vytvoření národní zpěvohry byla stupňována i tehdy rostoucím zájmem o lidovou píseň, v níž zcela v duchu romantismu byla spatřována podstata národního projevu hudebního i slovesného. Odtud se ujal zásadně mylný názor, že osobitý ráz národní opery je podmíněn vložkami lidových písní a lidového umění vůbec, názor to, který způsobil mnoho škod v dalším vývoji české hudby a který nadto přinesl nebezpečí myšlenkové izolace od světových proudů uměleckých. I zde, stejně jako tomu bylo v umělé písní, umělecká kvalita byla nahrazena tendencí mimouměleckou. To vše mohlo sice snad stačit pro začátek, ale dalším, a to hlavním úkolem české národní hudby bylo, aby dosavadní vlastenecká tendence byla vyměněna tendencí uměleckou, aby hodnota díla se měřila měřítky ryze uměleckými. Tohoto velkého cíle však ta doba nedosáhla. Nebylo skladatele, jenž by dal těmto snahám umělecké povznesení a tvůrčí vzlet, nebylo zde vyhraněné osobnosti, jež jedině by byla schopna vytvořit osobitý umělecký typ, který by se lišil od děl jiných národů, ale technicky při tom stál na výši současného světového umění. Tento úkol čekal na B. Smetanu, do jehož mládí spadají začátky české zpěvohry obrozenské.

Bedřichem Smetanou (1824—84) vchází do dějin české hudby genius, jenž povznesl českou hudební tvořivost na úroveň světovou a dal jí tak pevný základ, schopný vydati plody věčných hodnot. Geniální duch Smetanův postřehl ono nebezpečí, které by hrozilo české hudbě, kdyby se chtěla izolovat od současného světového vývoje a budovat jen na úzkém myšlenkovém obzoru domácí. Smetana byl přesvědčen, že povznesení české hudební kultury je možné jen na zá-

I. MACHOUREK • DETAIL Z OBRAZU PIETA

FOTO • VILÉM KAREL

kladě evropské orientace, což ovšem nevyklučuje domácí tradici.

Domácí podněty Smetana prohlubuje usilovným studiem děl největších mistrů světových, zvláště Beethovena, podrobně poznává romantismus Schubertův, Webrův, Schumannův, v době pozdější Chopinův, jehož harmonie a stavba melodických celků z malého jádra působí na Smetanu jako zázrak, je oslněn revolučními novotami novoromantismu Lisztova a Wagnerova. Symfonická báseň a hudební drama jsou mu nejvyšším uměleckým cílem, k němuž spěje veškeré jeho snažení. Smetana je v tom ohledu jedním z nejpokrokovějších duchů světových. Ale pravá velikost Smetanovy geniality není v tom, že se postavil na světovou basí uměleckou, nýbrž právě v tom, že Smetana všechny vlivy plně asimiloval svou vlastní vyhraněnou osobností, že se se vzory vyrovnal zcela po svém.

Smetana přejal od Wagnera zásadu, přejal jeho základní ideje, jež jsou konečně samozřejmými požadavky dramatické tvorby — dramatická pravdivost a technika příznačných motivů, — ale způsob řešení je čistě Smetanův. Přejal od Liszta symfonickou báseň a její formotvorné řešení, jak svědčí jeho göteborské symfonické básně, ale v dílech své umělecké zralosti (Má vlast, Pražský karneval) řeší formu symfonické básně zcela po svém. Hudební forma skladby je mu podstatnou součástí hudební invence. Dospěti osobního projevu hudebního bylo mu nejen dospěti osobitých hudebních myšlenek, nýbrž i osobitých hudebních forem. Při tom je třeba poukázat na Smetanovu metodu tvůrčí práce, na způsob jeho hudebního myšlení. Smetana vychází z nepatrného melodického jádra, z malého motivku a hudebně logickým myšlením a do-

mýšlením buduje větší, jednolitě celky úžasné vnitřní zákonitosti.

Je to důsledek Smetanova genia, jenž z malých forem vyšel, na nich se učil a z nich pak rostl k velkým monumentálním koncepcím. V tomto vnitřně zákonitěm budovatelsví se jeví klasický základ Smetanův, kterým je tak blízko Beethovenovi. Smetana je nám typem tvůrce-myslitele, jenž spojuje ve velké umělecké organismy inspirační náruživost romantickou s ukázněnou zákonitostí tektonickou. Co nadto mravně posvěcuje celé Smetanovo dílo a co činí je každému z nás tak drahým, je to, že Smetana všechnu svou zázračnou tvůrčí sílu dává do služby nadosobní idey národní; Smetanovým nejvyšším cílem je, aby česká hudba měla všechny znaky tvůrčí velikosti a monumentalit, spojené s inspirační svěžestí. Posledních 20 let Smetanova života je naplněno uvědomělou prací za dosažení toho cíle. Smetana se stává zakladatelem české moderní tvorby sborové, klavírní, komorní, především pak tvůrcem české opery a symfonické básně. Smetanova *Libuše* a *Má vlast* jsou nejvznešenějším dokladem Smetanova tvůrčího umění a jeho monumentální koncepce. Patří k oněm vrcholným dílům, k nimž se vzepjal genius v posvátném zápalu své tvůrčí vášně. Ve všech těchto slovech význam Smetanův pro českou hudbu je zakladatelský.

Jinou cestou se ubírala česká hudba v díle Ant. Dvořáka (1841—1909). Ant. Dvořák — typ spontánního, plnokrevného skladatele, — obohacuje českou hudební tvořivost především uchvacujícím bohatstvím inspiračním a sugestivní zvukovou barvitostí. Z jeho nepřeborného inspiračního bohatství vytryskly nové tóny, naplněné zcela zvláštním osobitým dechem, opěvujícím bol i vášnivě veselí venkovského lidu, z bohatosti Dvořákovy inspirace vytryskly i úchvatné tóny jeho pokorné zbožnosti a kontemplace, již byl schopen jen duch hluboce věřící. Byla to i česká příroda s úsměvem svých smavých luhů a poesí zešeřelého lesa, jež dovedla z bohatosti Dvořákovy inspirace vylouditi nové tóny, napojené vroucí láskou k české půdě a touhou po milované vlasti. Avšak nebyly to jen nové oblasti ideové, jimiž obohatil Dvořák českou hudbu, nebylo to pouze zvukové kouzlo, jímž dovedl suggestivně rozehrát barvy živelného, lidově zbarveného veselí, stejně jako zvukové barvy hluboké zbožnosti, byly to i nové oblasti formové, které dosud v české hudbě pěstěny

nebyly a jež u Dvořáka došly po prvé plného uměleckého uplatnění.

Jestliže Smetana, nadšený zastánce moderních novoromantických ideálů, viděl smysl uměleckého pokroku české hudby v pěstování opery a symfonické básně, Dvořák nacházel své nejvlastnější poslání tam, kde jeho zázračné inspirační bohatství se mohlo volně a svobodně rozvíjet, opírajíc se o pevná, ustálená formová schemata — v symfonii, v komorní hudbě a oratoriu. Ve všech těchto oborech vytvořil Dvořák řadu děl, jež už sama o sobě by mohla zaručiti Dvořákovi nesmrtelnost a jež budou patřiti vždy k nejvyšším uměleckým emanacím, jichž je schopen český umělec. Ve všech těchto oborech nebude Dvořák nikdy »balvanem, ježž si mladý český hudebník musí odvaliti z cesty, aby mohl dále«, nýbrž bude jedním z honosných pilířů, na nichž se klene nádherná klenba českého hudebního nebe; v tomto směru doplňuje Dvořák jako tvůrce české symfonie, české komorní hudby a českého národního oratoria Smetanův zakladatelský význam v české hudbě.

Třetím významným zjevem české hudby 19. století je Zdeněk Fibich (1850—1900). I on — nejvlastnější představitel čistého romantismu v české hudbě nejen okruhem inspirací, nýbrž i typicky romantickou tvůrčí metodou přišel do styku s hlavními osobnostmi hudebního romantismu a novoromantismu; avšak rozdílně od Smetany. Fibich nedovedl zcela překonat jejich vlivy. I v době jeho největšího rozmachu uměleckého setkáme se v jeho díle vedle jeho vlastních osobitých tónů i s vlivy Schumannovými, Wagnerovými, ba i novodobého verismu. Proto umělecký přínos Fibichův do české hudby se netýká ani tak hodnot čistě hudebních, jako spíše oborů formových. Fibich je tvůrcem české balady, která jeho zasněné a až dekadentním romantismem rozjítřené povaze byla velmi blízká, je tvůrcem slohově čisté opery tragické a hlavně dovršitelem koncertního a scénického melodramu. Jeho *trilogie Hippodamie* jest v tomto směru ojedinelým zjevem ve světové literatuře.

Doba B. Smetany, A. Dvořáka a Z. Fibicha je zlatým věkem české hudby. Jimi se povznesla česká hudba do nebývalých výšin a postavila se rovnocenně po bok hudby světové. Vedle nich zasáhli do vývoje české hudby i četní jiní skladatelé, kteří se sice nedopracovali osobitého slohu, avšak velmi vlivně — aspoň ve své době — přispěli k rozmnožení repertoaru v určitém oboru; z jejich děl leccos nepozbylo na životnosti ani

dnes. Jmenuji především nádherné sborové skladby P. Křížkovského, vytrysklé z ryzího ducha lidové písně a prohloubené geniální hudebností velkého skladatele, jmenuji dále K. Benda, žijícího dosud v repertoiru zpěváckých spolků, jmenuji Vil. Blodka, K. Šebora, Rich. Rozkošného, H. Pallu, Zd. Skuherského, V. Hřimalého, Jos. Nešveru, J. Maláta, Jos. Kličku, K. Kovařovice atd. Všichni spojovali ušlechtilý výrazový elekticism s bezpečnou technickou erudicí v díla dobrého skladatelského průměru.

Do 19. století spadají i počátky rozvoje umělecké osobnosti skladatelů, kteří zname-

nají po zakladatelské době Smetanově, Dvořákově a Fibichově nové povznesení české hudební tvořivosti — Janáček, Foerster, Suk, Novák. Všichni vytvořili ještě v letech 19. století řadu děl, v nichž se poznenáhlu krystalisuje jejich osobnost. Uvědomme si, že Janáček má v této době za sebou již Amara, Její pastorkyni, Foerster Deboru, Evu, tři symfonie a j., Suk Serenadu pro smyčcový orchestr, Radúze a Mahulenu, Symfonii E-dur, Novák první díla své moravské periody. Avšak vyvrcholení a slohové vyhranění jejich umělecké osobnosti náleží až do 20. století.

Já vím

V. Kolinová

Já vím,
když ptáci odletí,
tam kde je slunný jih,
to podzim odchází
a v srdce padne sníh.
Já vím,
že tisíc slov
rozbije mlčení
a jeden jarní sen
uhoří v plameni.
Má dlaň již vychladla
a tápe v samotách . . .
— Podzimní slunce umírá
v blouznivých mrákotách.

Víra

Jiří Karen

Hledejte a naleznete
Tlucte a bude vám otevřeno
neboť člověk je nevěsta
které Bůh uchystal věno

Volejte, dovoláte se,
váš hlas i hluší uslyší
Dnes padalo světlo
slepčům do skrýší!

Chudí jsou bohatí,
bohatí jsou chudí
Víš jak vítr něžný je
a stříbro jak studí?

Volejte, dovoláte se,
proste a bude vám dáno
Klíčem důvěry, jak jitro zpěvem,
Království boží je odmykáno

Písnička

Antonín Bartůšek

Písničku v noci plné hvězd
slyšel jsem kdysi zpívat.
Nutila tíha neunést,
co muselo se skrývat.

Krásná jak růže v okvěti,
prostá jak sedmikráska.
Smutno, když píseň odletí.
Vím, byla to láska.

Písničko, tehdy v hlase mém
chvělo se milování.
Zpívat tě, zpívat noci, snem
chtělo se bez ustání.

Krásná jak růže v okvěti,
prostá jak sedmikráska.
Smutno, když píseň odletí.
Vím, byla to láska.

Bylo však třeba utlumit
přání, jež rozkvést chtěla.
Marně se vzpíral plachý cit.
I touha oněměla.

Krásná jak růže v okvěti,
prostá jak sedmikráska.
Smutno, když píseň odletí.
Vím, byla to láska.

Dozněla píseň. Nocí, tmou
plavcův stesk tiše pláče.
Odplouvá. Jak se plachty vzdnou
odletí bílé ptáče.

Ze zápisníku starého profesora

A. P.

Jeden starý profesor se chystal do pense — a potřeboval vysvědčení úředního lékaře. Pan doktor se ho vyptával na jeho zdraví a tak. A pan profesor se pochlubil, že nikdy vážně nechuravěl a že také nikdy nezůstal doma, místo aby šel do školy. Pan doktor se usmál a pravil: »Tak jste byl hloupý.« A tak, milí studenti, kteří si vymýšlíte omluvenkově lži, z toho vidíte, jak jste chytrí.

Denní život studenta ve zkratce: Do školy: prr. Ve škole: brr. Ze školy: fr. Na hřišti: hrr. Večer nad knihou: chrr.

*

Rozbité okno — to víte, v přestávce se přihodí všelicos. Jejej, zas bude vyšetřování! Cože, vyšetřování? Žádné vyšetřování nebude! To zase neznáte naše kvintány! Ano, bývá vyšetřování a bývá zapírání: »To už tak bylo!« tedy snaha dáti rozbitému oknu význam skutečnosti dějinné. Nebo: »To my ne, to kvinta B, oni tu měli chemii!« tedy popření jakéhokoli altruismu. Nebo dokonce: »To samo!« a to už je opravdu k vzteku, vždyť to je popření kauzality! Ne, tihle kvintáni takoví nejsou. To se ví, že by se vyšetřovalo. To se ví, že by se nikdo nechtěl přiznat. To se ví, že by se pan profesor třídní zlobil. To se ví, že by nakonec nařídil vybírat od všech žáků po 2 K na okno a zbytek na Podpůrný fond. To by přišlo třídě na 70 K. To je mnoho. Ale vždyť je tu Kubánek, muž podnikavec a všedoveď. Prosí paní profesorku z chemie — to je taková dobrá duše — aby mu dovolila na hodinku do města. Změří si provázkem okení rám, běží ke sklenáři, dá si uříznout přiměřeně velkou tabuli, přikoupí tmel a v příští přestávce tabuli zasadí a zatmelí, že by to ani odborník lépe nedokázal.

Poslední hodinu je matematika. Přichází pan profesor třídní. Jak obvykle projde na začátku hodiny třídou a kouká, je-li všechno v pořádku. Nikde nic — a pan profesor zakašle. Kubánek vzadu také zakašle. Třída se kucká potlačovaným smíchem. »Co je?« ptá se pan profesor přehlížeje třídu. Někteří žáci se ohlížejí na Kubánka. »Stalo se něco, Kubánku?« táže se pan profesor. »Prosím, nic,« odpovídá Kubánek.

*

Kreslení — nu, to je takový předmět, ze kterého se nepropadá. Nač se tedy tuze na-

máhat? Někdy se zkouší něco z theorie — no, to už člověk nějakou tu definici ze sebe vypraví, na příklad: »Perspektiva je, když se díváme na železniční koleje a zdá se nám, jako by se v dálce sbíhaly« — pan profesor není puntičkář, on se i s takovým »výměrem« spokojí. A výkresy? Když se náčrt tužkou zrovna nepovede, pan profesor to popraví — on má takový zvyk, že si k tobě přisedne do lavice, řekne: »Pust', synáčku!« popraví, někdy i dokreslí. A tak se nedivme, že ti lotřici z kvarty B už se trochu spoléhají, že pan profesor to spraví a dodělá. Vždyť ho to baví! A také se nedivme, že žák jménem Komárek ochotně pustiv pana profesora do lavice a ještě ochotněji mu odevzdav svůj výkres k dokončení a nakonec poděkovav, jak se sluší a patří, oddal se odpočinku a posilňování nižší stránky své přirozenosti. Ale tu již byl pan profesor hotov se třídou a již seděl za katedrou bedlivě pozoruje milé žáky. A tu spatřil jednoho — byl to právě Komárek — an nepracuje a jí. »Pojďte sem a ukažte mi výkres!« zavolal na něho. Žák Komárek vzal výkres, před chvílí panem profesorem dokončený, a šel jej ukázat. »To je výkres?« zahřměl pan profesor, »tohle je nějaký výkres, tahle čmáranina?« A v hněvu svém roztrhl pan profesor dílo, na kterém před chvílí spolupracoval, a hodil je žáku Komárkovi pod nohy.

Teď už se divme, jak může pan profesor roztrhnout výkres, který sám dokončil a za dobrý uznal. Je pravda, že i o Michelangelovi se vypravuje, že kladivem rozbil nejednu svoji sochu, s kterou nebyl spokojen. Ale tu jde o něco jiného, ne o problém umělecký. Třicet let se piplat s klukovskými mazanicemi, to snad není málo na člověka, který v sobě musí zapírat umělce, a snad trochu mnoho na umělce, který v sobě nezapřel člověka.

*

Tři případy. a) Měli jsme kolegu velmi roztržitého. Někdy býval třídním v nižších třídách. Největší zábava s ním byla, když psal vysvědčení: všechno popletl a zkazil spoustu blanketů. Jednou mu kolega chemik poradil jakousi vodičku, kterou bylo možno velmi rychle vyleptati z papíru, co tam bylo chybně napsáno, takže se po usušení dalo hned na totéž místo znovu psáti. Tento vynález

si roztržitý kolega velmi líboval a kdykoliv se při srovnávání vysvědčení s hlavním katalogem vyskytla nějaká chyba, kterou musil zase vyvodíčkovat, říkával: »Já dělám hlouposti, ale já je umím geniálně napravit!«

b) Profesor oznamuje ve sborovně radostnou událost rodinnou: »Tak se mi narodil syn — a je to kluk!«

c) Známe dvě slečny, které mají strýce profesora. Vsadily se s ním před vánocemi, že je nepozná na ulici, nebudou-li se k němu samy hlásiti. A také hned za týden tu sázku vyhrály. Minuly ho na chodníku a teprve když zašel, zatahaly ho za kabát. Kráčel ulicí dumaje nad Platonovým Faidonem.

*

Sotva si lze představit, že by mohl vycházeti nějaký tak zvaný humoristický časopis, který by kromě zlých tchyní si nebral na mušku roztržité profesory. Profesor je člověk, který si musí pamatovati mnoho věcí — ne snad jen ze svého vědního oboru, ale hlavně ze školy: co a kde se probírá, kdo a kdy byl vyvolán a jak uměl, jaké kdo udělal a neudělal chyby v komposici, co kdo kdy neplechého vyvedl. Roztržitost je skoro nezbytným atributem profesorského povolání. Profesor, který není roztržitý, může dokonce býti podezírán, že není dosti svědomitý.

Ostatně lidé se baví, jsou-li profesori roztržiti. Zkuste konečně najít nějakou zábavnou stránku na lékařích, inženýrech, advokátech, redaktorech, soudcích, obchodnících a průmyslnících. Uvidíte, že příslušníci těchto povolání jsou lidem, kteří se rádi zasmějí, úplně lhostejni.

Vlastní důvod, proč je tak oblíbena postava roztržitého profesora, je v samé podstatě komična. Komično totiž záleží v odhalení neškodné chyby. Komično má rozhodně mravní základ. Již Lessing napsal, že se můžeme smáti roztržitosti nějakého člověka jen pokud jím neopovrhujeme. Postřehneme-li však roztržitost u člověka zlého a ničemného, stává se ihned protivnou a ošklivou, ale ne směšnou. (D r a m a t. 28. St.) Komický může býti jen ten, koho si vážíme, koho máme rádi a kdo jest prost jiných závažných chyb, pro které bychom jím musili pohrdati. Veliký jest rozdíl mezi smíchem a posměchem. Smích přísluší chybě odpustitelné, slabůstce, nezaviněnému nedostatku osoby jinak vážené. Posměch však stíhá neodpuštělnou, těžkou a zaviněnou chybu osoby, která by jinak ráda ve vážnosti byla.

J. SAHULA

KRESBA

Smích vychází z lásky. Posměch z opovržení.

Nikdy nemůže býti komický tyran, hrubec, omezenec, pedant, slídič, udavač. Komický může býti jen člověk moudrý a dobrý: chybička, která budí smích, ještě lépe dává vyniknouti jeho lidské velikosti. A tak se zdá, že dobrý profesor by neměl míti větší ctižádosti, než býti komický — aspoň trochu.

*

Agave se připravuje k rozkvětu dvacet pět let. A vloživši všechnu svoji životnost a sílu do květů a do semen z nich vznikajících, odumírá. V přírodě druh je vše. Zařízení její k záchově druhů jsou mohutná a nadbytečná. Stačilo by sedm plodnic pýchavky obrovské, aby zapýchovaly celý povrch zemský. Příroda pečuje pouze o druh: jedinec jest jí zcela lhostejný. Slovo života: jedinec. Slovo evangelia: Nejste-li více než kvítí polní? Bůh ví o každém z nás: i vlasy hlavy naší jsou sečteny. Prozřetelnost Boží bdí nad každým člověkem. Otec nebeský ví, čeho jest nám zapotřebí. A což — hlad, žízeň, bída, nahota, nemoc — není to vyvrácením víry v Prozřetelnost? tá-

že se chladný a přímočarý rozum. Ano, jest nám potřeba chleba, oděvu a zdraví — ale ještě více jest nám třeba výchovy. Cože, výchovy? Ano, výchovy. Nenazývá-li evangelium Boha Otcem? Otec — to přece není jen Zásobovatel. To je také Vychovatel, který z nás něco chce mít. Proto nás podro-

buje utrpení, aby se probudily naše vlohy a vyzrály naše ctnosti. Bez strádání by nebylo boje. A bez boje by nebylo síly. A mimo to: Ten, jenž podrobuje zkouškám, dává i sílu k vítězství. A tak vidíme, že dává, i když odpírá, a že miluje, i když se zdá, že zapomněl.

Kletba a slib

Antonín Bradáč

Bude tomu na Hromnice dva roky. Ale já od té doby zapomněl čítat čas a světa dbám málo.

Ponocný přerušil na chvíli začátek vypravování, opřel obě dlaně o čelo a všichni, kteří seděli kolem, mohli na něm dobře pozorovati, jak je ponořen v náhlé zadumání, jak ho v tu chvíli svírá úzkost.

Znali ho i tuto jeho chvíli. Očekávali od něho dnes mnoho z jeho tajemství a najednou se zase zdálo, že všechno skončí jako jindy. Sebere se v nejlepším a bez jediného slova opustí společnost. A ponocný pomalu zvedal hlavu, obrátil neurčitý pohled ke dveřím, ke stropu, k oknu, jako by za sklem viděl něčí tvář a očekával, že se každou chvíli otevře někde tajemný průchod.

Věděli, že by hovořili a vyzvídali marně. Snad se vzpomatuje.

A on se opravdu vrátil do svého.

Nuže, začal, skoro padesát let života se mně jaksi ztratilo z hlavy. Málem bych si už ani nevzpomněl, jaké to bylo, když jsem jako chlapec jezdil s otcem na formanském voze po císařské silnici mezi Medřičí a Jihlavou. Vzpomínat na to ostatní, o tom už ani nemluví.

Věru, těžko může člověk říci, co ho kdy v životě potká. Tak jako já tenkrát před Hromnicemi. Pozdě odpoledne, skoro už k večeru jdu do Zhoře za starým Semotalem, aby mně přišel spravit mlátičku. Přišel jsem tam k osmé hodině a nezastihl jsem ho právě doma.

»Jenom před chvílí odešel. Spravuje cosi na faře,« povídá Semotalka.

Čekám tedy na něho. Vrátil se za dobrou hodinu, a než jsme věc dojednali, bylo deset. Vyprovázel mě až na silnici. Před Maškovou stodolou se rozcházíme a já mu povídám:

»Tak poslouchej, Janku, už jsme zde z ročníku jenom my dva. Tys zůstal doma, já se odstěhoval kousek za humna, dnes jsme se náhodou po delší době sešli, a věř mi, je mně jaksi divně. Starému, ostřílenému chla-

povi. Tamhle na těch loukách jsme pásávali, tady na tom rozcestí jsme se bili kamením. Je mi opravdu teskno, když mám vyslovit tu otázku, kam se to všechno podělo, kde se všichni ti chlapi ztratili. Tak to na mne doléhá v tom tichu. Byla toho u vás už plná světnice.«

»Ba, milý brachu,« mávl Semotal rukou, »člověk si kdysi myslil, že předělá svět, že se všechno musí točit podle něho. Ale život sám tě, kamaráde, vyvede jednou z toho klamu. Najednou ucítíš, že světu už přestáváš patřit, že tě očekávají jinde.«

Podali jsme si ruce, rozešli se a to, co jsme si napověděli, provívalo mne až v kostech.

Na bratra Ludvíka jsem si po tomto rozchodu vzpomněl. Na bratra Ludvíka, který odešel v devatenácti letech z domu napolo z trucu maceše i vlastnímu otci, napolo z furiantství. Odešel a nikdo ho od té doby nespatriil. Bez haléře v kapse, bez křížku na čele, bez požehnání — v devatenácti letech. Jen holí zamával nad zhořskou návší a ztratil se ve světě jak kapka v moři. Žádnému nikdy nepsal, ani bratrovi, ani sestřím, tím méně otci. Zapomnělo se na něho. I já jsem zapomněl. Jak by ne. Přišla válka a popletly se všechny věci i vztahy, tolik jich odešlo navždy. Po válce jsem přišel k vám a často si na Ludvíka vzpomněl. Snad se ještě shledáme, snad jedné noci či někdy pozdě večer zaťuká na okno a já poznám zarostlou tvář, postavu v zaprášené vojenské uniformě. Ale Ludvík si už nikdy nenašel k bratrovi cestu. Smířil jsem se s jeho nenávratnou přítomností, tak jako se musíme smířit se vším na světě. Přestal jsem na něho myslit jako na živého, jen večer před spaním jsme s manželkou a dětmi přidávali za strýčka Otčenáš a Zdravas.

Až po řeči se Semotalem, po té podivné řeči napadla mě vzpomínka na bratra. A s ní jsem vycházel z dědiny. Za humny jsem přidal pořádně do kroku. Až na ten nesnesitelný mráz byla velmi pěkná noc. Nebe plné hvězd,

světlo měsíce se rozlévalo po zasněžených polích, viděti bylo do daleka.

Upial jsem kabát, vyhrnul límec a jen upaloval. Za malou hodinu jsem dorazil k Boročinám, k té rozlehlé mýtině, která byla tak ozářena úplňkem, že jsem ji měl před sebou jako na dlani.

Pamatuji se na to veliké ticho. Nic se v tu chvíli ani nehnu, ani nejslabší zavanutí větru nezašavelilo v korunách stromů za mýtinou.

Vyslovil jsem cosi nahlas, abych si nepřipadal tak docela sám v tom tísnivém mlčení, ale ticho jen rostlo a houstlo a obalovalo mě jako bavlou.

A náhle mnou cosi projelo, ucítil jsem to v každém nervu a svalu, jako kdybych se dotkl drátu elektrického vedení.

Je pochopitelné, že jsem nevěděl, co to znamená, co se se mnou vůbec děje. Vždy jsem byl zdrav, nikdy jsem nepodléhal nějakým halucinacím nebo smyslovým klamům. Vzchopil jsem se také vši silou rozumu, všemi smysly a uvažoval co nejstřízlivěji. Ale moje víčka byla široce rozevřena do světlého ticha nad mýtinou, snad už v předtuše, že odtud něco přijde. A přišlo. Bůh mým svědkem, že přišlo.

Vzpomínám, vidím, chvěji se hrůzou.

Stál na samém okraji mýtiny, prostoupen světlem úplňku, stál tam jako přízrak, ale já věděl, že to není mámení.

Ještě dnes a už vždycky budu vidět ty jeho smutné, hluboké oči, ta úzká ústa, sevřená do nasmělé a přece úpěnlivé prosby. I vzorek staromódní kravaty, kterou on vždy tak pečlivě vázal a v níž jsem ho tenkrát spatřil, dovedu podrobně popsat.

Ano, byl to Ludvík. Zůstal stát nehybně na místě, kde se objevil, a pohlížel na mne těma smutnými a prosebnými očima.

»Proboha, jak se to setkáváme — je možné, aby takhle našel bratr bratra?« To bylo jediné, co jsem mohl říci, žehnaje se při těch slovech velikým křížem.

Tak tam chvíli stál, jako by čekal, abych se usebral, vzpamatoval a přesvědčil o jeho skutečnosti. Jako socha stál, aniž vyřkl jediného slova, aniž učinil nejmenší pohyb. V tajemství přišel, v tajemství odcházel.

Vyprávějící muž se odmlčel, svěsil hlavu do dlaní a v té poloze zůstal několik minut. Byla to chvíle, aby se všichni vzpamatovali, neboť dojem, který v posluchačích vyvolala jeho slova, byl veliký.

Po tom odmlčení ponocný krátce zakončoval.

Po té noci, od které už vlastně nejsem mezi

vámi doma, přišla do Zhoře starostovi Bradáčovi zpráva, že Ludvík Ochraňa zemřel v trestanecké nemocnici na Borech, v zápětí po zatčení. Ale to je už jiná historie, vám docela neznámá. Bůh mu odpusť, z nás nikdo ho nechtějme soudit.

To byla poslední slova, která té noci padla pod začazeným stropem kovárny. Po nich se beze slov rozloučili, aby se takto vespolek už nikdy nesešli.

Ponocný, který už přes rok churavěl, chřádl od té noci ještě více, vyhýbal se všem společnostem a zábavám, zamotával se v sama sebe, spřádal záhadný uzel tajemství, jeho někdejší smích a humor docela pohasl a jednoho červnového rána, když na stříbrných loukách zvonily vesele kosy, tu zaopatřen svátostmi umírajících, odešel tiše na věčnost.

Přece však více než o půl roku přežil jednoho svého posluchače z kovárny. Nešťastného vdovce, který už po oné listopadové noci vůbec nevyšel ze svého prodlouženého domu. Našli ho na Štědrý den, kdy se zpívalo »Crástina die delébitur iniquitas terrae; et regnabit super nos Salvátor mundi«.

Ležel již v lůžku vychladlý, se rty popelavými, pravá jeho ruka svírala křečovitě jakýsi barevný cár, ne nepodobný potrhanému šátku z hedvábí.

Tak zemřel otec Mariin. Bez kněze, bez jeho modliteb, bez svátostí, bez útěchy, bez naděje.

Marie nemohla věděti nic o smrti otcově. Nikdo o ní nevěděl, aby jí poslal zprávu.

Dávno se už se vším smířila a nyní se jakž takž zotavovala z toho, co lékaři nazvali nedostatečností nervového životního podkladu. Více zázrakem než úmorným úsilím tety a pomocí vyhledávaných lékařů specialistů vrátila se do normálního života. Tenkrát ji teta seznámila s vyšším úředníkem proslulého textilního závodu, hezkým brunetem s vysokým čelem a melancholickými očima, člověkem na první pohled uzavřeným, chladným a vážným, který nikdy nebere věci na lehkou váhu.

Právě pro tyto vlastnosti si získal její sympatie, nikdy však před sňatkem nemohla říci, že by ho měla opravdu ráda. Brala si ho více méně z vděčnosti k tetě a našla v něm opravdu dobrého manžela. Žila s ním patnáct let a mohla o té době říci plným právem, že to byla léta šťastná. Vracely se o všem v jejím životě chvíle, které mu byly nevysvětlitelnou záhadou a jistě i velikou trýzní, ale jemu to nevadilo, aby ji měl stále rád.

Jedenkrát havarovalo letadlo, ve kterém letěl jako zástupce šéfa firmy za obchodním řízením. Zřítilo se, což je velmi zajímavé a nepochopitelné, v samém kraji jeho manželky, nedaleko její rodné vesnice, v hlubokém a široce rozeklaném údolí horské řeky, v kraji, který zemřelý nikdy neznal a na jehož půdu jeho noha nikdy nevstoupila.

Tragicky ovdovělá paní našla svého manžela na zakrváceném prostěradle sanitního vozu, s tělem zohaveným, s krvavou ranou místo obličeje, jen krásné, vysoké bílé čelo odráželo se od srážející se již krve, tak jako se proužek čistého blankytu odráží od záplavy černých mraků.

Zalomila rukama a skácela se před znetvořenou mrtvolou jako podřatá. »Ježíši Kriste, Ježíši Kriste!« svíjela se na podlaze, úpějí z posledních sil hasnoucího vědomí.

Volali ji nejsladšími jmény, utěšovali, křísili — neslyšela, neprobouzela se.

A když po dlouhých hodinách procitla, pozorovali všichni, kteří stáli kolem ní, jak potměly její oči a jak se v nich zažihá zlovestný oheň šílenství.

Nezůstala po manželovi sama, bylo tu dítě, čtrnáctiletý chlapec, student — kvartán. Jenom pro toho chlapce snad ji tenkrát zachoval Bůh.

Hvězdy ve vodě

Augustin Skýpala

Na vodní sklepení
vyplula káčice
káčata v lupení
hle žlutek měsíce

Ne to je hlídač-ryba
jíž velké oko hoří
ty hvězdy na dně hlídá
a nepustí je k moři

Ó půjč nám bábo klíč
my odemkneme vodu
pustíme v noci pryč
ty hvězdy na svobodu

Ráno

Rudolf Kalčík

Mnohokrát jsem vstával oči plné
A vkládal hlavu do dlaní
Proč nepodlehne jitro první vlně
Proč musí pro mne přijít svítání

Mé ruce byly horké jako peklo
A ústa žhnula zimou v pokoji
Po snu při kterém ticho ke mně slétlo
Ptal jsem se proč se světla nebojí

Pád hodin naměřil mi míru vrchovatou
A plátno snění mých zas prázdné nebylo
Jen první paprsky ty nesmělé mne matou
To jasno přišlo aby zranilo

Soumrak

M. Šmíd

Hráz dne se protrhává,
v ulicích rozetmí se noc.

Slunce,
tvá purpurová sláva
z křížů hor odkapává
jak písek z hodin písečných.

Hodiny lhostejně jdou
jak lidé okolo tvého hoře
a ty
uzavři srdce na sedm zámků.

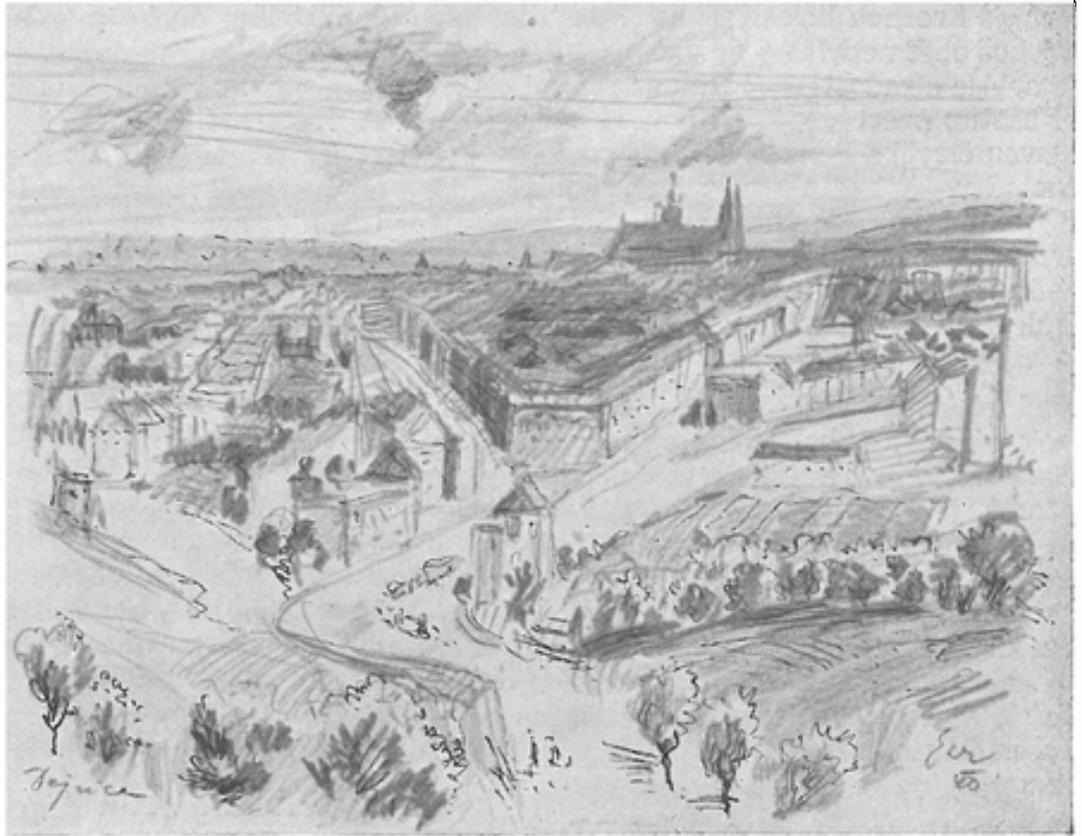
Hlína a vítr

Jiří Šotola

Píšťalou z mědi listů zazní sad.
A tenkrát přijď, můj větře, zasít sémě.
Cítíš, jak mrtvý lebkou trčí ve mně,
ryzáky dešťů slyšíš rzát?

V píšťalách listů zhořká puškvorec,
sny olej z jader lisují mi.
Přijď, větře, křídly zlomenými
hořčičné zrno síti v horkou pec!

Z korýtek stříbro crčí na okřín.
Na spršku semen čeká vlhká zem.
Naposled zakvil, větře, návratem,
pro peníz plodu vrať se v její klín.

K R E S B A

Předvelikonoční

Věra Lhotská

Počat byl v nás život. V tiché noci byl pak, uprostřed bídy a chladu, v nás zrozen. Dítě. S třemi moudrymi jsme se klaněli Králi-Dítěti. I rostlo v nás a sílilo. Neboť přišlo, aby v tobě rostlo až do Velkého pátku. Velikonoce jsou svátky dospělého muže. Jsou to svátky srdce, které dorostlo míry věku Kristova. Věku dospělosti, kdy v nás bude poslán na kříž.

Čas předvelikonoční.

A v životě je.

Nad roztráštěnou soškou Malého říká novicka Blanche: »Le petit Roi je mrtev, zbývá již jen Agnus Dei.« (G. v. Le Fort: Die letzte am Schafott.)

*

V čase radosti přichází Boží útěcha. Abys byl připraven pro Jeho zavolání. Neboť jednoho dne přijde Golgota. Apoštol z Tarsu říká, že i pro Jeho Tělo zbylo utrpení. Bůh nedává nic nadarmo. Bůh nedává ani sílu nadarmo. Nedává ji pro čas klidu. Ale jednoho dne ji budeš potřebovat.

*

Mistr praví: »Můj čas je blízko. U tebe budu jísti beránka se svými učedníky.« Člověk

poslechl, připravil večeřadlo a bylo mu ctí a radostí, že Nazaretský je u něho, přesto, že on sám pozván nebyl. S pokorou a úctou přijal Pána ve svém domě. A dnes Bůh říká člověku, aby se připravil, neboť chce k němu přijít modlitbou, utrpením a neštěstím, chce k němu přijít svým Tělem. Člověk má pokleknout a připravit večeřadlo svého nitra pro lásku Boží a lásku bratří. A i tehdy, když sám není Bohem k večeři pozván — je nechán bez útěchy a radosti. I tehdy má čekat u dveří s radostí a úctou. Ochoten k službě Jemu a těm, kterým bylo dáno vejít. Čekat, třebaže mu není dáno, aby spočíval na Jeho hrudi, třebaže mu není dáno, aby mohl chtít umýt celé tělo jako Šimon. Ale On zde je. Je v jeho domě! (v jeho domě, slyšíš dobře, v tvém domě, bratře, sestro!). Je tu živou přítomností své lásky, lásky k Otci a k učedníkům.

Bůh sám postačuje, říká světice z Avily.

*

A vřav chléb, učinil díky a rozlámav jej... Taktéž i kalich po jídle a řekl...

Kristus dává své Tělo a Krev. V té chvíli vidí všechny urážky a více — všechnu lho-

stejnost k přítomnosti ve svatostánku, prožívá je hroznou bolestí Toho, který dal vše a jehož oběť nebyla — ne uznána, ale — přijata. Ale s radostí — i Bůh se raduje — vidí zástup prostých, kteří nepohrdajíce (nad hlavou člověka Bdělost svěřená ruce kněze .. custodiat animam tuam ..), soustředí v Hostii život zde na zemi. K nim vztahuje své ruce, se rtů Mu splynou tajemná slova lásky: Toto jest ...

Bůh prosí všechny, aby k Němu přišli.

*

Nad oltářem svítí věčné světlo. Rudý odlesk, zářivý symbol, viditelné upozornění na Boží světlo — Světlo skryté, nepatrné, bíle prosté, jak byl i Ten, o kterém řekli: »Není-liž to syn tesařův?« Tak se stává, že i v naší duši září světlo, a my se k němu skláníme, považujeme je za samotný Boží paprsek. Ten zatím je v hloubi skryt, přítomný, ale necitěný, neboť není lidským citem. Čeká, až se člověk nesmírně ztiší, odevzdá. Až se Mu otevře s pokorou. S pokorou ...

*

Pokora. Co to je? To je, když Bůh, nádherný a mající nárok na úctu všech, se stane Chlebem. Chlebem, kde je skryt, kde je Mu nedůvěřováno, nevěřeno, kde je posmíván a zvědavě — bez úcty a lásky — prohlížen (lépe by bylo tomu člověku, kdyby se nebyl narodil). Pokora. Když Bůh se stane Chlebem.

*

Nejen Vezměte kříž s v ů j, a následujte mne, ale Vezměte jho mé a učte se ode mne. Kristův kříž.

*

Kříž. Na něm On. Proč? Já jsem Ho ukřižoval, já! Svým hříchem.

Láskou — Jeho pohled, hled' jen! — trestá. Mohu Ho prosit za odpuštění. Ale krucifix bude vždy — před staletími, nyní i do dne soudného — vždy mluvit o mé vině.

A více. I o — odpuštění.

*

Jeho láska byla příliš velká. Příliš se vymykala jejich představám a převyšovala je. Příliš žádala věřit. A příliš činit. Jeho slova byla tvrdá. Lásce a pravdě slov Kříže věřit — to vyžadovalo příliš mnoho odvrhnutí sebe, pokory, obětí. Slovo odsouzení příliš.

*

»...i tobě je souzeno milovat« (Guardini »O živém Bohu«). Milovat, to znamená trpět. Čím větší láska, tím větší utrpení.

Protože není jen láska ta, která nás poutá k přátelům ducha a srdce, ale i ta — a to předně — kterou objímáme celý svět v Kristu a Krista v něm. Milujeme-li vše, musíme za vše trpět.

Láska. To je láska Otce k nám (... tak Bůh miloval svět...). To je láska Syna k Matce (...hle, syn tvůj...). To je láska Matky k nám (...hle, matka tvá...). Žádná z těchto lásek nebyla než velkým utrpením. A byla učiněna viditelnou, byla vtělena v člověka.

Je to Matka Sedmibolestná, držící Syna, ukřižovaného za nás (za mne, za tebe...). To je láska. Láska — utrpení.

*

V modlitbě máme před sebou — hluboko v srdci, kde není zapotřebí lidských očí (ty spíše škodí) — obraz Kříže. Jen aby to nebyl umělecký krucifix, ale živý, trpící Kristus na místě lebčím.

Boží láska nezasahuje šípy, ale přitiskne srdce člověka probodnutýma rukama na čelo s trnovou korunou. Trny se zaryjí do srdce bolestí. Láska Boží nechává spadat na srdce kapky krve, třísni je bolestí rozpjatých rukou, táhne je až na vrchol Kříže. A Láska Boží pokrývá také srdce úzkostným potem hory Olivové. Je však také tím, co bere srdce do večeradla a dává mu v největší bolesti vlastní Tělo.

A jedině to je láska Boží. Neboť tenkrát nás miluje jako svého Syna (tak miloval svět, že Syna svého vydal...).

A láska naše nemůže být jen ke Kristu novorozenému (... nám, nám, narodil se...), ke Kristu učícímu (Blahoslavení...). Ale musí být — a to předně — láskou ke Kristu ukřižovanému.

Neboť to je motiv, který se stále objevuje v Jeho životě — při radosti, v které dává svou přítomnost již zde — viditelně, i při ní ... hle, ruka zrádce mého jest se mnou ... dnes kohout nezaspívá, dokud třikrát nezapřeš ... proč spíte? ... přiblížil se, aby ho políbil ... i jali ho ... ženo, neznám ho ... bili ho v tvář ... ukřižuj! ... posmívali se mu ... jsi-li ty Mesiáš ...

*

Byla uražena Láska. I proto se vydala těm, kteří ji urazili, aby odčinila vinu jejich. Tak visí Syn na kříži a dole stojí v posměchu a lhostejnosti ti, za něž je podávána Oběť (... denně se podává Oběť. Za všechny. Kde jsou ale ti, kteří své srdce mají spojit s rukama kněze, kde?). Oběť není uznána. Je to jen divadlo (také o Jeho dnešní Oběti se

říká: vznešené divadlo. Ne, nikdy to nesmí být ani vznešeným divadlem!).

A On zůstává přesto i svou lidskou věrností pevný a Jeho rty nepronesou žádnou zatrpklou obhajobu. Snad ve chvíli, kdy volal: »Bože, Bože, proč jsi mě opustil?«, snad pukalo Jeho lidské srdce, snad jen Jeho oči, ne němou výčitkou, ale nesmírným smutkem lidského, odhozeného srdce se zadívaly na dole stojící.

Božské srdce to vydrželo (bolest minulých, přítomných i budoucích pokolení). Ale vydrželo to, člověče, i srdce lidské, stejně jemné, křehké jako tvé.

Jednoho nechce od tebe Kristus trpící. A to je — soucit. Neboť křesťan nemá soucitu. Má jen — spoluutrpení. Soucit je laciný a nedůstojný. Křesťan miluje. A láska bere cizí bolest za vlastní.

Ani pro utrpení tvých bližních nechce On soucit. I pro ně máš mít jen spoluutrpení. A pomoc. Největší pomocí je modlitba.

*

Kristova bolest a my. Je neupřímné přát si ji jen proto, že jí se naše duše blíží Bohu. Mnohem čistší a prostší, plnější lásky a odanosti je přijímat — ani ne přát — ji proto, že tím pokračujeme v díle Šimona Cyrenského.

Bud' připraven. Kristus řekl: Bďte.

Bud' připraven slyšet hlas Boží v největším hluku, bud' připraven kdykoliv být Šimonem Cyrenským. Bud' připraven k boji a věrnosti.

Sílu k bdění dá pak láska.

Když jsme »oblekli Krista«, byli jsme s Ním přibiti na Kříž. Život je těch několik hodin utrpení a bojů na světě. Vytrváme i při posměchu — je také tichý posměch, plný zdánlivé lhostejnosti, sekající důtkami náhlých slov — na naše vyvolení synů Božích visících na Kříži?

Ruce rozpjaty k žehnání, krvácející krví, která ponese sílu bratřím, modlíci se a milující. A pak, až proneseme nad smrtí vítězíci Dokonáno, pak jsme sejmuti s Kříže k slavnému zmrtvýchvstání.

*

Bďte se mnou. Bděme s Ním. Trpme v Jeho přípravě. Neodcházejme jinam než k Němu, připravujícímu se na den, který v raném rozednávání se již zrozuje nad zemí... S bolestí rozjímáme nad Jeho utrpením a za chvíli dovedeme Mu připravit stále se opakující bolest nad hříchem.

Jdeme křížovou cestou. Neschůdnou, kameňitou. Bez blízké duše. Jen zevlující dav. Na rameni těžký kříž. Vedle nás Kdosi. Ten, který tu šel již nespočetněkrát a ještě tu mnohdy půjde. On. Ještě těžší kříž. Bolest v očích. Na čele krupěje krve. A rány. Naše chodidla jsou rozedrána. Prázdnota v srdci i hlavě. Klesáme s úpěnlivým: »Už nemožu!« Hledáme Jeho oči. On se podívá pln lásky. A ty víš, že půjdeš zase dále. Ani ruku ti nemůže podat k pomoci a posile. A možná, že ani pohled ti nebude moci dát. V pohledu, ve kterém je nekonečné množství lásky. Víš však, že On je s tebou. A tys schopen v té bolesti ještě se na Něho usmát a plahočit se dál.

Nést bolest jako On. Ve věrnosti. Neutíkat od ní. Nehledat zapomnění. Nést ji cele, ne s utišováním, ale s vědomím utrpení s Ním. A dá-li On, přichází Utěšitel, utěšující útechou Boží, ničím se nepodobající útěše lidí.

*

Bůh je vždy živý. Neboť On sám je Život. Jen člověk může být mrtev.

Je jen jedna smrt. A to je — hřích.

Je jen jedna sláva člověka. A spočívá v nesmrtelné duši v nesmrtelném těle, určené k věčné chvále Pána.

Smrtí ztrácí své právo.

Smrtí ztrácí svou povinnost.

Je mrtev člověk.

Je Velký pátek a na kříži visí mrtvý Ježíš. Vzal na sebe smrt. Dobrovolně, aby Jeho život mohl být přijat oním mrtvým člověkem. Je Velký pátek a v postranní kapli leží ve svitu pohřebních voskovic Tělo. Kolem chodí mnoho mrtvých. A nad nimi se vznáší Život a čeká.

... je den třetí... hrob je prázdný... není Ho zde více, neboť vstal z mrtvých! Je Bílá sobota. Dozněl nářek: Jerusaleme, Jerusaleme convertere ad Deum tuum... Za chvíli, v jarním probouzejícím se dechu, pod žlutavým baldachýnem bude nesen Zmrtvýchvstalý.

Na studené dlažbě pokleká mrtvý člověk. »Confiteor...« a má skloněnou hlavu. »Ego te absolvo in Nomine...« a je činěn nad ním kříž.

Člověk vstal z mrtvých.

A nad světem s rašícími stromy se rozezvučely zvony v radostném Alleluja. Je Bílá sobota, v oknech planou svíce a Kristus vstal z mrtvých v jednom z maličkých těchto. Alleluja, alleluja...

Mladí hrdinové

Zjevení radosti

Silvio Riva

Blahopřání

Vánoce 1937.

Dvacetiletý jinoch obdržel toto blahopřání:
»Božské dítě nechť naplní duši Tvou plností radostí vánočních.
Srdce Tvé nechť zapěje Kristu hymnus pokoje a radosti.«
Prostinké přání.

Zjevení bolesti

Čtyři dny na to obdržel odesílatel tohoto blahopřání radosti, pokoje a míru tento dopis:

»— — Proč mi mluvíš o radosti a míru? Neznám vánoce. Pro mne 25. prosinec je den jako každý druhý, bláznivě prchající, který se nikdy již nevrátí... Božské Dítě, Kristus?... Neznám ho a nechci ho nikdy poznati. Pro mne prostě neexistuje, a proto Tvé blahopřání mi nemá co říci: je němým přáním, pochybeným. Je-li však v moci lidí vyvolati prostým blahopřáním pokoj a mír v srdci, přijímám rád Tvůj lístek.

Protože však každý člověk prožívá sám svůj žal a žije z vlastní radosti, aniž by se staral o radost nebo o žal bližního, prodírá se vpřed a při tom závidí, komu jen záviděti může, tu není možno, aby Tvé přání mělo nějaký smysl.

Takové dopisy jsou výplodem lži.

Když zemře nějaká osoba, zasílají známí soustrastné projevy: — — Sdílím Váš bol — — jsem u Vás myslí v tomto těžkém boji — — truchlím s Vámi nad onou smutnou, nenahraditelnou ztrátou...

Nevěřím prostě na takové věci. Jen velmi málo z nich to myslí upřímně. Snad mnohý z nich zvolal, sotvaže obdržel zprávu: Byl to ale pyšný člověk... dopustil se krádeže... Je pravda, byl to kavalír, ale podváděl, kde jen mohl...

Dá se to snad nazvati upřímností? Je to přetvářka, protivná, ano, odpuzující přetvářka. Blahopřejí, protože jsou si jisti, že jejich slova nedojdou splnění. Kdyby věděli, že jejich přání se vpravdě splní, našli bychom více upřímnosti a skromněji bylo by používáno tohoto výplodu konvence a byrokracie.

Lidé jsou lháři.

Nevěřím Tvému přání, protože jsme si příliš vzdáleni. Kristus je překážkou mezi ná-

mi. Věřím však v Tvou upřímnost: jsem přesvědčen, že kdyby to bylo v Tvé moci, že bys mi vpravdě dal pokoj, mír a radost. Nikdo však na světě nezpůsobí tento zázrak. Jeden každý užívá trochu té radosti a trochu toho štěstí, jež mu osud připravil. Nad to pak již nic není, než bolest a nenávisť, kterou lidé jsou schopni si způsobiti a rozmnožiti.

Neposílej mi již takováto blahopřání. Jsou němá v mém srdci a způsobují mi jen bolest, protože mi ukazují, jak druzí zjednávají si radost, která neexistuje, prostým způsobem, že se domnívají ji mít, a nepocitují-li ji, alespoň si to namlouvají.

Toho nejsem schopen, nemám víry ve štěstí, které by člověku mohl někdo dáti. Jsem nešťastník, kterému osud určil mnoho bolesti, ale málo radosti.

Druzí nemohou mi ji zvětšiti, protože nikdo není dárce radosti, nikdo nemůže dáti, co sám nemá.«

Duše v temnotách

Jinoch obdržel tuto odpověď.

»— — Promiň, že jsem Ti způsobil bolest. Napsal jsem Ti, abych Ti popřál radost, kterou sám mám a kterou jsem chtěl z lásky obdařiti i Tvou duši.

Neznal jsem Tvou víru, Tvé náboženství, proto promiň, že jsem Tě počítal k onomu počtu šťastných, kteří ještě věří v radost a kteří ještě mají sílu najíti ji u druhých.

Jestliže Kristus je oním balvanem, který odděluje naše duše, pravím Ti hned nyní zcela jasně a otevřeně, že právě na této skále se setkáme spojeni poutem radosti a lásky.

Věřím v radost, věřím v mír, věřím v pokoj, protože věřím v Toho, kdo je dárce radosti, pokoje a míru.

Bud' zdrav.«

Urážka

Opět odpověď.

»— — Neočekával jsem takového výsměchu. Ty mne urážíš! Pověz mi jen, kde je zde na světě, kdo dovede dáti bytí i jen málo radosti nebo zmenšiti bol?

Nikdo!

Divím se, že ještě věříš takovým hloupostem, které jsou dobré tak pro lid, který věří

všemu. Hledal jsem někoho doma, ve škole mezi kamarády i ve světě, kdo by mi mohl pomoci alespoň v jedné z mých obtíží, nebo potěšiti mne alespoň, nenalezl jsem však nikoho.

Je zbytečné debatovati, dělí-li nás mrtvola člověka. Kristus je pro mne člověkem, který mohl žít, ano, který i žil, který však již je dávno mrtev a zůstane po něm jen jméno nebo vzpomínka.

Mrtvý ještě nikoho šťastným neudělal.

Nevěřím takovým věcem.

Napiš mi zas!«

Mrtvý, který žije

»— — Milý příteli, nazývám Tě takto, protože nikdy necítil jsem se k tomu tak zavázán jako právě nyní. Přes Tvé urážky i přes to, že mne máš za hloupého, mám Tě za přítele a to, co by mohlo býti považováno za urážku, mám za průkaz přátelství.

Dokáži Ti to.

Ty mne urážíš, já však Ti pravím, že kdybys mne vpravdě urážel, nepsal bys: „napiš mi opět“.

Ano, ještě více, zkus to, dokážeš-li mi neodpovědět. Namáhej se jak jen chceš potlačit svou potřebu psát si se mnou.

Nepodaří se Ti to, nejsi toho schopen.

Proto se Ti to nepodaří, protože nás nedělí mrtvola Člověka, ale Mrtvý, který žije a žítí bude věčně, který žil, když jsi ještě nebyl na světě a bude žít i kdy Ty již dávno budeš mrtev. Dvacet století nesmazalo jeho jméno, nedalo zaniknouti jeho památce, nestlumilo jeho volání: Je to Mrtvý, který mluví, který žije, který dává život těm, kteří ho nemají.

Tento Kristus, o kterém pravíš, že ho neznáš a ani znáti nechceš, přichází Ti vstříc, aby Ti dal onu radost, kterou Ty popíráš a kterou pohrdáš, chce Tě obdarit oním pokojem, který hledáš a můžeš najíti. Unikni jemu, můžeš-li. Jsi jím neodvolatelně přitahován. Tvůj zmatený odpor je jen neškodnou hříčkou Tvého egoismu.

Nechceš se raději poddati Kristu?

Zakrátko padneš mu k nohám.

Což nepozoruješ, s jakou ujistěností Ti to píše?

Jsem si tím jist.

Bud' zdrav.«

Nebojím se Krista

Můj rozervaný přítel mi odpověděl obratem:

»— — Pravím Ti zcela otevřeně, že nemám strach z Krista. Postavil jsem se proti němu

ze všech svých sil. Nikdo nezlomí mou vůli. Dovedu postaviti se na odpor v každém okamžiku: nikdy neustoupím!«

Ty se bojíš Krista

»— — Milý příteli,

Tvůj dopis přesvědčil mne nezvratně o tom, že se bojíš Ježíše Krista, a to právě v tom okamžiku, kdy pravíš, že strachu nemáš. Jak je vůbec možno postaviti se se všemi silami proti Někomu, o němž vím, že neexistuje?

Nebojím se pohanských bohů, protože vím, že neexistují, a bylo by nerozumným, kdybych se jim chtěl postaviti na odpor. Proti nepřátelům, kteří žijí toliko v mé obrazivosti, jak mám bojovati? Používáš-li slova „odporovati“, znamená to, že dobře víš, že nemáš co činiti s Mrtvým, ale se Živým, v němž jest plnost života, a z něhož prýští veškeren život.

Řekni mi pravdu, Ty chceš jen zastříti to bezmezné utrpení, které Tě rozervává! To je hlavní důvod Tvého nepokoje.

Ty se bojíš Krista, protože pociťuješ jeho živou sílu, protože jsi okouzlen jeho zjevem, protože tento Kristus Tě pronásleduje silou své lásky, které se vzpíráš.

Věz však, že nenávisť musí ustoupiti lásce a že láska je schopna zdolati všechn jen myslitelný odpor.

Budeš přemožen láskou Kristovou.

Řekni, že ne!

To je ona láska, která Tě bodá, o které nechceš slyšeti, kterou nechceš zakusiti. Je to nemožné. Opětuji, že co nejdříve padneš Ježíši k nohám. Nepadni však hanebně jako zločinec, který klesá s rouháním, ne jako Julian Apostata, ale jako Šavel, pronásledovaný láskou Kristovou.

Jsem si tím jist.

Bud' zdrav!«

(Pokračování.)

J. PUNČOCHÁŘ

NA KRAJILESA

Svatý Tomáš Akvinský, patron studující mládeže

R. M. Dacík O. P.

Když papež Lev XIII. roku 1880 svou nejvyšší autoritou ustanovil svatého Tomáše Akvinského patronem všech katolických škol, měl na mysli význam slova *p a t r o n*, jak můžeme pozorovat, čteme-li pečlivě ustanovovací listinu. Patron je ochránce, zastánce, pomocník. Jestliže náměstek Kristův na zemi, který k nám mluví jménem Božím, ustanovuje někoho ochráncem a zastáncem jisté části svých svěřených nebo všech křesťanů, není to jen jakýsi symbolický úkon, a jeho slova mají význam velmi reální. Svatý Tomáš byl ustanoven ochráncem katolické studující mládeže; dostal tento úkol od náměstka Kristova, byla mu svěřena povinnost čestná a zavazující zároveň. A svatý Tomáš byl vždy poslušný syn Církve a její hlavy. Máme proto důvod k tomu, abychom věřili, že je ochráncem studující mládeže u Boha, tak jako je ochráncem studující mládeže příkladem svého života a svým učením, které vede cestou víry, naděje a lásky k Bohu.

Na tom, kdo chce nebo má být ochráncem studující mládeže, se vyžaduje především, aby chránil a pomáhal příkladem svého vlastního života. A zdá se mi, že v čem potřebuje mládež nejvíce příkladu, a to příkladu strhujícího, je čistota, pokora a pracovitost. To je trojice ctností, které mají zdobit studentskou duši — které však, bohužel, ji tak často nezdobí, k její největší škodě. *M o u d r o s t p ř e b ý v á j e n v d u š i č i s t é*, čteme v Písmě svatém. *P y š n ý m s e B ů h p r o t i v í*, čteme na jiné stránce knihy Boží. A tu už starozákonní moudrost praví: *M n o h é š p a t n o s t i u č í z a h á l k a*.

Nuže, svatý Tomáš jako patron studující mládeže se skvěje čistotou, která mu dala titul Andělského učitele, září pokorou, která si vynucuje prohlášení kardinála Bessariona, že byl nejsvětější mezi učenci a nejučenější mezi světci, a kdo chce pochopit jeho píli a pracovitost, nechť se jen odváží přistoupit k dílu, jež zanechal.

Přijímáme-li ne pouze jako symbol, nýbrž jako skutečnost, co se nám vypravuje v nejstarších životopisech světcových o zásahu samého Boha, a to zcela mimořádném zásahu ve věci jeho čistoty, pak mimoděk cítíme, jak Bůh sám si vše připravil, aby Tomáš byl světlem Církve. Poměrně krát-

ký život vymezila mu Boží Prozřetelnost, ale v tom krátkém životě 49 let mělo vzniknout dílo, které by obsáhlo věky. Jen duše andělsky čistá, která by nemusela věnovat své síly boji tak úpornému, jakým může být boj za čistotu mládí, mohla spěti bez oklik a bez obtíží k vytčenému cíli. Hmota, tělo bude vždy v protikladu k duchu a boj mezi nimi neustane nikdy. Čím více podléhá duchu, tím obtížnější je jeho činnost, tím slabší výsledky jeho práce. Nepochopili bychom velikost díla svatého Tomáše, kdybychom nevěděli o jeho andělské čistotě, která ho pozvedala nad všechno pozemské, tělesné, k podobnosti s nebeskými duchy, kteří nejsou přitahováni ničím než Bohem.

Touží-li mládež po výšinách, jež jsou předmětem snů a idealismů mládí, nechť pohledne k tomuto velikánu ducha, který vyrostl na nivách ctnosti čistoty. Nic tak nezdeptává ducha, nic tak bědně nesnižuje, jako hřích nečistoty; ale stejně nic tak nepozvedá ducha, nečiní svobodným, šťastným, nic neplní tak krásným idealismem a optimismem jako ctnost čistoty. Bylo-li vítězství mladého Tomáše odměněno Božím příslibem zvláštní pomoci v dalším životě, nezůstane bez odměny žádná vítězství mládí v tomto boji.

Svatý Pavel napsal, že věda nadýmá, to jest činí pyšným. Ano, ale jen věda bez lásky, vědění, které odvádí od Boha. Nejučenější mezi světci byl také neivokornější mezi učenci. Čím méně kdo ví, čím jeho vědění je povrchnější, tím spíše je sváděn k pýše, protože pýcha a lež jsou sestrami, tak jako pokora a pravda se vzájemně milují. Pohlédneme-li do duše svatého Tomáše, pokud nám zanechali současníci její velkolepý obraz, zjeví se nám úžasná postava učence, oslavovaného a ctěného jak na dvorech světských panovníků, tak na dvoře papežském, mezi studenty velkých evropských universit — pařížské, boloňské, neapolské a římské — ale také mezi vědci, tehdy slavnými. A tato postava velkého muže je oděna v jedinečnou pokoru, symbolisovanou prostým šatem řeholníka. Svým životem ukázal Tomáš mládeži, zvláště mládeži studující, že pokora je bezpečnou cestou k pravému vědění a k moudrosti vyšší, než je moudrost tohoto světa. Okolnost, že s prosbou odmítá nabízené

církevní hodnosti, že uprošuje papeže, aby jej nejmenoval arcibiskupem neapolským, je výrazem pokory duše, která v pocitu vlastní nehodnosti vystupuje den ze dne k nejvyšší hodnosti přítele Božího.

Ve světle pokory nabývá i pracovitost zcela zvláštního lesku. Je značný rozdíl mezi prací, kterou má člověk dospět ke slávě své, za kterou se honí, a prací, vykonanou pro čest a slávu Boží. Pracovitost svatého Tomáše je takového rázu, že jej staví jako jedinečný vzor studenta; ale tato pracovitost je tím vzácnější, že je zladěna vnitřním pochopením smyslu práce a jejím usměrněním k vyšším cílům, než jaké může diktovat přirozený rozum. Život světce byl poměrně krátký. Co to je 49 let, jejichž období bylo rozděleno mezi činnost učitele na slavných universitách, práci na dvoře papežů, kazatelnu a činnost spisovatelkou? Velká řada foliantů je výsledkem jeho neúnavné práce, kterou osvětluje dnešní studující mládež právě tak, jak ji osvětloval, když kolem sebe shromažďoval nepřehledné řady mladých lidí, dychtících po pramenech pravdy. Jen nesmírná houževnatost a pracovitost, neznající oddechu a neztrácející marně ani jediný okamžik času, dovede nám podat výklad k životnímu dílu Tomášovu. Tím se staví světec jako zářný vzor mládeži studující, které ukazuje, že smyslem jejího začínajícího života je práce, ale práce pro Boha, pro zájmy Boží, kterým je třeba podřídit v poslední řadě vše, i věci vzdálené od tohoto cíle. To, čemu světec učil o potřebě podřídit celý život Bohu jakožto jedinému poslednímu cíli, to nejdříve sám na sobě vyzkoušel a dokonale prožil.

Právě proto je svatý Tomáš tak dokonalým vzorem každého studenta, že mezi jeho životem a učením není nejmenšího rozporu, nýbrž podivuhodný soulad. Papežové posledních dob jej postavili za vzor studující mládeži a jeho učení nejen doporučili, nýbrž učinili závazným pro všechny katolické školy. V Andělském učitelé je jakoby ztělesněno učení Církve, učení svatých Otců, církevních sněmů a všech velkých učitelů, kteří tu byli od počátku Církve. Svatý Tomáš je opravdu ochráncem církevní pravověrnosti a odchýlit se od něho je vždy nebezpečné, tak jako držet se ho je nejlepší zárukou pravověrnosti.

A tu se mi zdá, že základní rysy svatého Tomáše jako Učitele jsou především hluboká víra, láska k pravdě a láska k Církvi. Víra jej pozvedla nad to, čeho se mohl dopátrat přirozený rozum. Láska k prav-

EDY KOUKAL

ZIMNÍ POESIE

dě jej vedla ve spletitých otázkách filosofických i theologických a umožnila mu nestranně soudit. A láska k Církvi a jejímu učitelskému úřadu mu zajistila jistotu v hledání pravdy.

Bohužel, s těmito vlastnostmi se nesetkáváme vždy u mládeže, jejímž cílem je rovněž poznání, jako tomu bylo u svatého Tomáše. Víra bývá tak často otřesena ani snad ne tak jejím opakem, nevěrou, jako spíše životem, který se snaží víru umlčet. Víra je určité zření, které umožňuje mnohem hlubší pohled na věci než pouhý rozum. Člověk bez víry nebo s otřesenou vírou je zbaven určité jistoty ve věcech, týkajících se Boha a věčnosti, a tento nedostatek jistoty ve věcech tak vážných se jeví brzy i v jiných oblastech lidského života a díla. Credo, ut intelligam — věřím, abych chápal — má velký význam zvláště na počátku hledání pravdy. Celé úsilí svatého Tomáše se neslo k tomu, aby křesťanskou víru podepřel hlubokými důvody rozumovými, začož byl mnohdy zcela neprávem nazýván racionalistou. Ale víra mu zářila na počátku veškeré jeho vědecké

činnosti jako maják, u něhož hledal záchranu v jistotě Boží.

Kdo čte spisy světcovy, nemůže se nedivit důkladnosti, s jakou postupuje. Postaví-li určitou thési, není jediné námitky, na kterou by neodpověděl. Láska k pravdě ho nutí zabývat se všemi problémy ducha a odpovídat na dotazy, třebaš i malicherné. Je si stále vědom toho, co napsal, ví, že nepatrný blud na počátku se rozroste nakonec do závratných důsledků, jestliže není hned zkraje potřen. Láska k pravdě je vždy vynalézavá a v práci neúnavná. Jen člověk, jemuž nezáleží na tom, co je pravda, dovede být ke všemu lhostejný.

Jakým světlem září v této lásce k pravdě svatý Tomáš mládeži všech dob, mládeži, která je určena k tomu, aby dala jednou národu vedoucí osobnosti!

Není pochyby, že jeden z důvodů, proč papežové tolik doporučují svatého Tomáše studující mládeži jako vzor a ochránce, je jeho láska k Církvi. Celý život pracoval pro Církev. Celý život byl poslušným synem Církve. Na každé vyzvání papežovo byl k jeho službám. Vše, čemu učil, vše, co psal, bylo z lásky k Církvi svaté a k obraně jejího učení. A když umírá a přijímá naposled Svátost lásky a křesťanské pospolitosti, myslí na poslušnost vůči učitelskému úřadu Církve. Jen s pohnutím můžeme čísti krásná a hluboká slova, která v tu chvíli pronáší: »Přijímám tě, přičino své spásy. Jen tebe jsem toužil milovat, jen tebe jsem hledal, nikdy jsem proti tobě nepronesl slova, ale řekl-li jsem něco nesprávného o této Svátosti, netrvám

tvrdšíjně na slovech svých, nýbrž ponechávám vše opravě Církve římské, které až do posledního dechu jsem zachoval věrnost a poslušnost.«

Je to víra a láska k Církvi, je to pokora a poslušnost věrného syna, která mluví v této chvíli, tak velké a posvátné v dějinách Církve, tam v cisterciáckém klášteře Fossa Nuova, kde poskytli útulek velikánu myšlenky a slova pohostiní mniši. Tomáš miloval Církev do posledního dechu a Církev miluje Tomáše. Na přání Boží, projevené zázraky, řadí jej mezi světce, své přímlyvce v nebi a klade jej jako ochránce studující mládeže a strážce církevního učení.

Je tedy Andělský učitel ochránce studující mládeže svým příkladem života, vede studující mládež k poznání čisté pravdy svou božskou naukou a je také ochránce studující mládeže a jejím přímlyvcem u Boha. Dokud byl na zemi, plnil věrně i nejmenší přání svých představených, šel bez váhání všude tam, kam ho volal hlas náměstka Kristova. Nuže, máme právo věřit, že i dnes, kdy se raduje z plodů své práce a modlitby, je právě tak poslušen, když mu římský velekněz ukládá povinnost chránit studující mládež, která k němu volá: »Sancte Thoma, scholarum Patrono, fide invictam, caritatem fervidam, vitam castissimam, scientiam veram a Deo nobis obtine — Ó svatý Tomáši, patrone škol, vypros nám od Boha neochvějnou víru, vroucí lásku, čistý život a pravou moudrost.«

Silnice

Beatus

Silnice byla ledová a v modravých stínech závějí usnula pole. V mlhavé blízkosti, bez jasné čáry obzoru, splynula země s oblohou. Bylo ticho. V takovém tichu bývá slyšet vlastní srdce a rolničky saní, sjíždějících s neviditelného kopce.

Kroky osamělého chodce drtily úlomky ledu v drsných kolejích. Krácel zvolna s hlavou svěšenou. Stlumená a přebolená bolest prosákla vrstvami písku a vzpomínky rozjitřily zavřenou ránu.

Opřel se o kmen mladého stromku (hrst sněhu spadla mu k nohám) a zahleděl se do mlhy.

Jeho rodný kraj... neviditelný osten v srdci, bodající a zraňující ještě před ro-

kem. S tohoto vyvýšeného místa přehlédneš jindy všecko. Dnes je ta mlha nejistá a bolestná. Jsi bezbranný. Jako tenkrát... v oktávě před maturitou.

Jan cítil dosud ta bolestná odpoledne, kdy utíkal z dosahu matčiných očí nebo z doslechu tangového šílení. Tehdy na něj chodila míra myšlenek. Trásl se a bil sebou jako mladý kůň znepokojený obtížným hmyzem. Strásti už konečně to jeho nesplnitelných rozhodnutí! Zabořit nohy do vonící země a smět držet kleče a opratě!

Rval sám sebe důkazy o beznadějnosti tužeb. Zoufale objímal kmen akátu a drhl bílé čelo o drsnou kůru: »Copak je to nut-

né opouštět, když to mám rád? Stane se zázrak?«

Obilí se tichounce vlnilo, v třešňových květech zabzukla včela a vítr přinesl z dědiny dívčí písničku (zjemnělou pelem kvetoucích žit a modrými obzory). A nic z toho nebylo odpovědí na jeho otázky. Sedl na zaprášenou trávu v příkopě a plakal. Neznámým steskem, bezmocností a hrůzou té chvíle, která se blíží.

Nit, kterou tak úzkostlivě předl, byla přetržena. Nesl čísi tělo bez myšlenek a v opuštěnosti silnice chtěl něco najít. Snad sebe nebo něco, nač by znovu navázal svou cestu. Trochu se ještě mučil bratrovou vzpurnou tváří a pak pohladil očima kraj. »Tak se ti prodám. Ale draze se prodám, když ty mne už nechceš.«

Seděl a přemýšlel, jak se ocenit. A tenkrát to přišlo. Trpké a silné jako dobré víno. Ostatně, nemůže dobře říci, co se dělo, když se zřekl půdy pod nohama a svého chtění. Co ho tam v silničním prachu přetavilo...

Všecko to zasypal sníh. Jan tu dnes stojí sám uprostřed ticha a jeho silnice běží vysoko nad krajem. Dnes už ví, co ho hnalo z prostorů přesycených bujností a spokojeností. Tuhleta silnice byla tak strážlivá a pustá...

Tehdys už napínal nepozorovaně luk mou bolestí. Jednoho dne poletí šíp... Tu jsem, můj Pane, s rukama svěřenýma a s očima slzícíma. Tu mne máš, svého někoho, ohlazeného pilníkem tvé vůle. Tu mne máš!

Z loňského kalendáře

I. (Jaro.)

Když duben z pampelišek
ukroutil svatozáři,
tisklas mi ruce tiše
a já jsem čítal v snářích,
jak šetřit medovinou,
jak volat na kukačky.
Pak ztrpklo mladé víno
a líbalas mě plačky.

II. (Léto.)

Do nebe zrnko vrůstá,
jak ze žita se praší.
Jen těžko vlhká ústa
brání se satanáši.
Na kmínek crčí smůla
a je jí stále méně.
Dnes po prvé se tulák
rozloučil zamyšleně.

III. (Podzim.)

Noc v září hořko chutná;
to červi z jablek svítí.
Na podzim máš být smutná.
Na podzim to má býti.
O to je hlubší studna
v pohárku, na dno sladká,
o to dál hvězda bludná
a synu bližší matka.

IV. (Zima.)

A potom dlouho sněží
a leden duní zvonem.
Věž ticha. Na té věži
potkám se s Orionem.
Džbán vody, tvrdá skýva
a hrudky písku v soli.
Pán Bůh se na zem dívá,
jak leccos nepřebolí.

Jaro a mráz

Jiří Hlobílek

Obláčku bílý když létavice shoří
tvůj Angström do nebe jsou stříbrné pruhy
Možná že přiletím možná že přijde druhý
Naděje hory ledovce se boří

Lavino rozdrť lavino Stromy jsou suché
kdo ví snad jaro zaspalo Nevadí počkám
Němohro mlč že zpívám sněhovým vločkám
Závidíš hvězdo Jsou hebké a smutné a hluché

Březnová

Ivan Andrenik

Tak sladko v ústech mám . . . to vše prý jaro dělá,
že sládne horký dech a morek lepem páchne.
Mrazivá jsi, má touhu v nahotě,
mrazivá jsi a neumělá.

Pověz mi, proč teď stonávám,
pověz mi, cos to v očích měla,
že sladko v ústech mám v ohništi jarních dnů.

Na jihu

M. Ludvíková

Nebyla to veselá píseň.

Juca seděla na nejvyšším příčli žebříku, který byl opřen o nízký komín nepoužívané pece. Akát spouštěl poslední listy na ramena slabého děvčátka, které chytalo listy do dlaní a zpívalo smutné písně.

Daleko jsou nyíregyházké kasárny.

Pirošce bylo také divně. Snad byla unavená. Bolí mě srdce, zpívala Juca.

Piroška viděla modré jezero. Tam doma jsou všechny kalužiny modré. Svist podzimních dešťů nadělal světlé oči po celé pustě. Večery se teplaly přes rákosí. Na tůních zářily stopy bílých tváří leknínů, které odkvetly, byly otrhány, zmizely. Přešly jako dívčí tváře a dozněly jako Jucina píseň. A ani se nevrátí zablácené večery, kdy se učila tajemnou pohádku o Adamovi a Evě.

Doma!

Naproti ní seděl malý kvintán, kterého si zapamatovala, poněvadž měl nějak červené oči, snad nemocí, jako byly sluneční večerní záplavy tam daleko. Zvedl jí zamyšlenou knihu, kterou nečtla a která opuštěně spadla na podlahu vlaku.

Blížilo se město. Kleiderfabrik ohnivým nápisem strašila osamělé lidi.

Ta píseň! Byly v ní silné zdi jejich starého domu na jihu. Byly v ní smutné selky jejího rodu, které si vzaly dragouny z písniček. Poslední byla Juca. A byla to vůně silných opojných vín o Jucině svatbě. Koně přešlapovaly jako krásná tanečnice.

Vyrostly jsme.

Vlak zastavil. Všechna okna byla v ranní mlze. Dívka s cizíma očima šla smutnou alejí topolů k továrně. Kvintán odbočil na cestu ke škole. Země se dívala starýma vážnýma očima kalužin. Zapomněli na mne. Já jediná jsem odbočila od ranního vlaku, oni šli do školy a — domů.

Bylo jí líto nočního vrátného, který nevy-

střídán jí připadal jako vyschlý pramen; dnes vypadal zvláště unaven a stár. Někdy se sejdou nejrozmanitější lidé na světě. Kvintán s červenýma očima, noční vrátný se starou čepicí v týle, Piroška v kabátku, který jí byl malý, a nemluvný četník, který šel na obchůzku. Když se sejdou lidé osamělí, nemají si co říci, je nejsmutněji na světě. Vzduch byl suchý a trhal se v trapném tichu kanceláře, která zela tichem, prachem a tmou. Její ruce se dotkly zapomnělivě klapky psacího stroje, ale lekly se ticha jako kapky, padající na suché listí.

»Já tomu nevěřím,« řekla nejistě a ruka se jí sevřela náhlou úzkostí.

Proč, vzpomatovala se překvapeně.

»Nevěřím, nevěřím,« smála se do ticha, až jí slzy vyhrkly. »Nevěřím,« plakala potom docela tiše a zase se křečovitě smála, zatím co jí tekly slzy jako roztávající sníh, který ještě nepřišel. Výskla jako při čardáši. Ticho se zavřelo. Utopila se. Potácela se jako šílená od předmětu k předmětu, ne všechno je cizí, židle se převrhla, co bude, až se tak všechno převrhne?

Marné, marné, marné.

Mám ráda a chci tam.

Ano, to je ono, ano, otevřít okno, tam je jejich dům, tam jsou hřbitovy, sanatoria duší. Proudem se vhrnula zima. Ano, ano, otevřít okno, vydychnout zhluboka, na jihu hoří chně lásky, na hřbitově je má maminka a brzy bude Všech svatých. Schoulila se do svého kabátku, který jediný jí zbyl jako upomínka na to všechno. Takhle se jezdívало do školy na vysokých vozech, které vozily tabák a taky tak proudila zima a taky jsme se choulili do kabátů, já a moji bratři. Na Vše svaté budou všichni doma. Na nádraží zastavují vlaky, lidé jedou domů!

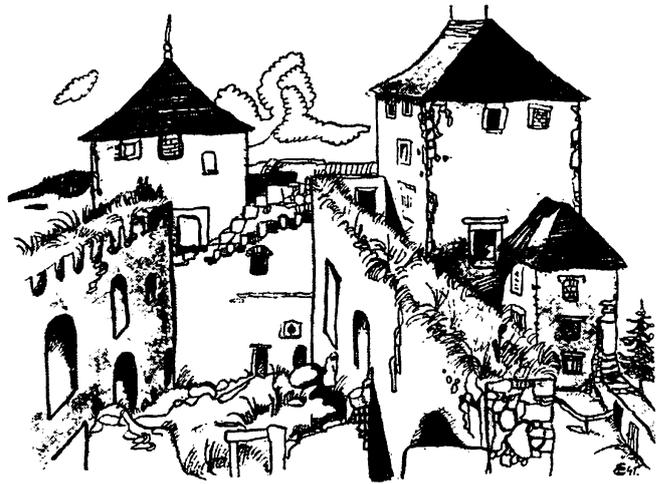
Domů!

A přece je to píseň radostná.

J. MORÁVEK

PŘI ČTENÍ

G. GÖPFERTOVA

KRESBA

Ze zápisníků mladých studentů

Při češtině jsme se pokoušeli o rozbor básně. Nešlo to. Paní profesorka se rozčilovala a řekla: »Ta maturita dopadne! Prosím vás, uče se! Po maturitě to můžete zapomenout...«

*

Měli jsme školní filmové představení. Je zvykem, že na konci řady sedadel sedí s třídou vyučující profesor. A tak posledně seděl se sextou profesor, který i nás vyučuje. Druhý den po představení vyprávěl:

»Tak jsem byl toho dne na vrcholu blaženství. Vedle mne zůstal prázdné místo. Jeden primánek, který nikde nenalezl místa, usadil se vedle. Už zhaslo a já byl ještě v rozhovoru se sextány. Tu se primánek rozkřikl: „Bud' zticha, už hrajou!“ — Nejdříve jsem se začerveněl a kluci kolem se smáli. Potom přišla taková podivná radost z toho, že jsem musel i primánka poslechnout...«
My jsme se dívali všelijak, protože nám nic podobného žádný profesor neřekl...

*

V jedné třídě našeho ústavu mají opravdu praktického češtináře. Nejen že neustále o praktickém životě hovoří, ale také prakticky vyučuje. Na příklad »mluvní cvičení« rozděluje jako diktátor — studenti v tomto ohledu nemají svobodnou volbu. Jednu chybu ta »mluvní« přece jen mají. Protože jsou veskrze praktická, nedají se odnikud opsat. Témata jsou: »Řeč při otevření nové silnice.« — »Rozloučení s mrtvým spolužákem.« — »Řeč při zahájení lázeňské sezony.« — A tak podobně.

*

Přišli terciáni a povídají mi: »Ten náš nový matik nás prohání, to je hrůza, že tu nezůstal ten starý! A jak musíme poslouchat — jako hodiny!«
»Alespoň vás něco naučí,« povídám jim.
»To jsou povídačky...«
»Nejsou — čím přísnější zákon, tím lepší, protože...«
»Ale to říkáte vy starší vždycky a sami také neposloucháte!« řekl mi jeden z nich.
»Trochu pravdy máš, chlapče,« odvětim, »ale podívej se, začínáte právě latinu, co je lepší, naučit se pravidlo nebo všechny výjimky?«

»Pravidlo!«

»Vidíš, jak by to bylo krásné, kdyby nebylo výjimek. A jak těžko bychom se učili cizím řečem, kdyby nebylo pravidel, kdyby nebylo vzorů. Výjimka — to je jako svoboda. A pravidlo — to je zákon, poslušnost! Co myslíš tedy, že je lepší?«

Chvilí přemýšlí a pak mi řekne:

»Tohle už jsi mi také mohl říci dříve... Proč nám to tak kantoři nevysvětlí? To je stále jen: Chci vás něčemu naučit, musíte poslouchat, ale my nevíme proč...«

Odběhl...

Za několik dní přišel znovu a povídá mi:

»Ty, není ten zákon větší svobodou než výjimka?«

»Jak jsi na to přišel?« divím se.

»Jednou nám to říkal pan profesor náboženství, ale my tomu nevěřili anebo nerozuměli, už nevím.«

»Tak to víš dnes a věříš, ne?«

»Ju...« a vyprávěl o kopané...

*

Byli jsme se školou na Dvořákově »Stabat mater«. — Den před tím přišli kluci z terciie, abych prý jim to přeložil do češtiny. Povídám jim: »Kupte si latinsko-český text, stojí padesátník...« Koupili si jej. Druhý den mi přinesli listek a tak jsem seděl mezi terciány. Jinak bych byl musel stát. — Říká se, že ti malí nerozumějí hudbě. Mne tento den přesvědčil o opaku. Při sólu »Quis est homo, qui non fleret...« mi tiše jeden pošeptal: »Krásné, ale tolik smutné.« Podívám se na něj... Slzy v očích. A ostatní poslouchali s otevřenými ústy.

Mluvili jsme o moderním románu. Můj kamarád mi povídá: »Myslím, že se na něj hodí slova Konfuciova:

„Za starých časů člověk dovedl udržet slova, protože se bál hanby, že s nimi nedovede udržet krok.“

A dnes?«

Přisvědčil jsem.

J. Š.

Výstava »Národ svým výtvarným umělcům« v Praze 1942

Eva Skácelíková

První dojem, který si odnáší divák z výstavy »Národ svým výtvarným umělcům«, je beze sporu ten, že české malířství a sochařství se vybavuje z chaosu, který způsobilo v kultuře výtvarnické překotné honění se po nových směrech. Dnes je už každému jasno, že nebylo lacinějšího úspěchu, než býti moderním nebo módním, ba, že není k tomu třeba ani zvláštního tvůrčího úsilí nebo nadání, ba, že tu spíše hraje úlohu jakási duševní lenost a náklonnost k hravosti, zkrátka, že je snadnější býti ultramoderním ve znamení Cézanna nebo van Gogha, nežli býti opravdovým ryzím malířem kýčů ve slohu Durana nebo Bouguereana, protože napodobení zůstává napodobením, ať si volí kdo předlohu slavnou nebo méně slavnou — jak napsal už před lety u nás dobře známý kritik Meier-Graefe. To neznamena, že by nebyla možná předloha. Ale jen pod jednou podmínkou: že na každé převzaté lince, na každé barevné skvrně, stínu nebo modelaci bude zřetelná původní individuální tvůrčí vise jako předpodstatná skutečnost převzatá z předlohy, ale obohacená, prohloubená, zvětšená o osobní výraz. Jenom na čisté kopii obrazu nesmí být viděti rozdíl umělecké osobnosti, která kopíruje, a osobnosti, která je kopírována. Tvoří-li však umělec na základě předlohy s v ů j obraz, musí tento rozdíl být patrný v každé složce. Je to kladný postup, tvůrčí postup a je radostno konstatovati, že je patrný u většiny mladých vystavujících malířů. A co je jeho přímým následkem? Vytvořil jasné, milé ovzduší umělecké temperamentnosti a výtvarnické tvůrčí vřelosti, která třeba nedosáhne všude zamýšleného cíle, dává aspoň divákovi možnost postup tvůrčí sledovati. A je právě velkou výhodou jak pro tyto mladé umělce, tak pro diváka, že přímo vedle nich vystavují i uznání mistři starší generace, jako Stretti, Švabinský, Rada, Šimon, Kobliha, Sedláček, Bouda, Moravec, Hofbauer, Hlava, Beneš, Jelínková a j., kteří potvrzují svým mistrovstvím závažnost a správnost postupu mladých. I tito staří nestali se rázem uměleckými osobnostmi a byli v začátcích jen tvůrčími temperamenty. I oni konali dlouhou cestu nesnáží, než spočinuli sami v sobě. Ale právě temperament byl už osudovým údělem a zárukou rozkvětu, kterou je dnes i představitelům mladší generace. Už to je dobrým znamením, že dnešní mladí umělci volí své vzory podle individualit. Netají se obdivem k nim, ale vybírají si z nich jen, co odpovídá speciálním jejich schopnostem tvůrčím. Vzory se jim tím rozrůstají ve školu, což je už pojem daleko širší. Tak na příklad vidíme tu žáky školy Vlaminckovy, s jeho hmotnou barvitostí, živelným sněhem, rozlišeným ostře proti stínům, jejichž tón určuje. Jsou to na příklad: Homolka Antonín, Horálek Bedřich, Charvát František, Kašpar Ladislav, Trefil Václav, Třiška Josef, Vonášek Soter, Zahel Adolf; nebo žáky klasického impresionismu Manetova a Renoirova, jako Brotánek Miroslav, Hlobilová, Klímová Lucie, Kreisinger Václav, Liška Karel, Polášek Viktor; jsou tu i názvuky starších škol. Tak Nauman vyznává Loraina, Mayer Antonín Aleše, Machourek Halse, neztrácejíce při tom svůj osobní tón.

A tu jsme u dalšího potěšitelného zjevu, plynoucího z výstavy: u mladých roste smysl pro tradici. Ještě před málo lety slyšeli jsme pyšná hesla o nutnosti rozvázati s tradicí, začít znovu kdesi u primitivů a dětí atd. Ale nebylo většího neporozumění smyslu výtvarnické kultury. Říkalo se: řiďme se příkladem Van Gogha, který se rozešel úplně s tradicí. Ale to je právě osudný omyl, myslit si, že mistři nových objevů i směrů ve výtvarnictví začínali tím, že odvrhli tradici, a zamítli školu starých mistrů. Naopak všechno, co je u těchto mistrů základní: barva, linie, sloh, kompozice, příroda, je v stejné mohutnosti přece i na jejich obrazech. Ale nejen to. Jsou na nich i všechny zkušenosti technické i umělecké, které do nich staří mistři vložili. Je třeba jen pozorně se zadívat na jejich obrazy a naleznete je všude, třeba mají individuálně pozměněný výraz, formu, tón; vidíte také, že čím plnějším je kdo umělcem, tím hlubší je souvislost jeho novot se starými mistry. Správně bylo řečeno, že v každém velkém mistru proudí tradice mohutnými prameny: v Manetovi španělská, v Renoirovi XVIII. stol., v Degasovi japonská, v Cézannovi barok. Tyto prameny jsou ovšem podzemní. Proudí pod povrchem obrazu jako krev pod povrchem těla. Žádný Španěl nemaloval přitom jako Manet, žádný Japonec jako Degas — v tom je právě vtip. Tyto stopy tradice nutno ovšem vycítit a vyhledat, chcete-li obrazu řádně porozumět. Tak na příklad neporozumíte Cézannovi dříve, dokud neobjevíte, že jsou to právě ony hodnoty tradiční, z kterých vychází nová logika jeho barevnosti. A jste-li překvapeni na naší výstavě svěžestí pojetí v obrazech i sochách mladých vystavujících umělců, je to tím, že zní z nich třeba neuvědoměle právě tóny tradice, která i umělcům starším dodává lehkosti, srozumitelnosti a hloubky.

Není to na první pohled třebaš patrné; ale obraz stejně jako knihu nutno studovati, nad ním se zamyslet a nespokojiti se pouhou kategorií líbivosti nebo nelíbivosti. Obrazu dodává ceny teprve jeho osobní charakter, který často není i líbivý. Na př. takový Lada: příznává se, že jediným vzorem je mu Aleš. A vskutku Alešova bodrost, úsměvnost, plnost poetické skutečnosti září z každého obrazu Ladova a přece jak individuálně daleko jsou od sebe. Položte laikovi Ladu a Aleše vedle sebe a jistě nezamění toho s oním. Podobně se hlásil Aleš k tradici mánesovské, Braunerová k chittusiovské, Rabas a Rada se hlásí k Slavíčkově, zkrátka každý volil takovou, která mu byla vnitřně blízká, ale vyňal z ní jen to, co obohatilo a utvrdilo jeho osobní výraz.

Je tedy jasno, že umělec při volbě školy a vzoru jde za vnitřním svým hlasem a ne za vším, co mu nabízí jeho doba.

I ta se musí sice ozvat v jeho díle, ale to se děje víc po stránce formální. Zdá se, že i tuto skutečnost pochopili mladí umělci, vystavující na výstavě »Národ svým výtvarným umělcům«, čímž prokazují, že jejich umělecké úsilí je všestranně cílevědomé, třebaš leckde cíle toho ještě nedospělo.

Něco o »Jitře« a jeho čtenářích

Marie Křížová

»Jitro« zaujímá mezi ostatními deníky, týdeníky i měsíčníky zvláštní místo. Časopisy vydává obyčejně knihkupec nebo nakladatelství s určitou tendencí a samozřejmě s touhou po slušném výdělku. Toto u Jitra odpadá. Jitro je kolektivním majetkem — majetkem všech katolických studentů u nás. Redaktoři jsou pouze řídicími a vedoucími orgány, kdežto studenti jsou orgány výkonnými. Jestliže je něco naším majetkem, máme povinnost k těmto hodnotám, máme povinnost tento majetek zachovat i těm, kteří přijdou po nás. Jestliže se nám něco na vlastnictví nelíbí, jistě budeme hledat nápravu sami u sebe, budeme se snažit věc zdokonalit, aby její hodnota stoupla. A jestliže se nám něco nelíbí na kolektivním majetku a máme-li schopnosti a vlohy tyto chyby napravit, přestává diskuse a plané žvanění a přiložíme ruku k dílu. Naši redaktoři: profesor Dominik Pecka a profesor Leopold Vrla, mají někdy těžkou práci, mají-li z příspěvků vybrati opravdu hodnotné.

Jitro je náš studentský časopis. Do něho můžeš s jistotou napsat své bolesti i radosti, své náboženské zážitky a můžeš si býti jist, že tvá slova budou čísti mnohá srdce, která potěšíš svými slovy, povzbudíš a snad i v nich probudíš jasné poznání, že patří i oni k velké rodině Kristově.

Když se nám něco na Jitře nelíbí, pamatujeme, že máme povinnost starat se o nápravu. Jak? Kdo má schopnosti a nadání, piš! Kdo umí kreslit, fotografovat, pošli své ukázky! Konečně, všichni, kteří mají dobré nápady, co a jak by se mělo zlepšit, aby náš časopis byl stále na vysoké úrovni, sdělte to redakci! Redakce jistě bude uvažovat o dobrém návrhu a bude-li technicky možný, uskuteční jej.

Přijedete-li do Prahy, navštivte naši administraci, ovšem, nejdříve napište, aby někdo z redakce vás očekával.

Nedívejte se na Jitro jen jako na »nějaký studentský časopis«, nýbrž na náš časopis, všech katolických studentů dobré vůle. Kéž naše Jitro je stále obrazem myšlení a cítění mladých.

Studentské exercicie

M. P. K.

Loni před prázdninami apelovali jsme na studentstvo všech středních i odborných škol, aby se zúčastnili exercicií, které jsme pro ně vyjednali. Dík vzácnému pochopení dp. profesorů náboženství a za účinné podpory řádů a exercičních domů přihlásilo se na tisíc studentů na tuto duchovní cvičení.

Mnozí z nich přiznali, že exercicie tvořily důležitý mezník v jejich životě. Mnohému exercicie otevřely oči a poznal, jakou hloubku skrývá v sobě duchovní život. Mnohý začal více přemýšlet i o smyslu svého života a všichni rozhodli se býti apoštoly. I letos připravujeme na mnoha místech duchovní cvičení pro studentstvo. Chceme získati i ty, kteří dosud ještě nepochopili dosah myšlenky svatého Ignáce.

Vybízíme vás ke spolupráci!

Vy, kteří jste se zúčastnili loňských turnů, napište sami svůj zážitek. Řekněte také vy své slovo všem těm studentským pochybovačům!

O vytvoření studijní rubriky v »Jitru«

K. Foustka

Již delší dobu mám na mysli, abychom si také v »Jitru« vytvořili kulturní, studijní rubriku. »Jitro« pěstuje prózu, výtvarné umění a hlavně poesii. Myslím na příspěvky těch, kteří se mimo školu zabývají různými obory vědními. Ale nemusí to být pouze věda. Mohou se tu vyskytnout články o umění, jako na př. o malířství, z hudby, z divadelnictví (viz poslední čl. Šotolův), z literární historie a pod. Jde tu o to, aby se dostalo normálnímu středoškolařu informací o otázkách, s nimiž by snad ani nepřišel do styku. Jistě je vás hodně mladých fyziků, chemiků, přírodovědců, filologů a pod., kteří byste nám mohli povědět něco zajímavého ze svého oboru, co by však vzbudilo zájem u většiny čtenářstva. Proto musíte volit vhodná témata. A na tomto místě by mohli uplatnit své názory na poesii i sami autoři, a tak by nám, nerozumnějším laikům, své nitro prostší řečí (ovšem srozumitelně) poodhalili.

Nyní trochu konkrétněji. Proč by právě zde nemohlo se promluvit na př. o vývojové theorii. Řeknete: »Stará, odbytá, otřelá otázka. To máš vědět už z kvinty.« Několik slov snad pro, několik proti. Řekněme: věc je stará jako Darwin sám (alespoň moderně jím propracována; víme totiž, že už ve starověku byli »darwinisté«, j. Empedokles, Anaximandros, Lucretius a j.). Dnes však je vědecky tak opřená (viz univ. prof. dr. Zd. Frankenberger: »O p ů v o d u č l o v ě k a«), že většina moderních vědců pokládá descenci za správnou. »I přísně k a t o l i č t í vědci přijímají učení o vývoji člověka z nižších forem živočišných, arci jen po stránce tělesné, vycházejíce jistě ze správného názoru, že původ z hlíny země není o nic vznešenější než z nějaké nižší formy živočišné; jediné nesmrtelnou duši vdechl člověku Bůh — a to již není otázkou přírodovědeckou, nýbrž theologickou, filosofickou, metafysickou.« Tak píše zmíněný náš učenec. Kde si jsem četl, že příroda není vývojem amoeby ke Goethovi, ale vývojem myšlenky. Mně se také nechce věřit, že by moji předkové byli nějaké amoeby, ale na jedné straně pomocí srovnávací anatomie, embryologie a paleontologie docházíme k možnosti vývoje, na druhé straně věříme, že Bůh stvořil člověka k svému obrazu, vdechl mu nesmrtelnou duši a jediné tím ho odlišil od ostatní němě tváře a dal mu tak výsostné postavení v přírodě. To mu Bůh duši vdechl někdy v pliocenu, o kteréžto době se domníváme, že v ní žil první člověk (jak naznačují poslední objevy amerických badatelů)? Vidíte, k takovým závěrům lze dojít, myslíme-li trochu do důsledků a k takovým, snad hloupým, neujasněným. Zde by mohla promluvit autorita (na př. prof. Pecky). Když ne dát konečné rozhodnutí (jako v tomto případě je to nemožné), tedy zaujmout aspoň postoj k této otázce a případně objasnit celou věc, jak se na to máme dívat. Tento problém jsem vybral jen namátkou, podobných

otázek v biologii je mnoho. Avšak nejen v tomto odvětví, nýbrž i odjinud se mohou uvést zajímavosti, jež nutí k zamyšlení.

Poznámky na okraj nejmladší poesie

Zd. Rotrekl

Pět čísel »Jitra« dává zajímavý pohled do tvorby nejmladších básníků. Jedni se opíjejí krásou byt' nepatrných věcí, jejich slovo je něžné a plaché. Rádi se uchylují do samoty, sní, tápou, hledají. Nezřídka palčivým středem jejich myšlení bývá dívka, či touha po ní. Mnohé jsou následkem dospívání, v němž se nejčastěji rozvíjí sebeklam. Ale co pestré krásy všude kolem! Tato větev letošních básníků »Jitra« se dala na cesty za Blatným, jenž vyznal svůj vztah k Vrchlickému a Seifertovi.

Druhá větev je vnitřně mnohem složitější. Nitro těchto básníků se vrstvalo a vrství hlubokým prožíváním všech dějů a zápasů. Nalezli východisko z neplodného tápání (jež má cenu jen tehdy, je-li stupněm) a z rozestírání svých nehlubokých citových projevů. Nalezli východisko, protože chtěli vyjít z protikladů a chaosu. I když mnozí nestanuli zúplna na této cestě, poznali, co jediné je jednotitelem člověka. Nestačila jim pouhá krása věcí, chtěli poznat, co je z a ní a za vším na světě. Jejich slovo je do značného stupně vykryštalizováno a touha po věcech věčných prosakuje jejich verši. Opření o zkušenost a víru chtějí být nad věcmi, vládnout jim, místo nechat se ovládat. Konečným bodem u nás je mně spíše než K. Bednář, Klement Bochořák.

Mnozí ovšem nestanuli ani na čtvrtině cesty k pevným bodům, jiní ztroskotávají na svém menším nadání. A tak za nejhutnějším J. Sutnarem a J. Karenem následuje Sl. Lehnertová, Jiří Klen, Ivan Andrenik, hledající a melancholický A. Bartušek, přírodou zmámený J. Jzay, silnější S. Sohr a R. Veverka.

Od těch se téměř neznatelně odlučuje přímo typický K. Klika. Upřímností (... kolik, ach zbytečných kroků / jsem touhou svou prohloudil.) dospěl k hodnotné básni »Odloučenost«. Rovněž O. Kryštofek, Vl. Vltavský a jeden z nejslibnějších Vl. Vévoda, jakož i J. Hlobílek, dávají se na hlubší výboje k výšinám básnictví. A tak přicházíme k nejlepším básníkům »Jitra« přes M. Habra a J. Šotolu k V. Arovi (byť mnohdy příliš abstraktnímu). Umělecky nejdokonalejší báseň všech pěti čísel je »Bezesná noc« od R. Zezuly. Sám stojí nezvalovskými laděný Fr. Adamec.

Nakonec zbývá rozhodnout, která z obou básnických větví je pravému a nové odhalujícímu umění nejbližší. O tom lze (zvláště u velmi mladých básníků) stěží vydat soud. Každý z nich měl by si položit otázku: Jsem opravdu nepostradatelný? Jsem schopen pohledu do nitra věcí a dějů? Toužím ze všech sil po pravdě, která je rozptýlená po všech částech vesmíru, ne nahromaděná na jednom místě či v jednom směru? Všichni mají pravdu, ne však celou, nýbrž pouze její část. Dosáhnouti jí co nejlépe může pouze člověk cele Bohu oddaný, plnící jeho zákony a hlásající jeho příkázání. A proto, básníku, postav se kriticky tváří v tvář všem otázkám, které na tebe naléhají, vyřeš je s pomocí viry a lásky ke všemu, a chtěj se stát buď geniem, nebo padnouti.

Kolem pátého čísla

A. Bartušek

Poznámky Kryštofkovy k chápání dvou našich studentských básníků překvapí, že se prisuzuje všem básníkům bez rozdílu nutnost utrpení a bolesti, potřebná k vykoupení a dokonalosti. Nebyla by to někde póza? Což je povinností básníků, aby všichni trpěli? Jsou i takoví, kteří jen zpívají a nesou radost, a ti, jichž lidský úděl je předznamenán utrpením a tragikou, jeví se zase naopak ve svém básnickém díle jako bratři veliké řehole bolesti. U nich má pak básnické slovo jiný, hlubší a vážnější tón, avšak je jistě stejně upřímné, jako u básníků radosti. Ale to, co je mezi obojím, není upřímné ani zdravé, neboť klame především autora samotného a znelíbí se i čtenáři předstíraným bolestíinstvím a chtěnou problematikou.

V pátém čísle je nejlepší próza Holič Göpfertové, která se tentokrát soustředila, zbavila nejasností a náznaků. Podařilo se jí vskutku podat ve svých holičských manželech pravdivé lidské typy.

Na adresu kritiků

J. Bělský

Páté číslo Jitra přineslo zajímavé střetnutí názorů. Oldřich Kryštofek správně konstatuje, že první strana »vidí, tuší, hledá, děsí se«, kdežto druhá strana »jen vidí a zpívá«. Učený filosof se staví proti prostému pastýři. Vášnivý a zatrpklý pesimista, realista, který pohlížel na svět bez barevného romantického závoje, bojovník a rytíř, plný aktivní síly, zároveň však poutník, tápající v nejistotě a neustále se chvějící v kolísavé, nejisté poloze, vytýká prostřáčkovi, že hledí na svět příliš růžově, že si zpívá denně své tiché a radostné pastýřské písně, místo aby také deptal své nitro neustálou zpovědí a šíleným hledáním. Pohrdavě konstatuje u svého druha »mír a klid bez životní žhavosti a touhy«. On, zklamaný milenec, zárlivý zjev a representant neklidného života městského, člen malé družiny, která se potácí mezi životem a smrtí a hledí se dostatí ven z ohlušující vravy, nechce pochopiti, že příroda, štěstí slunečního jasu, samota a boží prostoduchost nemůže vychovatí takového člověka jako zkažené, burácející moře velkoměsta. Sám tápe ve tmě a hledá světlo. Dovede o tom psátí záhadné a filosoficky spletené verše, ale není spokojen s tím, že jsou také jedinci, prostomyslní odchovanci vsí, luk, lesů a boží přírody, kteří uctívají pouze svého Boha a nevědí nic o duševních bojích a útrapách. Jejich prostý zpěv, dýchající duhovou barevností a křehkostí žlutých klasů, dráždí věčného svárlivce, tápajícího a hledajícího samou originalitu, zkratkovitost a nesouvislou spleť.

Ale chci být objektivní a proto připomínám, že oba směry najdou své uplatnění. Druhovému pastýřovi, kteří jsou právě tak prostí a spokojeni jako on sám, budou čísti jeho básně a zpívati s ním jeho prosté a křehké zpěvy. Nespokojení filosofové, kteří pátrají po tajemství života, a mystikové, kteří se utápějí v nárcích nad »samotou« a zkažeností dnešní generace, najdou uspokojení a uklidnění v žalných a tajemných rorátech svého stejného soudruha. Vyměňte jejich písně — a budou vrtět hlavami obě strany. Pastýři nebudou rozumět pesimismu a hlasu lidské duše, utýrané vášní a bojem, filosofové se budou divit, jak může být

někdo tak mělký a omezený, že mu stačí slunečko, studánka a les k úplné životní spokojenosti. Připomínám, že básník je naprosto svoboděn ve volbě námětu, ať píše pro sebe nebo pro jiné. Vždy se najde někdo, kdo porozumí, a jiný, který bude reptat. Kolega Karen sám připomíná, že básník má právo říci své kredo tak, jak toho cítí potřebu (1. č. Jitra). A kdyby všichni básníci se věnovali jedinému způsobu tvorby, chtěli by tvořit »mírně a klidně« nebo »s životní žhavostí a touhou«, zevšedněl by nakonec jediný druh poesie a sami bychom hledali něco jiného. Oba druhy poesie jsou potřebné pro různé vrstvy lidí, neboť všichni mají na ni nárok, ale každý jí jinak rozumí. Zásada, že vše, co zpívá Pánu, dobré je, věčně a nezahyne, je správná. Ale Pána nevytrhnou naše »paběrky a štěpiny«, těmi sloužíme pouze sobě samým, neboť umění poesie je dar Ducha svatého a její účel jest povznášeti v ušlechtilou krásu nitro člověka a krášlit chrám boží, totiž nás (viz epištolu Pavlovu ke Kor.). A každý z nás vidí vrchol krásy v něčem jiném. Jen s touto zásadou se dostaneme z labyrintu tápání a nikoliv se zásadou, že umělec řeší své vlastní já, neboť sami nic nerozřešíme, leda s pomocí boží. A Bůh stvořil umění pro nás. »Dejmež tedy císaři, co císařovo jest, a Bohu, co je Boží«.

O poesii pátého čísla

J. Šotola

Vévoda, Jablůň ve větru.

Dozrávání slova jako vůně vavřínu, jako rudost jeřabin. Široký tón, náručí bronzových rytin: ty, která v harfě listí zakvílíš, — proč rudě záříš na oblině jablk. — Sviť, hvězdo, prudce, noc se krátí, dnes svatba jabloně a větru je!« Kakaofonie: o dálkách hvězd. Toporný výraz: Tvá zeleň se nesváří. Rýmy: zámlk — jablk, krátí vrátí! — A pak pozor, aby ozdoba, i když z kovu těžkého, nebyla účelem.

Ara, Lež jiná je úzkost.

Březinovské výrazivo, až násilně na všech strunách rozehráno. Komposičně zvládnuté, spodní pramen ideje tu dává slovu vyšší platnost než dekorační. Přece však nutno místy vytknout přílišné

rétorství. Hlavním kladem úspěšná snaha propálit se pod povrch do ohně pravdy. Vadí: rozohní se ledví, teď v noci nejsou černé. A v posledním verši chybí slovesný tvar. »Tavíc ovce?« Sedlák, Vyznání.

Myslím, že tohle je spíše smrt jako papírový pojem. Je spíš vymyšlena než vycítěna. Filosofující, uvažující člověk psal ty verše: »A smrt mě láká, smrt mě opíjí — a žít chci, žít — « Je těžko psát o smrti samé. Ale když už, tož ji chci nahmatat prsty, očima, srdcem, ne pouze perem.

Klika, Odloučenost.

První tři strofy nedošly řešení, zůstaly na povrchu; teprve poslední dvě modelují ryzí tvar. Příkladně oprostuješ verš od zbytečnosti metafor a podřaduješ slovo. Proč bez interpunkce? Tady by jen prospěla (viz poslední strofa).

Lehnertová, Vzpomínka na letní noc.

Jen popisující obrazy: »Soumrak si nabírá z vyschlého poháru dne.« Řekl bych příliš idealismu, upřímně prosté, nevynalézavé a tím někdy všední. (»Povznes se ke hvězdám a země ti ukáže krásu.«) Chybí odvaha a osobitost. A zhustil bych verš.

Vltavský, Rašení.

Taková proteplená báseň, tlumený hlas pod dusítkem. Nehýří, neoslňuje, ale úzce, samotářsky se spíná se vším a tiše hovoří; a také vysloví, co chtěla. »Mlčeliv« je zastaralé, spekulací vznikl i ne básnický výraz »nad r o v n o v á ž n e m z t r a c e n ý m«.

Hořcovy parafráze.

Šikovně, citlivě. Ale neodbytná myšlenka: Matheus dostává epigony. (»Já a sen. — Ale já stárnu a mizím.«)

Dozvoďte mi ještě pár slov: Úroveň studentské poesie — jak se shoduje většina hlasů — letos neobyčejně poklesla. Chtěl bych uvítat 5. číslo Jitra v básních Vévody, Ary, Sedláka, Kliky i Vltavského jako nejlepší číslo letošní studentské poesie vůbec. To není pochlebnost, to je spíš závazek. Zhorší-li se časopis znovu, je to známka, že 5. číslo bylo náhodně vespělé. Zůstane-li při dnešní úrovni a při zaměření s povrchu do hloubky dění, budou jistě všechny staré špatné účty ihned smazány a můžeme čekat nejen rehabilitaci, ale i východisko do nové, lepší práce.

K N I H Y

PRAMENY ŽÍZNÍ, Karel R. Boušek. Edice »Pod Bílou věží«, tiskem Jaroslava Omy v Hradci Králové. Cena brož. 18 K. — Bouškovi nelze upřít jistý talent, zvláště když tu jde o prvotinu, zdá se velmi mladého básníka. Jeho básně jsou většinou vázané rýmem a připomínají staršího Nezvala, někde proskočí ozvuky mladších básníků, na př. Kapouna. Je to poesie, jak ji známe ze všech čísel studentských časopisů, někde realistický kolorit, jinde expresse ještě umělecky zcela nezvládnutá. Náznaky jistých slibů zde jsou, ale ještě nelze říci, zda Boušek svoji hřivnu nezašantročí. M. N.

SLOVY SUKOVITÝMI, Jaroslav Janoušek. Básně. Nakladatelství Cesta v Praze II., nákladem Literárního uměleckého klubu Aktivisté. Obálka s fotografií plastiky sochaře Jana Znoje. Vánoce 1941. Cena brož. 18 K. — Janouškova básnická sbírka přináší několik čísel, které se blíží k poesii, ale ještě jí nejsou. Vidíme zde ozvuky z Wolkera, silné ovlivnění přírodní poesii Neumannovou a za mnohým veršem tušíme Čarka — a to ne zrovna

Čarka nejlepšího. Básně jsou psány volným veršem (bez rýmu) a postrádají skoro úplně jakéhokoliv metaforického náboje, takže by, rozepsány do souvislých řádek, byly docela obstojnou prózou. Snad je bližší Janouškovi prosaický výraz (píše též romány z venkovského prostředí), ale poesie rozhodně není jeho doménou. M. N.

TŘI STRUNY LÁSKY, Josef Kulheim. Verše. Vydala a vytiskla knihtiskárna Frant. Bartoše v Přerově roku 1942. Cena brož. 15 K. — Reklamní obálka této knížky sice hlásá, že Kulheim je »básník jasných melodií, opěvovatel života, snu, lásky a bolesti« (O knihách 1941) a že »má lyrický fond plný (!) a hodnotný« (Zvon 1941), ale bylo by velmi lehkovážné, brát tato tvrzení za bernou minci. Kulheim není básník a nikdy jím nebude. Vedle nesčetných siláckostí slovních, jimiž by rád vyjádřil své eroticko-sexuální zážitky, píše Kulheim »verše« na př. tohoto ražení: »Má milá, víš, / že již se brzo vrátím, že jen tobě, tobě již / svoje housle ladím — / že jdu stále k tobě blíž, / dluh

samoty splatím?« Při dnešním nedostatku papíru mělo by vůbec být zakázáno vydávati knihy podobných »hodnotných lyrických fondů«. M. N. **KAREL HYNEK MÁCHA, VÝBOR Z DÍLA.** Uspořádala Luisa Kasalická. Vydalo na jaře 1941 nakladatelství L. Mazáč v Praze. Stran 339. Brož. 130 K, váz. 160 K. — Loni vydaný výbor z Máchova díla, pietně zpracovaný L. Kasalickou, splňuje všechny požadavky dobrého výboru. Mezi řádkami vyhmátáme Máchu jako velikého člověka a — velikého Čecha. Ve čtyřech dílech, vhodně pojmenovaných úryvky z básníkových citátů, nalezneme celý Máj, Cikány, Krivoklad, povídkové fragmenty Valdice a Klášter sázavský, Mාරinku, výtah z truchlohry Bratři, Večer na Bezdězu, Pouť Krkonošskou, vybrané lyrické a lyricko-epické básně i některé prvotiny z období erotického vztahu k Mාරince Štechové z Želetinky. Knihu doprovodila šestnácti obrazovými přílohami (tištěno dvoubarevným ofsetem) Ludmila Jiřincová, jejíž kresba místy téměř připomene přepychové ilustrace Máje Jana Zrzavého. Knihomilsky vypravené dílo, mohutné i formátem, se stane perlou v knihovně i nejnáročnějšího čtenáře!

PUTOVÁNÍ VĚRNÝCH, Johannes Kirschweg. Přeložil B. Durych. Kytka dobrých knih řada I., sv. 4. Vydal Vyšehrad, Praha 1941. Stran 228. Cena 35, 48 K. — Nový román Kirschwegův, uvedený k nám ve velmi dobrém překladu B. Durycha, patří k oněm dílům, která jsou poznamenána mocně planoucí výpravností tvůrčího ducha lidového a chtějí být především poslouchána za dlouhých zimních večerů u vyhrátých kamen. To je struktura tohoto krásného románu, ukázněné, živé a radostné vypravování. Příběh sám nemá vrcholů dramaticky vypjatých, ale zaujímá neustále právě tou mocí vypravěče, jemuž samému je potěšením vypravovat. Věrnými jsou tu mnich bývalého kláštera wadgassenského a ministrant, kteří prostřed velké revoluce, jež se dostala až do Saarska, jezdí od místa k místu a slouží věrným křesťanům, přinášejí mír umírajícím. Zažijí mnoho příhod, jež vrhají leckdy ironické světlo na důsledky velkých převratů, unikají nástrahám, ukazují svůj důvtip, ale P. Lutvin přece jen na konec padá do rukou »vlků« a jeho mladý, patnáctiletý průvodce, jehož věrnost víře i klášteru má svou tradici v jejich rodu, se vrací jako muž k rodičům, na které také dolehlo řádění revoluce. Jako v dřívějších pracích, i tu se stále mísí přítomnost s minulostí, aby tím silněji vyniklo věčné.

POHÁDKA ZA POHÁDKOU, Jaroslav Janouch. Vydal Vyšehrad, Praha 1941. Stran 140. Cena váz. 78 K. — J. Janoucha jsme poznali jako dobrého vypravěče v historickém románu pro mládež Pro čest a slávu. Tu přednost mají i tyto pohádky, prosté, nemodernisované, pohádky, v nichž skutečně jde o boj dobra se zlem, s nadpřirozenými záhady, ale většinou s lidmi chudými, bez princů a princezen. Tím ty pohádky se nám nějak hodně přibližují. Janouch nekombinuje motivy příliš spleťtí, využívá ovšem všech prostředků klasické pohádky, vypravuje pěkně čistě, správným jazykem a zdůrazňuje všude, že ctnost nakonec vítězí.

ZRÁDNÝ NÁPOJ, Vladimír Donát. Obrázky nakreslil Mariquita. Vydal Vyšehrad, Praha 1941. Cena váz. 78 K. — Tento napínavý románek pro kluky je zosnován na motivu historickém. Jde o úklady na císaře Rudolfa II., který má být nahrazen bratrem Matyášem. Kolem císaře se to hemží dobrodruhy, hlavně alchymisty, kteří jej okrádají, ale císař má u sebe také učeného a od-

daného lékaře Tadeáše Hájka z Hájku. Toť se ví, že v románu pro kluky musí být chytrý, odvážný chlapec, který zachrání ohroženého. Je to čtení ušlechtilé a chlapce jistě pobaví.

TAJEMSTVÍ ZELENÉHO METEORU, Václav Mejstřík. Vyšlo jako 53. svazek Rané setby. Vydal Vyšehrad, Praha 1941. — Nový autor klukovských knížek vypravuje o dobrodružstvích několika hochů, vedených dvěma učiteli, v prázdninovém táboře.

BLAHOŠLAVENÁ ZDISLAVA, Doc. Dr. Zdeněk Kalista. Vydala Dominikánská Edice Krystal v Olomouci 1941, stran 180, cena 20 K. — Kalistovo dílo o české světici bl. Zdislavě, širší veřejnosti málo známé, je vůbec první historická studie o bl. Zdislavě. Nepodává však pouze historická data, vztahující se k osobnosti bl. Zdislavy samé, nýbrž zasazuje její život do historického rámce kulturního života celé její doby. Studie Kalistova je dále cenným příspěvkem k studiu historie rádu dominikánského v Čechách. A právě okolnost, že se Kalista hledí vyhnout tomu, aby dílo bylo pouhou hagiografií, je jeho důležitou předností, neboť čtenář je tak spolehlivě informován o skutečných událostech, zdůrazněných podle jejich historického významu, a má zároveň možnost poznat růst české kultury, jež již ve třináctém věku dala národu a Církvi tak vznešený vzor křesťanské ženy a matky.

NA TOULKÁCH BOŽÍCH, Dr. Josef Jančík. Život a dílo Šebestiána Kubínka. Občanská tiskárna v Brně 1941. Str. 102. Cena 12 K. — Myšlenka šířit dobrou knihu jest v naší době zobecnělá. Ale málokdo vykonal pro rozšíření dobré knihy mezi lidem tolik, jako moravský sedlák Šebestián Kubínek, který zřeknuv se rodného statku i štěstí rodinného, putoval s bedničkou plnou knih po městečkách a vsích naší vlasti. To ovšem nebylo zřítné podnikání obchodní, nýbrž apoštolát laika, prochnutého láskou k Bohu a prostému lidu. Zanechal světu příklad tak veliké obětavosti a tak příkladné zbožnosti, že biskupská konsistoř brněnská nařídila nedávno vyšetřování jeho života, aby se získal podklad pro možnou beatifikaci. Dr. Jančík si dal práci, aby shledal zprávy a doklady o Kubínkovi a utvořil na jejich základě kritický a věrohodný obraz jeho života a osobnosti. Co nejvíc poutá na postavě Kubínkově, jest právě okolnost, že jeho vnější činnost vyvěrá z vnitřního bohatství duše hluboce v Bohu zakotvené — a v tom je příklad pro všechny, neboť agere sequitur esse — činnost jest výrazem bytí.

MŠE SVATÁ, Ant. Čala O. P. Dominikánská Edice Krystal, Olomouc 1941, stran 200, cena 22 K. — Krásná kniha o tom, že nemáme nic krásnějšího na světě, nic vznešenějšího a nic většího, než Mši svatou; a proto že ničeho se nemáme účastnit více a častěji než Mše svaté. Velikost a krása Mše svaté vyniká v díle Čalově se všech hledisek, se kterých se jeví pozorujícímu zraku i přemýšlejícímu duchu i věřící duši. Ne však řečí učeného profesora, nýbrž řečí přesvědčení věřící duše; to při četbě poutá od řádku k řádku vždy více, také proto, že je to řeč srozumitelná každému. V liturgické části je sneseno vše, co dosud vědecké badání povědělo o vývoji a významu každé obřadní jednotlivosti, provázející nejsvětější Obět'. Není to kniha kazatelská, není to odbornické pojednání, nýbrž je to krásně vemlouvavá kniha, kterou nikdo neodloží bez nové nebo jistě větší lásky k nejsvětějšímu pokladu víry. Kde bude obsah této knihy uveden ve známost věřících, jistě bude povznesena návštěva Mše svaté a pozornost při ní.

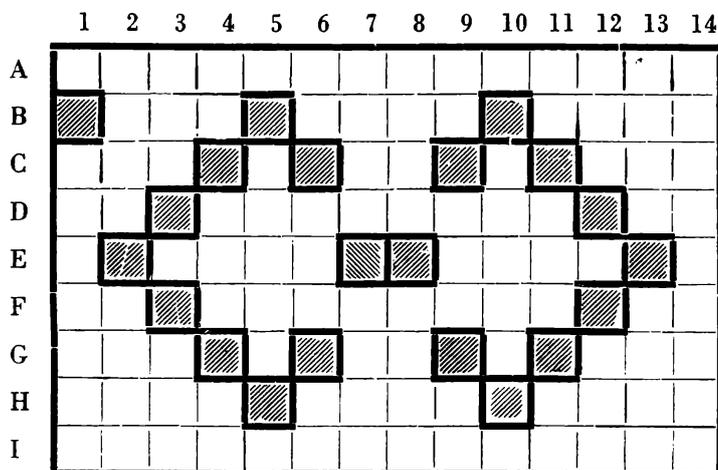
H Á D A N K Y

Rediguje JAN KUBÁT, Hradec Králové, Šafaříkova ul. 666.

IV. KOLO TURNAJE.

S VTIPEM ...

B. Císař.

Vodorovně: A: První část vtipu. — B: Španělská exkrálovna; představený mohamedánské obce; satan. — C: Lok; italská zkratka; nápravy. — D: Předložka; falešný muž; souhlásky tuny. — E: Námět (fon.); moderní dopravní vozidlo. — F: Zkratka plaveckého klubu; konec vtipu; zkratka sportovního klubu. — G: Zkratka čísel; souhlásky děsu; čidlo zraku. — H: Anglický šlechtic; moderní dopravní prostředky; tělocvičný výkon. — I: Obrácená třetí část vtipu.

Svisle: 1.: Obrácená čtvrtá část vtipu. — 2.: Přítmi; prodejní místnost. — 3.: Člen peruánského národa; obrácené údobí. — 4.: Osobní zájmeno; poukázka na peníze; zkratka na místo pro pečť. — 5.: Městys u Prahy. — 6.: Zájmeno ukazovací v množném čísle; koryš; kancelářská zkratka. — 7.: Mužské jméno; obrácený titul právníka. — 8.: Lékařská bylina; řecky »jest«. — 9.: Římských 999; hádanka; citoslovce údivu. — 10.: Moderní pohovky. — 11.: Spojka; NTÍ; zde (obr.). — 12.: Mužské jméno; opice. — 13.: Plná ruka; lyžařský pozdrav. — 14.: Druhá část vtipu. — Stačí zaslati tajenku!

HÁČKOVKA.

Bohumil Hřeben.

Nechčeš-li v stáří správně,
nauč se v mládí háčkovka.

RÁČEK.

M. Galušková.

1231 moudrostí slyne,
1321 na vodě plyne.

ZRŮDA.

Miloš Neoral.

Urostlá mnoho dívka.

ČÍSELKA.

Vl. Nováček.

Na záhoně 12 zvadlý 3456789,
náš 789 toho velmi 563412.

PŘESMYČKA.

Josef Švancara.

RÁNO SVĚT NEPADÁ.

REBUS.

Bohumil Hřeben.

Nebdí sýček mládě krávy.

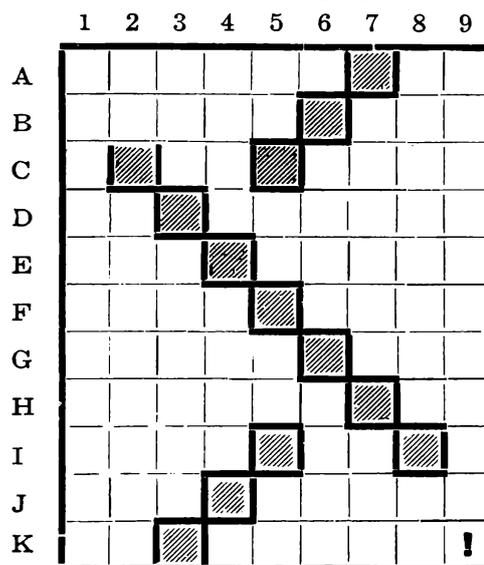
ÚŽENKA.

Stanislav Pech.

Které město, znáte přece,
bez hlavičky žije v řece.

PROPAGAČNÍ.

Sláva Kerner.

Vodorovně: A: Obyvatelé Jávy; sportovní zkratka. — B: Evropané; opak prodeje. — C: Japonská délková míra; váha obalu. — D: »Rak« bez samohlásky; přístroj. — E: Latinská modlitba; známý francouzský Burgunovec. — F: Největší z ostrovů Geelvinského zálivu; skalisko. — G: Písemnictví poetů; druh hlasu. — H: Ověnění hlavice korint. sloupů; kancelářská zkratka. — I: Chemická značka nitonu, argonu a radia; filmové ateliery na Barrandově. — J: Severské platidlo; špatný chod hospodářství. — K: Včelín; záchrana letců. Svisle: 1.: První část tajenky. — 2.: Plošná míra; cvičitel dravé zvěře. — 3.: Plť; starořímský »Don Juan«. — 4.: Známá továrna na aera; první letec. — 5.: Zápor; pozdrav dětí; zkratka před římským letopočtem; »K« foneticky. — 6.: Posvátný zákaz afric. divochů; anglická délková míra. — 7.: Lehký dopravní prostředek; kina. — 8.: Ochrana; sportovní zkratka. — 9.: Druhá a poslední část tajenky. Stačí zaslati tajenku!

TROJČÁRKOVKA.

M. Čágal.

Jsou již od

10 románů, které se čtou jediným dechem!

I. R. Malá:

Tajemná píseň

Nový román autorky úspěšné trilogie »Bez počátku a konce«. Děj románu, o jehož hrdinovi lze tušit, že jeho osudy jsou obrazem skutečné postavy v našem umění, odehrává se v devadesátých letech minulého století, v době neplodnějšího uměleckého kvasu a společenského ruchu. Autorka projevuje opět nesmírné pochopení pro nejskrytější vnitřní děje v duši člověka a jeho boj o uskutečnění uměleckého snu.
Stran 304, brož. K 54.—, váz. K 68.—.

Bedřich Svatoš:

Ruce laskají zemi

Mohutný románový obraz života dvou generací starousedlého selského rodu, prodchnutý ideou silného člověka, zápasícího o udržení zděděného rodového vlastnictví. Český román druhu severských ság.
Stran 264, brož. K 39.—, váz. K 52.—.

Raffaele Calzini:

V zajetí hor

Román o tragickém životě neobyčejného člověka, malíře Segantiniho, který svému uměleckému snu věnoval vše, nakonec i život. Velké vyznání víry a důvěry v život, lidskost a lásku.
Stran 401, brož. K 63.—, váz. K 75.—.

Petr Dörfler:

Dokud žila mamička

Za šťastné a bohaté dětství postavil autor nádherný pomník maminkám celého světa knihou, kterou můžeme směle přiřadit k »Babičce« Boženy Němcové.
Stran 306, brož. K 48.—, váz. K 60.—.

Manuel Gálvez:

Stín kláštera

Jihoamerický román o střetnutí evropského modernismu s patriarchálním světem španělských koloniálních tradic. Žhavost a vášně argentinských lásek a bojů dýše z tohoto sugestivního díla.
Stran 268, brož. K 39.—, váz. K 52.—.

František Skácelík:

Venkovský lékař

Román, nabitý vzrušujícím dějem a plný hlubokých myšlenek o lékařském povolání, je věnován památce autorova přítele Viktora Dyka, který dal k napsání knihy přímý podnět těmito slovy: »Jaký příklad obětavosti a idealismu je takový český venkovský lékař ještě i v naší době... Tato postava by měla být zachycena na paměť budoucím generacím...«
Stran 252, brož. K 35.—, váz. K 47.—.

Pavel Nauman:

Více zlého

Ukázat, kolik vzrušujícího napětí a dramatických momentů skrývá v sobě život průmyslového podnikatele, jehož všechnen úspěch závisí nakonec na citovém, mravním, charakterním základu člověka, bez něhož se všechno, obchod, plány, majetek, hroučí — podařilo se tomuto vyzrálému dílu v plné a přesvědčivé šíři.
Stran 288, brož. K 46.—, váz. K 60.—.

Bernt Heiseler:

Dobrý svět

Román lásky a cti z pastýřského a salašnického života vysoko v horách, zasazený doprostřed silné lidské pospolitosti, pracující, strádající a milující.
Stran 284, brož. K 42.—, váz. K 55.—.

Johannes Kirschweng:

Putování věrných

Strhující román lotrinského autora o statečném knězi a jeho malém ministrantu, přinášejících uprostřed vzbouřených vln francouzské revoluce posilu a útěchu hloučku věrných.
Stran 228, brož. K 35.—, váz. K 48.—.

Maurice Roelants:

Vysněný život

Román flámského autora, zachycující jemně a naléhavě citový život hrdé dívky, kolísající mezi touhou, žárlivostí a obětí.
Stran 160, brož. K 32.—, váz. K 45.—.

U všech knihkupců

Nakladatelství Vyšehrad, Praha II, Karlovo nám. 5

ANDRÉ DERAİN • KRAJINA

Jitro

8

ČASOPIS KATOLICKÉHO STUDENTSTVA STŘEDOŠKOL. ROČ. XXIII

POESIE • PROSA • STATI • VÝTVARNICTVÍ • FOTOGRAFIE

j i t r o časopis katolických studentů

Vychází jednou měsíčně kromě hlavních prázdnin. Technická redakce a administrace: Praha II, Voršilská 1. Telefon č. 420-13. Číslo účtu u Pošt. spořitelny v Praze 206.271, v Bratislavě 5.994. Předplatné: studenti K 21.—, ostatní K 31.—.

---

redigují prof. Dominik Pecka a prof. Leopold Vrla. Příspěvky rázu naučného a výchovného posílejte na adresu prof. Dom. Pecky, Brno, Minoritská č. 1. Příspěvky rázu beletristického na adresu prof. L. Vrlý, Moravská Ostrava-Přívoz, reálné gym.; původní kresby a fotografie zasílejte na adresu A. Machourek, Praha XII, Jičínská 5.

---

zprávy dopisovatelům

M. Těš. - **Jar. Rozd.** Týž autor. Obojí slabé, to jste mohl říci kamarádovi. Anonymní nepřijímám. — **J. Šp.** Zatím vám nezpůsobím radost. — **B. Šul.** Poněkud banální výraz. — **F. B.** Také anonymní. A nadto: do novin nebo do poutního věstníku. — **Z. Slav.** Potěšil mne váš zájem o p. F. Báseň nezvládnuta. — **St. P.** Ještě se... — **Miky K.** Jen se pilně uče. Poem je slabší než předchozí. Ale nevzdávám se naděje. — **Jan Dv.** Nejlepší Můj rok, ale i tam je mnoho »smutku«. Čekám. — **V. Soj.** Nečtete asi Jitro. Báseň prozrazuje velmi zřetelně vzor. — **J. Iz.** Jen Notturmo. Divím se, že nevíte nic o své Srpnové písni. — **F. A.** Jednu. — **B. Šs.** Jsou dobré. Jednu. Pozdrav bratřím. — **M. O.** Žádnou. — **P. Jand.** Máte mnoho pravdy, ne celou. Nepřestanu pochybovat o tom, že jste kvartán. To se kdosi skrývá, a myslím, že vím, kdo. — **V. Gard.** Jistě je to dobré na ten věk. Musí ho však trochu vést. Ať se nedá strhovat rytmem. Próza má jiný řád. — **St. S.** Nevybral jsem nic. — **J. Z. Z.** Dívku za oknem. — **VOV.** Snad Slzy. — **Bl. K.** Ještě je to nevýrazné. — **Eva Pr.** Je v nich něco. Anonymní nepřijímám. — **L. Vaš.** Pěkné perličky, ale teď to nevedem. Ani báseň zatím ne. Prózu si nechávám. Ještě si to rozmyslím. — **V. Mar. - Pukl.** V Květu srdce se mi nelíbí poslední 3 verše. — **M. Pr.** Námět prózy je všední. Báseň lepší, ale bylo to už tolikrát řečeno. — **Em. K.** Jednu. Ať děláte čest V. Č.! — **Jos. C.** Bohužel. — **Jar. Pil.** Jednu. — **Jar. Pap.** Dík za ten upřímný dopis. Vzpomínka je trochu upovídáná, to je asi největší překážka, musíte vybírat. Modlitba je daleko lepší. Pošlete mně nejlepší z toho, co napíšete. — **Mil. T.** Zařazuji po druhé Na břehu. — **B. J.** V básni Ošklivosti jsou dobré verše prvních dvou strof, to však je málo. — **Jar. Cac.** Jen nerad říkám ne, protože si vaši práce vážím. Ale ty básně se mně rozpadají v množství slov, jež nejsou dobře vázána. Kázeň! — **J. Kr.** Rád se zasměji, a čtenáři jistě také. Ale musilo by to být něco jiného, ne tu reportáž. Lhal bych však, kdybych neřekl, že mne rozesmála. — **J. V. Sv.** Pod loubím a Nad kresbou. — **Lad. Pok.** Je to všehochuť doopravdy. Nic jsem zatím nevybral. Nejlepší Hlas země. Co píšete v dopise, je správné.

NERADI UPOMÍNÁME O PŘEDPLATNÉ.

Ušetřete nás proto této nepříjemné povinnosti a zašlete nám předplatné za XXIII. ročník, t. j. studenti K 21.—, ostatní K 31.—. Pokud nemáte složenku, vyplňte bílanku složenku na účet Poštovní spořitelny číslo 206.271, »JITRO«, časopis katolických studentů středoškolských v Praze. — Pokud máte nedoplatky na Edici Jitro vyrovnejte je rovněž pokud možno brzy.

DĚKUJEME VÁM, ŽE NÁM NEPŘIDĚLÁVÁTE PRÁCI.

Vyšlo 1. dubna 1942. — Majitel a vydavatel a nakladatel Ústředí katol. studentstva v Praze. — Vytiskly C. A. T. Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky v Praze II. — Redaktoři: prof. D. Pecka a prof. L. Vrla. — Odpovědný redaktor prof. Jos. Jakeš. — Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze čís. 15.265/VII-1935 ze dne 26. ledna 1935. — Dohledací poštovní úřad Praha 25.

Vůdce Adolf Hitler

J. N. P.

Kdo se dnes dívá na osobu Vůdce a říšského kancléře Adolfa Hitlera, tomu jako by se zdálo už všechno kolem ní docela samozřejmé. Nedovedeme si už dnes prostě od něho odmyslit respekt a úctu Evropy a světa, úctu a lásku, jaké se dosud netěšil žádný z lidí, nedovedeme si od něho odmyslit čestnou setninu a nádhernou přehlídku říšské branné moci, slavnější než za dob Bedřicha Velikého, jásot milionů a Badenweilerský pochod, který mu zní v ústrety. Zdá se nám, jako by i ten pocit očekávání, že Vůdce promluví, tu byl odevždy. Není tomu však tak! Krvavé slzy a leckdy pocit zoufání doprovázely, podle vlastních Vůdcových slov, cestu hnutí k moci. Nejvěrnější padali začasťe po Vůdcově boku, i domnělí nejlepší přátelé zradili, intelligence měla leckdy jen pohrdavý úsměv a přece se zvítězilo. Právě 9. listopad 1923 ukázal skvělou životnost díla Adolfa Hitlera. Nic tu nepomohla palba bavorské zemské policie do pochodujících kolon, vedená

hrubou reakční vládou. Nic neznamenal společenský stav padlých hrdinů pro věčnou chartu německého národa. Šofér vedle soudního presidenta, student vedle číšníka, ale všichni nacionální socialisté, všichni oddáni Adolfu Hitlerovi a německému národu až k smrti. Padl i sloup mládeže, Horst Wessel, prorok národně socialistického fanatismu a revoluční básník hrdého mládí. Ale jeho víra, vyjádřená slovy, že mrtví kamarádi, které zastřelila rudá fronta a reakce, pochodují s živými pod lesem praporů Adolfa Hitlera, se vtělila v čin a skutečnost, jaké dějiny nepoznaly. A tak se to stalo! Fanatismus zvítězil nad kalkulacemi přízemních politiků. A přišel i slavný den, kdy prapory Adolfa Hitlera zavlály na všech ulicích, přišel den, kdy se definitivně a jednou provždy šlo s cesty hnědým batalionům, přišel den, kdy i každý voják říšské branné moci se stal zároveň bojovníkem za nový duchovní řád. Šlo se dále — Říše byla znovu postavena do jasu,

většího než za časů železného kanceláře Bismarcka a do větší slávy, než jakou měla éra Korsičanova.

Nezůstalo se v boji proti domácí reakci. Fanatismus nacionálního socialismu, vedený touhou po spravedlnosti, objevil od počátku spojitosti nepřátel vnitřních a zahraničních. Dovedl zasadit smrtelnou ránu ambicím světového Židovstva nejen za německý národní kmen, ale i za všechny arijské národy s křesťanskou civilizací. Dal soukmenovcům práci ne jako almužnu, ale jako samozřejmost kmenové pospolitosti a jako první službu národu. Povýšil pojem vojáctví na první místo hierarchie cti.

Toto vše, úžasné přelomy státní, sociální, přelomy v názoru na poslání rasy a absolutní odluka od minulosti a tvoření nového životního horizontu, jsou jedinečným dílem Adolfa Hitlera. Právě jemu vděčí německý národ a Nová Evropa za všechno. Poněvadž právě on a nikdo jiný je Vůdcem, poslaným Prozřetelností!

Vůdce dal světu nový názor a nový život svým vojáctvím. Jeho branná moc, která dnes ochraňuje Evropu před nejstrašnějším zničením v dějinách, není jen technickým prostředkem, ale je světovým názorem. Kord důstojníka, který se leskne při vzdávaném pozdravu Vůdci na přehlídce, není jen holdem podřízeného šéfu státu, ale přísahou Vůdci, stále a stále obnovovanou. Rytmus pruského kroku se svou charakteristickou ozvěnou, při níž ti bezděky tuhne krev v žilách, je hlasem nové, vítězné a nepomíjivé doby. Je to symbol nejvěrnějšího bratrství zbraní a moci zdrtit nepřátele v prach, z něhož už nikdy nepovstanou. Nejde v německém vojáctví jen o nové myšlenky a metody taktické i strategické — to by bylo příliš málo. Jde o prastarý německý bojový heroismus, zvýšený a zmnohonásobený myšlenkou novou, vysokou, zápalnou a vysoce revoluční. Je to myšlenka vrátit boj mužům, nejen překonat tupou váhu těžkého válečného materiálu a otevřít znovu volné pole útoku. Nesmlouvá se, nedebatuje, vše se vyřizuje po vojácku, s upřímnými se přímo jedná, záludníci se ničí.

Adolf Hitler jako první dovedl říci, že je dílem Božím, které je svěřeno lidem, jít za špatností a aktivně a hned ji potírat. Nacionální socialismus je myšlenkou boje v prvních řadách, myšlenkou, která neguje rozumářské a slabošské vytáčky, je myšlenkou hrdinství a slávy.

20. dubna si připomeneme, že je tomu 53

roky, co se v Braunau nad Innem narodil Adolf Hitler, muž, který dal celý svůj život svému německému národu a i všem ostatním arijským národům světa. Jeho dílo není dnes ještě hotovo, ale jeho mohutné kontury nám dávají tušit nejen jeho vnější obrovitost, ale i vnitřní průraznost. Formy myšlení, do nichž nás nutili ještě před třemi lety, dnes neplatí a nebudou nikdy platit. Je na jednotlivci a je na národě, aby se nerozmýšlel. Dílo Adolfa Hitlera není totiž jen státně právní koncepcí, ale ještě daleko více mohutným duchovně-křížovým tažením proti odpornému nánosu nepřátel lidstva v lidské duši. Není to jen negace, nýbrž především stavba, reální stavba ve skutečnosti i v myslích, což je další reálný a mocenský fakt. Siegfriedův val se buduje právě tak v duších všech přívrženců Adolfa Hitlera, jako byl pevně vybudován Reichsministrem Todtem ve skutečnosti. Přesvědčení, že jen revoluce Adolfa Hitlera je pravá, poněvadž je to revoluce práva a života proti revoluci luzy s židovským způsobem myšlení, toto přesvědčení je mocné a průrazné jako pancéřová vozba v nepřátelském týlu. Potyčky s nepřáteli, fundované podkladem nacionálně socialistického sebevědomí, jsou vítězné jako německá stříhlavá letadla a nacionálně socialistická odvaha je odvahou, spontánní a radostnou, odvahou německých padákových myslivců. Podkladem je tu fanatismus k dosažení cílů Řádu. Právě fanatismus nazývá sám Vůdce základní charakterovou vlastnost svou i svých nejbližších. Lidská bytost je světlem, které hoří různou intenzitou — od olympijské pochodně až do zkomírající svíčky. Vůdce chce, aby plála mocným ohněm fanatické víry. Posicemi nepřátel jsou právě všednost, prostřednost a korektnost a lžiobřadné manýry a společenská lež. Jen Vůdcův člověk může vstoupit s pocitem bojovníka do dvorany Hrdinů.

Letos v březnu byly tomu tři roky, co Vůdce Adolf Hitler pohlédl s okna pražského Hradu na naše sličné staleté město. Tento jeho pohled na bývalou tvrz nejzavilejších nepřátel jeho nového řádu je pro nás mladé zavazující po všechny časy. Chceme být také nekompromisními bojovníky za nový svět Adolfa Hitlera. Chceme jej mít v sobě a kamkoli přijdeme.

To bude nejlepší dar nás mladých k narozeninám Adolfu Hitlerovi!

Přicházejícím

Oldřich Kryštofek

V čas ranních modliteb a nešeptaných díky
spí ráno v kalužích a světlem otvírá
tvá víčka přivřená pokorný kajícíku
Tak na dně sklovin mých minulo umírá

a sbohem dává mi nežli se rozloučíme
s tebou má samoto marnivá svárlivá
a větru svěří se poslední vidiny mé
a kdosi za mne mou píseň dozpívá

Vždy ten kdo zní přestane kdysi zníti
nový zpěv ozvěnou mu zazní z nových luk
a krásou zpřísnělou a nedotčenou zpiti
hlas hloubek předsmrtných vlastního srdce tluk

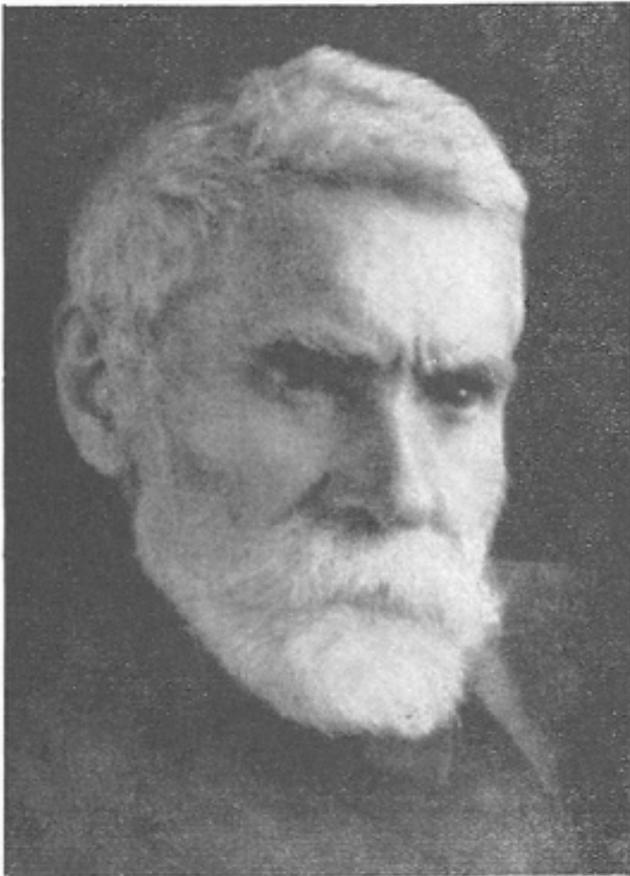
zas uslyšíme vlát v příslibu jarních vlání
a skromně odejdem pěšinou návratů
po letech po letech z těch temnot vyvolání
my řeknem své Ta ta snad stála tu

ta zmizela a odvála a není
jen ve vás naleznem co nedořekli jsme
stisknouce ruku vám odejdem dosloveni
a dechem dotknem se svých knížek pod svícnem

co vy už vy už snad o nové kráse sníti
a po nás nově krásnit budete
Van vichřic vanoucí k těm kteří neukryti
V nás naleznete své a vámi dokvete

J. Florian a studium

Zd. Řezníček

J. FLORIAN • (ORIGINAL OLEJ: MAJETEK ZD. ŘEZNÍČKA) • Archiv Edice Magnificat

Podivno! Téměř půl století shromažďoval staroříšský J. Florian za neuvěřitelně těžkých životních podmínek dobrá díla, ač sám kromě »bezděčného spisování«, jak s oblibou říkával, nese-psal a nevydal ve vlastním slova smyslu nijaké souhrnné dílo vlastní. A přece — DOBRÉ DÍLO — tato koruna jeho studijní triady, jejíž plody tak mnozí vychutnávali, jest nádhernou a ojedinelou symbiosou vydavatelské práce, skladem moudrosti a vrcholným konem duchovní činnosti u nás.

Věděl, že kniha jakožto dobré dílo jest nezbytně částicí vyšší tajemné jednoty.

Poznáváti a objevovati toto dobré dílo pro jiné, zvláště pak pro ty, kteří neustali — »doštudujíce« — vážně a poctivě studovati, tato nevšední snaha byla jeho nehlukným heslem a popohaněčem jeho neúnavného ducha; byla mu údělem, byť i někdy tvrdým a nevděčným zde na světě, kde život je »podoběn zmatku jako jedinému dýchatelnému ovzduší«.

»Uměti odvrcei zlé a vyvoliti dobré« — toť

základem studia, a dokládá, že každé dílo je podobno broušenému kameni, jež musíme točiti v ruce, posunovati do světla a ve světle jej obhlížeti se všech stran a facet, abychom dostali uklidňující pocit oné uchvacující záře a tajemného jiskření niterné drahocennosti. Tedy zkoumati, poznávati, osvětlovati a hlavně rozeznávati, abychom nenatropili více škody, než se domníváme. Toť ale práce vážná, opravdové studium, skoro dřina, pravé dobývání pařezů, činnost tichá, nenáročná, práce klášterů středověkých, věru nádeničina nevynášející pensí a bankovních kont.

Žádající si světla, je třeba, abychom chodili světlem opásáni; žádající si plnosti, je nezbytno, abychom se plnosti věnovali a po plnosti prahli tak, jak toho žádá sv. Pavel, jediný apoštol študovaný (bylť farizej, t. j. výkvět — vzdělanec), který velmi mnoho péče věnoval t. zv. plnosti (abychom »naplněni byli ve všelikou plnost Boží« — Efes. III. 19.).

Methoda moderních škol nikdy žáka ne-naučí této činnosti rozeznávací, která jest nejvlastnější složkou a pravou podstatou Studia. Jakmile někdo v nestřežené, dobré a světlé chvílce myšlení něco objeví, už spěchá, aby materiál rozmňadlil, přimíchal k tomu svoji polívčičku omaštěnou nezdravostí rozumu, aby tam vložil cosi ze sebe a hlavně, aby vydal obsáhlý, mnohostránkový nezáživný spis, který by mu vynesl nejméně hodnotu doktorskou nebo členství v Akademii. Nepátrá dál, a když, tak ze setrvačnosti; nesnaží se — nestuduje; jako by sražen palicí, utkví na jediném bodě, v němž se mu zalíbí, a zde se točí jak v kruhu ďáblově. Jeho mozková činnost, zdánlivě běžící, se zastaví. Studium však je věčný pohyb, neutuchající činnost až do zralosti věků. Tak a nejinak, »protože naše místo ve Vesmíru jest velmi obmezené, je třeba p o h y b u. Častým putováním po svaté Hoře studia nabýváme zkušeností, kritický smysl se tříbí a sílí, orientací v různých polohách si navykáme rozeznávati dobré i špatné, umíme pak lépe a rychleji »zavrci zlé a vyvoliti dobré«.

Proto J. Florian, odděluje pro jiné a za jiné světlo od temnot, pravdu od bludu v dílech filosofických, vědeckých i v krásné literatuře, nedostal se po celý život k tomu, aby si vysloužil honosný název spisovatele. Byl

a zůstal jen »hospodářem, který vynáší« — podle slov evangelisty sv. Matouše, »ze skladu svého věci nové i staré« k potěše ducha i duše, který nabízí plody moudrosti lačnému a žádostivému.

*

Podivno! Měl řadu nadšených obdivovatelů, žáků pozorně naslouchajících jeho výkladům — a přece nezaložil žádné školy. Mohu říci, že o podobném zřízení vůbec »nepřemýšleval«. Říkával rád s Melanií: »Ve škole se natropí mnoho hluku!« Nedivme se, že se mu z duše protivily instituce, spočívající na třídách, notýscích, známkování, kataložích, zkoušení a memorování; zavrhoval zřízení učitelských míst, platů a pensí — tuto profanaci opravdového Studia. Mnozí učitelé, jednak z nepochopení, jědnak z omezenosti a plytkosti ducha školami zkaženého zazlívali J. Florianovi, že ne dosti oceňoval jejich pedagogické snažení a kantorskou robotu. Však neprávem!

V učiteli (o O. Březinovi se v jednom rozhovoru, potvrzeném v dopise, vyslovil: »Ten aspoň dětem neškodí. Nemrzačí jejich útlé duše.«) viděl stále jen onoho evangelického člověka, který vynáší ze skladu dobrých děl životní moudrost, rozmýšlí se a uvažuje velmi pozorně, kdy a komu co dáti; člověka, který v duchovním smyslu vykládá, osvětluje a nabízí žáku, jehož úkolem je tázati se, čemu nerozumí nebo co budí jeho zvědavost. Jiný typ učitele nechtěl znáti, a právem, jsa nejlepším učitelem, arcit' bez oficiální katedry a bez platu.

Učitel v takovéto škole má zajisté velmi těžký a odpovědný úkol: svádí jednotlivosti, částice v Jednotu. Z řady dobrých děl,

která sama o sobě jsou díly tvůrčími a nesou tedy beze sporu stopy genia, je třeba ustavovati dílo jedno jediné, vyznívající v libou harmonii. Takový typ učitele se snažil vypěstovati a takovým učitelem také byl sám, jako pořadatel Archů, jimiž jest vyjádřeno vlastní Studium, totiž jeho stránka naučná, školská, žákovská. Toť ona svobodná škola, kde duchovní žaludky nejsou přecpávány povinnou denní dávkou nezáživné stravy, kde se nestuduje v nesvobodě nízkých, pedantsky školských podmínek, kde zastaralé je vytlačováno novým; ano, toť ono živé, pohyblivé, zábavné, poutající Studium, toť ARCHY »perpetuum mobile« vědomostí a zájímavosti.

Toť ona »Universita«, o níž hovoří v Hrdinech Th. Carlyle, universita obdobná pařížské z věku třináctého a stojící na jasném základě. A vycházejíce ze závěru Carlylova, že nejvyšší škola nám dává pro život vlastně totéž co škola v dobách dětských — totiž, že nás »učí jen čísti«, zjišťujeme s J. Florianem, že můžeme »vychodit universitu«, naučíme-li se čísti d o b r é — a nečísti — špatně; naučíme-li se rozlišovati, přijímati hodnoty a odvrhávati encyklopedické vědomosti »olověných zadnic« a žurnalistické naplaveniny doby.

Zakládaje a řídě sborníky NOVA et VETERA a později ARCHY, J. Florian velmi dobře věděl, jakým nebezpečím jsou dnešní vzdělanci pro vnímavé duše mládí, pro lačné »studující«, a proto v souhlase s žalmistou (Ž. 13, 1) »Porušení a zohavení jsou lidé ve snažení svém«, t. j. ve studiích — volal velmi hlasitě a nebojácně již od let ústy proroka Jeremiáše: »Dirigite vias vestras et studia vestra« (Jer. 18, 11).

Vyznání po cestě

Eugen Liška

Již z dálky bylo možno litovati ubohou postavu hrbatého ptáčníka Ludvíka Rosy. Bylo viděti, že trpí svou ošklivostí. Zrazený a odmrštěný jako stará věc, po které, netrpytí-li se, ani chudobné dítě se neohlédne, byl hrbáč všem pro posměch. Více však trpěl svými sny, neboť celá jeho mysl byla naplněna touhou po příchodu vysněné Marie, která ho celého naplní, takže nebude v něm místočka pro nic jiného než pro radost, kdy nebude vnímat nic rušivého, jen a jen čistou krásu.

Uvědomil si, že prochází ránem. Když vyšel z domu, jako by na všechno zapomněl,

díval se na všechno očima novými a zrozeňnými, zdálo se mu, že prochází cizím krajem, jehož krásu objevuje a tvoří. Zdálo se mu, že jde krajinou nanesenou barvami na plátno, kde je vyloučen každý nesoulad, přesně rozvrženo světlo a stín, plátno dokonalé techniky. Levým okem zachytil nekonečná pole, kde senoseč voněla až libo, a pravou rukou se dalo ukázati na pěknou lipovou alej příkazské Hrázky. Všechno to bylo jako na dně nádoby, jejíž stěny tvořily vzdálené hory.

V okamžiku, kdy si uvědomil, že prochází ránem, napadlo ho, zda také jeho sny bu-

dou kdy uskutečněny, zda spokojenost a štěstí, které spojoval s jménem vysněné Marie, jež ho nutilo zazníváním tóny krásy k vyslovování s tvrdošíjnou setrvačností, nejsou skutečně jen bláznovou představou. Třeba ve skutečnosti je vše jiné. Snad si ze všeho vybírá jen to, co se hodí do jeho myšlenek a nálad. Musel náhle vzpomínati na své dětství, kdy líbal kameny v touze po jejich proměně. Byl vždy skutečností přesvědčen o nemožnosti svých snů, a přece se ho toto poznání nedotýkalo a dále pevně věřil ve své představy. Nedá se říci, že by věřil ve skutečnost svých snů, ne, to ne, ale přece se nenechal skutečností okrásti o své lidské sny, o nichž byl přesvědčen, že nejsou nepravdivé a nemožné. Jen až se ujasní i to, o čem se zdá, že dnes není. Náhle ho pronikla myšlenka, zda to, co nyní vyslovil, je pravda. Nedovedl snad spíše skutečnost dobře poznati a uchopiti? Nebo lépe, nechtěl se přiblížiti k prostším srdcím? Nebylo jeho jednání, celý život odleskem pýchy a nekonečného sobectví? Nebylo snad jeho samotářství a rozmluvy s vysněnou Marií uprostřed skal, kde si odpovídal ozvěnou, jen výslednicí uražené samolibosti, protože poznával s lítostí, že se straní společnosti, že za ním nelezou jako mouchy za cukrem? Neopovrhoval těmi, kterých se bál, protože odsuzovali jeho výstřednosti a láli mu dacanů podobnému otci (opět si musel uvědomiti neskutečnost svého snu o svém otci, kterého si vysnil jako samu dokonalost), nehrál v směšné masce pro anděly komedii plnou lži, přetvářky a pokrytectví? Raněný láskou, blázen pro své sny, octl se v nejistotě, zda mu bude kdy udělen boj vítězný, a protože se ho zmocňovala beznaděje, přiblížil se k němu okamžik, kdy si myslil, že jediné východisko je v sebevraždě. Bylo to uprostřed senoseče.

Odhodil vidle, až zasvištěly. Jeden bodec přirazil k zemi ropuchu, šerednou jako zvadlý a zežlutlý javorový list. Zakvikla. Proužek

krve jí stékal po hřbetě. Ludvík Rosa přiskočil, zvedl opět vidle a odhodil žábu do obilí. Ve vzduchu se obrátila a její bílé břicho padalo jako uražené křídlo. Ta běloba snila o zlomeném křídle racků. Čelo se mu orosilo. Musel usednouti. Bílá plocha břicha jím opět zatočila. A v tomto okamžiku poznal přítomnost viditelného toliko ve znameních, přítomnost Boha, který promluvil nedovážnou hloubkou a křišťálovým ponorem, svou skutečností bolestnou pro podobu, který zavolal k odpovědnosti. Bůh bez tváře, vybledlá nástěnná malba, skrze niž člověk poznává tajemství duše. Zastyděl se, jako by se náhle uviděl nahý, jako strom bez listů. Vybavila se v něm představa příčiny jeho snu o příchodu Marie. Byl ještě malý kluk, když plakal na klíně své o mnoho starší sestřenky Marie, která ho těšila, že není ošklivý, že není odkopnutý hrbáč všem pro posměch. Již dávno ho nebolel lidský smích, a přece prodlužoval svůj pláč, aby nemusel oddáliti svou hlavu z jejího klína, protože k němu promlouvala dosud neznámá a neuchopená krása, která se pak stala předmětem jeho bláhového snu.

Ludvík Rosa vzpomněl si, jak před několika dny zastřelil na rybníku čápa, protože dával bezbranné žáby pro svá mláďata. Tenkrát nepocítil lítosti. A dnes? Překvapil ho náhle pocit, že křivdil čápovi, neboť žáby, hrbáči svou zaslantanou tlamou a ošklivou písni, čekaly snad na smrt jako on na vykoupení z bolesti smrti do života. Opět k němu promlouvala marnost jeho snu o skutečné Marii. Poznával nezvratně, že je životem mrtev, že až smrtí bude živ. Potom bude krásný jako Michael, k nohám Panny Marie klesne a vyzná svou nekonečnou lásku, kterou chtěl říci již na zemi, a Ona krásná mezi ženami mu dá své usmívající se dítě.

Na příkazském rybníce kvákají žáby. Bude zítra pršet. Ludvík Rosa si s hrabáním sena pospíšil.

Pohřeb

Arnošt Renč

Přátelstvím svých věcí raněn,
klesám ti do klína.
Znám tvé jméno, to krátké,
víš, to, co zaklíná

pochody ztuhlých nohou,
smrti! Nejsi nic nového!
Prach se víří na cestě k hřbitovu,
za vozem klátí se ruce mrtvého.

NEVEZMEŠ JMÉNA BOŽÍHO NADARMO!

Velký pátek

Jiří Karen

V tichu bílém, ve vápenkách, které vrou
skrytým žárem, jenž oku uniká
jako trýzeň krvácení, nezřená, pod korou,
hle, srdce přeplněné, srdce vinníka,

ve vápenkách výčitek ponořeno vře ...

Bezstarostnost budí. V popeli obrací.
V krb vyhaslý dmýchá. Kámen s hukoty valí.
Nad Golgotou země táhnou ptáci — —
již křikem svým ticho ukřižovali.

Hle, v parcích listy sporé, jako roucha,
rukama větrů rvané do naha ...
Vosí hnízda vztekly vrou ... Kdo odposlouchá
zvuk záští na kost znící. Satanská odvaha

jak naostřila ostří, jak tráva plná žluče
rozlévá se a smrt sytostí zelenou v míze,
jak nožik chlapců nelitostný v proutky jivy tluče
a zloba mrazu v zeleň vztekly hryze ...

V tichu bílém, ve vápenkách, které vrou
skrytým žárem, jenž oku uniká
jiskry palčivosti, nezřené, pod korou
padají s pánvice lásky na srdce — vinníka ...

Troje milování

František Adamec

Rubínový kolovrátku
jdou dívky s pomněnkami
jež jim rostou z šátků
kdybyste mi tenkrát dala jednu na památku
měl bych upomínku na první milování

Rubínový kolovrátku
láska je sen a lkání
málokdo má štěstí u dívek
kdybyste mi dala tenkrát něžný polibek
měl bych upomínku na krásné milování

Rubínový kolovrátku
jdou dívky s pomněnkami
jež jim rostou z šátků
ach která z vás mi dá jednu na památku
ach která z vás bude mít slitování?

Kořeny

B. Švéda

Tajemné, v temnu život připravující
a hlubinami věčně slepé,
o čem as sníte v předjarních nocích?
Vím, vaše sny jsou velkolepé!

Tajemné, krev svou ženete k slunci —
odkud ta vaše vítězí síla
rušící zákon gravitací,
zázraky opomíjené Tvůrcova díla?

Tajemné, tvůrčí, život formující,
vanoucí dechem černé země!
Vložte své dlouhé, bílé ruce do mých
a tíhou plodů zahovořte ke mně!

Sdrátováno úsměvy

Věra Lhotská

Bolest? Tragedie? Ale pod bolestnou skutečností září tichý svit radosti statečné a věrné. Radosti pravé, neboť vyrostla na bolesti. A tak chce i dávat: z bolesti radost.

A slepec Jakub Harfenista prosí: Nemysli si o mně mnoho. To jen On mi dal tu myšlenku, bratře. Psáno v červnu.

»...tak, a ještě tady ta harfa. To je vše, co po něm zbylo?« strážmistr se obrátil. Stařena v tmavém koutu u dveří se pohnula. »Co jste myslel, že po něm zbude? Z těch krejcarů za to brnkání byl sotva živ.« — »Hm. Tak jdeme. Aá...«, četník se rychle sehnul. Pod otevřenou zásuvkou rozviklané skřínky ležel list papíru, popsaný nejistým písmem, zabíhajícím do sebe, jako by to psal člověk se zavřenýma očima. —

*

Poslední list slepce Jakuba Harfenisty.

Ještě jednou mne nechte vzpomínat, myslet na tu krásu minulosti a pak, pak, ať jsem vám zase tím bláznem, slepým bláznem s harfou, žebrajícím u zaprášené cesty, kterému padají do dlaní špinavé krejcarey.

Jsem bláznem, ale já jsem třeba viděl více než vy všichni, já viděl, čemu se vy smějete jako bláznovstvím, malicherní.

Vy však nechcete, aby někdo věděl více než vy, aby otrhaný žebrák byl moudřejší. Jak jste zaslepení, zaslepení... jako jsem byl i já.

Úsměv a bolest, to byla ona.

Ano, tak jsem žil. A nyní si často říkám, že jsem měl dovést žít lépe, kdo však kdy pochopil, že má v ruce pestrobarevný střípek, plný krásy dětských pohádek, dříve než jej ztratil? Já jsem jej ztratil hned, jak jsem jej ne uviděl, ale jen ucítil dech čarovného paprsku, který jako zpěv skřivana vytryskl z ostré hrany střepu. Pak mi už zůstaly v dlani jen špinavé krejcarey almužny, uprášené prachem potulných cest a potem mých zděšených prstů. A pálily, jako pálí lidi bláznovství žebráka — jeho volnost a nastavená dlaň.

My žili zde, v potu a prachu, těžce nesli břemena na ramenou a ztrhaným zrakem žalovali. S bolestí a utrpením jsme chodili s křikem kramářů na tržiště, vyvolávali je, sklízeli posměch a nepochopení, sami úsměšky a zlem tepali tváře ostatních. Neměli jsme ani soucitu, ani pochopení, nenáviděli jsme se. Řeč jsme pokládali za další bič, protože jsme hovořili jen o svém neštěstí,

bídě a tíži na ramenou. Nenáviděli jsme píseň, protože jsme si zvykli zpívat jen vzdechy hněvu. Jediným hříchem byl úsměv, úsměv mlčení o bolesti, úsměv, který jediné mohl přinést útěchu a krásu. O těch jsme ovšem, my zaslepení, nevěděli; naše oči, zvyklé pouze tmě sklepení, neviděly kvetoucí stromy, ba ani — věčné světlo v rudé lampě.

Proto jsme nenáviděli i ji, která chodila kolem nás s úsměvem na mlčících rtech, tichá a neznámá, přinášející slunce. Bez jediného stenu a slzy. Když jsem reptal na svou tíži, vzpomněl jsem si na její lehký krok, bezstarostný úsměv a volná ramena bez břemen, a pak se moje bezmocné reptání změnilo v nenávisť proti jejímu štěstí a radosti, proti jejímu úsměvu, proti nespravedlnosti, která jednomu ukládá a odnímá druhému. Přešla-li však a rukou jako by mi pokynula, byl jsem pouze zvědav na příčinu jejího úsměvu. Hlavičky dětí, které pohladila, mi to neřekly, na mé mračivé otázky neodpovídaly, cítil jsem z nich pouze vůni tichých rukou. Neviditelné šlápěje v prachu mlčely. Byl jsem příliš zvědav, břemeno mě tížilo, pospíchal jsem a nikdo mi nemohl nic říci. Neptal jsem se slovy lidí.

V očích se mi zablesklo, když jsem rychle zvolal: »Chci vidět tlouci lidská srdce, chci vidět v nich příčiny štěstí a úsměvů, a snad i bolesti...« Se strachem jsem očekával odpověď. Uviděl jsem v té chvíli všechny hrůzy lidských srdcí, ale byly zastřeny jediným úsměvem. Neváhal jsem. »Chci i nyní,« potvrdil jsem pevně své přání.

A uviděl jsem...

Jako omámen jsem procházel ulicemi. Lidé přede mnou chodili a já viděl jejich zubožená srdce, děsy a nenávisti, které na nich lpěly. A žádný záblesk radosti a lásky... Byl jsem tak nesmírně unaven, že navečer, když lidé byli zahaleni v mlhoviny, jsem se domníval, jako by s hroznými a ukrutnými úsměvy rozdírali svou hrud' a ukazovali zohavená srdce. Vykřikl jsem a prchal na okraj města mezi vinice, které nesly nezralé hrozny.

Bál jsem se pozvednout hlavu, abych zase neviděl otevřenou hrud', a proto s dlaněmi na očích jsem usedl.

Když se rozednilo a orosené slunce vyšlo nad pšeničné pole, podíval jsem se teprve kolem sebe. Bylo ještě čisté, neposkvřené

ráno a vše zářilo svou bělostí. Na věži zazněl zvon a jeho kovové srdce bylo pro mne neprůhledné. Lekl jsem se, aby i její srdce nebylo srdcem lidským, ale srdcem zvonu. Sešel jsem dolů do města. Vcházela do chrámu. Neviděla mě. Tiše jsem vešel za ní. Chrám byl prázdný. Poklekla. Stál jsem téměř vedle ní ve stínu sloupoví.

Paprsek z rudé lampy se dotkl jejího čela, jasného čela s úsměvy. Chtěl jsem uvidět její srdce, naklonil jsem se. V očích mi hořelo.

Uviděl jsem.

Rozpukané lidské srdce, ztrhané bolestí svou a bolestí nás všech, těch, které hladila, i těch, kteří s posměchem a urážkou její pohazení odmítli, bolestí těch, kteří se zlostí a domáháním se soucitu vykřikovali svá utrpení, srdce celé se chvějící tíhou. Ale na něm se leskla zlatová nitka drátků, drátků úsměvů.

Sdrátováno úsměvy.

V té chvíli položila ruce na hrud' a podávala svá utrpení a bolesti Neviditelnému. A její srdce hovořilo slovy soucitu a lásky. Na jejím čele nebyl už úsměv a radost. Její klečící postava se podlamovala pod tíhou břemen — teď jsem je viděl. I ona nesla těžká břemena — na ramenou. Její srdce sem přinášelo všechny bolesti, zde, jedině zde o nich hovořilo s Někým, koho jsem neviděl. Její oči jen zde plakaly, její rty jen zde prosily o trošku soucitu, jen zde ukazovala své rozpukané srdce bez sdrátování úsměvy.

Pak jsem uviděl, jak bílý paprsek jí stírá slzy, hladí rozpukané rty, nalévá na rány srdce olej útěchy, sdrátovává novými úsměvy, novou láskou a silou.

Vstala a odcházela. Přímá, ačkoliv její ramena byla přetížena tíhou všech našich břemen a — nyní jsem si všiml, že odchází ještě s novým břemenem od pramene útěchy, s podivným břemenem: jakýmsi dřevem v podobě tíživého kříže, pod kterým vyskakovaly krůpějky krve na jejím bělostném rouchu. Ale šla stále se srdcem sdrátovaným úsměvy a zakrytým hrudí mlčením o bolestech. Spěchal jsem za ní. Chopil jsem její ruku a tiše zaprosil: »Řekni, řekni, od-

kud vychází onen bílý paprsek, který ti snímá bolest, dává sílu, kterému ty jediné ukazuješ své rozbolavěné srdce?« Překvapeně se na mne podívala, pak se usmála a ukázala rukou k obětnímu stolu.

Díval jsem se za její dlaní.

Tam, pod dřevem, podobným onomu, které měla na ramenou, leželo Tělo Neviditelného s rudým srdcem bolestí a láskou. Z něho proudil bílý paprsek soucitu a útěchy, ticha a milosrdenství. Bílý paprsek, toužící po důvěře, která přichází jen k němu s celou tíhou své bolesti, aby ji složila na jeho zubožené srdce a z něho přijala zpět všechnu tíhu bolestí svěřených, i těch, které chtějí samy svou silou se ploužit a nechtějí s pokorou pokleknout. Bílý paprsek, který v odměnu za důvěru dává další tíhu, ale též nejsilnější útěchu, jakou může dát jen srdce, které již jednou přetrpělo samo, bez útěchy a pomoci, všechny minulé, přítomné i budoucí bolesti.

Pozdravil jsem ho pokleknutím. Cítil jsem, jak se dotkl mého čela. Útěcha. Cítil jsem, jak se zlehka dotkl mých ramenou — jako tichá předzvěst břemen, která ukládá těm, kdož před ním poklekaají.

Vyšel jsem s ní ven.

Pod nápisem nad dveřmi (jak zářil dnes ten nápis! Nikdy předtím jsme si ho, my zaslepení, nepovšimli): »Když pak se postíte, nebudte jako pokrytci zasmušilí,« mi podala ruku a s pohledem na nápis dořekla: »...neboť znešvařují obličej svůj, aby bylo zjevno lidem, že se postí.«

Přála mi sílu k mlčení o bolestech. Zašeptal jsem:

»Sdrátováno úsměvy...«

Pak odcházela. Pozvedl jsem oči k slunci, které již oslnivě zářilo nad střechami lidské bídy, oči, které byly již za jediný den zarudlé svou schopností rozevírat lidské hrudi. V té chvíli jsem přestal vidět... Slunce mě milostivě oslepilo.

Neviděl jsem! Přece však:

Tam, kde zely prázdné zorničky slepce, přicházel bílý paprsek a proudil až k mému srdci...

Sdrátováno úsměvy, vy malověrní...

NEVEZMEŠ JMÉNA BOŽÍHO NADARMO!

Bratr Michal

Gerta Göpfertová

Jako hřbitovní vrba šedolistá se sklonila Michalova maminka. Polovic svých kořenů zapustila do hrobu otce Michalova, který se odebral na věčnost, když Michal osmiletý se dojal západem slunce tak, že mu slzy kapaly po tvářích. Svou korunu ochrannou rozprostřela nad svým synem. A on zdárně prospíval a sílil. Vyspěl v jinocha. Tehdy začal vše, cožkoliv promluvil, pronášeti se vzrušením a rozpálenou vášní. Ta ho neopustila ani v činech.

Každého roku, jakmile rozvíly sedmikrásky, navštěvovala jejich dům sestřenice Marie. Brali se spolu za ruku a utíkali podél potoka. Zatím co sedící Marii sloužily olšové listy jako vějíře, prodíral se Michal houštím a trhal do čepice maliny své sestřenici. Trním si rozškrábal lýtka do krva. Ó, jak byl rád té oběti! Neboť si Marii zamiloval. Nejvíce proto, že také ona si zalíbila rovinatý kraj, kde bylo cest na vybranou a daleko vidět, kam vedou. Ani jeden, ani druhý nevěděl o své lásce. A tak se podepřeli vzájemně, ačkoliv Michal byl zvědav na všechno budoucí.

Vracel se k drobným dobrodružstvím, která potkal, když byl malý. Toužil vrátit se úplně a smět si zahrát kuličky s dětmi na návsí. Jíti s nimi k Pánu a býti hoden jeho přízně jako ony, pozvané. Anebo unést Marii do dálky, pod oblohu stále modrou.

Ale žádné z těchto rozhodnutí nebylo pevné a nebylo upřímným předsevzetím. Ani v jeho Otčenáších, které odříkával s maminkou, nebylo bohulibé vroucnosti.

Když se ono léto nachýlilo, rozloučil se s Marií, naplněn stýskáním. Chodil po lesních pěšinách a nedbal chladu. Avšak místo pomyšlení na Marii se zahloubal nad listy jitrocele s otisky božích prstů. Táhla hejna větrů a pomáhala sadářům česat uzrálá jablka a duše ustavičně tékavé se vydávaly na pout. Dosud neviděl, že sám Bůh ukazuje svému hmyzu, který nemá vzdorovitě vůle, kudy jít.

Jednoho odpoledne se připojil k pobožnému průvodu na poutnický kopec. Šel mezi dvěma řadami stromů a zpíval ke chvále boží. Na obě strany byla zem rozdělena do plazivých polí, svěřovaných v lidských pokoleních za dědictví. Avšak přemítání všech putujících se neslo nad kudrny stromových hlav a od koziček, které mečely

v chlívkách. Občas hodili prosebným mrzáčkům u příkopu haléř, aby živili spokojenost nad sebou samými. Pěkně se jim šlo.

Jen Michal obtížně nesl bezradnost odkudsi. A odkudpak? Zdržel se pozadu. Přišel samotěn před klášterní bránu z černých mříží, všelijak proplétaných. Za ní odkvétaly fialové zvonky a záhony ozdobných keříků a do smyčky cestíček vbíhaly schody z vyvýšeného loubí. Tu po stupních schodiště scházely tři dívky, bledé po tvářích, nejbělejší ta prostřední z nich. A Michal v hloubce jejich očí se div nezakl. Vůbec neuvážil svou smělost, když se přidal k nim. A dívky ho neodmítly. Dovolil si nésti zavazadlo té plavé slečně uprostřed, jejíž svíčka dotud jistě málo uhořela. Vešli do lesa a Michal si nevšiml žaludů, kolik jich hráči na dubě vyházeli, ani jehlic, kolik jich upustili krejčí ze smrků, jedlí, pořádku z borovic. Snesl dívkám borůvek, že se udivily jeho horlivostí, a přece dvěma trochu křivdil k vůli té třetí, jež si bezpochyby představovala měsíc jako cínovou placku. Celá vzhlížela jako pomněnka, ke které by nikdo nemohl býti zlolajným. Malinko hovořili, než došli k nádraží. Pak se dívky rozjely, každá jinam. Michal si sedl do vozičku na balíky a neodloučil oči od okénka, v němž stála Marcelka. Vzhlížel k ní jako stařenka churavá na kříž, jako potulný hudec na paní svých zpěvů, dokud mu průvodčí popuzeně nezahrozil. I zdvihl se a odcházel, pamatuje si podivně bolavý úsměv Marcelky. Přestože si zahrál prsty své duše jako o pytlík pečených kaštanů, sklesl na lavičku v kruhu jiných pod javorový deštník. A soužil se a plesal zároveň.

Hle, znám svůj směr, vzdechl ulehčeně.

Od té doby vysedával při lampě nad dlouhými dopisy, vyznávajícími opravdovou oddanost. Byly mu spláceny zadlouho andělským smýšlením panenky Marcelky. Tentokrát už ho maminka nepokojnost před vichřicemi neubráníla.

Ó paní, dobrá ve snu,

Ó paní, krutá za svítání,

nejtížeji dolehne, když přetřhneme šňůru, již jsme přivázáni doprostředka, již se máme přivíjet blíž. Kam zapadneme, když se přece točí svět?

Chudý rytíř se škapuliřem Michal.

Tak jí psával. To už propukávala zoufalost nad její neláskou. A ona volala vždycky stejně, ale už pořádku.

Poklubán vstoupil se svou malověrností do domu, kam odcházejí hoši, aby se obětovali své víře a časné, hynoucí milování nahradili láskou věčnou. Michal, prost naděje, ještě u vchodu vzpomínal na hrozen, plný sladkých šťav, jichž neokusil. V neviditelné zbudnosti vytrval. V ten čas ho navštívily noci, v nichž štkal a volal o pomoc, zahanben, cukající se na podlaze. Za oné temnoty bezměsíční on, který neprosil nikdy předtím, poklekl. Rouhavý hledač se zastavil a do řady dopisů, nadpisovaných: Milovaným bratřím, odřikával:

Ztratím se, odejdu pásat stáda ovcí, jež mne milostivě obživí mlékem svým podle vůle Tvé. Nasytím tělo své kobylkami a kořínky a všechno, čehož se zúčastním, bude nad zemí, kam nevpuštím pokušitelskou skořáčku své duše. Rozplynu se a nebude mých myšlení, v nichž už je všechno podmanitelné a já, podřízený hříšník Tvůj, se ději podrobitelem, já samotén k smrti

nežebrám o křídla, neboť nejsem sám. Kdokoliv půjde mou pěšinou vyšlapanou, uslyší veselou písničku.

Když se takto kál, naposledy ucítil bolest v srdci za svou rozdavačnost. Jako by ho píchl trn růží svaté Terezie, které držel v náruči.

Pomátl se, lekali se ho chodci, jak krotký opouštěl za časného rána útulný dům. Nesl peřiny v pytli na rameni. Položil je na prahu cihlového domku a poslušně odcházel, neznaje více své svévole.

Oblečen milostí boží, ohřál se pokorou svou. Pohrdl příbytky lidskými, jež se neotevřely, když klepal ve zpupné pýše své. Zřekl se dávatí, chtěje být bez konce ponížen. Cestou ostříhal zvlněné vlasy své a lem hadrů kálel v nečistotách.

Nebál se více v bohobojnosti své, sluha všemohoucnosti boží; krácel statečně, stav se bratrem králíka, žížaly i hastroše havrana, nyní už hoden plácati s maličkými bochánky z bláta. Uklopýtán usnul konečně bratr Michal v pelechu ze sena v chudáckém rouše bohatce Páně.

Ze zápisníku starého profesora

A. P.

Dvě třídy se potkávají v přestávce na schodišti: IVa a IVb. Jedni jdou do chemie, druzí z ní. Mají téhož profesora. »Zkouší?« — »Zuří?« — »Řadí?« ptají se žáci IVb svých kolegů z IVa. »Ba ne,« odpovídají tázání, »dnes má náladu.« »Nálada« pana profesora se asi jevila tím, že nezkoušel a dělal pokusy. Kvarta b si oddechuje, a i ti, kteří ještě cestou opakovali chemické vzorce ze svých sešitů, zavírají je a s chutí se zakušují do svých krajíců. Pan profesor má náladu! Nálada je jako předznamenání v notové osnově: v hudebním písmu je to nutné — ale ve škole by to nemusilo být. Je-li ráz a obsah hodiny závislý na tom, jak se pan profesor vyspal, je to lidské, ba velmi lidské, takže ne bez ironie lze citovati rčení, že škola jest dílnou »lidskosti«.

*

K nejmocnějším dojmům primánským náleží ono vznešené v y, kterým páni profesori oslovují své žáky. To v y je jako povýšení do šlechtického stavu. Jsou však také profesori, kteří nedbají předpisů a tykají i oktávánům. A vykají jen když mají zlost, nebo když přijde inspekce. Ale nechme toho. Setkal jsem se nedávno ve vlaku s bývalým spolužákem, nyní farářem

na moravské vsi. Je ve své farnůstce spokojen a netouží po změně, ač podle svých schopností by zasloužil místo význačnější. »Nejlépe jest zůstatí na jednom místě,« řekl mi. »Lidé, které jsem učil na obecné škole a kterým i nyní mohu říci t y, mají ke mně mnohem větší důvěru a snad i úctu než by měli ti, ke kterým bych přišel jako člověk nový a neznámý.« Zcela správně, pane faráři. Ale ten vtip není konečně ani v tom v y ani v tom t y, nýbrž v onom dobru, které jste lidem prokázal a pro které vás ctí. A z toho by se dalo vyvodit i pravidlo vychovatelské: Jednej se svými svěřenci tak, aby jim tvé t y nebylo a nemohlo býti urážkou!

*

Nepěkné jest — upejpati se. Skoro bych si přál, aby to u na počátku tohoto slovesa mělo význam dokonavý a sloveso samo se odvozovalo od pípati, takže pro toho, kdo tak tuze pípá, by bylo zaslouženým trestem, kdyby se nakonec upípal. Ano, byl by s ním konec a svatý pokoj. Jenže podstatou upejpání jest, že člověk by něco rád i nerad, chce i nechce, jedl by a říká, že nemá hlad. Hoši a dívky: neupejpte se! Dává-li vám někdo něco, vždy berte. Berte hned a slušně

poděkujte. Možnost je dvojitá. Buď vám ten dárce něco nabízí z upřímnosti a lásky a pak mu uděláte jen radost, vezmete-li si. Anebo vám něco nabízí jen na oko, se skrytým přáním, abyste odmítli — a pak je také správné, abyste si vzali, neboť takový člověk musí být potrestán.

*

Podle Fr. Krejčího jest mravnost uvědomování podmínek života blaženého. Etika prý nemůže být jiná než eudaimonistická (Positivní etika jakožto mravouka na základě přirozeném. Jan Laichter, Praha 1922, str. 82). To je definice velmi široká, budující jen na živelném zaměření lidské bytosti k dobru. Má-li si člověk uvědomovati podmínky života blaženého, je třeba, aby si uvědomil dříve, co je pravá blaženost, v čem je cíl života a poslední smysl lidské existence. Ale to už jsou otázky metafysické, kterým se právě pozitivisté urputně vyhýbali.

V mezích pouhé přirozenosti vyústí úvahy o podmínkách blaženého života v čirý subjektivismus a relativismus. A když se uváží, jaká jest většina lidí, dá se očekávat, že za mravné bude prohlášeno to, co každý sám uzná za dobré pro sebe a podle sebe.

*

Definuje-li se mravnost jako uvědomování podmínek života blaženého, rád bych věděl, shodují-li se s touto definicí známé pijácké úvahy o tom, že voda není dobrá ani v botě, neřku-li tedy v žaludku, a že mléko jest nápoj od přírody určený teleti, kterýžto tvor jest nastávající vůl.

*

Pomysl relativní morálky se ujal především u některých mravních poraženců, kteří si zvykli těžké pokládati za nemožné. Absolutní morálka nepřikazuje věci nemožné, ale ovšem přikazuje věci dokonalé.

*

Napoleon prý napsal, že charakter bez intelligence má větší cenu než intelligence bez charakteru. Ano, co jest intelligence ve službách relativní morálky? Jen nástroj k vymýšlení důvodů, jak zúčtovat s morálkou absolutní. Mladík, který se vyzná v grafice a právě zahájil činnost jako padělatel bankovek, je typ takovýmito důvody dokonale ospravedlněný.

*

Vyrovnejte se nějak s těmi, kteří v hodinách literatury vás učili obdivovati pečlivá průpravná bádání, jaká k svým románům konali Balzac a Flaubert, nebo dlouho-

leté studie, jimiž mechaniku svého ducha utvářel Valéry — a za celou dobu svého profesování vám neřekli ani slůvka pro život ze samého strachu, aby se neřeklo, že moralisují.

*

Profesor List měl nedávno přednášku v rozhlase, v níž oceňoval studium latiny jako znamenitou školu jasného myšlení a přesného vyjadřování. Takové ocenění z úst starého technika něco váží a je přirozeno, že si profesori otiskli celou jeho přednášku ve svém odborném časopise Střední škola. Profesor List správně zdůraznil, že nezbytným základem vědecké činnosti jest dávati věcem správná jména. To se ovšem nedokáže bez filologické průpravy. Není tedy správné dívati se na latinu jako na předmět, který není pro život, nýbrž naopak, jako na předmět velmi užitečný, praktický a životný.

Poznávati a ovládati přírodu může člověk jen jako bytost myslící a mluvící. To naznačeno již v Genesi, kde se vypravuje, jak Bůh představil Adamovi živočišstvo: »Stvořiv tedy z hlíny všecky pozemské živočichy a všecky nebeské ptáky, Hospodin Bůh přivedl je k Adamovi, by viděl, jak by je nazval: jméno pak každého živočicha mělo býti takové, jaké mu Adam dá. Dal tedy Adam všem krotkým živočichům, všem nebeským ptákům a všem divokým zvířatům jejich jména.« (Gen. 2, 19—20.)

Přivedl je k Adamovi, by viděl, praví Písmo. To znamená, že nejprve měl živočichy pozorovati, přihlížeti k jejich vlastnostem a povaze a podle toho přiměřeně a výstižně je pojmenovati. Pojmenování jest výsledkem pozorování. Jmenování bez pozorování jest více nebo méně libovolná slovní hra. A právě tak pozorování bez pojmenování jest jen pouhé vnímání smyslové a ne dovršené poznání rozumové. A tak ti, kdož podceňovali filologii a přeceňovali zoologii, neznali asi sami sebe, to jest základní podmínky a úkony lidského poznání.

*

Newton smekl, kdykoliv někdo před ním vyslovil jméno Bůh. Nezáleží konečně na vnějších projevech. Především je třeba míti úctu k Bohu v srdci. Jinak by platilo: »Lid tento ctí mne ústy, ale srdce jeho daleko jest ode mne.« Někdo kdysi bavil lidi tím, že představoval na jevišti příslušníky různých národů. Čecha znázornil tak, že běhal po jevišti drže se za hlavu a vykřikuje svatá jména Spasitele a jeho Matky. Smut-

né pro nás. Jiní velcí národové již dávno podnikli kroky, aby u nich vymizelo zneužívání svatých jmen. Již před lety jsem viděl v Itálii na veřejných místech nápisy: Non bestemmiare! Zůstaneme pozadu? Či pro nás neplatí druhé přikázání: Nevezmeš jména Božího nadarmo? Jde konečně o naši vlastní důstojnost. Snесли bychom, kdyby někdo urážel naše rodiče? Náš původ je v Bohu, Pánu nejvznešenějším a Otcí nejdobrotivějším. Jak by mohl člověk věřící strpěti, aby někdo v jeho přítomnosti nadarmo vyslovoval jeho jméno? Či dokonce

jak by mohl sám se dopouštět takového hříchu?

Četl jsem, že mistr Dvořák se zúčastnil zkoušky na svůj houslový koncert, který se měl konati ve Vídni. Objevil se mezi hudebníky v síni pro ladění. Hoboista orchestru, který ho neznal, pravil posaunistovi: »Copak tu chce ten s tím bramborovým obličejem?« Posaunista ho vzal stranou a vytal mu pořádný pohlavek: »Tak se mluví o slavném skladateli?« A minori ad maiorem: Tak se mluví o Tvůrci vesmíru? Pohlavek v rezervě pro nenapravitelné.

Žaloby ráno na Velký pátek

Josef Bradáč

Země už praskla prameny vod veškeru modř shrnujících a dojala steskem neprobuzených hrud. Nad hlavou volno, oslnění na oslnění a hloubka výšky je nedohledná. Voda vyvěrá, pod břízou je bílo od sloupané kůry a síla přichází s nebe do strání. Vydech! bys, kdybys nebyl vbrzku nucen zatajit dech. Neboť v kámen jsi proměněn a cítíš na všem se jízvit ránu. Kolik je krve sražené a tmavé vody vůkol! Pluh vyryl brázdu, pasák obraz do kůry, na kost zhubly stráně, zatím co doliny ztloustly naplavenou zemí. Na lísce žloutne květenství, po celý mrazivý čas se větve postily a snášely trýzeň pro tento okamžik. Ó, vítr jde a člověk marně vztyčuje mokřý prst, aby poznal, odkud je. Vane kamkoliv chce. A všude je plno tajemství a pokory služby větve plodu, kořene pni, půdy semeni. Poníženost tato není z tohoto světa a přece kvete zde na zemi. Marně však ukazuješ ji člověku, jsi kov znějící a měď zvučící, neboť, ach, lásky už není. A přece se zrodila, aby věčně byla nad víru a naději. Už není. Ještě nezačala být. Krev jeho na nás a na naše syny, volali jsme, proto není. A proto, že je pustým výmyslem říci, že uplynula staletí od místodržitelství Pilátova, ne, dnes je také možno tu podívanou uzřít, a rděte se, Židé, v dokonalejším rouše!

Když mne postříkalo bláto markýzova šestispřeží, uchýlil jsem se do tmy vrat protějšího domu. Bosé nohy už nerozeznaly chlad uliční nečistoty a ornamentovaných dlaždic. Děravěl jsem hladem a oděv můj dával hojně svítit nahotě. Věrná průvodkyně tma se roztrhla břeskným úderem trub a dusot lesknoucích se nohou mi vyrazil vstříc. Neměl jsem čas a sílu uhnout.

Markraběcí štíty rudly na prsou a chocholy křiklavých per vzlétaly k nebi z těžkých biretů. Chřestilo zlato. Proto jsem počal chřestit slovem Božím. Ale ryk se vznášal, nástroje rozřezávaly zběsileji vzduch a sluch svištěním písečného větru. Nevyslovil jsem ani zaklinadlo Boha Trojjediného a mnoho těl s tvářemi říčícími smíchem bylo už za mnou. Hrdlo mi sevřel drsný dým, do nosu a plic vtekla voda. Pustte mne, nepřátelé, a noha vaše staniž! Kam pádíš, stádo, dechu nepopadající a nACHEM posedlosti stížené? Rci, v který obzor míříš a kdo jest ten, jehož bič je poslouchán s takovou psí slepostí? Červená, šedá, modrá a bílá, vlasy zvlněné, tváře zjemněné umělou září i vůní a ústa vykrojená. Oči zuhelnatělé plamenem neřestí sedmiramených. A kol zornic páska, na noze provaz ke kůlu vedoucí. Hle, díváte se a nevidíte, jdete a nedocházíte, urputně rvete rukama a svaly všemi, co světlé je, a nepozorujete, že tmu klidíte. Vycházíte každý den a znovu se vracíte, odkud jste vyšli. V kruhu je vaše pout. Jen dobytče v jařmu a blázen vyhublý nohama šlapou kolo. Nevíte, zda jste, proč jste a co chcete. Lépe se těšit z ličidla a vrstvy příkras. Nezastaví vás nikdo a nižádná moc se nesmiluje nad zástupem? Ó kupče, plandej se dál životem lichvy a ulízaných slov, hromad' lakotu na závist, ale dbej rychle, abys zemřel a zanechal syté jmění! Ó dívko, letících vlasů a očí veškeré hroty urážející, jihni a plaň, voda pod mostem d'Austerlitz se chví a je připravena! Ó stařeno, s černým kloboukem a fialovým peřím a tváří pěstěnou, oklepej, nově vyzkoumej osvědčenou rozkoš a dej jí ssát starým žilám, tvoje asthma ti na konci

chodníku připraví hráz nepřekročitelnou a výrostci hodí po tobě vše prosekávající smích, ba, pes tvůj bude uchopen za ocas a kopnut! Mládí jde se stářím a nižádnou nerovnost nezříš, síť těl je vrhuta, nuže, zahrňte mnoho ježic a ryb d'áblových. Zatím jsem byl zpozorován. Nestanuli však. Smýknut jsa pod nohy, tažen jsem proudem. Abych nepřišel zkrátka, byl jsem kupcem, jenž spočítal, co kdo má dáti, a byl lýtý, že malá hromada mu vychází, políben na znamení, abych byl jat a veden bezpečně. I řekl on: Mistře! Oni pak vztáhli na mne ruce jako na lotra. Strhnuvše vrchní šat za náramného křiku posadili mne, řkouce: Co ještě potřebujeme svědků? Ejhle, slyšeli jsme nyní rouhání! Co se vám zdá? A odpověděli: Hoden jest smrti. I počali někteří zahalovati můj obličej a poličkovati, jiní bili mne pěstí a plivali do tváří, pravíce: Ha, há-hádej, blázne, kdo je to, který tě udeřil, a ten, kdo uvěří a zastaví se, odsoudě sebe? Přioděli mne pak šarlatem, dali třtinu do pravice a klekali, praskajíce pýchou. Z ruky třtinu brali a bili do hlavy: Zdráv buď, Pane a Králi! Boulevardy už šumí, voda sahá do pŭlky kmenům javorů a kdekdo spěchá ven. Ah, vždyť vzduch je nový a slunce rozhořívá se v cévách! Vždyť je jaro! Vždyť vrženy jsou síťe těl. A puch vráží své šípy do trupů, které se kácí a zaníceně leží v brodu smrdutosti. Ó, známost všeho je krutá a spalující až na popel! Nic víc nezbude z tebe a nakonec pochopíš: jsi ztracen, nevrátíš se už. Neprýští duch z jejich těl, plášť Eliášův m u nesplývá s ramen, aniž had jest rozdrčen patou je jí. Posypali mne hořícím peřím a sírou, do boku opřeli planoucí pochodně. Pak servali lněný šat a já byl nahý. Ó, přehořká čistota, za kolik rozlitých smilstev jsi pykala! Vítězně bujeli jste a potřásali hlavami, ale ne jeden řekl, že jest čas dokončit úradek. Předána moc hněvu. Tváře ztuhly a oči se stáhly ve štěrbinu. Zbled-

lo vše a rudý chochol praskal s lesklé přilby. A žíznil písek, strom i vzduch. Ze všech stínů vystoupila zášť. Břicho, zlato a ctihodný vous soptily svorně s kostí a koží, špínou a pohanem. Nastolena nenávisť. Naposled se vynořivší topící byl stržen pod vodu, zakrvácená plavovlasá mrtvola uvázána k vozu a započata trojnásobná jízda kolem hradeb planoucího rodiště. Bratr je vržen ve studnici, chudý prodán za cenu otroka a zarmoucený leží, ranami je spjat s bídou a nikdo nemá slova a ruky k utěšení. Povalili mne na břevno kříže a vši silou drhli údy, až je vykloubili. Pak teprve dosáhli náležité délky těla a zapustili hřeby do otvorů. Vyli biřici opírajíce se do provazů, pretorián štěkal, až se podařilo otroku umístit klíny. Vyrostl strom slávy. Pominula země a nebe puklo září. Ovoce vzácné bylo dáno, když voják otevřel bok kopím. Hle, krev a voda prýští a tma je vůkol, hle, svítí proud a nic jiného nevidíš než jej. Smyto je vše.

Zdaž pastýř nezanechává vše, nevychází v kraj světa a život nedává za ovci ztracenou vrtohlavostí?

Zdaž nejsem já dobrý pastýř?

Zdaž mé království je z tohoto světa (oko za oko, zub za zub)?

Lide můj, rci, co jsem tobě učinil? Rozeštel jsem cestu Rudým mořem a k soudu jsi mne přivlekl. Z Egypta jsem tě vyvedl a uchystals mi dřevo hanby. Vodou skály jsem tě napojil a podals mi žluč a ocet. K žezlu jsem tě povýšil a tys mne trním ponížil. Lide můj, rci, co jsem pro tebe měl učinit a neučinil jsem?

Hle, z tuku člověka lze vyrobit sedm kousků mýdla. Ze železa v krvi hřebík prostřední velikosti. Vápnem se dá obílit půl stěny pokoje. Síra stačí na pobití blech malého psa. Hle, tak jsem miloval svět, že vydal jsem sebe, aby žádný, kdo zastaví se a uvěří, nezahynul.

Plavba

Milan Obst

Hladinu čechral větru smích
noc byla jasná jak lednová
klárinet větru neutich'
však lepil se nám na slova

Dojemnou krásu zemských cest
pro touhu oči nevidí
cit oddanosti jsem nechtěl nést
skutečnost rozbil na přídi

Již světlo cíle před námi
však bouře se v plachty pověsí
chtěl bych plout mezi hvězdami
a výšku rozbít o tesy

S ránem střízlivost přichází
noc kovová rosou rezaví
na břeh pokory provazy —
probírám se z únavy

21. dubna 1940

V. L.

»...lehké odpočinutí dej, Pane...« a nejkrásnější vzpomínkou — modlitbou — zakončujeme.

A já myslím na to, co mi řekl. To, co jsem, jak bývá obvyklé, tenkrát nechápala. (Co mi však jednoho červencového jitra přineslo svou hloubku...)

Země se v březnovém dechu radovala z velikonoční slávy a vítala Zmrtvýchvstalého. Plamen Ducha se připravoval na seslání.

»Maria, signo te signo Crucis...« a již tíha kříže spočinula na mém čele.

»Pax tecum« a s polibkem pokoje v podobě políčku se rozhostil mír kolem.

Pak jsem stála před jeho úsměvem (byl on vůbec někdo jiný než úsměv lásky?). S křížem bojovníka na čele, pasována na rytíře políčkem na tváři. Snad v té chvíli, kdy vše kolem, staleté stěny s nádherou zlatých rámců, kardinálská červeň, vše bylo zastíněno v prostoru září jeho úsměvu, snad v té chvíli prosilo jeho srdce za to, co vyřkl s dětskou jednoduchostí:

»Aby tvoje duše zůstala stále tak bez poskvrny, bílá jako tvé šaty.«

Podívala jsem se na jejich bělost a zdálo se mi, že vidím černavé stínování rozetřené saze.

S požehnáním ve stínu Malé světice Lásky (jeho úsměv byl jednou z růží, které sypala na zem) jsem odcházela.

Bílá... bez poskvrny. Pojednou se stávala ona slova jasná jako heslo bojovníka. Neboť byla řečena člověku, který byl přijat v řady vojska a stal se účastným kněžství Kristova.

Vojín! S pancéřem sedmero darů, přilbou křížma a hledím kříže, s mečem pokoje ve vojsku Pána — jak mocný vojín! — tak poslán do zápasu. A na štítě slova: Aby duše byla stále bílá.

Symbolisovala zápas. Boj stále čistý, stále čestný, stále opatrný. Vždy a všude, za každých okolností. Čistý láskou, třeba za cenu zničení vlastního srdce, čestný věrností, třeba za cenu ztráty všeho. Opatrný pokorou ve vědomí Jeho moci a vlastní slabosti. Vojín s bílým pláštěm, roztrhaným lidským posměchem, nepochopením, nedůvěrou, malostí. Nezrazující však nikdy svého poselství.

Neboť jsme povoláni, abychom nesli světu poselství tří:

»Víry, naděje a lásky, ale největší z nich je láska...«

Kletba a slib

Antonín Bradáč

Pod jinou oblohou pokračování toho, co odcházelo patnáct let. Tenkrát, když si brala nebožtíka, rozevřelo se nad ní nebe ze soucitu. A zůstalo otevřeno až do jeho chvíle poslední. Byla to dlouhá i krátká doba, ta léta manželství, zdánlivá a záhadná souhra dvou rozdílných životů, které nikdy nerozuměla. Zemřelý žil především svému povolání a jeho povinností. Zde se naučil býti tvrdým k sobě, brát život bez nářků, neměřit jeho úděl v zrcadlech záhad a tajemství. Takový byl a tak odměřoval ostatním. Všem stejně, nevyjímal ani manželku. Zahrnoval ji úctou i obdivem, vzornou péčí o blaho rodiny i láskou, která však vždycky zůstávala vzdálena všech něžností. Ráno odcházel, přicházival pozdě v noci. Unaven sedal nad haldou obchodních listin a pracoval často celé noční hodiny. Nikdy nesledoval lidské úděly na neviditel-

ných drahách. Ona byla k tomu určena. A přece spolu šli. Celých patnáct let.

Manželství jejich bylo vždycky klidné, vzorné a svaté. Splácela mu za všechno vděčností, v níž se propaloval nejčistší oheň odříkání a oběti. Více se o jejich manželství nikdy nedalo říci.

Po patnácti letech ho ztratila. A nebe se rozevřelo jinak. Každá cesta a každá hodina, prázdnota v opuštěné pracovně, věci a knihy, jichž se už nikdo nedotýkal, všechny ty úlomky a ozvěny nedokončeného díla naléhaly na ni nyní tak mocně, že nemohla v prvních dnech po pohřbu ani vydechnout. Přecházela sem a tam jako bez rozumu, s hlavou nachýlenou, s očima dávno již vyschlými, chřadnoucí v nitru lítosti.

Co nejrychleji vyřídila manželovu pozůstatost a sama se čtrnáctiletým chlapcem se

stěhovala do velkého města Moravy, aby byla přece o něco blíže kraji, který ji zase zavolal a o němž nevěděla, žije-li tam aspoň ve vzpomínkách.

Stěhování a zařizování v domě na rušné ulici velkého města. Pod oknem se valily stále po chodníku proudy lidstva, na ulici prodlužovaly se koleje pouliční dráhy a na nich řinčely tramvaje. Sta a sta lidí nejrůznějších povah a podob přešlo kolem. V spěchu, únavě, zábavě, znechucení, bolesti, zoufalství a strachu. Život si podával ruce ze dne na den a všechno bylo prozatímní. Přešel i kněz, šel kolem člověk, který byl stranou lidského vření a všedního jarmarku, ale stal se brzy skrytým a nebylo možno ho nalézt.

Bernard zde pokračoval v gymnasiálních studiích. V povaze tohoto chlapce slily se vlastnosti rodičů ve svářející se kontrasty. Otcova odvaha k životu, u chlapce tak útlého věku obdivuhodná vytrvalost v plánech, důslednost a pevná vůle ve všem vítězit. Po matce přijal povahové rysy, které ho činily plachým mezi spolužáky a ve společnosti, které ho okrádaly už o dětský spánek a vzněcovaly jeho sny.

Měl podivuhodný smysl pro krásu i hrůzu přírody a celého stvoření.

Jak kouzelná byla krajina nad rodným městem za jarních večerů! V údolí se vinula řeka, stráně a zahrady tonuly v rozkvetlé zeleni, vůně z nich stoupala do oken a na návrší k nádraží.

Zářivé, mlčící hvězdy naplňovaly děsem, nepokojem a mučivou otázkou jeho chlapecká léta. Mnohokrát se díval ze zahrady na nebeskou pláň, posetou hvězdami. Vždycky ho jímala závrať a cítil svírání spánků. Jednou přišel domů pozdě v noci a potom se často probouzel a zděšeně vykřikoval.

Jako student často odkládal knihu nebo nedokončený školní úkol, zmateně přecházel pokojem a nikdo by se byl na něm krve nedořezal.

Otec neměl kdy sledovat syna a jeho počínání, byl by mu to jistě překazil a vedl ho k nejstřízlivějšímu uvažování.

A matka? Matka věděla. Matka se skláněla nad dětským spánkem, mateřsky vychovávala a utěšovala, důvěřovala, modlila se a soužila. Naplňovala láskou, důvěrou a jakýmsi tichým, smutným štěstím.

A matka byla krásná. Nejkrásnější bytost na světě. Přecházela domem svým pružným a lehkým krokem, stále svěží a mladá, v práci i únavě, v utrpení i radosti. V neděli přicházela z kostela v černých šatech,

v nichž se zdála ještě štíhlejší než byla. Milovala hudbu, a když usedala ke klavíru a hrála, tu její tvář zazářila nezemským, nevýslovně měkkým jasem a v jejích temných očích plálo světlo tak sladké a horoucí, že malý chlapec zůstával udiven. Ne, nikdo neměl tak krásnou a vzácnou maminku.

Pak náhle vstávala, hladila ho po vlasech nejněžnější dlaní a líbajíc ho láskyplně na čelo, prosila Boha, aby nikdy neopouštěl dítěte.

Chlapec miloval horoucně matku, ale vítězil v něm otec.

Rozplynulo se mládí jako vůně květů, kterých snad ani nebylo, uplynula léta gymnasiálních studií, Bernard měl v kapse maturitní vysvědčení a stanul před důležitou otázkou, nejdůležitější snad v životě, před volbou povolání.

Na nebi života zářily dvě hvězdy. Pro jednu z nich se měl rozhodnout. — Kněžství a medicína.

V obou bylo možno konat dobro a sloužit jiným jako v žádném jiném povolání.

Po tom vždy toužil, aby mohl sloužit a rozdávat se druhým. Znal matku a její veliký soucit s trpícími.

Bylo možno stát se lékařem, přinášet pomoc a zdraví nemocným, stírat lidské slzy, těšit a vracet odvahu k životu.

Anebo býti knězem a přibližovati trpícím Krista jako člověka? Podávat Ho duším, přinášet Ho všem, přicházejícím i odcházejícím, známým i neznámým, dělníkům, vězňům a vyhnancům, zdravým i nemocným? Jíti mezi ty, kterým se už navždycky zlomilo kolo života a kteří nečekají nic jiného, než rozevření nebes?

Nemohl se rozhodnout, ačkoliv se rozhodoval takřka po celých osm let. Mezi dvěma stavy stále kolísal, na ostatní povolání myslel málo.

Matka měla svoje tajné přání, ale nikdy je před synem neprojevila. Kdykoliv se o to snažila, vždycky jí slovo uvázlo v hrdle. Snad bylo tak dobře.

Modlila se a důvěřovala. Zamítla každou ukvapenost, aby nebylo zmařeno to, co dávno slíbila Bohu, aby odevzdala dar nejkrásnější.

Bernard se rozhodl pro medicínu.

Žertem pronášená slova starších kolegů z lékařské fakulty: »Raději mrzačit těla než duše,« měla pro něho cosi pravdivého. Nikdy nebral nic na lehkou váhu. Kněžský stav, o němž uvažoval v poslední době mnoho hodin, vystoupil před ním v nesmírné

posvátnosti a odpovědnosti. Marně si dodával odvahy a opakoval slova: »Si non est vocatus, fac ut voceris.«

Cítil se na konec ke kněžství opravdu sláb. Zapomněl na všechno, žil jenom pro studium. S největší svědomitostí navštěvoval přednáškové síně, studovny a pitevny. Vrátil se domů, uzavíral se ve své světničce, která byla vzadu v domě a jsouc vzdálena přílišného městského ruchu, poskytovala mu možnost naprostého soustředění. Pokračoval znamenitě a všichni, kteří ho poznali, kolegové i profesori, mohli říci, že mladý medik prožívá svoje zasnuby s kariérou a slávou. Jeho zájem a vytrvalost neochabovaly, jeho pokroky byly udivující. O prázdninách po druhém studijním roce zajel si na několik dní do kraje svého rodiště a do města, na které nemohl zapomenout. Oživil mnoho vzpomínek, prožil několik příjemných večerů, protoulal celé hodiny ve stínu olší podél potoka, po lesích kolem metrů naskládaného dříví a po všech těch známých místech, kudy chodíval a která měl rád.

Den před odjezdem vyšel si ještě s několika kamarády z gymnasia naposled do okolí města. Vraceli se k večeru, šli po ní cestou, právě v tom úseku rovnoběžnou s kolejemi tamější dráhy.

Na nádraží zapískal vlak a plnou parou dával se v pohyb, zanechávaje za sebou nádražní budovu, obilná skladiště, vyřazené lokomotivy a haldy narovnaných prken. Rozběhl se do polí, a když sjížděl s mírného návrší do borového lesíka, naskytla se všem hrozná podívaná. Z tmavé skvrny lesa vyrazila dívka a vrhla se pod vlak. Bylo marné činit něco na její záchranu. Na všechno bylo už pozdě, na brzdy i na varovné hlasy.

Ti, kteří viděli v posledním okamžiku její napřimenou postavu jako ztělesněné vzývání smrti, mohli pozorovat i jakýsi záchvěv zaváhání, ale to byl jen zcela nepatrný a nesmělý projev života v nezadržitelném proudu smrti.

Dílo bylo dokončeno.

Zohavená mrtvola ležela na trati. Jednotlivé údy byly odervány od těla a strašlivě nahé ležely v kalužinách krve.

Stanuli nad mrtvolou mezi prvními. Jasně slyšel přítelova slova: »Eva Machátová —« V duchu mu vyvstala postava dívky, už tenkrát velmi povětrné a koketní, s kterou chodil jen do kvarty.

Když se naklonil nad rozdrčeným, zkrvaveným tělem a pohlédl do očí, v nichž právě dohaslo světlo duše, když uviděl zpopelavělé rty, tu se mu zatáhlo najednou všechno těžkým závojem. Pokoušely se o něho mdloby.

Ležela zde jeho bývalá spolužačka, kterou už od kvarty reviděl, jenom z náhodných doslechů mu bylo o ní známo, že se dala na uměleckou dráhu, že zpívala v Praze, nic více.

Divné se mu honily myšlenky hlavou, když odjížděl z toho města, vždy znova se ujišťuje, že se sem dlouho nevrátí.

Taková propast záhuby! Jaké k ní vedly kroky?

Tělo zdrávo, krása, sláva, proslulost, majetek, bohatství — nic z toho nechybělo — a přece.

»Tělo zdrávo,« opakoval si v duchu — »tělo zdrávo, ale duše — duše nemocna — těžce nemocna,« popelavělo mu na rtech.

Už byl rozhodnut, že nebude pokračovat v medicíně, že nebude lékařem, aspoň ne tím, který léčí tělo.

Mladí hrdinové

Silvio Riva

»N e z n á m j e j!«

Opět odpověď.

... Přiznávám, že máš pravdu zčásti, celkem však myslím, že přeháníš. S posledním Tvým dopisem nemohu souhlasit, protože stůj co stůj vždy dovedu se opřítí vší svou vůlí. Vůle náleží mně a nikdo mně jí nemůže zbavit, ani Tvůj Kristus ne, který i kdyby mne dovedl okouzlit, přece jen nemá tolik síly, aby mne upoutal. Má vůle je to jediné, čím mohu jednat, jak se mi zlíbí. Postavím se již na odpor!

Nepadnu mu k nohám, ne, nepadnu, ani s proklínáním, ani v lásce, ani jako Julián, ani jako Šavel, kterého ostatně neznám. Tvůj Kristus nemůže mne pronásledovati, protože jej nehledám, netoužím po něm, ani na něj nemyslím. Žiji prostě, jako by ho nebylo.

Nikdy mu nepadnu k nohám jako přemožený...

P r v n í s t u p e ň.

Drahý příteli,

postoupil jsi na první stupínek trůnu Kris-

tova. Rozpomínáš se, jak jsi mne chtěl přesvědčiti, že Kristus neexistuje, že Kristus je mrtev? Nyní přiznáváš alespoň jeho existenci, již pocítuješ, že se staví do středu Tvého života, přesto však snažíš se žít, jako by ho nebylo.

A dále, kdo Ti řekl, že vůle náleží Tobě? Vůle je Ti dána Bohem, který ji může, chce-li, usměrniti k tomu cíli, kterého se lékař a jemuž se snažíš uniknouti. Nemůžeš býti jist sám sebou, neznáš své příští! Kdo ti řekl, že jednou Ti bude státi před tímto Kristem?

Nikdo.

A přece dnes pohlížíš Jemu v tvář, a Kristus stojí před Tebou jako král, jemuž dlužíš poslušnost. A Ty se mu poddáš.

Opětuji: zakrátko padneš mu k nohám, za chvíli! . . .

Ne!

. . . Ne, a nikdy ne!

Nikdy nepadnu Kristu k nohám. Bojím se Krista! . . . Jeho jméno naplňuje mne strachem, vzpomínka na něj rozdírá mi svědomí. Je pronásledovatelem srdcí: nikdy nedá pokoje a mučí nevýslovně.

Ne, nepadnu, nechci padnouti.

Bojím se Krista! . . . Co jsem mu učinil, že mne nechává tak trpěti? Snažím se nemyslet na něj, činím vše možné, jen abych na něj zapomněl, tím více však předstupuje přede mne s majestátem, jako ten, kdo má právo poroučeti, jemuž není možno odporovati: ne, ne, je to nemožné.

Je mi lhostejný . . .

Mám vůli a neustoupím. Nepadnu nikdy . . .

P a d n e š!

Milý příteli,
padneš! . . .

Pravím Ti to s naprostou jistotou!

Padneš, a to v krátké době.

Miluj tohoto Krista, který Tebe miluje. Pln lásky pohlíží na Tebe s kříže, na který byl přibit, kde jsi jej chtěl zanechat opuštěného, tím že jsi se snažil vymknouti se jeho lásce, lásce Boha tak milosrdného a soucitného.

Pověz mi jen: hledej mezi lidmi, kteří žili, žijí a snad ještě budou žít, jednoho, který myslí na Tebe, Tebe miluje, který má pro Tebe slova odpuštění, soucitu s Tvým neštěstím, který Tě pochopí, který dokáže zemřít pro Tebe!

Hledej na celém světě toho, kdo zemře pro Tebe!

Našel jsi jej?

Řekni, že ne!

Já Ti pak pravím, že ano. A tento jediný je Ježíš Kristus.

Láska Ježíšova k Tobě je veliká, tak veliká, že pro Tebe zemřel, abys Ty mohl žít, navždy žít.

Neodporuj více Tomu, kdo pro Tebe zemřel, poddej se Jeho lásce . . .

Posílám Ti krásný »Život Ježíše« od Feliciho. Čti jej s pozorností, klidně a rozvážně. Četba knihy je lehká, prostá a plná poesie. Máš-li dosud předsudky proti Kristu, věz, že to je jen z neznalosti. Neznal jsi Jej a neznáš Ježíše Krista, proto jsi nemohl než odporovati Jemu, jako nyní nemůžeš než milovati Jej.

Čti a uč se Jej poznávati, a poddáš se, přemožen Jeho láskou.

Bud' zdrav . . .

T a j u p l n é j m é n o .

Po obdržení této krásné knihy Feliciho »Život Kristův« napsal mladý rebel na list čistého papíru, aniž by co připojil, velkými písmeny tato slova, která zaslal svému příteli:

»J E Ž Í Š K R I S T U S«

P ř e m o ž e n !

Četl jsem celý život Ježíšův. Zamrzl jsem se velmi sám nad sebou, nad svou neznalostí, nad svou slepotou. Byl jsem zvířetem nemajícím rozumu, bojoval jsem beze smyslu proti Tomu, který mne pronásledoval, abych prohlédl.

Jsem přemožen!

Padám Ježíši k nohám zahanben, ale povzbuzen Jeho mocnou a šlechetnou láskou. Miluji Jej, protože vidím, že je jediným Bytím, zasluhujícím naší lásky, lásky veškerého lidstva.

Zvítězil jsi, Ježíši: v pokoře skláním se před Tebou . . .

Oplakávám své hříchy

L á s k a j e s i l n á .

Milý příteli,

láska je silnější než smrt. Skloň se v úctě před Prozřetelností Boží, která tak rychle sblížila Tvou duši s Ježíšem. Zaradoval jsem se velmi, že opět jedna duše vyrvána je d'áblu a vrácena Bohu.

Využij dobře těchto vzácných chvil. Připrav duši svou v tichosti a pokoře, aby, až Pán přijde, našel Tě přichystaného přijmout Jeho milosti.

Má rád srdce zkroušené.

Neměř odříkání, nepočítej oběti. Byl pln šlechetnosti k Tobě, pln milosrdenství, trpělivosti a lásky: splať mu vše rovněž láskou. Ty jsi nechtěl, on však přišel Ti vstříc.

Ty jsi Jemu unikal, On však Tě doprovázel.

Ty jsi jej chtěl zapomenouti, On však ožívoval.
Nenáviděl jsi Jej, a On Tě miloval.
Odporoval jsi Jemu, On však si Tě podmaňoval.
Na konec zvítězila láska a Ty jsi se poddal.
Nechť nyní láska Tvá i lítost nemá konce,
čiň co činil Ježíš: miluj a následuj.
Bud' zdráv!

Projev lásky Kristu.

Jednoho dne seděl jsi u studnice. Byl jsi unaven, neboť bylo vedro a slunce pálilo do čela. Posadil jsi se do stínu a očekával.
Výraz tváře tvé byl klidný, zamyšlený. Co hledaly tvoje oči? . . . S očekáváním, ba napětím pohlížely na bílou zaprášenou silnici.

Ano, očekával jsi kohosi.
Na silnici nebylo však viděti ani stínu živé bytosti.
Byl jsi znaven, a přece s naprostou jistotou vyčkával jsi toho, o němž jsi věděl, že má přijíti.

Kdo to měl býti?
Snad nějaký král, kníže, učenec, vysoký důstojník, bohatec, anděl, nebo tvá matka, či Petr nebo Jan aneb jiný z tvých přátel?
Tu ukázala se jakási postava na bílé, vyprahlé silnici. Rysy její stávaly se čím dál tím jasnější a ty prohlížel jsi ji pozorně, zatím co se přibližovala.

Byla to žena ze Samařska se džbánem na ramenou.

Chtěla vodu, vodu čerstvou a čistou.

Ty pak, unaven, jsi jí pravil: Ženo, dej mi pít! . . .

Žíznil jsi.

Nechtěl jsi však vody, která znovu nechává žízniti. Chtěl jsi dáti vodu, po které nikdo nebude žízniti na věky, ženě hříšnici, která měla pět mužů.

Tak jsem činil i já jako ona. Žíznil jsem a hledal jsem vodu a nalézal jsem.

Ty jsi mne očekával u studnice, protože jsi žíznil po lásce a chtěl jsi mé srdce. Zde máš nyní to ubohé srdce, učíš s ním, co chceš. Pocítil jsem lásku k Tobě, která je odhodlána i zemřítí pro Tebe. Ano, miluji Tě, Ježíši Kriste, dárce lásky a pokoje . . . Miluji Tě a chtěl bych Tě milovati toutéž láskou, se kterou jsi miloval mne . . . Dej mi pít: dej mi Vodu, kterou toliko Ty máš, onu Vodu, po které se již nežízní, a která umírňuje všecken bol.

Je-li nutno, abych skutkem prokázal, že Tě vpravdě miluji, žádej na mně co chceš, já to učiním. I kdybys ode mne žádal život,

dokázal bych zemřítí pro Tebe, protože Ty jsi zemřel pro mne a trpěl pro mne dříve. Ve jménu této lásky a této bolesti dej mi proniknouti svým duchem, kéž evangelium Tvé přinese ve mně své ovoce. S Tebou je krásné i utrpení, je sladká i smrt.
Miluji Tě, Ježíši Kriste, jak jen ubohé mé srdce může milovati.

B l a h o p ř á n í.

Drahý příteli,

Ježíš nechť naplní duši tvou svou milostí. Srdce tvé nechť zapěje Pánu hymnus pokoje a radosti.

Miluj Krista a služ Jemu — —

Z j e v e n í r a d o s t i.

. . . Jsem pln Boha a Ježíše Krista.

Mou duši vládne pokoj a mír.

Alleluja!

Zeyer píše studentovi

Zeyerův dopis ze 4. března 1898, v němž Zeyer odpovídá mladému studentu na jeho náboženské pochybnosti. (Dopis byl otisknut r. 1901 v VI. ročníku »Nového života«):

»Velectěný pane! Je mi Vás líto, prožijete dobu asi krutou. Ale nejste tak nešťasten, jak myslíte. Prosim Vás, proč? Že se cítíte nešťastným, pochází z toho, že myslíte, že víra Vaše ztracena na vždy. Kdyby nebylo po ní touhy, nebyl byste ani nešťasten. Ta víra ve Vás ještě je, je pouze zviklána. Kdybyste byl jist, že jste našel pravdu, jak byste mohl být nešťasten?»

Naopak, musel byste jásat. Neboť domoci se pravdy je přece naše první a nejsilnější touha. Jste nešťasten, že se Vám nespĺnila? Víra Vaše se vrátí, je u Vás, ale zastřena. Tím silnější bude, až se Vám vrátí z přesvědčení. Mohl bych se Vás tázat, proč četl jste Renana? Ale to by byla víra slabá, která by se musela báti slov těch, kteří zapírají. — Když jsem byl velmi mlád, četl jsem Renana též. Mělo to tak silný účinek na mne, jako na Vás. Podlehl jsem kouzlu jeho slova. Nedávno četl jsem Renana zase, kouzelný styl jsem uznal zase, ale s úsměvem jsem pohlížel na ty kulhavé argumentace. Poznal jsem, čím ta kritika je — románem! Budete-li tu knihu čísti po letech, vzpomeňte na mne! Jsem jist, že budete souhlasiti. Píšete, že jste četl evangelia na mou radu, že ale dosáhla ta četba opačného výsledku. Nejste tedy ještě na oně výši, byste jim rozuměl. Četl jste je již pod dojmem »kritik« s tím ubohým rozumem lidským, tak směšně pyšným. Srdce Vaše o té četbě nevědělo. Až budete klidným, vrátíte se k evangelium. Pak čtete s láskou, nemyslete na nic, než na to, co budete čísti, nevzpomeňte si ani na svou vinu, ani na svou nevěru — a uvidíte. Milujte Krista třeba jen tak, jak jej chápete, a Kristus Vás neopustí. Je život a cesta. Znáte »Život Kristův« od Didona? Vyšel český překlad té krásné a pravdivé knihy. Čtete ji třeba jen jako román, bez úmyslu, by Vám dopomáhala k víře. Oddávejte se jen jejímu kouzlu. Život sám Vás uvede na pravou cestu, až poznáte prázdnotu té »vědy«, která chce »osvěcovat« a nám nahradit víru. Chtěl byste v širý svět a poznat nové a nové dojmy! Ale svět náš nejširší je v nás. Všecken hluk je planý, jen ten tichý šeptající hlas v nás má význam. Nebud'te chmurný a nešťastný. Bud'te klidný

vědomím, že Bůh Vás neopustí. Buďte pokorný a nezanedbávejte modlitbu svou, i kdyby byla roztržitá a neupřímná na pohled. Nikdo nezná hodinu, kdy jej navštíví Pán. Snad ozve se ten vnitřní hlas ve Vás v některém okamžiku té modlitby náhle vroucí bez Vašeho vědomí. Vane Duch, kam chce. Těch neshod v evangeliích není. Mýlíte se. Ty našla jen duchaplná a ostře se tvářící kritika. Hraje si ráda slovy proto, že ničeho jiného neví. Buďte s Bohem. Váš Julius Zeyer.»

Exercicie

»Člověče, jen jednu duši máš, a tak málo o ni dbáš. Jestliže ji ztratíš, vše ztraceno máš.«

Znáš, milý studente, tuto misijní píseň. V denním shonu, v ruchu školního života nemáš snad času zamyslet se nad smyslem svého života. Náboženství ve vyšších třídách je nepovinné, nedělní exhorta se sem tam vynechá, na duchovní četbu není čas, tak tak že přijdeš na nedělní Mši svatou. Řekneš, že nejsi tak nedbalý, a máš možná pravdu. Tím lépe pro tebe, protože ti chci říci o něčem, co tě vyburcuje k touze po dokonalém křesťanském životě. Znáš jeden prostředek, kterým tě volá Bůh k sobě. Exercicie — duchovní cvičení. Možná, že víš, co toto slovo znamená, možná, že ne. Snad jsi o tom někdy slyšel, že na tři dny se odchází do samoty, opouští se svět. Zakrouťš nedůvěřivě hlavou, snad i odmítavě. Jak, tři dny že by mne mohly změnit, dát mi hluboký vhled do smyslu mého života? Vždyť tak dlouhou dobu zápasím, rvu se s pochybnostmi, toužím po Bohu a pouhé tři dny mne vyvedou z temnoty do jasného slunce poznání?!

Věř, že ano. Poslechni, co říkají studenti, tvoji spolužáci a kamarádi, bezprostředně po exerciciích:

»Byl jsem exerciciemi uchvácen. Vyjasnil jsem si svůj poměr k Bohu. Dověděl jsem se věci, o nichž jsem nikdy neslyšel. — Upevnil jsem svoje předsevzetí, vykonal jsem životní svatou zpověď. Líbí se mi izolace od všedního života. Jsem více než spokojen. — Často ne očima, ale srdcem jsem dojetím slzel. Proti slovům Páně nesmi býti námitek. Mám radost z odpuštění hříchů. — Posílil jsem nezlomnou vůli přilnout co nejtěsněji ke Kristu a státi se Jeho bojovníkem. Při exerciciích se duše nadechne pro nejčistší a pravé ideály, po nichž touží. Přeji si, aby napřesrok se zvětšil pluk pod Kristovým praporem.«

Namátkou vybírám slova exercitantů, která diktovala čistá radost dítko Božího.

Zamysli se, neb spíše uposlechni přání a touhy svého bratra, který volá ostatní studenty pod prapor Kristův, do ticha exercicií. rk

Chceš-li všecek náležitosti všechněm podle příkladu toho, který se stal všem vším, chválím takovou lásku k bližnímu, jen bude-li se vztahovat na všechny lidi. Kterak se však bude vztahovat na všechny, když sám sebe z ní vyloučíš? I ty jsi člověk. Aby tedy tvá láska bliženská byla všeobecná, ať ve svou náruč pojme i tebe. Co by ti jinak prospělo, kdybys všechny získal, ale sám sebe zahubil? Když všichni tě mají, měj i ty sebe sám. Pomni, neříkám vždycky, neříkám často, ale alespoň někdy, že je třeba, aby ses usebral.

(Sv. Bernard papeži Evženovi.)

Budou-li se mladí lidé scházeti k exerciciím, aby se stali zdatnějšími pro svatý boj Páně, najdou v nich nejen prostředky k dokonalějšímu křesťan-

skému životu, nýbrž uslyší také nejednou tajemný hlas Boží, an je volá do duchovního stavu a do práce pro spásu duší, a tím je vede k plnosti apoštolátu kněžství.

(Pius XI. v exerc. encyklice Mens nostra.)

Člověk je stvořen, aby chválil Boha, Pána našeho, jemu úctu vzdával a jemu sloužil, a tím spasil duši svou; a ostatní věci na povrchu zemském jsou stvořeny pro člověka, a aby mu pomáhaly ve snaze o cíl, pro který je stvořen. Z toho následuje, že jich má člověk natolik užívat, nakolik mu pomáhají k jeho cíli, a natolik že se jich musí zprostiti, nakolik mu vzhledem k němu překážejí. Proto je nutno, abychom se učinili nezáujatými vůči všem stvořeným věcem, ve všem, co je ponecháno svobodě našeho volného rozhodnutí a není jí zapověděno, tak abychom se své strany nechtěli raději zdraví než nemoci, bohatství než chudoby, cti než necti, života dlouhého než krátkého a důsledkem stejně ve všem ostatním: jediné po tom toužíce, a to si volíce, co nám více napomáhá k cíli, pro který jsme stvořeni.

(Sv. Ignác: Duch. cvičení, východisko a základ.)

Bez vnitřního života nemáme síly, abychom vytrvale snášeli obtíže apoštolátu, chladnost a neúčinnost lidí i dobře smýšlejících, pomluvy nepřátel i žárlivost přátel našich spolupracovníků. Jen ctnost trpělivá, v dobrou utvrzená, jemná a něžná dovede zmenšovati obtíže.

(Pius X. k italským biskupům.)

Chléb náš vezdejší, dejž nám dnes!

F. Korb

Po prvé tato slova promluvil Spasitel, když učil své učedníky modlití se; Církev je denně vyslovuje. Slova modlitby Páně mají hlubší smysl, dalekosáhlejší význam, než se nám zdá, když se je modlíme bez dokonalého soustředění. Pod výše napsanými slovy neskrývá se pouze význam, který může pochopit člověk ve chvílích fyzického hladu, ale slova ta jsou zároveň prosbou o chléb vyššího druhu. Kazatelé ve svých promluvách nám zdůrazňují, že jsou prosbou o Chléb s nebe, prosbou, aby k nám Kristus přišel ve způsobě Chleba, který lámal při ustanovení nejsvětější Svátosti oltární. — Nehodlám zdůrazňovati to, co všichni máme vědět: nutnost přijímání Chleba eucharistického, nutnost, která je podmínkou duchovního života, ale chci podat dva obrázky ze života studenta, který potřebuje jiného druhu chleba, který má mnoho společného s chlebem Kristovým, neboť Kristus je jeho původcem a Kristus ho podává i studentu, aby duchovně, ale ani duševně nezahynul.

V zimě začíná vyučování později. Mnoho přespolních žáků se shromáždí v jedné třídě již asi o půl hodiny dříve, než začne vyučování. Dovedete si představit, jak to tam vypadá. V lavicích, ovšem nejvíce u kamen, sedí studenti, opisují tu a tam nějaké to cvičení, jiní »dřou«; hrají karty (nejčastěji). Není však možné, jak jsem zjistil, mnoho se naučit ve chvílích, kdy je v místnosti veliký hluk. A toho je tam opravdu dost. Jednou, kdy se jich učilo velice málo (bylo to před vánočními prázdninami, více se vykládalo než zkoušelo), jsem jim navrhl, že k nim promluví třeba na thema: »Student potřebuje vyššího posvěcení.« Poslouchali; studenti bez vyznání neb vyznání jiného více nežli katoličtí oktáváni a septimáni. Ti se smáli, bavili a hráli karty dále. Naprosto

mě nemrzí, že neposlouchali m n e, byl bych býval povděčen, kdyby se byl ujal slova někdo více povoláný, s většími schopnostmi. Ani mě nemrzí, že neměli smyslu pro přednes, ale že neměli pochopení pro obsah toho, co jsem říkal, poněvadž to bylo vážnějšího rázu a nebylo to školácky rozpustilé a »legrační«. (Ostatně, upřímně řečeno, je u nás studentů velmi málo smyslu pro ušlechtilé snahy jakéhokoli druhu, na př.: chodíme na přednášky a koncerty nejraději »se školou«, aby nám to nezabíralo volný čas, a když nás to »votravuje«, tleskáme a křičíme strojenou chválu jako o závod a radujeme se pak z rozpaků řečníka neb umělce, který je nucen před nás vystoupit a nám se uklánět...) — Mluvil jsem ještě třikrát potom v krátké době; při čtvrté přednášce jsem musel pro hluk přestat. Řekl jsem si tehdy: »Nač to děláš? Vykládej jim něco pikantního, erotického a uši jejich budou napjaty a ústa připravena k pochvalě.« Zkuste vy, draží kolegové a kolegyně, mluvit o náboženských otázkách srozumitelně k vašim spolužákům a spolužačkám! Možná, že budete mít více úspěchů. Já k nim mluvím velmi často, jejich neporozumění se nelekám. Chtěl bych připravit alespoň trochu půdu, cestu Kristu, v srdcích. — Bože, nasyt' nás chlebem pochopení, porozumění pro víru katolickou, po otcích sice zděděnou, ale tak málo prožívanou! Chléb víry, chléb náš vezdejší dejž nám dnes!

I mnoho studentů katolických, jak jsem poznal, trpí úžasnou mravní bídou. Naší svatou povinností je zabránit, aby neznali jen nucené učení a psaní úloh, ale aby dokonale znali to, co je nanejvyšší božské, ale také nanejvyšší lidské: víru Kristovu! Aby nebyli jen trubci v úlu katolických studentů, ale také mnoho pilných včel, odvážlivých se ke Kristu letěti pro hojivý med, čistou krůpěj a mravní čistotou posvěceného života.

Draží, nenanáším tímto černě na váš studentský život, ale Röntgenovy paprsky tam posílám pro zjištění choroby, již chci s vámi léčit!

Katolický studente, denně se modli v tomto smyslu: »Pane, volám k Tobě s množstvím jiných, kteří trpí tak jako já; když již již zanikám ve vlnách lidského oceánu, volám k Tobě s tonoucím Petrem: „Pane, zachraň nás, hyneme! Přijmi nás a chléb náš vezdejší dejž nám dnes!“

Mladí, tvorba, opravdovost

Jiří Karen

Pouhý talent nedělá tvůrce a nepřesvědčuje. Žádáme, aby za svou knihu tvůrce ručil. A jistotu této záruky nelze nabýti jinak, leč cítíme-li v každém okamžiku, že tvůrce ve svém díle a po něm riskuje sebe s a m a; že by mluvil, jak mluví, i kdyby mu vyřizli jazyk; že není schopen řeči nepravdivé; že by volal znamením, kdyby mu vzali řeč.

Václav Černý v »Kritickém měsíčníku«.

Proč nás dojíhá Babička Boženy Němcové? Vždyť víme, že skutečnost byla jiná. Nebyla taková babička, nebyla taková kněžna. A přec! V knize je duše spisovatelčina. Přeměněná, vykoupená z bolesti. Dává jas z hlubin svého nitra, ve kterém byla tma. Dává slunce a pohodu, ona, která tolik trpěla. Zpívá o dobrém člověku, ač sama málo jich poznala. Svou Babičkou chtěla zazpívat víru v člověka vůbec, chtěla říci: lidé, je tma, ale bude světlo, je zlo, ale bude přemoženo. Toto dílo,

v rámci tak idylickém promítnuto do skutečnosti, je pro mnohé určitou přetvářkou, určitým zmrzačením skutečnosti. Zde není člověk prodán naze se vši jeho brutalitou a špatností, s jeho stíny a vášněmi, je zidealisován. Pravda. Ale kolika slzami bylo podloženo každé laskavé slovo, kolika neúspěchy čarovná moc babičky srdečnosti. Jako spodní, skrytý pramen stále, i pod maskou vlivnosti a idyly je skryta tragedie, hrne se zesпода slov a dojíhá a buší a útočí na lidský cit.

A vezměme některou z knih básníků, zvláště mladých. Vezměme Jílka, Bednáře, Jakuba. Jsou již od nich vytvořena čísla odhalující opravdu do dřene nahého člověka, tápajícího, ale vcelku, v té organické stavbě, jaký vládne chaos a chlad! Jaké virtuosní ovládnání krásných slov, tmy, smrti, zániku, jak dobře a vhodně umějí užívatí přiléhavých adjektiv, ale vcelku, v řádu života, v sledu dní, do nichž je promítána papírová komedie, jaký dosah — mají tyto básně? Přečtete; je to krásné, bolestínské, ale je to maska. Zespada vane disharmonický tón nesouladu života a slova. Něco jiného je č l o v ě k a něco jiného je t v ů r c e. Cítíte jakousi diskontinuitu, přerušeni vedení, něco se vloudilo mezi slovo a čin. Z tragiky a marnosti se stala manýra, z bolesti se stal důl pro metaforu. Tvůrce a dílo, život a slovo jsou spojené nádoby. Dílo lze maskovat, lze je zastřít, ale nelze umlčet onen disharmonický tón, který tajně užírá ostrí i té nejvíc nahé metafoře. Jen se ptejme, vytvořil by Baudelaire své dílo, to kruté a výsměšné dílo trýzně lidského srdce, kdyby seděl u rodného, spořádaného krbu, vytvořil by Villon své balady, kdyby nebyl zlodějem a člověkem špatným? A mohli by tito dva napsat Babičku, či mohl by visionář Březina napsati něco takového jako Baudelaire? Hle, jak zřejmé: umělec a dílo jedno jsou. Jen takový umělec, který prošel šlehem mrazu a nepřízně, může napsati dílo něžné krásy, či životní hrůzy tak, aby čtenář byl zajat, aby byl přemožen a spoután, aby cítil, ano, toto jsem já, toto je má tvář, mé city, takto bych to učinil i já, být v situaci podobné. I vzrůstá pro umění požadavek opravdovosti a vzrůstá přímo úměrně mladým, nejmladším, kteří chtějí tvořit. Nebudou-li upřímní, opravdoví, jejich dílo, sebe pathetičtější, sebe vybroušenější, mrtvé bude a čas, ten neúprosný prubíř, je převrhne a zavrhne. Lze snadno psát o bolesti a duševní trýzni, sedíme-li ve vytopeném pokojíku, přinese-li nám maminka, dobrá a starostlivá, čaj se zákuskem, lze krásně psát o tmě při svitu elektrické žárovky, to vše jde a velmi krásně, maska slova je poddajná, leč tato maska v pravý čas zradí, čtenář prohlédne lest a nebude dojat, nemůže být dojat. Vždyť kouzlo, které jsme pochopili, není kouzlem, trik odhalený neláká.

Ze zápisníků mladých studentů

F. Korb

Po dvou měsících... Pálení tak zvaných »františků« o vánocích a zářících prskavek i svíček nazývám »vánoční náladou« (dvě slova často užívaná). Jsou to však také jakési symboly, které přináší doba vánoční, mnohdy jsou to výlevy veliké, opravdové, dětsky nevinné radosti, ale nejčastěji jen zvyky, jimiž si dobu vánoční připomínáme a na ni se těšíme. Uvádějí nám také na mysl radost. Ale tato radost je jen tehdy trvalá a pravá, je-li plodem, který uzrál na kmeni neochvějně víry.

Svatá a drahá je nám víra katolická, po otcích zděděná, jen tehdy, prožíváme-li ji. Každému pravému katolickému studentu musí býti ze srdce líto skoro většiny ostatních katolických studentů, kteří poklekají u oltáře snad jen proto, že tak činí jejich zbožná babička nebo ještě i maminka, v jejich doprovodu obyčejně chodívají tu a tam někdy do kostela, poněvadž to tam je »hezke« a působí to esteticky na jejich skoro pusté nitro. A jaká je jejich duše v těch chvílích, takový je i jejich celý život. Chci jen upřímně říci: nikdo na nás, katolických studentech a studentkách, ne žádá, abychom padali u oltářů na dlažbu, ale je nanejvýš nutno, abychom již jednou otevřeli oči! Abychom nyní, kdy se neustále víc a více probouzí katolické smýšlení (snad proto, že lidé poznávají, že bez Pána Boha nemohou žít), se nestranili vnějších, ale především vnitřních hodnot nepozbývajících projevů své víry. Vždyť katolické náboženství nutno prožívat, nejen o něm mluvit! A nejméně má práva o něm mluvit ten, kdo se vůbec ani nepokusil společně s námi snášeti vpravdě sladké jeho a nésti vpravdě lehké břímě Kristovo!

*

Pamatuji se, že se říkalo a říká, šel-li a jde-li dosud někdo studovat na střední školu, že to musí být »otevřená hlava«. Zda to je opravdu »otevřená« a pilná hlava, ukáže pak studium, které i dříve nedbalo na ty samé jen jedničky od shora až dolů na poslední školní zprávě z obecné školy nebo na vysvědčení z bývalé měšťanky. Není konečně tak málo těch »otevřených« hlav (méně je ovšem pilných), ale je daleko více těch, kteří se sami za ně považují; je bohužel také mnoho takových katolických studentů a studentek, kteří se pokládají za kdovíjak moudré a inteligentní, »osvícené«, když mají úspěch ve škole, zatím co chodí slepě okolo církevního společenství. Je nad slunce jasnější: není ani jednoho studenta bez vyznání (ty, kteří si sami připínají pásku na oči, aby neviděli náboženského kvasu kolem, v to nepočítám), který by byl Církvi katolické nějak nakloněn. A opět ručím za to, že je mnoho, snad bohužel většina katolických studentů, kteří s Církví nežijí, poněvadž je k ní nic neváže. Ovšem Kristus-člověk, Kristus-filosof je k ní nemůže připoutat. Je však naproti tomu nesmírně milé konstatovat nadšení některých katolických studentů, kteří se nejen nebojí svou víru hájit, ale také pro ni bojovat! U nich záleží, aby neztratili pohledu přímého na svět a plného porozumění a synovské oddanosti na svou církev, aby za sebou táhli v pravém slova smyslu i ty ostatní mladé katolíky, katolíky jen podle jména, bez přesvědčení, kteří se dosud stydí za to, co je nám nejdražší.

*

Žije-li katolický student opravdu podle své víry, je to štěstí nejen pro něho, ale i pro ty, kdož se s ním stýkají. A jest i nesmírným štěstím a milostí pro naši dobu, že vstal proud, který vzbudil mnoho porozumění a nadšení, proud nového, čistého, prožívaného, obrozeného katolicismu. A tento proud nebeské vláhy posílil strom svaté Církve tak, že z jeho kmene vyrostla nová, svěží ratolest. Tímto jarým výkonem jsou právě mladí lidé, hlavně studovaní, jimž nadšení pro katolic-kou věc není jen chvilkovým vzplanutím, horečkou, módou (jako bylo bezvěrectví), touhou po změně, změnou životního režimu, ale obrodou života, životem samým. Nejsou to slova vyňatá snad ze zastaralých frází, a konečně, kdo si tak myslí, tomu doporučuji, aby sám zkusil, v čem

je více života, nebo, lépe řečeno, kde v úbec jest pravý život, zda v čisté víře a životní spokojenosti, která z ní vyvěrá, nebo v pasivitě, znechucenosti, tápání a tékání, čehož všeho je hojně tam, odkud vyhnali Krista!

*

Katolickému studentu, který má čisté srdce, znějí neustále slova, hlásající Ježíšovo vítězství nad světem: »Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat!« Ale my se tím nesmíme spokojit, tím se konejšit! Nutno je říci: »Christus vincat, Christus regnet, Christus imperet!« Kristus již vítězí nad mnohými, ale ne nad většinou, kraluje, vládne, poroučí, ale ne dosud všem. Na nás, katolických studentech, záleží, aby Mu otevřeli své srdce všichni studenti katoličtí a Jej nezavrhli ostatní. My můžeme, chceme-li, mnoho dokázat mezi svými kolegy a kolegyněmi, ačkoli někdy nám připadá, že působíme na úhoru. Ale vědomí, že náš počet naším přičiněním roste, nás musí sílit v této práci! Musíme tu pouštět a spouštět studentského života kypřit vláhou svých slov a především skutků, které zapadají do takto připravené půdy jako símě, když my jsme jeho rozsevači. Snad se přece jen nějaké uchyty a otevře srdce mladého člověka. Snad se jich více, a, dej Bože, mnoho uchyty a vzejde a vydá užitek mnohý tím, že srdce se otevře klepajícimu na ně Mistru, ačkoli ti, kteří takto Mu klestí cestu k srdcím lidským, nejsou hodni rozvázati řeménky u obuvi Jeho.

*

Musíme neustále prosit upřímně a v pravé pokoře: »Pane, nejsem hoden...«, nejsouce svírání železem pýchy. Církev svatá očekává právě od nás mladých větší pochopení pro její poslání zde na zemi, určené Kristem, než očekávala od generace předchozí, která ji zradila. Nechceme jen studentské figurky, které zlobí pana katechetu při náboženství, studující katolíky polovičaté a bezpáteřné, ale takové, kteří jsou naší věcí zcela oddáni. Připomeňme si: »Kdo není se mnou, proti mně jest, kdo neshromáždí se mnou, rozptýluje...« Naším úkolem mezi studenty jest: svou víru hájit, pro ni pracovat! To znamená: udržovat a také udržet základy a na nich dále budovat!

*

Již tím, že máme dobrou vůli, dostává se nám nové chuti k životu s Božím požehnáním; tím, že chceme, jsme zachováni Kristu, který nám přináší spásu. Ten, kdo stojí na skále, ten, který má pevnou půdu pod nohama, ten, který je zachráněn, má povinnost slovem i skutkem pomáhat tomu, jenž se zachraňuje.

*

Je nanejvýš třeba se všech stran křesťanského života studentů. Prožívejme tedy život čistý, na nějž nenastříkalo ani bláto městského mravního úpadku a na nějž se nenalepilo ani pozlátko nízkých radostí »pokročilého« venkova, život pro Krista a tedy i s Kristem. A takový život je opravdu šťastný a stojí za to, aby byl prožíván.

*

V Praze dávali čtyřikrát velkolepé dílo L. v. Beethovena Missa solemnis. Tuto slavnostní mši mohl napsat jen člověk hluboce věřící, který prožívá Mši svatou hlouběji než pouhý estetický obdivovatel krásy liturgie. Toho si byl jistě vědom pisatel koncertního »programu«. Zaráží nás však, jak hodnotí víru Beethovenovu. V »programu« čteme: »Po stránce vnitřní pak Missa solemnis opouští naprosto půdu církevně dogmatickou,

jsouc subjektivním projevem silného jedince, dopracovanějšího se osobního náboženského přesvědčení silou vlastního rozumu. Beethoven byl věřícím člověkem; víra jeho nebyla však ani tak naivní jako Haydnova, ani tak mystickou poesíí obestřena jako Mozartova. Ve svém nitru byl celým křesťanem, nelpěl však nikterak na dogmatech víry, v níž byl vychován. Vidíme to v „Credo“ jeho slavnostní mše. Slova „věřím v Boha“ opakuje neustále ve všech hlasech důrazně, *passus* však „v jednu svatou, všeobecnou a apoštolskou církev, vyznávám jediný křest“ atd. odbývá oddeklamováním ve vyplňujících hlasech. Chápal celý text subjektivně a vytvořil tak ne více oficielní mši, vhodnou k chrámovému obřadu; vytvořil více: své vlastní vyznání víry, které nám je tím cennější, jelikož o náboženských otázkách sám velmi spíše se vyjadřoval; byly mu tuze svatými, než aby byl často o nich mluvil...« Z těchto několika vět můžeme si každý nejlépe udělati obrázek o nestranné kritice tohoto anonymního pisatele. Ludwig van Beethoven už se bránit nemůže.

*

Katolická akce olomoucká vzala si za úkol vymýtiti v našem národě hrozný zlozvyk brání jména Božího nadarmo. Vldp. Dr. Silvestr M. Braitto O. P., hlavní a nadšený propagátor této myšlenky, napsal brožurku »Nevezmeš jména Božího nadarmo!« (Vydalo naklad. Velehrad, Olomouc.) Všimněme si zvláště pasáže, která se týká nás. Dr. Braitto píše: »Hlavně mezi mládeží se rozšířilo toto strašné zneuctívání svatých jmen a slov. Mládež to považuje za jakýsi znak mužnosti, chlapství, jak se dnes říká s oblibou. Zvláště to mládež posedá, jakmile spatří kněze nebo řeholníci ve vlaku. Ukazují, jak dovedou býti „bez předsudků“, jak jsou pokrokoví a vzdělání, že jim na nějakém Ježíši naprosto nezáleží. Pohazují svatými jmény, až je člověku úzko u srdce...« Nejhorší je, že nemůže říci, že taková mládež není. Víme až příliš dobře, že tomu tak je. Ale kdyby alespoň ti, kteří odbírají »Jitro« a kteří je čtou, kdyby jen ti se to nejdříve odnaučili, byla by nás brzy velmi pěkná řádka, kteří bychom mohli zase dále pracovati na tomto úseku Katolické akce a s pomocí Boží jistě by se podařilo tento hřích v našem národě odstranit docela.

Pravdivá pohádka

V. Stanislavský

Před dveřmi chlapeckého semináře prudce zabrzdil cyklista. Elegantně seskočil s kola a šel i se svým dopravním prostředkem do budovy. Temné stěny a u dveří Ave byly jeho prvním pozdravem. Co chce onen hoch v krátkých kalhotách a s chlebníkem na ramenou v této budově? Snad se sem nechce nechat zavřít na několik let studia? Ne, to není možné. Přece není doba vyučování.

Divíte se? Pojd'te nahoru a váš úžas nebude brát konce. Co se tu děje? Tolik mladých a veselých hochů. Hle, tu jde náš cyklista, který se jmenuje třeba Karel. Vchází trochu zaražen, ale jeho bázeň se mění v překvapení. Tolik známých tváří zde nečekal. Ale, včtyť zde je spolužák Pavel! A náš hrdina již se zde necítil cize. V příhodné chvíli se přitočil k Pavlovi a pošeptal mu: »Nemáš strach z mlčení?« — »Nemám, na to se právě nejvíce těším,« zněla odpověď.

*

Mezi dvanácti rozžatými svícemi se bělá Král králů. Kaplí se nesou slova smíru. Karel odprošuje božského Mistra za sebe, za své kolegy. Slibuje Mu věrnost a lásku. Je dojat k slzám jako mnoho ostatních, kteří tu klečí. Copak je to možné, aby studenti ze septimy a z oktávy také plakali? Snad nějaká sentimentalita. Ne, jsou to slzy vděku a radosti. Právě se stali dědici království nebeského. Překypují štěstím, nemohou odolat. »Důstojný pane,« řekl jeden student P. exercitátorovi, »u mne mělo duchovní cvičení velký úspěch.« — »To nemůžete říci. O tom si promluvíme až za měsíc neb za rok. Může to být jen chvilková citovost.«

*

Karel přišel domů v tak veselé náladě jako nikdy. Tak nebyl veselý, ani když přišel na konci roku s vyznamenáním. »Změnil se,« řekla večer maminka tatínkovi. »Nechová se jinak, ale není to ten starý Karel.« — »Maminko,« řekl jednou večer Karel, »zítra mne vzbud'te o 6. hod. ranní, je první pátek.«

*

Co platno člověku, kdyby celý svět získal, ale na své duši škodu utrpěl?

Neb jakou dá člověk výměnu za duši svou?

Pomni, jen jednu duši máš, jestli ji ztratíš, vše ztraceno máš.

Duchovní námět v české malbě a sochařství

Těch necelých sedmdesát prací shromážděných na této výstavě v skromném salónku galerie J. R. Vilímka lze sice skupiti pod široký a neurčitý pojem duchovního námětu, ale v přesném slova smyslu jde tu všude jen o námět náboženský a ještě přesněji řečeno křesťanský, katolický. Výstava je velmi iniciativní. Je to právě náboženství, které vede umění k jeho kořenům, neboť umělci tu nebyli vždy, ale bez náboženství se lidstvo nikdy neobešlo. Je jisto, že náboženství bylo samo původem tvořivosti a obrazivosti umělecké. Byli náboženský námět v českém výtvarnictví poslední doby opomíjen, pak nutno uvážit, nastal-li už chvíle, aby se prokázalo, že křesťanský námět má ještě stále dosti síly, nejen aby způsobil změnu vkusu, ale aby byl základní látkou uměleckou s celou vroucností svého obsahu. Starší generace také sem tam zpracovala děj nebo postavy ze sféry náboženské, ale většinou jako školní úlohu zručnosti s celou tou náplní pozitivismu a liberalismu, ovládající myšlení doby; nebylo tu ani známky po vroucnosti, citovém vzruchu zbožnosti. Příkladem toho na této výstavě mohou býti virtuosní dřevoryty Švabinského, solidní plastiky Španielovy, Štursovy, Dvořákovy, olej Preislerův. Starý kadlub! A v tom je právě rozhodující moment, že látka, zvláště tak jemná a dynamická, jako je náboženská, vyžaduje i své vlastní formy, což pochopili na této výstavě mladí dokonale a podávají výtvořky vskutku obdivuhodné svým vnitřním duchovním zaměřením. Půdu jim připravovali už na výstavě zastoupení, Aleš, Ženíšek, Myslbek, Navrátil, Tkadlík, hlavně svým vroucím vztahem k světcům českým, ale stále jim byla technicky výtvarnická stránka díla regimen primum, při čemž citová pohybovala se v jeho mezích. Ale povšimněte si z mladších Tichého, zadívejte se pozorně na zobrazení »Zvěstování« a srovnajte je se stejným námětem Švabinského: u Tichého citové rozvlnění je prvotní a linie hle-

dá, jak by je zachytila na hranici pozemskosti a nadpozemskosti, na které se pohybuje, kdežto u Švabinského je vzruch vkomponován do kostry linií a tvarů. Pohledme na Tichého roušku Veroniky a tvář Sedmibolestné P. Marie: je zcela jasno, kolik převládá tíže bolesti nad jejím zevním výrazem, jak linie se prohýbají touto tíží, jež je jejich obsahem. Stejně Pokorného hlava Kristova: žádný rozdrásaný obličej, hladká kůže, ale v hlubinách pevné kostry je skryto utrpení toho, qui tollit peccata mundi, strašná šíře nadlidského úkolu je v těch rysech tak prostých, že nemůže být prostších.

Ve Wagnerově velkém reliefu sv. Jiří je zase všechna důvěra v Boha vyslovena komposicí, řeklo by se důmyslnou, když nebyla tak zcela přirozená ve výrazu. I nadzemský klid v jeho hlavě sv. Vojtěcha je vyjádřen pouhým převedením kontur v jímavé etherné plochy. Touž zákonitost vnitřní vykazují »Ztracený syn« Lidického a Stefanovy smělé, soustředěné komposice křížové cesty. Bauch se odvažuje v »Golgotě« už i hledat malířsky barevně vyjádření duchovních světél, před nimiž stojí v údivu. Jak chudá na ryzí výtvarnické prvky je vedle toho »Svatá večere« Jana Zrzavého! To poví divákovi více relief »Ukřížování« od Marie Stritzkové nebo Strnadellovo komposičně k monumentalitě tíhnuocí tempera »Zvěstování pastýřům«. Celkem je žeň z výstavy této hojná a její uspořádání čin záslužný.

Kolem Jitra

K námětu o vývojové theorii

Dominik Pecka

V č. 7 se dožaduje K. Foustka, aby byla v Jitru zvláštní studijní rubrika. A jako konkrétní námět předkládá otázku vývojové theorie i přes možnou námitku, že to už se má vědět z kvinty. Studijních oborů je velmi mnoho a redaktor nemůže se vyznati ve všech otázkách. Také se nedá očekávat, že by se určitý problém vědecký beze zbytku mohl vyřešiti ve sloupcích studentského časopisu. Ovšem lepší něco než nic. Tedy o té vývojové theorii. Původce její, Charles Darwin, nebyl filosof. A přece z jeho theorie byly vyvozovány rozsáhlé důsledky filosofické.

Ve svém díle O původu druhů (On the Origin of Species by means of Natural Selection, Lond. 1859) pokusil se Darwin vysvětliti původ různých druhů živočišných. Vyšel z předpokladu, že znaky, různým druhům živočišným společné, ukazují na vznik ze společného prazákladu, kdežto znaky, jimiž se navzájem odlišují, si vykládal jednak přizpůsobováním různému prostředí, jednak bojem o život, v němž slabší jedinci hynou, silnější pak přežívají a se zdokonalují: nové vlastnosti takto získané pak že se dědičností přenášejí na potomstvo, takže se v téže řadě objevují jedinci s vlastnostmi, jichž neměli jejich předkové. Theorie Darwinovy se chápali jak přírodopytci, tak filosofové, aby ji dále rozvíjeli a domnělou její platnost i na jiná pole rozšiřovali. Základní these: vyšší se vyvíjí z nižšího, dokonalé z méně dokonalého byla ovšem příliš svůdná, aby nebyla obrácena na otázku o původu člověka. Byl to Ernst Haeckel, jenž se nezastavil před žádnou neszází, aby neoslňoval

důkazy, že člověk jest jen rozumná nadopice, jak pry zjevno z vývoje lidského zárodku, jenž jest rekapitulací živocisstva vůbec. A namítalo-li se mu, že jak po stránce duševní, tak i morfologické jest rozdíl mezi zvířetem a člověkem příliš veliký a že mezi opicí a člověkem chybí střední článek, pověstny to missing link, tvrdili prosí, že existoval lidoop, Pithecanthropus erectus, který byl jakýmsi předčlověkem, objeviv ho ve své obraznosti s touž lehkostí, s jakou dokazoval totožnost člověka a zvířete pomocí padělaných diagramů zárodku lidského a psiho. Missing link ovšem nikdy nalezen nebyl. Nejprimitivnější útvar lidsky představuje Sinanthropus pekinesis, prozkoumaný D. Blackem. Tento praclověk však již byl skutečným člověkem, chodil zpřímá, živil se lovem, znal oheň a robil si nástroje. Mozková jeho hmota, kolísající mezi 850 až 1220 cm³ obsahu, jest podle zkoumání Weidenreichova dána již typicky lidským utvářením dolní čelisti a horeních řezáků a vyskytuje se i u souborých kmenů mongolských a eskymáckých.

Mnohým darwinistům šlo hlavně o to, aby vyloučili skutečnost Boha. Jejich »vývoj« jest jen magické jakési slovo, jímž má nahrazeno býti slovo stvoření. A poněvadž v těchto věcech nejde jen o původ člověka, nýbrž o vznik života vůbec, nezbyvalo jim nic jiného, než bájiti ještě o původu živého z neživého jakousi spontánní protogenesí. Avšak na základě pokusů Spallanzaniho a Pasteura se ukázalo, že protozoa nevznikají protogenesí, nýbrž že povstávají opět jen ze živých zárodků. Stará Harweyova poučka, že vše živé pochází ze živého, platí stále, a to pro všechny organismy bez výjimky. Driesch upozornil, že darwinismus a názory Ch. Darwina na původ organismů jsou dvě zcela různé věci. Darwin byl dalek jakéhokoliv dogmatismu. Darwinismus však jest dogmatismus v nejryzejší podobě. O původu a vlastni podstatě života neměl Darwin přesného názoru. Otázky, na které neznal odpovědi, nechával prostě stranou. Rozhodně pak nebyl materialista, třeba se materialisté jeho nauk dovolávali. (H. Driesch, Philosophie des Organischen. Quelle & Meyer, Leipzig 1928, S. 200, 206.)

Darwinistický dogmatismus jest pokračováním středověkého nominalismu. (Hans Driesch, Biologische Probleme höherer Ordnung. J. Barth, Leipzig 1941, S. 76.) Podle nauky nominalistické jsou obecné pojmy pouhá jména, nemající základu ve skutečnosti, tedy ryzí vymyšleniny. Jedině skutečné pak je to, co jest individuální a hmotné. Veškeró vědecké bádání se pak rozvíjí jako dělení celku na části, hledání prvků a článků nejpůvodnějších a nejvlastnějších. Je to odstup od celosti. Je to snaha vysvětliti vyšší z nižšího, složitě z jednoduchého. Hlavní nauky, vyplývající z dogmatického darwinismu, jsou:

1. naturalismus, to jest názor, jenž v protivě k spiritualismu a dualismu vidí svět a přírodu jako jedno, chápe ovšem přírodu jen jako čistou hmotu a »přírodní pochody« jako pochody hmotné, dějství duševní pak jako pouhý výsledek nebo doprovod dějství hmotného: naturalismus tento je v podstatě materialismus;

2. transformismus — jako protivá kreatismu: celá příroda, jak neživá, tak živá, vnitřní svou silou se ustavičně proměňuje — boj o život působí, že vývoj organismů postupuje od útvarů méně dokonalých k útvarům dokonalějším: na vrcholu

vývoje toho pak stojí člověk jakožto nejdokonalší živočich;

3. mechanismus jako protiva účelového pojetí přírodního dějství: všechny jevy přírodní lze vysvětliti pouhou fysikochemickou příčinností.

Avšak experimentní bádání o původu druhů těchto nauk nepotvrdilo. (N. Heribert-Nilsson, *Der Entwicklungsgedanke und die moderne Biologie*. J. Barth, Leipzig 1941, S. 12.)

Werner Sombart se táže, jak to, že darwinismus nalezl tolik stoupenců v tak zvaných širších vrstvách. Theorie o zvířecím původu člověka to byla, jež podle jeho mínění získala tolik lidí: člověk už je takový, že myšlenku odlidštění přijímá a pocituje jako osvobození od obtížného břemene. Býti člověkem zavazuje k povinnosti — a povinnosti jsou většinou lidí nepřijemné. Povinnosti sahají od nejvyšších stupňů až dolů k úkolům všedního dne: nésti odpovědnost před Bohem jako svobodná mravní osobnost — to pocituje člověk jako obtížné a nepohodlné právě tak, jako nésti na sobě těžký krunýř, paruku nebo hedvábný rokokový šat. (V o m M e n s c h e n. Versuch einer geistwissenschaftlichen Anthropologie. Buchholz & Weisswange, Berlin-Charlottenburg 1938, S. 287-8.)

Darwinistický mechanismus jeví se také jako jakési domyšlení a dokonání racionalistického deismu. Deisté si představovali Boha jako inženýra, který uvedl stroj světa v chod, ale dále se už o něj nestará. Thomas Hardy to vystihl ve Vladařích světa: zástupcové lidstva přicházejí k Bohu, aby mu přednesli své stížnosti: na světě jsou nemoci, války, bída a jiná zla. Ale Bůh si nemůže vzpomenouti, že by byl kdy stvořil tu kuličku, již nazývají Zemí.

Bůh deistický není ovšem Bohem. Od deismu jest jen krůček k ateismu. Není-li Boha Tvůrce a Zachovatele, jest vše jen slepý »vývoj«, dějství přírodní jest jen shluk náhod, život jest jen produkt sil fysikochemických, duše jest jen nomen, souhrnný výraz na označení vnitřních stavů člověka, myšlení jest jen funkce mozku, nesmrtelnost duše pouhá iluze.

Darwin sám nebyl atheistou a byl by se velmi divil, kdyby mu byl někdo řekl, že jeho jméno bude kdysi nejmocnější zbraní atheistického materialismu. Byl přesvědčen, že »jeho názory se nemohou dotknouti náboženského citění, poněvadž je právě tak vznešenou představou o Bohu, že stvořil jen několik málo pratvarů schopných vlastního vývoje i přetvoření v tvary jiné, jako věřit, že Bohu bylo třeba nových tvůrčích úkonů, aby vyplnil mezery, jež vznikly působením jeho vlastních zákonů«.

Buď jak buď, je jisto, že žádná čistě přírodovědecká theorie sama nemůže býti argumentem pro ateismus. Zůstává-li přírodní badatel v mezích svého bádání, musí si býti vědom, že věda přírodní je věda popisná a že jejím úkolem jest zkoumati, jaké věci jsou, ne odkud jsou. Vyslovuje-li se přírodní badatel také o prvotním původu věcí, nemluví již jako čistě přírodní badatel, nýbrž mluví již jako přírodní filosof. A mluví-li jako filosof, musí dbáti oněch myšlenkových zákonů, jež platí ve filosofii, a to je především zákon příčinnosti. Říká-li přírodní filosof, že není Boha, pronáší tvrzení, které je v příkrém rozporu se zásadou kauzality a nadto v tvrzení tom jest obsaženo mnoho nedokazatelných tvrzení jiných, totiž, že hmota je věčná, že život se automaticky vyvinul z hmoty neživé, že člověk auto-

maticky povstal ze zvířete: a všechna tato tvrzení jsou v rozporu s pravou vědou přírodní, onou vědou, která za poslední své slovo nevydává pouhé vědecké domněnky a která z poznatků přírodovědných nevyvozuje nepřislušné a nedokazatelné závěry.

»Musí nám již býti jednou jasno,« píše Karl Friederichs, »že přírodovědecký obraz světa není úplný obraz skutečnosti a že tudíž přírodní věda, která viděla svět ne jako jednotu, nýbrž jako netvárné, byť i zákony ovládané torso, nemohla vytvořiti nic jiného než torso, cenné sice, ale přece jen torso. Nadřazený, jednotící princip, tvůrčí Duch, „duchovní páska částí“, byl z přírody úmyslně vyloučen, popřen nebo aspoň metodicky eliminován. „Odbožštěný vesmír“ se rozpadl ve zlomky. Následek byl nezdravé roztržité názory. Je třeba, podle mého mínění, jediného předpokladu, aby se částkové pravdy opět spojily, předpokladu, který není libovolný, nýbrž který jest základem vši filosofie. Kterýpak filosof byl důsledným atheistou? Bylo by možno uvést některé, ale ti mizejí v počtu těch, kteří mají představu Boha. Musíme svou theorii poznání učiniti tím, čím má každá theorie býti a co slovo theorie v původním smyslu znamená: zřetelní Boha (Gottschau). Musíme viděti Boha ve věcech a za věcmi.« (Dr Karl Friederichs, *Ökologie als Wissenschaft von der Natur oder biologische Raumforschung*. J. A. Barth, Leipzig 1937, S. 96.)

O poesii 6. čísla

Jiří Šotola

Hořec, Smrt mladého básníka.

U Hořce můžeme s potěšením konstatovat zakorenění verše do hloubky a získání ideového pathosu. I když snad místy utrpěl povrch slovního vyjádření (substantivisované »znova«, hrůza z nežitěho), hlavní věc, že konečně zmizelo bezúčelné a statické jemnústkářství a že je tu už dynamika a tíže. (»V mincovně v lesích u Žalova / opadávají sny...«)

Nemerád, Trny.

Kompozice dobře rozvržená, ale tak nějak chladné, snad příliš uvažující meditace bez onoho mírného tepu, jímž se růženec vět stává básní. Také někde dost otřelé rýmy.

Pilka, Bázlivé ohlédnutí.

Velmi pěkné náběhy na dobrý verš i pohled, bohužel, zatoulaly se sem ještě kazy buď ne básnického nebo otřelého výrazu: »Na duši rostou mleči, — možných svodů, — jak zástup celých rodů.«

Milec, Setmění.

Hlavně ten úzký vztah, až přítulnost, tu sluší. Nevyumělkované, prosté, a přece nové a po svém: »Pak budeš já to již: list v loktech Tvých.« Ona to není nijak nápadná básnička, nijak překotně rozeběhnutá, ale přece si tak povídám: nejlepší v čísle.

Turek, Žně a dívka.

Lehká sice, ale povrchní, až popisná poesie: »slunce, slavný nebes dar«. Jen 2. strofa zachraňuje krevnatým výtryskem citu.

Ara, Zimní krajina s měsícem.

Příliš popisu a nestmeleného materiálu výrazového. »Prvá podmínka!« Až konec práce uspokojí meditativním záběrem. (»Na rozhraní můj hmat je tápání po uzlinách tmy.«)

Karen, Hříšník.

I když je věc dělána podle osvědčeného receptu, nelze upřít sugestivní obrazy. Předposlední verš snad měl být »Duši nádobu prasklou . . .« Ale co je hlavní chybou: Ta báseň nemá křivky, nemá vůbec zakončení; jsou to obrazy stavěné ve stejné výši vedle sebe.

Macháček, Řeka a den.

Dost primitivní, nenové. Potřebuje načerpat výrazivo a vymýtit slova: dálka nedozírná, budoucnost . . .

Tempora mutantur

F. Braun

Před takovými desíti, patnácti lety bylo literární módou potulovati se po nejbudálenějších končinách světa i ducha. Bujela literatura exotická, extravagantní, surrealismus, dadaismus a jak se jmenovaly všechny ty formy a reformy básnického zření člověka a jeho duše. Právě tehdy nabývaly tyto literární metody určitých tvarů a mnohé byly na vrcholu své slávy.

Dnes je obraz poesie zcela jiná. Protože je jiný

svět a protože je jiný člověk. Z věřejšího člověka, žiznivého po událostech, sensacích a nervy vydražujícím napětí, se stal člověk nasycený, mající dost času a příležitosti pro své vlastní myšlenky.

Jak krásně se v takových chvílích hloubá! Nad čím? Nad moudrými myšlenkami předků, jejichž knihy jednu po druhé otvíráme (s úctou, jaké dříve nebylo), nad životem lidí tehdejších dob, nad člověkem a životem vůbec a posléze nad sebou samým. Že je to poesie ne příliš radostná, ba naopak chmurná a místy skličující, nás nikterak nezaráží. Vždyť hloubání nad životem naráží na jeho neodlučitelnou průvodkyni: smrt. A tak podstatná část mladé poesie, obírajíc se mučivými otázkami života, pohlíží v tragicky osudovou tvář smrti. Neboť kdo se dívá příliš hluboko do vod života, spatří nevyhnutelně tuto děsivou tvář. Děsivou i vykupující. Nenáviděnou a přece lákavou. S oblačných výšin a dalekých rozletů, smělých experimentací s intelektem, které se tolik podobaly alchymii, sestoupili jsme dnes s básníky do temných šachet duše, kam už ani neproniká světlo zvenčí. Kde jediným vodítkem je plamének touhy po poznání a nalezení sebe sama.

K N I H Y

ZEMĚ SUDIČKA, František Hrubín. Sbírka poesie Tvar, sv. 5. Frontispice od Ant. Strnadela. Kresba na obálce od Fr. Tichého. Vydal J. R. Vilímek 1941. Cena brož. 24 K. — Hrubínova nová knížka veršů dává tušiti poslední básnickou orientaci autorovu: poesie, která má blízko zvláště k Horovi a Seifertovi, verš, zaměřený spíše sémanticky než akusticky, je pevně vázán rýmem a oprostěn od všech nežádoucích příkras. A zdá se, že tohle je jedna z nejdefinitivnějších podob Hrubína-básníka, poesie, držící se houževnatě reality, aby se nesmekla do abstrakce a přece náhle nečekaně otevřená výbojům vesmírných tajemství. Ne nadarmo věnoval básník druhou část sbírky památce Jana Nerudy. Neruda Písni kosmických, to' jeho básnický druh, básník této země, tak těžko vzletající, ale přece pln divného nepokoje a dojetí při pohledu na zářivou nebeskou klenbu za noci. Charakteristický je pro Hrubína jeho žhavý pocit chudoby, jímž se cítí spřízněn se všemi chudými světa, jímž »rosa padá na víčka / a jejich dětem žehnat ke kolébce / přispěchá blátem Země-sudička. / Z veršů milostných nejvíce překvapí báseň »U srdce tvého«, píseň jiskřivé něhy milostné, v níž je láska přijímána jako tragický úděl srdce, které již nepatří sobě samému. M. N.

STÍN KLÁŠTERA, Manuel Gálvez. Román. Přeložil Zdeněk Šmíd. Vydal Vyšehrad, Praha, 1941. Stran 268. Cena 39, 52 K. — Ovzduší, v němž se odehrává pohnutý a často až k tragičnosti zabíhající boj mladého muže o lásku ke krásné a ctnostné dívce, se odlišuje od ovzduší, jež dýcháme. Narážejí tu na sebe velmi ostře dvě strany: duch staré katolické Kordovy, přísné a tradiční až k tvrdosti, a nový, stejně extrémní duch liberalismu, ve svých zástupcích plytkého a povrchního. Ten hrdina José Albert Flores se vrací po roztočivých osudech svého mládí a po cestách po Evropě domů k své tetě a nalézá nový poměr k životu, k rodnému městu a na konec i k Bohu skrze čistou lásku k své sestřence. Jeho láska, jeho touha po víře, jeho krise jsou podány s dramatickostí a nevšedně. Je tu tolik zákrutů, na nichž

se může ztroskotat. Ale Flores vítězí a otec jeho snoubenky umírá šťasten. Gálvez má také dar zachytit s přesností a názorností mírně melancholické kouzlo staré Kordovy v Argentině. Zd. Šmíd zachoval charakteristické rysy jeho slohu. Iv.

RUCE LASKAJÍ ZEMI, Bedřich Svatoš. Román. 5. sv. I. řady Kytky dobrých knih. Vydal Vyšehrad, Praha, 1941. Stran 264. Cena 39, 52 K. — Jméno Svatošovo je nové v české literatuře. Zatím se řadí jen k dobrému průměru našeho staršího venkovského románu, ale jsou v jeho prvotně náznaky, jež slibují. Třebaže thematem této selské kroniky je historie typické selské rodiny, obvyklé osudy, radosti a bolesti venkovského života, Svatoš dovede je vypravovat s jistou dramatickostí, s realistickou pravdivostí, která však není prosta citové účasti autorovy, a která nezabíhá do únavné šedi. Druhý znak, a sympatický, je schopnost vytvořit rázovité charaktery venkovských chlapíků, nejsou to jen neživotné šablony, zná je jistě dobře z vlastní zkušenosti. Jeho Josef Kotyza je z masa a krve, jako byl jeho otec, a prožívá tytéž lásky, vášně, nárazy povahy, stejně trpí i miluje, má tytéž starosti s dětmi. A tak román Svatošův je kronikou dvou generací rozvětveného rodu na širším Rakovnicku v 2. pol. 19. stol. Upomíná na Raisu spíše než na Holečka. Iv.

ZPOVĚDNÍK, Frank Tetauer. Knižnice dramatického umění, svazek 6. Českomoravský Kompas, Praha, v prosinci 1941. Stran 162, cena brož. 25 K. — Mezi produkcí laciné zábavných divadelních her a bezduchých konverzáček, které stále ještě plní repertoár našich scén, musíme uvítat jako novou práci Tetauerovu. Najdeme v ní všechny předpoklady závažné jevištní literatury; ušlechtilý pathos, hloubku dějů, ideové poslání, historickou patinu a současně svižný moderní dialog, řeč ryzí a bez zbytečných dekorací a řeč opravdu divadelní, ne papírově literátskou. Námět je vzat z historii okolo smrti Jana z Nepomuku; ústřední postavou je král Václav IV., jemně charakterově kreslený ve všech lidských stránkách. Charaktery jsou vůbec z největších kladů díla,

neboť autor, zcela správně odkrývá masky historických osobností, snaží se jim dát vlastnosti typicky lidské. Takový král, otec Jan, arcibiskup, rytíř, kat či Alena, to všechno jsou role, které ti při čtení zrovna hrají před očima. Jen jedno místo knihy velmi zarazí: po prudkém výstupu krále Václava s arcibiskupem král odchází vyplázne na arcibiskupa jazyk. Nevím, bylo-li to opravdu hráno. Jisto je, že je to kaz zcela zbytečný. —jž-

ŽIVOT A UMUČENÍ SVATÉHO VÁCLAVA A BÁBY JEHO SVATÉ LUDMILY PODLE SEPSÁNÍ KRISTIÁNOVA. Vydal Vyšehrad, Praha, 1941. — Nové vydání vynikající památky české kultury v 10. století vychází 20 let po vydání prvním a je vypraveno s láskou a úctou, již si zasluhuje. Kvartový formát, volné archy, stylové kresby Br. Štorma, dělení na kapitoly činí z díla velmi milou knížku. Nový vydavatel dr. Zd. Kristen zařadil předmluvu dr. Pekaře až za dílo, připojil Pekařovy poznámky a doprovodil obojí svými poznámkami, jež se opírají o novou literaturu thematic. Je to záslužná práce, prof. Pekař, s jehož kritickým bystrozrakem i odvahou zůstane Křišťanova legenda spojena (zjistil, že vznikla už v 10. stol. a nikoliv až ve 14.), měl by jistě veikou radost. lv.

POD POVRCHEM TVARŮ, V. V. Štech. Eseje. Vydal roku 1941 V. Petr v Praze. Stran 168, cena brož. 25 K. — Štechova kniha je věnována jednak zásadním otázkám umění, zvláště výtvarného (Smysl a metoda dějin umění, Rustikalisace jako činitel slohového vývoje, Podstata lidového umění a j.), a kromě toho přináší několik zasvěcených studií, věnovaných našim největším výtvarným umělcům minulosti M. Alšovi a J. Štursovi (oddíl nazván »Dva z nejbližších«). V. Štech je nesporně vynikající znalec umění výtvarného. Svědčí o tom vedle jmenovaného oddílu i třetí část knihy, nazvaná Umění v životě, v níž autor podává zajímavé postřehy ze svého pražského života (Vltava v městě), ze své »italské cesty« (Cesta do Paestum) a ze svého intenzivního uměleckého prožívání děl Vermeera z Delftu. Ale co je radostnějšího u této knihy, která není ani trochu suchá a nudná: mluví v ní někdo, kdo ví, co je to umělecké dílo, protože je sám umělcem-básníkem. M. N.

ETIKA TVŮRČÍ PRÁCE, Albína Dratková. B. Hendrich, Praha, 1941. Stran 124, cena 8 K. — Známa autorka středoškolské učebnice filosofie vydala drobnou, ale významnou knížku, v níž zdůrazňuje, že práci nestačí hodnotiti jen s hlediska výkonu nebo hospodářského významu, nýbrž především s hlediska mravního. Uvědomuje si, že cesta k etice práce nevychází snad jen z nějakých theoretických výkladů, nýbrž hlavně z dojmů určitého pracovního prostředí a styku s osobami, jimž práce jest vskutku mravním úkolem a školou sebekázně. Základ moderní pracovní etiky vidí správně v Novém Zákoně a vůbec uznává sílu, kterou dává náboženství těm, kdož jsou v něm vychováni. Po stránce psychologické jest velmi zajímavá její typisace tak zvaných dětí neklidu, dřičů, věčných učedníků, geniů a lenochů. Nezmiňujeme se o knížce z referentské povinnosti, nýbrž ze skutečného zájmu a doporučujeme ji mládeži jako knihu pozitivní, a díky Bohu, vůbec ne pozitivistickou. D. P.

ÚVOD DO SUMMY THEOLOGICKÉ SV. TOMÁŠE AKVINSKÉHO, P. Em. Soukup O. P., RNDR Artur Pavelka. Dominikánská edice Krystal v Olomouci, 1941. Stran 182, cena 22 K. — Devět let pracovali čeští dominikáni na překladu Theo-

logické Summy svatého Tomáše. Již tehdy jsme mohli čísti na obálkách postupně vycházejících dávek překladu četné odborné poznámky a svědectví moderních badatelů a myslitelů, kontroverse a polemiky osvětlující myšlenkové dílo Tomášovo a uvádějící je ve vztah s věděním a myšlením naší doby. Nyní, když čtenáři mají celé dílo v rukou, bylo nejvyšší potřeba a vhodno vydati úvod do myšlenkové soustavy, která podobna velkolepé katedrále vyžaduje odborného výkladu a doprovodu ne proto, že by nebyla logicky uspořádána a zákonitě utříděna v jednotlivostech i v celku, nýbrž proto, že my, synové nové doby, nasáklí ovzduším racionalismu a skepticizmu, nemáme již oné rozumové jasnosti, kterou vynikalo období scholastické, neřku-li onoho náboženského ustrojení a oné zakotvenosti ve víře, jež mu byla vlastní. Kromě souhrnného pohledu na osobnost a dílo Tomášovo uvádí kniha řadu projevů církevní autority i osobností laických o významu filosofie a theologie thomistické. Druhá část pak obsahuje řadu studií Pavelkových o vztahu filosofie aristotelsko-thomistické k moderním vědám přírodním. Z nich je patrné, že filosofie tato jest nejen vhodnou, nýbrž i nezbytnou základnou pro moderní vědu přírodní — věc to, která jest jasna každému, kdo se jen poněkud obíral současnými filosofujícími fysiky jako jsou Eddington, Jeans, Planck. Kontroverse o pojem příčinnosti by jistě vyzněly ve vzájemné dorozumění, kdyby moderní fysikové byli vzděláni scholasticky. Kniha uzavřená nárysem hodnot uložených v Summě bude hledanou příručkou všem, kdož v dnešní chaotické době touží nalézt nejvyšší pravidla jednoty a řádu. D. P.

TEMNÁ NOC, Svatého Jana od Kříže. Přeložil Jaroslav Ovečka S. J. Dominikánská edice Krystal v Olomouci, 1941. Spisů svatého Jana od Kříže sv. II. Stran 199, cena 40 K. — Temná noc jest pokračováním Výstupu na horu Karmel. Výstup líčí činnou stránku mystické pouti duše ke spojení s Bohem, Noc stránku trpnou. Trpná noc duše jest očistné nazírání, které »trpně působí v duši zapření sebe samé a odepření všech věcí«. Má dva stupně: první jest trpná noc smyslu, v níž se musí duše rozhodně se k Bohu obrátivší očistiti z hojných nedokonalostí a začátečnických nedostatků, jež svatý Jan probírá podle schematu sedmera hlavních hříchů; druhý jest trpná noc ducha, v níž duše láskou jsouc roznicena vychází takřka ze sebe, to jest ze skrovného svého poznání Boha, aby mohla vystoupiti až na bytostně vrcholný stupeň spojení s Bohem, totiž do duchovního sňatku. Že v těchto výkladech se svatý Jan představuje jako dokonalý psycholog a znatel duchovního života, byť kniha byla nedokončeným torsem, netřeba teprve zjišťovati, zvláště ne pro ty, kteří z něho čerpají. Ostatním, stojícím opodál, snad neškodí připomenouti, že jeho rozbor duchovního začátečnictví jsou právě tak přesné jako aktuální a praktické. A konečně, že četba tato ve vytríbeném a odbornými poznámkami doprovázeném překladě Ovečkové jest četbou opravdu sváteční. D. P.

MODLITBA SVATÉHO RŮŽENCE, Silv. M. Brait. Dominikánská edice Krystal, Olomouc, 1942. Stran 62, cena 5 K. — Domnívám se, že úmysl napsati knížku o růženci pojal Dr. Braito při jedné prázdninové diskusi s akademickými na Křemešníkú. Mladí lidé se dívají na růženec jak na pouhé mechanické odříkávání a ze svého jinak oprávněného odporu k jakémukoliv formalismu tímto způsobem modlitby i pohrdají. To je veliké

nedorozumění. Růženec je modlitba rozjímavá typu nazíravého, patnáct krásných obrazů z dějin spásy, život Páně ve zkratce. Autor probírá jednotlivá tajemství podle obsahu, navazuje na ně krátké rozjímání a ukončuje praktickým závěrem. Knížka doplněná poučením o Růžencovém bratrstvu jistě přispěje k zvroutnění našeho náboženského života a zvláště k lepšímu chápání a ocenění modlitby svatého růžence. D. P.

NEVEZMEŠ JMÉNA BOŽÍHO NADARMO. Mluvívá se obyčejně o určitých národech, že dovedou nejvíce zneužívat svatých jmen. Při tom se však obyčejně zapomíná na vlastní nedbalost v této věci. V poslední době se postavila proti tomuto českému zlovyku braní jména Božího nadarmo olomoucká Kátolická akce a vyzývá všechny katolíky, aby se k akci přidali. Bojuje proti tomuto zlovyku slovem mluveným, psaným i tištěným. P. Braitto napsal o tomto tématě brožurku: Nevezmeš jména Božího nadarmo, ve které svým živým a účinným slovem nemilosrdně tepá ty, kteří si neuvědomují, čeho se denně nastokrát dopouštějí. Mimo to ale vydal P. Braitto v Dominikánské edici Krystal krásně vypravený spisek *J a k u b a D e m l a: J m é n o J e ž í š*, kde zase tento známý básník přispěl svou hřivnou k této akci. Rovněž tak ušlechtilá knížečka *K l e m e n t a B o c h o ř á k a s* úvodními slovy *J a r o s l a v a D u r y c h a: N e v e z m e š j m é n a B o ž í h o n a d a r m o*, zasahuje svým způsobem svědomí českého člověka. (Obě knížečky prodává Dominikánská edice Krystal v Olomouci za K 7.— dohromady.) Ale byla vydána ještě jiná působivá věc k této akci: jsou to nálepky na dopisy a vývěsní štítky. Vývěsky jsou přiměřené velikosti, takže se mohou vyvěsit právě tak v domácnosti, jako v kanceláři, obchodě, dílně, továrně. Obsahují text z Písma sv. z knihy Exodus, kde se hrozí trestem znesvěcovatelům jména Hospodinova. Nálepky na dopisy pak v pěti různých motivech názorně připomínají adresátům povinnost úcty k svatým jménům. (Nálepky prodává Dominikánská edice Krystal v Olomouci 1 aršík [20 nálepek] za 1 K, vývěsky za dobrovolný režijní příspěvek.) Je nutno celou akci nejen uvítat, nýbrž se k ní i činně připojit a zasloužit se co nejvíce o její zdar.

NEVEZMEŠ JMÉNA BOŽÍHO NADARMO, Dr. S. M. Braitto O. P. Vydal Velehrad, Olomouc. Cena 2 K. — Známy theolog a kazatel Dr. S. M. Braitto napsal malou sice brožurku, ale jasnou, ve které slohem jemu vlastním ukazuje, že braní jména Božího je pro katolíka hříchem a že boj proti tomuto zlu je jedním z důležitých úkolů Kátolické akce. Tato brožurka není však určena jen katolíkům, nýbrž i těm, kteří jsou mimo Církev. Těmto dokazuje autor, že jest nesmírně nevkusné zneužívatí pro věci všední nebo dokonce zneužívatí jako výplně slov a věcí, které jsou věřicím věcmi a jmény posvátnými. Je si proto přáti, aby studenti pomáhali v této důležité akci a aby všichni, pokud možno, tuto brožurku si přečtli a podle ní se řídili. mpk.

Památník na zesnulého KARLA KARDINÁLA KAŠPÁRA. Uspořádal Frant. Poul. Upravil Jan Herink. Vydal Vyšehrad, Praha, 1941. Cena K 95. Bude tomu už rok, co zemřel po dlouhé nemoci kardinál Církvě římské dr. K. Kašpar, nástupce na stolci sv. Vojtěcha. Víme dobře, jak působil příkladně svým životem, svou hlubokou vírou, oddaností Církvě a velkou štědrostí i laskavostí. Tento sborník článků o jeho posledních chvílích, o jeho závěti a slavném pohřbu je doprovázen

množstvím dobře provedených snímků, které mluví lépe než slova.

CTIHODNÝ P. MARTIN STŘEDA, Bohuslav Balbín. Překlad Balbínovy stati z r. 1882 pořídil a poznámkami opatřil Karel Otýpka. Vytiskla a vydala brněnská Občanská tiskárna r. 1942. Cena K 3.—.

Ve Svazcích úvah a studií vyšla dvě nová čísla: **66. UMĚLÁ LITERATURA A LIDOVÁ SLOVESNOST V ČÍNĚ, Jaroslav Průšek.**

67. NEDŮVĚRA V MYSLENÍ, Otakar Glos. Nakladatel Václav Petr, Praha. Jeden svazek K 4.—. **RÖNTGEN, F. L. Neher.** Román badatele. Přeložil Karel Bor. Orbis, Praha, 1942. Stran 214, cena 35 K. — Svůj román o Röntgenovi vytváří Neher na základně daleko širší než jakou obvykle volí autoři románových životopisů: promítá totiž život Röntgenův do vývojových stadií moderní fyziky a techniky, aby dal vyniknouti životnímu a vědeckému úsilí člověka, který neudělal maturitu pro konflikt s profesorem utrechtského gymnasia, vystudoval polytechniku v Curychu a teprve po dosažení doktorátu se rozhodl pro obor theoretické fyziky, aby v něm pracoval experimentně, neboť měl jakoby dvě duše, duši fyzika a duši inženýra. Po úspěchu prvních vědeckých prací se chtěl uplatnit v Německu — würzburšká univerzita ho odmítla — poněvadž neměl maturitu — teprve statut nové říšské university ve Strassburgu mu umožnil kariéru vysokoškolského profesora, v níž pokračoval na akademii v Hohenheimu, na universitě v Giessenu, Würzburgu a Mnichově. Röntgen byl muž stále uchvacovaný pracovní vlnou, stále si ověřující, co objevili jiní, stále měřící a počítající — jeho největší objev, paprsky X, byl skutečně právě jeho osobitou metodou: »nemyslil jsem, zkoumal jsem« — neboť šlo už jen o zjištění, že nově objevené paprsky nejsou paprsky katodové, nýbrž zcela nové paprsky: tato práce mu trvala sedm týdnů a vykonal ji v době universitních prázdnin — ovšem v podstatě to byla práce celého života: její výsledek si mohl přisvojit ve formě patentu, ale v tom jest jeho velikost mravní, že plod svého úsilí věnoval lidstvu: »Paprsky X jsem nevynalezl, patří těm, kteří jich potřebují.« Knihu budou dychtivě čísti mladí lidé — nejen ti, kteří mají rádi fyziku, ale zejména ti všichni, kdo již tuší, že veliké věci se uskutečňují jen velkou prací. Drobný kaz, který je v knize na místě, kde autor zbytečně staví v protiklad náboženský názor a vědy přírodní, místo aby si hleděl věci samé, nebude snad osvícenějším čtenářům vaditi. D. P.

ŘÁD, revue pro kulturu a život, roč. VIII. (Vyšehrad.) — První dvě čísla letošního ročníku Řádu svědčí o hodnotné úrovni této revue. První je věnováno památce † zakladatele staroříšského Dobrého díla Josefu Florianovi, druhé přináší řadu poesie (Renč, Karen), rozsáhlou prózu Frant. Lazického a část vědeckou (Kostohryzův rozbor Pekařova slohu, Voříškovu stať »Mythus a pravda o původu člověka«, Červinkův kritický rozbor Zahradníčkových »Korouhví« a j.). Cena jednoho čísla je K 7.—. m.

NAKLADATELSTVÍ ELKU oznamuje mezi svými novými knihami, které vyjdou v nejbližší době, též román F. C. Ramuze »Z t r a c e n ý s y n«. Ramuz patří mezi nejlepší romanopisce současné doby. Jeho román »K r á s a n a z e m i« vyšel před několika lety u L. Kuncíře, do češtiny již bylo přeloženo několik jeho knih — z posledních na př.: »Míra člověka.«

H Á D A N K Y

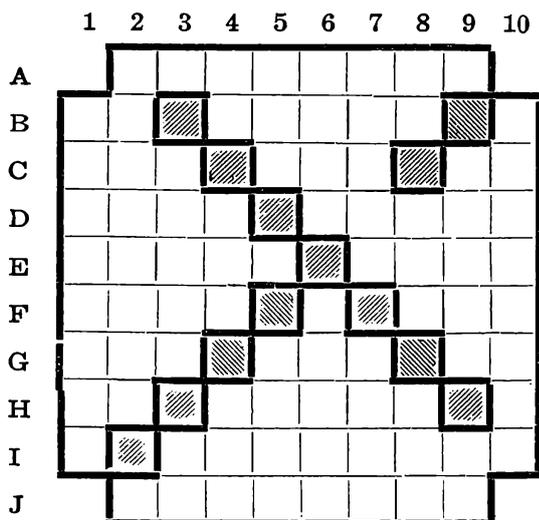
Rediguje JAN KUBÁT, Hradec Králové, Šafaříkova ul. 666.

V. KOLO TURNAJE.

Dnešním číslem končíme náš závod o přebor našeho časopisu. Jelikož závod soustředil velké množství velmi dobrých řešitelů, budeme patrně nuceni zařadit do příštího čísla několik tvrdších kokosů-hádanek, abychom tak rozhodli o skutečně nejlepším řešiteli Jitra, který získá pohár. Minulé dvě křížovky, stejně tak i dnešní dvě práce, patří do soutěže. Kdo zaslal pouze řešení 1 křížovky z min. čísla, necht' zašle řešení druhé práce spolu s dnešními křížovkami.

MALIČKÁ.

J. Z. Z u k.

V o d o r o v n ě: A: Jinotaj. — B: V abecedě po sobě jdoucí souhlásky; vábit. — C: Korýš; římský domácí bůžek; předložka. — D: »Arak« v přesmyčce 1312; psací potřeba. — E: Bohu daný slib; srub. — F: Nadšení; potřeba rybáře. — G: Německy »jenom«; zavazadlo; ukazovací zájmeno. — H: Latinská spojka; zelenina. — I: Indický básník žijící v 6. st. před Kr. — J: Vědecký spor.

S v i s l e: 1.: Člen společensky žijícího hmyzu. — 2.: Vyšnutí z větné sazby. — 3.: Lehký zánět sliznic; slepičí slabika. — 4.: Písmeno »l« foneticky, poplach na burse; velká místnost. — 5.: Kelt; dáti »s Bohem«. — 6.: Část střechy; spalují. — 7.: Dábel; mohamedánský soudce. — 8.: Italská zkratka; průkaz v cizině; přitakání. — 9.: Připravovat uvítání; slovenské zvrtné zájmeno. — 10.: Pálená hlína.

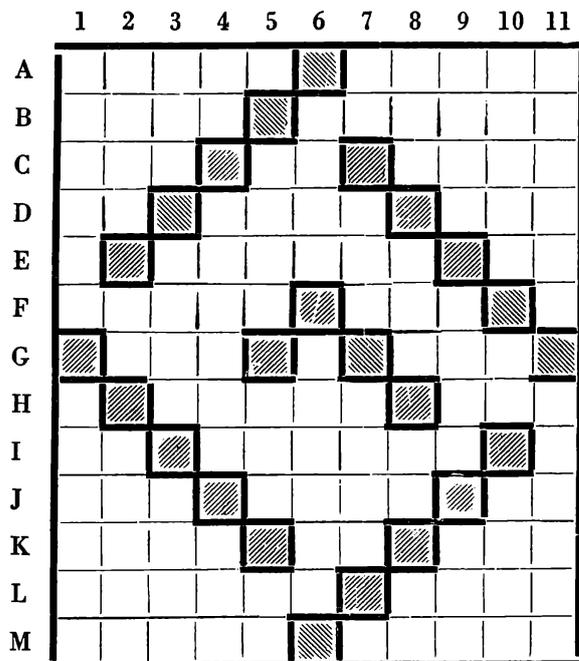
POŘADOVKA.

M. Č a g a l.

Večer po silnici krutou zimou tulák kráčí,
mrazem jeho »Správná« rudnou,
on nevšímá si »pořadovka«, jež se na obloze zračí.

LEHKÁ.

F u - Č e u.

V o d o r o v n ě: A: Nádoba; jednočlen. — B: Korálový ostrůvek; nectnost. — C: Běh řeky; kohoutí slabika; křivka. — D: Čtyřruký ssavec; nouze; ženské jméno. — E: 500; část plachetnice; chem. značka stříbra. — F: Římský bůh (fon.); šlechtický znak; spojka. — G: Část ptačího péra; dusík; boiotský heros. — H: Nejmilejší místo; člen národa. — I: Místo pro pečeť; stát v USA; nota. — J: Turecky »otec«; stát v Asii; pytlák chytá do - -. — K: Trestní úřad; zápor; australský pták. — L: Nepřímé dělení; státní pokladna. — M: Souzvuk; malomocenství.

S v i s l e: 1.: Kladná elektroda; zárodečná hmota. — 2.: Palivo; fosfor a bor; příslušník školy Tenonovy. — 3.: Závar do polévky; šlechtic; vozidlo. — 4.: Španělský člen určitý; terasa; člen starořeckého národa. — 5.: Římská pětka; bio; zbraň; SD. — 6.: Lázeňské místo; zpráva. — 7.: Vlastní; latinský pozdrav; duje; 50. — 8.: Čidlo zraku; latinsky »hněv«; ruský souhlas; 2 stejné samohlásky. — 9.: Ne staré; vítr; erbium a fosfor. — 10.: Česká řeka; pobídka; arabské mužské jméno. — 11.: Španělské město (fon.); v Japonsku uctíváný květ.

REBUS.

V o j t ě c h N e o r a l.

SKOBA, ZVUK, VČELÍN, DÍVKA, ÚSTA.

ZÁMĚNKA.

B o h u m i l H ř e b e n.

V lese utíkala l . . . ,
na hlavu jí spadla š .

Věnujte každý chvílku času své duši

Jistě již nyní myslíte na prázdniny

Uvažujte proto také, jak využijete prázdnin pro povznesení své duše. O prázdninách uspořádáme pro Vás exercicie na různých místech Čech a Moravy.

Budou rozděleny opět na exercicie pro nižší a vyšší středoškoláky odděleně pro chlapce a dívky.

Sledujte pečlivě poslední stránku JITRA, bude přinášet zprávy o průběhu exerciční akce a najdete tam také přesný seznam míst exercicií. — Loňské účastníky exercicií prosíme, aby nám napsali, co se jim v uspořádání exercicií líbilo a co ne. Věříme, že se s Vámi sejdem i letos. — Poznamenejte si adresu, na níž se dovíte všechny bližší informace:

V Čechách: Redakce »JITRA«, Praha II, Voršilská č. 1.

Na Moravě: Studentský exerciční sekretariát, Brno, Běhounská číslo 22.

Letos nebude jediného katolického studenta, který by nebyl účasten
duchovního cvičení

~~~~~

Dobrou knihu můžete koupit kdekoliv

Knihy Edice Jitro jsou dobré, a proto se nemusíte rozmýšlet si kteroukoliv z nich objednat. Doporučujeme Vám, abyste své objednávky učinili pokud možno brzy, neboť některé z knih Edice budou brzy rozebrány. — Opakujeme pro Vaši informaci názvy knih Edice Jitro, které jsou na skladě:

Dom. Pecka: Ze zápisníku starého profesora, brož.	K 20.—,	váz. K 30.—
Svatí a lidé	K 6.—,	K 16.—
„ Člověčenství naše.	K 12.—,	
Dr. Met. Habáň: Psychologie	K 35.—,	K 50.—
Eda Jitzovský: Hrdá srdce	K 20.—,	K 30.—
Jan Ryba: S Bohem, má krajino	K 10.—,	
Hospodářské směry novověku	K 7.—,	

Kromě toho máme na skladě ještě omezený počet serií pohlednic, které se Vám tolik líbily. Zajistěte si aspoň 1 serií včasnou objednávkou. Cena K 7.—.

Objednávky řiďte na:

EDICE JITRO, Praha II, Voršilská č. 1

1749 - 1832

Jitro

9

ČASOPIS KATOLICKÉHO ŠTUDENTSTVA STŘEDOŠKOL. ROČ. XXIII

POESIE • PROSA • STATI • VÝTVARNICTVÍ • FOTOGRAFIE

j i t r o časopis katolických studentů

Vychází jednou měsíčně kromě hlavních prázdnin. Technická redakce a administrace: Praha II, Voršilská 1. Telefon č. 420-13. Číslo účtu u Pošt. spořitelny v Praze 206.271, v Bratislavě 5.994. Předplatné: studenti K 21.—, ostatní K 31.—.

---

redigují prof. Dominik Pecka a prof. Leopold Vrla. Příspěvky rázu naučného a výchovného posílejte na adresu prof. Dom. Pecky, Brno, Minoritská č. 1. Příspěvky rázu beletristického na adresu prof. L. Vrlý, Moravská Ostrava-Prívov, reálné gym.; původní kresby a fotografie zasílejte na adresu A. Machourek, Praha XII, Jičínská 5.

---

zprávy dopisovatelům

Em. Kor. Ano. Je pěkná. — **M. Š.** Snad V horách. Na překlady málo místa. Ten objev potřebuje ještě trpělivosti. — **E. P.** Představujete se velmi sympaticky. Žel Bohu, básní je strašně mnoho. Pozdrav. — **J. K.** Některé jsou vtipné a slušné (jsou-li původní!), o těch druhých nemluvím. Buďto se do toho nutíte, anebo... — **E. B.** Ano, máte pravdu, ty dvě jsou nejlepší. Časem otisknu Vzkříšení. Držte se. — **V. Bed.** Je zajímavá thematicky, rád vás vítám. Uschovám ji. Ty ostatní jsou slabší. — **A. Maz.** Snad obě. Pozdravení. — **B. Vl.** Zatím ne. Pouštíte se do těžkých temat. — **L. Vaš.** Jsou podivné. Ale cosi v nich je. — **M. Jan.** Je to od vás pěkné. Báseň není zlá. Třeba najdete lepší. — **Bl. K.** Škoda, veliká soutěž. Neztrácejte odvahu. — **Fr. Sej.** Pamatuji se na vás dobře a lituji, že má odpověď je zatím zas stejná. — **O. P.** Jsou zcela všední, nic není nově viděno ani řečeno. — **A. Ř.** Jen Úkol. Snění je prosté a milé. — **Kl. P.** Potřebovala by menších oprav. Hlavně v poslední strofě. Schovám ji. — **St. S.** Dík za přání. Ze zásilky dvě: V mrtvém bodě a Marnost. Mám z vás radost. — **F. D. - J. B.** Obojí, rád. Pozdravuji vás. — **B. Šv.** Jednu. U kamen hračky. Pozdrav. — **Jar. Kav.** Podivuji se vaší vyspělosti. Věrnost a poznámky. Ale pozor na pravopis. A pište zřetelněji. Poslední strofa je mi nejasná. Přepište tu báseň se správnou interpunkcí. — **J. Běl.** Mrzí mne, že vás uvedu do rozpaků. Básně jsou jistě lepší, obzvlášť Čas, ale ještě ne. Ten článek bych musil velmi seškrtat, a to jistě nechcete. Ostatně, ani s tím nesouhlasím. Nemyslíte, že je třeba i h n e d odmítnout jisté pisálky? Ať si to nechají pro sebe. — **G. G.** Ano. Zdravím vás. — **J. Hor.** Myslím, že nejste student. A pak: anonym. — **A. Hof.** Nehodí se mně. Zatím jen slohové cvičení. — **V. Běl.** Ano. — **A. B.** Dopis se, škoda, zvrhl v theoretisování. Článek o fotografii by potřeboval omezit se jen na podstatné. Báseň i prózu přijímám. — **M. Km.** Pěkně jste mne pobavila dopisem a upřímností. O verších to nemohu říci. Jsou to zatím jen zveršované myšlenky, a to je málo. Víc kázně. A nově vidět. Nově říci. — **M. J. P.** Svým thematem se mně teď už nehodí. Pozdrav. — **J. S.** Otisknu. — **J. H.** Jednu báseň a dopis. — **J. Kl.** Není to možné hned v 9. čísle. Chápu ovšem velmi dobře váš stav. Ty básně nesou toho bezprostřední odraz. Snad jsou trochu soukromé. — **K. K.** Tuto ne. — **M. Faj.** Jste kvartán, tož to se dá snad čekat, že vypšujete. Teď nic, ne však proto, že jste kvartán. — **V. G.** Snad prózu. Držím palec. — **M. A. Str.** Nálada je lepší, ale nic zvláštního. Počkám. A proč ten pseudonym? — **Pegas.** Verše mne zahrály víc než papuče. Dík však i za ně. — **O. F.** Motiv již opožděný. Jinak slušná úroveň, nevzdávejte se tedy. — **Eva Š.** Přišlo více článků toho druhu. Ale uschovávám pro budoucno. — **M. N.** Episoda trochu nejasná. Že by se jim nic neřeklo? Na povzbuzení trochu slabé. — **B. P.** Celkem dobrý pokus o kritiku. — **J. B.** Přijal bych to nejraději jako pouhou radu redakci. Nejlépe jest dělat hned to, co by mělo být, a pak bude zbytečno o tom mluvit. — **L. P.** Vypadá to příliš úlohovitě, ač jinak správně. — **F. K.** Oba články přišly. Snad později, vždyť do konce ročníku zbývá již jen jedno číslo.

KRESBA NA OBÁLCE • A. M. MACHOUREK

Vyšlo 1. května 1942. — Majitel a vydavatel a nakladatel Ústředí katol. studentstva v Praze. — Vytiskly Č. A. T. Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky v Praze II. — Redaktoři: prof. D. Pecka a prof. L. Vrla. — Odpovědný redaktor prof. Jos. Jakeš. — Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze čís. 15.265/VII-1935 ze dne 26. ledna 1935. — Dohlédací poštovní úřad Praha 25.

WILLY MELLER: SIEGEREHRUNG • RELIEF IN MUSCHELKALK
REPRODUKOVÁNO Z ČASOPISU ILLUSTRIERTE ZEITUNG, LEIPZIG 1941

Největší nepřítel lidstva

Jan Nep. Pipota

Duchovní jednota středověku, která se projevila nejmarkantněji o theorii dvojího meče, byla postupem doby poněmhu rozkládána. Bouřliváci proti Bohu a císaři, jejichž prvotní žhavý politický cit vyústil jen ve zbožnění holého rozumu, se nakonec spojili s podzemními lidmi, kteří přišli jen a jen za rozkladným účelem. Typickým příkladem je tu Žid Spinozza. Tak to bylo stále dál. Hnutí, obracející se proti řádu, ať byla jakéhokoli zabarvení, měla vždy své »idealisty«, kteří působili retorsky na masy a hlavně měla i zakuklence, kteří právě zaváděli lidstvo dál a dál. Mluvílo se pak lidstvu o vznešenosti jeho lidství, o nejvyšších metách, jichž musí dosáhnout atd. Týmž dechem se zase říkalo, že člověk je jen veš, která neznamena nic před velikostí kosmu, ba ani nebyli příliš kaceřování zastánci raskolnikovských teorií. Nejničemnější metodou ničení duchovních hodnot a myšlení je však relativismus, vlévaný poněmhu i do širokých mas. Odtud už je ovšem jen krůček k bolševismu, který je zase jen mostem k naplnění Protokolů sionských mudrců.

Jakých jen metod už použili komunističtí zločinci celého světa. Poštvali na sebe třídy

lidské společnosti, způsobili na sta občanských válek a zničili miliony životů. To činili i Hunové a Tataři, jenže nerozmyslně a jen poslušni divokého nezkrotného pudu. Bolševická revoluce naopak běsnila vždy a všude až po náležitě duchovní přípravě. Nejdříve byla zkažena inteligence. Lichotilo se jí a ona vzápětí padla do naličených tenat. Národy bylo možno pak poměrně dost snadno získat. Rozhodilo se pár destruktivních, švejkovských hesel, řeklo se, že králové a vlády jsou využívači pracujících, že Církev a kněžstvo vůbec jsou jejich nástrojem vykořisťování a reakce a věc byla vcelku hotova. Bolševičtí legiálatoři se také ale nespokojili počáteční infekcí; byli skalně důslední; získávali jednu tvrz odporu za druhou, bořili národům ideál za ideálem. Používali cest, které jim demokratické zřízení přímo podávalo. Školy, noviny, scény, kina, osvětové sbory, zvrhlé umění a zvrhlé křesťanství, politické schůze, university a vědecké instituty. Všude pronikal rudý mor. Mluvení o svobodě, osvětě a objektivitě jednotlivcově v Evropě po minulé světové válce je směšné. Jde právě zde o dobu největšího duchovního temna vůbec. Mnohde se sice zdálo

a většině se i zdálo, že je vše v nejlepším pořádku; na vedoucích místech seděli dál kožení byrokraté, zdánlivě zcela objektivní ve své nemožné typicky úřední póze. Státní a národní aparát býval tu však zevnitř tak nahlodán, že stačila jedna rána, aby se začaly hned stavět barikády, a aby podsvětí zatínalo pěsti.

Budeme-li pátrat ve vzpomínkách, začneme se brzy otrásat nad nízkou a hloupě jednoduchou hrou, jež se s námi v minulosti hrála. Byla to doba, kdy se třeba komunistický pedagog vyjádřil při oficiální školní oslavě: »Já jsem vlastenec, a proto jsem komunist.« Byla poslední léta nebožky republiky.

Nás, mladých středoškolských studentů, kteří jsme jasně viděli, kam spěje vývoj, bylo pár a hmotně jsme byli všichni na tom hodně bledě. A kolikrát jsme přes to musili

o sobě slyšet z úst komunistických uličníků, kteří byli vesměs syny milionářů, že jsme zastánci a exponenti kapitalismu! Bůh nedopustil občanskou válku v Čechách — byli jsme ušetřeni obrovských lidských i národních obětí.

Proti přízraku nocí, proměněných v den požáry bolševické revoluce běsů, stojí jediný jasný, nepokrytý, přímý a mocný symbol — muž v prosté polní šedi se Železným křížem na prsou — Adolf Hitler. Byli jsme ušetřeni probít se občanskou válkou k poznání hrůz bolševismu; nevěříme, že by se toto poznání pro celý český národ nedalo dnes nabýt cestou, jež není cestou krve. Jediná cesta k tomuto poznání a národnímu vykoupení je cesta Říše a Nové Evropy Adolfa Hitlera. Není to cesta z nezbytí, nýbrž cesta jediná. Druhá se svažuje rovnou do propasti. A tou jít nechceme!

Májová

J. W. Goethe

Jak příroda svítí
mi nádherná!
Jak směje se louka!
Jak slunce plá!

Já na všech snítkách
zřím poupata kvést.
A poseta zpěvem
je ratolest.

Trylek lét z prsou
a z polních brázd.
Ó země, ó slunce,
ó mír, ó slast!

Ó lásko, lásko!
Jak v zlatých mhách,
jak jitřní oblak
tam na horách!

Ty žehnáš dechu
mých svěžích lad,
svět v parách vůní
chce milovat.

Ó dívko, dívko!
Mám rád tě tak!
Jak máš mne ráda!
Jak hoří ti zrak!

Tak písňe a výšku
skřivan má rád,
tak láskou k rose
je kvítek vzňat,

jak tebe má ráda
má vřelá krev.
Neb tys, jež mládí
a nový zpěv

a k novým tancům
sílu mi dáš!
Buď na věky šťastna,
jak ráda mne máš!

V í r a

Jiří Šotola

Ukrojím chleba. Bude zlatý.

Jablko rozlomím.

Najdu v něm hvězdu, štěp nový, roubovaný.

**Navečer půjdu vinohradem
natrhat hrozny.**

Plná ústa jich budou.

**Měděným listím rosteš, milá má,
semeno, semeno lásky.**

Blízko je od jabloně k jabloni.

Blizoučko k člověku.

Napíšeš první veselou báseň:

o soli, o džbánu a vodě;

o teplých rukou, jak hnětly a do peci vložily.

Bude to báseň hlíny a země,

oráčů mrtvých i nenarozených.

Pak lásku v dlani sevru a potězkám:

Plánata nader, chleba měď, oráči mrtví a rodící se.

Růže nad červy červenější.

Těžkou a ryzí naleznu ji.

Goethův básnický typ

Karel Metyš

Největší básník německého klasicismu je umělecká osobnost velmi složitá. Vyrůstá z tradic osmnáctého století a vrůstá a spoluurčuje literární vývoj své země v prvních dvou desetiletích devatenáctého století. V Goethovi vrcholí německý literární klasicismus, spojující v novohumanistickém životním pocitu osvícenské dědictví s touhami příští romantiky. Vyrůstá-li Goethe z kořenů svého století a zůstává-li racionalistické poselství osvícenské jednou ze složek jeho osobnosti, jest neméně pravdou, že pod šedým, strážlivým uniformismem rozumářských imperativů vře a tepe proud stejně mocný a jinak organizovaný, proud mystických tendencí a náboženských tuch, které se i v osmnáctém století projevovaly rozmanitým způsobem. Napětí obou tendencí nesl Goethe v duši celý život, celý život je poznamenán prudkým zápasem osvícenského racionalisty s iracionálními silami života. Obraz světa, jak jej Goethovi zprostředkuje soudobé poznání, neuspokojuje zrak vidoucího, který je zrozen právě k tomu, aby mocně a hluboce viděl skryté skutečnosti a souvislosti životní a vyslovil je básnickým slovem. Goethe se neklame o samé podstatě poesie. V polemickém postoji proti utilitaristům, požadujícím od umění mimoumělecké cíle, vyznává Goethe prostě, že zpívá jako pták a jeho zpěv že mu je bolestnou odměnou. (Der Sänger.) A nepřestává ironizovat pedantické interprety, kteří chtějí mít jeho dílo rozebráno beze zbytku, přehledně utříděno a zařaděno. Jsou mu směšní Eckermannové, kteří se ptají, jakou »ideu« chtěl znázornit v tom či onom díle. »Nevím,« jest jediná odpověď, hodná vidoucího básníka, analogicky blízká Máchovu »Nerozumím«. (»Da kommen sie und fragen: welche Idee ich in meinem Faust zu verkörpern gesucht? — Als ob ich das selber wüßte und aussprechen könnte! — Vom Himmel durch die Welt zur Hölle, das wäre zur Not etwas; aber das ist keine Idee, sondern Gang der Handlung...« — Zu Eckermann am 6. Mai 1827.) Jako Mácha se nemůže dorozumět s racionalistickými kritiky, i Goethe odmítá racionalistické výklady, navlékající vše na hubenou nit ideje. Pouze o románu *Wahlverwandtschaften* poznamenává účast ideové koncepce, ale neví, zda to bylo k prospěchu díla. Závěrem pak dokládá: »Viel-

mehr bin ich der Meinung; je inkommensurabler und für den Verstand unfaßlicher eine poetische Produktion, desto besser.« Takováto slova Goethovy estetiky zřetelně vyznačují předěl mezi racionalistickým utilitarismem a samou podstatou umění. Při všem respektu, který Goethe měl k encyklopedistům, v tomto hodnocení věru nebyl učedníkem Voltairovým.

A nejen v nazírání na funkci poesie, i v jiných oblastech pozorujeme, jak Goethe přetváří, po případě překonává to, co mu podává školení jeho doby. Stanovisko Goethovo k světu je stanovisko básníka, Goethe vidí svět v neobyčejné šíři a hloubce. A tam, kde se dovede plně svěřit svému básnickému vidu, nazírá na věci začasťe jinak, než jak se tomu naučil z knih své doby. Jeho poznávací proces nepotřebuje abstrakcí a dedukcí diskursivního myšlení, prostě a velkoryse nazírá skutečnost, bez překážek a clon. To se týká především Goethova pohledu na skutečnost náboženskou. Nebudeme uvádět známé již a citované doklady, kde Goethe v protikladu k protestantskému a osvícenskému okolí se vyslovoval na př. o katolicismu příznivě (sedmá kniha jeho autobiografie »Aus meinem Leben«, pasáž o svátoštech, závěr »Fausta«, mnohá čísla jeho lyriky, postava Otilie v románu »Wahlverwandtschaften« a mnoho jiných míst). Nemíníme také přikládat Goethovým výročkům hodnotu apologetickou, ačkoliv tam, kde jde o závěrečné řešení problému (Faust), nebo definitivní účtování s náboženskou výchovou (sedmá kniha životopisu), mají Goethova slova význam závažného svědectví, jehož kořen je právě v jiném obrazu světa, než jaký mu dávalo školení (Bildung). Duchaplná poznámka Hermanna Bahra o Goethovi jako »tajnosnubném katolíkovu« (Nanebevstoupení, 239) vyjadřuje právě tento postřeh, který naprosto nechce popírat, že existoval též Goethe pohan-ský a protestantský. O přírodovědeckých pracích Goethových píše Bahr: »Čte se to, jako by tu někdo, neznaný katolických pravd, takřka náhle je na vlastní pěst sám objevil, při čemž ovšem neschází mnohá násilnost a podivnost...« Podobně vykládá závěr Fausta: »Nikdy jsem nemohl věřit, že tam Goethe najednou se jen tak tváří katolicky, pouze pro malebnost. Na to je

má úcta k básníkovi příliš veliká, ke každému básníkovi, než abych věřil, že by si navlékl kostým právě, když pronáší poslední slovo.«

Nelze v těchto letmých poznámkách vyčerpávat složitou otázku, zda je možné závěr Fausta opravdu nenásilně vyložit v katolickém smyslu, zda v díle samém není nepřekročitelná propast mezi vlastním postojem Faustovým a situací, do níž je v závěru uváděn. Spokojme se konstatováním, že se tu katolická víse uplatňuje, zda právem a do jaké míry, je jiná otázka. — Katolicismus byl Goethovi začasťe blízký právě svou obecností, universalismem, jenž odpovídal samé vnitřní struktuře Goethově. Goethe, podobně jako Dante, je typ atraktivního umělce, který přitahuje nejrozmanitější oblasti života a lidského úsilí, snaží se o hlubší a bohatší harmonii mezi všemi téměř úseky lidské práce. Náboženství, filosofie, přírodní vědy, dějiny, umění, praktická činnost politická či hospodářsky meliorisační - všechno je Goethovi blízké, všechno spíná universalistickým pohledem a vyjadřuje v díle. Jako katolicismus, snaží se i Goethe vidět celého člověka, se všemi silami jeho bytosti, ve všech polohách a formách jeho úsilí. Není tedy Goethe pouze universální umělec, vyjadřující se stejně mocně všemi literárními útvary, v samém zážitku světa je u Goetha *così*, co ho spíná s universálním světem katolickým.

Harmonické vidění světa, které by obsáhlo podobně jako v Dantově visi celé bohatství světa, vytvářel Goethe s velkou bolestí. Klid, kterého dosahoval, je často vykoupen tvrdým odříkáním. Podtitul druhého dílu vývojového románu »Wilhelm Meister« — »Die Entsagenden« má dosah opravdu symbolický. A připojme ještě, že klid Goethův nemá často přesvědčující jistoty a osvobodivé síly vykoupení. Goethe se stále cítí v nitru ohrožen, stále jaksi je na útěku před nejrozmanitějšími živly, z nichž vyzírá táž démonická tvář nerozřešené životní hádanky. Jaký význam zde má živelná hrůza, kterou ve Faustovi vyvolává slovo »matky«, jak se děsí Goethe indické filosofie pro její bezhraničnost (*Formlose und Difforme*),

jak často prchá Goethe před milovanými ženami! Kolik tajemství otvírá Goethův život a jeho dílo! Naprosto se nám nejeví tvůrce Fausta jako rozmazlený miláček bohů, nýbrž jako soudruh Beethovenův, bojující ve tmách o poslední jistotu životní, o poslední poznání, obnažující podle dohadu Zundelova »toto veliké tajemství a lidskou neschopnost k jeho rozluštění«. Odtud hořečné úsilí Goethovo o kázeň a řád, bolestně příkrý a odříkavý. Neselhalo v posledním pohledu slunečné oko Goethovo? Dovedlo se bez výhrad odevzdat lásce s výšin (*Die Liebe von oben*)?

Nebylo by obtížné rozmnožit řadu těchto otázek a najít hranice, které Goetha vázaly k jeho době a omezovaly jeho obzor. Goethe opravdu celý život zápasil, byl člověkem, což v jeho interpretaci značí být bojovníkem.

»Denn ich bin ein Mensch gewesen
und das heißt ein Kämpfer sein.«

Ovšem i tento bojovník beethovenovského rodu najde poslední slovo v odříkavé moudrosti »Stirb und werde« (*Selige Sehnsucht*). Rozpor mezi světem myšlenek a vnější skutečností, mezi myšlenkou a činem, provázal Goetha mučivě celý život. Ve světě Dantově jest aktivní živel podřízen živlu kontemplativnímu. Ve věčnosti dosahuje člověk svobody, vůle Boží je klidem člověka, jak praví Dantovi Piccarda. Napětí mezi svobodou a řádem, myšlenkou a činem promítal Goethe opětovně do kontrastních postav, Clavigo—Carlos, Egmont—Oranien, Tasso—Antonio, Prometheus—Epimetheus. Jimi se Goethe zpovídal z rozporů, které nesl v srdci, jimi harmonisoval nesouzvuk, který cítil. A jako florencký vyhnanec našel spočinutí v Boží vůli, našel i Goethe svou poslední moudrost (*der Weisheit letzter Schluß*), kterou ovšem nebudeme hledat ani tak v programových slovech Faustova aktivismu, nýbrž spíše v Pandoře, kde Goethe jde k obecnosti (*ins Generelle gegangen*) a mytickou symbolikou odpovídá poselství Dantovu o rovnováze mezi božským a lidským: *Groß beginnet ihr Titanen; aber leiten zu dem ewig Guten, ewig Schönen ist der Götter Werk; die laßt gewähren!*«

NEVEZMEŠ JMÉNA BOŽÍHO NADARMO!

Z mého života

Johann Wolfgang Goethe

Prinášíme ukázkou ze VII. knihy Goethovy autobiografie, v níž básník vyslovuje svůj poměr k Církvi.

Při této příležitosti nemohu opominout dodat něco ze svého raného mládí, abych znázornil, jak se musí v posloupnosti a souvislosti jednati s velikými záležitostmi církevního náboženství, jestliže se má, jak se od něho očekává, ukázati plodným. Protestantská bohoslužba má velmi málo plnosti a důslednosti, než aby mohla udržovati obec pohromadě; proto se snadno přihodí, že členové se od ní odlučují a tvoří buď malé obce nebo tráví svůj občanský život klidně vedle sebe, bez církevní pospolitosti. Tak se už dlouhou dobu naříká, že rok od roku ubývá lidí, chodících do kostela a ve stejném poměru i osob, které se dožadovaly přijetí večere Páně. Co se týče obou těch věcí, obzvláště pak poslední, je příčina jasná; kdo se jí však odváží vyslovit? Chceme se o to pokusiti.

Ve věcech mravních a náboženských, stejně jako ve fysických a občanských dělá člověk nerad něco spatra; je mu třeba určitého časového postupu, z kterého vzniká zvyk; to, co má milovat a vykonávat, nemůže si myslit ojedinelé a odtržené, a aby něco rád opakoval, nesmí se mu to státi cizím. Jestliže se nedostává protestantskému kultu vcelku na plnosti, prozkoumej tedy jednotlivosti a shleď, že protestant má velmi málo svátostí, či vskutku má jen jedinou, při které se jeví činným, totiž večeri Páně; vždyť křest vidí vykonávat jen na jiných a není mu při tom dobře. Svátosti jsou tím nejvyšším v náboženství, smyslným symbolem obzvláště Boží přízně a milosti. Ve večeri Páně mají pozemské rty přijímati vtělenou božskou Bytost a pod způsobou pozemského pokrmu státi se účastnými na pokrmu nebeském. Tento smysl je ve všech církvích křesťanských týž, nechť se už tato svátost požívá s větší či menší odevzdaností tajemství, s větším či menším přízpůsobením se tomu, co je pochopitelné; vždy to zůstává velikým svatým úkonem, který se ve skutečnosti staví na místo možného či nemožného, na místo toho, čeho člověk nemůže ani dosáhnouti, ani postrádati. Taková

svátost by však nesměla zůstati osamocena; žádný křesťan ji nemůže požívat s opravdovou radostí, k níž je dána, jestliže v něm není živen symbolický a svátostní smysl. Musí být zvyklý pohlížeti na vnitřní náboženství srdce a na náboženství vnější církve jako na dokonalou jednotu, jako na velikou všeobecnou svátost, která se opět člení v mnoho jiných a těmto částem sděluje svou svatost, nezničitelnost a věčnost.

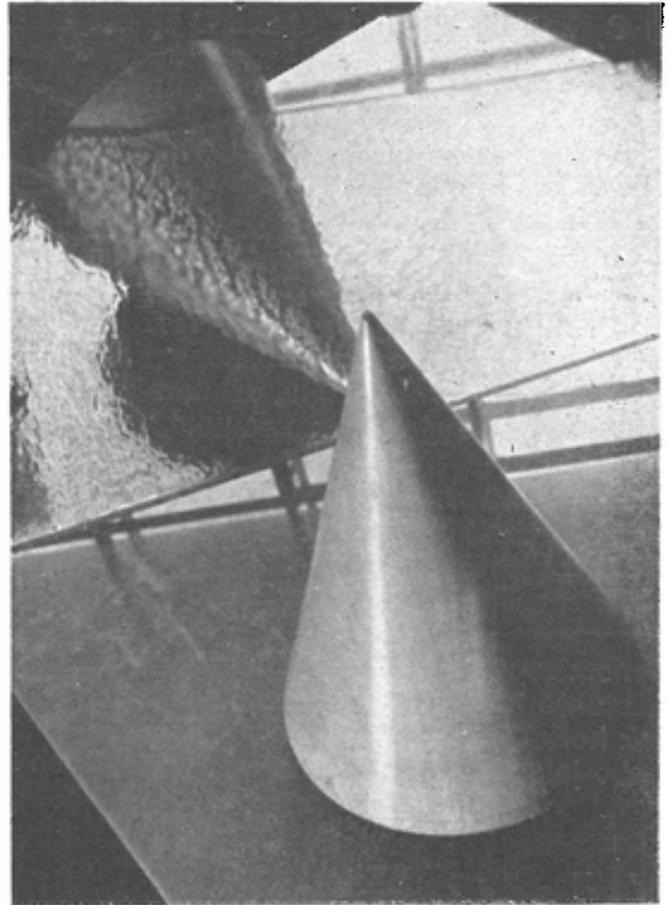
V Církvi si podává mladá dvojice navzájem ruce, ne snad na pomíjející pozdrav nebo k tanci; kněz nad ní vysloví své požehnání a svazek je nerozlučitelný. Netrvá to dlouho a tito manželé přinášejí na práh oltáře svou pravou podobu; ta je očištěna posvátnou vodou a tak připojena k Církvi, že může toto dobrodiní prožertovat jen nejnehoráznějším odpadem. Dítě se cvičí v pozemských věcech postupně samo, v nebeských musí být vyučováno. Ukáže-li se u zkoušky, že se tak stalo řádným způsobem, je přijato jako skutečný občan, jako opravdový a dobrovolný vyznavač do lůna Církve, ne bez vnějšího znamení důležitosti tohoto úkonu. Teprve teď je opravdu křesťanem, teprve teď poznává své přednosti, ale také povinnosti. Ale zatím je jako člověka potkalo leccos podivného, působením učení a trestů se mu vyjasnilo, jak povážlivě to vypadá v jeho nitru, a ustavičně ještě bude mluveno o poučování a o přestupcích, trestů však už býti nemá.

Zde, v tomto nekonečném zmatku, do kterého se musí nutně zaplésti při sporu přirozených a náboženských požadavků, je mu nyní podáno nádherně řešení tím, že může své dobré činy i zločiny, své hříchy a pochybnosti svěřovati důstojnému, zvláště k tomu ustanovenému muži, který je dovede uklidňovati, varovati, posilovati, vésti k pořádku tresty téměř symbolickými, a obšťastniti jej nakonec úplným smazáním jeho viny a odevzdati mu zase čistě umytou tabuli jeho lidskosti.

(J. W. Goethe: »Aus meinem Leben.« *Dichtung und Wahrheit*. Přel. V. N. Meyers *Klassiker-Ausgaben*.)

MALOSTRANSKĚ STŘECHY

VILÉM KAREL • TĚLESA

Pochodeň

A. Muzikářová

Dnes opáši se radostí Je jitro rozevláté
do dálek nejčistších a sladších než tvá láska
Země si dýchá do dlaní mlhami průhlednými
a na rozcestích dnů kříž ranním jasem září

Den voní bolesti a hluboké má oči
a pod oblaky snů jen tvrdou hlinou dýše
Je v tom cos velkého znát západy a noci
a líbat křivku obzorů co dálky odmykají

Den voní bolesti a hluboké má oči
nad májem větrným nad květem pošlapaným
Snad vykoupí se v snech na cestách horských skalín
nad siluetou dálek a nad prostotou lásky

Dnes opáši se radostí Mám dlaně plné perel
jimž dávám prsty protékat jak skřivan jasným písniím
Tep věci objímám Bože čistý jak ráno
plaň jitřní pochodni a všechny cesty zjasni

Jenom se rozloučit

Oldřich Sirovátka

Vím: kdybys poznala mou trýzeň
chtěla bys na pomoc mi jít.
Zemřítí za mne. Pochopit.

K. Bednář: Noční rozhovor.

Mlčet a neprosit a je-li to tak lépe,
více se nesejdem a jenom s Bohem dát
Tvář, jež se nevrací, ruka, jež nezaklepe,
o pochybách svých komu povídat?

Bude to nadarmo, ty pravá mezi všemi,
bojovat, trpět či smířiti se s tím?
Či čekat ještě, raněný a němý
a osiřelý s celým žalem svým?

Jenom se rozloučit — ač budeme si cizí,
zůstaneš navždy ve vzpomínkách mých
jak hořká bolest, která nevymizí
nebo jak myšlenka, již nerad ztrácel bych ...

V dešti

Pavel Sutnar

Dešť šije šedý šum
v pelíšcích vlasů tvých
a tiše šumí k snům
v praménkách zakletých.

Šedivé šero šelestí
do řas a do pleti.
Tma dlouze pukla v rozcestí
s váhavým podletím.

Dešť dětsky v houští šišlá si
a do tmy zarůstá.
Políbil jsem tě na vlasy,
do řas a na ústa.

Robinson

J. Z. Zuk

Na hebké mechové postýlce usínáš kolébán
přeslaskou písničkou záhadných zelených vod
vítáš vždy jásavě návraty růžových rán
jimž tvoří naděje kýžený doprovod

Bláhovče vzdej se ach vzdej ranních nadějí,
nevidíš že slunce obzor tak krvavě zraní
chraň se všech pohledů k východu a raději
přivítej večer dnes s úsměvem vyrovnání — —

Květ srdce

Klement Puklina

Hrej na klavír, ať prsty roztančí se
tanečním skokem po parketu kláves,
hrej, vylej tóny z rubínové číše
svých rtů. Ten proud zachytí plátky pavéz

a člunek prohne se pod tíží štěstí.
Růžový květe srdce, oplodí tě
aksamit pleti, či usedl bés ti
na bliznu, kterou utrhne si dítě?

Siluety

Jiří Hlobilek

Siluetou jen je hmota mého přání
a přání mého stín je světlo míjející,
jak v rouše obraz v zlatém tónování,
ježž ozařuje světlo bledých svící.

A to je město mé, když v mlze dřímá ...
Jen život jeho nespí věčnou písni —
a ocel svalů jinou ocel třímá,
jak žezlo království, jež nenavlhne plísni

Mošt z hroznů

Ivan Andrenik

Tma dýchá kolem a má tužka píše ...
Nač myslím teď, ať se vám také zdá.
Plujte si všude, jen do mé malé říše
že zakázán vstup, brána povídá.

Má zakázaná země skýtá více
než hrozen z nejbohatší vinice.
Nezměří ani pata olovnice
jas klenby, stopu mého střevíce.

Ne Parnass, ne Olymp, ne jiná výše
nezdvihne mého klidu zasnění,
mne jímá krása jenom zcela tiše,
divokých hroznů tiché nadšení.

Verše milostné

Vladimír Mencl

Chutnáš jak sladkost rány
jak milosrdnost spánku
Přišla jsi do mých dnů
ty motýl na heřmánku

Až soumrak znězní chvíli
zeptám se tě na louce
Proč nosíš vlasy
zdeděné po rusalce

Maria

L. Bor

Tys ohnivého Slova kolébka * Tys vody živé vytrysknuvší zdroj,
Ty zářící jsi temnota * Tys křišťálový strom,
Ty silnice jsi milostí * Ty hořící jsi led,
Tys vůně krve královské * Ty úrodná jsi step,
Ty sídlo Nekonečna jsi * Tys zlatý stínu paprsek.
Ty trpících jsi pevný hrad * Tys sytá louka v nebesích,
Tys opuštěných duší sad * Tys jasná cesta v pralese,
Tvým »staň se« Slovo Tělem učiněno jest,
Tys třpytný větřík ve dlani * Tys nejkrásnější růže v Jerichu,
Ty tajemství jsi Božích hlubina * Tys modlitba ranních červánků,
Tys panen, mučedníků královna * Tys věčná hlídka bez spánku.
Tys temných nocí naše záštita * Tys plamenných duší mocný žár,
Tys záře našich všedních dnů * Tys vlnící se žírný lán.
Ty naděje jsi naší pevný břeh * Tys vyznavačů rané osení,
Tys milujících srdcí keř * Tys věčné Pravdy stálé rašení,
Tys Boží lásky svatý dech * Tys volající mlčení,
Tys ochránkyně * Matka všech!

Obnova liturgické hudby v naší době a její tvůrčí možnosti

Otto Albert Tichý

Než se budeme zabývatí soudobou duchovní hudbou, vymezme si její pojem a shrňme v krátkosti, co až dosud bylo vykonáno na tomto poli působnosti.

Duchovní hudbou — na rozdíl od hudby světské — rozumí se hudba, jež má za námet myšlenku duchovní, v první řadě náboženskou, liturgickou pak hudbou nazýváme tu hudbu, jíž se používá při liturgických obřadech, v první řadě liturgický zpěv.

Liturgická hudba se vyvíjela ruku v ruce s posvátnou liturgií, neboť prvotní Církev, jak ji založil Spasitel, měla velmi málo obřadů, jež se ustavovaly a krystalisovaly teprve během následujících století, až vzniklo to nádherné dílo, ten skvělý cyklus liturgických slavností, jež nazýváme katolickou liturgií. Víme, že mnoho obřadů přešlo též do naší liturgie ze Starého Zákona, což napovídá, že nám z něho přešly i prvky liturgické hudby, jež se z tohoto kořínku rozrůstá v nebetýčný strom katolické duchovní hudby.

Co se nám dostalo z liturgické hudby starozákonní, přesně nevíme. Není o tom záznamů, ale můžeme se o tom přesvědčiti jednak z některých míst Písma svatého, kde

se mluví o posvátné hudbě, jednak z těch trosek, jež se ze starozákonní liturgické hudby zachovaly v tak řečených obřadech izraelských.

S prvky starozákonními pojala Církev do svých obřadů i prvky hudební kultury helénské a postupem času přibírala vše, co doba přinášela dobrého, ať již to byla hudba syrská, helvetská, galská, německá, irská atd. Celkem lze rozvrhnouti liturgickou hudbu ve dvě skupiny: v homofonní a polyfonní. Homofonní hudbou rozumíme skladby jednohlasé, tedy v první řadě gregoriánský chorál, polyfonními pak nazýváme skladby vícehlasé, ale jen ty, jichž hlasy tvoří samostatné melodie.

Chronologicky zabírá homofonie dobu od prvních století křesťanské éry až do 12. století, kdy se objevují první pokusy o polyfonii, ale homofonní hudba, tedy gregoriánský chorál tím nevymírá, nýbrž žije dále vedle polyfonie, která sice jeho vývoj zastavuje, ale není jeho protikladem, jsouc v jistém smyslu jeho pokračováním.

Po době největšího rozkvětu klasické polyfonie, jež vrcholí v 16. století, nastává doba

G. GÖPFERTO V A

B Á S N Í K

úpadku. Vzmáhající se hudba instrumentální má neblahý vliv na čistě vokální styl liturgické hudby. Tím nechci říci, že by v 17. a 18. století nebylo mistrů duchovní hudby; právě naopak pěstuje se chrámová hudba mnohem větší měrou, jak tomu vždy bývá po velkých dějinných katastrofách, ale co se týče stylu, sleduje barokní hudba umělecké směry svého věku a při jejím hodnocení je třeba bráti v úvahu jak její ideologický obsah, tak i její stránku formální.

Setkáváme-li se ve vokálně-instrumentální hudbě z doby baroka s velikými mistry, jako na př. u nás Adam Michna z Otradovic, P. Bohuslav Černohorský, Šimon a František Brixl, jsou v době rokoka hudební geniové vzácnější a v první polovici 19. století trpí duchovní hudba skoro úplným zploštěním. pronikáním hudby divadelní, neřku-li jarmareční. V té chvíli přicházejí opravné snahy Ceciliánů, kteří rehabilitují gregoriánský chorál a klasickou polyfonii, ovšem je otázka, do jaké míry se jim to mohlo podařit, když historické bádání o chorálu a polyfonii bylo v té době sotva v plenkách a když hudební skladatelé, kteří se těmito poklady chtěli inspirovati, místo živoucích vzorů měli před sebou pouhá schemata.

Nelze se tedy diviti, že po letech čirého puritanismu vrací se duchovní hudba k srdečnějším projevům a přibírá znovu instrumentální doprovod, který Ceciliáni prohlásili zbytečným, ne-li škodlivým. Tento romantický nebo novoromantický směr v liturgické hudbě vydal některé velmi zdařilé skladby. Uvedme na př. Fr. Picku a Ed. Treglera. Oba ovládají dokonale skladatelskou techniku, oba dovedou dáti svým skladbám vroucí, života plný výraz, ale přes všecku úctu, již k nim máme, cítíme, že to není pravé umění liturgické, jež je třeba hledati jinde... Katoličtí spisovatelé rádi prohlašují liturgii za dílo Ducha svatého a je opravdu podivuhodno, jak Prozřetelnost pečuje o uchování a neúhonnost liturgické krásy. Jako zvon rozezvučí se po Církvi hlas sv. Otce Pia X., vybízejícího katolíky k obnově posvátné hudby. Zprvu se zdají zásady, vyslovené v jeho Motu proprio z 22. listopadu r. 1903 upřílišenými, ale dalším prohloubeným studiem minulosti dochází hudební svět k poznání, že projev římského velekněze byl opravdu geniální a že je v něm netoliko zhodnoceno dílo minulosti, nýbrž je tu dán i program pro budoucnost.

Máme-li mluvit o obnově liturgické hudby, tanou nám na mysli dvě věci: nejprve obnova toho, co tu již bylo, ale co neprávem upadlo v zapomenutí, ač jde o základ veškeré hudby, potom však i způsob a směr, jakým se má bráti novodobá hudební skladba, a jaké z toho plynou tvůrčí možnosti.

Motu proprio Pia X. doporučuje jako nejvhodnější zpěv k bohoslužbám gregoriánský chorál a klasickou polyfonii palestrinovskou. Mnoho ctitelů duchovní hudby váhá přijmouti stoprocentně toto ocenění liturgické hudby, neboť vidí vrchol duchovní hudby ve skladbách, vyžadujících velikého počtu účinkujících, složených velikány světské hudby. Často bývá toto hodnocení výrazem větší úcty ke kvantitě nežli ke kvalitě, ale i co do tradice a co do stylu lze dokázati, že odpůrci chorálu a klasické polyfonie jsou na omylu.

Léta po světové válce byla léta zbrklých novot a někdy až chlapecky naivního modernismu. Vzpomínám si na mši jednoho mladého Francouze, nadepsanou hrdopyšně »Missa Nova«. Byla to nejbanálnější slátanina, jejíž novost záležela prostě v tom, že terciový systém harmonický byl zcela mechanicky nahrazen kvartovým, a tímto neorganickým a ničím nemotivovaným novotářstvím byla zaplavena celá evropská hudba, takže pojem

tradice se kryl s pojmem nuzoty a impotence. Díky Bohu, je už toto třestění z valné části překonáno, ale — jak už tomu bývá — do konservativních kruhů vniká móda se značným zpožděním, takže se u pěstitelů duchovní hudby setkáváme s bludy starými přes dvacet let. Krátce jsou lidé, kteří se domnívají, že je liturgická hudba možná bez tradice a že se nový styl duchovní hudby může postavit jen na troskách nebo po vyhlazení staré hudby. Vrcholem pokrytectví ovšem je, že částečně z pohodlnosti a částečně ze snahy skryti svou nedůslednost pod rouškou historičnosti, tíž pánové dávají přednost barokní hudbě před románskou a gotickou, čili provozují lehkou hudbu z 18. století a chorál s klasickou polyfonií házejí přes palubu.

Nuže, chrámová hudba spočívá na chorálu, jenž je syntésou starověké hudební moudrosti, a na klasické polyfonii palestrinovské, jež z chorálu těsně vychází, a tudíž snoubí se s ním i stylově, což je ideálním protějškem zpěvu knězova, neboť kněz zpívá gregoriánským chorálem. Ihned ovšem si pospěšme říci, že tato stylová harmonie chorálu a klasické polyfonie se zpěvem knězovým nevyklučuje jakoukoliv možnost dalšího vývoje liturgické hudby. Čteme u sv. Matouše: »Proto každý učitel zákona, vyučený v království nebeském, podoben je hospodáři, který vynáší ze své zásoby věci nové i staré.« Ne tedy jen staré věci, nýbrž na prvním místě věci nové či obnovené.

Největší bolestí naší chorálové hudby je nepochopení pro gregoriánský chorál. Všichni osvícení duchové volají po zavedení chorálu, a přece jsou výsledky tak skrovné. Proč? Poněvadž si nikdo nechce dát práci, aby podal chorál v jeho integrální podobě, jak jej obnovili solesmenští benediktini a jak se mu učí nyní na Pontifikální vysoké škole liturgické hudby v Římě. Jde o rytmus chorálu, bez něhož zůstává chorální melodie, zvláště melismatická, jen nudným nesouvislým lamentováním. Jde o rytmus malý (stanovení dvou- nebo třídobých základních buněk) a jde i o rytmus velký, to jest o sporádání základních skupin ve vyšší celky. Jde i o dynamickou výstavbu a jde též nebo na

prvním místě o to, aby zpívající byli proniknuti obsahem zpívaného textu, aby hořeli láskou k dílu Božímu (opus Dei) a plni radosti volali: »Duše moje nyje touhou po síních Hospodinových. Srdce i tělo mé jáso-tem tíhnou k Bohu, který žije... Štasten, kdo sídlit smí v domě Tvém, Pane, ustavičně Tebe velebit!«

Až bude rehabilitován oficiální zpěv Církve svaté, to jest chorál, až bude uveden ve svou slávu, pak se teprve uvidí, jaké netušené možnosti se otvírají i pro polyfonii právě stylovým zapojením do kmene gregoriánského chorálu. Je tu nepřehraný poklad osmi chorálních tónorodů, je tu úžasná rytmická pružnost chorální melodie a je tu nevysychající síla melodické invence, jež svým motivickým bohatstvím může sytiti polyfonní hudbu ještě celá tisíciletí.

Technicky řečeno, bude se třeba navrátiti k v o k á l n í m u kontrapunktu. Nespokojíme se tedy homofonní větou, upravenou na z p ů s o b polyfonie, nýbrž všechny hlasy budou pracovány jako samostatné melodie, tak ideální a tak pružné, jako je vidíme v chorálu nebo v palestrinovské polyfonii. Varhanní doprovod bude pracován také samostatně (asi tak jako druhý sbor v klasických dvousborových skladbách) a harmonie bude taková, aby nijak nerušila stylovou jednotu celku. Že atonalita nevyhoví, je více než pravděpodobno. Polytonalita není nepřipustná, ač je jisto, že účinnost skladby nezávisí vždy na složitosti použitých prostředků, nýbrž na vnitřní hustotě, intenzitě.

Jaro duchovní hudby u nás sotva začíná, třebas již v jiných zemích hřeje letní slunce a plody dozrávají. K urychlení jejího znovuzkříšení je třeba odkliditi ledové balvany předsudků a studené lhostejnosti. Je však potřebí i studia a větší informovanosti, jako je také potřebí většího žáru v našich srdcích, neboť jen tím přetékaají naše ústa, čím nitro oplývá. Vzývejme Ducha svatého, aby řídil naše snahy, ať neupadneme do omylů minulých, neboť i zde platí staré pořekadlo, že není vše zlato, co se trpytí. Tradice a slovo veleknězovo nám budou spolehlivým vodítkem.

Žihadlo

Rudolf Kalčík

Piš verše a ne šablony,
Ve kterých cit tvůj není.
Jsi pathetický, bez clony.
Je libo uzemnění?

Snad řekneš — vida škrabáka,
Už létá nad oblaky!
Já na kůň — a ty na draka.
Má křídla — lítá taky.

A nakonec chci podotknout,
Že vím i radu smělou.
Nech »tuláky«, nech »dědů kout«
A poesii celou.

Ze zápisníku starého profesora

A. P.

Z jedné přednášky: »Pánové, principiálně basíruji na totalitě lidského komposita a neguji všechny divergence, které direktně netaňgují realitu člověka a fundují na zcela subjektivních kombinacích. Tím končím a příště přijdu k intelektu« (česky: k rozumu).

*

Z profesorské ironie:

»Nováku, vy žvaníte, jako byste už při stavbě babylonské věže míchal maltu.«

V tělocviku: »Vodičko, prsa ven, břicho schovat. Až budete komerčním radou, můžete to dělat obráceně.«

»Vokurko, vy děláte polekaný obličej, jako byste stál před náčelníkem lidojedů a měl se sám napsat na jídelní lístek.«

V kreslení: »No, zdaleka vypadá ten váš výkres pod psa — a zblízka pod dva.«

»Šlechtický, nemyslete si, že máte jméno od šlechtic: vaše jméno pochází od schlecht!«

»Že jste velbloudi, to vám neřeknu, ale řeknu vám, že si před tou vaší třídou připadám jako admirál korábů pouště!«

Bylo to ve Vídni. Student Tadeáš Hübl strčil panu profesoru do tabatěrky rosníčku. Pan profesor přišel a začal přednášeti: »Když Caius Julius Caesar vtáhl do lesů Trevských« — a pan profesor sáhl po tabatěrce — »tu vyskočila z houštiny — žába!« Řev třídy. »Kdo strčil žábu do tabatěrky?« tázal se pan profesor. Nikdo se nehlásil. »Hofbaure, víte, kdo to udělal?« — »Vím, ale nemohu to říci.« — »Hofbaure, poručím vám, abyste mi řekl, kdo vyvedl tohle darebáctví!« — »Pane profesore, promiňte, ale já nejsem četník, abych tu hlídal hochy.« — »Hofbaure, neřeknete-li to, budete mít dnes odpoledne dvě hodiny karcer.« — »Ano, pane profesore.« Tento student nebyl nikdo jiný než svatý Klemens Maria Hofbauer. A bylo to v Utrechtě. Studenti načmárali na tabuli karikaturu svého profesora Tweera i s kapkami u nosu a jiným příslušenstvím. Ale profesor Tweer přišel znenadání do třídy, chytil nejbližšího studenta, který se ještě smál, poněvadž příchodu profesora nepozoroval, a přímo ho obvinil, že je autorem karikatury, patrně podle zásady: Bude-li nevinný dán pod nůž, přihlásí se vinník sám. Vyšetřovalo se, ale

obviněný vinníka neprozradil. Kázeňská komise ho vyloučila z gymnasia. A když se pokoušel jako externista udělat maturitu, propadl. A poněvadž neměl maturitu, nemohl studovat na universitě ani v Holandsku, ani v Německu. Ale vzali ho na polytechnice v Curychu. Vynikl záhy jako znamenitý fysik a stal se asistentem fyzikálního ústavu university ve Würzburgu. Pokusil se o habilitaci na této vysoké škole, ale senát universitní ho odmítl, poněvadž neměl maturitu. Teprve statut nové říšské university ve Strassburku umožnil jmenování profesorem a nástup dráhy, jež skončila úřadem rektora university, jež nepřipustila kdysi jeho habilitaci. Tento student se jmenoval Wilhelm Conrad Röntgen.

A tak vidíme, komu neškodí osobní konflikty s profesory: geniům a světcům.

*

Co by tak říkal průměrný student svým profesorům, kdyby měl tolik důvtipu, že by rozuměl sám sobě? Asi toto: »Neříkejte, prosím, že jsem líný nebo pilný, hloupý nebo chytrý, drzý nebo slušný. Neříkejte nebo, říkejte i!« Student je totiž líný i pilný, hloupý i chytrý, drzý i slušný. Po pravdě řečeno: student se někdy učí a někdy se neučí, někdy se dovtipí a někdy se nedovtipí, někdy se chová slušně a někdy neslušně. A kdyby byl jiný — rozložme si to v dilemma — kdyby byl, dejme tomu pilný, chytrý a slušný, bylo by vlastně zbytečno jej vychovávat: a kdyby zase byl líný, hloupý a drzý, byl by nevychovatelný. Jen jako směs dobra a zla může obstát student. A jen jako takový jest ospravedlněním živnosti profesorské.

*

Když jsem pobýval mezi vinaři rodného kraje, všiml jsem si, že si osvojili moderní vědecké metody, neznámé ještě v mém dětství. Jejich sklepy se začínají podobati chemickým laboratorím. Dovedou z vína i nehodnotného udělati mok chuti znamenité stále ve sklepech něco kutíce: zakvašující, přetáčející, filtrující, sterilisující, alkoholisující. Všecky tyto procedury se nazývají »školením«. Výraz vzatý z vychovatelství. A je v něm nejen účta k vínu jakožto daru Božímu, ale i jakési ocenění umění vychovatelského.

Ano — sud je škola. Kvasí to, syčí to, rozpíná se to v něm jako to mládí ve škole. Ale

sud nepovolí. Železnými obručemi svírá tu bouři. Hled'te, lidé — jen v kázni lze školit. Jen ze sudu dubového, železem obitého, nepovolného a vytrvalého vychází víno zúšlechtěné a vpravdě vyškolené.

Ať si povídají vychovatelští modernisté, že výchova jest nebo má býti pouhým vybavováním, nebo že zájem žáka a ne výchovný a naukový cíl má býti hlavním vodítkem školní práce, pravda jest, že bez kázně není výchovy: vychovatel, který neukázňuje, to jest neztvárňuje, nehněte a nepřetvořuje, takový vychovatel nevychoává.

A louče se s vinaři-krajany, prosím je, aby ony pedagogy, kteří dbají kázně, pokládali za své kolegy a občas je pozvali na sklenku vyškoleného. A modernistům doporučuji členství ve spolcích abstinentních, neboť voda teče kde a jak chce.

*

Četl jsem toto: Chudá matka vštěpovala svému synu úcty k chlebu. Přísně dbala, aby chléb nepohazoval a prikazovala, aby i zbylé drobečky sbíral. Hoch vystudoval a dobyl si pěkného postavení. Jednoho večera seděl ve vybrané společnosti — slavil své zasnoubení. Náhle upadl jeho snoubence kousek chleba na zem. Sehnul se pod stůl a hledal jej. Hosté se tomu smáli a snoubenka se styděla. Když se konečně objevil s kouskem chleba a kladl jej opět na stůl, snoubenka mu ironicky poděkovala za jeho laskavost. On však vstal a pravil: »To jsem neučinil z úcty k vám, slečno, ale z úcty k své nebožce matce, která žila a zemřela v chudobě.« Uklonil se pak celé společnosti a opustil dům navždy.

*

V evangeliu čteme, že po zázračném nasytění zástupů na poušti prikázal Pán sebrati pozůstalé drobtý, aby nezahynuly. I bylo jich dvanáct košů. Tento prikaz Páně se obyčejně vysvětluje jen jako poučení a pobídka, abychom si vážili chleba jakožto daru Božího, dobývaného těžkou prací. Úcta

k chlebu hluboce v našem lidu zakořeněná má jistě podklad v prikazu Páně: Seberte drobtý. Krásným ztělesněním té úcty jest babička Boženy Němcové: schovává kdejaký drobeček pro ptáčky, ukrajuje-li nový pecen, neopomine křížem jej požehnati, těžce nese, když vidí, jak služky si neuctivě počínají při pečení chleba: »házejí chlebem, jako by to cihly byly«.

Smysl prikazu Páně však vynikne ještě lépe, chápeme-li jej v souvislosti s tím, co předcházelo, a s tím, co následovalo. Předcházelo: bolestný obraz zástupů, jež připadaly Pánu jako ovce, nemající pastýře. Pozůstalé drobtý obnovily ten smutný dojem rozptýlení a opuštěnosti: proto je kázal sebrati. Dvanáct košů připomíná dvanáct apoštolů, kteří měli býti posláni do světa, aby sjednotili lidství v Církvě jakožto společenství věřících s Kristem. A co následovalo: zaslíbení Eucharistie v synagoze kafarnaumské. Chléb je v tajemném vztahu k Eucharistii. Eucharistie představuje podstatné sjednocení věřících s Kristem. A není to jen sjednocení údů s Hlavou, nýbrž i spolusjednocení údů navzájem v Kristu. K podstatným účinkům svatého Přijímání náleží *in cunctis caritatis*, nejvnitřnější vzájemné spojení věřících v lásce. Tak to vyjadřuje stará církevní modlitba: »Jako tento chléb byl rozset po výšinách hor a shromážděn stal se jedno, tak nechť shromáždí se Církev Tvá od končin země do království Tvého.« (Didache 9, 4.) Eucharistie jest sjednocení v lásce. V Kristu vše směřuje k jednotě: on jest sběratel, shromažďovatel, který přišel hledat, co bylo zhynulo. Říká-li Babička: »Kdo se nesrovnává s chlebem, nesrovnává se ani s lidmi,« vyslovuje hlubokou křesťanskou moudrost. Úcta k chlebu je známkou úcty ke Kristu — Chlebu života a základu lidského bratrství. Neboť chléb — látka Eucharistie představuje jednotu, lásku a bratrství. A v pohrdání chlebem je pohrdání Kristem.

Stále vpřed

Vojtěch Malý

Rok další se uzamkl v dubovou truhlu. A zase únor!

Prohrabuji se mohylou vysoce navršenou svých vzpomínek. Není tomu tak dávno, ale vše dnes patří přec již jenom minulosti. »Minulosti?« — »Ano, Jiří, proč se ptáš tak udiveně? Což to není tak samozřejmé,

že každá přítomnost má svou minulost a — budoucnost?!«

Putoval jsem krajinou pustou a prázdnu. Bloudil jsem ve spleti myšlenek a citů. Kraj můj byl veselý a přece tolik smutný. Žil jsem a umíral, umíral — žil. Co převládalo, těžko říci. Kolik krásných a při

tom zas tak podivných událostí v něm. Bolest již od kolébky byla mou neodehnatelnou přítelkyní. Každým svým krůčkem jsem její krvavou bídu zvěstoval zemi. Můj úsměv, má stopa, její vrývala pečeti. Je pravda, že dost bylo těch, co jí kladli překážky a snažili se zamezit jí přístup. Avšak je možno bolest zcela odstranit?

Na počátku bylo Světlo. Rostl den a na obloze se nahromadila mračna. Bludiště ztemnělo. Utonul jsem v marnosti času. Žíznil jsem. Nenacházel jsem však oddechu, abych se zastavil. Honil jsem barevný písek a běžel za zvukem větru. Proto se Studna života uprostřed horké pouště pokryla ledem. Vyvěřely vášně a jejich síla a různorodost nakupily na ledový povlak černou lávu viny. Nebylo uniknutí. Vlastní můj prales mě spoutal. Šalebná směsice opic kroužila kolem mé hlavy. Vysoké byly palmy a štíhlé; nahořklé mléko jejich ořechů bylo dobré — vlažností zamrzla Studna, pečlivě skryla se před mými zraky. Vždyť nedbal jsem hrubě jejich křišťálových vod.

A jednou tak, jak jindy, hnál jsem se spleť lian za svým dobrodružstvím. Víc toho bylo, co mě štvalo. Najít »poklad«. Bez námahy. Kolik však lidí již prošlo tímto pralesem a pouští Chceš najít poklad? Bláta a kalu by bylo dost! Nutno tedy poněkud odbočit: jít cestou dosud neúčinnou. Sám ji prošlapat. Vždyť nesmírně to bolí! Veliká orchidej udeřila můj zrak. Vrhł jsem se na ni: ona však uskočila. Tak několikrát jsem opakoval svůj pokus, a než jsem se nadál, zavlekla mě do vzdálených lovišť. Co teď? Rychlostí blesku myšlenka myšlenku střídá. (Myšlenky u mne jsou skutky.) Hračkou je dostat se na vrcholek nejvyššího cedru. Avšak běda! Poraněné oko neukazuje dobře cestu. Ruka se nezachytla. Hlavou kmitlo mi vědomí: ztrácím! Zatočila se datlová palma. Pevná je obloha nad ní. Krásná. Svět v mlze se tratí. A kruhy v hlavě houstnou, stoupají, padají k zemi. Kam se to řítím? Orchidej bílá! Přiskočila, kalich svůj nádherný rozvěřela. Prudce zazvonilo mé tělo. Vytryskla krev. Duše zapraštěla. Není však v kalichu orchideje, je v rukou bílého kněze. A z očí jeho, jež dříve byly okvětními lístky, plá velké světlo: neznámé důvěry a pravé, skutečné lásky.

I začala se plnit moje pustá země ve Jménu Toho, jenž požehnal mi na křtu svatém. Má duše žíznivá pila pak zhloubí plnými doušky z pramének ze všech veliké Studny: pukla láva pod údery paprsků Světla

a prolomily se ledy. Prázdnota ustoupila a nepravost všechna pohlcena byla slovy kněze: Deindo ego te absolvo...

Bludiště pominulo. Mé kroky se staly jistými, netápaly. Záhy sejme símě! Na rozkaz Shary i poušť vydá úrodu svou. Sejme v každý čas! Kde dva jsou, nebo tři, Bůh vždy je s nimi. Klas rychle zraje! Jediný úsměv měsíčního tepla doplní v něm, co zraky všetečných by pokazily. Ani nevíš jak a přijde žeň: Bůh je tvým bratrem, přítelem. Společenství Boží lásky! Cesta Kříže však čtrnáct má zastavení.

Pak přijdou květy. Bledé květy mé dřívější země. Začaly hořet krvavým nachem. Purpur z nich šlehal, rostl a sílil. Do mého srdce, do mé duše jak meteor bludný pronikla žhavá hvězda a stala se v ní sluncem. Pálila krutě. Očistný oheň. Ze svého bytí, do nejskrytějších koutů, do oblastí mých představ metala ohnivě šípy. Ty působily ve mně drtivou silou. Všechny mé hrady, mé vzdušné zámky, jež nebyly na skále, rozmetaly. — Účinek modlitby a Oběti je jak ekrasitu. Ticho.

Láska mého Boha se začala hloubit a růsti. Vzplála pak rychle celá má duše v blízkosti hvězdy a tavila se. Milost jí dala formu. Rostla a chtěla by proniknout, zaplavit všechno. Kříž již byl pevně vztyčen. Šlehala záře. Cesta Kříže čtrnáct má zastavení.

— — — — —
Vesmír byl malý, avšak tvá duše, příteli — bratře, stala se osou mých rotací k Bohu. On silou svou mne s tebou v jedinou stmelil soustavu hvězdnou. A ještě víc: Jedinou určil společnou dráhu. Proto nás dva již od sebe nemůže oddělit nic! Ani nenávisť lidí, ani mocnosti pekel, ani vzdálenost metrů neb času. Jsme nad životem i smrtí! Nemluv! Slova jsou příliš hrubá. Škodila by. Či je něco, co zničit by mohlo neb smělo Kristovu lásku?! Čtrnáct zastavení má cesta Kříže a po nich — Golgota, Křižování!

Klid. Trpělivost a pokoj. Čekej a věř. Roucho bílé. Žij jenom Jemu. Má naděje je velká. Spoléhám na tebe jako i na všechny duše své nadhvězdné říše. Pán skutečně mi požehnal: Byť někde snad hynula, jinde, kam přišel jsem, do výše roste a šíří se dál — má říše!

Vím tedy, Pane, že Světlo tvé s dravostí nepojmenovatelné lásky zahrnuje nejen mne, nýbrž celou mou soustavu hvězdnou — i hvězdy dnes časem a prostorem vzdá-

lené. Věřím, vím. (Pevně jsi nás spojil, jedinou určil společnou dráhu.) Kříž! Kalvarie!

Taková je tedy přítomnost. Jsme Jedno. Rosteme v Tobě. — A budoucnost je, Bo-

že, ve Tvých rukou! Ó láska Kristova, síla a trvání světů — hvězd!

Tak, Jiří, opět jedna přítomnost se sklouzla v minulost a budoucnost je — přítomností!

Mladí hrdinové

Silvio Riva

Z ulice k oltáři.

Má duše.

— Dnes: dva hříchy.

Včera: dva hříchy.

V neděli: dva hříchy.

V sobotu: dva hříchy.

Zítřka: dva hříchy...

Protiví se mi již tento život, je to k omrzení. Tato nadvláda hříchu se mně již samému protiví.

Kdy učiním tomu konec?

Jsem hloupý nemotora, který by rozesmál i ty nejněžnější, živím se masem a zábavou, toužím jen po samých sensacích. Víím zcela dobře, že nemohu tak jítí dále, že je nemožno vésti takovýto život, nemám však síl ukončítí jej. Kolikráte jsem již slíbil upustítí od hříchu, očistítí se zcela? Kolikráte jen rozhodl jsem se již žítí jako člověk a ne jako zvíře?...

A zatím...!

Hříchy a opět hříchy.

Nemám v sobě ani trochu vůle, jsem beztvary měkkýš, který nevykoná, co si umínil, který mluví, kdy nemá, a mlčí, když má promluvit.

Jedná-li se o dobré, tu nepronesu své »ano«, aniž pak znám »ne« před zlem. Neporoučím více já, ale poroučí hřích. Stydím se sám před sebou, jsem horší otroka, který ve všem musí poslouchat druhých, aniž by jednou pronesl: — Nechci! —

Je to strašné, nesnesitelné. Připadám si jako posedlý d'áblem a mé tělo jeho hříčkou. Jsem odporný sobě a nutně musím býti odporný i druhým.

Po této cestě dospějí jen k zavržení.

Sedmnáct let.

22. března.

Dokončil jsem šestnáctý rok a vstupuji do sedmnáctého.

Šestnácte let uplynulo, které se již nevrátí. Na stromech u mého okna, které se

právě přiodívají květy, ptáčci pějí a zdá se, že volají: nikdy víc, nikdy víc!

Vše krásné mi vypráví jen o smrti. Veselé štěbetání vrabců zdá se mi býti jen odezvukem mé agonie.

Jaký to smutek!

Šestnáct let uplynulo a nevrátí se již. Neviděl jsem je a nepocítil jsem je. Uplynula rychle jako závan větru, který přichází a opět mizí v dáli, kde oko jej již nezastihne. Kolik jen hochů v mém věku žije spokojeně, s radostí na čele při hře a radují se ze života... Já ne: jsem obtížen břemenem, jež mi způsobuje utrpení, má duše je v okovech hříchu, a já se nepokouším setřásti je. Bylo-li by mi zemřítí nyní, co bych odpověděl Bohu, otázal-li by se mne: Co jsi vykonal v těchto šestnácti letech?...

Nemohl bych než odpovědětí: Hříchy...

Nyní počítá se sedmnáctý rok mého života: kdo zná mé příští? Bude to opět dlouhá řada hříchů? Či přijde chvíle osvobození? Vše je závislé na mně: Chci-li, mohu vyzdravětí. Jen chtějí!

Dvacátý druhý března, bude to šťastný den? Včera se počalo jaro. Krásná to doba roční, ve které vše se obnovuje, čerpá nový život. Pučí rostliny, kraj celý obléká se v zeleň, první květy se rozvírají, slunce zaplavuje vše teplem a radostí, vlaštovky se vracejí a přinášejí veselí.

Jaro, čas obnovy!

Proč nemohlo by býti také mou obnovou?

Chci, ano, chci se změnití. Jaro mého života se přiblížilo a nenechám je uniknoutí. Uchopím je oběma rukama a zvolám: Nyní jsi tu, již mi neuklouzneš!

Chci se změnití stůj co stůj. Ode dneška chci býti čist, zapřítí se, býti energický, bojovatí proti d'áblu a hříchu.

Po bouři.

23. března: první mé vítězství.

Bojoval jsem zoufale, než podařilo se mi zvítězítí. Po třech letech je to první den, kdy jsem se nedopustil hříchu, ani skutkem, ani myšlenkou. Jaký to boj proti d'áblu, který

J. SAHULA

KRESBA

SIVKO

KRESBA

se snažil vykresliti mi hřích co nejkrásněji, chtěl mne zaplésti do svých tenat a namluviti mi, že již není možno odporovati. Tím více jsem se namáhal a jsem posléze spokojen. Stokrát krásněji je bojovati a vítěziti, než ustoupiti a padnouti.

Vše závisí jen na vůli.

Domníval jsem se, že nejsem schopen přemoci se, že nenajdu potřebných sil. A přece jsem zvítězil a s jakou námahou a za jakého vyvinutí sil. Zdá se mi, že jsem si podrobil celý svět. Jakou radost pocítil jsem, když jsem našel v sobě dosud nezpozorovanou sílu duše! Věřil jsem, že nemám vůle, a zatím mám vůli a i já, jak mnozí ostatní lidé dosáhl jsem vítězství sám nad sebou.

Po tolika dnech ponížení a hanby mohu konečně zažiti útěchu vítězství, tak jako se radujeme z jasného nebe po bouři.

Musím se změnit, protože to chci. Před uzdravenou vůlí plnou rozhodnosti musí i zlo ustoupiti. Nyní mohu pochopiti radost toho, kdo žije čistým životem, i kdyby to bylo za cenu nevím jaké námahy. Žítí je těžko pro ty, kteří necvičí svou vůli, kdo však chce a pevně chce, najde život dokonce i snadným, protože žádné těžkosti a žádná nebezpečí nikdy nejsou silnější naší vůle. Je třeba počítati malými věcmi, abychom dospěli k velikým.

Dnes ve škole, v kroužku druhů, se mluvilo mnoho nepěkných věcí, a všichni očekávali,

že se toho zúčastním jako obvykle. V prvním okamžiku chtěl jsem povolit, zvyklý neodporovati. Tu však sebral jsem všechny svoje síly, obrátil se a odešel od nich.

První vítězství!

Ve škole, hned zrána, naplnila se má mysl všelijakými obrazy fantasie a nevěděl jsem, jak se jich zbaviti. Tu počal jsem mysliti na jiné věci a mysl má se rozjasnila.

Druhé vítězství!

Za svého návratu domů, o půl jedné, viděl jsem vystavený časopis v jakémsi kiosku. Chtěl jsem se jako obvykle zastaviti a prohlédnouti si jej, když tu mi vstoupilo na mysl, že se musím přemoci, vzpomněl jsem si na své předsevzetí, a hned jsem šel dále. Kolikrát jen chtěl jsem se obrátiti, ale ne, vždy mohl jsem odporovati svou vůli.

Třetí vítězství!

Nevzdám se nikdy více těchto krásných radostí.

Myšlenka na Boha.

Dnes, nevím po jak dlouhé době, znovu jsem myslel zcela v klidu na Boha. Dříve neměl jsem odvalu byt' i jen pomyslit na Boha, což teprve představit si jej, protože jsem neměl své svědomí v pořádku. Měl jsem strach z Boha.

Dnes nebojím se již mysliti na Něj.

Představil jsem si jej, jak je vedle mne, ne

však již přísný, chladný, ale jako otec, který má před sebou své dítě, byť i hříšné. Právě dnes, po prvé, pocítil jsem lásku k Němu.

Bůh mne očekává s otevřenou náručí. Nechci se však již nyní vrhnouti do této náruče, ještě poskvrněný hříchem. Počkám, až budu mít další vítězství za sebou a budu moci říci: nejsem již to, co jsem byl! Kdo vycítí radost a útěchu této chvíle! Stačí! Nechci více pomýšleti na to, až přijde onen požehnaný okamžik. Musím pomýšleti na boj, připravit se k vítězství, zapomenouti na všechno ostatní. Přistoupím ke svatě zpovědi. Již tři léta jsem se nezpovídal. Svou matku jsem po každé obelhal. Do dnešního dne žil jsem jako neznaboh. Jsem špatný, pyšný, závistivý, smyslný: jsem plný nectností a hříchů. Nemám ani nejmenší ctnosti, jsem bída a špatnost.

Bůh se mne hrozí.

Až budu zcela očištěn, jaká radost, jaké štěstí! Budu jako všichni ostatní dobří lidé,

počestní, ctnostní, v pokoji se svým Bohem. Jak rád bych, by již nastal onen požehnaný den; kéž by se mi podařilo urychlití běh slunce a chod dnů tak, abych po dnech vítězství na počátku nového, očištěného života mohl se již cítiti na roveň se všemi ostatními a pohlížeti Bohu v tvář beze strachu, aniž bych se musel začervenati v hanbě.

Neodvažuji se tě poprositi, ó Bože, protože nejsem hoden tvé pozornosti. Zasluhuji přísného trestu, namísto toho, ó, jak jsi dobrý Bože, jak jsi mírný, štědrý, šlechetný ve své trpělivosti a ve svém milosrdenství.

Ty mne očekáváš? I ty toužebně očekáváš onen den jako já? Přijde, ano, je blízko již onen den tak želaný, kdy vrhnu se k tvým nohám, abych ti pověděl celým srdcem svým, jat láskyplným odpuštěním tvým: — Dej mi zemřít, protože jsem Tvůj!... Neprosím tě nyní, Bože, protože nejsem hoden. Ale až budu, nikdy neustanu!

Základy duchovního života

František Daniel Merth

MRAVNÍ CTNOST

Třetí pak zbraní ke zdolávání odporu světa je mravní ctnost, výboj to vůle pro konání dobrých skutků, nesený láskou k Bohu, v němž se vzdáváme radosti okamžiku, abychom získali radost trvalou. Je to vlastně modlitba-čin a pěkně na ní vidíme, že nedostatek obvyklé formy modlitby nic neubírá, jen když je tu jádro, láska k Bohu. Trvalá pak schopnost duše konati dobro, mění život ve stálou modlitbu.

Je-li »agere contra« prvním klíčením nadpřirozeného života, je-li modlitba květem plným rosy na tomto poli, pak mravní ctnost je plodem, který nás plní výživou a silou. Je to vítězství nad šedí a chceme-li užít sportovního termínu z dlouhých tratí, je to ukončení prvního dechu. Druhý dech je také sice obsahuje, ale zdaleka ne tak namáhavě uskutečňovanou, poněvadž návyk ctnosti jsme již získali. Dosáhnu-li tohoto bodu návyku, jsem téměř vítězem na zápasisti s tělem, světem, satanem. Mám-li jen agere contra, boj dlouho nevydržím, protože je to boj jednostranného sebezáporu; mám-li jen modlitbu, boj trvá stále nerozhodně; konám-li však ctnost, vítězím, protože tvůrčí síla duše ve výsluní milosti je nepřemožitelná!

Mravních ctností je veliký počet, protože individualita života lidské duše je mnohознаčná; možno však je sjednotiti na čtyři ctnosti hlavní: opatrnost, spravedlnost, statečnost a mírnost. Opatrnost, čili konání všeho správně, je předpokladem všech ctností, a proto jejím cílem je správný výběr z toho, co mám prožiti; spravedlnost má svůj cíl v bližním, abychom mu dali to, nač má právo; statečnost, toť pevnost duše za zkoušek a nebezpečí a překonávání překážek vnějších; mírnost je snaha zvládnouti zlé touhy vlastního nitra. Podle toho, jak se na ctnosti díváme, jeví se některá dokonalejší a nutnější. My však si zvolíme k cvičení pouze jedinou, v níž všechny ctnosti lze rozvinouti — královskou pokoru: »Zachee, sestup spěšně dolů; neboť dnes v domu tvém musím zůstat.« (Lk 19, 5.) Jestliže pokora správně a pevně zůstane v naší duši, náš duchovní život bude jednolitým vzestupem k Pánu. (Jak 4, 10.)

Pokora vzniká z přímého poměru k Bohu, protože před ním nejsme nic, ale její hlavní projevy jsou v poměru k bližnímu a v poměru k věcem — prostředkům. V bližním vidíme Krista různě skresleného a snažíme se viděti Krista božského, snažíme se neviděti všechno to lidské, ba hříšné, co na bližním odpuzuje. Pokud můžeme, dáváme mu

za zlé dobré, za dobré lepší, za nelišné zřejmě dobré, vždyť jsme jen služebníky (Mt 23, 11) a Pán tak důrazně o pokoře mluvil (Lk 6, 27—35). Ona je podstatou evangelických rad (Mt 19, 21; 12; Lk 9, 23) a ducha dětství (Mk 10, 15). Právě veliké tyto ctnosti řeholní, chudoba, čistota a poslušnost a dětiný poměr k Bohu vrcholí duchovní život a přece jejich jádrem je prostá pokora. O ni se musíme snažit, abychom ji získali: býti prostý jako holubice a nešetřiti sebe, ale také lstivý jako had v kontrole pokory, abychom nesloužili svému já na úkor Boha, bližního, své spásy nebo svého zdraví v domněnce, že to je pokora. Rozvíňme v pokoře ctnosti hlavní, uplatněme ji v povinnosti i dobrovolnosti a nikdy nezapomeňme z ní se zpytovat, protože dnes duším velmi chybí.

MEDITACE

Když duše vítězí nad šedí času skrze agere contra, modlitbu a pokoru, když hlavní úmysly upevnily v nás soustředění, když duše odložila své hrubé vady, tu jako by se rozevírala s žízni po Bohu živém, chtěla jej nějak konkrétně uchopit. A tento styk duše s Bohem skutečně jest, a to v soliloquiui vnitřní modlitby, v meditaci. Bůh je Duch, a proto jen duší jej můžeme správně poznati a plně poznati; na zemi se nám Bůh dává poznati skrze zvláštní druh aktuální milosti, t. zv. milosti osvěcující (sv. Bonaventura: *Itinerarium*), kterou dostáváme právě při meditaci a která nám ukazuje, co zvláště konati, abychom rostli ve stále užší poměr ke Tvůrci, stále více se mu podobali. Je to nepatrný zárodek, ale mocný svou tvůrčí silou, jenž přejde jednou v patření v nebesích.

Meditace je přemítavé probírání nějaké základní pravdy. Je to tedy vnitřní modlitba rozjímavá: snažím se uvažovati o jisté věci, Bůh sesílá mezi mé myšlenky světlo, abych poznal, co zvláště *hic et nunc* a speciálně pro sebe potřebuji, abych se zdokonalil, tím více zde na zemi Boha oslavoval, tím mocněji v nebesích se s ním spojil. Tím se meditace liší od studia: studium je přemítavé probírání jakékoliv pravdy přirozenými mohutnostmi duše s cílem obohatiti sebe. Meditace je probíráním pravdy ve vztahu k Bohu s cílem Bohu se přiblížiti, lépe jej poznati, lépe mu sloužiti, Bohem se obohatiti (*mentis vitatio*), a to mohutnostmi duše nadpřirozeně milostí posílenými. Právě v jejich činnosti, která h l e d á během meditace, Bůh v nás sestupuje skrze aktu-

ální milost osvěcující, takže každá meditace končí novou myšlenkou, novým posílením a vzpružením. Proto meditace je pro každého; nezáleží na dokonalosti námětu, nástrojů, ale na dobré vůli chtít meditovat: tehdy Bůh se nám dá poznati. Protože praxe našla spolehlivou metodu, jak ekonomicky dosáhnouti tohoto cíle, projdeme si stručně způsob meditování:

Meditace musí míti stanovenou délku, již dlužno dodržeti (nejlépe 20 minut). Musí míti stanovený čas, nejlépe ráno po vstávání, protože pevně vybuduje den. Osamělé místo v pokojíku nebo v přírodě na místě, které nerozptyluje (oči ať netěkají). Musí býti proniknuta horlivostí a pokornou velkodušností v námaze hledání, i když nedoufáme ve výsledek. Vždyť Bůh je to, ne my, kdo přivine úže k sobě oddanou duši. V předvečer stanovme si látku (nejlépe v sobotu večer nedělní evangelium). Zajímavější místa z látky (body, punkta) budou opěrnými místy v postupu myšlenek. Látku stanovíme spíše s důvěrou než s kritickou myslí. Hodláme-li meditovati ráno, usínejme s myšlenkou na body a po probuzení nedávejme místa, leč zaměstnání nejnужnějšimu, aby duše byla v nedotčené síle. Než začnu meditaci, stanu před místem rozjímání a uvědomuji si velikost Boží. Bůh mne vidí. Poté vroucně vykonám přípravnou modlitbu (nejlépe »*Veni Creator*). Po ní následuje sedě nebo kleče první část meditace, t. zv. preludium. Je to rozcvičení duše, seznání úkolu a terénu, na němž budu meditovati. Paměť a obrazivost připomíná mi celou událost, pohlížím na dějiště, toužím, abych z toho, co se mi zdá vzdáleným a cizím, něco vytěžil. Preludium má býti přesný obraz (aspoň pro začátek), aby obrazivost netěkala, ale upoutala smysly. Netrvejme tu však dlouho, protože dnes je obrazivost člověka vznícena a odváděla by nás; naopak při slabé obrazivosti nenamáhejme se zbytečně.

Z preludia přejdeme k hlavní části meditace, rozjímání vlastního; rozumem probíráme myšlenku za myšlenkou, až bod vyčerpáme. Rozum hledá, co z pravdy plyne pro život mravní. Vůle zde osvětlením uchopí plod rozumu, aby jej uskutečnila. Hlobání rozumu za pomoci milosti je tu světlem pro akt vůle, protože se jedná o hodnoty v podstatě mravní. Když vůle umdlévá, opět se vracíme k rozumu a v tomto střídání, proniknutém ještě citem. Rozjímání pak se končí předsevzetím.

Předsevzetí musí být zprvu naprosto konkrétní. Předsevzetí při závěru meditace pokorně předlož Bohu, modli se o jeho vyplnění. Teprve po delší době horlivého meditování meditace vyúsťuje v jakousi renovaci duše, novou konstelaci, duchovní oxydaci pro plný život na výsluní milosti. Předsevzetí je vedle napodobení příkladu (četba životů světců) hlavní zdroj dobrých skutků a mravního vzestupu. Vázne-li meditace, oživuji ji tak zvaným

colloquiem, rozmluvou srdce s osobami, které si v meditaci představuji: prosím o pomoc svaté, Pannu Marii, Pána Ježíše, obviňuji se jim, sděluji jim své věci, žádám je o radu.

Zakončení meditace je některá ústní děkovaná modlitba. (Opiš si modlitbu »Anima Christi«.)

Při večerním zpytování svědomí kontrolujeme, jak jsme naplnili pojaté předsevzetí, krátce rozjímání obnovíme (reflexe).

Kletba a slib

Antonín Bradáč

Nepomohly prosby přátel a známých, domlouvání a výsměšné řeči kolegů, nepomohla naléhání ani usilovné domluvy profesorů z fakulty, začátkem nového semestru byl už Bernard Malevský v theologii.

Tak naplňoval modlitby, přání i tajný slib matčin, který mu měl býti znám až na konec bohosloví.

O velikonocích před kněžským vysvěcením, když už byl jáhnem, řekl matce, jak nevyšlovně je šťasten, a řekl jí také, co ho tenkrát přimělo k prvním krokům kněžství. Na jeho radostné vyznání odpověděla matka pláčem. A vyprávěla mu potom mnoho o sobě, o své matce a jejím odchodu na věčnost, o tom, jak sama utekla z domu, za což ji otec proklel, jak se po letech dověděla. Mluvila o svých modlitbách, o svém zbožném přání a řekla mu i o svém slibu. A vysvětlila, že tak musila učinit, neměla-li tenkrát zahynout. Že tak udělala z neodvolatelné nutnosti a z nezměrné lásky k duším, o kterých ví, že toho potřebovaly, a že se pro ně a pro něho sama obětovala. Bernard vyslechl velmi pozorně matčiny výpovědi, ale nedal se jimi znepokojit.

Ale pozdě večer, když se za ním zavřely dveře jeho světničky a on zůstal docela sám, bylo mu, jako by stanul nad troskami nádherného a velebného chrámu.

V příštích dnech se chmury rozplynuly, vše se začalo obnovovat a vystupovat v dřívějším jasu. Láska a milosrdenství Boží nade všechno.

Strávil mnoho chvil v šeru alumnátní kaple, kde pod věčným světlem nebyl sám. Tam dával umírat všemu temnému, všemu utrpení, které v něm rostlo v posledních dnech. V důvěře říkal svoje »adsum« a stal se knězem na věky.

*

A nyní osamocen mezi čtyřmi stěnami kaplanky prožíval večer po návštěvě oné podivné hospody. Seděl u pracovního stolku a marně se zase snažil přenést do jasnějšího myšlenkového obzoru.

Za několik dní přišly vánoce. Vánoce jsou pro kněze dobou práce a spěchu, ale i vnitřní radosti. V těch dnech všechno děsivé umírá. Radostné poselství o Boží lásce a pokoji lidem dobré vůle zaznívá krajem, chrámem i chaloupkami. Ozvěna betlemské noci vrací se v jásavých vlnách, živá a radostná dotýká se srdcí a dojíká svou mocí.

Po svátcích odjel páter Malevský na několik dní domů. Kouzlo domova objalo ho něžnou náručí. Vrátil se především k matce.

Přivítala ho jako vždycky horoucně a láskyplně. Mladému muži se zdálo, že se vrací z dálky a přítmí, z jakýchsi temnot života. Ale tři dny pobytu doma stačily, aby se v duši vyjasnilo a stín sklíčenosti byl zaplašen.

Chtěl se matky zeptat na leccos, co vyslechl před vánoce v zapadlé hospodě, ale nemohl se k tomu odhodlat. Stále odkládal, až když se chystal k odjezdu, napadlo ho, že se třeba už nikdy nic nedoví, že snad s matkou ani už hovořit nebude.

Matka se sice těšila z jeho návštěvy, se zájmem naslouchala jeho vyprávění, jako dříve i nyní přecházela svým lehkým, skoro ještě dívčím krokem, ale oku mladého kněze neušlo, že je nemocna.

Poslední den rovnala prádlo v jeho cestovním kufříku. Seděl jí naproti.

»Jestlipak nezapomínáš sloužit za tatínka? Bude tomu letos už čtrnáct roků, co zahynul — Bože můj, už čtrnáct let.«

Ustala v práci, upírajíc na něho oči, které temněly, přízračně oživovaly a opět temněly: »Nezapomínej na něho. Často se mi teď

o něm zdává. A můžeš-li, pamatuj na duše, za které se já denně modlím. Snad toho potřebují. A vzpomeň si také na mne někdy při mši svaté.«

Šel pro intenční knížku, aby ji přesvědčil, že nezapomíná. A když v ní převracel, zahlédl v zadních stránkách bílý proužek papíru, který tam založil onoho rána po příchodu na druhé působiště, a na němž teď četl slova: »Kletba a slib.«

Když jí chtěl ukázat popsané stránky, tu byla k němu již obrácena zády, přidržujíc na očích kapesník, a Bernard viděl, jak se jí chvějí ramena.

Tušil, že se v matčině nitru prolomila neviditelná hráz, že si uvolnil cestu proud, který se žene k tajemným peřejím.

*

Místo jeho působiště bylo vzdáleno od nádraží okresního města více než hodinu cesty. Šel pomalu zasněženou, setmělou krajinou a s myšlenkami na matku spřádal svůj osud i život tohoto kraje. Čím více se blížil k vesnici, tím větší tíseň se ho zmocňovala. Tak rád by na té osamělé cestě potkal někoho, kdo by mu všechno vyložil, všechno, co už bylo a co se ještě má stát. Takoví poutníci a poslové se však zjevují nahodile, nikdy ne na přání člověka. Cítil, že od oné návštěvy v krčmě nastoupil cestu do čehosi neznámého a záludného a že jde sám.

Noc ho obklopovala a on se v ní ztrácel.

Divná noc, noc zvláštní moci, která dovede člověka připravit o pokoj, o vůli klidně pracovat a žít.

Mladý kněz se nepoddával nikterak zbaběle a slabošsky, uvědomoval si však více než kdy jindy bídu a slabost člověka.

Vrátil se pozdě večer a jeho farář již asi spal. Spala patrně i farská hospodyně. Jen farářova neteř byla ještě na nohou a podávala mu večeri. Seděl za stolem a připadal si nepřítomen, zoufale nepřítomen.

V příštích dnech se stýkal se zdravými a strážlivými lidmi venkova. Sdílel se o jejich zájmy, povinnosti a zábavy. Byl čas masopustu a veselí na všech stranách. Přijímal pozvání na svatební hostiny a měl dojem, že se mezi hostmi baví znamenitě.

Prázdnota po všem, co mohlo být vykonáno a vykonáno nebylo, volala ve svědomí. Snad se mu to jen zdálo, snad byl příliš svědomitý a citlivý, anebo se dožadoval víc, než je dáno vykonat silám lidským. A zase cítil, jak ochabuje jeho vůle a jak veliká mu zůstává slabost.

I vložil všechno do rukou Božích.

Život se lámal neviditelnou hranou v roviny dobra a zla. Potkával duše, o nichž mohl zcela určitě říci, že žijí v Bohu.

Zachova Lidka. — Chodí k zábavám, baví se a tančí a přesto každé její slovo a každý skutek je živým výrazem jejího čistého nitra.

Takový starý Klusáček. Živí poctivě osm dětí, dře do úpadu, chodí sehnut a utrápen, a když ho člověk vidí v neděli pod kůrem, musí mítí dojem, že se dívá na zhmotnělou zbožnost a poctivost.

A zase opak. Starý Zástěra. Vodí procesí na všechna poutní místa, všelijaké pobožnosti ve farnosti zavádí, každou neděli nadšeně předzpěvuje před ranní mší mariánské písně, ale vášeň jej zdolává.

Ke konci masopustu podivné řeči bloudily dědinou a celým okolím.

Dva chlapi v úboru jeptišek potulují se farností a jsou postrachem celému kraji. Loupeže, krádeže, nakonec záhadná smrt vrchního strážmistra Příhody. A všechno pátrání a stíhání jich bez výsledku. Lidé se scházejí na večerní besedy, mluví, dohadují se, a celá historie se halí v tajemný, hrůzostrašný plášť.

Onehdy jel doktor Klapal od pacienta. Bylo jedenáct hodin v noci. Na kopci za dědinou stály dvě černé postavy. Lékař netušil úklady a zastavil. Byly to opravdu dvě jeptišky. Prosily, aby je zavezl do města. Usadil je s těžkými cestovními kufry do vozu a pustil motor. Buď ho lákalo dobrodružství, anebo neslyšel nic o lupičích v přestrojení. Když sjížděl kopec, zahlédl v zrcátku před sebou obraz drsné chlupaté ruky. Poznal, že je zle, ale nepozbyl duchapřítomnosti. Kdepak starý vojenský lékař.

Vyjel na nejbližší kopec, nenápadně zavřel nohou přívod benzínu do motoru, a když vůz zastavil, vylezl a šel hledat poruchu. Obešel vůz, nadzdvihl kapotu. Odšrouboval zplynovač, vyčistil, znovu přišrouboval a šel zkoušet, zda motor chytne. Avšak marně.

Klel až hrůza — taková nehoda v noci!

Nakonec milé ctihodné sestry musily vylézt z vozu a zatlačit. To již seděl lékař za volantem. Otevřel přívod benzínu, hodil rychlost, a než se jeptišky vzpamatovaly, byl pan doktor daleko pod kopcem.

Jen výstřely ho doprovázely. Přivezl jejich těžké kufry, plné kasařských nástrojů.

Zpráva o nočním příběhu lékaře Klapala šla od úst k ústům.

Podobné příběhy mohou potkati kněze na

cestách k umírajícím. Sám něco podobného dávno již slyšel.

Noc byla tichá, bez sněhových bouří a bez vichřic, plná přízračných plížení, horečných představ a snů, kdy oko nelze zamhouřit a spočinout na polštáři spánku.

Jsi na dně noci, kdy všechno už spí a nikdo již nepůjde spát — ty a ovoce matčiných modliteb, tvoje moc kněžská.

Daleko za nádražním kopcem, proti němuž jsi do chladné noci otevřel okno, leží místa, na která myslíš. Jsi poslední větévkou svého rodu a jeho výkupnou silou. Přišel jsi mezi ty, jimž navždycky se rozdrtilo kolo života a kteří nečekají nic jiného, než otevření nebes. Mezi nejchudší z nejchudších, sražené na hliněnou podlahu věznic a chudoby nejpotupnější, tak potupné, že ji už nikdo nemůže znát — mezi ty, kteří jednu noc spí a dlouhou řadu nocí nespí, kteří bloudí podle zakázaných cest, přijímajíce zimu, opovržení a hlad jako svůj chléb.

Nikdy jsi nevstoupil do příbytků bohatých, nemusil-li jsi tam jít. Ale navštěvoval jsi vězně, žebráky a nešťastné a studený čas se na tebe navrstvil a byl výmluvný jako náhrobní kámen.

Druhý den přišla Bernardu Malevskému zpráva, že je matka vážně nemocna.

Odjížděl jako v mrákotách.

K velikému podivu nezastihl matku na lůžku, jak si v úzkostech cestou představoval. Sama mu přišla otevřít a přímo ho vedla do nejlepšího pokoje, kde ho pozdravily dvě dámy, matčiny známé. Oběma se leskly v očích slzy. Matka byla v smutku, v svých nejlepších černých šatech, na nohou měla

však jenom domácí obuv a vlasy jí splývaly na ramena neupravené.

Bernard poznal, že se pomátla.

Říkal jí laskavá a konejšivá slova, ale ona nechápala jejich smyslu. Potom se náhle rozběhla k obrazu nebožtíka manžela, zahleděla se do podobizny mrtvého a promluvila několik nesouvislých slov. Ani Bernard z nich nemohl nic vyrozumět.

A když se k němu zase obrátila a upřela na něho oči, tu mohli všichni dobře pozorovat, jak z nich přímo šlehá přízračné světlo.

Pak se k němu rozběhla, uchopila násilně jeho ruku, líbala ji a říkala mu »důstojný pane«.

Najednou ho začala za cosi odprošovat, znova a znova ho prosila za odpuštění, opakujíc stále slova: »Já věděla, že tam musíš, že tě v tom kraji někdo volá.«

Obě dámy na ni hleděly ve velikém údivu, ale Bernard dobře rozuměl jejím posledním slovům.

Zatelefonoval pro lékaře a teprve po injekcích upadala matka v hluboký spánek, z něhož ještě sem tam vyrážela jednotlivá slova své poslední věty s jeho jménem.

V sanatoriu se opakoval záchvat a byl tak silný, že jej vysílené tělo nemohlo už překonat. Bernard byl svědkem její poslední hodinky a jejího těžkého zápasu, kdy ho stále volala o pomoc, jakoby v pocitu, že marně před čímsi hrozným prchá.

A když se její hluboký a poslední povzdech rozplynul v mrazivém tichu, mladý kněz jako by v sobě slyšel hlas:

»Mnoho vykoupila svým životem, ale ne všechno. To ostatní je ponecháno tobě.«

Odešel...

B. Vladima

Hustá čern Ostravice se zálučně lísala k rozrytým břehům. Protáhlé jazyky bezzubých netvorů chtivě mlaskaly při každém nárazu o šterkovité výmoly, vyplivující hutnou, špinavě žlutou pěnu. Těžká pára jen stěží unikala chapadlům rozdrážděné nestvůry vyzývavě se vypínající k nebi. Šedý mramor krucifixu na okraji mostu mlčky přihlížel, jak celá mohutná jeho klenba se zvolna vzdaluje proti proudu... Dívka, nachýlená přes zábradlí, přemýšlela. Jak to řekl? »Sbohem, buď šťastna — a zůstaňme přáteli!«

Dutá ozvěna temné noci se zlehounka

vkradla do její duše a hluboký stesk ulehl na ni i na celou krajinu. I vítr, líně vlekoucí proděravělá mračna, postál v zamýšlení.

Klap — klap — klap — klap... cvakaly kroky vzdalujícího se dozorce. Zachrastily klíče.

Klap — klap... kroky utichly, jen v dálce se ozvalo dlouhé zavytí. Most plul dále proti proudu...

Dívka se sklonila ještě níže nad vodu a černá nestvůra hrůzně zasyčela.

Dvě perly se pojednou skutálely po tváři a s cinkotem zazvonily o stříbrný jas lu-

ny, s níž se v tu chvíli smekl těžký mrak. Obrátila se překvapeně. Krucifix rozkrojil úplněk ve čtyři kusy.

A dole se svíjela tekutá obluda v smrtelných křečích a s vytřeštěnými očima se nenávistně šklebila na bledý obličej měsíce.

Ave Maria gratia plena

Alena

Mluvíme málo o Matce Boží, protože se bojíme lidskými slovy se dotýkati toho, co nám Bůh vložil do duše v myšlence: Maria Panna. Snad také proto je mezi námi tolik mlčení vzhledem k osobě Matky Boží, že jsme slyšeli už tolik nevhodností o Královně všech svatých, že se bojíme, aby naše vlastní slova nevyzněla podobně jako ona slyšená a abychom nevtěsnávali do nedostatečných výrazů velikou skutečnost, již často nejlépe uctívá usebrané mlčení. Přece však nám není třeba o ní stále mlčet, protože ve svobodě své bezhraničnosti řekla ve jménu všeho lidstva: »Staniž se mi podle slova tvého.«

Pravdou, před níž se musí sklonit srdce i rozum křesťana jest, že toto Mariino Fiat mihi secundum verbum tuum je největším činem člověka vůči Bohu a nejmohutnějším aktem, který lidstvo vykonalo a mohlo vykonat pro svou spásu. Bůh nedal Marii vyslovit »Staň se« jen pro její osobu; tak kdybychom se domnívali, zabíhali bychom opět do křesťanského historismu, jenž je mezi námi i ve věcech víry tak rozšířen. Jsme nakloněni považovat Mariin souhlas k Vtělení, jak nám jej podává Písmo, za nutnost, za čin, k němuž ji takřka přinutila její omilostněnost. Milost však neznásilňuje vůli, neubírá svobody, nýbrž teprve činí člověka skutečně svobodným. Proto bylo přispění Marie Panny k Vtělení nejsvobodnějším činem světových dějin. Pravá svoboda netkví v možnosti neoddanosti vůči Bohu. — Z této skutečnosti vyplývá, že Mariino Fiat má dvojí charakter: receptivní, t. j. přijímající a aktivní. Ne pouze receptivní, a ne výlučně aktivní. Maria mohla mluvit ve jménu lidstva, protože její pokorný postoj, postoj žensky přijímající, je jediné možný postoj tvora před Stvořitelem. Pokorně přijímající postoj je zajisté nejvlastnější ženě, ale tato je pouze jeho vnitřní, lze říci skrytou nositelkou, je svou přirozeností jeho udržovatelkou, tak jako muž je přirozeným udržovatelem a nositelem řádu a úřadu. Je to však postoj, v němž se jediné lze blížiti Bohu, postoj, v němž byl počat Bohočlověk z Ducha svatého.

Čím více je v lidské duši statečnosti a pokory, tím větší je její podobnost duši vyvolené Matky a souvislost mezi bohoslužbou Mariinou a lidskou se jasněji projevuje.

Ze svolení Neposkvřené k naší spáse vyprýštla

Mladé generaci

J. T a n o v s k ý

Plavba tmou . . . Masky stínu.

Luny bledost. Papírový strach

Slzy žhavé. Slzy z cínu.

I na weekend pojedou na marách!

veškerá možnost křesťanské existence. Bůh nechtěl lidstvu dát Vykupitele bez svobodného lidského rozhodnutí. Mariino Fiat zasahuje do nitra každé křesťanské duše, je praformou každého křesťanského souhlasu k milosti Boží, ke každé milosti Boží, protože její duše byla nositelkou plnosti milostí. Svátosti jsou milost; k jejich vykupujičímu působení je třeba lidského souhlasu a i tento souhlas je předobrazem v Mariině souhlasu a je v nejužším vztahu k němu. Milosti plná je Maria, a proto každá milost, již člověk obdrží, byla a jest nesena i v její duši skrze její úřad Matky Boží. Bůh chtěl tak velmi povýšit lidstvo, že vložil možnost spásy do rukou nečistší jeho Ženy. Na jejím souhlase vybudoval Syn Stvořitelův lidskou spásu. Tím jí učinil prostřednicí darů Ducha svatého. Prostřednictvím Páně je prostřednictvím jednorozného Syna Božího; Mariino prostřednictvím je milost, k níž byla povolána skrze prostřednictvím Synovo. A tak jí byla dána účast v milosti jediného Prostředníka pro její svatě Mateřství a pro její ustavičnou vůli plnit vůli Boží.

Jestliže nyní, když jsme si tímto myšlenkovým náčrtkem uvědomili, kdo jest Maria Panna, že není náboženskou oporou jen některých křesťanů, kteří k ní cítí zvláštní náklonnost, nýbrž bytostí, její existence se dotýká základů našeho spasení a naší víry, je nám jasné i to, co je míněno slovem »mariánská úcta«. Skutečná mariánská úcta není jen specialitou tak zvaných ctitelů mariánských a ctitelé mariánští nejsou kastou křesťanského lidu. Mariánská úcta znamená prožitě poznání, že jsme pro všechny věky jejími syny a dcerami. Stejně tak mariánská výchova jest výchovou k tomu, abychom byli v každý čas hotovi k činům pro slávu Boží, abychom byli čistého srdce. Pod slovem mariánský ctitel přestaňme si představovat osobnosti, jimž mluvení o Mariině velikosti se stalo koníčkem. Často je nejmocnějším vyznáním její velikosti umět o ní mlčet a žít její cestou. Od prvního okamžiku našeho křesťanského bytí nastal vztah mezi námi a Matkou Vykupitelovou, vztah milostí, vztah ve svobodě. A čím více v nás roste pohotovost k přijímání vůle Boží, tím větší je v nás poznání vztahu pokřtěného k Panně bez poskvrny počaté. Jsme všichni účastni jejího Fiat a naše křesťanství bylo jí počato spolu se Synem. A bude-li se v nás rozvíjet vůle žít v Kristu, stále hlouběji se v nás bude zakotřevovat láska k Marii Panně a modlitba k Bohu pro její zásluhy bude základem našich modliteb.

Abychom měli ustavičnou úctu a lásku k Tvému svatému Jménu

P. S. M. Brait o P.

Nikde nepozorujeme výstižněji odcizení lidí Ježíši než v běžném zneužívání a znevažování svatých jmen Božích, hlavně nejsvětějšího Jména Ježíšova. Jméno vyjadřuje podstatu věci. Jméno Ježíš vyjadřuje tedy samého Bohočlověka. Vyjadřuje jeho lásku, která přišla k nám, která se vtělila, hledala nás, učila nás, nasýtila svým tělem, zahrála svou dobrotou, učinila nás ve své krvi dětmi Božími. Ježíš změnil svět, Jemu děkujeme za všechno světlo, za všechnu radost, za tolik pod-

nětů umění i vědy. Začíná jím opravdu nový svět a nový život.

A teď, kdy se lidé domnívají, že již mají všechno od Ježíše, dnes se k němu obracejí zády. Obejdou se bez něho ve své vědě, ve své technice, obejdou se velmi rádi bez jeho mravnosti ve svém životě. Zbývá ještě jedno, aby to svaté jméno neznepokojovalo proradnou duši, aby to jméno nic nepřipomínalo. Žádnou výčitku a žádný závazek vděčnosti a snahy o sebezápor a lásku bezeslovnou, ale požadující třeba i celý život. Proto je třeba znevážit i samo svaté toto Jméno. To, co vzývali naši předkové v úzkosti, z lásky a plni důvěry, vyslovuje dnešní český člověk jako nejprázdnejší citoslovce, kterým projevuje svůj nejvšednější údiv nad věcmi nejmalichernějšími. Užívá nejsvětějších slov, aby řeč nestála, aby jimi vyplnil své prázdné věty. Zvláště vešel tento zlozvyk do řad studentských, především mezi studentky. Ve vlaku, na ulicích, ve školách, v hovorech nejbahnálnějších. A přece je to jméno, nad které není jiného jména, je to jméno Bohočlověka. Jestliže hrozil Hospodin ve Starém zákoně, že bude trestat zneužívání svého jména, myslíte, že tato hrozba byla odvolána?

Nevíte, že svoláváte tyto tresty na sebe, na svůj národ, který v takových miliardách denně chrlí jako špinavou vodu jména svatá, jména nejdražší? Neuvážíte, že ohrožujete tím samou svou řeč, její existenci, protože žádný národ na světě tak nezneužívá v takové prázdnotě a s takovou lehkomyšlností jmen nejsvětějších?

Studente věřící, uvědom si, jaká to jména vyslovuješ ty a tvoji kolegyně, tvé kolegyně. Je u nás zahájen boj proti tomuto českému, typicky českému zlozvyku, hříchu z lehkomyšlnosti. Podej i ty svou pomocnou ruku k tomuto očistnému boji! Nejprve ovšem začni u sebe! Dávej si více pozor na svou řeč! Nežli půjdeš do školy nebo vůbec ven k lidem, připomeň si své rozhodnutí, že se chceš poctivě střežiti, abys nebral nadarmo při obdivu nebo k vyplnění svých hovorů nejsvětějších jmen. A potom pracuj ve svém okolí. Nenařádám tě k tomu, abys napomínal napravo a nalevo, vhod či nevhod své kolegyně a kolegy. Ale tu a tam jemně, vtipně, jak se příležitost hodí, upozorni své nejbližší na ohavnost, nevkus a hříšnost takového počínání. Naši spisovatelé Deml, Durych, Bochořák a kněz P. Braito napsali brožurky, které burcují do boje proti tomuto zlozvyku. Můžeš mít i vkusné nálepky dopisů, které také výmluvně připomínají výzvu, aby křesťané nebrali nadarmo svatých jmen.

Uvědom si, co je dobroty, lásky, ale také nesmírné velebnosti ve svatých jménech. Bůh je dobrý, Bůh je Otec, ale je také král nesmírné slávy, do jehož rukou je hrozně upadnouti. Je důležité, aby sis uvědomil nesmírnost a velikost Boží, která si vyžaduje nejen lásky, nýbrž i posvátné bázně, oné bohobojnosti, kterou tolik zdůrazňovali naši otcové.

Bůh je spravedlivý a mocný a musí trestat zlé, musí trestat ty, kteří jeho jméno snižují níže než jméno němě tváře, jež se nikdo neodvážá bráti nadarmo, aby nebyl směšný. Boha ale urážet je dovoleno, je vkusné, je to známka dobré výchovy, vzdělanosti, taktu? Právě proto musí Bůh trestat lehkomyšlné urážení své velebnosti ve svém jméne.

Toto všechno uvaž a vypej tento zlozvyk ze svých úst i ze svého okolí.

O svobodě a odpovědnosti

Zdeněk Mathauser

Časopis »Jitro« upozornil vícekrát studentstvo na knihu dr. Habáně »Psychologie«. Kniha je oživením filosofie aristotelsko-tomistické na podkladě výsledků moderních věd. Znamená revoluci proti novějším filosofickým směrům, založeným na zdůraznění a přecenění jednotlivých životních jevů, neboť přináší opět studium celku skutečnosti. Všimněme si tohoto typického zjevu na jednom případě.

Filosofii byla zanechána německým filosofem Drieschem otázka, je-li možná současná svoboda a odpovědnost člověka.

Známe dvojí učení, jež by bylo možno označiti za jednostranné odpovědi: Spinozovo a Bergsonovo. Spinoza rozdělil svět na věci v jejich dočasné a trvalé formě. Aby pak zachránil svou thesi, že neexistuje dualismus hmoty a ducha, který je prý jediné formou našeho nazírání, ale neleží ve věcech samých, sloučil duševní a fyzické podle přírodovědeckého paralelismu dění duševního a biologického (tento paralelismus je též v »Psychologii« vyvrácen pro rozdílnost pochodů logických a biologických), a naplnil věčné tvary věcí (pojmy) realitou, dal jim aktivitu a učinil jejich obsahem přímo boha. Tyto věčné tvary mají schopnost, utvářeti věci dočasné podle svého věčného plánu. Celá jeho metafysika je tedy odpovědí: Neexistuje svoboda, protože svět kolem nás se mění v čase podle věčných substancí. Přesto se však snaží zachrániti odpovědnost člověka bohu podle této nauky.

Bergson naproti tomu, zachováváje též nerozdílnost hmoty a ducha (hmota je statická na rubu ducha, jenž se projevuje toliko dynamikou), utvořil slovo duch synonymem ke slovu život a bůh. Duch či bůh oživují tělo jednotlivce, který je tedy svobodou absolutně. Nemůže být odpovězen ničemu mimo sebe. Boží vševědoucnost je ovšem vyloučena, protože bůh se vyvíjí zároveň s duchem.

Bylo by možno dojít ke křesťanskému učení o Bohu, svobodě a odpovědnosti člověka, ke scholastickému celku skutečnosti, sloučením názorů těchto dvou filosofů, z nichž jeden nahlíží člověka výlučně geometricky a druhý dynamicky? Neboť jako neobstál mechanismus Spinozův, neobstojí pantheismus Bergsonův již před otázkou po první příčině. Částečně by se snad mohli doplniti. Spinoza ruší vůli člověka (s vlastní tendencí k dobru), neboť čin se naplňuje prostou představou činu, nezabrděnou představou jinou. Etiku uvádí na společnou základnu s poznáním věci jako užitečné — dobré.

Bergson si naproti tomu uvědomuje, že bezprostřední dynamika pudů by přemohla vidění vzdáleného vlastního prospěchu, které by mělo vésti ke kladnému vztahu k lidstvu, protože skrze světový řád každé učiněné zlo by se mohlo obrátiti proti jeho původci. Naopak, jakmile se člověk zbavil magické naléhavosti, vedoucí k dobru, musí přestoupiti své technicky dokonalé vidění světa k principu vyššímu — Bohu — aby z jeho mystéria oteplil svůj vztah k lidstvu láskou, přemáhající nyní vlastní dynamikou prudkost pudovosti.

Ale přestože scholastický celek skutečnosti též slučuje princip mimosvětový (vzdálená podobnost Boha a Spinozových substancí) s dynamicky působící osobní svobodou, nelze k tomuto celku

dospěti sloučením Spinozy a Bergsona. Především by to bylo sloučením dvou principů nehmotných. Musili bychom si klásti otázku, danou kdysi Descartovi: Jak může něco neprostorového a nečasového oživit tělo, rozložené v prostoru a čase — jako má ovládat Bergsonův »élan vital« (či Drieschův »Vitalfaktor«) tělo? Je třeba čísti výklad »Psychologie« o nižším a vyšším stupni duše, závislé svými nižším stupněm na těle.

Snažil se Bergson snad proto dokázat, že člověk je nezávislý na čase a prostoru možností představit si sama sebe v jiném čase a na jiném místě? — Bůh stvořil svět, existující ve svém celku mimo čas a prostor, neboť Bůh existuje pozitivně mimo tato omezení. — Ale podobná schopnost těla člověka je nanejvýš subjektivní.

Svoboda člověka je tedy umožněna jen správným chápáním času, prostoru a — kauzality. Nesmíme dát za pravdu Kantovi, že věci samy o sobě a vztahy mezi nimi jsou pro nás nepoznatelné. Jsou-li vztahy, jak my je chápeme, jen našimi názírcími formami, naším dílem subjektivním, jak můžeme vědět, zda jsme svobodní ve svých vztazích skutečných? Tato filosofie se vyvrací principem nutného optimismu: Víme-li vůbec o věcech, musí již náš vztah k nim být skutečný, a věci velmi přibližně takové, jak je pojmáme. Tento optimismus pak není u křesťana náhodný, nýbrž vyplývá z víry.

Původcem svobody člověka je tedy duše, stvořená Bohem, s jediným zvláštním omezením její absolutní svobody.

Je to inklinace její vůle k dobru, neboť člověk, poznávající dobro schopností ethického, nejen geometrického vidění světa, nemůže si je nepřát. V této jediné determinaci leží však vševedoucnost Toho, jenž tvořil (pokud je nám pochopitelná), týkající se především obrysů vývoje lidstva, daných tajemstvím toho, co bylo vloženo v duši člověka při jejím stvoření. A tu leží i ohnisko lidské odpovědnosti.

K O L E M J I T R A

† Zdeněk Leininger

»Spravedlivý, byl i před časem smrti zachvácený, v pokoji bude.« Moudr., 4, 7.

Citát z knihy Moudrosti uvozuje smutné oznámení, které dostala naše redakce. Milý spolupracovník JITRA a vzorný chlapec zemřel dne 17. dubna 1942 v nemocnici Milosrdných bratří v Brně. Ačkoliv byl mlád — zemřel v 19 letech — byly jeho ideály velké a cíle vysoké. Z jeho článků v »Jitře« vanul duch mladického nadšení, které strhuje k následování.

Zemřel jeden z nás. Prosíme všechny čtenáře JITRA, aby svého zesnulého bratra vzpomněli v modlitbách.

Pohřben byl 22. dubna. Budiž mu rodná země lůžkem radostného vzkříšení.

Redakce JITRA.

O poesii sedmého čísla

Jiří Šotola

Sohr, Pochybnost.

Trochu se učíš u Karena, formou (»zavři plíživou šlápotu / zavři na zámky« atd.). Myslím, že to není zrovna správná cesta, kterou se tu dáváš. Myšlenka by stála jistě za skutečné ztvárnění, prohmatání plynulým veršem. Neposledním činitelem bývá tu i interpunkce, která spojuje větnou skladbu a nedá obrazům rozbíhat se do všech stran. Výraz »chlad kovu« je primitivní a jen pro rým.

Kolinová, Já vím.

V prvních dvou strofách (»Já vím...«) vyvažuje nějakou tu neumělost upřímný, prostý tón, neafektovaný a pro sebe zpívaný. Jenom poslední čtyři verše chtěly být přehluboké a nabubřely balónkem chtěného světobolu.

Karen, Víra.

Varianty na biblický námět. Není však víra v cokoliv, i v Boha, mnohem trvalejší a pevnější, dojde-li jí člověk v sobě, objeví-li ji v svém nitru, dobolí-li se jí, dobojuje? Proč byl člověk v 1. strofě přirovnán k nevěstě?

Bartušek, Písnička.

Opravdu jen popěvek, hezký, prostý, jemuž by nebylo dobře vytýkat povrchnost, protože takovým chce a má být. Trochu násilné: »Nutila tíha neunést.« Hlavním kladem lehkost vyjádření. Díru do světa takový verš ovšem neudělá.

Skýpala, Hvězdy ve vodě.

Velmi vyspělá báseň, originální forma. Z počátku cosi jako čínská poesie, poslední strofa zrovna drahokam jiskrného vtípu. Něco žonglérského v tom je. Ale chybu to má: je to přece jen deskripce, třebaže nadprůměrná.

Šmíd, Soumrak.

Pěkné, ale jen jako črta. Na báseň to přec jen nestačí: dvě popisné skvrny a pasivní konstatační nálady v pár verších, i když právě ty jsou dobře postaveny a zhuštěny (»Hodiny lhostejně jdou / jak lidé okolo tvého hoře«). »Píseň o srdci« byla mnohem lepší; hlavně pro tu plynulost, spojitost slov a myšlenek a jejich jednotný proud. Kalčík, Ráno.

Intimnímu vztahu k věcem schází prostota nebo aspoň zvládnutí, úspornost a jednoznačnost ve výrazu, aby se vymýtila ta docela planá a zbytečná slova, přílišná mnohomluvnost na úkor pevného a platného vyslovení. Rým: nebylo — zranilo! Hezky: ústa žhnula zimou.

Hlobílek, Jaro a mráz.

Proč ten »Augström«? Musel jsem to hledat ve slovníku. Na tom sice nezáleží, moderní poesie předpokládá čtenáře poučeného — a ostatně ani se naň v tom ohledu neohlíží, ale je otázka, zda to pro Tebe je nějaká vnitřní nutnost, užít takového slova, není-li to jenom chtěné, spekulované. Primitivní je »Nevadí, počkám«. Jinak báseň vyniká nesrozumitelností.

Andrenik, Březnová.

Nejlepší báseň čísla. Snad se někdo bude rozčilovat, že to je neestetické (»morek lepem páchne«). Snad bude leckdo vytýkat formální nedostatky, hranatost, nepropracovanost. Hlavního cíle se tu však dosahuje: dát tvar, vyřící, ať už způsobem jakýmkoliv.

O prózách a k dopisu K. Foustky

F. D.

Poměrně málo místa v dopisech čtenářů je věnováno prózám. Nezasluhují toho? Příčina je jinde. Nemají čtenářům co dát. To je zřejmá negace, pomyslíte si a otupíte ostrost značně. A přiznat tolik chudosti prózám je i mým záměrem. Nejdříve základní pojmy. Lze-li vůbec tak činit, rozdělme umění próz na lyriku a epiku. Lyrika má jednu žádost, zůstat uvnitř, objevovat, zamýšlet se a vážit neustále z hloubky vnitřního života. Tendence její je statická, což vzhledem k předmětu se jeví úmyslem soustředit se na jednotlivé složky, snahou o vertikálnost. Konečně zaujímá osud člověka jako jedince, a to s důrazem na specifičnost průběhu reakcí, konů a výsledků ve vnitřním světě. Naproti tomu je epika evoluce, dynamika děje a zřetel k člověku jako členu kolektivu, prostředí, doby. Kdežto lyrika stojí, ubíhá epika, kdežto tato mluví, mlčí lyrika. Obě se scházejí na předmětu svého úsilí: u života. Toto slovo zahrnuje v sobě vše. Existenci věcí, povahu jejich a osud. Proto cena lyriky i epiky je stejná. Slovo epiky je slovo pozorovatele. Slovo lyriky je umocněné. To patrně z podstaty jejich umění. Cíl epiky je vnějšek, proto jasnost dikce, cíl lyriky vnitřek, proto utajenost. Lyrika bije přímo na představivost, epika na zkušenost. Proto výraz epiky je jednoduchý, a lyriky několikanásobný (v metafoře). Ještě rozdíl. Účinek epiky se jeví při čtení, lyriky v zamyšlení po přečtení; a tak bychom mohli pokračovat. Zde je klíč k výtkám lyricy z nejasnosti, nesrozumitelnosti a naopak z lacinosti epice. K tomu jen tolik: utajení není nejasnost a jasnost není ještě lacinost.

A kriteria? U lyriky je to vnitřní pravdivost, hloubka zkušenosti a účinnost slova. U epiky totéž se zřetelem na vnějšek. K tomu ohled na dynamiku, řád a srostitost příběhu. U slova je postačující platnost reprodukční. Toto vše je mínění subjektivní, proto jistě opravitelné.

Nad prózami čísel. — 3. č. Dvacet tisíc. Thema je laciné (finála dva sebevrazi), ač dobře podané. Nevkus: Myšlenky se zadržují... vnikají do uší, několik jich spadlo dokonce za košili... — 4. č. Na prástkách. Pokrok v pravdivosti. Zkuste obsažnější věc. Paprsek na pavučině. Epika to není a lyricy to říká málo. Mnoho nedoroznění, celkem nepravdivost. — 5. č. Mrzáček. Chválím. Komposičně zvládnuto. Jen častěji psát. Holíč. Lehká ironická próza. Výraz vyhovuje tematice. Připadá mi však úsilí trochu profesionální, což cvičení prstů? — 6. č. Čas mezi dvěma vlaky. Bez cíle, neurované, jaký jste měla záměr? Každá věc má své poslání a tomu jest se podřídit. Jinak řečeno: víc mlčet, zrát, a nechat se těsnit svým řádem. V tom spočívá krása. Z ohňů a deště. — Dvojí tvář. Neskutečné záběry. Nechte monologisování a deusexmachinování. Skutečnost jest krásnější. — 7. č. Na jihu. Pro obsahovější thema má přednější místo próza Silnice, jež by potřebovala více ethické čistoty («copak je to nutné opouštět, když to mám rád» — »tak se ti prodám«).

Vcelku: Méně sebezpytného sentimentování, nabubřelého dvojení v lyricy a více životnosti, námětové čerstvosti a blízkosti autorům i čtenářům v epice.

K. Foustka v článku O vytvoření studijní rubriky v Jitru vynáší znova na světlo boží Darwinovu theorii vývojovou. Několik věcných poznámek: dnešní věda, tolik si zakládající na empirii, právě v tomto bodě opustila svoji logiku a na místo zkušenosti nastolila hypotézu, jen aby našla nějaké východisko z bludiště. Jde o to najít spojovací články mezi jednotlivými druhy a nejen ukazovat na vývoj embrya, na slepé střevo atd., které konec konců potvrzují vždy jen vývoj v mezích druhů. K. Foustka cituje prof. dr. Zd. Frankenbergra: »I přísní katoličtí vědci...« Chtěl bych vědět kteří, jsou-li to ti, kteří vystoupili v Německu a ve Francii v době modernismu, tedy před 45 lety, »tímto novým stanoviskem« »katolických učenců« nemusíme se zabývat. Autor praví, že většina vědců přijímá descendenční theorii. Necht' laskavě uváží, že nelze zde měřit a vážit jakost ani hlasovat o její správnosti. Není jich ani většina, je to jen škola anglická (Keith), a zbytek pozitivistů německých. Právě-li se, že příroda není vývojem amoeby ke Goethovi, ale vývojem myšlenky, je to logický nesmysl. Toto by platilo jen tehdy, byla-li by dokázána biologická podstata ducha, v němž se myšlenka rodí. Podobné fráze omamující novosti jsou sice pěkné, ale přece jen fráze, bez hlubšího podkladu. A dále: zjištění doby, v níž se objevil první člověk, je také zjištěním jeho stvoření a vdechnutí nesmrtelné duše. Jest jedno, zda jest jí pliocén nebo před nebo později. Závěrem malá poznámka směrem k biologii. Biologie sama namítá proti vývoji, že vývoj organismu není vázán zpravidla nepřetržitým vývojem, ba velmi často se setkáváme s mutací, skoky, a novotvary. Zůstává tedy ještě darwinistům naléztí přechodný tvar mezi jednotlivými tvary, ale ať nevylézají znovu s pithecanthropem erectem a jinými skloubeninami, které mají být můstky, po nichž je již pak snadné přejít od »amoeby ke Goethovi«.

K diskusi

J. Kaván

Velmi charakteristické verše 7. čísla vytvořil Šotola. Stojí jako protiklad prostého, písňového výrazu: Bartušková, Skýpalova, Karenova, Andreňnikova. Zarytý nepřítel pohody zpívá zde své credo. Dělá to vkusně. Ovšem má také své »výrazivo«. O polemice: Dobrý postřeh Bartuškův: »To, co je mezi obojím (pohodou či trýzní!), není upřímné ani zdravé, neboť to klame především autora, a čtenáři se znelíbí předstíraným bolestinstvím a chťenou problematikou. O to právě jde, aby umění mladých bylo upřímné a pravdivé, nikoliv vyčtené. Umění, rodící se ze skutečné bolesti, je krásné, a bude mít jistě více příznivců, neboť lidský život přináší více bolesti než pohody. Jde však jen o to, aby umělec nedělal z bolesti artikl a pózu, nehrál si pouze s krásnými slůvky, která jsou bolestná vzhledem, ale ve svých žilách nemají krve života a tep duše básníkovy. Umělec nesmí takto spekulovat: bolest lépe zaujme, tragika více dojme, úspěch je zaručen, protože musím psát o bolesti. Právě básník zpívá tak, jak cítí, jak mu diktuje onen neúprosný hlas, pravý, boží umělec je ten, kdo raději odhodí pero, než by napsal jedinou lež, neboť ví, učiní-li tak, že deformuje, vyvolává v život mátohy a pokrytecké stíny ozdobené do libivých cetek. Velmi věcná a doufejme, již defini-

tivní, je kritika J. Bělského. Ano. Pravdu mají oba. Pastýř i měšťák, a byla by nesmyslná maškara, pastýře líčit do masky bolestína a měšťákovi dávat do úst čistá a věrná slova prostoty. Co se týče kritiky Šotolovy: Kolego, odporuješ sám sobě. Kdo chce hlásat upřímnost, musí být nejprve upřímný sám k sobě, a pak i k druhým. Kritikuješ Sedlákovu báseň »Vyznání«, která vlastně výtečně vyjadřovala tvoje credo trýzně. (Formou velmi vypělou.) A nyní píšeš: »Filosofující člověk psal ty verše, jež jsou spíše vymyšlené než vycitěné. Je těžko psát o smrti samé. Ale když už, tož ji chci nahmatat prsty, očima, srdcem, ne pouze perem.« Ale, kolego, prosím tě, jak se to dělá, abys vyhmátl smrt prsty nebo očima?

Daleké svítání

J. Hořec

Předrahy básník Cesty k mrazu tak pojmenoval jednu svou poesii. A hle: jako ušité padne toto oslovení mladé poesii. Je zajisté nesnadné uchopit za pravý konec opravdovou tvář tohoto mládí, jeho vnitřní hladinu a smysl, skrytý každému krátkému nahlížení, onu duchovní dálnici zítřka, jež se dobudovává porůznu v mladých verších. Jsme totiž uprostřed jejího dorůstání, jsme nejbližšími svědky jejího požáru a jsme proto příliš jejími zajatci, než abychom určili nejjasněji tvar a příští cestování této krásné neznámé.

A přece: oč jsi nám líbeznější a sestersky milejší, mladá poesie, kolik podobných zátiší v tobě nalézáme, kolik naděje a básnického deště nám štědře vyhráváš pod okny, jsi nám blízká, neboť tvá bolest a tvůj duch je i v nás.

Vycházej za světlem pravdivého života, za čistotnými láskami, za všedností, za chlebem tohoto světa a měj před očima své vzkříšení. Nenavěšuj si blouznivé záclony a marná mámidla, nepromeškávej krásu, ošklivost, zrozování, umírání, bouřky, poklidy, buď do hloubky otevřena, aby k tobě se dokončovala všechna dějství života. Žij, žij, abys byla hodna svého stvoření!

I když se prodírala houštím příprav, často napoprve nesrozumitelných, přece objevila j a s n o s t a o p r a v d o v o s t. Je navždy dohráno divadlo přetvářek. Nová poesie nesmí lhát! Proto se setkáváme mezi mladými tolikrát s vůlí po vnitřku, po jádře, po nejvlastnější bytosti, chcete-li, po nahé podobě, to jest po hlasu nejprímějším, bez nalícených a naučených ozdůbek, po člověku celém — člověk celý — člověk opravdový.

Dřívější básnické generace, jak se nám tradují a odstavují v literatuře, nutně m u s e l y oživat člověka oloupeného či obnaženého do jediné podoby. Musely tak mluvit, poněvadž jinak by se jim zhroutily jejich pracně slepované manifesty a skupiny.

Mladá poesie nepotřebuje číslování a popohánění udýchanými písálky. Vidí na štěstí dále než jejich rozskřípnutá slůvka, vidí za dočasnost. Pod křídly ducha jde za čistotou, čistotou myšlení a jednání. Čistý život, ryzí člověk.

K novému zvuku svého slova, barvy či tónu dochází mladý umělec experimentem. O tom už nejcitlivěji a nejpovolněji promluvil F. X. Šalda. A tam — v Bojích o zítřek — připomíná, že je nutno dobře experimentu rozumět. Odmítat na míle rozmělnovače a obráběče poznaného, ty maloduché epigony, kteří se přiživují v objevených zemích. Experiment mladé duše, nové neznámé

obzory a krajiny a jejich odhalování — co je krásnější?

Na cestě za poesii potkáme obratné i neobratné šermíře starých vychladlých forem, kteří se k vám hlásí všemi tvářemi pseudorealismu, jež nevidí, protože je přízemní a ubohý svým mar-nivým zřízením minulosti. Hraje si na zachránce a okouní, má-li odpovědět na nejbolestnější otázky duchovního dneška, tváří se moudře a zkušeně a je zbytečnější než propadlý los. Nedáme se však obelstít těmito snadnými, líbivými, sezonními a přechoťnými obchodníky. Jen v pravdivé poesii, o níž svedeme zápas, nalezneme strom poznání a budeme jí v sobě růst nejsilněji a nejkrásněji. »Bůh snadnost odmítá« — nic nevzrůstá bez zápasů, a duchovní zahrady tím spíše nemo-hou být otevřeny každému lajdákovi.

Čistota, pravdivost, jasnost. Věřím, že poesie, která bude takto vidět a která se formuje v mladých knížkách, bude nás vždy rozechvívat do dna našich bytostí, věřím, že nás bude vysvobozovat a vést, věřím, že se tato poesie rozednívá a zní blíže, než se zdá.

Výstava F. Tichého

Umění Tichého je bezesporně poznamenáno značným stupněm fenomenality. Je veskrze původní v pojetí i provedení. Tato původnost spočívá hlavně v tom, že Tichý nepodává po způsobu expresionistů pouhé vidiny své představivosti, ale hledá pro jejich vyjádření obdoby ve skutečnosti, kterými je teprve umělecky vyjadřuje. V životě běžného průměru je ovšem nenalézá a utíká se proto do světa akrobatů, kouzelníků, polykačů mečů, cirkusových tanečnic s hady i závoji, clownů, maskovaných herců nebo k osobnostem nápadných typů, jakými byli Paganini, Don Quijote, Robinson, aby hledal zákony jakési nové, zvláštní krásy, která je mimo starý standard klasický, v jejich násilných gestech, v účelných deformacích hadích těl jakoby zbavených veškeré hmotnosti a vyvlekších se z okovů tíže zemské. Jeho každý obraz je vlastně vyznáním přesvědčeného spiritualisty, hlásajícího: hle vše, co průměr nazývá nestvůrností, ošklivostí, může být okamžitě krásou, prosvítíte-li to duchovním žárem z nitra: takové oko Paganiniho, Don Quijota, žhnoucí z vnitřa žárem geniality, je přece tak krásné, že docela nic nezáleží na tom, je-li součástí obličejů rysů divně ztrhaných a ploch nepůvabně zbrázděných; krásu, která vysvítá z toho oka, je krásou mající tvárnou moc sama v sobě, je krásou aktivní, přetvořující vše k vlastnímu obrazu. Tato tvárnost krásy je objevem Tichého. Pro něho není bizarnosti, nesouladu: i v největší konvenční ošklivosti je krásu, je-li prodchnuta duší. Staří ji hledali v kráse slupky, zevním obalu, Tichý ji hledá v hloubce a aby vyjádřil její těžce postižitelný půvab, vyvolává ji úžasnou jemností linie, tvary a plochami, nesoucími stále otisky nitra. Právě tvorové vyloučení z normálu, ať jsou to lidé nedokonalé přirozenosti nebo nadměrných schopností, získaných nebo vlitých, lákají Tichého, aby obhájil uměním svým i ten poslední zbytek duše obsažený v jejich podprůměru.

Jakým skvělým dokladem výtvarnického spiritualisačního umění je hledání výrazu satanika Paganiniho až ke konečnému jeho portrétu v oleji — nebo postavy z Commedia de l'arte, půvab masky nebo cirkusových výkonů hadích mužů a tanečnic. Nezní-li to vše jako otázka: co je to

vlastně ten normál krásy, o kterém stále přemítáte?

*
Vladimír Sychra vystavil v galerii Mária oleje z r. 1940 a 1941. Je vynikajícím příkladem cílevědomého uměleckého růstu. Rytířský duch Velasquezův a tektonický Poussinův stáli u kolébky jeho díla dnes už podivuhodně rozrostlého. K Poussinovi se přiznává tím, že ho kopíruje moderně poučenýma očima. Vzpomeňme, že kopírování Poussina vyznačuje i začátky Kubištovy! Ale filosoficky malířsky vyznává Rembrandta s jeho hrůzou před nesmírnou tmou, z které milostností slunečních svitů zachraňují se vidiny toho, čemu říkáme skutečnost a co podle sv. Pavla vidíme jen jako v zrcadle. A nevycházejí-li ty prosté předměty Sychrových zátiší z věčné tmy s celou magickou silou její živelnosti? Ten prostý nůž, láhev, bochník, citron atd. jeho teskných zátiší, nejsou to trosky vyhozené z oceánu tmy na

pevninu světla? A portréty! V každém celá problematika duše: na všem je její pel: na rtech stažených v otázku, na svalstvu lícním, které toto stažení působí, na nosech, kterými proudí vzduch a pak na úžasně podaných očních rohovkách duchově průsvitných. Sychru lze nazvat objevitelem těchto rohovek jako okének do kapliček duší.

*
Malíř Brož, vystavující v Uměl. besedě, nenalezl ještě té osobité síly, která dovede zdůrazňovat rysy výtvarnický podstatné a vylučovat nadbytečné. Hledá sám sebe a slouží mu ke cti, že to činí cestami hodnot čistě malířských. V krajinách nalezl barvy, které vydávají své vlastní světlo, ve většině figurálních prací pokládají barvy jen hmotu a připodobňují se jen její neprostoplnosti. Smysl pro linii, jak se projevuje v jeho svěžích a pevných kresbách, směřuje k výtvarnické solidnosti.
Eva Skácelíková.

K N I H Y

HLOHOVÝ RŮŽENEC, Jan Ryba. Poesie, sv. 52. Melantrich, Praha, 1942. Cena 20, 32 K. — Již první sbírka Rybova, vydaná v edici Jitra, jevila zaměření ethické, úsilí prorazit se tmou věcí časných k světu. V druhé sbírce, odměněné čestným uznáním v soutěži Melantricha, je toto úsilí středem zápasu. Ten zápas je tím opravdovější, tím drásavější, že k němu přivedla smrt drahé matky. Ta je také nejsilnějším zážitkem básnickým. Má v jeho životě a v poesii podobnou funkci jako u Ot. Březiny. První oddíl je věnován smrti matčině a vzpomínkám na bytost, v níž je obsažen celý Rybův domov a jeho dětský svět, dnes v troskách. Jen na chvíli se zastavilo srdce v bolesti. Ruka mrtvé matky však vede básníka jinam, k novému chápání světa, k nalezení smyslu všeho, i toho, co už opustil. Pod pohledem vzhůru se objevují věci v nové podobě, jako rybář loví jejich tajemství. Ryba je zatím na cestě, ale už tu jsou jistá gesta, jež znamenají vítězství, která se nedávají zadarmo. Je zatím Popelčín střeďa jeho zápasu, ale dá se čekat, že přijdou i poslední slavné dny doby velikonoční. Ryba je básník silné vůle, a to mu může leccos ulehčit, ale je v tom i nebezpečí. Ale nutno říci, že Ryba bojuje poctivě, a tak jsme svědky, jak z nové setby už klíčí nové osení. Je znamením jeho udomělé tvorby, že se nevzdává toho, čeho došel dřív. Krajina dětství, smyslové okouzlení věcmi, mladistvé sny jsou mu odrazištěm k vyšším letům. Z obrazů této knížky je zřetelné, jak hluboce jej poznamenalo širé Polabí s klidně tekoucí řekou, rákosím, pískem, větrem, jenž pohání lehká oblaka jarní i šedivé, těžké mraky podzimu. Zdá se, že Ryba se časem promění v básníka výrazu velmi úsporného, nápovědi, otázky, výrazu nepřetíženého metaforou, ale vnitřně bohatého. I když verš v druhé sbírce je těžší, zprohýbanější (často lomí přirozenou melodii věty přesahem), je zřejmé Rybovo nadání pro pevný tvar. Proto se tu setkáváme s tolika dokonalými básněmi.

lv.
USCHLÉ KVĚTINY, Klement Bochořák. Poesie, sv. 49. Vydal Melantrich v Praze 1942. Cena brož. 20 K. — Bochořák ve svých Uschlých květinách, které byly odměněny v poslední melantrišské básnické soutěži, není ledakdo. Známe jej z jeho sbírek »Žluč a víno« a z pozdějších »Jasů« jako mladého básnického druha Demlova a Za-

hradníčkova, kterážto příbuznost jej ovšem pojí i s Březinou. Bochořák je básník radostného vidění světa, vykoupeného milostí Boží, ustavičně obnovovaného Duchem Tvůrcovým. Jeho nebesa se klenou jasně nad světem, živly a lidmi a každá — i ta nejnepatrnější věc — má své místo v božském řádu. Je to pokorný dělník, který vidí svou hlubokou pokoru nejlépe vyjádřenu v nádherné Písni bratra slunce sv. Františka z Asissi, podle které se pokouší i on oslavit Pána: »Poklonu hlubokou naší paní matce přírodě / a listí naslouchajícímu podotknutí skromné, / že já též ve svých letech šestnácti / jsem pokoušen byl modrou hudbou slov. / Však Pán náš, rýmování skrytého / všech živlů zvonících o sebe Velmistr, / mně vnuknul jednou u nás v podvečer: / Jen tiše buď, vždyť víš, hlas kuřátka a orla skřípot... / — Je krásné číst verše Bochořákovy, v nichž je zachyceno zářivé úsilí jeho čisté mladosti, jeho chudoba a utrpení, které jej tak bezpečně vede vzhůru: »Jižní ovoce a Jižní kříž, / dvě věci na zemi a na nebi, / jichž pro chudobu neochutnáš, nespatriš... / — Ty moudrá hlavo, proč bys litovala, / i ptákům lidé marně tanou na mysli, / k nimž výsost jejich slétnout by se bála. / — Jen do vši tíhy, všeho krvácení / se ponoř znovu v této vteřině / a zavři oči pro veliké usmíření... / — Vidíš, jak jsou tyto verše blízké poesii Max Jakobově a nemůžeš nepostřehnouti ani vliv Bochořákových básnických druhů Kriebela a Blatného. Bochořák má však již svůj básnický výraz, ne nepodobný básnickému výrazu baroknímu, a odpouštíš mu proto rád i některé menší nedostatky verše (zvl. syntaktické) pro lahotu a čistotu jeho zpěvu.

M. N.
ŘEKA NA CESTÁCH, Alena Vrbová. Vydal jako 51. sv. své sbírky Poesie Melantrich v Praze 1942. Cena brož. 20 K. — Řeka na cestách, jedna z vítězných knížek loňské básnické soutěže Melantricha, byla odměněna a vydána plným právem. Ve Vrbové dostává se zase po delší době k slovu někdo, kdo dovede nově vidět a tvořit, básník, která je si vědoma svého vyvolení a která má opravdu co říci. Je to zvláště v dnešní době, kdy by se tak rádo a lacino chtělo stát v poesii slavným tolik bezvýznamných jmen, zjev nanejvýš potěšující, ba pozoruhodný, uvážíš-li, že zde jde o ženu, a poesie, jak už říkával Šalda, nebyla nikdy doménou žen. — A po čem poznáš pravého

básníka? Po tom, že dovede vidět skutečnost n o v ě, způsobem, který jsi nepoznal u jiného básníka, a tato nově viděná skutečnost není suchou abstrakcí intelektu, nebo dokonce opisem přírody, nýbrž svěží, svébytná realita věcí, prosvětlená a vynesena do nové roviny bytí duchem. Po tom poznáš pravou poesii, že z ní tryská oslnění z věcí stvořených, že nese jasnou pečeť nádherné převahy ducha, který je si vědom svého vyvolení pořádat věci podle obrazu své dokonalosti a tím je vlastně nově tvořit: »Ó jaká vůle v nás, že smíme panovat / nad malým životem, nad básní, jež se stává, / a hlinou kořenit a vát a vát a vát« / (VI. báseň Dozpěvu). Vrbová je básnířka závratně rozvodnění světa, věci a bytostí, které vzlétají od země, sotva se zrodily: »Ó, bratře, dej mi pít, ó dej mi prostor pít, / já vzlétám, ulétám, já letím řekám v patách, / a vítr, vítr sám mi musí notovat, / — — — V knize, v níž není možno nepostřehnouti ohlasy Valéryovy Mladé Parky a tím méně ovšem Palivcova Pečetního prstenu, zároveň s vlivem nejmladších básníků — zemřelého K. Jílka a zvláště Blatného »Paní Jitřenky«, najdeme čísla závratně nadlehčeného vidění světa, který se nově děje v nitru básniřčině, pro který si Vrbová zvolila tak šťastně symbol »řeky na cestách«. M. N.

SLUNEČNICE, Jarmila Urbánková. Poesie sv. 48. Vydal Melantrich v Praze 1942, cena brož. 20 K. — Slunečnice Jarmily Urbánkové je poměrně nejslabší knížka veršů z těch, které byly v loňské básnické soutěži Melantricha poctěny odměnou. Mají to být verše mateřské a milostné, ale jen na několika místech se autorce podařilo vytvořit skutečnou báseň (Mladá matka, Znělka pro Zdeňku). Jinak je to veršování, které jen stěží odlišíš od pokusů tolika »nových básníků«, kteří se domnívají, že na jejich slovo čeká svět. Tak na př. v básni, nazvané lákavě »Jako láhev lýkem opletená« dovíš se, že »Jako silný kvas jde mladým vínem, / svatá zloba (!) lomcuje« — autorčiným asi tak dvouletým — »synem« / — nebo namátkou verše z jiné básně: »Já před tebou klečím a přijímám zticha / svatozár modrou, hold očí (!), vzlykavý jásoť tvůj« / — — — M. N.

KOHOUT PLAŠÍ SMRT, František Halas. České básně. Vydal Fr. Borový v Praze 1942. Brož. 25 K. — Nad touto nově vydanou knížkou Halasovou si znovu uvědomuješ, jaký je básnický výboj Halasův v naší poesii a co nového přinesl tento básník do našeho vidění světa. A vidíš na první pohled, že je toho nemálo: Halas je básníkem z duchovního rodu Rimbaudova, Apolinairova a Max Jacobova. To jsou slovesní tvůrci, kteří na rozdíl od svých básnických protinožců, velkých harmonisátorů rytmických a strofických, Valéryho a Claudela, dovedou v zlomkovém vidění světa, úžasné osvětleném, odhalit netušené vesmírné souvislosti, »zachycovati závratí«. Jsou to básníci neorganických rýmů a nečekaných rytmických přeryvů, kteří jako by koktali své verše, ohromení náhlým pochopením tajemství skutečna, kterého se jim na zlomek vteřiny dostalo. Ti vyrovnávají zdánlivou strofickou neučleněnost a rýmovou i rytmickou »neorganičnost« nečekanou hutností svého básnického výrazu, jehož jádrem je překvapující náboj metaforický. To ovšem znamená metaforu, za kterou tušíš nové odhalení skutečna, novou souvislost věcí ve vesmíru, z jejíhož pochopení ti stydne krev v žilách. Takovým odhalením bylo Halasovi pochopení smrti, jejíž pokušení bylo pro něho závratně májivé: »Noc stou-

pá do hlavy a vrávorám / smysly neznámými zvidám chtivě / bojácny dech vzpurně polykám / — Básně Zimomřivá krajina, Výkrop, Tlení, Podzim, Ten hlas a Večer na vesnici jsou z nejsilnějších čísel poesie Halasovy. M. N.

V á ž e n í p á n o v é,

v sedmém čísle letošního ročníku JITRA jste otiskli několik vět při bibliografické poznámce o vydání mé knihy »Tři struny lásky«. Snad Vám při redakci onoho čísla ušlo, jak nevhodný co do obsahu i co do formy byl ten referát. Nemám nic, proti tomu, aby z důvodů opravdu uměleckých bylý o mé práci pronášeny negativní kritiky, to je samozřejmé a svaté právo kritikovo. Avšak kritika nesmí překročit meze přípustnosti. Také ona musí být tvůrčím činem, nikoli jen výronem okamžitého rozhořčení. Pak není objektivní a spravedlivá. Jde tu o odpovědnost jak k posuzovanému dílu, tak i k čtenářům, kteří mohou být takovým posudkem uvedeni v omyl. A ten, kdo mou knížku pozorně až do konce přečte, dobere se jejího smyslu, pochopí a utvoří si úsudek sám, který nebude vždy v soulase s míněním pisatele oné recenze.

Prosim, abyste tento dopis otiskli v JITRU a děkuji Vám za to předem. Pozdravuji Vás i Vaše čtenáře.

Jos. Kulheim.

Pozn. red.: Prohlášení pana Jos. Kulheima uveřejňujeme na jeho výslovné přání pro dobrou vůli. Jakýchkoliv dalších poznámek se zdržujeme.

ŠEDÁ KOLĚBKA, Marie Glabazňová. Povídky. Vydal L. Kuncíř, Praha, 1941. Stran 104, cena 27 a 45 K. — Povídky Glabazňové o smutném dětství ve městě, především o citlivých dívkách od raného věku až po první neuvědomělé doteky dospívání vyrostly z bohaté vzpomínky a láskyplného pozorování dětského světa. To první jen ještě zvýšilo tesknotu ovzduší, v němž vyrůstají ty děti, zvolna se probouzející do světa skutečnosti, obestřelo je lehkým závojem stesku z plynoucího času. Vše tu ostatně plyne, vše uniká člověku, radosti je tu jen málo, jen z odevzdanosti, a přece to není knížka pesimistická, protože za vším se rýsuje křesťanské vědomí, že vše má svůj smysl; a ve shodě se základním zaměřením je i autorčin výraz; věty tekou pomalu a lehce, čímsi nadlehčovány, intonace jejich je monotonní, teskná, dlouhé věty, kupení substantiv k tomu jen přispívají. Není tu čistě epičnosti, ta je potlačena živly lyrickými, ale při thematech toho druhu (dítě je viděno pravdivě a básnicky, samo je básník, jenž si vytváří svůj svět, oživuje okolí věcí) to nebylo ani jinak možné. Prolíná se tu záměrně a účinně báseň a pravda. lv.

O POVSTÁNÍ KRÁLEVICE PŘEMYSLA PROTI KRÁLI VÁCLAVOVI I., Josef Pekař. K vydání připravil a poznámku napsal J. Hobzek. Vydal Kat. lit. klub a Vyšehrad, Praha 1941. — Tato drobná práce Pekařova, pronikající bystře za nečetná slova pramenů o povstání mladého Přemysla proti nedbalému otcí a o jeho smířlivém konci, je po prvé zde otištěna. Byla vypracována v historickém semináři r. 1891 a její mladý autor byl za ni odměněn 30 zlatými. Už tu se objevuje odvaha k výkladu skoupých pramenů a stylová svéráznost pozdějšího velkého historika. lv.
3. číslo ŘÁDU přineslo příspěvky i našich příspěvatelů, na úvodní straně verše I. Andrenika a uvnitř čísla stať Davídkovu. Je to zjev potěšující. Je třeba zaznamenat porozumění redaktora Fr. Lazeckého pro mladé autory (z Jitra vyšli Ryba, Štěpánek, Vévoda, Karen).

H Á D A N K Y

Rediguje JAN KUBÁT, Hradec Králové, Šafaříkova ul. 666.

VÁŽENÍ ČTENÁŘI!

Minulým číslem byl definitivně zakončen náš turnaj, neboť poslední kolo závodu rozhodlo o vítězi, takže dnešní hádanky do závodu již nepatří. V příštím čísle bude oznámen výsledek našeho přeboru.

SLOUČENKA.

Donát.

Brožurka a tábor poví,
studentík jak sobě hová.

VSUVKA.

Kropenát.

Kreslič s čela pot si stírá,
v nástroj namaloval výra.

SLOUČENKA.

E. Kopr.

V horách tkáň, akáty malé,
prudkostí svou děsí stále.

ZVRATKA.

St. Gojný.

Malá Ela se táže otce,
zda I. II. II. I. ořechy.

PŘESMYČKA.

Bohumil Hřeben.

PISTOLE.

POLOVSUVKA.

Porek.

V stroji čárku rcete,
nemoc dobytčete.

PŘESMYČKA.

Bohumil Hřeben.

CIRKA STO

ČÍSELKA.

Leopold Vašut.

123456 dává cestu do pořádku.
345621 nemá věru hladkou bradku.

SOUZVUČKA.

St. Gojný.

Jedna ---- - - - - - obešla celý,
aby viděla

ZÁPORKA. *)

Miloš Neoral.

Řeka půvabná*) je sice,
však svít dívka sluneční
má ráda více.

PŘESMYČKA.

A. Ropék.

TETKA S VAKEM.

VÝPUSTKA.

Bohumil Hřeben.

Obchodník ten, skrblík známý,
zmaten běhá.. s.....,
avšak nikde nenalézá stopy
po svém...

PŘESMYČKA.

Bohumil Hřeben.

HAZARDA.

PŘESMYČKA (RČENÍ).

Donát.

STOPA KONĚ.

ČTVERCOVKA.

— a s o —

potřeba letců
ženské jméno
d'ábel
elektroda
stoka

REBUS.

A. Ropék.

SRST svého psa lovec hladí,
pěstují lidé mladí.

PÁDOVKA.

J. Z. Zuk.

Houf dobytka, popravčí tu,
kdosi našel mince*) v skrytu.
*)

ZÁMĚNKA.

Frant. Novák.

Zahrádku mám krásnou,
je v ní vonná s »r«,
za večera, za soumraku,
schází se tu s »b«.

PŘISVOJOVKA.

Miloš Neoral.

Ozdoba a tváře dívky
červené jak růže,
tuze,

REBUS.

J. Z. Zuk.

U zvířete hádanky,
strohá slova jsou Anky.

MNOŽENKA.

Množenka na zahrádce malé,
nástroj držel v ruce stále.

Blíží se prázdniny Blíží se exercicie!

Těšíš se již na prázdniny po namáhavém roce studia a práce. Nezapomeň, že nejen Tvoje tělo, ale i Tvá duše potřebuje oddechu a klidu k nabrání nových sil na cestě křesťanské dokonalosti. První dny prázdnin věnuje každý katolický student a studentka duchovnímu cvičení.

Exercicie budou v místech:

ČECHY

pro hochy:	pro dívky:
Praha	Kladno
Hradec Králové	Veltrusy
Lnáře	Hradec Králové
Litomyšl	Svatá Hora
Svatá Hora	Třeboň

V každém místě budou konány dva turny pro nižší a vyšší třídy.

MORAVA:

pro hochy:	pro dívky:
Brno	Brno
Slavkov	Slavkov
Fryšták	Přerov
Přerov	Jesenec
Jesenec	Přestavky
Valašské Meziříčí	Liptál
Velehrad	Řepčín
	Kokory

V příštím čísle JITRA oznámíme přesná data kursů. Exercicie započnou hned v první dny prázdnin.

Vy, kteří jste byli loni sami účastni duchovních cvičení, můžete dovědět svým spolužákům, jaký klid a vyrovnaní přinesly Vašemu duchovnímu životu. Exercicie našly ve Vás nejlepší šířitele.

Všem studentům vzkazujeme a prosíme je o to

MODLETE SE BRATŘÍ,

aby požehnání Boží provázelo tuto exerciční akci.

Blíží informace sdělí

v Čechách: REDAKCE JITRA, PRAHA II, VORŠILSKÁ 1,
na Moravě: STUDENTSKÝ EXERCIČNÍ SEKRETARIÁT, BRNO,
BĚHOUNSKÁ-TYPOS.

Letos nebude jediného katolického studenta, jenž by se nezúčastnil duchovních cvičení!

Jitro

10

ČASOPIS KATOLICKÉHO STUDENTSTVA STŘEDOŠKOL. ROČ. XXIII

POESIE ● PROSA ● STATI ● VÝTVARNICTVÍ ● FOTOGRAFIE

jitra časopis katolických studentů

Vychází jednou měsíčně kromě hlavních prázdnin. Technická redakce a administrace: Praha II, Voršilská 1. Telefon č. 420-13. Číslo účtu u Pošt. spořitelny v Praze 206.271, v Bratislavě 5.994. Předplatné: studenti K 21.—, ostatní K 31.—.

---

redigují prof. Dominik Pecka a prof. Leopold Vrla. Příspěvky rázu naučného a výchovného posílejte na adresu prof. Dom. Pecky, Brno, Minoritská č. 1. Příspěvky rázu beletristického na adresu prof. L. Vrlly, Moravská Ostrava-Přívoz, reálné gym.; původní kresby a fotografie zasílejte na adresu A. Machourek, Praha XII, Jičínská 5.

---

zprávy dopisovatelům

I. A. Prózu a jednu báseň. — **J. Š.** Poznámky a báseň. Teď už jistě. — **Tůň.** Jsou daleko lepší. Velmi rád jednu z nich, Číši. Bohužel až v novém ročníku. — **J. K. N.** Poznámky jistě. Snad i prózu, ale námět je dnes už hodně omšelý. — **Fr. Br.** Nadhazujete problém, ale ten nebudem řešit. — **V. M. B.** Je celkem svěží ta selanka. — **Vi. Gr.** Tentokrát jistě. — **R. Soj.** Jen Červencové poledne. Ty ostatní většinou nesou stopy výmluvnosti příliš snadné. — **Jiř. Mou.** Je tu jistá zručnost, ale jsou příliš popisné, nehledíc k otřelým tematům. — **J. Z. Z.** U mrtvého. — **J. Mal.** Je docela pěkná, ale ten druhý verš! To pryč je tam jen pro rým. Upravte nebo pošlete jiné. — **I. Str.** Zcela jistě v novém ročníku. — **Em. M.** Nejsou špatné, sympatické jsou hlavně volbou námětu. Ale ten je právě velmi těžký. Pošlete nové. — **R. K.** Dvě věci z toho. Je dobře, že si píšete s A. Potřebuje toho. — **O. S.** Ano. — **M. L.** Poklad chudých. Statečnost. Nedávat se. Pozdrav. — **St. S.** Jednu. — **B. Š.** Z těch tří jednu. Srdečně děkuji za list. Znovu pozdrav všem. Nezapomeňte. — **J. Toč.** Jaro je velmi pěkné; ale jen bez poslední strofy, chcete-li. — **J. Hal.** Slabé ještě. — **M. O.** Pěkně pokračujete. Jednu. — **J. Dv.** Než měsíc. — **Dan. Mil.** Dávno je jistě procítěné, ale Socha je lepší. Snad i Marný vítr. — **O. Proch.** Uschovávám Náladu. — **B. Kut.** Takováto themata zvládne jen vyspělý poeta. — **J. Háj.** Tu nebřezinovskou. Je osobitější, i když ještě trochu neurčitá a rozevlátá. Z druhé zásilky nic. — **J. Kar.** Tu litanii ne. Pozdrav. — **Sv. Hr.** Nejsou špatné. Snad Zahradu. — **A. Bart.** Próza se mně nehodí. Ani bratrova. Pozdrav. — **M. B.** Snad Zpívá. Zdají se mně poněkud chladné, příliš vyspekulované. — **J. Zahl.** Poněkud jsem to seškrtal. — **L. Hl.** Nic nového. — **J. Nem.** Poklad. Slova dopisu jsou mužná. Pozdrav. — **F. O. V.** Uschovávám dvě. — **V. Str.** Jenom veršování. Sekundán? A bez adresy neotisknu. — **Zd. K.** Máte divokou, nezkrocenou fantasi. Upadá do banality. — **J. F. P.** Je dobře, že nespěcháte. V těch nových verších je cosi z hravosti poetismu, ale jeho čas už přešel. Prání by bylo nejlepší. Ale nerozumím tomu náhlému skoku z 1. do 2. strofy. — **Mil. Jes.** Máte jistý fond, ale zatím se nepovznášíte nad průměrné divčí veršování. Není v tom odvaha tvořit. — **Mir. H.** Škoda. Pěkně jste to přeložil. Napište něco původního. První neúspěch Vás neměl odradit. — **B. Jan.** Vinobraní je dobré. Je zcela vaše? Pozdrav oběma. — **Zd. B.** Poslal mně bratr vaši prózu, ale ta je slabá. Výraz dost ledabylý. A pak je tam jistá nesrovnalost: Táž obec — dopis. To chumelice kdysi byla lepší.

Studentský kalendář vyšel

Kalendář katolického studentstva pro školní rok 1942—43 již vyšel. Z jeho obsahu vyjímáme: Projev J. Ex. dra St. Zely, studii dra J. Uhra, Moravský Řím, lehká atletika, tabulky a pod. Zajistěte si jej včas. Objednávky vyřizuje Edice Akord, Brno, Běhounská č. 22, pražští studenti mohou obdržeti kalendáře v administraci Jitra, Praha II, Voršilská ulice č. 1. — Cena K 8.—.

FOTOGRAFIE NA OBÁLCE: VILÉM KAREL

Z TROJSKÉHO ZÁMKU

Vyšlo 15. června 1942. — Majitel, vydavatel a nakladatel Ústředí katol. studentstva v Praze. — Vytiskly Č. A. T. Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky v Praze II. — Redaktoři: prof. D. Pecka a prof. L. Vrla. — Odpovědný redaktor prof. Jos. Jakeš. — Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze čís. 15.265/VII-1935 ze dne 26. ledna 1935. — Dohlédací poštovní úřad Praha 25.

⚡-Obergruppenführer Heydrich

zemřel na následky vražedného útoku

Zastupující říšský protektor v Čechách a na Moravě a náčelník bezpečnostní policie a bezpečnostní služby, ⚡-Obergruppenführer a generál policie Reinhard Heydrich, podlehl v dopoledních hodinách 4. června v jedné pražské nemocnici vážnému zranění, které utrpěl při vražedném útoku, jenž dne 27. května na něj byl spáchán

Za rakví hrdiny Reinharda Heydricha

Jan Nep. Pipota

Osudová rána, která stihla náš národ právě ve chvíli, kdy se zdálo, že se Benešovy rejdy odrážejí od českého národa jako hrách od stěny, nás nutí k tichému rozjímání o vynikající osobnosti Reinharda Heydricha, který padl zákeřnou rukou najatého vraha.

Narodil se 7. března 1904 v Halle nad Sálou (Halle an der Saale). Po maturitě se ocitá jako důstojnický čekatel v říšském válečném loďstvu. V roce 1931 je nadporučíkem a zpravodajským důstojníkem u admirálního štábu Baltického moře. Vystupuje ze služby válečného námořnictva a jde sloužit Vůdci národa Adolfu Hitlerovi, v jehož mládeži pracuje už předtím. Mnoho cestuje a tvoří si úsudek o zločinu demokracií nad neporaženým Německem po světové válce. Přichází do štábu říšského vedoucího *SS* Heinricha Himmlera do Mnichova (München) a již roku 1932 je jmenován šéfem bezpečnostní služby. Skvělý organizační talent ho předurčuje k tomu, aby se vypracoval na nejlepšího odborníka v otázkách vnitřní bezpečnosti. Od roku 1934 řídí úřad tajné státní policie v Berlínu a v roce 1936 se stává šéfem bezpečnostní policie a bezpečnostní služby. Záhy nato dosáhl hodnosti *SS*-Standartenführera a loňského roku byl Vůdcem jmenován *SS*-Obergruppenführerem a generálem policie. Stává se členem říšského sněmu a členem tajné státní rady.

Po vypuknutí nynější války vstupuje do vojska. Získává Železný kříž první a druhé třídy a bronzovou a stříbrnou frontovou leteckou sponu. O jeho osobní chrabrosti by mohli vyprávět jeho nejbližší spolubojovníci. Dne 27. září 1941 přichází do Prahy, aby tu místo Říšského protektora Konstan-

tina Freiherra von Neuratha spravoval tuto část Říše jako Zastupující říšský protektor. Mocnými zásahy drtí hnízda odporu a strhává masku s tváří zakuklenců a londýnských šeptalů. Jeho počínání je spravedlivé a vojácké v každé hodině. Spěchá na pomoc pracovníkům pro Říši, ničí lidské sobce, křečky a kořistníky, kterým je výživa nejpotřebnějších občanů zcela lhostejná. Jedná s největším porozuměním a rychlostí, kde je potřebí zasáhnout na pomoc nebo na ochranu. Všichni poctiví čeští lidé v něm spatřují záštitu proti nepřátelům vnitřním i vnějším.

V něm jsme viděli mohutnost vůle a moci Vůdcovy a sílu nacionálně socialistické Říše. Nečekal na nepřitele, dovedl jít za ním podle Vůdcových slov: »Rozdrtím nepřitele, kdekoliv se objeví.« To je největší odkaz Reinharda Heydricha.

Dne 4. června 1942 podlehl Reinhard Heydrich zraněním, utrpěným při atentátu, který na něho byl 27. května podniknut. Jeho smrt otrásla dušemi všech uvědomělých příslušníků národa. A už dnes lze říci, že Beneš docílil pravý opak toho, než co zamýšlel. Vláda vyhlásila boj, nesmiřitelný a poslední, proti všem nepřátelům. Kdo není s Říší, je proti Říši a bude zničen, ať je to kdokoli. Každý člověk dobré vůle zde musí být nápomocen. Není třetí cesty.

Český národ se dovedl najít na obrovském projevu na Staroměstském náměstí, kde ústy svých zástupců a představitelů jasně prohlásil: Nejen že podlý vražedný čin odmítáme, nýbrž jej budeme pomáhat ze všech sil odčinit. Nepřátelé Říše jsou i nepřáteli našimi. Nezajdeme s umírajícím západním světem.

Odvaha žít

Jan Nep. Pipota

Určitá část mladých Čechů si myslí, že jim nový evropský a světový řád přináší jedinečně samozřejmou povinnost být zakřiknutým a nenápadným pracovníkem. Domnívají se, že je nutno trpce mlčky pracovat a konec. Toto přesvědčení v nich utvrzují tělesně i duchovně staří lidé, kterým je mlčenlivá práce opravdu jedinou možností, jak napravit vlastní politické poblouzení minulosti. Staří šířitelé tohoto názoru však zapomínají, že takové životní pokání, jež jim vítězný dnešek bezvýhradně ukládá, platí právě jen pro ně, kteří byli dětmi včerejška, kteří drželi krok nejen s jeho světovým názorem, ale i mravní zkažeností. Tím, že takto infikují mladé soukmenovce, prokazují bezděčně jen zakořeněné sobectví. Pokání a trest platí totiž vždy a i dnes jen pro ty, kdo se něčím provinili, nikdy pro ty, kdo vstupují do života bez jakékoli minulosti. A kdyby se škůdci mládeže omezili na to, že by důvěřivým infikovali jen svůj názor o nutnosti mlčelivé práce! Zlá minulost z nich vědomě i podvědomě v každém slově promlouvá. Už tím, že říkají: »Poměry vyžadují, abys mlčel a dřel,« vynucují otázku mladých: »Proč to tak má být?« a vedou je přímo nebo nepřímo k lživému a záhubnému rčení: »Pohleď na mě, pracoval jsem poctivě a nezištně a dnes za to mám tohle. A ty na tom budeš ještě hůře.«

Mladým se tak vštěpuje pocit méněcennosti, malomocného vzteku, pocit otroka, který nesmí ani muknout, pocit šibala a méněcenného záměrného lotříka, který je i ve svém odporu malý, přízemní a úředníčkovsky kalkulantský. Koho chce Bůh zničit, toho raní

slepotou, to je denní heslo nacionálně-socialistické opatrnosti. Život české mládeže je dnes nutno převést do formy svrchované bdělosti a jasného vnímání skutečností a přesného určení lidí, kteří k ní mluví. Ne proto, aby měla radost ze své bystrosti, ale aby chránila hodnoty své i hodnoty českého národního kmene, před zničujícím koncem.

Zkáza netkví v zevnější ráně, ale ve vnitřním rozkladu. Slepota, kterou je raněn kandidát smrti, je prvním příznakem, že tkáně jeho životnosti jsou zoufale rozrušeny, a že nákaza postupuje k srdci.

Je doba velkých lidí a velkých činů. Všechna síla minulosti, všechna absolutní krása, nadšení a moc lidství se vlila do našich dnů. Ze všech českých soukmenovců je mládež první na řadě, aby to pochopila a žila jen pro tuto dobu. Už z toho důvodu, že naše období nedává nic lenochovi a darmojedovi, ale měří zásluhy velmi pečlivě.

Nikdo si nesmí myslit, že opatrně a »věcně« psaným školometským slovem získá ostruhu sobě nebo svému národnímu celku. Česká mládež dotvrdí to, že se nedá ponoukat od lidí věcně včerejších, pouze činem, plným života a odvahy. Nová Evropa se nejen neprosí, ale ani nestojí o intelektuálské traktáty. Co bylo ve světě kdy krásného stvořeno, počalo se vždycky proti vůli pseudointelektuálů. Proto je jim též nutno v Čechách dnes přístup k mládeži prostě zakázat.

Platí zde i dnes obecně ono slovo říšského vedoucího mládeže, Baldura von Schirach: »Jen nás nechte míchat maltu. Zde a dnes se staví nový dům.« Ale k tomu je třeba radosti, práce a odvahy!

Nová Evropa zajistí všem pokojný život v míru

Pomáháme ji budovat i sbírkami na Německý Červený kříž

S o n e t

R. Zezula

Chřadnoucí květe, který z hrdla vázy
se dereš: slovo něhou potlačené
až příliš dobře cítím, co ti schází
znám důvod ruměnců, jež do tváře ti žene

horečka navečerní: bude noc
Tvá vůně, dlaň, již tiskneš k mému čelu
je tichým voláním o pomoc
jímž oslovuješ zatoulanou včelu

Zvonička, kterou znám, zvoní své Anděl Páně
Skláníš svůj květ: zda znaveně či odevzdaně
Tvé lístky spínají se jako malé dlaně

Měsíc, jenž vynořil se z tmy jak z tůně –
Vybledlá vzpomínka, již utiší tvá vůně
Pěstmi svých pupat vyhrožuješ mně

Ze zápisníku starého profesora

A. P.

O proslulém brněnském přírodopisci profesoru F. se vypravuje, že jednou potkal oktávána, an si vykračuje po Kolišti a mocně dýmá z krásné viržinky. Profesor F. zastavil onoho oktávána, doutník mu vytrhl z úst a poučil ho nejprve o škodlivosti kouření vůbec a pak o záповědi studentského kouření na veřejných místech zvláště. Potom kráčel dále a oktávánovu viržinku dokouřil. Kdyby to nebyla bývala roztržitost, byla by to racionalisace.

Pan kolega S. jezdívá na ryby a kromě jiného náčiní rybářského mívá s sebou také krátkou dýmku. Jednoho dne vstoupí do vlaku s dýmkou v ústech a usedne do nekuřáckého oddělení. Přejde průvodčí a upozornuje: »Toto oddělení je pro nekuřáky.« — »Ano,« odpovídá lakonicky pan kolega. — »Zde se nesmí kouřit!« pokračuje průvodčí. — »Já vím,« odpovídá pan kolega klidně. — »Ale vy zde, pane, kouříte!« namítá průvodčí. — »Já zde nekouřím!« tvrdí pan kolega. — »Ale máte, pane, dýmku v ústech!« — »Já mohu mít v ústech co chci,« odpovídá pan kolega a ukazuje průvodčímu dýmku — vyhaslou.

Když našel Pythagoras svou slavnou větu, obětoval prý bohům na poděkování hekatombu. K tomu poznamenává Börne, že od té doby se třesou volové, je-li vyslovena nová pravda.

Umíral slavný německý gramatik Ploetz, autor známé francouzské mluvnice. Když cítil, že se blíží jeho poslední hodina, povolal k sobě své přátele a žáky a pravil jim: »O mes amis, je meurs! On peut également dire: Je me meurs. Oboje je správné.« Ano, tak umírá gramatik.

*

Vyšla nová pravidla českého pravopisu. Znamenají vcelku obrat od gramatiky k mluvnici, to je od řeči umělé a na základě historických textů konstruované, k řeči všední, hovorové a obecné. A tak se dostává pozdního, ale krásného zadostučinění onomu profesoru češtiny, kterého jsme měli, když jsem chodil do primy. Ten říkával: »Hoši, nevíte-li, jak co vyjádřiti nebo jak utvořiti větu, ptejte se sami sebe: Jakpak by to řekla maminka?«

*

Jako mladý kněz jsem nějaký čas vyučoval náboženství na obecné škole. Měl jsem plnou hlavu theologie, ale v didaktice jsem byl notný neohraba. Chtěl jsem jednou těm nejmenším vysvětliti, že Bůh jest pouhý duch a že nemá těla. Začal jsem metodicky: nejprve vysvětlím pojem těla. Tělo se skládá z částí. Hlavní části těla jsou: hlava, ruce, nohy. To dohromady je tělo. A teď pozor, děti! Má Pán Bůh hlavu? Ne! Má ruce? Ne! Má nohy? Ne! Má tělo jako my? Ne! Dobře! Pamatujte si: Pán Bůh nemá těla, a proto říkáme, že jest pouhý duch. Opakujte: Co jest Pán Bůh? Pán Bůh jest pouhý duch! Byl jsem spokojen a myslil jsem si: Vida, i ty nejtěžší pojmy lze vštípati těm maličkým, jen je potřebí jít na to metodicky, pěkně věc rozdělit a... Vtom se hlásí malé děvčátko. Copak bys chtěla? Prosím, já mám doma panenku a ta je také duch! Také duch? táži se zkoprněle. Ano, prosím, já jsem jí utrhla hlavu, ruce i nohy! Hihhihi! Jsem v koncích, nenalézám slov. Zapomněl jsem na trup — vlastně nezapomněl, ale myslil jsem si, že zas bych musil vykládati zvláště, co je trup. Ano — to není jen tak, pěstovat amatérskou anatomii. To není jen tak, vštěpovat představu ducha. Dnes vím: čirého ducha my lidé si neumíme představit, poněvadž jsme bytosti duchově smyslové a věci duchové si dovedeme představit jen v obrazech smyslových. A naše představy o Bohu? Pouhá podobenství.

Deus semper maior! Bůh jest větší než naše představy o něm. Vždy větší, poněvadž my jsme bytosti konečné a on je Nekonečno. Tak se modlil Šalomoun při posvěcení chrámu: »Když nebesa nebes tě pojmuti nemohou, tím méně dům tento!« (3 Král. 8, 27.) A co je duch lidský proti Bohu, ne-li skořápka proti oceánu, ba ani to ne, protože oceán jest konečný a omezený. Deus semper maior. Bůh nekonečný, nesmírný. Mluvíme o něm, popírajíce konečnost a změřitelnost. To ne — není ani tak svědectvím o Boží velikosti, jako spíše svědectvím naší lidské malosti a ubohosti. Kdo z lidí může chápati Toho, jenž jest nade vším, pode vším, mimo vše a ve všem? Nade vším, poněvadž všemu vládne, pode vším, poněvadž se drží svou nekonečnou silou, mimo vše, poněvadž vše obsahuje, ve všem, poněvadž vše proniká a oživuje. Nade vším,

ale ne povýšen, pode vším, ale ne ponížen, mimo vše, ale ne vyloučen, ve všem, ale ne uzavřen — Deus semper maior.

*

Když se jeden profesor theologie ptal svých žáků, který den byli pokřtěni, nebylo málo těch, kteří to nevěděli. A ten pan profesor se tenkrát rozčilil. A právem — datum zrození tělesného každý ví — a co je víc, zroditi se nebo znovuzroditi? Pro čas či pro věčnost? Stále nechápeme význam a vznešenost křtu. S tím panem profesorem jsem se setkal: »Slyšel jsem o vás pěkné nactiutrhaní,« pravil jsem mu, »rozčilil prý jste se jednou, že vaši posluchači nevěděli, kdy byli pokřtěni.« — »To není na cti utrhaní,« odpověděl mi, »to je, pane, na cti přidávání!«

*

Massenet prý byl tak přesvědčen o své proslulosti, že vytkl komusi, že v adrese dopi-

su mu zaslánoho napsal Jules Massenet: »Jmenuje-li se někdo Massenet, nepotřebuje se nazývati Jules.« Ano, ale býti pokřtěn, znamená býti více než býti Massenetem.

*

Někteří spisovatelé nahrazují svá křestní jména pouhými začátečními písmenami. Snad se stydí, že jsou křesťany. Dělalí to ovšem i lidé neslavní a nespisující, kteří se jinak nestydí, že jsou křesťany — snad z nějakých důvodů úsporných. Ale cožpak si nezaslouží náš křestní patron a náš životní vzor, abychom jeho jméno vypsali úplně? Anebo proč psáti křestní jméno až za jméno rodné? Není to dokonce proti duchu jazyka, a to nejen našeho, nýbrž všech kulturních jazyků, snad kromě maďarštiny? Říká se snad Schiller Friedrich, d'Arc Jeanne, Scott Walter, Da Vinci Lionardo, Mácha Karel Hynek, Němcová Božena?

Základy duchovního života

František Daniel Merth

Adorace.

Eucharistie v životě křesťanově je mezníkem vzestupu nebo návratu a opuštění duchovního života: Kristus přítomný pod způsobami bílé hostie a několika krupějí vína, jeden Kristus ve všech svatostáncích a ve všech svatých přijímáních a skrze ně v nás pracující, trpící, umírající... Meditace eucharistické části katechismu je předpokladem uskutečnění lásky k Eucharistii. Meditaci eucharistickou lze spojit s adorací před svatostánkem. Navštívíme kostel, když je v něm klid a poklekneme tam, kde věčná lampa o Svátosti oltářní mluví. Hlavním rysem adorace, vnitřní to modlitby, jest, že nehovoříme my, nýbrž On.

Již vstupem do chrámu, když jdeme portálem, uvědomme si svatost chvíle a místa, kam jdeme. A když jsme již u svatostánku, prvně skutečněme vnější a vnitřní samotu, t. j. odstraňme vnější tékání smyslů a vnitřní hru fantasmie a myšlenek vedlejších. Přejít z ulice v ticho věčného Krále tu vyžaduje silné vůle, a to často i na delší chvíli, než jsme usebráni. Abychom se právě rychleji soustředili, doporučují nám duchovní učitelé adorační knihu (Evangelium nebo »Návštěvy Nejsv. Svátosti«, »Můj skrytý Přítel«, »Euch. jiskry«). Teprve až hladina duše se uklidní, předložíme Pánu svou duši tak, jak jest, se vším tím, v čem žije, pracuje, raduje se, trpí. A Pán odpoví božsky

Růženec.

Tato nádherná modlitba je modlitbou mladých lidí především. Je jim však často bohužel cizí, poněvadž ji poznali jako karikaturu modlitby nebo v nepůvodní formě. Růženec je modlitba rozjímavá: nad pevnými patnácti obrazy růžence radostného, bolestného a slavného obohacuje se duše podivuhodnými obrazy ze života Ježíšova a Mariina, padesátinásobným Ave plně využívá

přímluvné moci matky Boží, aby poznané uskutečnila.

Od obyčejného rozjímání se liší růženec tím, že je spojen s modlitbou ústní. Avšak tato ústní modlitba jest jen zevní pomůckou, takže není třeba myslet na to, co právě vyslovujeme, nýbrž na tajemství, které rozjímáme. A o každém tajemství života Páně přemýšlíme po dobu, které je třeba k odříkání deseti Zdravasů. Růženec spojuje vznešenost rozjímání s prostotou modlitby ústní. Proto je tak rozšířen a oblíben.

Poměr k bližnímu.

Kdybychom vedli duchovní život v ústraní od lidí, snad bychom v něm více postupovali a více z něho měli. Ale laik, vedoucí duchovní život, se nesmí od lidí světa vzdalovati. Avšak nesmí býti ze světa! A tak se často stává, že duchovní život slibně začatý končí prohrou a ztrátou, náladovostí, únavou, ba i nejnižší úrovní citového zážitku náboženského, jak už jej známe z »poesie« vánoc, mariánských poutí nebo svíček u sv. Antonína. Hrozné řádění citu v duchovním životě (tak časté dnes) tím naléhavěji klade na srdce svědomité propracování poměru k bližnímu, neboť on je mocnou složkou růstu duchovního života. Kříž nám buď učitelem; jeho golgotský majestát plně padající do duše ve chvíli třetí hodiny, kdy Pán náš umírá, buď nám učebnicí. Tři poznatky si pamatuj: kříž směřuje vzhůru; Pán Ježíš je na něm oproštěn všeho, nahý; kříž je vydan chladu a vichru, když slunce se zatmělo. A stejně hovoří evangelium o lásce-milosrdenství, která tvoří poměr k bližnímu (Mt 12, 7; 18, 33; 25, 40). Ustoupiti bližnímu, snésti pokojně utrpení, které nám působí, děkovati za vše i za to nepříjemné, není prohrou, ale pravým postojem vzhůru, pravou pružností ducha, který se neoslabbuje hněvem proto, že bližní není podle je-

KRAJINA
Česko-
moravské
vysočiny
Želetavsko

ho přání. Ježíš se vzdal všeho, i šatu; zdaž i naše lidské »já« nemá se vzdátí svých zálib, pochybných projevů uznání, skryté pýchy a samolibosti tehdy, když bližní je nedává? »Nudam crucem nudus sequar« (sv. Jeroným); podobností o člověku, který upadl mezi lotry (Lk 10, 30—37) hluboce vroubujme do svých srdcí. A konečně všechny ty smršťe slov a nedorozumění, jež i věrné navštěvují, přijímejme klidně. Musí tak být pro porušenou přirozenost lidskou. Naučme se jen rychle z nich najít kladné východisko a rychle zapomenout. Takto kříž půjde s námi mezi lidi a královskou jeho cestu brzy si zamilujeme, neboť ona buduje pravý poměr k bližnímu, přináší mu zářivý příklad dobrých skutků a duši pak vnitřní sílu míru.

Vyprahlost.

Podle učení sv. Bonaventury (Itinerarium) se milost posvěcující projevuje v duši pravým pokojem, radostí a moudrostí. A právě ve styku se světem se rysy milosti ostřeji jeví: pokoj zvláště v tom, že čas je klidně a cenně naplňován, že jsme nadřazení všemu nižšímu, že neulpíváme na rozmarech svého »já«; radost pak především v tom, že smrt nemá pro nás svůj trestný charakter, ale je nám branou a přechodem, že každý nový den je pln vášnosti pro nové příležitosti k obohacení duše, že tvůrčí duchovní život dává plně duchovní zdraví; moudrost konečně proto, že Bůh je středem našeho života, že nás obklopuje hierarchická harmonie tvorstva a řád, že se nám otevírá psychologické bohatství života duše.

Tyto znaky milosti nejsou však v klidu své slunnosti, ale protože žijeme mezi dobrem a zlem, jsou prožívány v rytmu vzestupu a sestupu. A podle rozpětí těchto dvou výchylek tvoří se v duši větší nebo menší vyprahlost. Je to známá pravda o dvou lidech, kteří jsou v nás, dobrém a zlem,

neboť bod sestupu je buď hřích, nebo jakákoliv prohra záporně působící na náš duchovní život. Zde se musíme naučiti klidu. Bod vzestupu je jakékoliv povznesení duše, neboť když duše nachází něco duchovního, jí příbuzného a podobného, tu jako by v to přecházela, rozšiřovala se, blíže byla Bohu. Útěcha, uvolňovaná z těchto chvil zajiskření myslí, často tak nenadálá a nezachytitelná, dlouho zůstává v duši jako záře po nádherném meteoru. Zde se musíme naučiti vděčnosti Bohu. Rytmus (třeba ne časově pravidelný) střídání dobra a zla, radosti a smutku, vystoupení a sestoupení způsobuje v duchovním životě zvláště hořkost v duši, tesknotu nepravého domova, oddálení od dynamiky biochemických zákonů přírodních, zejména nespokojenost se sebou — vyprahlost. A tato vyprahlost nás nikdy neopustí, neboť její vlast jest »in hac lacrimarum valle«. Třebaže je křížem, který neseme dnem, je i psychickým spojovatelem s královstvím nebeským, po němž rozněcuje. Důvěřujice v Boha musíme si na vyprahlost zvyknout a zamilovati si ji. Smířit se s tím, že ideál je neuskutečnitelný, že námaha dávání ze sebe je pracná a dlouhá a radost přijímání pro sebe jen bleskově krátká, že vlastně žijeme jen v touze, že čím více se snažíme o zlepšení, tím více práce vidíme. Vzniká tu touha citově se ve vyprahlosti osvěžiti a nemůžeme ji zavrhnout, ale také jí nevěříme jediné, neboť pokojné snášení vyprahlosti, toť postoj člověka, který jako by se postavil v plné své slávě a cítí vratkost a umělost — prvotný hřích!

Musíme se naučit chápati vyprahlost jako pokání. Pokání je satisfakce za hříchy naše nebo za hříchy jiných. Je to soustavné podrobování vůle naší vůli Boží, neboť bolest, která vzniká v konfliktu mého přání a opačné skutečnosti, je proto v pokání tak cenná, protože dokonale dokazuje Boží nadřazenost a naši poddanost, aniž při tom sahá na práva Boží: je to zvíře, na němž nejrychleji dojedeme k cíli — Bohu, neboť skrze

ni si udržíme posvěcující milost a čistotu duše, neboť jako oheň spaluje všechno vedlejší a nepodstatné. A chápati vyprahlost jako pokání je proto nutné, protože vyprahlost sama vede k odživotnění a odreálnění duchovního života, ku quietismu. Pokání pak naopak k novému uchopení životního úkolu bez ohledu na bolest, která má své posvěcení a je překonána. Pokání je vlastně pokorou, avšak při pokoře popud zpravidla přichází odjinud, při pokání od nás. Je to soustavné podrobování mého »já« vůli Boží a abychom si pokání zamílovali, neopomínejme modlitbu na kolenou, půst, prodloužené bdění nebo lépe časnější vstávání kvůli duchovním věcem, ale především své srdce neodvracejme od těch, kteří trpí a prosí. Tak pochopíme i vyprahlost jako pokání, tak poznáme i v ní, »jak sladký jest Pán« (1 Petrova 2, 3).

Odklizení škodlivých látek.

Když duše rozvine přirozené své schopnosti a dovede si uchovati posvěcující milost, poznává, že třebaže pravý život ji čeká až v nebesích, přece jen hlavní její touha a zájem je spojení s božstvím již zde na tomto světě. A právě duchovní život je úsilovná a účinná snaha toto spojení na zemi co nejvíce rozvinouti. Aby slunce nadpřirozené, Bůh, stále více zářil v našem životě, musíme se naučiti odklízeti mu z cesty všechny překážky, všechny škodlivé látky. A to se děje v pravidelně přijímané svátosti pokání. První složku této svátosti konáme vždy ihned, když upadneme v hřích, v zaviněnou chybu. Je to lítost, základna svátosti pokání. Lítost neznamená jen citový vzruch, že jsme Pána urazili, ale je to rozumové uznání, v němž bereme hříšný skutek na sebe a pod zorným úhlem víry vidíme, jak nás od Boha odvrátil, peklu přiblížil, jak nás okradl a změnil téměř v nic a z této hořké pokory vytryskne důvěra opět k Bohu se přimknouti. Zorný úhel víry znamená, že vskutku litujeme z lásky k Bohu a nebeský náš Otec nám vrací za takovou lítost milost posvěcující ihned, budme tedy po ní klidni. Má-li první složka lítosti, totiž uznání viny, charakter ryze vnitřní, ryze jen náš a Boží, má její druhá složka, totiž rozhodnutí vůle, charakter vnější: navenek se varovati příležitosti, navenek dokázati opravdovost uznání viny. A z těchto projevů vůle, že nechceme opakovati skutek proti Božímu zákonu, je přední dokázati lásku k viditelné hlasatelce Božího zákona, k Církvi, a to poslušností. A protože Církev pro tento případ obdržela od Krista Pána svátostnou moc klíčů, moc nad hříchy, první vnější projev opravdové vnitřní lítosti je cesta k zástupci Kristovu, ke knězi ve zpovědnici. Je to chvíle soudu, a protože obviňující a obviněný je hříšník sám v jedné osobě, je třeba přesné, ale ne zbytečné, slovní formace. Proto praxe přípravy na zpověď je vždy delší než okamžik lítosti nad hříchem, který jsme právě spáchali a také proto, že v ní často najdeme hříchy, před tím přehlédnuté. Několik slov o ní: začínáme ji v samotě a modlitbou Veni Creator. Poté údobí od poslední zpovědi zvolna a bez úzkostlivosti probereme podle úmyslu, který jsme si zvolili v poslední zpovědi. (Tento úmysl ukáže nám i zpovědníkovi na některý z hlavních hříchů, pro nás nebezpečný, neboť pravidelná zpověď je léčení hříšného návyku pomocí svátostné milosti nám dané rozhřešením.) Nato si probereme Desatero, církevní příkázání a případně vinu na hříších tak zvaných »cizích«. Vzbudíme znovu lítost tím, že se vroucně pomodlíme žalm 50. »Miserere«.

Zhruba si načrtneme předsevzetí (zpovědník je doplní) a jdeme ke zpovědnici. Po žehnajícím křížem kněze klidně začneme: »Naposledy jsem byl u svaté zpovědi...« a nato mu řekneme úmysl, kterým jsme se řídili, všechny hříchy těžké (počet a druh) a nejnebezpečnější z lehkých. A uzavíráme: »Těchto a všech minulých hříchů upřímně lituji a prosím o spasitelné rozhřešení!« Zpytování svědomí konejme vždy velkodušně a poctivě, bez úzkostlivosti, bez tak zvaných zpovědních zrcadel. Vznik hříchu (viz epištola Jakubova 1, 14 n) má tři fáze: v první fázi smysly, obrazivost, ba i rozum předkládá vůli něco, co ona bez porušení Božího zákona nemůže vykonati a ihned tu vzniká jakási příjemnost vábíci ke hříchu. Ve druhé fázi rozum svoluje vůli k následování a vůle rozkaz plní. Třetí fáze je duchovní smrt, ztráta posvěcující milosti, jde-li o hřích těžký. Nesmíme zapomenout, že v první fázi hříchu ještě není, nýbrž jen pokušení. Teprve ve druhé vědomý souhlas k jednání proti vůli Boží je hříchem lehkým, vědomý pak souhlas a jednání proti vůli Boží ve věci závažné je hříchem těžkým, po němž jediném následuje duchovní smrt. Bůh doplní opravdovou naši snahu poznati, zda jsme zhřešili a jak. S úmyslem, který zpovědník schválil, případně doplnil po rozhřešení, prožíváme pak čas do další pravidelné zpovědi. Musíme si najít zpovědníka, který by nás dobře duchovně vedl: bez něho je duchovní život jen živoření. Teprve až pochopíme moc klíčů a duchovní vedení k ní zpovědníkem přijaté, bude se náš život naplňovat a mohutně získávat na kvalitě. Jen ten, kdo prošel touto cestou, aspoň tak daleko, že se již nedopouští těžkých hříchů, může mluvit o tom, jak je život krásný!

Projev výkonné síly duše.

Vedle odklizení škodlivých látek z duše a získávání posily, je tu ještě projev síly, kterou duše nutně musí mít, aby rostla k Bohu. Bez ní by duchovní život byl jednostranný a nezdravý. Duše projevuje svou výkonnou sílu různě: radostným zachováváním Božího zákona, cvičením ve ctnostech, světlem příkladu a pomoci bližnímu, přemáháním pokušení a slabostí. Docela zvláštním zdrojem výkonné síly duše je liturgie, především prožití nedělní Mše svaté. »Ite, missa est« na konci Mše svaté neznamená jen »Jděte, mše jest ukončena«, ale především »jděte, jste posláni«. — Posláni nésti Krista do šesti všedních dnů všedního prostředí. Tak jako bez meditace nemůžeme bližnímu žádnou hlubší myšlenku dát, tak také bez správného prožití nedělní Mše svaté nemůžeme mezi týdnem křesťansky naplno žít, neboť při Mši svaté člověk podává Bohu za obět' jak sebe sama, tak nejdražšího Jeho Syna a právě při Mši svaté se uskutečňuje přímé spojení člověka s Bohem (svaté přijímání). Musíme se proto naučiti správnému prožití Mše svaté! Nejprostěji se to děje tak, že pozorně sledujeme, co se děje na oltáři a spojujeme svůj úmysl s úmyslem obětujícího kněze. Zvláštní výraznosti a vznešenosti nabývá tento způsob účasti na Mši svaté, zpíváme-li mešní píseň, jejíž text doprovází a takřka ilustruje obětní úkony na oltáři. Tento prostý způsob je správný, účinný a všude uskutečnitelný. Avšak člověk, který takto započal, bude toužit znáti i texty, jež se kněz modlí při Mši svaté, zatouží po misálku. Vyložíme si proto vrcholné prožití mešních tajemství laika s misálem. Taková nedělní Mše svatá s misálkem prožitá vyžaduje přípravu: v předvečer nebo v neděli ráno si vykonáme

meditaci na mešní formulář. Postupujeme tak, že vyjdeme z evangelia, na to promeditujeme epištolu a meditaci vyústíme myšlenkou z kolekty (viz článek autorův v min. roč. Jitra). Takto se vtiskne do duše myšlenkový ráz liturgie a z něho budeme žít celý týden. A zároveň dosáhneme starokřesťanské mešní jednomyslnosti mezi oltářem (knězem) a lodí chrámovou (věřícími). Z nedělních Mši svatých si vybereme vždy Mši časnou, aby duše nebyla roztékána a přijdeme na Mši svatou o několik minut dříve, aby se duše v adoračním tichu bezprostředně připravila. Že toto všechno předběžné je důležité, dokazuje vigilní příprava Mše svaté ve staré Církvi. Sledujeme-li Mši svatou podle misálu slovo za slovem, nespěchejme; celebuje-li kněz rychleji, vynecháme, co nestačíme, abychom stále *concelebrando* byli s knězem současní. Zvláště vroucně se pomodleme tři modlitby před svatým přijímáním a přistupme ke stolu Páně. Teprve když kněz opět jde k misálu, pomodleme se *Communio* a *Postcommunio*. A po Mši svaté aspoň několik minut díkyčinění. Hlavní myšlenku, kterou jsme našli v meditaci na formulář a kterou jsme položili na oltář při obětování, k níž Pán nás božsky posílil svatou Eucharistií, s tou nyní vycházíme do ulice, abychom ji vedle úmyslu zpovědního uskutečnili: *Ite, missa est* — jděte, jest vám dáno poslání! Tento způsob mešní účasti je z počátku hodně náročný, ale dobrá vůle jej zdolá a pak bude pravou proměnou ducha, svlékáním člověka starého a oblékáním nového, vzestupem, růstem, růstem v lásce k Bohu až ve vyvrcholení v hodině smrti, která otevře patření na Boha v nebesích.

Kapitulum.

Duchovní život neprobíhá jenom v poměru k Bohu, ale také v poměru k tvorům a k člověku samému. Proto věci časné jsou stále v něm předmětem touhy a třebaže mají být jen prostředkem, snadno se stávají cílem. Je to naše lidské »já«,

kteří pak, aniž si to uvědomujeme, tvoří pozvolna z duchovního člověka karikaturu a tvrdého tyrana sebe i okolí, člověka, který má své zvláštnosti a který v domněnce, že se klaní Bohu, klaní se sám sobě. Je pak nadobro zničena všechna síla milosti, protože jeho příklad je světlem zhaslým, jeho práce je marná, neboť jí chybí jednota s druhy, jeho nitro je bezedně prázdné, neboť mu všechnu výživu ze složek duchovního života tarasí nevědomé hrubé chyby. Abychom zvládli své »já«, je dobré podrobovat se kapitulu (»sklonění hlavy«). Kapitulum je posvátná chvíle, v níž ten, kdo žije vedle nás, kdo nás dobře zná a žije duchovně jako my, vytkne nám naše chyby a pochválí naše přednosti. Musí to být člověk schopný a v této chvíli bezohledně upřímný, bez hněvu a bez pochlebování. Přijímající mlčí, nic nevyvrací a nevysvětluje: přemýšlí o věci, v případě pravdy napraví chybu, v případě omylu klidně věc přejde. Je to úkon posvátný, proto mu vymezme čas a po kapitulu o něm již nemluvm. Kapitulum, konané vždy po měsíci u dvou přátel, očistí úplně i velké kazy charakteru a spojuje pevně s bližními, protože podporuje soustředění, správný zájem o sebe, abychom zůstávali »v cele své duše« a neničili podezíráním sebe i jiné. S člověkem, který mi kapitulum říká, jsem naprosto důvěrný (jaká vzácnost dnes!) a přece to není omezené přátelství na úkor druhých, poněvadž kapitulum léčí právě slabosti a chyby proti bližnímu. Deptá pýchu a na druhé straně svým upozorněním na opravdu cenné hodnoty duše rozvíjí boží tížádnost, neboť každému člověku Bůh dává zvláštní hřivny a ty nutno poznat a rozvinout.

*

Načrtl jsem v těchto »Základech« jen to hlavní, co stačí, aby naplnilo život, neboť Pán sám se ujme člověka, který *chce*. Na nich stojí duševní pevnost a bohatství, modlitba a příklad, osobní svatost a její plody bližnímu — Kristus v nás.

Mladí hrdinové

Silvio Riva

Z ulice k oltáři.

Vítěz.

Uplynul měsíc: dnes je 23. dubna.

Vítězně vyšel jsem z pokušení, ba z neslýchaných nebezpečí. Dospěl jsem až na pokraj propasti. Již již měl jsem do ní upadnouti, ale vzpamatoval jsem se a utekl jsem od ní. Měsíc boje, vášnivého a neutuchajícího, neustoupil jsem však ani maličko. Toto vítězství dodává nových sil. Jen si musím občas vzpomenouti na své předsevzetí, oživit je v paměti a snažit se dle nich žít. Sil již přibude.

Malé vítězství je přípravou k většímu, malý překonaný boj připravuje sice daleko těžší, vzrůstá však i statečnost. Ustupuje-li se v maličkostech, ustupuje se i ve velikých vě-

cech, vše závisí na vůli. Není-li jí v maličkostech, ve velikých jak se najde?

Rozhodl jsem se vyzpovídati se.

Dnes večer se připravím co nejlépe. Probeřerou všechna léta od sedmého do sedmnáctého. Vše prozkoumám. Pak napíši na lístek, abych nezapomněl, všechny své hříchy, všechny, od lehkých až k smrtelným. Co jen vytrpěl můj Spasitel pro mé hříchy!

Jak jsem se choval k nejvyšší dobrotivému Bohu! Kdybych byl zemřel, snad bych se byl octl pro své hříchy v pekle. Mé tělo, které jsem tak hýčkal, kde by bylo? Proměněno v prach se všemi svými žádostmi a chtíci. Nikdo by si na mne již nevzpomněl, na slabého, bledého chlapce. Svět pokračoval by ve svém běhu, bavit by se dále, nenáviděl by se, rozséval zlo, zatím co mé tělo

O. K A M E Š   S O U M R A K

J. M A R C O   P L Y N U T Í

by leželo v zemi, ani jeho stínu by nebylo viděti.

Jaké to myšlenky!

Nač hřešiti, nač hledati radovánky, bohatnouti, připodobňovati se nějakému králi, když po rychlém životě, jenž jako voda ubíhá, skončí se vše stejně jak u posledního žebráka.

Zemrou oba, všichni skončíme svůj život. Smrt je jediná spravedlnost na tomto světě, které nikdo neujde. Jak jen jsou zbytečné věci tohoto světa! Vše mizí a nevrací se nic. Všechny poklady světa na to nestačí a všechny síly člověka, aby opět přivolaly, co minulo.

Jsem očištěn!

Byl jsem u svaté zpovědi. Kolika hříchů jsem se jen zbavil! Jak veliká je má radost!

Klaním se Ti, Bože pro mé hříchy ukřižovaný a miluji Tě! Ježíši, zemřel jsi pro mne! Tvá krev obmyla mou duši!

Příteli a Pane můj, který visíš na kříži, rozpomeň se na mne nyní, když jsi ve svém království. Učiň mne pokorným a dobrým, čistým a trpělivým, láskyplným a nadšeným a očisti navždy mou duši ve svých bolestech. Dosti hříchu, započnu nový život!

Intermezzo.

Po své generální svaté zpovědi započal vpravdě nový život, čistý a ušlechtilý ve snaze po dokonalosti a svatosti.

Umrťování, překonávání sebe sama, cvičba ve ctnostech křesťanských měla smazati temnou a poskvřenou minulost.

V důvěrném společenství s Ježíšem Kristem, prodchnutém jemným půvabem evangelia, zrodilo se povolání kněžské.

Než krutá, vyčerpávající nemoc upoutala jej na lůžko. Kněžství zůstalo jen sladkým snem neuskutečněným, protože zemřel v osmnácti letech.

Tato oběť v radosti přinesená a dokonaná je krásným zakončením jeho života.

Těch několik dalších stránek má nám načrtnouti snažení této duše o světlo a svatost.

K oltáři!

Již od nějaké doby zeje přede mnou děsivá prázdnota.

Kam jen kráčím?

Žiji jen tak naplano, bez cíle, bez určitého ideálu, bez plamene, který by zářil na cestu mého života. Jsem smutný: vidím druhé, jak jdou za svým ideálem, já však ne. Kam mne voláš, Pane? Pomyslím-li na sladký

ideál rodinného života, na rodinný krb s věrnou družkou života, tu zchladne moje srdce. Ne, manželství není pro mne. Pomyslím-li na kněžství, srdce moje naplněno je radostí. Tu zapomínám na vše. Jsem však hoden?

Dnes ráno, když jsem se vracel ze školy, představoval jsem si sebe jako kněze. Šel jsem celý zahroubaný do svých myšlenek. Bylo mi, jako bych nepatřil více tomuto světu, byl mi cizím, nestaral jsem se o něj, jako poutník, který sleduje jen svůj cíl. Věci tohoto světa se mi již nelíbily, neměl jsem ani chuti podívat se na ně.

Připadalo mi, že jsem na cestě k umírajícímu. Viděl jsem duši, která ode mne očekává pokoj a mír. Kněz u umírajícího je nebeským zjevením. Všichni ostatní pláčí z příčiny přirozené, nikdo však na to nepomyslí, že tato duše vlastně vrací se do vlasti. Pouze kněz má na mysli i na svých rtech věčnost. Nestará se o ty, kteří pláčí, koná svou povinnost a dbá o umírajícího. Odevzdav tuto duši Bohu odchází se slovy: »Vrátila se, odkud přišla.«

Jak krásný je kněz v tomto okamžiku! Není již více člověkem, nemá na sobě nic lidského, nežije již na zemi, nemluví s těmi, kteří zemi náleží, nemluví o věcech pozemských. Má v sobě něco božského, proměněného. Žije v nebi, mluví s občany nebes o věcech věčných. Nohy jeho jsou požehnané, protože jej nesou tam, kde třeba dáti útěchu, smýti hřích, udělit svátost — jdou na hřbitov, aby doprovodily to, co zemi náleží. Přichází do domů, aby tam přinesly Tělo Páně neb útěchyplné požehnání.

Nenajdeme kněze vysedávati do noci mezi hodovníky a toužícími po zábavách, tu je jako poustevník a nevidět jej.

Brzy ráno, kdy ještě lidé spí, již je vzhůru, již stojí u oltáře a sytí se Tělem Páně.

Kněz je duhou ubohému, zmítanému světu.

Jak toužím jen po slovech Ježíšových: Pojď za mnou, učiním tě rybářem lidí!

Petr také nebyl hoden. Ruce jeho byly zvyklé těžké práci. Pán však jej učinil skálou, na které postavil Církev.

Čekej! Snad...

Pozvání!

Řekl jsem svému faráři: — Chci býti knězem.

Pohleděl mi do očí. Pak stál chvíli mlčky a přemýšlel. S chvěním očekával jsem jeho odpověď.

— Kněz je služebníkem Božím a vyslancem nebes na této zemi! ...

— Vím to!

— Kněz je mučedníkem ...

Vím to!

— Kněz musí žít ve světě, aniž by byl ze světa ...

— I o tom jsem přemýšlel.

— Je to život plný odříkání, obětí, nepochopení, skrytých bolestí ...

Domníváš-li se, že sneseš všechny tyto věci, pak požádej Boha, aby ti ukázal svou vůli.

— Již dlouho o to prosím!

Pak pokračuj v modlitbě: vyčkej hodinu pozvání ..., kdy se nejméně nadáš, zavolá si tě Pán. Bud' připraven!

Ale jak mi projeví Pán svou vůli?

Pověděl jsem to také své matce.

— Maminko, chci býti knězem!

Zůstala zaražena, neschopna promluvit. Byla to věc, která jí způsobila radost a bol současně. Nevěděla, co mi má říci. Posléze mi pravila:

— Bude-li ti to souzeno, staň se ... Nemohu ti bránit ...

Hleď, maminko, musíš míti radost, že dáš Bohu své dítě ... Vzpomeň jen na uplynulá

H. KRMAŠOVÁ

LETNÍ MOTIV

léta, plná nečistoty a hříchů, bez víry, ba i bez pomýšlení na Boha. Srovnej ta léta s nynějšími: kterým dáš přednost?

— Tvá matka nemá na mysli, leč, aby jsi vždy zůstal dobrý...

— Půjdu-li však k oltáři, půjdu k Bohu...

— Pravila jsem ti již, bude-li ti to souzeno, půjdeš... Velmi ráda svolím, vždyť není pro matku nic krásnějšího...

Zlatý kalich hořkou žlučí naplněný.

Mám horečku.

Lékař řekl, že se neuzdravím. Kdo ví, co je ve mně, co šířá znenáhla mé síly v tiché

bolesti! Smířil jsem se však již s tím, jen to mne bolí, že se nemohu státi knězem.

Všechno na světě je z vůle nebo z dopuštění Božího, i tato má nemoc.

Zříkám se z celého srdce svého snu.

Mám vidění ještě něčeho krásnějšího: shledání s Ježíšem v ráji. Zdaž může býti něco krásnějšího?

Staň se vůle tvá, Pane, přijímám nemoc i smrt jako pokání za své hříchy.

Dal jsi mi, Pane, zlatý kalich: myslil jsem, že Ti jej budu obětovati na oltáři. V tom kalichu je žluč, chci ji píti, protože jsi ji pil přede mnou.

Přeložili dr. Otto Katzer a Dominik Pecka.

ZDENĚK LEININGER

12. II. 1923 — 17. IV. 1942

V kostele Milosrdných bratří v Brně loučili se 20. dubna 1942 profesoři a studenti klas. gymnasia v Brně a představení i chovanci biskupského semináře s mladistvým studentem, kterého úporná nemoc (zápal mozkových blan) vyrvala náhle z jejich středu. Svět by to nazval tragickou smrtí v rozkvětu života, v předvečer zkoušek, jimiž měl ukončiti dlouhá gymnasijská studia a korunovat své dosavadní studijní úspěchy. Zdeněk Leininger byl z nejvýznačnějších žáků ústavu. Již v agonii ho zastihla zpráva, že dostal první cenu ve studentské literární soutěži, své příspěvky vidával již po léta tištěny v Jitru. Bolestná je jistě jeho smrt pro ustarané rodiče, jejichž byl nejmladším, vroucně milujícím a milovaným synem, pro věrné sourozence, bolestná též pro kněze-vychovatele, jimiž se dal se synovskou důvěrou duchovně vést na cestě za kněžským povoláním, pro něž se rozhodl s celou opravdovostí své přímé, ideální mladé duše. A kdo ví, jak krásná to byla duše, kdo viděl, jak žije životem eucharistickým, jak tento student širokého rozhledu a rozletu svůj čas dělí mezi modlitbu a práci, jak je laskavý ke svým mladším druhům (jednoznačný souhlas ho určil za starostu studentské Mariánské družiny), kdo viděl jeho odevzdanost do vůle Boží v utrpení a ve smrti — těch největších zkouškách křesťanské opravdovosti — kdo takto ho znal, ten nereptá na cesty Boží Prozřetelnosti, ten cítí, že o zemřelém platí slova knihy Moudrosti: „Líbila se Bohu duše jeho, proto rychle ho vyvedl z prostředka nepravosti,“ nebo, jak praví moudrost našeho lidu: „Byl příliš dobrý pro tento svět.“

Vzpomínají studenti...

Smrtí začíná životní epocha tajuplného ražení, jehož kadlub utváří každý sám v průpravě pozemského života. Uzrá pro ni každý. Některý plod setrese vítr se stromu hned prvním zavátím, jiný uzrá a zralý spadne, poněvadž vysílená stopka nesnese jeho tíže.

A takovým předčasně uzralým plodem byl Zdeněk Leininger. Ano, uzralým v nejposvátnějším smyslu slova a — a Zdeněk Leininger? Cožpak on

Archiv
Edice Jitro.

zemřel? Ten dobrosrdečný, stále zamyšlený oktaván? Měl přece právo na život tak jako druhý, třetí a měl na něj právo zvláštní, protože v něm hledal Boha. Poznal však, že v dnešním světě není možno se s ním dokonale spojit.

Netoužil po smrti — hledal pouze Boha a pomýšlení na Něho překonalo všechny těžkosti smrti... Přesto ale nemůžeme říci, že neměl v lásce svět. Miloval všechno, co bylo krásné a čisté — v prvé řadě umění.

Krátce před smrtí dal mi nahlédnouti do povídky, kterou zpracoval pro literární soutěž. Po jejím přečtení jsem se poněkud zarazil a pohlédl jsem na něho s úžasem. Povídka jednala totiž o mladém básníkovi, který hledal absolutno a našel je v Bohu. Odešel tedy za Ním na věčnost... Jak mocně se mi při čtení vybavoval v mysli Leininger. Až ten konec. — A Leininger seděl za stolem jako jindy — opřený vzadu o židli, nohy křížem daleko pod stolek nataženy. Jednou rukou podepíral si čelo, ve druhé ruce pohrával si tužičkou a před ním na stolku — Šalda. (Jak miloval, co bylo krásné.) — Připadal mi, jako by byl odhodlán k smrti, jen když dosáhne toho, po čem tak toužil...

Déle jsem se tím však neobíral; vždyť i nejkritičtější okamžiky se časem utopí v moři všednosti...

Teprve, když ležel v hrozných bolestech v nemocnici, násilně se rýsoval v myšlenkách tragický obsah povídky. Znovu a znovu jsem jej potlačoval, ale on tím více se mi vnucoval. Co je maličerných a ničemných duší, co neschopných lidí a zhýralých povah? Proč právě on, který světu přinášel vláhu a jemuž svět přinášel růže? F. P.

*

Není tomu ještě ani měsíc. Přišel jsem tě navštívit. Žádal jsem tě o posudek svého »pokusu«. Nebylo to po prvé. Jenom situace se změnila. Jindy jsem chodil za tebou nahoru, do studovny. Tentokrát jsem za tebou přišel po prvé do seminární nemocnice. — Ležels u okna. Ranní slunečko ozářovalo tvé lůžko. Zakrýval sis oči a prosils o klid. Nikdo tě neměl vyrušovat — tedy ani já ne. Mně jsi však jistě prominul — neboť ses pokusil o úsměv. Ale co to? — neusmál ses. Co se to s tebou děje? — pomyslíl jsem si. Vždyť ses rád a srdečně smával. Pak luštils mé svérázné písmo — nebo jsi dumal nad obsahem řádků? To nevím, ale když jsi mi těch pár řádků vracel — pousmál ses. »Pěkné« — dodala tvá ústa...

Druhý den běžel jsem za tebou znovu. »Byl odvezen do nemocnice« — zaznělo mi v odpověď, když jsem tě marně hledal. Pak jsem tě chtěl navštívit v nemocnici. Nebylo mi toho dopřáno.

Opět jsme se sešli. Tys však na mne hleděl očima smrti. — Již umlkla tvá ústa — již nikdy mi nevyšloví kritiku.

*

Na sobotní vycházce v červnu lezlo do kopce za městem několik seminaristů. Krásné počasí a volno po týdenní práci rozveselovalo, již stejně dosti živé myslí chlapců. A všechny vtípy se sbíhaly na mohutné, dost neupravené hlavě jednoho septimána. Ten s klidným obličejem, který se chvílemi rozjasnil dobrým vtípem, veselost ještě podporoval žertovnými poznámkami. Když skupinka došla k cíli, rozdělili se hoši na několik skupinek a usedli do trávy. Jeden — nám již známý — však odešel kousek dál a schýlil se nad papírem. Přiblížil jsem se a spatřil jsem, že to opravuje rozbor básně jednomu spolužákovi, který si ho před chvílí dobíral. A mně se zdálo, že tu práci dělal s takovou radostí, jako by se nejlépe bavil. Víš, jak to na mne působilo, Zdeňku?

VIIIc.

Neznám ochotnějšího člověka, než byl on. Ať to bylo kdykoliv, vždycky byl ochoten vyhovět, nedovedl nic odepřít. O čem věděl, že je dobré, to dělal. Kdyby byl jen tušil, že si někdo něco přeje, byl by už vyhověl. — Dělal jsme zatemnění. Dalo to v obou studovnách skoro půl dne práce. On se sám nabídl, ač by mu bývalo v tu dobu leccos milejší než tato práce, pro niž se zrovna mnoho nehodil, přece se ochotně nabídl a pomáhal, až se věc dodělala.

*

Přišla za mnou známá chudobná žena. Naříkala si na bídu. Neměl jsem právě ani jídlo, ani peníze. Šel jsem si vypůjčit ke Zdeňkovi nějakou tu desetikorunu. On mi nabídl hned stokorunu a jestli prý nemám peněz, že on jí tu stokorunu dá. — Tehdy si vydělával peníze kondicemi. — Přijal jsem od něho jen 50 K jako dar, ostatní jsem mu později vrátil. — Tak velkomyslný byl Zdeňk. A nečekal na díky. Odmítal je s milým úsměvem.

Byl vždy ochoten odpustiti. Každou chybu druhých dovedl omluvit. Nedovedl se hněvat. Když byl ještě v nižších třídách, rozpustilí kamarádi zneužívali jeho dobroty, někdy ho škádlili a žertem štouchali ho, mnohdy byli ještě smělejší. Zatím co by se jiný rozčileně bránil, on se smál, odpovíral jen mírně, jako když si někdo hraje s malým, dovádějším dítětem a chlácholil dorážející rozpustilce.

*

Bylo to asi měsíc před jeho smrtí. To už byl nemocen, ale chodil ještě do školy. Tehdy mi říkal: »Já nemohu pochopit, jak mohou křesťané považovat svět za slzavé údolí. Vždyť svět je vlastně už předsíní nebe. Já to nemohu pochopit, jak se může někdo tak černě dívat na svět!« Tak krásně se díval už churavějící Zdeňk na pozemský život, na svět. Tak sloužil i Bohu — velkomyslně a nadšeně. Svou obzvláštní horlivost dával od exercicií, které vykonal v sextě. Od té doby se cele oddal Bohu. Měl na starosti knihovnu. Byl vždy neobyčejně ochotný každému sloužit. I když to bylo mimo stanovený čas a někdo ho požádal, vždycky posloužil. Ať konal cokoliv, vždycky radostně a s nadšením. F. Š.

*

Jistě všichni žáci III. tř. měli nejraději ze všech prefektů Z. L. Viděl jsem, jak všichni s úlohami chodili k němu. On přes své velké studium opravil je vždy s velkou ochotou. Vzpomínám, jak jsme se Sychrou chodili po chodbě a pokoušeli jsme se mluvit německy. Přidal se k nám, opravoval nás, dával nám otázky a my mu odpovídali. Jak vzorně se připravoval ke svému povolání! Kolikrát jsem ho viděl samého klečícího v kapli, jak zbožně se tam modlil. P. IIIc.

*

Jaký byl Zdeňk hoch a zároveň kamarád, nedá se vůbec vysloviti. Takový milý a laskavý ke všem, jak k septimánovi, tak i k malému sekundánovi. Když někdy někdo vyrušoval, nikdy se nezlobil, vždy potichu za oním hochem přišel, v dobrém mu vyložil, co smí a co nesmí, a hoch milerád mu slůvkem »chybil jsem« naznačil, že to myslí vážně a že se chce opravdu polepšiti. A jistě každý ten hoch si to dobře pamatuje a je mu vždy milo při té vzpomínce na jeho usmívající se oči a na jeho laskavá slova, kterých měl pro každého dostatečnou zásobu.

S. J., IIIc.

*

Měl na starosti deset chlapců od začátku září. Byli to vesměs rošťáci a nevydrželi sedět chvíli klidně. Za dva měsíce bylo rošťáků jen pět, ale i ti se značně zmírnili. Ráno, v den sv. Mikuláše, našlo oněch pět neposedů ve svých stolicích po pomeranči, hrsti ořechů, několika jablkách a cukroví. Kdo jim tuto nadílku uštědřil? Nikdo se to nedověděl. Zato, že ho zlobili, dovedl je ještě podělovati podle slov Písma sv.: »Milujte nepřátele své a dobře čiňte těm, kteří vás nenávidí.« Jej však nenávidět nebylo možno. Pro každého měl vlídný pohled, úsměv a porozumění.

*

Kdysi jsem se spolužákem kroutil hlavou nad podivným chováním jednoho žáka již vyšší třídy. Tu mezi námi padlo slovo: »To je protivný kluk!« Tuto poznámku uslyšel Leininger a pravil: »Nevím, jak ti může být někdo protivný. Mně není protivný nikdo.«

Denně po studiu se oddával svému zamilovanému koníčku, četbě. Sotva však přečetl několik rádků, již byl u něho nějaký septimán a prosil jej, aby mu poradil, jak napsat úlohu z češtiny. Bylo zajímavé, jak hned odložil knihu a bez nejmenší známky nevole se věnoval kamarádu. Ne snad nějak rychle, aby to brzo odbyl a mohl zase čísti, ale pečlivě a trpělivě. A když jsme někdy chlapce odháněli, aby si napsali svou úlohu sami, usmál se vždy svým shovívavým úsměvem, pokynul prosebníku a radil. J. D., Vb.

*

V minulém školním roce byl ve druhé třídě chlapec, který byl velice bojácný, a proto se stal terčem vtipů všech svých kamarádů. Jinak byl nadaný, ale poněvadž nedovedl samostatně pracovat, Zdeněk ho učil. A protože se k němu choval mile a nesmál se mu jako jiní, stále s ním onen chlapec chodil. Jednou s ním také šel na zahradu a přišli právě ke skupině veselých chlapců. Tu se hned začaly vtipy jen sypat jako obyčejně. Když již to trvalo delší chvíli, najednou Zdeněk řekl: »Prosím vás, co z toho máte, že se stále posmíváte jen jemu? Posmívejte se zase chvíli mně.« Chlapci se zarazili a umlkli.

*

Loni jsme měli dovoleno jít na jakousi operu. Sepisovalo se, kdo půjde, ale Zdeněk se nepřihlásil. Když pak se ho chlapci na zahradě ptali, proč nechce jít a stále na něho dotírali, odpověděl: »Když to tedy chcete vědět, řeknu vám to. Dokud neovládnu dokonale svůj zrak a sluch, nebudu chodit do divadla.« Jan V.

*

Zdeněk nedělal nic, co nemělo cenu pro věčnost. Zdeněk byl u nás nějaký čas na prázdninách. O pouti večer se sešli mladí hoši a dívky ve spolkovém domě, aby se tam pobavili. Pustili si gramofon a tančili. Dokonce si přinesli asi 2 litry piva z vedlejší hospody. Šli jsme náhodou kolem se Zdeňkem a ještě s jedním kolegou a uslyšeli jsme hrát nějaký známý kousek. Protože se nic neplatilo a každý měl volný přístup, chutě jsme ze zvědavosti vstoupili. Co však udělal Zdeněk, když uviděl, oč se jedná? Povídá: »Jaký tohle má význam sub specie aeternitatis?« Nic nepomohlo přemlouvání a zdržování (které stejně bylo jen na oko, poněvadž jsme Zdeňka znali, že s jeho rozhodnutím nepohne na světě nic); obrátil se a rychle pospíchal domů. Co však doma dělal? Na spaní bylo ještě brzo, vždyť bylo asi půl deváté. My víme, co dělal; měl nás všechny rád, a proto se modlil, aby nám Bůh dal sílu něco si odepřít. Tenkrát však jsme ho ještě nedovedli chápat a jistě nám odpustí, že jsme mu vždy nerozuměli. Franti, VIII.

*

Zdeňku, naše cesty se setkaly jen málokdy, ale každé setkání bylo teplé jako paprsek slunce.

Vidím Tě sedět v čele prvního stolu v jídelně. Byl večer na Popeleční středu 1942. Takový obyčejný večer. Padla poznámka se skrytým úsměskem. Když byla pronesena, naše rty nedovedly se usmát. Jen oči obrátily překvapený pohled do zarudlého svitu žárovky. A Ty jsi tam seděl tak bílý a krásný ve svém sebezáporu. Celý den jsi tehdy nejedl, protože jsi miloval Pána. Kdyby nebylo té poznámky, která Tě jistě páčila jak oheň, nikdo z nás by o tom nebyl věděl. Ty jsi sklonil zrak nad prázdný talíř a po Tvé tváři letěl úsměv neznámých dalek...

*

Jednou jsem s Tebou ministroval; bylo po exerciciích. Po svatém přijímání zabloudil můj pohled k Tobě. Zabloudil, a již se nedovedl vrátit. Klečel jsi vzpřímen, oči upřeny vzhůru. V nich hořel žár tak velký, tak nepochopitelně krásný a mocný. — Zdeňku, nikdy na něj nezapomenu. Jsem přesvědčen, že jsi tehdy viděl nebe. Pavel.

*

A vzpomíná redaktor...

Bylo to na neděli Smrtnou, 22. března 1942. Přišel jsem do semináře pobesedovat se studenty. Tam jsem konečně poznal autora Zápisníku mladého studenta, Zdeňka Leiningra. Bylo to mé první a poslední setkání s ním. Ptal jsem se ho, nechtěl-li by napsati delší povídku ze studentského života pro příští ročník Jitra. Řekl, že ano a že takovou povídku již má a že ji podal do literární soutěže na gymnasiu. Prosil jsem ho, aby mi tu povídku dal k nahlédnutí. »Ale ta povídka,« pravil, »je smutná.« — »I život je někdy smutný,« odpověděl jsem mu, »proč by měly povídky o životě být jiné, než je život sám?« Příští den mi nechal rukopis své povídky u školníka. Přečetl jsem ji týž den: byla opravdu smutná — a byla to povídka jeho života. Naplnila se ani ne za čtyři týdny, neboť bylo v ní i toto místo:

»Pavel světu opravdu odumíral. Když již v paláci Poesie vystoupil do věží, v nichž jasně cítil van Nekonečna a poznal totéž jádro a týž vnitřní zvuk pohádek v Nekonečnu, rozhodl se dobýt Nekonečna. Silný je totiž rozum, ale silnější je touha. A Pavlova touha byla jak zlatý prsten: zvoní a vábí, ale ani začátku, ani konce na něm nenajdeš. A odkud měl Pavel dobývat Nekonečna? Bratr mu psal, že žije jak mravenec, pilně až do roztrhání. Že cítí v rukou život, přímo jím v rukou kroutí a láme. Pavel necítil v rukou život? Cítil, ale jeho vnitřní obsah: touhu. Silný je rozum, ale silnější je touha. A Pavel tak toužil být větrem a proniknout Nekonečnem. Ale větrem se přece jen nemohl stát. Tak rozdrobit se v atomy a vhodit se do větru jak prach! Vítr by si jím pohrával a roznášel by Tvé atomy, Pavle, do Nekonečna. Ale rozdrobit se v atomy, změnit se v prach, znamená, Pavle, smrt...« Smrt — ale vítězná.

Voláme Tě do školy mravní dokonalosti — na duchovní cvičení!

Všechny informace o místě a době exercicií Ti podá v Čechách: Redakce „JITRA“, časopisu kat. studentů, Praha II, Voršilská 1, na Moravě: Studentský exerciční sekretariát, Brno, Běhounská, Typos.

N o c

J. Švadlenka

rozmázlé stíny duší utopených
ve tmě se kladou po listech
koruny stromů bezesné
si pláčí slzy noci
v blankytném hávu zastřených nebes
perličky jasné šarlatán hněvu dal
nedýchej
není to život pro tebe
tys jenom divák

divák jen
naber tu silici do dlaní
a ponoř nozdry oči vlas
obestři víčka závojem noci
neber víc
nedýchej
stáhnou tvé oči do hloubky perly nebeské sféry
budeš jen stínem za noci
záclonou milencům při polibcích.

Na prahu cest

Vladimír Grulich

Kdo s otisky božích prstů na průhledném čele
neodolá rozpjetí dálek, touze ptačích svodů,
tomu chce se pro tajemství rozevřítí srdce celé,
slyší příboj lesních ozvěn, pramenící vodu.

Teplem sálající ruce k peci tisknou nocležníka,
jenž v přísvitu předjitřním nečechral kadeř vánku
a v rozpuku ticha zlatým klíčem odemyká
skřínky čerstvé vůně, měkkou náruč spánku.

Pod kořeny horstev taví se proud bystřin,
skřivanými vzlyky horkost slz se neudrolí.
Co dnes slovy nevyzpívám, nikdy nezamlčím
v rozšumění vlastní krve stoupající z hrdla polí.

Jenom dlaně ztrnuly teď v jinovatce hvězdných krovů,
co z beztvorosti pláče hnětly suchý jíl
a tíha noci nezatlačí bělmo poodkrytých kovů.
Už neuzraje k naplnění marnotratnost chvil.

Báseň zrna

Jiří Šotola

A co jsem já? Džbán vody temné,
jež po pelyňku voní.
Taková láska roste ze mne
a já jsem tmavý pro ni.

Těžší než já, tak plná chlebem,
i ze mne červivého zní.
Ó, jednou zapřítí i sebe
a nebýt nic. Být jenom z ní.

Byl jeden štěp. Byl matkou, ženou;
dal listy, měď a zrál.
V tom štěpu mrtvý na zapřenou
rostl a k zemi dopadal.

Mláď

Rozkošná bylinko zraněných cest,
proč stále nekveteš v zahradě života
a proč vždy schneš uprostřed žhavých polibků.
Na širé pláni zlatého tělesa
se rozkládá nesčetné množství zahrádek,
mnohé jsou úhledným pletivem hrazené,
druhé ostnatým drátem,
jiné zas hromadou kamení.
V mnohých krásné růže vždy vidím,

jiné jsou špinavé od hříchu vášní,
v jiných zas rudé až žhavé kvetou.
Radost je pohlédnout na bílé květy,
s odporem hledím na bledé stvoly,
radostně čichám k rozlité krvi.
Rozkošná bylinko zraněných cest,
proč stále nekveteš v zahradě života,
kdy uschneš v mé zahradce žití?

Báseň dívkám

Jaromír Hořec

Býti tak svědkem dívčí dálky,
uslyšet, co si povídají
květiny v jejich sněném kraji,
zavřeny deštěm nad sandálky!

Býti tak hrou tmy na polštářích,
znát nazpaměť důl nad vodami
a vědět, proč se neodváží
jít večer samy zahradami.

Býti tou hrou, tím snem, tou včelou,
uspávat tě a mít tě celou,
míti tvá slova, dvířka kouzel!

Ne, nikdy bych tě neprobouzel
a zůstal bych tou malou včelou
na dívčích řasách osiřelou.

Noc u Letohrádku královny Anny

Emelian Kovtun

Dívce, již slýchám hrávat na violu,
Roztál vlas a účes počal padat ze tmy dolů
Na hedvábné schodiště, kde se maskovala za lunu.
A potom byla noc, abych si vybásnil do jitra její tvář. —
Řeknete rozmarnost. Ale to je víc. Lehounký a průzračný šlář
Všech paní šlechtičen s vlásenkou na způsob ocúnu
Se takhle rozevlál nad marnost našich lásek.

Ten stín se naklání v nás hloub (ach, paní štíhlé v pase),
Že cítíme už dno, smuteční řečiště, svou rozjitřenou vinu
Z toho, co pomíjí. Úplněk jako groš je v renesančním vínu,
Kterým si měníme samotu v lehkou noc milostnou.
A hudba podoby slušící tvému jménu stala se spolu tmou.
Tmou, odkud ozvěna se neustále vrací jak cymbál z minula:
Vzpomínat! Schodištěm jde dívka s fialovostí v očích. Minula.
Tónina čiročirých slov mi připomíná tvář a ústa skoro tvá.

Mluvilas...?

Daniel Milec

Mluvilas, či jen lehce kýváš,
Bože můj, jsi to hlas — — ?

Na samém pomezí vyslovení
až tam, kde v pousmání splývá,

Tvé pozdravení,
jak by se ohnul vánkem klas, — —
ted', ted'. — — — A zas se napřímil. A už není,
stojí přede mnou. Stojí jak Ty živá.
Mluvilas? — — — Či jen lehce kýváš?

B ů h

M. J. Plechatý

List i kámen hlídá a bdí
nad kroky hvězd
nad dechem zrn zimou zrazených
Tajné stezky míz střeží věrně

Potokům zpěv a podzimu víno
půjčil jitru zpěvavý klíč
ani stín neztratí se
v měď plátů oděl rytířsky strom

Hráze vod zadržuje pro váš dech
vy děcka spící ještě v klíně
Jen dál luno zpívej kumpáne bezstarostný
hle v loubí k stínům již prostřeno je

Však běda vám kupčící potměšilí
kdo věčnost za vteřinu prodá
však běda vám kupčící potměšilí
kdo zkáže jediný lístek prodá

Za slovo jediné ztratí řeč
za krůček pouhý údy vítězného vzkřiku
za lampičku mihotání slunce ztratí
slunce slunce ztratí ztratí...!

Je blízko k jaru

Jan Nemerád

Nevím, zda činím dobře, můj Jene, odkrývám-li tento list tvého zápisníku, který jsi mi dal několik chvil před odchodem, ale snad se najde někdo, jenž porozumí tvé úzkosti při setkání s dětmi dvanácti až čtrnáctiletými.

10. března 1940.

Osaměl jsem ve svém pokoji. Okolo mne náhle všechno umlklo a oněmělo. Je nedělní odpoledne. Věci, jindy tolik příchýlné a důvěrné, se potáhly mlčenlivostí a jakýmsi zatajovaným smutkem.

Je tomu dávno, co jsem měl před sebou Lukáška a Lidušku svátečně oblečeny. Jejich podoby však i pod nánosem času mi svítí a nosím je v srdci jako osleplý obrysy věcí posledních, které spatřil v tomto světle. Dodnes nedovedu označit příbuzenství, jež nás svázalo a dosud pojí, jen tolik vím, že jsem měl rád jejich duše.

A pak odešli moji první »žáci«. Odešli sice jen jednou, ale pro mne odcházejí znovu a znovu... A já měl s nimi veliký plán. Kolik je ti let, Lukáši? Už tolik! Víš, čím bych tě rád učinil?

Opět ti podávám, Lukáši, onu Zeyerovu rytířskou knížku a tisknu tvou útluou ruku. Připadáš mi stále tak něžný a slaboučký a pořád mi cosi říká, že bude na tebe jednou vloženo těžké břímě. Víš, jaký je tvůj pohled? Vzpomínáš, jak jsem ti kdysi řekl: »Zavři oči na chvíli!« A při tom jsem si

přál, abys je uzavřel navždy pro světlo, které je v nich, aby neuhasl. A potom, když jsem se tě tázal: »Chceš být rytířem?« pamatuješ na svou bezmyšlenkovitou, rychlou odpověď »ano«, a na mé zblednutí a jakási zmatená slova?

A co ty, Liduško? Vzpomínáš na 31. května 1934? Byla slavnost Božího Těla. Dávno je tomu, co ti vázala maminka do vlasů růžovou stuhu. Pamatuješ na onen den? Tolik světel bylo tehdy s námi i v nás, a mně se chtělo zasnoubit tě Ježíškovi. A dnes si stačí vzpomenout na onu jasně zelenavou svěžest a čtveráctví ve zraku, aby člověka bodlo u srdce. »Znáš Matku krásného milování?« tázal jsem se, podáváje ti její obrázek. Zbledla jsi a podívala ses na mne široce, nechápavě. Co bylo v tvé duši? Dovím se to někdy?

Jsou ty děti zcela výjimkou, jak se mi zdá. Nepřestávám děkovati Bohu za to, že mi je poslal. Z jedné rodiny zvedly se náhle přede mnou jako dva štěpy, které jsem chtěl nahnout k růstu vzhůru. A teď je přesazují, a člověk se chvěje, aby nebyly sraženy vichrem, a je mu čehosi líto při jejich odchodu, jako by cítil poslední výdech květin, které jsou ponořovány do vrazedných par sirouhlíku. A odkud ten osten v srdci? Kdo ví, zdali je ještě někdy uvidím, a v jakém šatě, a v jaké podobě? A již se sune přes jejich tváře neodvratně,

H. KRMAŠOVÁ

ODPOLEDNÍ KRAJINA

nemilosrdně vrstva času, stále silnější a ony vystupují z ní jen v nepravidelných intervalech jako předměty, vznášející se pod hladinou vodní, a zjevují se vždy o několik

let později a později, vždy vážnější, vždy vzdálenější . . .

Dobře si pamatuji dobu, kdy se věci zakymácely kolem nás a pouta viditelná, jež nás svazovala, byla rozřata. Pravda, před vaším odjezdem jsem se smál a žertoval, abyste neměli zármutek, ale sotva jste odjeli, zařal jsem nehty do omítky stěny, o kterou jsem byl podepřen, až zkrvavěly. Cítil jsem posměšný soucit z upřených očí okolostojících, zírali na mne, jako by věděli, co se ve mně děje, a jedině jejich pohled mi zabraňoval, abych se rozutíkal za vlakem, který mi vás vzal . . .

Nyní mi zůstáváte jako stíny, prostoupené světlem. Jako jemné vanutí vánku cítím vaše duše, přicházíte ke mně zavřenými dveřmi, sedím uprostřed vás jako tehdy, když jsme byli pohromadě, беру vás lehce a jemně za útlá ramena, dívám se vám dlouho do očí, potěžkáváje srdce vaše. A potom se vznášíte už jen v průvanu mých modliteb jako neviditelné obláčky, v jejichž vůni jsem jednou stál, ale které už nejsou . . .

Dočetl jsem přítelovy zápisky. I já sedím dnes sám ve svém pokoji. Ze sněhu před mým oknem počínají vystupovat neurčité vlny zorané půdy a odkrývají se široká pásma osení. Pole vlnou a černají pod jižním větrem. Otvírám okno a ucítím ve tváři prudký náraz svěžího, čerstvého vzduchu, který vplouvá do pokoje i do plic, a venku je k jaru . . .

Na podzim

Milena Ulmanová

Na nástěnných hodinách odbilo osm. Bělovlasá dáma u krbu odložila knihu a podívala se tázavě na dveře. Druhá dáma k ní zvedla černé oči a usmála se. Někde dole v zahradě zazněl zvonek. Černooká dáma kývla uspokojeně hlavou.

»Vstupte, prosím,« otvírala dveře mladá, způsobilá dívka v bílé zástěrce. Vešel starší pán, už obtloustlý a s vysokými koutky čela. Bělovlasá dáma mu vyšla živě vstříc. Druhá dáma odložila pomalu ruční práci a povstala s důstojným klidem.

»Posad'te se, prosím. Haničko, přines čaj!« Její hlas byl podivuhodně hluboký a zvučný. Pán usedl a díval se kolem. Bylo hluboké ticho. Jen chvílemi zapraskala polena v krbu nebo zahvízdal vítr v temné zahradě.

»Je zde tak ticho od té doby, kdy od nás odešly bratrovy děti,« řekla černoooká dáma. Byly obě asi stejného věku, ale její vlasy byly dosud temně hnědé, vyjma několika stříbrných vláken nad čelem.

»Co dělají děti?« zeptal se pán.

»Pavel se loni oženil, co nevidět přijedou k nám o prázdninách již jeho děti,« usmála se Irena. »Jiřík dostal místo a Sylva již není pět let doma.« Neposlouchal ji. Jeho zrak se svezl na tygří kůži před krbem.

»Nebývala tu,« kývl hlavou. »Od kdy ji máte, Jindro?«

Bělovlasá dáma postavila koněvku s čajem: »Asi tři roky. Je z Indie.« Její slova byla úsečná. Tichými kroky odcházela pro misku se zákusky.

»On ještě žije?« obrátil se pán živě na Irenu. »Je bohat?«

»Nyní,« pokrčila Irena rameny. »S počátku se mu vedlo špatně.«

»Byla to zlá záležitost,« šeptal pán. Irena přísně zakašlala.

Bělovlasá dáma, bledá jako stěna, položila misku na stůl.

»Přišel jste tedy k vůli Haničce,« řekla rychle. »Budeme velmi potěšeny, že právě váš syn — — —«

»Já nejsem,« řekl pán prudce, »nejsem příliš nadšen. Nevím ani, jaká to byla rodina.«

»Hanička je naše schovanka,« řekla Irena přísně.

»Ano, a můj syn — bohužel není tak inteligentní, jak jsem doufal. Nikdy nedokáže nic význačného. Zůstane do smrti tím, čím je dnes.« Kapičky potu mu stály na čele, než dokončil.

Náhle řekl trochu dojatě: »Jindro, kdybyste vy byla chtěla...«

Irena se klidně usmála: »Je už pozdě.«

»A proč ani vy jste se neprovdala?« vyhrkl, ale hned cítil, že to neměl říkat.

Irena se zase usmála a mlčela. Jen ruka, držící šálek čaje, se trochu zachvěla. Bylo ticho, jako by žádný už neměl co říci.

»Pošlete sem vašeho syna,« řekla Irena. »Já to povím Haničce.«

Pán povstal a stiskl jí beze slova ruku.

»Doprovodím vás k mříži,« řekla Jindra. Šli vedle sebe temnou nocí a na konci cesty si podali ruce. »S Bohem,« loučil se.

Bylo mu najednou jako před lety. Měsíc osvětlil její hlavu tak, že se zdála docela mladá. Jen muž u vratků byl jiný.

Vysoká, ozdobná mříž zapadla za vzlyknutím. Jindra se dívala, jak mizí temný stín v noci. Skoro by ji sevřel dávný smutek srdce, ale když vykročila, zachrastilo jí pod nohama spadané listí.

Červený šáteček

Vladimír Kratochvíl

Utíkáš, běžíš, achich, to je to pěkné se proběhnout hnedka po ránu. Pod košilí ti buší srdíčko, jako když hodně rychle jede vlak, to se to běželo až od myslivny. A teď tu stojíš pěkně na kopečku, podle je příkop, lípy, včeliček jako máku a vůně, té je tady, no — na několik fůr. Stojíš tady hezky bos a krajina před tebou pěkná je jako krajíc. Díváš se dolů i kolem — ale božítku, je to tady pestré a voňavé jako paleta pana malíře, co tuhle maloval naši vesničku, barvičky žluté, zelené, světlé, jako když vymetá obilí, nebo tmavé jak řepné lupení, vesnička jako kytice červených karafiátů a bílá zvonička jako panenka. Nebe je vlebné samou modří a veliké. Říkám vám, ti malíři jsou velicí a jiní lidé než my. K tomu všemu si ještě přidej vůni kraviček, zvonění a štěkot a bušení kladiiva z kovárny, pak ještě veliké oči všech těch maličkých Mařenek a Aniček, které se tu batolí kolem rybníka, kvetoucí jablon v Sýkorovic zahrádce a — jsi u nás. Hleď, však už na tebe volá strýček Jarolím, pospěš, pojedete na otavu.

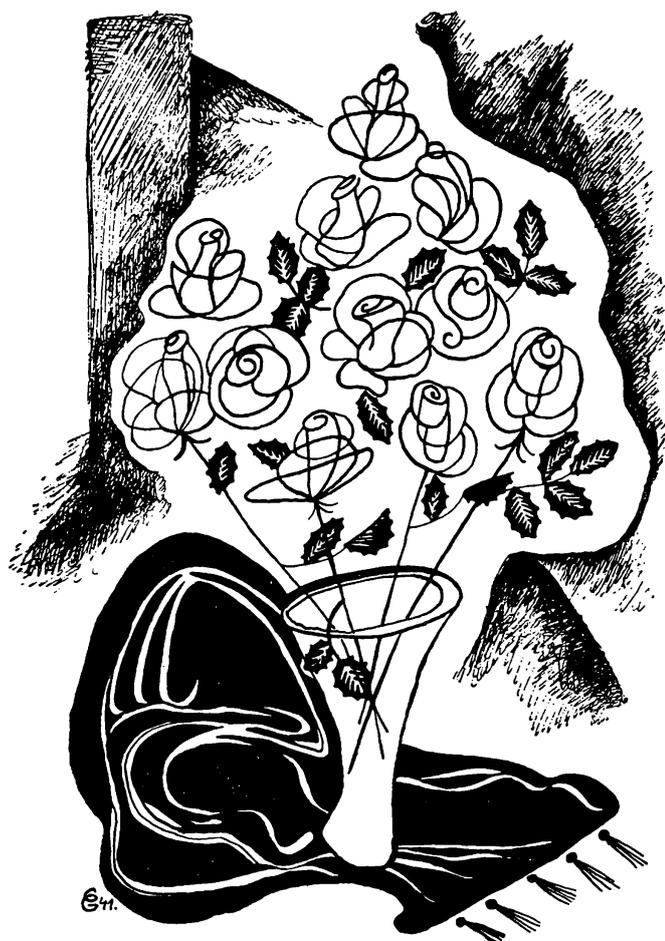
— Dobrý den, strýčku, to jsem rád, že pojedem, byl jsem se jen trochu proběhnout.

— No tak, hochu, nalož hrábě, podávky, tady vezmi Ryzku a hybaj trošku!

A za chvíličku se rozletí vrata a hyjé, ko-

níčky, hyjé, křikneš jen, koníčci peláší a všechna děvčata ze vsí se za tebou ohlížejí, to je ten z města. Czz, czz, mlaskneš, klobouček srazit dozadu, furiantsky se rozkročit, to jedem, pantáto, jako na veselku.

Vesele drnčí vůz, strýčkovi se fajfka v ústech kymácí vážně jak srdce zvonu. Po levé straně se mihnou za oknem růžové muškáty, to už jsme za vsí, strýčku, vezměte si opratě, já jdu tady — hop, a stojíš na cestičce. Milounce ti chladí bosé nohy a měkce se proplétá po okrajích polí. Je tu jen nebe, pole, vůně a radost, radost velikánská a teplá, jako když tetička vydává z pece ten největší bochník. Větrík ti nasype za řadra trochu vůně po šalvěji, resedka pohladí ti nohy a pampeliška je posype pelem. Na bodláku roztančí se kapička, která tu zbyla po ránu, kolotočem barviček a pomalu, pomaloučku jako požehnaní skane do trávy. Člověk by se na to věčně díval, věřte, nebo si to vzal domů a pak říkal: Tak tohleto, to bylo jednou po ránu, to jsme jeli se strýčkem na otavu, ta kapička, tady tím pelem mě zas pokropila pampeliška a ještě moc jiných věcí bys tam měl. Ale nohy samy už cupitají po vlhké cestičce, chráněné stínem osení a zpěvem nad poli. Zrovna do srdce si píšeš ty obrázky, třebaš jak si ten žlutý motýlek razí

G. GÖPFERTO VÁ

BÍLÉ RŮŽE

Ex libris
Gertrudy
Göpfertové
1941

EX LIBRIS

cestu tykadly, nebo jak je jetel ochmýřený a jak voní, jak tamhle kdosi vláčí a hladí si rukou čelo.

Hodný kus cesty před tebou se najednou nad osením začervená šáteček a vykoukne bílá bluzička s modrou sukni. Pěkně si to vykračuje to děvčátko a houpe na rukou košíkem. Ale Bože, vždyť je to Květuška, to hodné děvčátko, které vídám vždycky s kravičkami a prutem a které bydlí na-proti strýčkovým. Vždycky se na tebe tak pěkně podívá a ty, učený človíček z města, nevíš, kam se dívat, kam s rukama, kam se honem schovat před těma modrýma hřejivýma očima. Nejraději bys sám sobě napráskal, jak jsi hloupý. A najednou bác! Stojí tu před tebou červená holčička a ta upřímná modrá kukadla vyčítají a prosí.

— Dobrý den, Květuško — říkáš a díváš se přitom pryč, třebaš jak si někdo u silnice láme větévku z jabloně.

— Mirku, vy se na nás zlobíte, že?

Bože, tak upřímně se mluví, jen když se někdo zpovídá.

— Ale ne, vůbec, já se nezlobím, pročpak, já jen mám moc práce.

— Neříkejte, — povídá ta červená hlavička, — proč si za námi nepřijdete někdy sednout ke kovárně na klády večer. Ostatní chlapani z města vždycky přijdou, jen vy nikdy. Je mi to vždycky tak líto.

— Proboha, Květuško! — vyhrkneš docela zmaten a utíkáš, utíkáš, skřivánku, nezpívej tak smutně, uzouká cestička najednou pálí do bosých nohou, utíkáš hodně, hodně daleko, aby tě slova toho děvčátka nedohonila. Bože, a ono stojí a dívá se smutně za tebou. Pak si hřbetem ruky utře slzičku a dívá se dál. Dívá se, až ten zlý kluk zmizí za osením daleko k potoku a k lukám.

Koníčky už se pasou a strýček shrabuje, to jsme se naběželi. Bereš honem hrábě a za-

NEVEZMEŠ JMÉNA BOŽÍHO NADARMO!

čináš z druhého konce louky, abys nemusel s nikým mluvit. Hledíš nemyslit docela na nic, jen se těmi hráběmi oháníš, jako bys měl moc naspěch.

Tak, shrabáno už máme, teď ještě naložit, trvá to chvíli, ale už jsi na fůře a povídáš strýčkovi:

— Strýčku!

— No, copak? Udělal sis něco?

— Strýčku, nezlobte se, ale já už u vás nebudu. Já pojedu domů.

— I hled'me, a pročpak?

— Víte, strýčku, mně se stýská po mamince ...

Z čeho se rodí?

Vladimír Vévoda

Snad zkoumání vzniku uměleckého díla by mohlo přinést potřebné světlo. Ale kdo může bezpečně odhaliti vznik? Tvzení kritiků, estetiků a filosofů můžeme vzíti právem v pochybnost, neboť oč mohou oprávněni svůj soud o něčem, o čem nemají vlastních zážitků? Budou-li pronášet soud na základě cizí výpovědi — výpovědi umělců a básníků, je pravděpodobnost dosáhnutí pravdy neutěšená, neboť v okamžiku tvoření zbývá umělci pramálo času k sebeanalýze a vzpomínky, jak učí zkušenost, nejsou věrohodným svědkem.

Vzpomínání je kon nesnadný a někdy má umělec mnoho závažných důvodů, aby si vzpomínání nechťel. Jsou totiž některé věci příliš drahé jeho srdci a není ochoten se s nimi svěřovati ani svůj přátelům, natož potom lidem lhostejným. A vyskytuje se konečně jistý druh čtenářů, kteří všemu lépe rozumějí než sám autor a před těmi se musí chrániti především.

Umění je vědomá činnost jedince směřující k tvárnému zvládnutí krásy. Definice prostá a stěží lze proti ní co namítat, ale nikterak nás nepoučuje o podstatě poesie, o tom totiž, co tuctovou říkačku dělí od skutečné básně, plátno líbivě poplácané olejovou barvou od obrazů Leonardo da Vinciho.

*Umění si klade vysoké a smělé cíle. Ač roste ze země, má hlavu v oblacích. Stavby budí smělostí hrůzu a děs a srážejí na kolena k pokorné modlitbě pro tušení krásy věčnosti; ať socha, báseň, obraz, má vždy v sobě vše plně obsaženo, světlo, zvuk, tón i prostor, roste a překonává samo sebe, ne že by se stávalo dokonalejší, neboť umění svou podstatou a strukturou není schopno vývoje ve vlastním slova smyslu, ale že odhaluje pohledy vždy více nové a oslepi-
vější netušeným aspektem samé věčnosti. Jsouc v řádu, svrchovaně svobodné, vymezuje si samo zákony nejprísnejší, jež odpovídají svrchované zákonitosti svobody,*

váže a omezuje skoro mnišsky svobodu, jak ji chápe rozum přirozený, aby si uchovalo svobodu v řádě, ve smyslu nadpřirozeném a mohlo spočinout z rvavých a nebezpečných smrští a přelomů v zářném tichu a míru klidného nitra, aby po dravých nepohodách času, vyrostlé a uzralé v mrazech a žárech vydalo nejpodmanivější květ nesmrtelné dokonalosti. A kdyby umění jednou dosáhlo své nejzazší mety, neobsahovalo by krásu, bylo by krása sama.

Nesnadno říci, z čeho se rodí, proč je provází taková drtivá tíha, kdy se těžce dýchá, jako by prsa byla zavalena balvanem, kdy se cosi sváří snad v samé duši — ale co? — kdy vědomí zápasí nadarmo snad s tím druhým vědomím z hlubiny věčnosti a před ním se objevuje nesmírné prázdno, jež je třeba zaplnit jeho pohledem — těžko to říci. Je mnoho věcí mezi nebem a zemí, jež unikají lidskému chápání.

Z čeho se rodí, že vznikání provází v nitru zjevy tak drtivé jako letní bouři smršť a blesk? Je to samota, bolest, láska? Světlo či noc? Je to ta vnější samota, kdy člověk orván z masa smáčí zem krví, opuštěn přáteli jako Job a odkopnut milenkou jak nepotřebný cár — jež tak tíží a přece je tak lehká? Nebo ta jiná, vnitřní, ten příkrov, jenž zduší v zárodku na rtech každý úsměv, kdy člověk i uprostřed přátel věrných a pod pohlazením ruky laskavé je tak sám, tak beznadějně sám, aniž věděl proč, kdy tíha a šed' z beztvare masy dní, z bezmezného překapování času lisuje pretajemnou esenci, jež v nestřeženém okamžiku překvapí a uvolní v bezbřehost nesmírnou radost, kdy prázdno je znenadání zaplněno, až se zalykáš jeho opojivou příchutí, to prázdno strašné svůj bezzvučným mlčením, z něhož se rodí krve nezabavitelné umění, to je SOLITUDO, nezvané a nehostinné, a přece tolik požehnané?

Nebo z bolesti, kdy srdce ustává v svém splašeném běhu a krev nezadržitelně teče

z ran smíchána křečí bezmocnosti, slz, chtění jaksi nechtěného, kdy maso visí po ranách malátně jak cáry na žebrákově šatě a vředy svým úšklebkem vyděsí každý pokojný sen k bezhlavému prchání do žhavého písku země, o níž lze jen říci »hic sunt leones«, kde vše spěje do jediného úběžníku ze své vůle, aniž možno říci, zda k záhubě či vykoupení, pulsováno dosud nevychutnaným rytmem krve, zaslechnutým jakoby náhodnou návštěvou na druhém břehu, vdechnutým jako by samou bolestí při světle zjevení? Zda to není ona prchavá krása i bolest, pád i povýšení onoho vzácného o k a m ž i k u v z n i k u, jenž znenadání je tu a přece svou nezachytitelností nepřítomen, dýchá opojné a omamné vůně míse je s dechem básníka, aniž možno zachytiti jeho tvář v pravé podobě, vždy jiný a jinak bolestivý, až k bezútešné šedi či smrtelnému žáru!

A zachycen, spoután a zvážen, změřen, popsán i zhodnocen, přijat či odmítnut, nezradí ani svůj původ či cesty, po níž přichází, neodhalí pramen melodie, již mámi, halí se nadále v roucho tajemství a znenadání překvapuje podobou novou a netušenou.

Umění, podobno zjevení, čím více na dosah ruky, tím více ošidné, vedeť k němu cesta tím klopotnější, delší a neznámější kraji-

nou, neznačkována a neznámá, neschůdná, trnitá a zlá, čím větší světlo vyšlehne, tím omamnější tma, v níž propadá se člověk tápaje po bodě pevném a zachytitelném. Jak nesnadno najít bezpečnou cestu ke kráse a nalezenou vysledovat, vysledovanou ukázat. Nezaslouží-li si tak veliká ná-maha královské odměny?

Ký div, že uprostřed nejistot tak žhavých píše Baudelaire, autor Hymny na satana, následující modlitbu: »Nespokojen se všemi a nespokojen sám se sebou, rád bych se vykoupil a stal se trochu hrdějším v tichu a samotě noční. Duše těch, které jsem miloval, duše těch, které jsem opěvoval, posilujte mne, vzdalujte ode mne lež a zkáznosné výpary světa; a Ty, Pane a Bože můj, dopřej mi té milosti vytvořiti několik krásných veršů, které by dokázaly mně samému, že nejsem poslední z lidí, že nejsem nižší těch, jimiž pohrdám.«

Ale neznepokojujte se tajemstvím této řeči! I v umění je třeba přiblížit se především člověku. Naučit se vidět za nesmrtelným dílem člověka, který se radoval a trpěl, prošel všemi stupnicemi nadšení, zklamání a strážní, pády a povstáními. I to nejdokonalejší dílo vzniklo lidskou rukou, a i kdyby se sebe více přiblížilo dokonalosti Božské, zůstane v něm vždy tragický rys lidské pomíječnosti.

Harfa - královský nástroj

Zdeněk Vašala

Každý den slyšíme zvuk harfy z pražského rozhlasu. Denně se ozývá ve zvucích Smetanova Vyšehradu. Každý zná tuto znělku, ale málokdo ví, že slyší zvuk nástroje, jehož původ je prastarý. Již před 6 tisíciletími, tedy ve 4. tisíciletí před Kristem se ozýval zvuk harfy ve starém Egyptě. Harfa byla používána vedle flétny buď sólově nebo sborově při bohoslužbě, později i při jiných slavnostech. Neměla ovšem ještě dnešní tvar. Byl to jakýsi oblouk, v němž byly napjaty struny. Strun byl větší počet. V pozdější době přeměnil se oblouk, zvláště u nástrojů větších rozměrů, na dvě ramena v ostrém úhlu, mezi nimiž byly napínány struny. Harfa obloukovitá se nazývala tebuni, druhá byla velmi oblíbená v Thébách a nazývá se thébská. Nástroje byly tedy velmi primitivní. V říši babylonské dosáhl kulturní život nejvyššího stupně až ve druhém tisíciletí

před Kristem. I tam nalzáme mezi jinými nástroji harfy.

Sousedé a pokořitelé Babyloňanů, Assyřané, za vlády svých despotů, zejména krále Sanheriba, v VII. stol. před Kristem, posluli svou válečnou hudbou. Na paláci Sanheribově zachovaly se obrazy velkých sborů hudebníků a zpívajících žen. Mezi četnými nástroji nalzáme též tříhranné harfy, zvané »kinnor«. Je jisté, že hudba egyptská a assyrsko-babylonská měla vliv na nástrojovou hru u Hebreů. Zejména tříhranné harfy, o nichž byla zmínka, byly u Hebreů v oblibě. Pocházejí z dob babylonského zajetí, jak se dovídáme z žalmu 137., v němž se vypravuje, že při řekách babylonských v žalu zavěšovali zajatci na vrbách své harfy. Král David stal se vzorem hudebníků hrajících na harfu; podle Knihy Samuelovy jako mládeneček bral

harfu a hrál na ni svou rukou, když Saula napadl duch Boží.

Odtud také má harfa asi svůj přídomek královský nástroj. Z Asie dostala se harfa do Řecka. Mezi četnými nástroji starořeckými byla i čeled' harfová. Patřil sem »trigonon«, dále »barbitos«, »sambyké«, »polyphogon« a j. Nemůžeme dnes, bohužel, určit přesný rozdíl mezi jednotlivými nástroji. Je však důležité, že harfa byla již trojdílná, jak nasvědčuje již samo jméno »trigonon« (v překladu »tříkolenný« nebo pod.). Měl tedy nástroj již kromě krku a ozvučné desky také podpěrný sloupek. Na starých vázách a nádobách nalézáme tyto nástroje vyobrazeny. Nutno také připomenouti řecký harfový nástroj »magadis«. Měl dvacet i více strun, vždy po dvou v oktávě laděných. Starší badatelé řadili jej mezi nástroje lyrové, neboť prý na něj bylo hráno plektrem. Novější výzkumy však ukazují, že bylo též možno hráti na magadis pouze prsty.

Ve středověku byly sice v oblibě nástroje strunné drnkací, ale s hmatníkem. Harfa nezanikla, byla však pouze nástrojem »barbarským« a udržovala se jen jako domácí nástroj. Nastává dlouhá přestávka ve vývoji a užívání harfy v hudbě umělé. Až konečně Monteverdi ve své opeře »Orfeus« přivádí harfu do orchestru. I potom zůstala harfa nástrojem podřadným. Byla totiž laděna v diatonické stupnici a jakákoli změna toniny byla velmi obtížná.

V té době měla již harfa skoro dnešní podobu. Skládala se z ozdobného sloupu, esovitě zahnutého krku a ozvučné skříňe. V druhé polovici 17. stol. počali někteří tyrolští nástrojaři opatřovati harfy t. zv. háky, umístěnými na krku nástroje, jimiž bylo lze zvýšiti ladění jednotlivých strun o půl tónu. Háky se uváděly v činnost rukou. Počátkem 18. stol. se objevují první pokusy o harfu s pedály, ale teprve Sebes-

tianu Erardovi se podařilo (r. 1811) na základě starších podnětů bratří Cousineauových a českého virtuosa Jana Krump-holze sestrojiti t. zv. dvoupedálovou harfu, která je dosud běžným tvarem v umělé hudbě, kdežto potulní (čeští) harfeníci používají ještě hákových harf. Dvoupedálová harfa Erardova má čtyři části. Podstavcem je litinová koruna se sedmi stupňovité upravenými otvory pro pedály přeladující a osmým otvorem pro pedál dusítkový. Pravá noha sešlapuje čtyři, levá tři pedály, dusítkový pedál je umístěn uprostřed. Z koruny vychází směrem k hráči ozvučná skříň. Je dřevěná, naspodu vypouklá. Je spojena s krkem v podobě protáhlého S. Krk je zhotoven ze silného mosazného plechu. Je dutý a procházejí jím páky k přeladovacím kotoučům, jež jsou dva pro každou strunu. V mosazném plechu jsou vešroubovány kolíky k ladění, pod nimi, ale nad přeladovacími kotoučky jsou pevné kolíčky (pražce), které omezují rozechvívanou délku struny. Dutým sloupkem, který jest čtvrtou částí, jsou vedeny od pedálů dráty k přeladovacím kotoučkům. Sloupek, který má nahoře ozdobnou hlavici, dodává zároveň nástroji pevnost. Struny, napnuté mezi kolíky k ladění a ozvučnou deskou, jsou laděny v diatonické Ces-dur, Je jich obyčejně 46. Mají-li být struny naladěny do C-dur, je nutno sešlápnouti všech sedm pedálů do prvního zářezu. Podobně do Cis-dur do druhého zářezu. Jiných tonin docílíme sešlápnutím většího nebo menšího počtu pedálů. Takto vypravený nástroj je schopen hrát ve všech toninách.

Nemohu se zde rozepisovat o technických možnostech harfy. Stačí však říci, že dnes je harfa úplně rovnocenná s ostatními nástroji. Až tedy opět uslyšíte tu známou znělku, vzpomeňte si, že vlastně slyšíte jeden z nejstarších nástrojů na světě vůbec.

Všehochuť

Rudolf Kalčík

*Sladidla různá též i dívky pohledu ctného
každému něčeho kus, když nic, tak víra to snáší. (Karen.)*

*Větévky, jabloně, džbán a dolina šlapaná hlinou,
jméno královské máš, jen v básních-li takový budeš!*

(Vévoda.)

*Nejdříve nauč se řeč a slovosled rodný svůj znáti,
potom první tvá věc s tou poslední nebude stejná. (Ara.)*

*Básníku přivozu, věz, že nelze přespříliš psáti,
každá báseň je zlo, jež bez srdce do světa dána. (Šotola.)*

VL. RADA

NA NÁVŠTĚVĚ

Kdyby lidé vynalezli lék proti smrti...

Co by učinili? Čemu by unikli? Vždyť by to byli oni: zbabělí a smutní. Jen by rozmnožili svoji bídu. Krátký život nemá smyslu, jak by ho měl mít dlouhý? Hraje-li chudák roli krále v krátkém, či dlouhém čase, co mu to prospěje? Vždyť zůstane chudákem vždycky! Nic lepšího by nedělali než nyní. Při vši své bídě, při všech frázích, jimiž život zatracují, lpí na kousičku hlíny. Mluví-li o nicotě, jak utěšují sami sebe, jak požívají sebe, vždyť se nikomu umřít nechce. Jako v té bajce o drvoštěpu, který, klesaje pod břemenem, volal smrt, a když přišla, chtěl, aby mu pomohla břímě — nésti!

Nevědí, proč žít, a žijí! Nevědí, proč pracovat, a pracují! Chtěli by prodloužit svůj věk, a nevědí, co by s ním počali!

Ó, jak jsi kleslo hluboko, lidstvo mé! Zavrhlho jsi Boha, zavrhlho jsi samo sebe. Říkáš: Nechci věřit! A věříš. Nechceš poslouchat, a posloucháš! Povrhlo jsi ohněm věčným, ale dychtíš po ohni skomíravém a neklidném, protože oheň musíš mít!

Když nevěříš v Boha, věříš v osud, talismany a třináctku.

Když nestavíš chrámy, buduješ blázince a polepšovny!

Když se Bohu neklaníš, uctíváš mamon, klaníš se filmovým hercům, závodníkům.

Když nejsi schopno mučednictví pro Boha, mučíš se pro ženu, kus kovu, mrzáčíš se na závodech, v jídle, pití, při fotbalových a boxerských zápasech. Když nechceš vychovávat děti, vychováváš kočky a psyky.

Když nechceš věřit, že Bůh zemi stvořil, věříš podvodníkům, kouzelníkům, bláznům a hlupákům, chodíš na nemožné filmy, díváš se a tleskáš fraškám, které jednají o tvé hlouposti.

Místo nohou chodíš po berlách. Jak svéhlavce přesvědčiti? Jak ti dokázat, že ke tvému prospěchu ti dal Pán zdravé údy? Uvěřit nechceš, a chodit musíš, věřit nechceš, a věřit musíš, jaká tragedie, jaký soumrak rozumu!

Pro nic za nic ani pes nepanáčkuje, ani slepice nehrabe! Aby člověk nezešel, musí věřit. Když ne v jistotu, alespoň v chiméry!

Lidstvo mé, lituji tě!

Nerudova Praha v díle Vlastimila Rady

Eva Skácelíková

II. výstava Pošovy galerie.

Princip moderního umění ilustračního vystihl už v letech devadesátých »obdivuhodně pronikavě a nově« — jak praví Miloš Marten — básník a malíř Karel Hlaváček, který napsal, že moderní ilustrátor je samostatný umělecký sensitiv sugerující svou kresbou diváku svůj dojem, jaký v něm povstal zákonem psychické resonance cizího uměleckého díla, takže ilustrace jeho s ilustrovaným dílem stojí pak vedle sebe zcela samostatně jako dvě rozličné umělecké kvality. Hlaváček sám ilustroval tak knihu básní A. Procházky a jeho první pokračovatel, grafik Frant. Kobliha, melancholické básnické knihy Hlaváčkovy. Marten dodává, že tak vytvořil malířsky Rops Dábelské, Redon Pokušení sv. Antonína, Bernard Květy zla a že jejich práce existují vskutku vedle knihy Barbeyovy, Flaubertovy, Baudelairovy jako nová samobytná, výtvarnický domyšlená hodnota jejich motivů.

Máme několik zdatných ilustrátorů, na př. Dillingera, Kašpara, Boudu, Weniga, ale žádný z nich neprovedl princip vyslovený Hlaváčkem tak důsledně jako Vlastimil Rada ve svém malířském doprovodu díla J. Nerudy. Je to vlastně po Koblihovi první krok v tom směru provedený. Ani Radova ilustrace Dickense ani Jiráskova nestojí na této výši. Rada jakoby v tomto pojetí vlastně teprve našel své pravé umělecké já. Jeho obrázky, které snad ještě v kresebném provedení sem tam nějakým vláknem souvisí s textem J. Nerudy, vrostly k úplné samobytnosti ve větším formátu temperové techniky, ve stupnici lomených barevných tónů. Tyto jsou už zcela oproštěny od díla Nerudova. Je-li v Radových kresbách ještě mnoho genrovitého, k čemu svedla předloha, jsou kolorované velké koncepce obrazy samy o sobě, před kterými se nikdo neptá už po Nerudovi. Tuto Radovu výstavu lze vítati jako významný iniciativní

čin k realizaci celého jednoho odvětví moderního umění, stavícího na literární inspiraci.

O b r a z y J a n a B a u c h a v galerii J. R. Vilímka nesou všechny znaky umělce propracovanějšího se k výrazné vlastní osobitosti. Bauch došel toho dosažením onoho milostného stadia, kdy umělec překonal všechna lákadla vzorů a tvoří z duše inspirované pouze vlastní vidinou. Ještě jsou na celém jeho díle patrné krvavé stopy z doby, kdy obsáhla umělecká potence zmáhala celou tu trnitou cestu tvořivého ducha k vlastnímu já, ale přitom je dílo už hotové nejen v jednotlivých pracích, ale jako imponující celek. Typická jsou pojetí námětů nejen v poměru k skutečnosti, které vkládá do obrazu jen tolik, kolik je jí potřebí pro čistě výtvarnický výraz, jako na př. v »Kristu na hoře Olivetské«, v »Adamu a Evě«, ale i v skladbě tónů barevných, které dovede odhmotnit až v mimosvětne fosforeskování (Sňatý s kříže) nebo zase prosvětlit přímo z nitra barevného jádra v maximum záření (Belvedere, krajiny). **Bauchova osvětlení** vycházejí z tajemných zdrojů, ač při tom nejsou nijak vytrženy z řádu své přirozenosti. Mnoho by se dalo psát o temně rudých a světlezelených jásových skvrnách a jejich podivuhodném zapjetí v celkové skladbě, ať krajinné či figurální, ale to by znamenalo popsat celý ten hluboký rozchvívací dojem, který je odezvou v duši výtvarnický citícího diváka. K tomu by bylo však potřebí celé studie, která by stanovila sílu a šíři vskutku neobyčejného malířského zjevu — **Jana Baucha**.

K O L E M J I T R A

K článku Jiřího Karna: Mládí, tvorba, opravdovost

Jan K. Novák

Bednářovy básně nejsou maskami chtěné bolesti. Odkrývají takřka nemilosrdně člověka, lépe řečeno jeho nitro, v tápavém hledání a bolesti z beznaděje a smrti. Jejich bolest však není ani násilně vzbuzená. Není papírová. Nenajdeš na ní falešné masky. Má jedinou tvář. Pravdivou. Až kruté pravdivou. Hledej onen disharmonický tón! **Nenajdeš!** Nepocítíš jej, poněvadž jej není. Vyvrací jej virtuózně zvládnuté slovo, které není jen jakousi zběhlostí, nýbrž pádným důkazem básníkovy prožitku.

Z poesie čísla 8.

Kryštofek, Přicházejícím.

Překrásná meditace, jejíž slova neznějí hluše, nýbrž zvoní stříbrným hlasem. Nenaleznete zářivých obrazů. Přesto je báseň prožitkem, plným niterného napětí. To je její klad.

V Edici »JITRA« vyšlo již mnoho knih uznávaných autorů. Nyní k nim přibyl Jan Ryba, který byl odměněn cenou Melantricha za svou sbírku **Hlohový růženec**. Upozorňujeme na jeho prvotinu **»S Bohem, má krajino«**, která vyšla u nás; můžete ji dostat za K 10.—.

V 8. čísle byl posudek Tetaurova Zpovědníka

Nevím, proč recesent viděl v onom králově vypláznutí jazyka kaz. Patrně nepochopil jeho význam. Král je na nejvyšší míru pobouřen. Ve své bezmocné zlosti si nevzpomene na žádný jiný prostředek, kterým by arcibiskupa alespoň urazil. Tož, vyplázne na něho jazyk. Tento »kaz« byl hrán. (Zpovědníka jsem viděl v Nár. divadle.) **Není zbytečný**, ba dokonce by jej nebylo možno ani vypustit.

Útržky z kulturního zápisníku

Zd. Rotrekl

Mladí umělci v Brně, sdružení kolem spolku »Rampa«, prokazují, že v poslední době nikterak nezháleli. Uvedli se již loni Mahenovým večírkem, jež chtějí letos opakovat. Nastudovali Drdovu hru »Jakož i my odpouštíme«, již se také chtějí zúčastnit divadelní soutěže. S taneční skupinou pí Hyprové uspořádali večírek, na němž byly recitovány verše nejmladších brněnských básníků. Rovněž šest výtvarníků »Rampy« ukázalo veřejnosti své práce. Otakar Máčal nejlépe viděl námět svým osobitým temperamentem, sochařka Sylva Lacinová, pevná v projevu, ztvárňuje s oblibou figury v pohybu. Inocenc Šamánek nejpřesvědčivěji zvládl »Zátiší s pomerančí«, Josef Kolář kvaš »Malý Humberto«; ještě nejistá B. Krasická je nejšťastnější v portrétech. E. Weirauch je na dobré cestě k výtvarné ustálenosti. **Nepříliš rozsáhlá výstava je zdařilá**, jen jsme postrádali větší osobitosti a duchovější zaměření.

*

Koncem dubna navštívili Brno členové Městských divadel pražských M. Burešová a Vl. Šmeral. Byly recitovány básně německého baroka, české secese a současných básníků. **Krásně vyzněly zvláště verše J. Hory, Fr. Halase a J. Seiferta**, z mladších básníků pak nejlépe verše Iv. Blatného. Přece však se cítil nedostatek básní Kl. Bochořáka a Vl. Holana, na jejichž obsah oba recitující zřejmě nejsou zaměřeni. Téhož týdne byly předneseny básně z »Melancholických procházek« a »Paní Jitřenky« Ivana Blatného a básně M. Součkové. **Přednášela někdejší recitátorka Šaldova M. Matysová**.

K N I H Y

GOTICKÝ ZEYER, J. Š. Kvapil. Vyšlo v edici »Duch a tvar«, kterou řídí K. Janský a V. Jiráček u V. Petra v Praze, 1942. Cena 18 K. — **Kvapilova knížka obírá se básnickým dílem Zeyerovým a chce jej uvést ve vztah k básníkovu životu.** Není to při složitosti básníkovy zjevu snadný úkol, zvláště když uvážíš, jak málo zaznamův z básníkovy intimního života se zachovalo. Zeyera pojímá jako básnický typ novogotický. Mnohé ti z této knihy vysvitne, co jsi dříve snad jen o básníku tušil, ale cítíš, že tu nejsou zachyceny všechny vnitřní osudy básníkovy, že i autoru unikl jakýsi skrytý Zeyer, básník, jak jej známe trochu z korespondence se Zd. Braunerovou: umělec a člověk

bez estetické stylisace, povaha statečná a přes všechnu složitost citovou osobnost duchovně vyhraněná.
M. N.

DŮM BEZ OKEN, Jan Pilař. 6. sv. sbírky poesie Tvar (rediguje B. Fučík a V. Závada). Vydal J. R. Vilímek v Praze, 1942. — Dům bez oken je první slabší knížka v nové Vilímkově edici poesie, zahájené tak slibně Hrubínem a Zahradníčkem. Pilaře je těžko nazvati básníkem v pravém smyslu slova, třebaže mu musíme přiznat jistou veršovou techniku. Je to v nejlepším případě básník odvozený, jak poznáš z každé jeho básně. Tak hned první verše vstupního Monologu ti silně připomenou Jílka (Ohnice). V ústřední básni »Dům bez oken« ozve se ti Blatný, ba i Kapoun a Jílek s Rillem skoro doslovně přejatí. A tak bys mohl hledati dále a vysledoval bys nápadné podobnosti i s K. Bednářem, Holanem, Renčem, ba i Horou (zvl. formální stránka »Milostných dopisů«, silně připomínající Horova Jana houslistu), ale marně hledáš Pilaře samotného. Pilař se sám ve verších teprve hledá a měl by je teď proto jen velmi střídme tisknout, má-li být ta špetka básnického talentu, která je v něm, zachráněna. Co pomohou pak na př. verše »Již nepomůže citů záplata, / jen jediné, jen velké slovo: chci!« / — nebo / »Je ještě třeba tolik času k zrání« / — když vidíš, že tu nemá co z čeho zrát, a že jsou tu rozměňovány věci, o kterých lze mluvit všude jinde, jen ne ve verši.
M. N.

O UMĚNÍ JANA NERUDY, Karel Polák. Tři studie. Nakladatel Václav Petr v Praze. U příležitosti padesátiletého výročí úmrtí Jana Nerudy vydal K. Polák tyto studie, zabírající se Nerudovým poměrem ke Goethovi; srovnává ho s ním i s jinými velkými evropskými básníky. Druhá studie »Skladba a třídění Balad a romancí« vysvětluje básnické dílo Nerudovo jakožto organický celek (jako je tomu na př. u Březiny). A ve třetí studii, v »Obraně Nerudovy prózy«, zaujímá Polák nové stanovisko k Nerudovi feuilletonistovi.
nš.

VERŠE A PRÓZA, Václav Ara a Ivan Stránecký. Dřevoryty a úprava J. Marka. Vydalo tiskové, vydav. a nakladat. družstvo Stylos, Olomouc, 1942. Stran 100, cena 24 K. — V jednu knížku sloučili autoři své prvotiny, Václav Ara verše Tvar života a Ivan Stránecký prózy Z noci na den. Ale jak ústrojný celek! Málokdy se setkáme se spoluprací tak spřízněných duchů. A přece nelze říci, že by se jeden poddával druhému. To základní: duchovní zaměření, náboženská skutečnost už značně hluboká, pocit marnosti věcí tohoto světa, přímo asketické úsilí, velmi bolestné, ale s naprostou účastí vůle, úsilí o život duše v Bohu, očištěný a pokorný, to je jim společné, zrovna tak jako vášnivě se vzpínající výraz, slovo úzkostně se prodírající z naléhavé bohatosti nitra, vybuchující jako ohňostroj ve výši, slovo, jež se cítí jako nedostatečné a přece nutné, aby bylo vyřčeno. Odtud, z toho vnitřního zápasu, jenž udivuje svou opravdovostí a nesmlouvavostí se sebou samým, plyne ten výraz, přetížený leckdy, sem tam úponkovitý, deformující větnou skladbu, často neurčitý (autoři sami to asi cítili, když doprovodili knížku jakýmsi vysvětlením), ale přesto přese vše už z první knížky je vidět, že jde o básníky, kteří jsou si dobře vědomi smyslu a hranic umění. Mají bohatý fond vnitřní i silné založení tvárné, takže časem jistě dospějí vyváženosti ve výrazu. Napadl nám při četbě Arových veršů (pozoru-

hodná báseň: Sv. František se vrací z misí, Již jenom den a j.) případ Fr. Lazeckého, který začínal Krutou chemií. Z próz Stráneckého je nejzávažnější třetí. V ní také je možno spatřovat náznak cesty, po níž půjde tento extatický prosaik, variující thema: Zemři a živ budeš. Máme radost z první knížky našich dávných a věrných přispěvatelů.
lv.

TAJEMNÁ PÍSEŇ, I. R. Malá. Román. Vyšehrad, Praha, 1942. Stran 304, cena 54, 68 K. — Nový román I. R. Malé je »dobře vymyšlen«, i když cítíme, že měla pro postavu svého Františka Kalinu-Farniente živoucí vzor. Z počátku máme obavu, že jde o šedivě realistickou drobnokresbu městského prostředí, na jehož pozadí vyrůstá z kalhotek František, syn hokynářův, ale brzy jsme vyvedeni z toho omylu. Záhy poznáváme, že Malá stoupá výš, že ji samu především znepokojuje otázka umění, umění, v němž by nejméně promluvila duše, smysl, podstata umění, ale vedle toho, a jistě ještě mocněji, si klade otázku po smyslu života, jenž může být naplněn jen v Bohu. A tyto otázky žije její sympatický hrdina, jenž vyrůstá z ovzduší těch podivuhodných devadesátých let, jejichž bohatost a duchovní i uměleckou náplň i podobu obecného života se Malá snažila zachytit. Ten Farniente, jenž vyrůstá v člověka a v umělce svým vlastním úsilím i pod doteky bytosti jemu drahých, ať je to ta andělská Klára nebo ten Quidon s nitrem plným rozbrojů, ale přece jistý, protože poslušný, je podán nejen v svém životě čistě lidském, nýbrž především ve svém snění k opravdovosti ducha i umění. A právě ta opravdovost, ta upřímnost, ta lidskost, jež nebyla pohlcena estétstvím, to promlouvá silně v románě pí Malé.
lv.

ŠEL JSEM SVĚTA KRAJ..., Mario Appellius. Od plavčíka k spisovateli. Vydal Orbis, 1942. Cena 60 K brož. — Autor sám v předmluvě praví, že popisuje život cikána-tuláka. Mariovi již od dětství líbí se víc než se učit, trávit dlouhé hodiny na břehu moře a sprádat sny. Když otec pozná, že jeho syn nehodí se pro přísný život v koleji, rozhodne, že Mario se stane plavčíkem. Moře stává se patnáctiletému chlapci domovem, pozná Egypt, Čínu, Filipiny, Afriku. Tento dobrodružný život není pro Appelia bez bolesti, doznává, že slz nebylo málo. Život nelaská se s romantiky, řekneme si po přečtení této autobiografie. Úprava knihy s kresbami F. Bezděka je poutavá. nk

VĚČNÁ SLOVA. Slovníček latinských citátů. Vybral a uspořádal A. Stoilov. Orbis, Praha, 1942. Stran 270. Cena 30 K. — V úhledné a graficky výrazné úpravě vydal Orbis slovníček latinských rčení a výroků v abecedním uspořádání. Autor neměl v úmyslu nahromaditi jen určité množství materiálu, jehož jest v nejrůznějších cizozemských anthologiích přehojně, nýbrž podati výběr citátů nejčastějších a opravdu živých, v nichž jako ve zkratkách jsou soustředěny prastaré zkušenosti a jimž latina propůjčuje onu lapidaritu, která nahrazuje dlouhé a zbytečné rozklady a ukazuje, že mnohé už bylo řečeno dříve a lépe. Pořad podle abecedy má snad své přednosti, ale i své nevýhody: více by se dalo vytěžiti z knížky, kdyby výroky byly uspořádány podle hledisk věcných. Uspořádání abecední vlastně již předpokládá znalost výroku. Zná-li na příklad citát z Vergila: Sed fugit interea, fugit irreparabile tempus, mohu jej snadno nalézt podle začátku: Sed etc. Ale daleko užitečnější by bylo, kdyby byl citát

uveden pod nějakým věcným heslem, na příklad Tempus. Některé omyly: Konfese augšpurská (30) confessio Augustana, ne Augustiniana. Credo, quia absurdum (34) se nevyskytuje u Tertulliana a vůbec u žádného církevního spisovatele. Ignoto deo (86) nebyl nápis na chrámu v Korintě, nýbrž v Athénách, jak víme ze Sk. ap. 17, 23. Morbus gallicus (126) není galská nemoc, nýbrž francouzská nemoc čili syfilis, příjice. Ego sum qui sum (50) nelze překládati Jsem takový, jaký jsem. Je to překlad hebr. Jahveh — Jsouci, Ten, který jsem. (Ex. 3, 13.) In dubio pro reo (90) neznamená v pochybnosti o vině obžalovaného, nýbrž: v pochybnosti je třeba rozhodovati ve prospěch obžalovaného. Reverentia puero (119) není péče o dítě, nýbrž úcta k dítěti. Nota levis maculae (155) není skvrna nevalné pověsti, nýbrž známka nepatrné skvrny (vady). D. P.

POUTNÍK ČTYŘ SVĚTŮ, Nina Svobodová. Dante, poutník čtyř světů. Tak nám ho Svobodová představuje. Zvláštní svou osobností, zvláštní svou touhou po největším cíli, Bohu. Miluje Beatrici, která je pro něho nedosažitelná a přece jediná, která jemu rozumí. Svým zjevem a moudrostí vedla ho k vrcholům básnického umění. — Svobodová zpřítomňuje Danteho i Beatrici, takže ztrácí patenu nedosažitelnosti. Jistě velmi pěkná myšlenka vmyslet se do středověké Itálie. Škoda jen, že přeplněná příliš násilnými básnickými obraty. Mohlo to být dílo plné prostoty a krásy. zs

JAKOŽ I MY ODPOUŠTÍME, Jan Drda. Knižnice dramatického umění, svazek 4. Českomoravský Kompas, Praha, v říjnu, 1941. Stran 94, cena brož. 18 K. — V intencích celé své umělecké práce zaměřuje Drda i tuto divadelní hru do nitra prostého člověka, jež líčí s pečlivou dokumentárností ve vši teplé lidskosti. Nakreslil tu věrné podoby venkovských lidí, řešících upřímným srdcem i prostým rozumem problém viny i vykoupení. Dramatická konstrukce se ovšem velmi často rozbíhá a ubírá hře přesvědčivosti i hutnosti. Z toho, že se Jakož i my hraje dnes na mnoha (zpravidla venkovských ochotnických) scénách, jde jistě důkaz, že se drama neminulo cíle, lidského srdce, i když snad po čistě literární stránce je zařadíme spíše jen do dobrého žánru a ani po stránce divadelní v něm nenajdeme žádný pokrok a ani pít' cesty k východisku z dnešního nedobrého stavu dramatické tvorby, neboť ostří konfliktů, dynamika i ideový obrys, je obvykle obětován zbytečně drobnomalbě a praobyčejně deskripci z dávných dob realismu. —jš—

LEGENDA O LOUPEŽNÍCÍCH, Pavla Groggerová. Přeložil Boh. Durych, verše V. O. Obrázky nakreslil Vojmír Vokolek. Dobrého Díla sv. 142. Stará Říše na Moravě, 1942. — Kdo četl Bránu na Grimmingu, sáhne chvatně po tomto sličném svazku z dílny Staroříšských. A nebude zklamán. Je to balada a zároveň legenda. Loupežnické hnízdo v lesích mezi Sv. Janem a Vysokými Tauřami je podáno s jedinečnou schopností zachytit divokou scenerii i divoké lidi v ní, vidíte to před sebou, jako obraz kteréhosi mistra 17. století, mistra šerosvitu a skladby poněkud primitivní, ale ten námět to vyžaduje. Groggerová je umělkyní prvního řádu. A do toho světa násilí, loupeží, hrůzy, rouhání padá světlo, a velmi intenzivní, to světlo jako by tu bylo stále přítomno, jako by vycházelo z neznámého zdroje. Je to láska k dě-

tem, láska mateřská a láska k Děťátku, jež učiní ten podivuhodný zázrak, že změní loupežnickou děvečku v matku a loupežníka Chůvu v otce a posléze jej vede se soškou až do poutního kostelíka. To je nejkrásnější část knížky, jedinečný obraz: vánoce v loupežnickém pelechu a pak bloudění Chůvino s Děťátkem v náručí a se zástupem dětí. Překrásná knížka. lv.

MÍROVÉ DÍLO ADOLFA HITLERA, Dr. Rolf Kapp. Vydalo nakladatelství Orbis, Praha XII. Cena 10 K. — V živém sledu defilují tu před čtenářovými zraky říšské dálnice, Vůdcovy stavby v Munchenu, stadia a hřiště, velkolepé mořské lázně pro dělníky, vzorné noclehárny pro mládež, skvělé plovárny, dvorce vybudované na půdě vyrvané moři, vzdušné a světlé továrny, které jsou skutečným pracovním domovem, odpočívárny a umyvární závodů, chemické laboratoře, kde se zkoušejí nové suroviny, bytové kolonie. Závěr tvoří ukázky nového národního umění, jemuž v nacionálně-socialistickém Německu se dostává podpory takovou měrou, jaké dějiny vůbec nepamatují. Knappova knížka ukazuje jen nepatrný zlomek toho, co bylo vykonáno a ovšem jen začátek toho, co se chystalo a bylo přerušeno válkou.

KAMARÁDKA, Dominik Pecka. Román. Kytka dobrých knih, řada I., sv. 4. Vydal Vyšehrad, Praha, 1942. — Peckova Kamarádka (kterou ostatně čtenáři Jitra znají) je studentský román, ale ne obvyklého ražení. Není ani sentimentální, ani humoristický, ani přísně nemoralisuje. Je vážný i veselý, děj se žene rychle kupředu a přece je kdy, řící mnohou pravdu o škole, studentech, náboženství, sociálním řádu, dějinách, ale tak, že to necítíte jako násilné, vyplývá to samozřejmě ze zaměření díla, jež s neobyčejně vážným, uslechlým porozuměním mladých duší kreslí typ líbezný, neporušené studentky, jež nehrušne koedukací, nýbrž naopak strhuje svou čistotou a vážností celou klukovskou srdečnost. A není to postava schematická, je neobyčejně životná, pravdivá, zrovna tak jako všechny postavy tohoto románu. Pecka je výborný pozorovatel, kterému neuniká ve školním životě jediná maličkost a který ji dovede zasadit do celku tak, že nemáte dojem mosaiky, jak tomu bylo na př. ještě v Jarní sonátě. Výrazným znakem jeho umění je charakteristika, která vyplývá z jeho daru pozorovacího. Odtud škola v jeho podání je galerie osobností, postav, jež jsou nakresleny jistou rukou několika tahy. Celé dílo Peckovo se může honosit tou prostou linií, jíž získává na své působivosti. I výraz, prostý, ale emotivní, i pojetí, jež svědčí o velké lásce, i stavba románu — jde o život tří typů studentů od primy do oktávy, Olina — sportovce, ulejšváka dobrého zrna, Josefa — nadaného, ale přitisknutého životem, a Jiřího, jenž prodělává hluboký převrat a rychle vospívá počínajíc kvintou, pod silným vlivem lásky ke kamarádce ze třídy, Slávce. Tu právě třeba upozornit, jak Pecka dovede proniknout do duše studenta — tu je cesta do hlubin jeho duše, a ne jinde. lv.

POUTNÍK CHERUBÍNSKÝ, Angelus Silesius. Vybral a přeložil Otto F. Babler. Upravil Břet. Štorm. V knihách Řádu vydal Vyšehrad, Praha, 1941. Stran 180, cena 40 K. — Angela Silesia, vl. J. Schefflera, známe, dík vzácnému úsilí P. Al. Langa, nejlépe ze všech barokních duchů Německa 17. století. Je příkladem za jiné, jak duch ba-

roka, které zasáhlo i protestanty, vedl ve svých vrcholcích k jednotě v Církvi. Pozoruhodný mystik, vášnivý milenec Boha, voluntarista prvního řádu, neustále zdůrazňující velikost ne jenom Boží, ale i člověka, dramaticky vzrušený, básník, který dovedl dáti své zkušenosti tvar, toť Angelus Silesius. Snoubí se v něm všechny znaky baroka. Překladatel O. F. Babler ve svém doprovodu ukázal i na jeho druhy a na to, jak neustále živý je jeho mystický a básnický odkaz. Zájem o tohoto Slezana německé krve neutuchá, a to je jistě známka jeho velikosti. lv.

TŘI ROKY V ŘÍŠI. PROTEKTORÁT ČECHY A MORAVA. Vydal Orbis, Praha 1942. Stran 104. Cena 12 K. — Sborník, který vydal úřad lidové osvěty jako první svazek své knižnice k třetímu výročí Protektorátu Čechy a Morava, je stručnou bilancí tříletého soužití a tříleté práce českých zemí v Říši. Všechna ministerstva Protektorátu i všechny ostatní nejvyšší úřady, tisk, film, rozhlas a kniha, průmysl, zemědělství i obchod vydávají tu v stručném přehledu počet ze své činnosti v posledních třech letech a ukazují, čím přispěly k obnově přirozené souvislosti českých zemí s Říší, jak po stránce hospodářské a sociální, kde se nestavěly v cestu žádné překážky, tak po stránce politické. Nový úřad lidové osvěty, který si vzal za svůj hlavní úkol vypěstovati v českém národě říšské uvědomění, je zárukou, že také politická převýchova, v níž bylo snad v uplynulých třech letech leccos zanedbáno, bude uvedena v soulad s harmonickým vyrovnáváním hladin mezi Říší a Protektorátem.

ČESKÝ RAJ. Rediguje prof. J. Beneš. V Jičíně 1942. Ročně 18 K. — Úroveň tohoto časopisu vystoupila nad průměr krajinského listu. Pohotově referuje o náboženském a kulturním ruchu svého překrásného kraje s bohatou tradicí. I studenti mají možnost změřit tu své síly. Je jim věnováno místo, zatím jen skromné.

VERŠE, Quido Gezelle. Přeložil Zd. Řezníček. Dřevoryty vyzdobil Jiří Šindler. Vydala edice Magnificat, Kroměříž, 1942. Cena 30, 42 K. — Je svědectvím nadání básnického u tohoto pokorného, radostného a silného Vlása, že jeho básně mají i dnes, po více než padesáti letech (narodil se už roku 1830), půvab pravého díla. V předmluvě k francouzskému vydání, kterou do češtiny přeložil zesnulý pan Florian (on ostatně na tohoto básníka upozornil) a kterou se končí tento nevelký, ale výmluvný výbor, se říká, že Gezelle byl člověkem z lidu, a proto dobře rozuměl kořenné mluvě, že byl světcem, a proto také básníkem. Je tolik radosti, tolik síly v jeho prostých, zpěvných verších, jež do češtiny převedl s dokonalým vcítěním Zd. Řezníček (je mu jistě blízký svým laděním), je v nich tolik útěchy, že je chceme znovu pročitat. Víra, láska k přírodě, k ptákům, odhodlání odolávat všemu zlému, něžná vzpomínka na matku, láska k dětem, k bližním, toť, pravda, častá témata, ale tu se jich uchopil opravdový básník a slovem prostým dovedl rozehrát velké oblasti citů a představ. Bylo by nespravedlivé neřící chválu na obrázky, jimiž milou knížku vyzdobil mladý Šindler. Zdá se, že je to jeho první dílo. Jeho dřevoryty nás naplňují radostí, protože z nich mluví duše velmi bohatá a mající smysl pro sugestivní tvar. Šťastný začátek cesty. lv.

JARO, SBOHEM, Jaroslav Seifert. České básně. Vydal Fr. Borový v Praze 1942. Cena brož. 35 K. — Nové vydání Seifertovy knihy je rozšířeno oproti starému o několik nových čísel. Knížka je připsána K. Tomanovi a obsahuje milé, někdy, jak si básník sám uvědomuje, trochu »lehkovážné verše«, plné něhy a vzpomínek na krásnou dobu dětství. Tato lehkovážnost je však už básníkovi vrozena a bylo by nesmyslné, žádat na něm nějakou »meditativní lyriku« nebo verše vysoké básnické abstrakce, jako jsou na př. básně Holanovy. Básník musí, chce-li zůstat básníkem, zpívat po svém a nenutit se do tvorby, která mu není vlastní. Jsou nám milé tyto křehké verše o včelách, o krásném létě, o slabikáři, o dobrodružství, o Robinsonu Crusoeovi a j., nad nimiž nám samovolně vyplouvá krása našeho dětství, ozářená jemně melancholickým svitem vzpomínky. Většinu knihy tvoří lyrika milostná: obě dvě »malé romance« (Ctirad a Šárka, Oldřich a Božena), celý čtvrtý oddíl knížky, přinášející 12 pantoumů o lásce, ale i pátý a šestý oddíl s motivy jara a ročních dob přinášející čísla něžné milostné poesie. Z básní tak trochu příležitostných, připsaných básníkovým druhům, zaujme především báseň Helouan, připsaná Jos. Horovi. M. N.

U P O Z O R N Ě N Í !

Podle úředního upozornění vylučují se s platností od 15. května t. r. z odběru všech druhů časopisů i židovští míšenci a jejich podnájemníci, jimž je zakázáno doručovati noviny, ať donáškou, poštou nebo jakýmkoliv jiným způsobem. Je tedy nutno, aby nám všichni jednotlivci, jichž se zákaz týká, obratem oznámili, že jsou židovskými míšenci, po případě jejich podnájemníky, ve smyslu citovaného upozornění. Dodávka časopisů jim pak bude zastavena.

Praha, 12. května 1942.

»JITRO«,

časopis katolických studentů,
PRAHA II, Voršilská ul. č. 1.

Nečetli jste

letošní ročník

na dluh?

KOLEM JITRA

- Všem přispěvatelům, spolupracovníkům, známým i neznámým dárcům Mikulášského daru katolickému studentstvu vzdáváme své nejpřímnější »Zaplat' Pán Bůh«! Tito všichni pomáhali k tomu, aby úroveň našeho časopisu stále vzrůstala, aby JITRO podávalo obraz myšlení a snažení katolických studentů.
- Stejnými díky však jsme zavázáni veledůstojným pánům profesorům náboženství a kolegům a kolegyním kolportérům, kteří nezištně pracovali na tom, aby JITRO bylo známo všem studentům. Dělalí to s opravdovou láskou k dobré věci, aniž čekali na nějaké uznání.
- Těšíme se, že ani po prázdninách, kdy započneme již XXIV. ročník, nezapomenete na nás ani vy milí čtenáři! Na shledanou! REDAKCE.
- I na tento XXIII. ročník JITRA vydali jsme vkusné desky za K 9.— i s poštovným. — Objednejte včas, kolportéři hromadně!
- Abiturienti dostanou i příští ročník JITRA za nezvýšenou studentskou cenu.
- Administrace JITRA prosí čtenáře i kolportéry, pokud změní svá bydliště, aby jí oznámili své nové adresy. Ušetří tím velmi mnoho práce a peněz!
- I o prázdninách buďte apoštoly dobrého našeho tisku, časopisu i knih! Pro své známé, kteří nás dosud neznají, pošleme vám ochotně čísla na ukázkou i prospekty na knihy. V naší administraci není volno, ani když vy odpočíváte.

Na skladě máme:

Dr. M. H a b á ň: Psychologie	brož. K 35.—, váz. K 50.—
Dom. P e c k a: Ze zápisníku st. profesora	brož. K 20.—, váz. K 30.—
— Svatí a lidé	brož. K 6.—, váz. K 16.—
— Člověčenství naše	brož. K 12.—, váz. K 22.—
Hospodářské směry novověku	brož. K 7.—
Eda J i t z o v s k ý: Hrdá srdce	brož. K 20.—, váz. K 30.—
Jan R y b a: S Bohem, má krajino	brož. K 10.—
J. M. B a r t y s: Praha — rozkoše zahrada	brož. K 30.—

Chybí-li vám některá z těchto knih, objednejte si ji včas
V EDICI JITRO, PRAHA II, VORŠILSKÁ UL. Č. 1

H Á D A N K Y

Rediguje JAN KUBÁT, Hradec Králové, Šafaříkova ul. 666.

KYTIČKA MILOŠE NEORALA.

REBUS.

Čtenářům Jitra.

KONEC HRY, DRAVEC, LETNÍ DOBA
pravila své dcerce malé,
aby hodnou, pilnou byla stále.

VSUVKA.*)

Věnováno J. Pohankovi.

V masti nerost vlož si, Vlasto,
pracují tu paní velmi často.

PŘESMYČKA.

Bohumil Hřeben.

CIRKA STO.

MENŠENKA.

M. Čágal.

Pro časopis otec milý
synovi »menšenka« právě,
ukrájí si dlouhou chvíli,
čtením a luštěním hlavně.

REBUS.

ŘEKA, ŘEKA často,
sladkoučkým polibkem Vlasto!

CITOSLOVKA.

Zd. Matějkové.

ŽENA, NÁSTROJE, NEROST, LUČINA
dí sestřičce malý klučina.

REBUS.

Ha

SOUZVUČKA.

Sláva Gojny.

Jedna 4 6 obešla celý,
aby viděla 10.

PŘESMYČKA.

Bohumil Hřeben.

PISTOLE.

PŘISVOJOVAČKA.*)

J. Z. Zuko vi — autor.

Hocha PRSA ŠERO zahaluje
ve hlubokém lese,
opodál tu Mařenka cos v rukou
nese.

*)

O prázdninách všichni katoličtí studenti na exercicie!

ČECHY:

Studentky:

- Veltrusy:** 12.—16. vyšší, 16.—20. nižší třídy,
Kladno: 14.—18. nižší, 18.—22. vyšší třídy,
Hradec Král.: 24.—28. nižší, 28.—1. srpna vyšší,
Třeboň: 12.—16. vyšší,
Svatá Hora: 27.—31. (přihlášky přímo na Exerciční dům, Svata Hora u Příbrami).

Studenti:

- Praha:** 12.—16. pro vyšší i nižší, oba turny současně,
Hradec Král.: 11.—15. pro vyšší i nižší, oba turny současně,
Litomyšl: 12.—16. vyšší, 16.—20. nižší,
Lnáře: 12.—16. vyšší, 16.—20. nižší,
Č. Budějovice: 12.—16. vyšší, 16.—20. nižší,
Sušice: 12.—16. vyšší, 16.—20. nižší,
Svatá Hora: 28.—31. srpna. (Přihlášky přímo na Exerciční dům, Svata Hora u Příbrami.)

Všechny turny konají se v měsíci červenci.

Poplatek za celý turnus K 85.— Všichni účastníci vezmou si s sebou naturalie (vajčka, cukr, mouku, tuky a chléb) v množství, odpovídajícím přídelu na 4 dny. Hodnota naturalíí se odečte od plné ceny. — Počet účastníků je omezen, přihlaste se proto včas. Dotažte se u vldp. profesorů náboženství. — Přihlášky přijímá, bližší informace a dotazy podává redakce JITRA, Praha II, Voršilská 1. Telefon 420-13. — Vyšší třídy jsou VI.—VIII., nižší III.—V.

MORAVA.

Studentky:

- Brno:** 13.—17. VII. vyšší třídy, Mariánský ústav, Nová č. 24,
13.—17. VII. vyšší třídy, Dominikánky, Veverčí č. 27,
13.—17. VII. nižší třídy, Sv. Josef, Pellicova 2 c,
pro ústavy: Telč, Velké Meziříčí, Třebíč, Ivančice, Moravské Budějovice, Brno,
Tišnov, Nové Město.
Slavkov: 22.—26. VII. vyšší třídy, 27.—31. VII. nižší třídy, pro ústavy: Bučovice, Vyškov.
Přestavlký: 13.—17. VII. vyšší třídy, 18.—22. VII. nižší třídy, pro ústavy: Uherský Brod, Strážnice, Hodonín, Kyjov.
Přerov-Šířava: 22.—26. VII. vyšší třídy, 27.—31. VII. nižší třídy, pro ústavy: Přerov, Hranice.
Jesenec: 22.—26. VII. vyšší třídy, 27.—31. VII. nižší třídy, pro ústavy: Boskovice, Litovel.
Olomouc-Řepín: 17.—21. VII. vyšší třídy, 22.—26. VII. nižší třídy, pro ústavy: Prostějov, Olomouc.
Kokory: 13.—17. VII. vyšší třídy, 18.—22. VII. nižší třídy, pro ústavy: Zlín, Kroměříž, Holešov.
Liptál: 13.—17. VII. vyšší třídy, 18.—22. VII. nižší třídy, pro ústavy: Mor. Ostrava, Vsetín, Valašské Meziříčí.

Studenti:

- Brno:** 13.—17. VII. vyšší třídy, biskupský seminář, Veverčí 15,
13.—17. VII. nižší třídy, Boromejky, Údolní 39,
pro ústavy: Telč, Velké Meziříčí, Třebíč, Ivančice, Moravské Budějovice, Brno,
Tišnov, Nové Město.
Slavkov: 12.—16. VII. vyšší třídy, 17.—21. VII. nižší třídy, pro ústavy: Bučovice, Vyškov.
Fryšták: 13.—17. VII. vyšší třídy, 18.—22. VII. nižší třídy, pro ústavy: Holešov, Kroměříž, Zlín, Vsetín, Valašské Meziříčí.
Přerov-Šířava: 12.—16. VII. vyšší třídy, 17.—21. VII. nižší třídy, pro ústavy: Přerov, Hranice, Moravská Ostrava, Olomouc.
Jesenec: 12.—16. VII. vyšší třídy, 17.—21. nižší třídy, pro ústavy: Boskovice, Prostějov, Litovel.
Velehrad: 13.—17. VII. vyšší třídy, Stojanov.
13.—17. VII. nižší třídy, klášter, pro ústavy: Uh. Brod, Kyjov, Strážnice, Hodonín.

Přihlášky přijímá Studentský exerciční sekretariát, Brno, Běhounská ulice č. 22.